

Матеріали 6-ї Міжнародної
наукової конференції
«Інформація, комунікація, суспільство 2017»

2017

18-20 травня
Україна, Славське

MINISTRY OF EDUCATION AND SCIENCE OF UKRAINE
LVIV POLYTECHNIC NATIONAL UNIVERSITY

SOCIAL COMMUNICATION AND INFORMATION ACTIVITY DEPARTMENT

Information, Communication, Society 2017

Proceedings of the 6th International Academic Conference ICS-2017

May 18–20, 2017
Slavske, Ukraine

Lviv
Lviv Polytechnic Publishing House
2017

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЛЬВІВСЬКА ПОЛІТЕХНІКА»

КАФЕДРА СОЦІАЛЬНИХ КОМУНІКАЦІЙ ТА ІНФОРМАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Інформація, комунікація, суспільство 2017

Матеріали

6-ї Міжнародної наукової конференції

ІКС-2017

18–20 травня, 2017

Україна, Славське

Львів

Видавництво Львівської політехніки

2017

УДК 004(063)+002(063)
К 637

Організатор конференції:

Національний університет «Львівська політехніка»
Кафедра соціальних комунікацій та інформаційної діяльності

Organized by:

Lviv Polytechnic National University
Social Communication and Information Science Department

К 637 Інформація, комунікація, суспільство 2017: Матеріали 6-ї
Міжнародної наукової конференції ICS-2017. – Львів:
Видавництво Львівської політехніки, 2017. – 1 електрон.
опт.диск (CD-ROM).
ISBN 978-966-553-781-6

У збірнику опубліковано матеріали конференції, присвяченої проблемам у галузі
соціальних комунікацій, інформаційної діяльності, консолідації інформації,
документознавства, електронного урядування, прикладної психології та лінгвістики.
Видання призначено для науковців, аспірантів, студентів.

*Відповідальні за випуск – А.М. Пелешишин, О. В. Марковець
Матеріали подано в авторській редакції*

©Національний університет
«Львівська політехніка», 2017

ISBN 978-966-553-781-6

ГОЛОВА ПРОГРАМНОГО КОМІТЕТУ

Ю. БОБАЛО

д-р техн. наук, професор, ректор Національного університету «Львівська політехніка»

ЗАСТУПНИК ГОЛОВИ ПРОГРАМНОГО КОМІТЕТУ

А. ПЕЛЕЩИШИН

д-р техн. наук, професор, завідувач кафедри соціальних комунікацій та інформаційної діяльності
Національного університету «Львівська політехніка»

ЧЛЕНИ ПРОГРАМНОГО КОМІТЕТУ

А. АНДРУХІВ – к.т.н., директор Науково-технічної бібліотеки

НУ «Львівська політехніка»

Т. ВАЛЬОВКА – Ph.D., доцент відділу нейроанатомії, медичний університет Інсбрука, (Австрія)

М. АНТЧАК – проф., завідувач кафедри Бібліотекознавства та Наукової Інформації Лодзького університету

С. ГОЛУБ – д.т.н., проф., завідувач кафедри інтелектуальних систем прийняття рішень Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького

О. ГОМОТЮК – д.і.н., проф., завідувач кафедри документознавства, інформаційної діяльності та українознавства Тернопільського національного економічного університету

М. ГОРСЬКІ – директор бібліотеки Краківської політехніки (Польща)

Д. ДЗІВАК – директор наукової бібліотеки в Центрі науково-технічної інформації, (Словацька Республіка)

П. ЖЕЖНИЧ – д.т.н., проф., директор Центру інформаційного забезпечення Львівської політехніки

Р. КОРЖ – к.т.н., доцент, проректор Національного університету «Львівська політехніка»

О. КОРЧЕНКО – д.т.н., проф. завідувач кафедри безпеки інформаційних технологій Національного авіаційного університету (м. Київ)

Л. ЛО ЧЕЛЬСО – міжнародний фінансовий координатор гуманітарної допомоги, Університет досліджень Неаполь (Італія)

О. МАНАК – заступник директора бібліотеки права, політики та економіки університету Бордо (Франція)

Ю. ПАЛЕХА – к.і.н., доктор філософії з ділового адміністрування, член-кореспондент Міжнародної кадрової академії, завідувач кафедри документознавства та інформаційно-аналітичної діяльності Європейського університету

А. СОЛЯНИК – д.п.н., професор, завідувач кафедри документознавства та книгознавства Харківської державної академії культури,

В. СПРІНСЯН – заслужений працівник освіти України, кандидат мистецтвознавства, доцент, завідувач кафедри документознавства та інформаційної діяльності, Одеський національний політехнічний університет,

Д. ТАРАСОВ – к.т.н., доц., директор інституту дистанційного навчання НУ «Львівська політехніка»

Я. ТУРЧИН – д. політ. н., проф., директор Інституту гуманітарних та соціальних наук НУ «Львівська політехніка»

І. ТЮРМЕНКО – д.і.н., проф., завідувач кафедри історії та культурології Національного авіаційного університету (м. Київ)

В. ФЕРЕТ – директор бібліотеки Лодзької політехніки (Польща)

М. ЮДА – д. габ., директор Інституту бібліотекознавства і наукової інформації, професор Університету ім. Марії Складовської-Кюрі в Любліні (Польща)

В. ЯГНІЩАК – Ph.D., департамент післядипломної освіти Університет МакЮена (Едмонтон, Канада)

ГОЛОВА ОРГАНІЗАЦІЙНОГО КОМІТЕТУ

А. ПЕЛЕЩИШИН

д-р техн. наук, професор, завідувач кафедри соціальних комунікацій та інформаційної діяльності
Національного університету «Львівська політехніка»

ЧЛЕНИ ОРГАНІЗАЦІЙНОГО КОМІТЕТУ

З. ГОЛУБ – аспірант кафедри соціальних комунікацій та інформаційної діяльності Львівської політехніки

Н. ДУМАНСЬКИЙ – старший викладач кафедри соціальних комунікацій та інформаційної діяльності Львівської політехніки

О. МАСТИКАШ – аспірант кафедри соціальних комунікацій та інформаційної діяльності Національного університету «Львівська політехніка»

Д. МЕЛЬНИК – асистент кафедри соціальних комунікацій та інформаційної діяльності Львівської політехніки

Ю. РИЖОВА – інженер кафедри соціальних комунікацій та інформаційної діяльності Львівської політехніки

О. ТРАЧ – асистент кафедри соціальних комунікацій та інформаційної діяльності Львівської політехніки

С. ФЕДУШКО – к.т.н., асистент кафедри соціальних комунікацій та інформаційної діяльності Львівської політехніки

СЕКРЕТАР КОНФЕРЕНЦІЇ

О. МАРКОВЕЦЬ

к.т.н., старший викладач кафедри соціальних комунікацій та інформаційної діяльності
Національного університету «Львівська політехніка»

CONFERENCE CHAIR

Prof. YU. BOBALO

Rector of Lviv Polytechnic National University

CONFERENCE VICE-CHAIR

Prof. A. PELESCHYSHYN

Head of Social Communication and Information Science Department of
Lviv Polytechnic National University

PROGRAM COMMITTEE

DR. A. ANDRUKHIV – Director of Scientific
Technical Library, Lviv Polytechnic National
University

DR. T. VALOVKA – Associate Professor of
Neyroanatomy Department, Medical University
of Innsbruck (Austria)

PROF. S. HOLUB – Head of Intelligent
Systems Decisions Department, Cherkasy B.
Khmelnitsky National University

PROF. O. HOMOTIUK – Head of Document
Science, Information Activity and Ukrainian
Science Department, Ternopil National Economic
University

M. GÓRSKI – Director of Library of Cracow
University of Technology

D. DZIVAK – Director of Scientific Library
Center of Scientific and Technical Information
(Slovak Republic)

PROF. P. ZHEZHNYCH – Head of Information
Systems and Networks Department, Lviv
Polytechnic National University

DR. R. KORZH – Administrator of Lviv
Polytechnic National University

PROF. O. KORCHENKO – Head of
Information Technologies Security Department,
National Aviation University

LUCIANO LO CELSO – International finance
humanitarian care coordinator, Research
University of Naples (Italy)

O. MANAK – Deputy Director of the Law,
Policy and Economics Library of University of
Bordeaux (France)

DR. YU. PALEKHA – Head of Documentation,
information and analytical activities department,
European University. Corresponding Member of
International Personnel Academy

DR. A. SOLIANYK – Head of Documentation
and Bibliology department, Kharkiv State
Academy of Culture

DR. V. SPRINSYAN – Head of Documentation
and information activities department, Odessa
National Polytechnic University

DR. D. TARASOV – Director of Remote
Education Institute, Lviv Polytechnic National
University

PROF. YA. TURCHYN – Head of Institute of
Humanitarian and Social Sciences, Lviv
Polytechnic National University

DR. I. TIURMENKO – Head of History and
Culture Science Department, National Aviation
University

B. FERET – Director of Library of the Technical
University of Lodz

PROF. M. JUDA – Director of Library Science
and Scientific Information Institute, Maria Curie-
Sklodowska University

DR. V. YAHNISHCHAK – Ph.D., Department
of Postgraduate Education Director, MacEwan
University (Edmonton, Canada)

HEAD OF THE ORGANIZING COMMITTEE

Prof. A. PELESCHYSHYN

Head of Social Communication and Information Science Department of
Lviv Polytechnic National University

ORGANIZING COMMITTEE

Z. HOLUB – PhD student at Social Communication and Information Science Department, Lviv Polytechnic National University

N. DUMANSKYI – lecturer at Social Communication and Information Science Department, Lviv Polytechnic National University

O. MASTYKASH – PhD student at Social Communication and Information Science Department, Lviv Polytechnic National University

D. MELNYK – professor assistant at Social Communication and Information Science Department, Lviv Polytechnic National University

YU. RYZHOVA – engineer at Social Communication and Information Science Department, Lviv Polytechnic National University

O. TRACH – professor assistant at Social Communication and Information Science Department, Lviv Polytechnic National University

Dr. S. FEDUSHKO – professor assistant at Social Communication and Information Science Department, Lviv Polytechnic National University

CONFERENCE SECRETARY

Dr. O. MARKOVETS

lecturer at Social Communication and Information Science Department,
Lviv Polytechnic National University

ЗМІСТ

Безпека інформаційного простору держави	15
<i>Гомотюк О.</i> Інформаційно-культурний простір Київської Русі	16
<i>Євсєєв С., Король О.</i> Комплексний показник ефективності інвестицій в безпеку банківської інформації на основі синергетичної моделі загроз	18
<i>Молодецька-Гринчук К.</i> Підхід до виявлення маніпуляцій суспільною думкою у соціальних інтернет-сервісах	20
<i>Горпинюк О.</i> Свобода вираження поглядів та інформаційна безпека держави в практиці Європейського суду з прав людини	22
<i>Лепісевич П., Куруляк М.</i> Аналіз світового досвіду для визначення індикаторів продовольчої безпеки України	24
<i>Лепісевич П., Куруляк М.</i> Концепція організації системи продовольчої безпеки України	26
<i>Бойко А.</i> Інформаційна безпека України та релігійна інформація в медіа (на матеріалах публікацій 2014-2016 р.)	28
<i>Мелешко Є., Якименко М.</i> Методи виявлення інформаційно-емоційних впливів у текстовій інформації	30
<i>Гумінський Р., Пелецишин А.</i> Визначення сторінок дискусій віртуальної спільноти для інформаційного впливу	32
<i>Литвин В., Шатських В.</i> Проблеми безпеки інформаційного простору держави, шляхи їх вирішення	34
<i>Остапчук О., Басюк Т.</i> Проектування системи надання доступу з використанням біометричних ознак	36
<i>Заскальна А., Білуцак Т.</i> Питання інформаційного протистояння в умовах інформаційної війни	38
Інформаційні та комунікаційні технології в Internet та World Wide Web	40
<i>Новицький О.</i> Побудова формальної якісної моделі сервісу засобами дескриптивної логіки	41
<i>Пелецишин А., Корж Р.</i> Фактори підвищення вразливості ІО ВНЗ до агресії та шляхи їх мінімізації	43
<i>Романишин Ю.</i> Інноваційні аспекти реалізації комунікаційної політики організації	45
<i>Слободян М., Форкун Ю.</i> Архітектура програмного забезпечення систем вимірювання	47
<i>Стопчак Д., Форкун Ю.</i> Архітектура програмної системи для розпізнавання та знаходження шляху в лабіринтах	49
<i>Syerov S., Fedushko S.</i> Determination of Web data adequacy	51
<i>Вербицька Г.</i> Особливості збору інформації підприємствами при прийнятті управлінських рішень в умовах міжнародних економічних відносин	53
<i>Шпак З., Муха Б.</i> Автономна система запобігання аварійним ситуаціям у будинку	55
<i>Гетманюк П., Форкун Ю.</i> Дослідження загальнодоступних методів колаборативного документування учасниками веб-спільнот	57
<i>Жежнич П., Марків О.</i> Розробка процедури вибору відкритих веб-ресурсів для туристичної документації	59
<i>Микийчук М., Марків В.</i> Особливості GPS-спуфінгу щодо управління БПЛА	61
<i>Пелецишин А., Мاستикаш О.</i> Етапи розбору соціально-орієнтованого сайту	63
<i>Пелецишин А., Голуб З.</i> Виявлення прийомів ІПМ реалізованих за допомогою посилань	65

<i>Трач О. Управлінські алгоритми формування та опрацювання завдань напрямів організації життєвого циклу віртуальної спільноти</i>	67
<i>Шаховська Н., Кісь Я., Барна А. Використання хмарних технологій в вищих навчальних закладах</i>	69
<i>Василюк А., Гришканич Р. Інтелектуальна інформаційна система автоматичної генерації новин</i>	71
<i>Романовська І., Пелешишин А. Чинники формування інформаційного образу ВНЗ в соціальних мережах</i>	73
<i>Думанський Н., Угрин Д. Використання сервісів Google App for Education у вищому навчальному закладі</i>	75
<i>Мина Ж., Яворська Н. Популяризація діяльності Науково-методичної підкомісії МОН України в соціальній мережі Facebook</i>	77
<i>Вовк Н., Демків Х. Рекламні засоби просування торгових марок ТЗОВ «Фокстрот» в мережі Інтернет</i>	79
<i>Мина Ж., Усик К. Роль Інтернет-рекламування магазинів комп'ютерної техніки</i>	81
<i>Марковець О., Сікорська У. Розміщення рекламних оголошень в соціальній мережі Facebook</i>	83
<i>Ярка У., Занов'як М. Інформаційно-рекламне забезпечення діяльності кондитерської компанії</i>	85
<i>Білуцак Т., Сокол Л. Інформаційно-рекламне забезпечення популяризації Державного підприємства «Славське лісове господарство»</i>	87
<i>Карапата М., Волощак Р., Мина Ж. Реклама як інструмент підвищення ефективності роботи підприємств</i>	89
<i>Бей І., Марковець О. Організація роботи студентського фотогуртка</i>	91
<i>Химиця Н., Пасіка О. Фахові електронні інформаційні ресурси з медичної тематики</i>	93
<i>Павлось Х., Серов Ю. Інформаційне забезпечення салону краси</i>	95
<i>Гнип Н., Думанський Н. Побудова моделі інформаційного порталу для молодіжної організації</i>	97
<i>Ярка У., Василевська Ю., Кохановська Р. Використання БД для оптимізації роботи з документами підприємств у сфері послуг</i>	99
<i>Фостяк О., Марковець О. Вікіпедія як інструмент популяризації українського футболу</i>	101
<i>Думанський Н., Видойник М. Проблеми та визначення якості консолідованих даних</i>	103
<i>Пастернак Х., Морушко О. Автоматизація складання розкладу занять за допомогою програмного забезпечення FossLook</i>	105
<i>Олійник В., Білуцак Т. SEO-аналіз та оптимізація консолідованого інформаційного веб-ресурсу магазину автомобільних запчастин</i>	107
<i>Петрах Х., Кошулинська Л., Федущко С., Кравців Р. Методи популяризації наукової конференції в мережі Інтернет</i>	109
<i>Федущко С., Серов Ю., Шафранська М. Використання шаблонів для створення статті у Wiki-спільноті</i>	111
<i>Березко О., Садова С., Скірка І. Аналіз веб-сайтів організацій студентського самоврядування в Україні</i>	113
<i>Березко О., Мельник О., Сокирко Л. Аналіз офіційних веб-сайтів народних депутатів України</i>	115
<i>Березко О., Зуб Х., Ковалик Л. Науково-прикладна задача створення веб-спільноти випускників Львівської політехніки</i>	117
<i>Білуцак Т., Ольховик В., Лужецька Р. Створення студентського внутрішнього сайту групи як середовище для контекстного пошуку архівної інформації</i>	119
Соціальні комунікації	121
<i>Даценко В. Moda як гра</i>	122
<i>Захарченко А. Agenda-setting в українських Інтернет-медіа: закономірності розгортання сюжетних ліній</i>	124

<i>Савчинський Р., Прокопишин Т. Феномен постправди у контексті сучасних політичних комунікацій</i>	126
<i>Попіль Д. Вплив постмодерну на сучасні медіа</i>	128
<i>Кияшко Ю. Особливості відтворення відеоряду в різножанрових телепрограмах</i>	130
<i>Шевченко Г. Виклики стратегії крос-медійного паблішингу: суб'єктивний рівень</i>	132
<i>Орехов В. Засоби реалізації комунікативних завдань у політичному дискурсі</i>	134
<i>Партико З. Властивості інформації</i>	136
<i>Слободянюк І., Химиця Н. Порівняльний аналіз різних підходів у розповсюдженні прес-релізів серед лояльної преси та їх вплив на кількість публікацій після медіа-подій</i>	138
<i>Слободянюк І., Химиця Н. Фактори впливу на прийняття брендами рішення щодо спонсорства подій</i>	140
<i>Божук Л., Клиніна Т. Проблеми та перспективи розвитку електронного урядування у муніципальному управлінні</i>	142
<i>Філоненко Д. Контент науково-популярних медіа в Україні та його відповідність інтересам аудиторії</i>	144
<i>Ковбасенко А. Сучасний стан українського комерційного телебачення</i>	146
<i>Безверха Т. Періодика етнічних німців-фольксдойче в роки Другої світової війни на території Житомирської області</i>	148
<i>Тур О. Особливості оформлення списку використаної літератури в Springer Style</i>	150
<i>Петрушка А. Форми реалізації концептуальної моделі носіїв науково-популярного контенту</i>	152
<i>Мельникова О. В. Чорновіл як активний комунікатор та полеміст дисидентського руху</i>	154
<i>Kryvobok V. Scientific understanding of the content of publications on topics of construction and repair in the context of the social communication theories</i>	156
<i>Ольховик М. Своєрідність функціонування ідентичності в сучасному медійному просторі</i>	158
<i>Возняк Я. Популістський дискурс та політична мобілізація</i>	160
<i>Комова М. Інституювання Records Management як компоненти управлінської діяльності</i>	162
<i>Химиця Н. Використання інформаційного та комунікаційного потенціалу соціальних мереж у роботі фахівця-історика</i>	164
<i>Morushko A., Andreychuk S. Socionic analysis as a tool for optimizing relationships in small social groups</i>	166
<i>Ржеуський А., Кунанець Н. ВРІ в інформаційно-бібліотечному забезпеченні наукової діяльності</i>	168
<i>Комова М., Колбаснікова А., Коновалова О. Технології масового інформаційного впливу</i>	170
<i>Пелешишин А., Паздерська Р. Програмне забезпечення інформаційної взаємодії з випускниками на прикладі кафедри СКІД</i>	172
<i>Комова М., Перун М. Медіа-технології в арсеналі сучасної пропаганди</i>	174
<i>Лісіна С., Галас І. «Єдиний електронний офіс»: сутність, функції та перспективи</i>	176
<i>Вовк Н., Реут Х., Руднік М., Паславська А. Хедхантинг як ефективний маркетинговий хід у веденні «кадрової війни»</i>	178
<i>Вовк Н., Керенович Л., Гаргат О. Інформаційний кіоск як новий інструмент у рекламній діяльності компанії</i>	180
<i>Вовк Н., Андрушко Н. Використання маркетингових комунікацій для просування ТМ «Галицька свіжина»</i>	182
<i>Вовк Н., Даниляк О. Інформаційно-рекламне представлення діяльності громадських організацій</i>	184
<i>Химиця Н., Скірка І., Садова С. Розвиток соціальної мережі Instagram в Україні: аналіз популярності на основі актуальних даних</i>	186

Технології інформаційного менеджменту та інтелектуального опрацювання даних	188
<i>Vaintzettel N., Khymysia N. Introduction of electronic workflow in the office: the German experience</i>	189
<i>Длугунович Н. Рівні взаємодії стейкхолдерів при розробці програмного забезпечення</i>	191
<i>Болдак Л., Горох О. Система підтримки прийняття рішень на основі сценарного планування</i>	193
<i>Бандровський Г. Використання штучних нейронних мереж для розпізнавання тексту на графічних зображеннях</i>	195
<i>Ярка У. Використання OOo Basic для створення додатків для автоматизації роботи з документами</i>	197
<i>Голуб М. Інтелектуальний аналіз діалектних текстів</i>	199
<i>Голощук Р., Костів Ю. Організаційне забезпечення виготовлення документів про вищу освіту державного зразка випускникам Львівської політехніки</i>	201
<i>Batyuk A., Voityshyn V. Business processes monitoring by means of real-time visual dashboards</i>	203
<i>Голуб С., Химиця Н. Інтелектуальне опрацювання даних інформаційною технологією багаторівневого моніторингу</i>	205
<i>Басюк Т., Сенейко І. Методи вирішення задачі аналізу вмісту кошика покупця супермаркету</i>	207
<i>Басюк Т., Дуб'як І. Застосування методу «дерева рішень» для побудови системи встановлення діагнозу</i>	209
<i>Басюк Т., Тисько Д. Методи візуалізації мережі в стандарті ZigBee</i>	211
<i>Басюк Т., Пелех А. Система надання рекомендацій з догляду за кімнатними рослинами</i>	213
<i>Басюк Т., Чуйко О. Особливості побудови системи геолокації на основі географічних метаданих</i>	215
<i>Кунанець Н., Козак І. Інтелектуальна система опрацювання природномовних текстів українською мовою</i>	217
<i>Khymysia O. Using the information technology of virtual-reality in architectural activities</i>	219
<i>Думанський Н., Скінар І. Оцінювання якості навчальних матеріалів у системах дистанційного навчання</i>	221
<i>Нестерчук М., Серов Ю. Аналіз навчальних курсів ІТ-спрямування для розроблення консолідованого інформаційного ресурсу їхнього підбору</i>	223
<i>Вовк Н., Нечитайлюк В., Кльокта С. Телевізійна програма як засіб моніторингу потреб абітурієнтів</i>	225
Документознавство та інформаційна діяльність у системі сучасних наукових досліджень	227
<i>Філіппова Н. До питання класифікації медичних документів</i>	228
<i>Шевченко О. Електронні архіви: проблеми функціонування в торговельній галузі України</i>	230
<i>Спрінсян В. Електронний документаційний менеджмент на підприємствах: впровадження й функціонування</i>	232
<i>Анісімова О. Проблеми розвитку інформаційного суспільства в Україні</i>	234
<i>Юрченко В., Бем Н. Організація ведення діловодства у губернському правлінні першої половини XIX ст. (на прикладі Подільської губернії)</i>	236
<i>Таранюк-Русанівський К. Інфографічний документ як інструмент підвищення якості електронного документообігу</i>	238
<i>Гарбич-Мошора О. Обробка документів в інтегрованому середовищі Windows SharePoint Services</i>	240
<i>Таможська І. Цінність архівних матеріалів для сучасних наукових досліджень діяльності дореволюційних університетів України щодо становлення та розвитку системи приват-доцентури</i>	242
<i>Соляник А. Уніфікація фундаментальної складової вищої інформаційної освіти в Україні</i>	244
<i>Гелеш А. Ліцензування освітніх послуг у сфері вищої освіти: документний супровід</i>	246

<i>Мупа Zh., Strypa R. Organization of electronic documents of the Lviv Regional Council</i>	248
<i>Ткач З., Вовк Н. Обробка персональних даних у вищих навчальних закладах засобами електронних таблиць</i>	250
<i>Химиця Н., Мельник Д. Законодавча та нормативна база регулювання документно-інформаційних комунікацій підприємства</i>	252
<i>Вільчинська В., Саврук Л. Консолідований інформаційний ресурс вакансій департаменту освіти і науки ЛОДА</i>	254
<i>Худоба Б., Шаховська Н. Використання методів розпізнавання історичних будівель</i>	256
<i>Лісіна С., Гец Б., Кіричук Ю. Проблеми класифікації управлінських документів: дослідження та перспективи</i>	258
<i>Лісіна С., Мартинюк К. Електронні енциклопедії: сучасність та перспективи</i>	260
Електронна демократія та електронне урядування	262
<i>Лаба О. Надання електронних послуг у контексті електронної ідентифікації в Україні</i>	263
<i>Горбач О. ОСББ як громадська організація: проблеми функціонування</i>	265
<i>Бучин М. Електронна демократія: основні підходи до трактування</i>	267
<i>Асєєв Г., Тимофєєва В. Електронний уряд у Харківській ОДА</i>	269
<i>Халецька Л. Перспективи розвитку електронного урядування у Франції</i>	271
<i>Кирилленко В. Система документообігу корпоративного рівня IT-Enterprise Smart Manager на базі ERP системи IT-Enterprise корпорації «Інформаційні технології»</i>	273
<i>Khymytsia N., Derkachova T. Government electronic services: the introduction of national experience</i>	275
<i>Жуковська Ю., Марковець О. Агенції місцевого економічного розвитку як елемент електронної демократії</i>	277
<i>Марковець О., Лисик Б. Проактивні соціально-орієнтовані підходи до організації електронної взаємодії громадян з органами державної влади</i>	279
<i>Марковець О., Іцик Т. Реалізація проекту “Електронний Чуднів” для надання електронних адміністративних послуг</i>	281
Лінгвістичні технології інформаційної діяльності	283
<i>Сніховська І. Комунікативно-прагматичні особливості евфемізмів у англomовних ЗМІ</i>	284
<i>Куньч З., Вознюк Г. Культура мовлення як невід’ємний аспект курсу риторики для аспірантів</i>	286
<i>Ментинська І., Ментинська Ю. Терміни веб-дизайну з препозитивними елементами у фаховій комунікації: особливості вживання</i>	288
<i>Коляда-Березовська Т., Удовичька А. Лінгвістичні технології формування аналітичної компетенції у магістрантів</i>	290
<i>Голубінка Н., Конівіцька Т. Роль інформаційно-комунікаційних технологій у викладанні української мови як іноземної</i>	292
<i>Лукаш Г. Семіотичні параметри інформації</i>	294
<i>Комова М., Канюка Н. Фреймінг як технологія масового інформаційного впливу</i>	296
Бібліотечна, архівна та музейна діяльність в умовах розвитку інформаційного суспільства	298
<i>Yahnishchak V., Boisvert D., Khymytsia N. Archive database notes and memories of certified translators Alberta, recognized by the Court of Queen's Bench as an important source for historical research: intercultural and legal aspects</i>	299
<i>Манак О. Консолідація архівної інформації Франції</i>	301

<i>Piechota G.</i> Gamification as the tool of supporting digitalization processes and protection of cultural heritage in libraries	303
<i>Бездрабко В.</i> Е-дипломатика: сумнівна пропозиція чи реальне майбутнє?	305
<i>Тюрменко І.</i> Департаментський архів Коте-д-Ор (Франція): склад фондів та стан оцифрування документів	307
<i>Збанацька О.</i> Формування пошукового образу документа в електронних каталогах бібліотек	309
<i>ГоловачВ., Кудлай В.</i> Формування інформаційної культури користувачів бібліотек ВНЗ	311
<i>Мельник Р., Мельник В.</i> Український національний музей-архів у Празі: історія створення та функціонування	313
<i>Добровольська В.</i> Актуальні питання бібліотекознавства, документознавства на сторінках фахового часопису «Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія» (2015-2016 роки)	315
<i>Кириленко О., Литвинова Л.</i> Інтелектуальний аналіз контенту та відкритий доступ до знань за Гаазькою декларацією	317
<i>Андрухів А., Харгелія О.</i> Формування та управління фондом електронних документів бібліотеки	319
<i>Лісіна С.</i> Тенденції створення і використання електронних інформаційних ресурсів і сервісів	321
<i>Пелешишин А., Вовк Н.</i> Стандарт вищої освіти: модель фахівця з інформаційної діяльності в суспільстві знань	323
<i>Басюк Т., Пітусь М.</i> Проблеми проектування системи автоматизації послуг бібліотеки	325
<i>Сабадаш І., Марковець О.</i> Впровадження новітніх комп'ютерних технологій в діяльність архівів навчальних закладів	327
<i>Панчишин Н., Марковець О.</i> Формування електронних інформаційних ресурсів сільських бібліотек: сучасні тенденції, проблеми та перспективи	329
<i>Ханас О., Ярکا У.</i> Ефективне інформаційне забезпечення установи	331
<i>Білуцак Т., Постоєнко В.</i> Автоматизація архівної діяльності сервісу експрес-доставки "Нова пошта"	333
<i>Білуцак Т., Яцишин І.</i> Засоби автоматизації пошуку та аналізу архівної інформації в середніх загальноосвітніх школах міста Львова	335
Психологічна та педагогічна компоненти документно-інформаційної діяльності	337
<i>Вербицька П.</i> Активний характер соціокультурної комунікації в інформаційну добу	338
<i>Єрмолаєва Г.</i> Самостійна робота студентів у професійному становленні майбутнього фахівця документно-інформаційній діяльності 2017	340
<i>Настенко Л., Свердлик З.</i> Формування професійної компетентності майбутніх фахівців з документознавства та інформаційної діяльності	342
<i>Демчук Н.</i> Соціоніка як платформа бібліотерапевтичних практик ХХІ століття	344
<i>Кім Ю.</i> Впровадження інноваційних технологій в навчальному процесі при підготовці кваліфікованих робітників з професії «електрогазоварник»	346
<i>Тарасов Д., Коваль З.</i> Організація проведення відеолекцій у системах дистанційного навчання	348
<i>Білуцак Т.</i> Дослідження залежності мотивації до навчальної діяльності від суб'єктних особливостей студентів	350
<i>Жежнич П., Морушко О.</i> Аналіз загальної поведінки студентів під час вибору окремих навчальних дисциплін	352
<i>Мина Ж., Гордійчук О.</i> Представлення навчально-творчої діяльності освітніх закладів у мережі Інтернет	354
<i>Химиця Н., Керенович Л., Марців М.</i> Етико-психологічні аспекти комунікаційних процесів у бізнесі	356

Безпека інформаційного простору держави

Інформаційно-культурний простір Київської Русі

Гомотюк Оксана

кафедра українознавства, документознавства та інформаційної діяльності
Тернопільський національний економічний університет
Тернопіль, Україна
oksana_homotuk@ukr.net

The analysis of the information and cultural traditions of Kievan Rus on the example of "The word about Law and Grace" of Metropolitan Hilarion is made. The analysis demonstrated the existence of sources of opinion about the equality of the Kievan state in that time community. It is stated that the uniting idea of intellectuals was the idea of belonging to the Russian land, defining the role of princely power, grandeur of Kievan Rus, its place in the world that time. These concepts had an information influence on society, forming the information and cultural space in that time.

Ключові слова: безпека інформаційного простору, Київська Русь, середні віки, князівська влада, руська земля.

Сучасний інформаційно-культурний простір України включає весь досвід українського народу та його предків, а також містить культурні компоненти, що були внесені суб'єктами інформаційної агресії, які захищали інтереси різних державних утворень, у складі яких перебували українські землі. Перші прояви інформаційних впливів можна простежити з давніх часів. У ході військових сутичок завжди застосовувався психологічний тиск на ворога, вдавалися до обману й поширення міфів та ін. У Київській Русі княжа й боярська влада намагалася постійно легалізувати свій статус за допомогою різних способів. У часи роздробленості Київської Русі, у Галицько-Волинському князівстві, у Великому князівстві Литовському успішно застосовувався арсенал інформаційно-пропагандистських заходів.

Аналіз середньовічного інтелектуального надбання підтверджує наявність інформаційно-культурних самобутніх традицій, яка розвивалася

у тісному зв'язку із християнським світом, вносили у духовну скарбницю людства ідеали гуманізму, демократизму. Попри відмінні літературні спрямування, художньо-естетичні уподобання, сприйняття дійсності, об'єднуючою ідеєю інтелектуалів стало визначення місця і ролі україно-руської спільноти, її держави у тогочасному світі. Ця теза є домінуючою у різноманітних творах: повчаннях, посланнях, моліннях, житіях, проповідях, літописах. Окрім цього виразно простежується адаптованість історіософських роздумів до практики життя.

Якщо «Руська Правда» стояла біля витоків історико-правової думки, то «Слово про закон і балогодать» (між 1037-1050) Митрополита Іларіона свідчило не лише форматування історичних, правових традицій української науки, але й розпочинало глибокі філософські роздуми над законом, благодаттю, совістю, свободою вибору, легітимацією князівської влади. В. Горський справедливо назвав його першою пам'яткою давньокиївської філософської думки [1, 357]. Високомистецька проповідь логічно вибудовувалася у взаємодоповнюючих частинах – релігійна проблематика, богословська тематика у контексті розвитку суспільства, історична - у рецепції народ, князь та власне молитва за землю руську. У площині міркувань над біблійними сюжетами, характерними рисами періоду Старого та Нового заповіту, автор «Слова ...» утверджує позитиви християнізації Русі, наголошуючи при цьому, що сам князь Володимир Великий «запалав духом, щоб самому християнином і всій землі його стати» [2, 124]. Твір дає нащадкам інформацію про шлях запровадження християнства на Русі, при цьому особливо актуалізується постать князя Володимира – тричі

автор звертається до князя, проводить паралелі у світовій історії, виокремлюючи значення Петра і Павла для Риму, Івана Богослова для Азії, Фоми для Індії, Марка для Єгипту. Такі паралелі наводили на думку на можливість канонізації Володимира-Хрестителя, його названо «учителем» і «наставником благовір'я», постать презентувала високі моральні чесноти «у правду зодягнений, міццю підперезаний, в істину взутий, розумом увінчаний і благодійністю, як гривую і прикрасами золотими» красується [2, 129].

Мислитель, дотримуючись ідеї спадковості, наступності історичного процесу, відводить належне місце у руській історії як Володимиру Великому, так і його наступнику Ярославу Мудрому, котрий продовжує розпочате, примножує славу і велич, як Соломон після Давида. На підставі компаративного аналізу «закону і милості», Старого і Нового Заповіту, вміло поєднуючи світське і релігійне, автор поціновує високі моральні та християнські чесноти як для пересічного русича, так і для державної політики Руської землі, «яку знають і до якої прислухаються по всіх чотирьох кінцях землі» [2, 124].

Митрополит бачив за історією Київської Русі цілісний процес, розуміючи наступність основних етапів. Знакові події минулого пов'язані із перед християнським періодом, християнізацією Русі та очікування Божого суду. Прикметно, що твір засвідчує рівноправність Київської держави у тогочасному співтоваристві. Саме Іларіон, як зауважує В. Горський один із перших висловлює історіософські роздуми про місце історії Русі у світі, його «Слово» набуває значення прообраза, на який спирається подальша традиція вітчизняної культури, принаймні до ХУІІІ ст. [1, 358].

Автор проповіді володіє належним літературним умінням, вживає яскравих порівнянь, що увиразнює головні думки релігійно-політичного твору. Читачі мають нагоду зрозуміти важливість суцільних проблем державотворення, головна із яких лежить у площині захисту історії, народу, держави, а Київська Русь постає у єдності землі, народу, князівських очільників. Так, завершується

проповідь «Молитвою до Бога усієї землі нашої». Митрополит в очікуванні страшного суду, наполегливо просить у Всевишнього за свою країну: «тих, що йдуть раттю, прожени, мир утверди, ворожі країни усмири, голод поверни в достаток, князями нашими постраши сусідні країни, боярам пошли мудрості, городи умнож, церкву твою плекай, багатство своє бережи. Мужів, і жон їхніх, і дітей спаси» [2, 131]. Зрозуміло, що це не лише прохання, а програма державотворення, основні засади якого будуються на християнських та моральних чеснотах, повазі до руського народу, його очільників, усієї землі з центром у Києві. Таким чином, основна ідея інформаційно-культурного простору фокусувалася на утвердженні князівської влади, величі Київської Русі, визначення за нею рівноправного місця у тогочасному світі.

Об'єднуючою ідеєю інтелектуалів середньовічної доби стала ідея приналежності до руської землі, її єдності на православних засадах, що згодом пройде червоною ниткою через устремління еліти литовсько-польського періоду, увиразниться у козацьку добу. Аналіз писемної пам'ятки періоду Київської Русі засвідчує присутність ідеї легітимації влади провідної верстви. Прикметною особливістю середньовічних знань була їх релігійна спрямованість, що конкретизувало вплив церкви на суспільно-політичні реалії, моральні та ідейні устої суспільства.

ЛІТЕРАТУРА

- [1] Павленко Ю. Цивілізаційна природа України та глобальні протиріччя сучасного світу /Давньоруське любомудріє: Тексти і контексти / Нац. ун-т «Києво-Могилянська акад.»; Упор.: О. Вдовина, Ю. Завгородній. – К.: Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2006. – С. 357-374.
- [2] Іларіон Київський. Слово про Закон і Благодать/ Україна: антологія пам'яток державотворення, Х-XX ст.: у десяти томах /редкол.: І.М. Дзюба та ін. – К.: Вид-во Соломії Павличко «Основи», 2008.

Комплексний показник ефективності інвестицій в безпеку банківської інформації на основі синергетичної моделі загроз

Євсєєв Сергій

Кафедра ІС

Харківський національний економічний університет

ім. С. Кузнеця

Харків, Україна

Serhii.Yevseiev@hneu.net

Король Ольга

Кафедра ІС

Харківський національний економічний університет

ім. С. Кузнеця

Харків, Україна

Olha.Korol@hneu.net

Abstract. *The article analyzes the methods of evaluating the effectiveness of investment in information security events (IS). A complex indicator of evaluating the effectiveness of investment in the safety of bank information (BIS) banking organizations (BSOs) on the basis of assessment synergetic model and threat classifier in automated banking systems (ABS).*

Ключові слова: automated banking systems, methods of investment evaluation, complex index of evaluating the effectiveness of banking information security.

ВСТУП

Розвиток організацій банківського сектора (ОБС) тісно пов'язане з інтенсивним розвитком як інформаційних технологій комп'ютерної системи Інтернет, так і її інформаційних ресурсів. ОБС відносяться до критично важливих інфраструктур, які мають ключове значення для громадського порядку, економічної стабільності і національній безпеці держав, її захист торкається питань національної безпеки, і тому входить в компетенцію держави [1]. Інформаційні технології автоматизованих банківських систем (АБС) є невід'ємною частиною бізнес-процесів ОБС, в яких для забезпечення безперервної і безпечної обробки і циркуляції банківської інформації (БІн) використовується система захисту інформації (СЗІ) на основі технічних засобів захисту інформації (ТСЗІ). Беручи рішення про фінансування на створення і

підтримання на всіх етапах життєвого циклу СЗІ ОБС прагнуть суттєво зменшити матеріальні збитки в процесі своєї діяльності, витрати на забезпечення режиму інформаційної безпеки (ІБ) складають до 30% всіх витрат на інформаційну систему (ІС) [2 – 7].

КОМПЛЕКСНИЙ ПОКАЗНИК ЕФЕКТИВНОСТІ ІНВЕСТИЦІЙ НА ОСНОВІ СИНЕРГЕТИЧНОЇ МОДЕЛІ ЗАГРОЗ

Для оцінки витрат на безпеку БІн (ББІн) в ОБС скористаємося підходом, запропонованим в роботах [3, 8, 9]. Специфіка підходу ґрунтується на запропонованих автором моделях загроз і порушника на основі синергетичного підходу, класифікатора загроз в АБС [10, 11], і зводиться до розрахунку ризиків порушення ББІн в АБС, що дозволяє оцінити безперервність функціонування бізнес-процесів (інформаційних процесів) в АБС і коефіцієнта внутрішньої норми рентабельності інвестицій. Формальний опис моделі оцінки інвестицій в ББІн ОБС можна уявити [3, 10, 11]:

$$W_{ABS}^{effinv} = \left\{ I_{O_{ABS}}, \Delta^{ABS}, \{DF^{ABS}\}_{rang^{ABS}}, \{SZ^{ABS}\}_{d^{ABS}}, D^{ABS} \right\} \\ \left\{ ROI^{ABS}, NPV^{ABS}, ROSI^{ABS}, r^{ABS}, CV^{ABS}, OU^{ABS} \right\}$$

де $I_{O_{ABS}}$ – значення інформаційного активу;

Δ^{ABS} – ознака ефективності витрат;

$\{DF^{ABS}\}$ – множина джерел загроз безпеці БІн АБС [10];

$rang^{ABS}$ – ранг процесу розробки СЗІ;

$\{SZ^{ABS}\}$ – множина СЗІ [10];

d^{ABS} – приведена вартість грошового потоку;

ROI^{ABS} – коефіцієнт повернення інвестицій;

NPV^{ABS} – чиста приведена вартість;

$ROSI^{ABS}$ – рентабельність інвестицій в СЗІ;

r^{ABS} – коефіцієнт рентабельності в ББІн;

CV^{ABS} – ступінь ризику в одиницю середнього доходу;

D^{ABS} – дохід від використання СЗІ;

OU^{ABS} – оцінка доходу від використання СЗІ.

Таким чином, проведені дослідження показали, що оцінка ефективності інвестицій в ІБ підприємства вкрай трудомісткий процес, і як правило оцінка заходів ББІн ОБС зводиться до знаходження категорій: ROI, TCO, PB. Такий підхід не враховує синергетику загроз БІн в АБС, і не дозволяє оптимізувати інвестиційну політику ОБС. Запропонована модель ефективності інвестицій в ББІн ОБС повністю формалізована, орієнтована на використання в ОБС з централізованим документообігом, дозволяє виробляти комплексну оцінку витрат на ББІн ОБС, визначити інтервали часу між змінами інвестицій в безпеку БІн, і забезпечує підвищення ефективності інвестицій в ББІн організацій банківського сектору.

ЛІТЕРАТУРА

- [1] Leonenko G.P. Problemy obespechenija informacionnoj bezopasnosti sistem kriticheski vazhnoj informacionnoj infrastruktury Ukrainy / G.P. Leonenko, A.Ju. Judin // Information Technology and Security". № 1(3). 2013. S. 44 – 48.
- [2] Sinjak A. Analiz metodov ocenki jeffektivnosti zatrat v informacionnuju bezopasnost' / A.A. Sinjak, N.E. Gubenko // IUS i KM. Sekcija 4. Web-tehnologii i IB. – 2012. – S. 444 – 446.
- [3] Pervadchuk V. Ocenka jeffektivnosti investirovanija v informacionnuju bezopasnost'

predprijatija na osnove nechetkih mnozhestv / V.P. Pervadchuk, V.A. Beleckij // Vestnik IzhGTU. – 2011. – № 1(49). – S. 51 – 53.

- [4] Zubareva E. Metody ocenki investicij v informacionnuju bezopasnost' predprijatija / E.V. Zubareva, A.A. Babenko // – [Elektronnyj resurs]. – Rezhim dostupa k resursu: www.volsu.ru/download.php?id=000028639-1.pdf.
- [5] Homjakov K. Ocenka jeffektivnosti investicij v kompleksnye sistemy zashhity informacii kompanij neftegazovogo kompleksa dlja prinjatija vzveshennogo investicionnogo reshenija / K.G. Homjakov, L.V. Kanickaja // Jekonomika. Fundamental'nye issledovanija. – 2015. – Vyp. № 2. – S. 5173 – 5177.
- [6] Azhmuamedov I.M. Ocenka jekonomicheskoy jeffektivnosti mer po obespecheniju informacionnoj bezopasnosti // I.M. Azhmuamedov, T.B. Hanzhina // Vestnik AGTU. Ser.: Jekonomika. – 2011. – Vyp. № 1. – S. 185 – 190.
- [7] Petrenko S.A. Ocenka zatrat na kiberbezopasnost' // Trudy ISA RAN. – 2006. – T.27. – S. 235 – 265.
- [8] Zharinova S. Optimizacija investicij v informacionnuju bezopasnost' predprijatija / S.S. Zharinova, A.A. Babenko // GU-UNPK: Informacionnye sistemy i tehnologii – 2014. – Vyp. 3 (83). S. 114 – 123.
- [9] Zharinova S. Model' jeffektivnosti investicij v informacionnuju bezopasnost' predprijatija / S.S. Zharinova, A.A. Babenko // – [Elektronnyj resurs]. – Rezhim dostupa k resursu: www.volsu.ru/download.php?id=000026221-.pdf.
- [10] Yevseiev S. Sinergeticheskaja model' ocenki bezopasnosti bankovskoj informacii // Naukovo-tehnichnij zhurnal "Informacijna bezpeka". № 4. Severodonec'k. – 2016. – S. 43 – 58.
- [11] Yevseiev S. Model' narushitelja prav dostupa v avtomatizirovannoj bankovskoj sisteme na osnove sinergeticheskogo podhoda Naukovo-tehnichnij zhurnal "Informacijna bezpeka". № 17. Severodonec'k. – 2017. – S. 58 – 69.

Підхід до виявлення маніпуляцій суспільною думкою у соціальних інтернет-сервісах

Молодецька-Гринчук Катерина

Кафедра КТІМС

Житомирський національний агроекологічний університет

Житомир, Україна

kmolodetska@gmail.com

The approach to detect manipulation of public opinion actors of social networking services based on modern methods of content analysis and machine learning. The developed approach differs from the known information into account uncertainty arising in the case of manipulation and technologies including suggestive. The result is greater efficiency and system performance information security of the state in social networking services.

Ключові слова: соціальні інтернет-сервіси, загрози, інформаційна безпека, суспільна думка, ентропія.

ВСТУП

Соціальні інтернет-сервіси (СІС) є платформою взаємодії учасників віртуальних спільнот, яких називають акторами [1, 2]. Проте, позитивні комунікаційні характеристики перетворили СІС на інструмент проведення інформаційних операцій проти людини, суспільства держави [1, 3]. Встановлено, що під час взаємодії акторів у СІС виникає ряд психологічних явищ, які створюють передумови для маніпулювання суспільною думкою. Маніпуляції представляють собою спосіб інформаційно-психологічного впливу на акторів у прихованому вигляді для спонукання об'єкта впливу до реалізації заданих дій і досягнення суб'єктом впливу однобічних переваг [2, 3].

Зростання кількості загроз інформаційній безпеці держави у СІС і недостатній рівень розвитку наукових методів автоматизованого їх виявлення призвели до появи протиріччя між проблемами практики і науки. Тому розробка

методів своєчасного виявлення ознак інформаційного впливу на акторів СІС є актуальним теоретико-прикладним завданням на шляху забезпечення інформаційної безпеки держави.

ЗМІСТ ПІДХОДУ

Розроблений підхід до виявлення маніпуляцій суспільною думкою акторів у СІС не суперечить дослідженням В. М. Панченко [4], ґрунтується на методах контент-аналізу та машинного навчання [3] й полягає в такому.

Крок 1. Виявлення ознак сумнівності викладених у контенті СІС фактів Q_1 , який зводиться до наявності посилання на суб'єктивну точку зору F_1 , відсутності аргументації F_2 , розрахунку частки числових даних F_3 , запитальних речень F_4 , сумнівних висловлювань F_5 .

Крок 2. Визначення емоційного забарвлення контенту СІС Q_2 , що полягає у встановленні наявності окличних речень F_6 , вигуків F_7 , прислівників F_8 , вживання лексем емоційного характеру F_9 .

Крок 3. Оцінка тональності контенту Q_3 на основі сучасних методів машинного навчання з учителем, без учителя, використанням правил або словників. Вибір конкретного методу зумовлюється складністю поставлених завдань.

Крок 4. Встановлення сенсаційності контенту Q_4 внаслідок підвищення уваги акторів СІС F_{10} , оперативності контенту F_{11} в результаті використання слів для створення атмосфери швидкоплинності й терміновості явищ.

Крок 5. Виявлення прихованої теми контенту Q_5 . Для автоматизації процедур встановлення прихованої теми текстового контенту СІС доцільно використати ймовірнісне латентно-семантичне індексування, приховане розміщення Діріхле або робастну тематичну модель. Для подальшої оцінки використовується максимальне значення ймовірності належності документа до однієї із тематик досліджуваних набору контенту СІС.

Крок 6. Розрахунок інформаційної ентропії H_n маніпуляції суспільною думкою в СІС. Зв'язок між частинними ознаками маніпуляцій суспільною думкою в СІС, розглянутими на попередніх кроках, зображено у вигляді ієрархії (рис. 1).

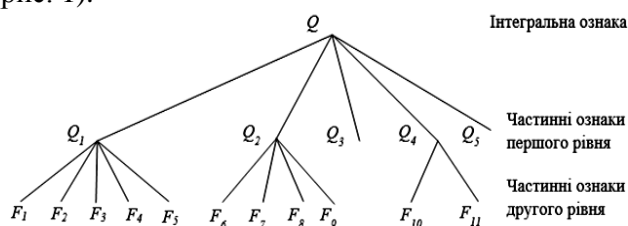

Рис. 1. Дерево рішень

Суть кроку 6 полягає у встановленні рівня невизначеності щодо наявності у контенті прихованого впливу на акторів

$$H = - \sum_{v=1}^k \sum_{l=1}^g Q_l^v \log_2 Q_l^v .$$

Для зручності інтерпретації розрахованих значень використано нормоване значення ентропії H_n . Його числове значення порівнюється із шкалою оцінки [2] для прийняття рішення про рівень загрози.

ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ

Проведено експериментальне дослідження запропонованого підходу виявлення маніпуляцій суспільною думкою у СІС. Для аналізу використано текстовий контент соціальної мережі *ВКонтакте*. Визначення тональності текстового контенту реалізовано на основі мультиноміального наївного методу Байєса, а детектування прихованої тематики – ймовірнісного латентно-семантичного індексування. У результаті розрахунку ентропії частинних ознак (рис. 1) отримано такі числові значення: $H_{Q1}=0,30$, $H_{Q2}=0,40$, $H_{Q3}=0,34$, $H_{Q4}=0,52$, $H_{Q5}=0,52$. Відповідно до

запропонованого підходу нормоване значення ентропії дорівнює $H_n=0,67$. Отже, у текстовому контенті виявлено істотні прояви прихованої тематики і сенсаційності, присутні емоційна лексика й тональність контенту. Досліджуваний контент СІС містить загрозу інформаційній безпеці значного рівня, тому вимагає заходів захисту інформаційного середовища [5].

Таким чином, запропонований підхід до детектування маніпуляцій суспільною думкою у СІС відрізняється від відомих використанням сучасних методів аналізу текстового контенту і врахуванням інформаційної невизначеності, яка виникає у разі застосування маніпуляцій і сугестивних технологій зокрема. Розроблений підхід покладено в основу функціонування системи забезпечення інформаційної безпеки держави у СІС, що дозволило підвищити її ефективність і дієвість.

ЛІТЕРАТУРА

- [1] Р. Гришук and Ю. Даник, *Основи кібернетичної безпеки*, 1st ed. Житомир: ЖНАЕУ, 2016.
- [2] К. Молодецька, "Методика виявлення маніпуляцій суспільною думкою у соціальних інтернет-сервісах", *Інформаційна безпека*, no. 4(24), pp. 80–93, 2016.
- [3] В. Петрик, М. Присяжнюк, Л. Компанцева, Є. Скулиш, О. Бойко and В. Остроухов, *Сугестивні технології маніпулятивного впливу*, 2nd ed. Київ: ЗАТ "ВІПОЛ", 2011.
- [4] В. Панченко, "Лінгвостатистичні ознаки маніпулювання суспільною свідомістю в засобах масової комунікації", *Сучасні інформаційні технології у сфері безпеки та оборони*, no. 1(4), pp. 81–85, 2009.
- [5] R. Hryshchuk and K. Molodetska, "Synergetic Control of Social Networking Services Actors' Interactions", *Recent Advances in Systems, Control and Information Technology*, pp. 34-42, 2016.

Свобода вираження поглядів та інформаційна безпека держави в практиці Європейського суду з прав людини

Горпинюк Оксана

кафедра кримінально-правових дисциплін
Львівський держ. університет внутрішніх справ
Львів, Україна
olepisevych@gmail.com

The report is devoted to the implementation of the right to freedom of discussion in national law and practice of the European Court of Human Rights. It is concluded that the right to freedom of discussion includes access to information about the activities of public authorities, using different information technologies. We also consider the features of limits the right to freedom of discussion in the interests of information security in the practice of the European Court of Human Rights.

Ключові слова: Свобода вираження поглядів, інформаційна безпека держави, інформаційні технології, органи державної влади, обмеження права на доступ до інформації.

Право на свободу вираження поглядів гарантується Конституцією України, іншими законами України та цілою низкою офіційних міжнародних документів, згоду на обов'язковість яких надано Верховною Радою України. Зокрема, відповідно до ст. 34 Конституції України «Кожному гарантується право на свободу думки і слова, на вільне вираження своїх поглядів і переконань», проголошено право кожного вільно збирати, використовувати і поширювати інформацію усно, письмово або в інший спосіб – на свій вибір. Разом з тим ст. 6 Закону України від 02 жовтня 1992 року «Про інформацію» [1] встановлює гарантії забезпечення права на інформацію, серед яких встановлюється обов'язок суб'єктів владних повноважень інформувати громадськість та засоби масової інформації про свою діяльність і прийняті рішення, передбачається здійснення державного і громадського контролю за додержанням законодавства про інформацію.

Потрібно зазначити, що законодавець багатьох зарубіжних держав, гарантуючи право на свободу інформації, передбачив навіть кримінальну відповідальність за порушення права на доступ до інформації. Наприклад, ст.140 КК РФ [2] встановлено кримінальну відповідальність за відмову в наданні громадянину інформації, яка стосується його прав і свобод чи надання йому неповної або завідомо

неправдивої інформації, якщо це спричинило шкоду правам і законним інтересам громадян. Своєю чергою ст.159 КК Республіки Казахстан [3] передбачено кримінальну відповідальність за незаконне обмеження права на доступ до інформаційних ресурсів.

Незважаючи на те, що у вітчизняному законодавстві не встановлено кримінальної відповідальності за незаконне обмеження права на доступ до інформації, зазначене право, у випадку порушення, після розгляду національними судами, можна захищати в Європейському суді з прав людини. Принагідно варто також відзначити, що відповідно до ст. 17 Закону України «Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини» від 23 лютого 2006 року, суди України в процесі розгляду справ застосовують Конвенцію та практику Європейського суду з прав людини як джерело права, а рішення цього Суду є обов'язковими до виконання Україною.

Право на свободу вираження поглядів гарантується ст.10 Конвенції про захист прав і основоположних свобод від 4 листопада 1950 року. Зазначене право охоплює: свободу дотримуватися своїх поглядів, свободу одержувати інформацію та ідеї та свободу передавати інформацію та ідеї. Крім того ст. 10 гарантує реалізацію відповідного права незалежно від кордонів, що є дуже важливо в умовах використання Інтернету та тотальної інформатизації суспільства. Особливий інтерес для громадян становить зазначене право у контексті доступу до публічної інформації, тобто інформації про діяльність органів державної влади. У своїх рішеннях Європейський суд з прав людини неодноразово розглядав справи, у яких заявники скаржились на те, що органи державної влади не надавали їм потрібної інформації. Зокрема поставало питання, чи охоплюється ст. 10 Конвенції право на одержання адміністративної інформації. Так, у справі «Герра та інші проти Італії» (рішення від 19 лютого 1998 року) [4] заявники скаржились на те, що органи державної влади не поінформували населення про небезпеку забруднення довкілля, пов'язану із роботою хімічного заводу біля їхнього міста. У цій справі Європейська комісія дійшла висновку, що надання

громадськості інформації є одним із основних способів захисту благополуччя і здоров'я населення у ситуаціях, де є загроза довкіллю. Відповідно право одержувати інформацію у світлі ст. 10 Конвенції має тлумачитися так, що це право передбачає одержувати інформацію, зокрема від органів влади, членам місцевих громад, які зазнали чи можуть зазнати шкоди від індустріальної чи іншої діяльності, що загрожує довкіллю. Крім того, відповідна стаття 10 Конвенції покладає позитивний обов'язок на державу збирати, обробляти і поширювати таку інформацію, яка не може стати доступною громадськості в інший спосіб.

Разом з тим, право на доступ до інформації обмежується у випадку наявності певних підстав, визначених і національним законодавством, і Конвенцією про захист прав і основоположних свобод, а саме: якщо таке обмеження встановлене законом і є необхідним у демократичному суспільстві в інтересах національної безпеки, територіальної цілісності або громадської безпеки, для запобігання заворушенням чи злочинам, для охорони здоров'я чи моралі, для захисту репутації чи прав інших осіб, для запобігання розголошенню конфіденційної інформації або для підтримання авторитету і безсторонності суду. Серед вказаних обмежувачів відсутня вказівка на інформаційну безпеку. Разом з тим, виходячи із Закону України від 19 червня 2003 року «Про основи національної безпеки» [5], національна безпека, з-поміж іншого, охоплює сталій розвиток суспільства та захист національних інтересів у сфері забезпечення свободи слова та інформаційної безпеки, а також охоплює сферу інформаційних технологій. Своєю чергою, під інформаційною безпекою пропонують розуміти гарантування вільного доступу кожного до відкритої інформації та охорону й захист державної та іншої передбаченої законом таємниці [6]. Водночас, недоліком національного законодавства є те, що інформаційна безпека фактично не розглядається в контексті захисту права на свободу вираження поглядів. У зв'язку з цим, для тлумачення обмеження цього права в інтересах захисту інформаційної безпеки слід звертатись до практики Європейського суду з прав людини. Європейський суд з прав людини сформував вже чималу судову практику, крізь призму якої можна розвинути постійний пошук балансу між свободою доступу до інформації про публічних осіб, в тому числі з використанням сучасних інформаційних технологій - з однієї сторони, та втаємниченням відповідної інформації - з іншої [7].

Можна навести приклад у справі «Редакція газети «Правое дело» та Штекель проти України» від 05.05.2011 [8]. Справа стосувалась відсутності в національному законодавстві належних гарантій щодо використання журналістами інформації, отриманої з Інтернету. За обставинами справи проти одеської газети та її головного редактора було подано позов про поширення інформації, що ганьбить честь і гідність, після публікації інформації з

Інтернету, у якій містились відомості про корумпованість місцевих чиновників і їхній зв'язок з місцевими представниками злочинного світу. Національні суди задоволили позовні вимоги та зобов'язали виплатити значну грошову компенсацію позивачам та спростувати опубліковану інформацію. Водночас Європейський суд з прав людини зазначив, що беручи до уваги роль, яку відіграє Інтернет у контексті професійної діяльності засобів масової інформації, Суд вважає, що відсутність на національному рівні достатньої законодавчої бази, яка б дозволяла журналістам використовувати отриману з Інтернету інформацію без остраху наразитися на санкції, серйозно перешкоджає пресі відігравати свою роль «сторожового пса суспільства». Тому на думку Суду, повне виключення такої інформації зі сфери застосування законодавчих гарантій журналістських свобод може саме по собі спричинити неправомірне втручання у свободу преси, гарантовану статтею 10 Конвенції і встановив неправомірне порушення права на свободу вираження поглядів.

ЛІТЕРАТУРА

- [1] Проінформацію: Закон України від 2 жовтня 1992 року № 2657XII (в редакції закону від 13 січня 2011 року № 2938-VI) // Офіційний вебсайт Верховної Ради України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua>.
- [2] "Уголовный кодекс Российской Федерации" от 13.06.1996 N 63-ФЗ (ред. от 07.03.2017) (с изм. и доп., вступ. в силу с 30.03.2017) <http://www.consultant.ru>
- [3] Уголовный кодекс Республики Казахстан от 3 июля 2014 года № 226-V (с изменениями и дополнениями по состоянию на 28.12.2016 г.) <https://online.zakon.kz>
- [4] Guerra и другие против Италии (Guerra and Others v. Italy): Постановление Европейского Суда по правам человека от 19 февраля 1998 года (жалоба № 14967/89) [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://europeancourt.ru>.
- [5] Про основи національної безпеки: Закон України від 19.06.2003 № 964-IV // Офіційний вебсайт Верховної Ради України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua>.
- [6] Інформаційна безпека: проблеми правового регулювання // Бюлетень Права людини. – 2013. – №13 Інформаційний портал Харківської правозахисної групи <http://khpg.org>
- [7] Огляд прецедентного права Європейського суду з прав людини: новітні технології [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.scourt.gov.ua>
- [8] Справа «Редакція газети «Правое дело» та Штекель проти України» (Заява № 33014/05) Європейський суд з прав людини, Рішення від 05.05.2011 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://uazakon.com>

Аналіз світового досвіду для визначення індикаторів продовольчої безпеки України

Лепісевич Петро

кафедра теорії та історії держави і права,
конституційного та міжнародного права
Львівський державний університет внутрішніх справ
Львів, Україна

Куруляк Мар'ян

кафедра тактико-спеціальної підготовки
Львівський державний університет внутрішніх справ
Львів, Україна

Food security ensures physical and social development, health and extended reproduction of the population. However, unambiguous interpretation of the concept of "food security" does not exist today. There is no consensus on the structure and mechanisms ensuring food security of our country. In this regard, we propose the conceptual solution of the specified problem – a conceptual approach to ensuring food security in Ukraine.

Ключові слова: продовольча безпека, продовольча система, концепція, виробництво, економіка, імпорт, торгівля.

При формуванні концептуального бачення забезпечення продовольчої безпеки визначено групи країн залежно від політики принципового відношення до продовольчої безпеки.

Перша група – країни, які орієнтовані на власне виробництво продовольчих товарів та їх експорт: США, Канада, Австралія, Нова Зеландія, Уругвай, Аргентина. Вони мають сприятливі кліматичні умови, великі родючі землі, відповідну інфраструктуру тощо. Їх потенціал в принципі достатній для гарантованого забезпечення продовольством усього світу. США виступає за свободу торгівлі сільськогосподарською продукцією на світовому ринку. Світовий ринок – це ринок експортних товарів, зроблених у кращих умовах найбільш ефективними виробниками й реалізованих за світовими цінами. Світові ціни – ціни, що сформувалися на основі собівартості в кращих умовах виробництва найбільш ефективними виробниками. За останньою згодою Уругвайського раунду, повинна розвиватися вільна торгівля продовольством, субсидії сільському господарству будуть скорочуватися на 36% у цілому протягом 6 років, для країн, що розвиваються, цей процес пролонгований на 10 років, а % знижений до 20.

Друга група – країни, які орієнтовані на імпорт: Саудівська Аравія, Бахрейн, Кувейт, Оман, Катар, ОАЕ, які в цілому імпортують 70% і більше продовольства. Виробники цих країн працюють у гірших умовах, або менш ефективним способом, мають більш високу собівартість, тому їхні ціни не можуть конкурувати зі світовими. Однак, уряди 6 країн з них, що входять у Раду співробітництва держав Перської затоки (регіону, позбавленого родючих земель і природного зволоження), прийняли рішення, спрямоване на досягнення в майбутньому більш високого рівня забезпечення продовольством.

Третя група – країни, які орієнтовані на поєднання власного виробництва й імпорту основних груп продовольства в залежності від реальної ситуації на продовольчому ринку в країні та законодавчого регулювання: Японія, ЄС та, особливо, Швейцарія [1].

В якості основного механізму, який дозволяє їм комбінувати власне виробництво й імпорт продовольства, вони обрали протекціонізм. Зовнішньоторговельні обмеження й субсидування сільського господарства – загальнопоширена практика в цих країнах. Іноді це неефективно, але відповідає інтересам національної безпеки. Як приклад, можна навести Швейцарію з її величезним позитивним платіжним сальдо, гігантськими фінансовими можливостями й обмеженими земельними ресурсами можна було б піти по шляху імпортного забезпечення продовольством. Однак у цій країні діє закон про продовольчу безпеку, що ставить за обов'язок уряду не допускати рівень імпорту продовольства вище 40% від споживання. Звідси – постійне коректування заходів пов'язаних з аграрним протекціонізмом.

Таким чином, політика продовольчої безпеки тієї чи іншої країни через виробництво чи імпорт основних груп продовольчих товарів, або їх поєднання впливає з власних можливостей та національних інтересів. Для України, яка з одного боку, для виробництва продовольства має усі необхідні природні й кліматичні

умови, а з іншого, немає достатніх фінансових й матеріальних ресурсів, необхідної інфраструктури, сучасних технологій виробництва тощо, необхідно використовувати політику розумної збалансованості власного виробництва й імпорту продовольчих товарів, з поступовим зменшенням частки імпорту.

Важливою ланкою у ланцюгу забезпечення продовольчої безпеки країни є продовольчий ринок. З погляду продовольчої безпеки у структурі ринку необхідно виокремити два підвиди ринків: ринок основних груп продовольчих товарів та ринок, де формується державний продовольчий резерв.

Ринок основних груп продовольчих товарів відіграє визначальну роль у задоволенні первинних потреб людини та забезпеченні продовольчої безпеки країни у звичайних щоденних умовах. Значна роль на продовольчому ринку відводиться біржовій торгівлі, яка формує ринкові ціни на сільськогосподарську продукцію.

Формування переліку основних груп продовольчих товарів у більшості країн закріплено на рівні Закону. В Україні цей перелік визначено у двох документах:

1. Методиці визначення основних індикаторів продовольчої безпеки, що затверджена постановою Кабінету Міністрів України від 5 грудня 2007 р. №1379, де передбачено 10 основних груп харчових продуктів: хліб і хлібопродукти; картопля; овочі та баштанні культури; фрукти, ягоди і виноград; цукор; олія; м'ясо і м'ясопродукти; молоко і молокопродукти; риба і рибопродукти; яйця [2].

2. Методичних рекомендаціях щодо розрахунку рівня економічної безпеки України, що затверджені Наказом Міністерства економічного розвитку і торгівлі України від 29.10.2013 №1277, де визначено 8 основних груп харчових продуктів: м'ясо та м'ясні продукти; молоко та молочні продукти; яйця; олія; цукор; картопля; овочі та баштанні культури; зерно [3]. Різниця між цими документами полягає у тому, що у другому цей перелік зменшений на 2 групи, відсутні риба і рибопродукти та фрукти, ягоди й виноград. Проте включено зерно.

Найширший перелік основних груп продовольчих товарів закріплений у проекті Закону України «Про продовольчу безпеку України», який був розроблений ще у 2012 році, проте не був прийнятий. До продовольчого кошика включаються такі продовольчі товари: хліб і хлібопродукти, картопля, овочі, баштанні культури, фрукти, ягоди і виноград, цукор, олія, м'ясо і м'ясопродукти, молоко і молокопродукти, риба і рибопродукти, яйця, сіль[4].

Таким чином, в Україні на законодавчому рівні не закріплено мінімального переліку основних груп продовольчих товарів, які обов'язково мають бути фізично на продовольчому ринку й економічно доступними для найвразливіших верств населення. Як наслідок – відсутність відповідної безпекової продовольчої політики та конкретної програми забезпечення продовольчої безпеки країни. Наведені Методики визначення рівня продовольчої безпеки дають можливість лише здійснювати моніторинг, у результаті чого отримується відповідна інформація. Вони не є для уряду документом, який зобов'язує забезпечувати продовольчу безпеку за основними групами продовольства, наведеними у цих методиках.

Таким чином, на нашу думку, основними складовими майбутнього проекту Закону України «Про державну безпеку України» мають бути: основні терміни та їх значення; загрози продовольчій системі та продовольчій безпеці; об'єкти продовольчої безпеки; завдання та принципи продовольчої безпеки; державна політика у сфері забезпечення продовольчої безпеки; суб'єкти й сили продовольчої безпеки, їх функції та повноваження; індикатори продовольчої безпеки.

ЛІТЕРАТУРА

- [1] Мішина І.Г. Продовольча безпека: сутність та напрямки забезпечення в умовах кризи / І.Г. Мішина // [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.nbuv.gov.ua/old_jrn/Soc_Gum/Tiru/2009_27/11.pdf.
- [2] Методика визначення основних індикаторів продовольчої безпеки України, затверджена Постановою Кабінету Міністрів України від 5 грудня 2007 р. № 1379. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua>.
- [3] Про затвердження Методичних рекомендацій щодо розрахунку рівня економічної безпеки України : Наказ від 29.10.2013 р. № 1277 / Міністерство економічного розвитку і торгівлі України. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.me.kmu.gov.ua>.
- [4] Проект Закону України «Про продовольчу безпеку України», зареєстрований у Верховній раді України від 24.10.2012 № 11378 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/piz/zweb2/webproc4_2?id=&pf3516=11378&skl=7.

Концепція організації системи продовольчої безпеки України

Лепісевич Петро

кафедра теорії та історії держави і права,
конституційного та міжнародного права
Львівський держ. університет внутрішніх справ
Львів, Україна

Куруляк Мар'ян

кафедра тактико-спеціальної підготовки
Львівський державний університет внутрішніх справ
Львів, Україна

The concept of "food security" has been used in the international practice since the 1970s, while in Ukraine since the 90s of the 20th century. In December 1974, the General Assembly of the United Nation endorsed "International commitments on food security in the world" developed by the Food and Agriculture Organization of the United Nations. In 1996, the World Food Summit adopted the Rome Declaration on World Food Security. According to the Declaration, food security is defined as the state of the economy, when all people, at all times, have physical and economic access to sufficient, safe and nutritious food to meet their dietary needs and food preferences for an active and healthy life.

Ключові слова: продовольча безпека, продовольча система, концепція, ринок продуктів харчування, імпорт, торгівля.

Поняття «продовольча безпека» має дві сторони. З однієї, продовольча безпека розуміється й трактується як стан забезпеченості країни основними групами продовольства належної якості, що включені у продовольчий кошик, не нижче граничних норм, офіційно встановлених нормативними документами. Рівень продовольчої безпеки можна виміряти, користуючись відповідними індикаторами. З іншого боку, продовольча безпека це функція (безпекова діяльність) продовольчої системи, спрямована на протидію загрозам та збереження власної цілісності з метою створення умов для реалізації національних безпекових інтересів у продовольчій сфері.

Отже продовольча безпека з одного боку, це стан забезпеченості основними групами продовольства, а з іншого, – безпекова діяльність відповідних суб'єктів у продовольчій сфері. Для

ефективного забезпечення продовольчої безпеки потрібно створювати або удосконалювати існуючу систему продовольчої безпеки. Формування системи продовольчої безпеки України достатньо складний процес. Перед тим як його розпочинати потрібне відповідне концептуальне рішення. Інакше потрібна відповідна концепція організації та функціонування системи продовольчої безпеки України.

Трактувань поняття «концепція» у наукових джерелах є багато. На думку М.І. Кондакова їх можна звести до чотирьох основних положень:

- концепція як спосіб розуміння, трактування будь-яких явищ, подій;
- концепція як основна ідея будь-якої теорії;
- концепція як загальний задум, головна думка;
- концепція як система взаємопов'язаних і таких, що впливають один із одного поглядів на ті чи інші явища чи процеси.[1. с 263]

У нашому дослідженні ми дотримуємося позиції В.І. Франчука, який під концепцією забезпечення економічної безпеки акціонерних товариств – розуміє взаємопов'язані й такі, що впливають один із одного загальні погляди на сутність, зміст та основні структурні елементи діяльності, пов'язаної з забезпеченням економічної безпеки, та зв'язки між ними. Концепція розкриває основне бачення змісту економічної безпеки акціонерних товариств та системний характер діяльності суб'єктів безпеки у реальних ситуаціях, спрямованої на її забезпечення, тобто організацію її у вигляді системи. Важливим у цьому процесі є знання основних характеристик акціонерного товариства,

які відображали б і саму логіку забезпечення економічної безпеки. Саме з виокремлення таких характеристик слід розпочинати формування концептуальних засад організації системи економічної безпеки АТ.[2. с. 440]

Таким чином, під концепцією організації системи продовольчої безпеки України будемо розуміти взаємопов'язані й такі, що впливають один із одного загальні погляди на сутність, зміст та основні структурні елементи безпекової діяльності як системи продовольчої безпеки України та зв'язки між ними. Досліджуючи продовольчу систему України необхідно розглядати її як цілісний організм зі зв'язками з іншими підсистемами. Її функціональна структура достатньо складна, оскільки до процесу виробництва, транспортування, торгівлі, та обслуговування й супроводження цих процесів задіяна величезна кількість різних структур та державних й недержавних інституцій, створюється й використовується велика кількість різних нормативно-правових документів. У процесі виробництва, розподілу й обміну продовольчої продукції використовуються значні обсяги фінансових ресурсів тощо. Продовольча система є базовою для економіки України та її громадян, оскільки задовольняє первинні потреби людини у їжі, а також формує ринок праці, виступає певним ринком збуту для інших галузей економіки та створює умови для їх розвитку. Вона функціонує, забезпечуючи у кінцевому результаті відповідними продуктами ринок, завдяки не тільки організації виробництва, логістики, торгівельної мережі тощо, а й за рахунок використання відповідних видів діяльності, які усувають, нейтралізують, чи пом'якшують дестабілізуючий, а то й руйнівний вплив загроз, які мають місце на кожному етапі забезпечення країни продовольством.

З погляду продовольчої безпеки забезпечення країни продовольством має здійснюватися, у першу чергу, за основними групами продовольства, що входять до складу продовольчого кошика. Цей процес може відбуватися шляхом:

- власного виробництва основних груп продовольства (коли 70% і більше виробляється в країні);
- імпорту основних груп продовольства (коли 70% і більше імпортується в країну);
- поєднання власного виробництва й імпорту основних груп продовольства в залежності від реальної ситуації на продовольчому ринку в Україні та законодавчого регулювання.

Такий поділ звичайно умовний, бо у практичній діяльності надто складно забезпечити усі необхідні групи продуктів тільки власного виробництва. Це можуть зробити небагато країн. Склалася практика, якщо країна виробляє 70% і більше необхідних продуктів чи навпаки їх імпортує, то така країна сприймається як країна, що забезпечує продовольчу безпеку шляхом власного виробництва чи навпаки імпорту.

Формуючи концептуальне бачення забезпечення продовольчої безпеки України через виробництво основних груп продовольчих товарів необхідно зробити аналіз інформації про те, яка за цими критеріями політика інших країн. Країни світу можна розділити на три основні групи залежно від політики принципового відношення до продовольчої безпеки: країни, які орієнтовані на власне виробництво продовольчих товарів та їх експорт; країни, які орієнтовані на імпорт; країни, які орієнтовані на поєднання власного виробництва й імпорту основних груп продовольства в залежності від реальної ситуації на продовольчому ринку в країні та законодавчого регулювання.

ЛІТЕРАТУРА

- [1] Кондаков Н. И. Логический словарь-справочник / Н. И. Кондаков. – М. : Наука, 1975. – 720 с., 263.
- [2] Франчук В. І. Особливості організації системи економічної безпеки вітчизняних акціонерних товариств в умовах трансформаційної економіки : монографія / В. І. Франчук. – Львів : Львівський державний університет внутрішніх справ, 2010. – 440 с.

Інформаційна безпека України та релігійна інформація в медіа (на матеріалах публікацій 2014-2016 р.)

Бойко Алла

Доктор філологічних наук

Професор кафедри соціальних комунікацій

Інституту журналістики, Київського національного університету імені Тараса Шевченка

У контексті інформаційної безпеки України традиційно не розглядається релігійна інформація. Ця позиція ґрунтується на тезі про відокремленість церкви від держави. Проте необхідно зважати на той факт, що релігійні організації не можуть бути відокремлені від суспільства. Інформація про релігію все частіше з'являється в суспільно-масових і суспільно-політичних медіа, отже, впливає на формування громадської думки, поглядів, інтересів, переконань великих аудиторних груп.

Дослідники Інституту релігійної свободи опублікували дані, які свідчать про те, що церква, як суспільна інституція, користується найбільшою довірою серед українського населення (58,8%). Відповідно, медіа, які виходять під егідою релігійних організацій, теж користуються довірою аудиторії. Але лише релігійними проблемами більшість із указаних ЗМІ не обмежуються. Редакційні колективи і автори приділяють багато уваги суспільним проблемам, а також питанням зовнішньої і внутрішньої політики.

В умовах гібридної війни, яка ведеться проти України, деякі періодичні видання, асоційовані з УПЦ МП і РПЦ, Предметом дослідження стали газети «Русь триединая», «Мир», сайти «Белый Харьков», «Православний вибор», «Русский дозор», деякі інші видання. Відзначимо, що ця періодика має спільні теми, проблеми, наявний передрук матеріалів. В названих сайтах часто є посилання на матеріали інтернет-порталу «Русь православная» (Санкт-Петербург). Більшість із цих видань об'єднана гаслом:

«Самодержавство, православ'я, народність», який наявний на головній сторінці. Це гасло є домінуючим складником ідеології «руського міра», втім, уже перше слово суперечить конституційному ладу в Україні. Аналізуючи контент представлених медіа в інших наших роботах, виокремимо кілька домінуючих, які вважаємо концептуальними для вказаної періодики в аспекті пропаганди «руського міра»:

- продукування і закріплення в свідомості аудиторії вказаних медіа міфу про спільну історію та єдність України, Росії і Білорусі (Малої, Великої і Білої Русі в інтерпретації авторів публікацій);
- пропаганда ідеї самодержавства в союзі, основу якого, на думку авторів указаних матеріалів, мусять складати названі країни;
- закріплення в масовій свідомості міфу про позитивну історичну роль самодержця, який уособлювався в царі Миколі II
- акцентуація самодержавницької влади як тієї, що надана Богом;
- пропагандистська кампанія по дискредитації інших конфесій у ЗМІ, заклики до репресій щодо релігійної організації та окремих осіб, ін.
- використання «мови ворожнечі» щодо представників інших конфесій, політичних партій, етноконфесійних груп, національностей.

До свідомості аудиторії міфічна концепція єдності в «руському мірі» доводиться методом багатократного повторення цієї ідеї в різних за тематикою публікаціях. Інтерпретація історичних подій має елементи правди, проте

автори цих публікацій часто спираються на тенденційно підібрані факти. Для досягнення пропагандистського впливу в указаному аспекті застосовується технологія культу особи(нині цей міф модифікується таким чином: будь-який представник династії Романових – Сталін – Путін). Образ ворога є однією з найефективніших технологій, яка дозволяє об'єднати різні прошарки населення проти загрози. Тема війни постійно наявна в названих ЗМІ. Є два варіанти її розвитку: висвітлення подій Другої світової війни (в аспекті перемоги СРСР над нацизмом) і в сучасній інтерпретації – у висвітленні військових подій на Донбасі. В межах цієї роботи неможливо назвати всі комунікаційні технології, що використовуються у вказаних медіа, можемо лише відзначити метод відволікання, «інформаційного шуму», психологічного примусу, інформаційного насильства та ін.

Знайомство із контентом указаних медіа дозволяє нам висунути гіпотезу – певна частка публікацій має пропагандистське навантаження, вістря якого спрямоване проти української ідентичності, державності, суверенності. Це спонукає до висновку про те, що редакційні колективи намагаються маніпулювати аудиторією і нав'язувати їй політичні ідеї, закамують під православ'я.

Мусимо відзначити, що ідеологема «руського мира» популяризується також у деяких суспільно-масових виданнях саме в контексті релігійної тематики. Особливо яскраво це виявилось у 201-2106 р. у висвітленні ключових подій релігійного життя – публічні заходів, пов'язані з демонстрацією в Україні ікон і мощів святих, які вважають чудотворними (в медіа ці акції іронічно називають «гастролями ікон»); привезення із Афону в Київ сакральної пам'ятки, яка отримала назву «Дари волхвів» (24 - 30 січня 2014 р.) і Всеукраїнської хресної ходи,

організованої УПЦ МП на честь хрещення Київської Русі (липень 2016 р.).

1. Маніпулятивні комунікаційні технології, що використовуються у засобах масової інформації, призводять до викривлення уявлень про дійсність, до створення псевдо-реальності, що суперечить журналістським стандартам і призводить до хибного розуміння подій, яке формується в аудиторії медіа, до підміни релігії та віри політичними цілями. Наслідком цих дій є те, що певна частина суспільства не розуміє сенс духовно-релігійних цінностей.

2. Аналіз маніпулятивних технологій дозволяє дійти висновку, що більшість засобів впливу, які використовуються у медіа УПЦ МП, є «чорними» (за класифікацією І.Дзялошинського); вони ґрунтуються на відволіканні уваги від справжніх цілей тих, хто маніпулює (або намагається маніпулювати).

3. Ми не вважаємо цензуру ефективним засобом протидії пропаганді. Для запобігання маніпулюванню громадською думкою необхідно актуалізувати просвітницько-пропагандистську роботу, яка в умовах сьогодення можлива лише в засобах масової інформації. Для цього, вважаємо, треба систематично подавати інформацію в ЗМІ про вирішення і трактування суспільних проблем із позицій релігії і Церкви.

4. Інформаційна війна, яка ведеться проти України та релігійних організацій, змушує чинити опір, який можливий лише при створенні розгалуженої системи засобів масової інформації, розрахованої на різні аудиторні прошарки. Має бути створена система медійного реагування на всі процеси і явища, які виникають в духовно-релігійній сфері. Перспективним у даному напрямку вважаємо підготовку медійних працівників, спеціалістів із зв'язків із громадськістю, які б могли фахово виступати проти маніпулювання суспільством і перемогти в «інформаційній війні», яка ведеться на «релігійному фронті».

Методи виявлення інформаційно-емоційних впливів у текстовій інформації

Мелешко Єлизавета

Кафедра програмування та захисту інформації,
Центральноукраїнський національний технічний
університет, м. Кропивницький, Україна
elismeleshko@gmail.com

Якименко Микола

Кафедра вищої математики та фізики,
Центральноукраїнський національний технічний
університет, м. Кропивницький, Україна
m.yakymenko@gmail.com

This paper considers the methods of revealing emotional coloring of texts and emotive communication in text information for recognition of information and emotional influences on public opinion.

Ключові слова: інформаційна безпека, інформаційні впливи, пропаганда, емоційна комунікація, емотивна комунікація.

На сьогоднішній день можна спостерігати стрімкий рух світу до створення цифрового суспільства. Доступ до широкого використання нових інформаційних технологій посилює можливості впливу на окремі особистості та суспільство в цілому. Інтернет та віртуальні соціальні мережі вже давно стали невід'ємними інструментами комунікації і підтримки прийняття рішень. Для правильного прийняття рішень використовувана інформація повинна бути достовірною та об'єктивною.

Інформаційно-емоційні впливи апелюють до чуттєвого сприйняття і дозволяють, наприклад, конструювати образи «жертв» і «ворогів» [1].

Емотивна комунікація – це свідомо демонстрація емоцій, яка використовується для інформаційного впливу, виконує соціальну функцію – вплинути на сприйняття ситуації співрозмовником та на її розуміння; в той час як *емоційна комунікація* – це спонтанна незапланована природна демонстрація емоцій людиною [2].

В [3] автор виділяє набір емоцій, які використовуються при розповсюдженні пропаганди: страх, гнів, радість – при маніпулюванні ними поширювана інформація перестає сприйматися критично.

В [4] автор виділяє сильно збуджуючі емоції, які роблять інформацію вірусною – благоговіння, натхнення, радість, гумор, гнів, тривога.

У комп'ютерній лінгвістиці використовують різні класифікації емоцій для виявлення їх у тексті. Найбільш розповсюдженою для застосування в даній сфері стала класифікація емоцій Екмана [5], хоча в першу чергу вона призначена для аналізу виразу обличчя. Пол Екман американський психолог, професор Каліфорнійського університету, фахівець в області психології емоцій в своїй класифікації виділяє наступні шість базових емоцій: радість, здивування, журба, гнів, огида, страх, – вони використовуються, тому що мають асоційований з ними вираз обличчя. Також рідше використовуються класифікації емоцій Керрола Ізарда з 10 емоцій, Плутчика– Келлермана з 4 парами емоцій тощо [5].

Емоційна оцінка (тональність) – це універсальна категорія, яка виражає позитивне/негативне ставлення суб'єкта цієї оцінки до об'єкта оцінки.

Емоції та емоційна оцінка у тексті можуть передаватися наступними засобами:

- лексикою;
- пунктуацією;
- інверсією в реченні (зміною порядку слів в реченні);
- вигуками;
- вставними словами;
- зверненнями;
- графічними засобами (напр., виділення тексту жирним, курсивом, великими літерами).

На основі аналізу тональності текстів можна намагатися виявляти їх наступні властивості:

- 1) позитивні чи негативні емоції переважають у тексті;
- 2) інтенсивність емоцій у тексті за N-мірною шкалою;

- 3) які види емоцій присутні у тексті;
- 4) текст об'єктивний чи суб'єктивний.

Для визначення коефіцієнту емоційності тексту у [6] використовується формула:

$$k_{\text{ем}} = \frac{W_{\text{пр}}}{2N},$$

де $W_{\text{пр}}$ – кількість прикметників у тексті, N – кількість усіх слів у тексті.

Основні методи визначення тональності тексту [6]:

1. Аналіз тексту методами векторного аналізу, порівняння з раніше визначеним еталоном за обраною мірою близькості і класифікація тональності тексту на основі отриманого результату порівняння. Працює швидко, але вимагає наявності еталону, на основі якого буде здійснюватися навчання алгоритму порівняння. Можна брати за основу для методів машинного навчання з учителем.

2. Пошук емотивної лексики в тексті за заздалегідь складеними тональними словниками із застосуванням лінгвістичного аналізу. Текст оцінюється за шкалою, яка відображає кількість тональної лексики. Трудомісткий в створенні тональних словників. При хорошому наповненні словників дозволяє досягти повноти покриття емотивної лексики.

Для визначення рівня емоційності соціальної реакції щодо конкретної події в [7] використовуються наступні коефіцієнти:

1. Коефіцієнт Трейгера – співвідношення кількості дієслів до кількості прикметників в одиниці тексту. Нормальне значення близьке до 1.

$$k_{\text{Т}} = \frac{W_{\text{д}}}{W_{\text{пр}}},$$

2. Коефіцієнт визначеності дії – співвідношення кількості дієслів до кількості іменників в одиниці тексту. Нормальне значення теж близьке до 1.

$$k_{\text{вд}} = \frac{W_{\text{д}}}{W_{\text{ім}}},$$

3. Коефіцієнт агресивності – відношення кількості дієслів і дієслівних форм (дієприкметників і дієприслівників) до загальної кількості всіх слів. Нормальне значення не перевищує 0,6.

$$k_{\text{а}} = \frac{W_{\text{д}} + W_{\text{д.ф.}}}{N},$$

Високі значення даних коефіцієнтів вказують на наявність емоційного занепокоєння; низькі – вказують на невпевненість, тривогу. Ці коефіцієнти дозволяють виявляти емоційну комунікацію і відокремлювати об'єктивну інформацію, що містить тільки факти, від суб'єктивної, оціночної, емоційної інформації.

Автоматичне визначення емоційного забарвлення текстів дозволить виявляти інформаційно-емоційні впливи у текстовій інформації та класифікувати тексти за рівнем такого впливу.

ЛІТЕРАТУРА

- [1] Н.С. Седых, "Информационно-психологические способы воздействия в подготовке террористов-смертников", *ВВ: Психология и психотехника*, № 4, с. 126-165, 2014. [Электронный ресурс]. Доступно: http://e-notabene.ru/psp/article_12912.html DOI: 10.7256/2306-0425.2014.4.12912.
- [2] Л.Ю. Чибирова, "Эмотивные единицы языка". [Электронный ресурс]. Доступно: <http://jarki.ru/wpress/2013/06/12/3257/>
- [3] В.Д. Соловей, Абсолютное оружие. Основы психологической войны и медиаманипулирования, Москва: Издательство "Э", 2015.
- [4] Й. Бергер, Заразливий. Психологія вірусного маркетингу, Київ: Наш Формат, 2015.
- [5] A. Farzindar and D. Inkpen, *Natural Language Processing for Social Media*. Toronto, Morgan and Claypool Publishers, 2015.
- [6] В.В. Пасічник, Ю.М. Щербина., В.А. Висоцька, та Т.В. Шестакевич, Математична лінгвістика, Кн 1: Квантитативна лінгвістика, Львів: "Новий світ – 2000", 2012.
- [7] Д.В. Гудовских, И.А. Молошников и Р.Б. Рыбка, "Анализ эмотивности текстов на основе психолингвистических маркеров с определением морфологических свойств", *Вестник ВГУ. Сер.: Лингвистика и межкультурная коммуникация*, №3, с. 92-97, 2015.

Визначення сторінок дискусій віртуальної спільноти для інформаційного впливу

Гумінський Руслан

Науково-дослідний відділ Наукового центру
Сухопутних військ
Національна академія сухопутних військ імені
гетьмана П. Сагайдачного
Львів, Україна
GRuslan@meta.ua

Пелешишин Андрій

Кафедра СКІД
НУ "Львівська політехніка"
Львів, Україна
apele@ridne.net

The article describes the procedure, which will determine the key (critical) elements (gravity centers) of the virtual community according to the elements number and the links between these elements for further impact.

Ключові слова: віртуальні спільноти, інформаційний вплив, об'єкт впливу.

Структура віртуальної спільноти в соціальних мережах доцільно розглядати як сукупність дискусій, що створили за допомогою інструментів соціальних мереж зареєстровані користувачами, які об'єднуються за ознакою мети, ідеологією спілкування та взаємодіють між собою не тільки в межах окремої дискусії, але і з іншими дискусіями віртуальної спільноти та дискусіями інших віртуальних спільнот. За умови такого представлення віртуальної спільноти теоретично можливо визначити ключові (критичні) елементи, порушення нормального функціонування яких вплине на функціонування всієї системи.

Віртуальну спільноту можна подати у вигляді складної розподіленої системи, яка складається з множини сторінок дискусій. Зазначені сторінки є неоднорідними і мають різну вагу, здійснюючи різний внесок у загальний процес функціонування віртуальної спільноти. Ключовою їх особливістю, у порівнянні з об'єктами інших типів, є активна інформаційна взаємодія між елементами системи. Логічно уявити, що вплив на сторінки дискусій більшої ваги скоріше призведе до досягнення мети, ніж аналогічний вплив на сторінки дискусій з меншою вагою. Таким чином постає завдання щодо визначення розподілу поля мас віртуальної

спільноти та визначення центра мас (центра гравітації) взагалі.

Поняття маси в цьому аспекті може трактуватися досить широко: це і значимість в ієрархії віртуальної спільноти, і ступінь інформаційного впливу на інші сторінки дискусій.

Для формалізації завдання щодо визначення центра гравітації віртуальної спільноти S позначимо:

$$S = \{s_i | i = \overline{1, I}\},$$

де S – множина сторінок дискусій віртуальної спільноти;

i – кількість сторінок дискусій віртуальної спільноти.

Окремі елементи віртуальної спільноти сі зв'язані один з одним складною мережею зв'язків, за якою здійснюється інформаційний обмін між ними.

Представимо віртуальну спільноту у вигляді графа $G = (V, E)$ з множиною вузлів:

$$V = \{v_i | i = \overline{1, I}\}$$

та дуг:

$$E = \{(v_i, v_j) | i = \overline{1, I}\}.$$

Вузли графа позначатимуть сторінку дискусій віртуальної спільноти, а його дуги – зв'язки між цими елементами. Для більш детального розгляду необхідно також встановити, що дуги мають напрямок, який робить граф орієнтованим (орграфом).

Зв'язки між сторінками дискусій віртуальної спільноти $G = (V, E)$ можна описати матрицею суміжності $A_G = [a_{ij}]_{I \times I}$:

$$a_{ij} = \begin{cases} 1, \text{ якщо } (v_i, v_j) \in E, \\ 0, \text{ у протилежному випадку.} \end{cases}$$

Сторінки дискусій неоднорідні, що вимагає визначити для кожної сторінки його вагу у вигляді $M_V = (m_1, m_2, \dots, m_I)$ зазначена вага може відображати роль сторінки дискусії в ієрархії віртуальної спільноти, а саме: кількість зареєстрованих учасників сторінки дискусії, відповідність тематики сторінки дискусії до тематики віртуальної спільноти.

Також необхідно визначити вагу дуг, поставивши у відповідність матриці A_G деяку матрицю $W_G = [w_{ij}]_{I \times I}$ елементи якої відображають зв'язок між елементами віртуальної спільноти.

Значення w_{ij} можуть формуватися на основі знання кількості гіперпосилань на сторінку віртуальної спільноти та кількості спільних зареєстрованих учасників у дискусіях віртуальної спільноти.

Таким чином, граф $G = (V, E)$ є навантаженим орграфом, який відображає структуру та зв'язки системи S (рис 1).

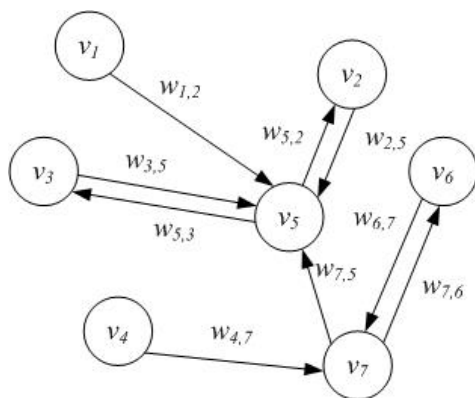

Рис. 1. Граф віртуальної спільноти

Тоді завдання визначення центру гравітації об'єкта інформаційної інфраструктури можна сформулювати наступним чином:

$$(i) = \text{ind} \left[\max \left\{ S_i = m_i \left(c^+ \sum_{k=1}^I w_{ik} + c^- \sum_{l=1}^I w_{il} \right) \middle| i = \overline{1, I} \right\} \right],$$

де m_i – вага i -ї сторінки дискусії;

w_{ik} – вага зв'язку між i -ї та k -ю сторінками дискусій;

c^+ , c^- – масштабуючі коефіцієнти, які визначають ступінь важливості вхідних та вихідних зв'язків ($c^+, c^- \in [0, 1]; c^+ + c^- = 1$);

ind – операція визначення індексу елемента.

Таким чином, центром гравітації буде елемент об'єкта інформаційної інфраструктури, який має більший добуток ваги самого елемента та сумарної взаємодії з іншими елементами.

Перевагами наведеної методики є:

Врахування ключових основних факторів віртуальної спільноти;

Одержання результатів в чисельній формі, що дозволяє оцінювати ступінь близькості сторінок дискусій та загальний розподіл сторінок дискусій за їх значимістю.

ЛІТЕРАТУРА

- [1] R. Huminskyi, A. Peleshchyshyn, An assessment of informational threat in the functioning process of virtual community [Electronic resource], Cybernetic Letters, 2014, mode of access: <http://www.cybletter.com>.
- [2] R. Huminskyi, A. Peleshchyshyn and Z. Holub Suggestions for Informational Influence on a Virtual Community, International Journal of Computer Science and Business Informatics (IJCSBI), vol. 15, no. 1, pp. 47 – 65, January 2015.
- [3] A. Peleshchyshyn, R. Huminskyi, Model of the informational environment of the virtual community, Eastern-European Journal of enterprise technologies, vol. 68, no. 2, pp. 10 – 16, 2014.
- [4] V. Savchenko, T. Dziuba and A. Revutskyi Gravity centers determination of information infrastructure objects, Modern Information Technologies in the Sphere of Security and Defence, vol. 21, no. 3, pp. 31 – 36, 2014.

Проблеми безпеки інформаційного простору держави, шляхи їх вирішення

Литвин Василь

*Кафедра інформаційних систем та мереж
НУ "Львівська політехніка"
Львів, Україна
vasyl17.lytvyn@gmail.com*

Шатських Віктор

*Кафедра інформаційних систем та мереж
НУ "Львівська політехніка"
Львів, Україна
victorshats@gmail.com*

The article is devoted to the questions of management of the state information security in modern terms, to research on topical issues of security information space of Ukraine, forming of the system of providing of cyber security of Ukraine.

Ключові слова: інформаційна безпека, інформаційні загрози, інформаційні технології, інформаційний простір, система інформаційної безпеки

ВСТУП

Під інформаційною безпекою держави розуміється такий стан інформаційного простору держави, при якому гарантується захищеність від будь-яких загроз.

Інформаційна безпека в загальній системі національної безпеки України посідає особливе місце. З урахуванням темпів інформатизації та розвитку інформаційних технологій, широкого втілення таких технологій у виробництво, оборону, науку, освіту тощо, інформаційна діяльність стає обов'язковим і, часто-густо, вирішальним елементом усіх сфер діяльності суспільства, тому інформаційна безпека є елементом всіх складових національної безпеки країни. В цих умовах проблема інформаційної безпеки все більше набуває самостійного суспільного значення. У той же час система зовнішніх і внутрішніх загроз інформаційній безпеці носить комплексний характер і здійснення цих загроз має на меті нанесення збитків у політичній, економічній, соціальній, військовій, екологічній, науково-технічній сферах.

Метою статті є аналіз існуючого стану справ з виявлення і протидії інформаційним загрозам нашої держави.

ОСНОВНИЙ МАТЕРІАЛ

Характерною рисою нинішнього етапу науково-технічного прогресу є масове використання обчислювальної техніки в усіх сферах суспільного життя. Це частково відноситься і до сфери інформатизації. У повсякденну практику широко увійшло поняття інформаційного ресурсу. Якщо раніше це поняття використовувалося для визначення суто інформації, що була акумульована у бібліотеках та архівах, то зараз під інформаційними ресурсами мають на увазі, перш за все, впорядковані інформаційні масиви в електронному вигляді. Їх акумуляція у вигляді баз даних сприяла створенню якісно нової форми збереження інформації, головною особливістю якої є можливість швидкого відновлення реальних даних. Актуальною стає проблема своєчасного отримання оновленої інформації, обробки комплексних інформаційних масивів в розподілених системах. Все більшого значення набуває необхідність збереження цілісності та доступності відкритої інформації, а також забезпечення конфіденційності інформації з обмеженим доступом в автоматизованих системах.

Разом з безсумнівним позитивним ефектом інформатизації базових сфер суспільного життя варто відзначити також і небезпеку вразливості цих сфер від інформаційних технологій. Це зумовлює необхідність дуже ретельного вибору таких технологій з урахуванням об'єкту інформаційної діяльності, важливості цього об'єкту для суспільства, значущості наслідків порушення інформаційної технології.

Інформаційними загрозами для нашої держави, як визначено в Законі України “Про основи національної безпеки України” [1], можуть бути:

- прояви обмеження свободи слова та доступу громадян до інформації;
- поширення засобами масової інформації культу насильства, жорстокості, порнографії;
- намагання маніпулювати суспільною свідомістю, зокрема, шляхом поширення недостовірної, неповної або упередженої інформації;
- розголошення інформації, яка становить державну та іншу, передбачену законом, таємницю, а також конфіденційної інформації, що є власністю держави або спрямована на забезпечення потреб та національних інтересів суспільства і держави;
- комп’ютерна злочинність та комп’ютерний тероризм.

У затвердженій 25 лютого 2017 року відповідним указом Президента нашої держави Доктрині інформаційної безпеки України [2] ці загрози деталізуються й одночасно систематизуються за сферами, в яких вони можуть реалізовуватись: зовнішньополітичній, воєнній, внутрішньополітичній, економічній, соціальній, гуманітарній, науково-технологічній та інших.

У наукових роботах багато дослідників [3 – 6] аналізують причини виникнення інформаційних загроз. Однак, більшість робіт не містять обґрунтованих пропозицій щодо протидії таким загрозам. А наявні ж рекомендації переважно стосуються технічних питань.

ВИСНОВКИ

Для того, щоб створити ефективну систему інформаційної безпеки України, необхідно, на наш погляд, виконати два кроки. По-перше, запровадити відповідне законодавче рішення.

По-друге, об’єднати у цьому напрямі дослідження науковців, досвід практиків і зусилля

Ради національної безпеки і оборони України. Саме РНБО на початковому етапі має стати об’єднавчою структурою для всіх учасників процесу формування системи інформаційної безпеки.

Таким чином, інтенсивний пошук шляхів забезпечення інформаційної безпеки України і, в першу чергу, виявлення інформаційно-психологічного впливу на населення України та кібернетичних атак на державні й відомчі інформаційні ресурси є важливим питанням вітчизняної науки.

Порушені у статті проблеми повинні вноситися на розгляд спеціалістів і науковців в означеній сфері з метою спільного пошуку шляхів їх вирішення в інтересах надійного забезпечення національної безпеки нашої держави.

ЛІТЕРАТУРА

- [1] Закон України “Про основи національної безпеки України” [Електронний ресурс] // Режим доступу:
- [2] <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/964-15>.
Останній перегляд: 2017. – Назва із заголовку екрану.
- [3] Доктрина інформаційної безпеки України [затверджена указом Президента України від 25 лютого 2017 року №47/2017]. – К.: Офіційний вісник України, 2017. – № 20.
- [4] Жук С.Я. Тенденції та перспективи розвитку інформаційної боротьби й інформаційної зброї / С.Я. Жук, В.О. Чмельов, Т.М. Дзюба // Наука і оборона. – 2006. – № 2. – С. 35–41.
- [5] Фурашев В.М. Інформаційні операції крізь призму системи моніторингу та інтеграції інтернет-ресурсів / В.М. Фурашев, Д.В. Ланде // Правова інформатика – 2009. – № 2(22). – С. 49–57.
- [6] Горбулін В.П. Проблеми захисту інформаційного простору України: моногр. / В.П. Горбулін, М.М. Биченок // Ін-т пробл. нац. безпеки. – К.: Інтертехнологія, 2009. – 136 с.
- [7] Ланде Д.В. Как организовать оборону: 12 шагов противодействия / Д.В. Ланде // Телеком – 2009. – № 6. – С. 46–51.

Проектування системи надання доступу з використанням біометричних ознак

Осташук Орест

Кафедра ІСМ
НУ "Львівська політехніка"
Львів, Україна
orest.ostashuk444@gmail.com

Басюк Тарас

Кафедра ІСМ
НУ "Львівська політехніка"
Львів, Україна
basyuk.ism@gmail.com

This article is devoted to designing the system of access control which uses biometric characteristics. Current approach provides the basis for creating authentication subsystem with user's face as authenticator. The proposed system should also capture the images of the same object from different angles by using static digital camera. Possible approaches of selecting recognition and optimization algorithms for image processing are reviewed in this work.

Ключові слова: біометрія, автентифікація, афінні перетворення, шаблон.

У ХХІ столітті методи автентифікації, що базуються лише на «ручному введенні» пароллю замінюються на надійніші, які використовують апаратний ключ: смарт-карти з введенням додаткового паролю, «інтелектуальні» карти з мікрочіпом тощо [1]. Перелічені засоби характеризуються вищим ступенем захисту проте містять принциповий недолік – перевіряється проходження контролю предметом автентифікації, а не особою, що володіє певним рівнем допуску. При цьому, елементи апаратної автентифікації можуть бути викрадені, загублені, підроблені або передані іншій особі, що значно знижує об'єктивність роботи. Під біометричною системою розуміють автоматизовану систему, яка зчитує з сенсорів дані про користувача, опрацьовує їх з виділенням ключових областей, здійснює порівняння отриманих даних та визначає успішність верифікації особистості [2].

Проведений аналіз літературних джерел [1,2,3] свідчить, що більшість існуючого на ринку програмно-апаратного забезпечення потребує застосування як вартісного апаратного забезпечення так і наявності спеціалізованого програмного забезпечення. Крім того,

комерційність зазначених систем та множина недоліків робить актуальною задачу із розробки інформаційної системи розпізнавання особи за біометричними ознаками.

У відомих системах біометричні зразки отримують за допомогою сенсорів, а в проєктованій – функції останнього покладаються на звичайну камеру. Вихідні дані з камери передаються на опрацювання в результаті чого створюється шаблон розпізнавання, який зберігається в базі даних. В процесі автентифікації визначається ступінь збігу, на підставі якого приймається рішення про отримання допуску [2]. Загальна схема біометричної системи відображена на рис.1.

Рис.1. Загальна схема біометричної системи

Основними проблемними місцями, які впливають на ефективність роботи біометричних систем є: зміна освітлення, різні варіації положення обличчя під час руху, складність виділення інформативно-значимої частини обличчя, у тому числі обличчя-портрета та несприятливий фон, який суттєво ускладнює

процес ідентифікації. Проведений аналіз показав, що частково їх можна вирішити двома способами: шляхом автоматичного виділення на обличчі особливих точок й вимірюванні відстані між ними та врахуванні афінних перетворень. У першому випадку на обличчі виділяються контури очей, брів, носа, підборіддя, вух та знаходяться відстані між характерними точками цих контурів, які утворюють еталон конкретної особи та в подальшому піддаються масштабному вимірюванню [3]. У другому випадку, більшість зображень обличчя людей подаються на розпізнавання із спотвореннями, які можна описати з допомогою афінних перетворень. Афінні перетворення – це відображення площини або простору в себе, за якого прямі переходять у прямі, при цьому зображення може масштабуватись, зміщуватись та обертатись навколо якої-небудь точки [5].

Проведений аналіз засобів оцінювання афінних перетворень показав, що ефективним механізмом є використання алгоритму машинного навчання – AdaBoost. В даному алгоритмі спочатку генерується навчальна вибірка на основі одного еталонного об'єкта, а потім створюється каскад класифікаторів для наявної бази об'єктів. Для навчання функцій класифікаторів використовується модуль системи MATLAB, у який передається множина параметрів, серед яких є: кількість класифікаторів у каскаді і максимально-допустима частота помилкових спрацювань. AdaBoost є адаптивним алгоритмом, який полягає у побудові класифікаторів за об'єктами, які неправильно класифіковані попередніми класифікаторами [4].

Крім даного алгоритму пропонується використання методу головних компонент, що побудований на перетворенні Карунена-Лоева та застосовується для представлення зображення вектором малої розмірності, який порівнюється з еталонними векторами, що розміщені в базі даних.

Основною задачею методу головних компонент є зменшення розмірності простору ознак з метою коректного опису «типових»

шаблонів, що належать множині осіб. Використання даного методу надасть засоби із виявлення мінливостей в навчальній вибірці зображень та дозволить здійснити її опис в базисі ортогональних векторів [5].

Отже реалізацію даної системи пропонується здійснити з використанням клієнт-серверної архітектури з акцентом на програмне забезпечення, поєднуючи розглянуті методи афінних перетворень та головних компонент. Серед інших подібних методів, що дозволяють узагальнювати значення елементарних ознак, метод головних компонент характеризується простою логічною конструкцією, й у той же час на його прикладі стають зрозумілими загальна ідея й цілі численних методів факторного аналізу. Для збільшення точності розпізнавання пропонується регулювати кількість зображень, які будуть опрацьовуватись та які будуть збережені в базі даних у вигляді ключових точок та показників.

ЛІТЕРАТУРА

- [1] Чердиченко В. Б. Біометричні методи у системах захисту інформації / В. Б. Чердиченко, К. Е. Чердиченко // Системи обробки інформації, 2012.С.134-145.
- [2] Романов В.О. Технології аутентифікації особи за біометричними характеристиками / В. Романов, І. Галелюка, П. Клочан // Комп'ютерні засоби, мережі та системи, 2010, С. 54-61.
- [3] Волченков М.П. Об автоматическом распознавании лиц” / М. П. Волченков, И. Ю. Самоненко // Интеллектуальные системы, 2005. С.12-36.
- [4] Синица А. А. Обнаружение и локализация лиц в системе видеонаблюдения / А. А. Синица, Л. В. Калацкая // Электроника инфо, Минск, 2013. С.236-267
- [5] Pawan Sinha, Benjamin Balas, Yuri Ostrovsky, and Richard Russell, “Face Recognition by Humans: Nineteen Results All Computer Vision Researchers Should Know About” Proceedings of the IEEE, Vol. 94, No. 11, November 2006. P.134-145.

Питання інформаційного протистояння в умовах інформаційної війни

Заскальна Анна

Кафедра СКІД
НУ «Львівська політехніка»
Львів, Україна
zaskalna1998@mail.ru

Білушак Тетяна

Кафедра СКІД
НУ «Львівська політехніка»
Львів, Україна
tetiana.m.bilushchak@lpnu.ua

The article dwells on such complex notions as information space and information security, touching upon respective problems Ukraine is experiencing in the area.

Ключові слова: інформація, медіавакцинація, інформаційна безпека, інформаційний імунітет, медіапроцес.

ВСТУП

Актуальність теми дослідження обумовлена нагальною потребою формування, міцної структури інформаційної безпеки. В сьогоdnішніх умовах інформація стала інструментом маніпулятивних технологій, що використовуються у веденні інформаційних війн. В умовах інформаційної війни Інтернет-середовище є одним із каналів розповсюдження неправдивої інформації. Поширення недостовірної інформації через сайти, форуми, блоги, соціальні мережі, електронні ЗМІ впливає на масову свідомість, на оцінку історичних подій громадянами, що дестабілізує ситуацію в суспільстві. За останні три роки подій, які відбулися в Україні соціальні мережі стали цінним джерелом інформації для сучасного дослідника, котрий повинен використовувати весь інформаційний потенціал, який надає йому соціальні медіа для пізнання та аналізу історичної інформації. Натомість, враховуючи ситуацію в країні, яка знаходиться у розпалі інформаційної війни, одним із інструментів ведення якої є розповсюдження неправдивої інформації важливим є саме збереження і захист власної інформації та інформаційного простору [1-4].

З огляду на останні події у світі все більш зростає процес інформаційного насильства як медіа інформаційного тероризму. Інформаційний

тероризм визначається як негативна форма впливу на особистість, суспільство чи державу усіма видами інформації. Ціль такого впливу ослабити конституційний лад в країні. Такі дії ведуться різноманітними силами і засобами - від розвідки іноземних спецслужб до вітчизняних і закордонних ЗМІ. Дестабілізація суспільства чи то у внутрішній політиці держави, між ворогуючими публічними персонами, чи то у зовнішньополітичних відносинах завдяки інформаційному тероризму стає щораз популярнішим.

Своєрідною особливістю теперішнього життя є безперервно зростаючі обсяги інформаційних потоків та масивів призвело до утворення явища інформаційного «вибуху». Котра знаменується обсягом інформації, яка зростає з такою швидкістю, що людина не встигає її засвоїти. Поряд із таким явищем виникає інформаційний «шум», тобто людина вже не в змозі відрізнити важливу інформацію від «сміття» і «споживає» все підряд.

Дуже важливо зараз говорити про медіаграмотність в Україні. Ми живемо в добу інформації, яка поволі перетворюється в добу дезінформації. Зважаючи на інформаційний простір, який надає можливість оперативного донесення інформації до користувача потрібно вміти фільтрувати та грамотно визначати, що важливо, а що ні, у що варто вірити, а що краще перевірити.

Тому людині життєво необхідна медіаграмотність і критичне мислення. Медіаграмотність – це навик, риса стилю життя. Така людина, якщо бачить сумнівну інформацію, то намагається її перевірити. Це людина, яка не просто пливе за інформаційною течією, а критично сприймає цей потік. Який відсоток таких людей серед молоді? Як серед молоді, так загалом серед українців, думаємо, це не достатньо високий показник. Зрештою, обчислити його неможливо, проте загальні тенденції в суспільстві, яке потерпає

від інформаційної війни, вказують на серйозний дефіцит медіаграмотності. Це однозначно треба змінювати в кращу сторону. Викликів із часом стає лише більше – фейкові новини, псевдолідери думок та багато ін., тому до них треба бути готовими. Медіаграмотними людьми важче керувати, важче маніпулювати. Якщо буде критична маса медіаграмотних людей в Україні, це формуватиме нову систему координат взагалі в нашій державі.

В умовах інформаційного протистояння актуалізується питання достовірності, об'єктивності розповсюджуваної в Інтернеті інформації і, зокрема, інформації щодо історичних подій. Виявлення ознак упередженості чи перекручування фактів, з'ясування мотивації Інтернет-джерела та його авторства знаходимо в наукових розвідках дослідників з кафедри СКІД [1-4]. Становлять значну цінність та привертають увагу дослідження та розроблення методів до реєстраційної та пост-реєстраційної перевірки достовірності персональних даних веб-учасників шляхом розроблення методів перевірки достовірності даних. А також алгоритм визначення грамотності, що дало змогу виявити учасників, які свідомо задекларували недостовірні дані, автоматизувати процес виявлення небажаного інформаційного наповнення і поліпшити його якість [5-6].

Отже, з вище сказаного можна зробити висновок, що у процесі побудови інформаційного суспільства беруть участь усі зацікавлені сторони. Розвинене суспільство завжди медіаграмотне, саме воно визначає, яка інформація є актуальною, а яка є зброєю, що вражає більшість людей своєю непокритістю та популярністю.

ЛІТЕРАТУРА

[1] A.Peleshchyshyn, T. Bilushchak, "Algorithm of Search and Identification of Internet Sources on Historical Events," Proceedings 6th International Academic Conference of Young Scientists "Humanities and Social Sciences 2016" (HSS-2016), pp. 230-231, 2016.

[2] A.Peleshchyshyn, T. Bilushchak, " Analysis and classification of historical-oriented Internet sources," Proceedings 5th International Academic Conference of Young Scientists "Humanities and Social Sciences 2015" (HSS-2015), pp. 200-202, 2015.

[3] А.Пелешишин, Т.Білушчак, "Інтернет-джерела як засіб використання інформації для джерелознавців," Науковий журнал з історії та архівознавства «Сумський історико-архівний журнал», №XXVI, С.16-24, 2016.

[4] A.Peleszczyszyn, T.Biłuszczak, "Wykorzystanie przez historyka-źródłoznawcę serwisów programowych do określenia wiarygodności informacji w procesach Historycznych," Інформаційне суспільство: тенденції регіонального розвитку: матеріали міжнародної науково-практичної конференції ISRDT-2016, с. 56-57, 2016.

[5] S. Fedushko, Yu. Syerov, A.Peleshchyschyn, RKorzh, "Determination of the account personal data adequacy of web-community member," IJCSBI, 15(1), pp. 1–12, 2015.

[6] С. Федушко, Г. Білушчак, " Формування системи лінгво-комунікативних індикаторів соціально-демографічних характеристик web-учасників, " УРСС, 18, С.112–122, 2014.

[7] Е.Тоффлер. Шок майбутнього.// ООО Видавництво «АСТ», 2002-557.

[8] А.В. Колодюк, "Теоретичне обґрунтування поняття та виникнення інформаційного суспільства, " Борисфен, № 11, С. 19, 2004.

[9] О.В. Шаповал, "Розробка національних стратегій інформаційного розвитку– пріоритет сучасності, "Нова парадигма, Випуск 38, С. 166, 2004.

[10] Р.С. Веселков, "Проблема інформаційно-технологічного розвитку Європи," Актуальні проблеми клінічної, експериментальної та профілактичної медицини. Розділ "Гуманітарні науки". Матеріали всеукраїнської науково-практичної конференції студентів та молодих вчених, С.29, 2002.

Інформаційні та комунікаційні технології в Internet та World Wide Web

Побудова формальної якісної моделі сервісу засобами дескриптивної логіки

Новицький Олександр

Інститут програмних систем НАН України

Київ, Україна

alex.googl@gmail.com

The main objective of the paper is to build a model of service that will solve to discovery and problem of the composition services. The focus of the article is given a formal approach to building models of service, which includes qualitative parameters. The proposed formal presentation service enables whether this representation is a model that is equivalent to the executing of the service

Ключові слова: композиція веб сервісів, формальна модель сервісу, семантичні моделі сервісів

ВСТУП

Сучасні інформаційні системи, які базуються на мережі Інтернет, являють собою множину слабозв'язаних сервісів. Проте на протязі останніх років кількість веб-сервісів, які мають стандартизовані програмні інтерфейси значно зросла. При цьому, провівши аналіз, можна помітити, що технології комунікації пройшли шлях від RPC до REST [1]. На кожному етапі становлення є актуальною проблема опису веб-сервісу, його виявлення та композиції. В даній роботі пропонується формальна модель сервісу, яка представлена засобами дескриптивної логіки, і містить компоненти які відповідають за якісні характеристики веб-сервісу.

Нехай T нециклічний $TBox$. Атомним сервісом ЕБ для нециклічного $TBox$ T будемо називати функціональну залежність, яка має вигляд

$$S = (C, I, O, P, U, Q)$$

Де, C – множина тверджень $TBox$ які ставляться до сервісу перед виконанням, і є нашим передумовами

I – множина тверджень $ABox$ і визначає вхідні параметри сервісу, які формуються в виді $A(a)$,

$R(a, b)$, де A атомарний концепт, R – роль, a, b індивіди.

O – множина тверджень $ABox$ і визначає вихідні параметри сервісу, які формуються в виді $A(a)$, $R(a, b)$, де A – атомарний концепт, R – роль, a, b – індивіди.

P – множина тверджень $TBox$ які ставляться до сервісу після виконанням, і є нашим постумовами

U – множина тверджень $TBox$ яка враховує опціональні вимоги користувача до входів або виходів сервісу

Q – множина тверджень $TBox$ яка містить набір показників якості сервісу.

Розглянемо, модель класичного сервісу для ЕБ, який здійснює пошук по певним полям метаданих. Даний сервіс ЕБ призначений для повернення списку ресурсів які задовольняють критеріям пошуку користувача. Оскільки ми проектуємо сервіс для використання програмними агентами, то ми повинні визначити допустимі критерії для пошуку. Результатом роботи такого сервісу можуть бути, як описи ресурсів які відповідають критеріям пошуку, так певні ідентифікатори ресурсів, які задовольняють умовам пошуку. Для більшої гнучкості, ми будемо вважати, що наш сервіс буде повертати тільки ідентифікатори ресурсів. Якщо необхідно отримати додаткову інформацію про ресурси, ми по ідентифікаторах за допомогою інших сервісів можемо отримати необхідну нам інформацію.

Ми не будемо моделювати внутрішню поведінку сервісу, наприклад логіку пошуку, алгоритми та технології пошуку.

Виходячи з вимог до сервісу вхідними параметрами для такого сервісу будуть: список полів метаданих, ключове слово для пошуку серед цих полів.

Передумовами повинно бути наявність обов'язково принаймні одного поля метаданих для пошуку. Таких полів може бути більше одного. При цьому кожне з цих полів метаданих повинно належати до дозволеного списку полів. Семантика таких полів визначається через Дублінське Ядро. Також перед умовами виступає необхідність задавання ключового слова або слів. При цьому є обмеження на мінімальну довжину ключового слова. До перед умов відноситься також, що часові проміжки можуть задаватися в роках. Сортювання результатів пошуку може бути по будь-якому з полів доступних як поля для пошуку. Семантика полів для сортювання визначається дублінським ядром воно може бути в зворотному і прямому порядку. Можна задавати одночасно дві умови сортювання. Вихідними параметрами сервісу будуть список ідентифікаторів, які відповідають інформаційним ресурсам, що задовольняють умовам пошуку. Пост умовами для даного сервісу, є те, що результатом є список ідентифікаторів, які являють собою числові значення в натуральних числах. Умовами користувача, буде можливість вказувати часові проміжки а також визначення та порядок сортювання.

Якісні характеристики сервісу [2] ми можемо розділити на дві групи, ті які залежать від сервісу і ті які залежать від інфраструктури або зовнішніх факторів. Нехай $Q = Q(P_{in}, P_{ex})$ функція, що описує якість сервісу, де P_{in} – параметри якості, що відповідають за внутрішні показники, P_{ex} – параметри, що відповідають за зовнішні показники критерії якості. Наприклад критерії які відносяться до зовнішніх факторів, це стабільність, економічна доцільність, репутація тощо. Критерії якості, що відносяться до внутрішніх показників, це можуть бути підтримка інтероперабельності, параметри якості безпеки, чи функціональні характеристики якості сервісу. Тобто модель сервісу, матиме наступний вигляд:

$$S = (C, I, O, P, U, Q(P_{in}, P_{ex}))$$

В загальному випадку, зовнішні критерії якості сервісу P_{ex} , мають функціональну залежність часу, оскільки може наприклад змінитися

інфраструктура середовища в якій функціонує сервіс, що призведе наприклад до вартості його використання або його стабільності чи репутації. Параметри якості, які є функцією часу, можна оцінити тільки після певного часу роботи сервісу, і тому значення даних параметрів буде змінним, що ускладнює процес виявлення та композиції сервісів. Тому в нашій моделі, для прощення ми будемо використовувати тільки ті параметри якості які не мають явної залежності від часу. Тобто ми припускаємо в нашій моделі, що для всіх критеріїв якості $P_{ex}(t) = 0$, де t – це час. Оскільки модель якості сервісу, повинна визначатися як $ABox$ і визначає вхідні параметри сервісу, які формується в виді $A(a), R(a, b)$, де A атомарний концепт, R – роль, a, b індивіди. При задачах дослідження чи композиції сервісів, критерії якості не чіткими, тобто задача може формуватися, як пошук сервісу, який задовольняє певним вимогам релевантного та якісного пошуку, але швидкодія такого сервісу має пріоритетне значення, і повинна задовольнятися певними умовами зверху. Тобто критерії якості, дозволяють бути дуже варіативними.

Тому формулою $ABox$ для Q є наступна конструкція:

$$Q \sqsubseteq \sqcup \sqcup |A|C_1 \sqcup C_2 \sqcup C \sqcup R.C \sqcup R.C \geq nS| \leq nS|\{a_1, \dots, a_n\}| \geq nT| \leq nT| \sqcup T_1, \dots, T_n. | \sqcup T_1, \dots, T_n. D$$

де - $R \sqsubseteq S, T \sqsubseteq U, R, S$ – абстрактні ролі, T, U – конкретні ролі.

Таким чином, ми можемо побудувати формальну модель сервісу S з врахуванням критеріїв якості. Що дозволить ефективно шукати сервіси.

ЛІТЕРАТУРА

- [1] [1] F. Roy, Architectural Styles and the Design of Network-based Software Architectures, IRVINE: University of California, 2000.
- [2] [2] О. Новицький, Г. Проскудіна, В. Резніченко та О. Овдій, «Оцінювання якості електронних бібліотек в веб-середовищі,» Інженерія програмного забезпечення, т. 20, № 4, 2014.

Фактори підвищення вразливості ІО ВНЗ до агресії та шляхи їх мінімізації

Пелешин Андрій
Кафедра СКІД
НУ "Львівська політехніка"
Львів, Україна
apele@ridne.net

Корж Роман
Кафедра СКІД
НУ "Львівська політехніка"
Львів, Україна
korzh@lp.edu.ua

The paper presents ways of minimizing vulnerabilities of the information image of university to a purposeful aggression

Ключові слова: вищий навчальний заклад (ВНЗ), інформаційний образ (ІО), мережева агресія.

Суттєвими факторами, що впливають на вразливість ІО ВНЗ до агресії є:

- бюрократична структура ВНЗ і слабкість мобілізаційного ресурсу;
- прогалини в ІО ВНЗ;
- низька комунікативна компетентність працівників підрозділів.

Розглянемо ці фактори та зменшення їхнього впливу шляхом використання запропонованих у роботі підходів.

Дж. Аркілла і Д. Ронфельд у політологічному аспекті здійснили моделювання протистояння класичних ієрархічних організаційних структур та соціальних груп у формі мереж. Вони дійшли таких висновків:

- ієрархіям важко боротися з мережами;
- треба стати мережею, щоби змагатися з мережею;
- той, хто опановує мережеву форму першим, отримує значну перевагу.

Звичайно, проектування таких висновків на «мікрорівень» протистоянь у соціальних середовищах Інтернету потребує критичного ставлення, проте загалом вони дають важливі орієнтири щодо організаційного забезпечення мережевої агресії.

Так, чітко відображено необхідність якомога швидшого виявлення агресії, поки ідея агресії

залишається ідеєю окремих людей, а не у певний спосіб сформованої спільноти, та високої швидкості реагування на неї. Для цього доцільно використовувати розроблені вище підходи до визначення важливості та інтенсивності критичних дискусій.

Другим, і з певних причин, складнішим, аспектом є організація «соціальної мережі захисників» на основі доволі традиційної ієрархічної структури сучасного українського ВНЗ. На практиці інколи бюрократичні перепони, неготовність до певного зменшення формальної дистанції між управлінцями і виконавцями, страх і небажання прийняття публічних управлінських рішень та просто коментування своїх дій призводить до неможливості створення таких соціальних груп. Їхня імітація завжди виглядає програшно на тлі добре вмотивованого і мережево організованого агресора і стає додатковим негативним подразником для соціуму та об'єктом критики.

Для усунення указаних вище внутрішніх проблем доцільно передбачати діяльність працівників з формування та захисту ІО ВНЗ як одне з обов'язкових виробничих завдань, з відповідною системою мотивацій.

Водночас вкрай важливим є формування повноцінного реєстру підрозділів, який включає повний перелік асоційованих з ВНЗ структур (тобто таких, для яких $DepAs(Dep_i) \leq 0,4$

[1] у тому числі усіх дружньо налаштованих організацій які діють як віртуальні спільноти. Такі організації фактично підлягають обліку двічі – як асоційований підрозділ і як віртуальна спільнота. Критично важливим є включення в число

асоційованих підрозділів студентських спільнот, які лояльні до ВНЗ. Такий підхід забезпечує формування згаданої вище «соціальної мережі захисників» як мобілізаційного ресурсу. Використання його здійснюється згідно зі сформованим в умовах агресії розподілом зон відповідальності.

Другим фактором ризику для ВНЗ є наявність прогалин у його інформаційному образі. Відсутність представництва ВНЗ в окремих значимих спільнотах сповільнює виявлення агресивних матеріалів аж до моменту набуття ними значного суспільного резонансу. Реакція ВНЗ безпосередньо у такому разі є вже неефективною, адже входження буде відбуватися у спільноту з сформованим негативним ставленням. Основним індикатором прогалини за тематикою є низьке значення показника $CoverTh(Th_i) < 0.1$. Для таких тематик існують авторитетні спільноти, у яких не беруть участі представники ВНЗ. Відповідно входження в такі спільноти є важливим організаційним випереджувальним заходом для захисту ІО ВНЗ.

Ще одним фактором ризику для ВНЗ традиційно є недостатня компетентність працівників у питаннях соціомережових комунікацій. Як наслідок, залучення працівників до побудови ІО ВНЗ часто породжує непорозуміння в спільнотах (невдала комунікація, стилістично неправильні повідомлення, нетипова поведінка), що породжує додаткову вразливість ВНЗ агресора. Агресор може задіяти в своїх інтересах негативні настрої в межах таких спільнот.

Головним індикатором такої некомпетентності є комплекс соціально-комунікативних характеристик [2]. Зведемо ці характеристики в комплексний показник мережевої компетентності:

$$DepComp(Dep_i) = \frac{\sum_{x \in DC} DCx(Dep_i) DAU^{(DCx)}}{\sum_{x \in DC} DAU^{(DCx)}}$$

де $DC = \{CU, CC, CF, CD, CW, CM, PU, PW\}$ – множина позначень соціально-комунікативних характеристик підрозділу, $DAU^{(DCx)}$ – множина вагових коефіцієнтів для кожної з характеристик,

визначається експертами (інформаційним підрозділом ВНЗ). Прийнятним варіантом визначення $DAU^{(DCx)}$ є присвоєння їм однакової величини.

Генератори, які є зонами відповідальності підрозділів, для яких $DepComp(Dep_i) < 0,5$, потребують додаткового контролю з боку інформаційного підрозділа на предмет цілеспрямованої агресії, а сам підрозділ – додаткового навчання прийомам ефективної діяльності в ССІ.

Крім цього показника для виявлення ризиків слід також використовувати показники комунікативної складності освітньої спільноти та комунікативної цінності, а саме результативність $Result(Gen_i, T_0, T_1)$ та продуктивність $Prod(Gen_i, T_0, T_1)$ інформаційної діяльності підрозділа [3-4].

ЛІТЕРАТУРА

- [1] А. Пелешишин, Р. Корж, О. Трач Визначення комплексу показників віртуальної спільноти для вищих навчальних закладів, Східно-Європейський журнал передових технологій, №2/2, С. 16-23, 2014.
- [2] R. Korzh, A. Peleshchyshyn, Y. Syerov, and S. Fedushko, "University's Information Image as a Result of University Web Communities' Activities," Advances in Intelligent Systems and Computing, Csit 2016, Proceedings Paper vol. 512, pp. 115-127, 2017.
- [3] R.Korzh , A. Peleshchyshyn , S. Fedushko , Yu. Syerov "Protection of University Information Image from Focused Aggressive Actions", Advances in Intelligent Systems and Computing: Recent Advances in Systems, Control and Information Technology, Proceedings of the International Conference SCIT 2016, May 20-21, 2016, Warsaw, Poland. Springer, 2017, Volume 543, pp 104-110.
- [4] О. Трач, В. Вус, О. Тимовчак-Максиметс, "Typical algorithm of stage completion when creating a virtual community of a HEI", Proceedings of the XIIIth International Conference "Modern Problems of Radio Engineering, Telecommunications and Computer Science" (TCSET'2016), 2016, pp. 849-851.

Інноваційні аспекти реалізації комунікаційної політики організації

Романишин Юлія

Кафедра документознавства та інформаційної діяльності
Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу
Івано-Франківськ, Україна
yuliaromanyshyn@mail.ru

The article deals with the using of innovative aspects of information and communication technologies in communication policy of organization. It is analyzed internal and external forms of traditional and Internet communication. Level of information transparency of travel agency is determined. The suggested innovative aspects in communication policy of travel agency are going to improve its functioning and increase the «capital of publicity».

Ключові слова: інноваційний аспект, інформація, Інтернет-комунікація, контент, комунікаційна політика.

В сучасних умовах здійснення підприємництва одним із засобів швидкої адаптації діяльності організації до змін зовнішнього середовища і розширення сфери впливу є ефективна комунікаційна політика, яка ґрунтується на новітніх інформаційно-комунікаційних технологіях та інноваційних формах професійної комунікації.

Рациональна комунікаційна політика забезпечує інформаційну відкритість діяльності фірми, встановлення зв'язків ділового співробітництва, сприяє просуванню продукції на ринок, обміну професійними знаннями і досвідом, об'єднанням зусиль для захисту спільних інтересів та вироблення корпоративних норм поведінки [2].

Комунікаційна політика – це цілеспрямована діяльність підприємства із встановлення і підтримання ділових відносин з іншими підприємствами, громадськими та професійними об'єднаннями, групами

громадян (зовнішня політика) та власним персоналом (внутрішня політика) [1, 2].

Внутрішня комунікаційна політика зосереджує увагу на мотиваційних факторах орієнтуючи персонал на досягнення цілей організації. До інформації, яка передається внутрішніми комунікаційними каналами, належить внутрішньофірмова та інформація, яка характеризує позицію компанії у зовнішньому професійному середовищі.

Ефективними формами внутрішніх комунікацій вважають: наради; корпоративні інформаційні розсилки; неформальні комунікації; корпоративний сайт; внутрішні інформаційні друковані видання; «політику відкритих дверей» тощо [1]. Якісна та раціональна реалізація зовнішньої комунікаційної політики характеризується зростанням інтелектуального потенціалу фірми та підтримкою високого ступеня інформаційної відкритості шляхом формування «капіталу публічності» для задоволення комунікаційних потреб організації [2, 3].

Розглянемо застосування інноваційних аспектів інформаційно-комунікаційних технологій у реалізації комунікаційної політики на прикладі туристичної фірми «ЛАСПЕР ЛТД».

Туристичне агентство «ЛАСПЕР ЛТД» (м. Івано-Франківськ) займається організацією відпочинку і дозвілля, та є дійсним членом Ради з туризму Карпатського регіону. Офіційний сайт туроператора: <http://www.lasper.com.ua/>. Видами діяльності туристичного агентства є: внутрішній туризм, корпоративний та виїзний туризм, SPA-тури, надання транспортних і страхових послуг. Також «ЛАСПЕР ЛТД» надає послуги мовних

курсів, займається перекладом документів та купівлею-продажем авіаквитків.

Організаційна структура фірми є ієрархічною та прямолінійною.

Внутрішня комунікаційна політика туристичного агентства «ЛАСПЕР ЛТД» налагоджена досить добре, цьому сприяє чіткий розподіл функціональних обов'язків між працівниками. Переважають наступні види внутрішніх комунікацій: горизонтальні (між структурними підрозділами,) міжособистісні та неформальні. Формами внутрішньої комунікації між директором та працівниками у «ЛАСПЕР ЛТД» є:

- наради;
- інформаційна розсилка через локальну мережу;
- неформальна комунікація.

Проте, можемо виокремити проблеми, які були виявлені при аналізі внутрішньої комунікаційної політики туристичного агентства. А саме: втрата та перекручення інформації при проходженні від керівника до підлеглих. Для усунення цього недоліку пропонуємо розширити канали внутрішнього зворотнього зв'язку. Рекомендуємо використати такий інноваційний інструмент у внутрішній комунікаційній політиці, як «політика відкритих дверей».

Зовнішня комунікаційна політика фірми слабо розвинена, рівень інформаційної відкритості низький.

Формами зовнішньої комунікації туристичного агентства «ЛАСПЕР ЛТД» є:

- телефонна комунікація;
- Інтернет-сайт (<http://www.lasper.com.ua/>);
- Skype-спілкування (Vita-lasper);
- сторінка в соціальних мережах (<http://vk.com/club19750286>);
- письмова е-комунікація через е-пошту (lasper.travel@gmail.com);
- міжособистісна комунікація (клієнт-співробітник).

Сучасні інструменти професійної Інтернет-комунікації (е-пошта, Skype, Інтернет-сторінка, сторінка у соціальних мережах тощо) дають значні переваги, а саме: обмін релевантною

інформацією, що цікавить конкретного клієнта; «жива» комунікація, яка долає просторові бар'єри; надання рекламно-ознайомчої та довідкової інформації для широкого кола клієнтів тощо.

Основним недоліком зовнішньої політики туристичного агентства є слабкий рівень контент наповнення сайту. На даний момент, інформація на сайті носить ознайомчий, лаконічний характер. Потрібно радикально переглянути контент, оновити інформацію та змінити маркетингову стратегію функціонування сайту.

Також, варто розпочати активну співпрацю із засобами масової інформації, створити позитивний інтерес та довіру ЗМІ до туристичного агентства «ЛАСПЕР ЛТД». Розробка власної рекламної інформаційної продукції (флаєри, рекламні листівки, рекламна брошура тощо) розширить комунікаційні зв'язки і підсилить конкурентні позиції турфірми у зовнішньому середовищі, що сприятиме інформаційній відкритості агентства. Для підвищення іміджу «ЛАСПЕР ЛТД» варто звернутися до корпоративної реклами.

Запропоновані шляхи вдосконалення функціонування комунікаційної політики туристичного агентства «ЛАСПЕР ЛТД» побудовані на основі сучасних інноваційних підходів до використання інформаційно-комунікаційних та PR-технологій, і сприятимуть позитивному розвитку фірми у зовнішньому середовищі, ефективнішому просуванню на ринку туристичних послуг та збільшенню кількості клієнтів.

ЛІТЕРАТУРА

- [1]. М. Аристрахова, Т. Матягіна, «Маркетингові дослідження комунікаційної діяльності», Маркетинг, №1, с. 52-57, 2005.
- [2]. О. Матвієнко, М. Цивін, Інформаційний менеджмент. К.: 2006, 170 с.
- [3]. Н. Степанюк, «Інструмент Паблік Рілейшнз в системі маркетингових комунікацій», Маркетинг, реклама і збут, № 7, с. 38-41, 2007.

Архітектура програмного забезпечення систем вимірювання

Слободян Максим

Кафедра інженерії програмного забезпечення
Хмельницький НУ
Хмельницький, Україна
s.maksm@gmail.com

Форкун Юрій

Кафедра інженерії програмного забезпечення
Хмельницький НУ
Хмельницький, Україна
forkun@ridne.net

The paper reviews structure of typical measurement systems and offers software model that could be used in measurement system design.

Ключові слова: вимірювання, інформація, структура, архітектура, система, програмне забезпечення.

ВСТУП

Практично всі сфери життєдіяльності людини так чи інакше пов'язані із збором та обробкою даних. Розвиток суспільства, зумовлений в першу чергу науково-технічним прогресом, вимагає створення та впровадження все більш досконалих та ефективних методів обробки інформації.

З практичної точки зору, під інформацією зазвичай розуміють деяку сукупність відомостей, що представляють інтерес в даному контексті. З точки зору вимірювання зручно класифікувати інформацію за формою представлення. Виділяють аналогову форму інформації – величини, які характеризують неперервні в часі процеси, та дискретну форму – послідовності символів або чисел. З даними обох типів доводиться мати справу щоразу, коли на меті стоїть кількісний аналіз об'єкта дослідження в тому числі із використанням вимірювальних систем. Дані, що надходять з вимірювальних приладів потребують певної обробки: в першу чергу це встановлення факту надходження інформації та усунення завад.

Таким чином, складність процедур обробки інформації зумовлює необхідність використання інформаційно-вимірювальних систем [1,2].

Інформаційно-вимірювальні системи (ІВС) здійснюють збір, передачу, обробку і збереження даних вимірювань об'єкта дослідження. Також на ІВС покладається задача представлення

інформації – її інтерпретація та візуалізація. ІВС представляє собою комплекс апаратного та програмного забезпечення. ІВС можуть бути автономними (системи збору даних про навколишнє середовище, метеорологічні системи тощо), а також складовими частинами автоматизованих систем керування. Характеристики та функціональна структура ІВС становлять об'єкт нашого дослідження.

СТРУКТУРНА СХЕМА ІВС

Розглянемо функціональні складові ІВС, що відповідають за функції збору, обробки та передачі інформації [1]. На Рис.1 зображена структурна схема інформаційно-вимірювальної системи.

В загальному випадку на вхід системи подається аналоговий сигнал, сформований інформаційним пристроєм або сенсором. Вхідний сигнал може бути підсилений для узгодження його амплітуди із динамічним діапазоном АЦП. Також для коректного аналого-цифрового перетворення сигнал піддається процесу фільтрації. Підсистема передачі даних складається із пристроїв кодування та декодування, прийому та передачі, а також каналу зв'язку. Безпосередня обробка даних здійснюється комп'ютером, який взаємодіє із системою через інтерфейси.

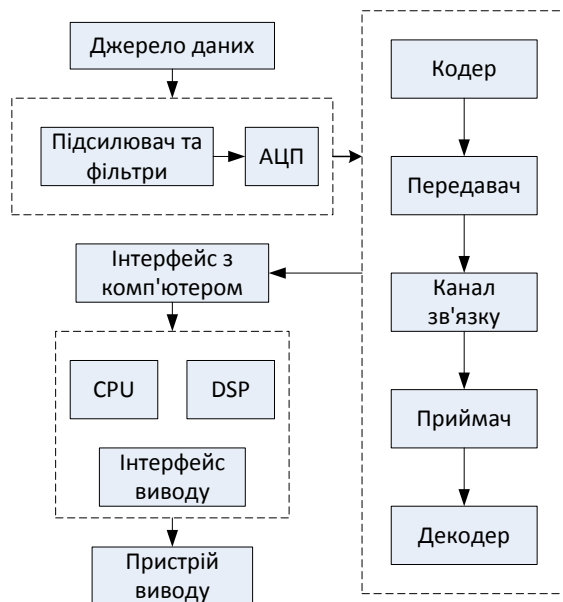

Рис. 1. Узагальнена структурна схема ІВС

Центральною ланкою системи є обчислювальний блок, реалізований у вигляді комп'ютера або іншого цифрового обчислювального пристрою.

ПРОГРАМНА АРХІТЕКТУРА СИСТЕМИ

Розробка архітектури ПЗ для вимірювальних систем є актуальною проблемою, яка виникає в процесі проектування. Задача ускладнюється тим, що в загальному випадку система складається із розподілених компонентів, до числа яких входять декілька комп'ютерних станцій (див. Рис. 2).

У роботах [4,5] були описані можливі типи для систем, пов'язаних із вимірюванням фізичних величин.

На Рис. 2 зображена діаграма розгортання програмного забезпечення для ІВС.

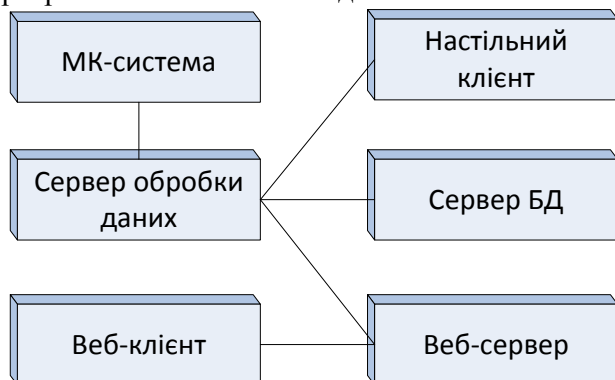

Рис. 2. Діаграма розгортання ПЗ

Вузли діаграми представляють компоненти системи, на яких планується встановлення програмного забезпечення. Центральним елементом є сервер обробки даних (СОД). Він здійснює основну обробку даних, що надходять від мікропроцесорної системи (МС), яка безпосередньо спряжена із каналом вимірювання. Результати обробки даних вимірювання зберігаються на сервері БД. Клієнтська частина реалізована у вигляді настільного додатку (для Windows, Ubuntu тощо) та веб-орієнтованого інтерфейсу. Програмна система передбачає клієнт-серверну архітектуру із тонким клієнтом.

ВИСНОВКИ

У даній роботі була проаналізована типова архітектура вимірювальних систем. На основі результатів аналізу, а також дослідження існуючих рішень, була розроблена модель програмного забезпечення для обчислювальних блоків системи. Дана модель може бути використана при проектуванні реальних вимірювальних систем.

ЛІТЕРАТУРА

- [1] Крюков В.В. Информационно-измерительные системы. Учебное пособие / В.В. Крюков – Владивосток: ВГУЭС, 2000. – 102 с.
- [2] Парахуда Р. Информационно-измерительные системы. / Р.Н. Парахуда, Б.Я. Литвинов. – СПб.: СЗТУ, 2002. – 74 с.
- [3] Данилов А.А. Метрологическое обеспечение измерительных систем: учеб. пособие / А. А. Данилов. – Пенза: Профессионал, 2008. – 63 с.
- [4] Багацький О.В. Програмна архітектура системи для збору і обробки параметрів комунальних послуг / О.В. Багацький // Інформаційні технології та комп'ютерна інженерія / Інститут кібернетики ім. В.М.Глушкова НАН України – Київ, 2016. – № 1. – С. 23-28.
- [5] Цмоць І.Г. Архітектура інтелектуальної робототехнічної системи для дистанційного дослідження об'єктів [Електронний ресурс] / І.Г. Цмоць, Б.Я. Шулак, А.В. Шкодин, В.Я. Антонів // Науковий вісник НЛТУ України. – 2012. – В. 22.11. – С. 319-325. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvnlntu_2012_22 (дата звернення: 2.12.2016).

Архітектура програмної системи для розпізнавання та знаходження шляху в лабіринтах

Стопчак Дмитро

Кафедра інженерії програмного забезпечення
Хмельницький НУ
Хмельницький, Україна
arineyt@gmail.com

Форкун Юрій

Кафедра інженерії програмного забезпечення
Хмельницький НУ
Хмельницький, Україна
forkun@ridne.net

Developed an architecture of an application for resolving tasks pertaining to path search. Determined factors affecting usage of search algorithms. Set tasks for future research.

Ключові слова: лабіринт, пошук, вузол, оптимальний шлях.

ВСТУП

Розглядається архітектура додатка для розв'язування логічних задач, пов'язаних з пошуком шляху в лабіринтах. Існує безліч алгоритмів пошуку шляху в лабіринтах, наприклад, перебір з поверненням, пошук в глибину, пошук в ширину, оснований на них хвильовий алгоритм Лі, алгоритм Дейкстри, пошуку A^* тощо. Ці алгоритми зазвичай використовуються під конкретну задачу або жорстко вказані вхідні умови [1].

ПОСТАНОВКА ЗАДАЧІ

Завданням дослідження є формування архітектури системи, що дає можливість отримання конкретного шляху в лабіринті, надання можливості отримувати завдання з різних джерел. Використовуючи існуючі рішення (алгоритми, бібліотеки) об'єднати розрізнені компоненти в єдину систему, яка дозволить виконати набір підзадач (від отримання і перетворення даних в формальний вигляд до власне отримання рішення) з мінімальним втручанням користувача на кожному з етапів.

ОСНОВНА ЧАСТИНА

Вхідними даними системи є зображення лабіринту та точок початку і закінчення шуканого шляху.

Вихідними даними інформаційної системи є розв'язок задачі, а саме зображення лабіринту з позначеним на ньому оптимальним шуканим шляхом.

Пошуком шляху є побудова, за допомогою комп'ютера, найкоротшого маршруту між двома точками[2]. За своєю суттю алгоритм пошуку шляху шукає на графі, починаючи з однієї (стартової) точки і досліджуючи суміжні вузли до тих пір, поки не буде досягнутий вузол призначення (кінцевий вузол). В більшості алгоритмів пошуку шляху закладена мета знайти найкоротший шлях. Деякі методи пошуку на графі, такі як пошук в ширину, можуть знайти шлях, якщо дано достатньо часу. Інші методи, які «досліджують» граф, можуть досягти точки призначення швидше.

Існує дві основні задачі пошуку шляху:

- знайти шлях між двома вузлами в графі;
- знайти оптимальний шлях.

Створювана система має на меті створити розширювану архітектуру для об'єднання алгоритмів розпізнавання і знаходження шляху в лабіринтах. Вона містить чотири основні компоненти:

- модуль, що відповідає за отримання зображення лабіринту;
- модуль, що відповідатиме за розпізнання і перетворення зображення

лабіринту в зручну програмну структуру для подальших маніпуляцій з нею;

- модуль, що відповідатиме за пошук шляху в лабіринті;
- модуль, що відповідає за формування результату.

Система передбачає заміну компонентів, з збереженням функціонування системи загалом. Тому передбачена слабка зв'язність між пакетами системи.

Це дозволить ефективно знаходити помилки в програмному забезпеченні і надає можливість їх швидкого виправлення.

На рисунку 1 представлено діаграму класів програмної системи.

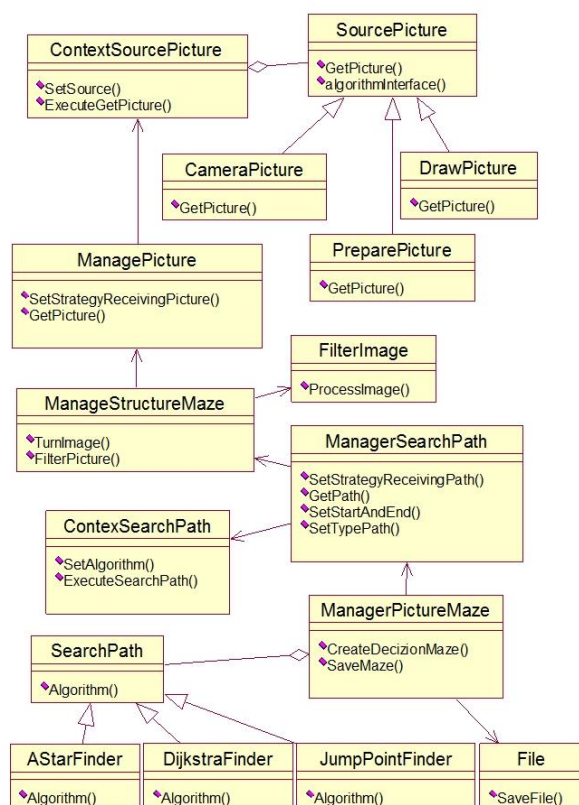

Рис. 1. Діаграма класів

Розширюваність системи надає можливість додавати в додаток вирішення пошуку альтернативними алгоритмами.

На етапі розпізнавання в разі простого лабіринту можна розглядати зображення лабіринту, як набору двох кольорів. Тобто шляхом буде один з кольорів. Ці набори точок можна перетворити в булевий масив, що позначає лабіринт. Або перетворювати в альтернативну структуру, що буде давати виграш (в швидкості, потребі пам'яті, потребі використовуваного алгоритму). Крім того, необхідно вирішувати проблеми ліфтів, однопрохідних місць. Для таких випадків доречно передбачити експертний режим для користувача, тобто ручного вказування важких випадків.

Корисно використати поведінковий шаблон «Стратегія» в розроблюваній системі. Він дозволяє створити декілька варіантів поведінки для одного об'єкту та винести в окремий клас. Визначає сімейство алгоритмів, інкапсулює кожен з них, і робить їх взаємозамінними[3]. Відділяється процедура вибору алгоритму від його реалізації. Це дозволяє зробити вибір на підставі контексту. Наприклад, шукаючи шлях в лабіринті, можна використовувати різні алгоритми, дозволяючи класам-клієнтам взаємодіяти з алгоритмами за допомогою реалізованого інтерфейсу.

ВИСНОВКИ

Спроектowana архітектура для синтезу алгоритмів розпізнавання і знаходження шляху. Дає можливість гнучко використовувати алгоритми пошуку, змінюючи на найбільш доречний, в залежності від типу і складності шляху. Система дозволяє об'єднати задачі отримання лабіринту, формування в структури, що обробляються комп'ютером і власне пошуку шляху.

ЛІТЕРАТУРА

- [1] B. Stout, "Smart Move: Intelligent Path-Finding" unpublished, 1997.
- [2] E. Mathew, "Direction Based Heuristic For Pathfinding In Video Games", published by Elsevier B.V, 2015.
- [3] E. Gamma, R. Helm, R.Johnson, J. Vlissides "Design Patterns Elements of Reusable Object-Oriented Software" Addison-Wesley Professional London, p. 349, August 1997.
- [4]

Determination of Web Data Adequacy

Syerov Stanley
The M&R Companies
Chicago, USA
syerov@yahoo.com

Fedushko Solomiia
Кафедра СКІД
НУ "Львівська політехніка"
felomia@gmail.com

This article considers the current problem of investigation of data verification of virtual community member. The account personal data adequacy of web-community member is determined by means of computation of the measure of the adequacy of personal account data.

Keywords: account, personal data, adequacy, web-community, member.

INTRODUCTION

Obtaining data from real users of web pages, online newspapers and magazines, dating sites and web-forums is urgent task for web-community administrators, police, private detectives and individual user of any information resource. Verification of web-users' personal data, who performs illegal actions, is actual task. The main aim

of this process is to consolidate lingvo-communicative indicative (LCI) features of Internet communication. Formation of LCI sets is in grouping indicative attributes in intuitive semantic groups. Visualization of the results is presented in tabular form in the classification of LCI for each value of all socio-demographic characteristics (SDCh).

WEB DATA ADEQUACY DETERMINATION

Based on the LCI set experts form the matrix of LCI by computer-linguistic analysis of web-community content for each value of each SDCh that is defined separately. As a result, for each value of certain SDCh we get a matrix of LCI:

$$LKI^{(SDCh,Vc)} = \begin{pmatrix} \begin{matrix} (SDCh,Vc) \\ Ind_{1,1} \end{matrix} & \cdots & \begin{matrix} (SDCh,Vc) \\ Ind_{1,i} \end{matrix} & \cdots & \begin{matrix} (SDCh,Vc) \\ Ind_{1,N\_VI(SDCh,Vc)} \end{matrix} \\ \begin{matrix} (SDCh,Vc) \\ Ind_{j,1} \end{matrix} & \cdots & \begin{matrix} (SDCh,Vc) \\ Ind_{j,i} \end{matrix} & \cdots & \begin{matrix} (SDCh,Vc) \\ Ind_{j,N\_VI(SDCh,Vc)} \end{matrix} \\ \begin{matrix} (SDCh,Vc) \\ Ind_{N\_Ind(SDCh,Vc),1} \end{matrix} & \cdots & \begin{matrix} (SDCh,Vc) \\ Ind_{N\_Ind(SDCh,Vc),i} \end{matrix} & \cdots & \begin{matrix} (SDCh,Vc) \\ Ind_{N\_Ind(SDCh,Vc),N\_VI(SDCh,Vc)} \end{matrix} \end{pmatrix}$$

where N_VI - a feature that for each SDCh identifies a number of SDCh values; N_Ind - a feature that for each SDCh identifies a number of LCI. Each matrix row is a vector of LCI:

$$Ind^{(SDCh,Vc)} = \begin{pmatrix} \begin{matrix} (SDCh,Vc) \\ Ind_{1,1} \end{matrix} \cdots \begin{matrix} (SDCh,Vc) \\ Ind_{N\_Ind(SDCh,Vc),i} \end{matrix} \cdots \begin{matrix} (SDCh,Vc) \\ Ind_{N\_Ind(SDCh,Vc),N\_VI(SDCh,Vc)} \end{matrix} \end{pmatrix}$$

The vector of certain value DCh of specific certain web-community Vc :

$$LKI^{(SDCh,Vc)} = \begin{pmatrix} \begin{matrix} (SDCh,Vc) \\ Ind_{1,1} \end{matrix} (U) \\ \begin{matrix} (SDCh,Vc) \\ Ind_{j,1} \end{matrix} (U) \\ \begin{matrix} (SDCh,Vc) \\ Ind_{N\_Ind(SDCh,Vc),1} \end{matrix} (U) \end{pmatrix}$$

The formula for determining the Euclidean distance is used to calculate the distance from the reference SDCh value to each possible SDCh value of atomic each web-community member:

$$\rho_j^{(k)}(Value, User) = \sqrt{\sum_{i=1}^{N\_Ind(SDCh,k)} \left(\begin{matrix} Ind_{i,j}^{(SDCh,Vc)} \\ -Ind_{i,j}^{(SDCh,U)} \end{matrix} \right)^2 * w_i^{(SDCh)}}$$

where $k \in 1 \dots N\_Vl(SDCh, Vc)$; $w_i^{(SDCh)}$ - weight coefficient of particular LCI. As a result we take value of SDCh, which corresponds $\rho^* = \min(\rho_k)$ to maximum value $Value(U)$. Matrix $LKI = (Ind_{ij})$ is universal for all SDCh of particular web-community. The weight coefficients of LCI are presented in vector:

$$W^{(Vl, SDCh)} = \begin{pmatrix} w_1^{(Vl, SDCh)} & \dots & w_j^{(Vl, SDCh)} & \dots \\ \dots & w_{N\_Ind(SDCh, Vc)}^{(Vl, SDCh)} \end{pmatrix}$$

The weight coefficient vector of indicators $SDCh - Vl$ value, obtained as result of automated information system monitoring. Weight coefficient determination for LCI of all SDCh values for each SDCh is completed.

Matrix is array of input data for information system multi-computer monitoring.

Adequacy of account personal data - is the characteristic of account personal data which indicates results reliability degree of the verification process of SDCh of a particular web-community personal data that is specified in correspondent account, that is, the determination of the account personal data veracity.

The measure of the adequacy of account personal data - a certain level of probability that is analyzed by computer-linguistic analysis of web-member account to reference web-member account based on real and relevant information. The difference between 1 and $\rho_j^{(k)}(Value, User)$ - is the distance between the reference SDCh value and k -th web-member atomic SDCh value that is determined as adequate data of k -th user.

$$\mu_j^{(k)}(Value, User) = 1 - \rho_j^{(k)}(Value, User)$$

where $\rho_j^{(k)}(Value, User)$ is the distance from the reference SDCh value to SDCh:

$$\mu_j^{(k)}(Value, User) = 1 - \sqrt{\sum_{i=1}^{N\_Ind(SDCh,k)} \left(\begin{matrix} Ind_{i,j}^{(SDCh,Vc)} \\ -Ind_{i,j}^{(SDCh,U)} \end{matrix} \right)^2 * w_i^{(SDCh)}}$$

Where $k \in 1 \dots N\_Vl(SDCh, Vc)$. Moreover, $\mu_j^{(k)}(Value, User) \in [0, 1]$. This vectoring method consists of data transformation in vector form that will allow determining extent of similarity between SDCh values.

Analysis results vary according to web-community specificity.

CONCLUSION

The account personal data adequacy of web-community member is determined by means of computation of the measure of the adequacy of personal account data.

The research results are significantly affected by messages context and discussion topics. The basis of this study is a diverse sample of user information tracks of all thematic chapters, more than 40 web-forums.

REFERENCES

- [1] S. Fedushko, "Development of a software for computer-linguistic verification of socio-demographic profile of web-community member", Webology, vol. 11 (2), 2014. www.webology.org/2014/v11n2/a126.pdf
- [2] S. Fedushko, Yu. Syerov, and R. Korzh, "Validation of the user accounts personal data of online academic community," IEEE XIIIth Intern. Conf. "Modern Problems of Radio Engineering, Telecommunications and Computer Science", 2016, pp. 863-866.
- [3] S. Fedushko, "Development of verification system of socio-demographic data of virtual community member", Radio Electronics Computer Science Control, 3, p. 87-92, 2016.
- [4] Y. Syerov, S. Fedushko, Determination of Development Scenarios of the Educational Web Forum, XI International Scientific and Technical Conference Computer Sciences and Information Technologies (CSIT), p.73-76, 2016.

Особливості збору інформації підприємствами при прийнятті управлінських рішень в умовах міжнародних економічних відносин

Вербицька Галина

НУ «Львівська політехніка»

м. Львів, Україна

galinaverbicka@ukr.net

In the article the problems of collecting information in management decisions of enterprises in terms of international economic relations. A theoretical guidelines for improving the efficiency of the information collected.

Ключові слова: інформація, управлінське рішення, підприємство, міжнародні економічні відносини, ринок.

Для дослідження можливостей ринку в умовах міжнародних економічних відносин підприємства потребують вичерпної і достовірної інформації. Управляти бізнесом – означає управляти його майбутнім, а управляти майбутнім – управляти інформацією.

В результаті виконаних досліджень було визначено, що процес збирання інформації повинен включати: ідентифікацію необхідних джерел інформації; попереднє збирання інформації; виявлення інформації, якої ще бракує; проведення анкетування, інтерв'ю, нарад; систематизацію зібраної інформації. Аналіз даних пропонуємо здійснювати за допомогою такого алгоритму: класифікування даних; аналіз взаємовідносин; порівняння; синтез.

В Україні, через недосконалість розвитку ринку інформаційних послуг, важко знайти підприємство, яке б цілком було задоволено інформацією про ринок. Одні вказують на недостатність правильної інформації, інші говорять про надлишок неправильної [1]. Особлива проблема – оцінка інформації з погляду відповідності її реальному стану справ. Основні

вимоги, які висувають до інформації – це точність, достовірність та оперативність.

Точність інформації забезпечує її однозначне сприйняття всіма споживачами (ризик точності).

Достовірність визначає допустимий рівень перекручувань інформації, при якому зберігається ефективне функціонування системи (ризик достовірності).

Оперативність відображає актуальність інформації для необхідних розрахунків і прийняття рішень в умовах, які швидко змінюються (ризик оперативності).

Проект може бути прийнятий лише за умови, якщо він ґрунтується на законодавчих актах, директивах вищих органів і не суперечить їм [2]. Тому вивчають існуючі правові документи з цього питання і правову сторону всіх його аспектів.

Інформаційний цикл полягає у вивченні досягнень науки, передового досвіду, одержанні внутрішньої поточної інформації та даних про ресурси для рішень та реалізації їх. Слід також вивчати поради провідних спеціалістів з цього питання. Доцільно вислухати прибічників і противників мети, яку поставлено перед колективом підприємства.

Можна виділити таку структуру необхідної зовнішньої бізнес-інформації:

- загальна ринкова інформація – перспективи розвитку галузі; становище на ринку кредитів; демографічна і соціологічна інформація; стан фондового ринку тощо;

- інформація про споживачів – визначення головних споживачів; визначення кола осіб, які

мають вплив при прийнятті рішення про покупку; виявлення потенційних споживачів тощо;

- інформація про конкурентів – перспективи розвитку виробничих фондів; зусилля щодо підвищення кваліфікації персоналу; заходи щодо підвищення мотивації персоналу; політику у сфері ціноутворення тощо;

- інформація про постачальників – перспективи розвитку ринку техніки та обладнання; нове на ринку сучасних технологій; новини ринку сировини, палива тощо;

- інформація щодо державного регулювання – зміни в оподаткуванні; нове у бухгалтерському обліку та звітності; зміни в митному законодавстві тощо.

Однак необхідна для прийняття надійного рішення інформація часто або важкодоступна, або коштує надто дорого. Вартість інформації слід включати час витрачений на її збір, вартість послуг зовнішніх консультантів. Тому для підприємства важливо вирішити, наскільки істотна вигода від додаткової інформації, наскільки саме по собі важливе рішення, для якого ця інформація необхідна. З цією метою слід порівняти очікувані від неї вигоди з очікуваними витратами, пов'язаними з її одержанням.

Якщо очікуєма вигода від купівлі інформації не перевищить витрат на її пошук, то таку інформацію слід придбати. Якщо ж навпаки), то від купівлі такої дорогої інформації краще відмовитися; дешевше буде зробити деякі помилки.

Обсяг інформації залежить від складності ситуації (для вирішення простих ситуацій її треба менше, ніж для вирішення складних перспективних завдань), а також від кваліфікації та досвіду особи, яка приймає рішення. Досвідчений і висококваліфікований керівник зможе доповнити зібрані дані, виходячи з досвіду своєї поведінки в аналогічних випадках. Він завжди буде старатися одержати любую інформацію, навіть саму погану, або якісь ключові моменти такої інформації, або відмову від розмови на дану тему і використати їх з вигодою. Інформація збирається по крупинках. Ці крупинки, зібрані в єдино, мають інформаційну цінність і дають можливість оцінити інформаційні ризики.

В тому випадку, якщо інформацію складно одержати, але така можливість швидко з'явиться, самим правильним буде відкласти прийняття рішення, але при цьому слід враховувати можливі втрати від упущеної вигоди. Приймати ж рішення слід тільки в тому випадку, якщо втрати від затримки прийняття рішення допустимі, а в майбутньому перекриються прибутком, одержаним в результаті прийняття рішення на основі додаткової інформації. Слід зазначити, що із збільшенням часу і витрат на збір інформації якість рішення має таку тенденцію: до певного часу з накопиченням інформації якість рішення покращується, але після підвищення до певної величини різко падає. В такому випадку від подальших пошуків інформації слід відмовитися, так як виникає ризик упущеної вигоди.

В зв'язку з цим, перед підприємством стоїть питання визначення оптимального об'єму інформації в залежності від витрат на неї і часу, витраченого на її збір, для чого йому необхідно визначити цінність інформації, тобто різницю між результатами рішень, прийнятих з використанням даної інформації і тих, що були б одержані без її використання.

Таким чином, успішно функціонувати в ситуації, яка безперервно змінюється, здатна та фірма, яка не просто враховує зміни, а діє, використовуючи нову інформацію для постійного коректування своєї діяльності. Робота по збору інформації підприємством в умовах міжнародних економічних відносин повинна здійснюватися протягом усього процесу прийняття рішень. З переходом від одного етапу до іншого може уточнюватися потреба в додатковій інформації, а також здійснюватися її збір і обробка.

ЛІТЕРАТУРА

- [1] Єршова Н.Ю. Інформаційно-комунікаційне забезпечення прийняття управлінських рішень економічними суб'єктами / Н.Ю. Єршова // Науковий вісник Ужгородського університету. Економіка. – 2013. – Вип. 39, Ч. 1. – С. 96-101.
- [2] Варенко В.М. Інформаційно-аналітичні технології прийняття ефективних управлінських рішень / В.М. Варенко // Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія. – 2014. – № 3. – С. 62-65.

Автономна система запобігання аварійним ситуаціям у будинку

Шпак Зореслава

Кафедра автоматизованих систем управління
НУ “Львівська політехніка”
Львів, Україна
zshpak@ukr.net

Муха Богдан

Кафедра автоматизованих систем управління
НУ “Львівська політехніка”
Львів, Україна
muhabohdan@hotmail.com

Autonomous system preventing emergencies in the intelligent house is presented. System management is provided by microcontroller Arduino together with single-board computer Raspberry Pi. Server part is implemented by Amazon AWS services. Smart Safe Home system has a high level of information security.

Ключові слова: розумний будинок, інформаційна безпека, автономна система, мікроконтролерне керування.

ВСТУП

Системи “розумних будинків” набувають все більшої популярності серед користувачів, оскільки дають змогу продуктивно використовувати різноманітні системи життєзабезпечення будівлі, зокрема: системи опалення та вентиляції (кондиціонування), системи електроживлення та освітлення будинку (квартири), систему відеоспостереження, мережі зв’язку (телефонну і локальну мережі будинку) тощо. У розумних будинках можна забезпечити автоматичне виконання механічних робіт: відкриття/закриття воріт, шлагбаумів, включення систем підливання, зовнішнього та внутрішнього освітлення, електропідігріву та багато іншого.

Загалом концепція інтелектуального управління будинком передбачає ефективне й надійне керування всіма системами експлуатації і домашніми виконавчими приладами на основі новітніх інформаційних технологій і відповідних апаратно-програмних комплексів. Така система повинна вміти розпізнавати конкретні ситуації, що мають місце в кожен момент часу в будинку, і правильно реагувати на них. Тому розумні будинки мають бути запроектовані таким чином, щоб всі системи управління могли оптимально

взаємодіяти одна з одною, а їхнє обслуговування вимагало мінімальних витрат.

СИСТЕМА SMART SAFE HOME

Багато систем розумних будинків включають засоби, які можуть зупинити аварійне витікання води або перекрити подання газу, якщо відбудеться його непередбачуваний вихід. Проте це здійснюється вже після настання аварійної ситуації, що в окремих випадках може бути загрозливим для будівлі і життя людей. Також ці системи не автономні, тому при вимкненні електроенергії комп’ютери та пристрої відключаються і система перестає реагувати на ситуацію. Більшість систем не дають змоги контролювати роботу та керувати домашніми приладами через інтернет (зокрема, вимикати їх), що спричиняє незручності та загрозу безпеці дому, особливо якщо всі покидають будинок на тривалий час. Крім цього, вартість найпростіших систем розумного будинку, які “вміють” лише перекрити воду та повідомити користувача про аварійну ситуацію становить в Україні понад 40 тисяч гривень [1], що не сприяє поширенню таких систем серед пересічних громадян.

Зазначені недоліки усунуті в автономній системі розумного будинку Smart Safe Home, яка унеможливорює виникнення аварійних ситуацій. В будинку на кожен ввід водо- та газопостачання встановлюються автоматизовані крани – запірні арматура з сервоприводами, а також автомати включення та виключення світла та електропостачання. Роботою пристроїв керує блок управління, реалізований апаратними й програмними засобами плати Arduino [2] у поєднанні з мікрокомп’ютером Raspberry PI. За

допомогою давачів руху та допоміжної камери відбувається моніторинг перебування особи у приміщенні. Якщо людина виходить з дому, то система автоматично перекриває всі комунікації, окрім встановлених пристроїв, які повинні продовжувати функціонувати.

Плата Arduino Mega містить мікроконтролер ATmega2560 і має 54 цифрових та 16 аналогових входів/виходів, що дає змогу підключати різноманітні давачі, зокрема для розпізнавання об'єктів. Через порти UART Arduino здійснює обмін інформацією з одноплатним комп'ютером Raspberry PI, який буде отримувати всі дані, опрацьовувати їх і відправляти для збереження на хмарний сервіс Amazon AWS (рис.1). Комп'ютер Raspberry PI побудований на чипі (SoC) Broadcom BCM2837 з 64-розрядним чотириядерним процесором, який є достатньо потужним для опрацювання різноманітних даних. Зв'язка Arduino та Raspberry PI дає можливість розширювати функціонал системи Smart Safe Home та масштабувати її без додаткових витрат і перекомпонування.

Серверна частина системи, в якій зберігаються і опрацьовуються дані, реалізована через хмарні сховища та обчислення на основі інфраструктури Amazon AWS. Використано готові BaaS (бекенд як сервіс) рішення, які забезпечують зручне створення застосунків API. Опрацьовані дані можуть бути скеровані на смартфон користувача, на якому встановлено відповідну програму-застосунок для керування розумним будинком. Обмін інформацією з серверами Amazon AWS є захищеним, оскільки використовуються технології SSL сертифікатів, а дані передаються у зашифрованій формі.

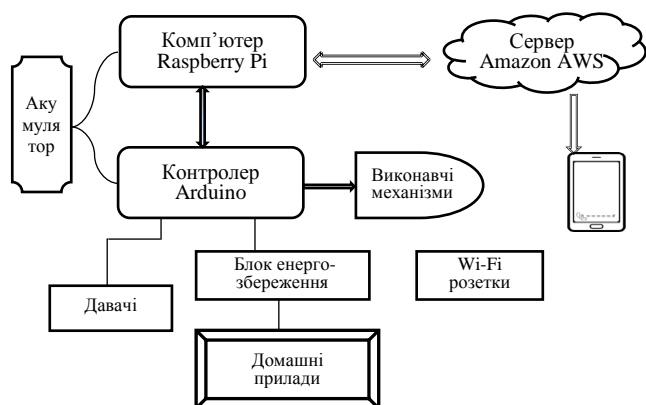

Рис.1. Структура системи Smart Safe Home

Автономна система захисту будинку може бути як провідною, так і безпроводною. Найкращим рішенням для гарантування безпеки даних, і унеможливлення зовнішнього доступу до них слугує поєднання провідних елементів з безпроводними. Більшість компонентів системи з'єднуються кабелями, які не дають змоги ззовні доступитися до сигналів. Частина компонентів безпроводна, зокрема це Wi-Fi розетки стандарту 802.11 AC, "розумні" лампочки тощо. До кожного домашнього пристрою під'єднується на вході спеціальний блок, що дає змогу відслідковувати енерговитрати цього пристрою, і вибирати варіанти оптимального використання домашньої техніки. Завдяки акумулятору, яким можна керувати ззовні, подаючи сигнали з плати Arduino, розроблена система стає автономною, тобто незалежною від різних відключень електроенергії.

ВИСНОВКИ

Основною перевагою та відмінністю від аналогів системи Smart Safe Home є скерованість на унеможливлення виникнення аварійних ситуацій у домі. Smart Safe Home є автономною системою, яка контролює і відображає енергоефективність використання приладів і надає змогу віддалено керувати ними через Інтернет. Застосування стандарту Wi-Fi 802.11 AC забезпечує шифрування всієї інформації, що передається, у режимі реального часу, і робить систему повністю захищеною. Рішення Smart Safe Home отримало схвальні відгуки від власників нерухомості і має практичне застосування.

ЛІТЕРАТУРА

- [1] Проблеми сучасних систем розумного будинку. [Електроний ресурс]: <http://smarts-home.com/problems>
- [2] Петин В.А. Проекты с использованием контроллера Arduino. – СПб.: БХВ-Петербург, 2015. – 400 с.

Дослідження загальнодоступних методів колаборативного документування учасниками веб-спільнот

Гетманюк Павло

Кафедра інженерії програмного забезпечення
Хмельницький НУ
Хмельницький, Україна
gornnaemnik@gmail.com

Форкун Юрій

Кафедра інженерії програмного забезпечення
Хмельницький НУ
Хмельницький, Україна
forkun@ridne.net

The analysis of Internet utilities for collaborative documentation formation are available in public usage for virtual communities participants in Web 2.0.

Ключові слова: Інтернет, віртуальні спільноти, колаборативне документування, текстовий документ, файл, веб-сервіс, Веб 2.0, веб-ресурси, сайт, соціальні мережі.

ВСТУП

Інтернет – доволі потужний інструмент соціалізації суспільства, що постійно розвивається та доповнюється як самими веб-сервісами, так і контентом користувачів, які їх використовують. Самі ж користувачі глобального середовища можуть бути класифіковані за певними ознаками [1], а також складають собою різноманітні веб-спільноти, в середині яких можливий обмін інформацією між її членами, у тому числі файлів різного типу. Оскільки кожен сервіс має свої принципи функціонування, призначення та мету, для якої він був створений [1] – засоби щодо позиціонування та редагування файлів кожного з них можуть значною мірою відрізнятися один від одного, пропонуючи більш або менш широкі можливості з приводу цього питання.

Так як документ являє собою, по факту, текстовий файл – основний аналіз існуючих рішень припав саме на засоби документообігу у вигляді файлів текстового формату на різних веб-сервісах.

Постановка завдання: провести аналіз функціональних можливостей документообігу під час взаємодії учасників веб-спільнот у

середовищі Веб 2.0, беручи за основу загальнодоступні засоби для веб-комунікацій.

Мета статті: виявити найбільш оптимальні рішення щодо реалізації документообігу серед учасників веб-спільнот для забезпечення максимальної швидкодії та ефективності даного процесу.

Проблема: загальнодоступні засоби Інтернет-комунікацій серед онлайн-спільнот мають різні принципи функціонування, в кожному з яких є свої переваги та недоліки, що потребують вдосконалення з метою забезпечення кращої ефективності та взаємодії учасників веб-спільнот у питаннях документообігу, мінімізації витрат часу та ресурсів кінцевим користувачем.

ОСНОВНА ЧАСТИНА

Найбільш простими методами дистанційної передачі документів в електронному вигляді є використання електронної пошти, задіяння Інтернет-сховища даних, а також використання соціальних мереж та веб-форумів[2]. Не зважаючи на класифікацію, кожен окремо взятий сервіс має свої переваги та недоліки.

Найбільш простим у реалізації передачі документів онлайн є електронна пошта. В даному випадку існує можливість «прикріпити» текстовий файл до свого листа, після чого надіслати його на цільову адресу іншої поштової скриньки. Відсутні будь-які попередні перевірки, окрім визначення допустимого обсягу файлу.

Текстовий документ на форумі користувач може розмістити за допомогою створення свого запису (поста), до якого повинен бути

прикріплений документ. Прикріплені файли можуть бути перевірені адміністрацією сайту, а також користувачі можуть поскаржитись на конкретний запис (пост), якщо він порушує певні норми, установлені власниками сайту.

Також, найбільш простим методом передачі документів є використання віддаленого сховища даних. Наприклад сервіс «Dropbox», або «Google Drive» дозволяють користувачам мати дисковий простір для обміну файлами. В даному випадку відсутні будь-які критерії аналізу файлів, окрім перевірки доступного дискового простору. Але слід зазначити, що додаток «Документи Google» надає можливість онлайн-редагування текстових документів, які є розміщеними на пов'язаних сервісах, наприклад «Gmail», «Google Drive».

Соціальні мережі мають схожу функціональність з форумом, але є можливість «прикріплювати» текстові файли у приватних повідомленнях.

Середньостатистичні веб-ресурси розглянутих типів передбачають завантаження документа кінцевим користувачем на свій пристрій, що часто призводить, у випадку відмінності версій програмного забезпечення для роботи з текстом, до неадекватного відображення одного і того ж файлу у різних користувачів. Таким чином, відбуваються зайві витрати ресурсів та часу на адаптацію клієнтського апаратного та програмного забезпечення, що не завжди є необхідним, з точки зору робочого процесу.

Зважаючи на це, а також на те, що сучасні веб-сервіси підтримують власні програмні інтерфейси, можливим є використання функціональних можливостей окремих сервісів для конкретно обумовлених задач, шляхом їх інтеграції на основі розроблюваного зацікавленою стороною сервісу або додатку.

Поширеним явищем є використання інформаційного ресурсу конкретної установи в середовищі Веб 2.0, наприклад сервіси на основі «Moodle», де відбувається взаємодія між учасниками навчального процесу. Перевагою такого підходу є гнучкість у налаштуванні прав доступу, але на відміну від «Google», в даному випадку відсутні будь-які засоби для редагування документу. Це призводить до необхідності

завантаження необхідного файлу на локальний пристрій для редагування, після чого потрібно видалити старий файл на сервері та завантажити на його місце новий. Також документи розміщуються на веб-ресурсі у pdf та html форматах, тому виникає необхідність у конвертації файлів в необхідний формат як для редагування, так і для розміщення їх на сервері, що призводить до незручностей та втрати часу.

ВИСНОВКИ

Найбільш зручним рішенням є використання спеціалізованого сервісу, але це не завжди є доступним та зручним. Сучасні соціальні платформи розвивають власні API, що дає широкі можливості для розробки додаткових утиліт та веб-сервісів, за допомогою яких можлива реалізація максимальної інтеграції функціональних можливостей існуючих засобів. Даний факт дає можливість використання соціальної мережі як основного інструменту для колаборативного інформаційного наповнення сайту, а утиліти, що використовують API цільового сервісу – це споріднені або інтегровані засоби для виконання дій над документами, розроблені третьою стороною у разі необхідності.

ЛІТЕРАТУРА

- [1] Пелешишин, А. М. Процеси управління інтерактивними соціальними комунікаціями в умовах розвитку інформаційного суспільства: монографія [Текст] / А. М. Пелешишин, Ю. О. Серов, О. Л. Березко, О. П. Пелешишин, О. Ю. Тимовчак-Максимець, О. В. Марковець. – Львів: Видавництво Національного університету «Львівської політехніки», 2011. – 374 с..
- [2] Y. Forkun, A. Peleschyshyn The fundamentals of communities creation and development in the social environment of the internet // Комп'ютерні науки та інформаційні технології: матеріали XI Міжнародної науково-технічної конференції CSIT 2016 (Львів, 6-10 вересня 2016 р.) - Львів : Видавництво Львівської політехніки. – С. 99 – 101. 0,14 д.а.

Розробка процедури вибору відкритих веб-ресурсів для туристичної документації

Жежнич Павло

Кафедра СКІД
НУ "Львівська політехніка"
Львів, Україна
pzhe@ridne.net

Марків Оксана

Кафедра інформаційних систем і мереж
НУ "Львівська політехніка"
Львів, Україна
oksanasoprnyuk@gmail.com

The article dwells upon the formation process of tourism documentation based on the choice of adequate web resources for purposes of its creation. The algorithm of web-resources choice that meets the demands of tourism documentation criteria is presented.

Ключові слова: туристична документація, відкритий веб-ресурс, інформаційне джерело, критерії відповідності, корисність веб-сторінки.

ВСТУП

Сьогодні туризм є однією з розвинутих галузей. Кількість туристів, а, отже, і туристичної інформації зростає швидкими темпами з кожним роком. Саме тому, потрібно створювати уніфікований інформаційний ресурс у вигляді туристичної документації для задоволення потреб споживача туристичного продукту.

Для створення якісної туристичної документації потрібно обрати відповідні відкриті веб-ресурси (ВВР), котрі мають відповідати встановленим критеріям придатності для потреб формування туристичної документації (ТД). Для цього розроблено відповідну процедуру вибору джерел.

ПРОЦЕДУРА ВИБОРУ ВВР

Існує велика кількість веб-джерел, що містять туристичну інформацію. Однак не всі відповідають потребам формування якісної туристичної документації.

Тому потрібно сформувати множину джерел ВВР, перевірити джерела на відповідність критеріям формування ТД, вибрати веб-сторінки джерела, які є корисними для формування ТД [1,3].

На рис. 1. зображена блок-схема алгоритму знаходження джерел ВВР [1].

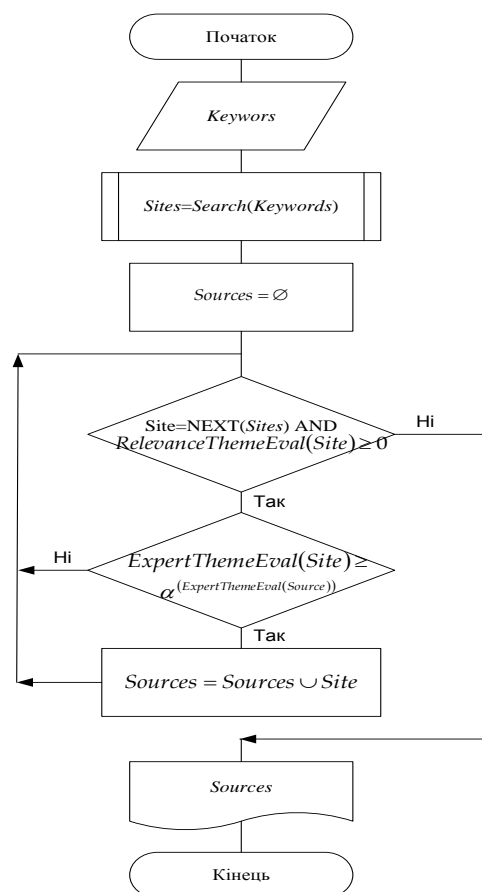

Рис. 1. Алгоритм формування множини джерел ВВР

Згідно з алгоритмом, на основі вхідних ключових слів *Keywords* здійснюється запит до пошукової машини *Search(Keywords)*, результатом якого є множина сайтів *Sites*. Послідовно кожен сайт *Site=NEXT(Sites)* з множини *Sites*, який задовольняє критерій

релевантості, перевіряється експертом на предмет відповідності тематики ТД. Якщо виконується критерій, то цей сайт додається до множини джерел *Sources* BBR.

Щоб перевірити джерело потрібно визначити рейтинг – *Rating(Source)*, рівень довіри до авторів – *Trust(Author(Source))* та рівень актуальності дописів – *Actuality(Source)*. У випадку якщо джерело *Source* задовольняє встановлені критерії, то є придатним для формування ТД.

Також потрібно обрати веб-сторінки, що містять корисну інформацію для ТД. Оскільки кожна сторінка подається як множина інформаційних блоків, а кожен блок містить множину дописів, що складається з множини атомарних ситуацій, то можна визначити множини маркерів туристичних об'єктів (ТО) – *ObjectMarker(Page_i)*, дій над ТО *ActionMarker(Page_i)*, відгуків споживачів *ExperienceMarker*, *TimeMarker(Page_i)* часової складової, термінів класифікаторів ТД *TermMarker(Page_i)* для сторінки *Page_i*. За допомогою маркерів визначаються максимальні значення мір відповідності для веб-сторінки, корисність якої визначається як середньо зважене від значень мір відповідності [1,2,4,5]:

$$Utility(Page_i) = w^{(ObjectAdequacy)}MaxObjectAdequacy(Page_i) + w^{(ExperienceAdequacy)}MaxExperienceAdequacy(Page_i) + w^{(TimeAdequacy)}MaxTimeAdequacy(Page_i) + w^{(ActionAdequacy)}MaxActionAdequacy(Page_i) + w^{(TermAdequacy)}MaxTermAdequacy(Page_i)$$

де $w^{(ObjectAdequacy)}$, $w^{(ExperienceAdequacy)}$, $w^{(TimeAdequacy)}$, $w^{(ActionAdequacy)}$, $w^{(TermAdequacy)}$ – вагові коефіцієнти кожної з мір відповідності з області $[0,1]$.

Отже, веб-сторінка містить корисну для ТД інформацію, якщо виконується критерій:

$$Utility(Page_i) = \alpha^{(Utility)},$$

де $\alpha^{(Utility)} \in (0,1]$ – мінімально допустиме значення корисності сторінок BBR.

ВИСНОВОК

Отже, від належного вибору відкритих веб-ресурсів, придатних для формування ТД, залежить як ефективність наповнення туристичної документації, так і якість самої ТД. Тому, спочатку необхідно сформулювати критерії придатності BBR до потреб формування туристичної документації, а потім за результатами пошуку BBR перевіряти їх на відповідність цим критеріям..

ЛІТЕРАТУРА

- [1] О. Марків, “Лінгвістичне забезпечення формування туристичної документації на основі відкритих веб-ресурсів”, Автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня к.т.н., Львів, НУ "Львівська політехніка", 2017, 20 с.
- [2] Ю. Серов, “Методи та засоби побудови ефективних віртуальних спільнот на основі Веб-форумів”, Дисертація на здобуття наукового ступеня к.т.н., Львів, НУ "Львівська політехніка", 2010, 165с.
- [3] G. Hirakawa, R. Nagatsuji, Y. Shibata, and Ieee “A Collection and delivery method of contents in tourism with location information”, Proceedings of 2016 19th International Conference on Network-Based Information Systems, 2016, pp. 393-396.
- [4] Q. S. Li, Y. D. Wu, S. Wang, M. S. Lin, X. M. Feng, and H. Y. Wang, “VisTravel: visualizing tourism network opinion from the user generated content”, Journal of Visualization, vol. 19, no. 3, pp. 489-502, Aug 2016.
- [5] A. Peleshchyshyn, , R. Korzh, , O.Tymovchak-Maksymets, “Advanced search query for identifying Web-forum threads relevant to given subject area”, Modern Problems of Radio Engineering, Telecommunications and Computer Science, Proceedings of the 11th International Conference, TCSET'2012

Особливості GPS-спуфінгу щодо управління БПЛА

Микийчук Микола

Кафедра метрології, стандартизації та сертифікації
НУ "Львівська політехніка"
Львів, Україна
mykolamm@ukr.net

Марків Володимир

Кафедра метрології, стандартизації та сертифікації
НУ "Львівська політехніка"
Львів, Україна
VMarkiv86@yandex.ua

The article dwells upon the problem of remote-piloted vehicles use in the modern society. The peculiarities of GPS and GPS-spoofing concerning remote piloted vehicles are described. Methods of GPS-spoofing fight are proposed. Also the radio electronic fight and its peculiarities are highlighted.

Ключові слова: безпілотний літальний апарат, GPS, GPS-спуфінг, радіоелектронна боротьба, радіосигнал.

ВСТУП

В умовах наукового та технологічного прогресу спостерігається інтенсивний розвиток інформаційного суспільства, основним елементом якого є виробництво та використання науково-технічної та інших видів інформації. Тому збільшується потреба в зборі і обробці великих об'ємів даних у різноманітних сферах життя. Для цього застосовують різні методи та засоби. В умовах сьогодення інтенсивно використовують безпілотні літальні апарати (БПЛА) для досліджень та збору інформації, що дозволили людині максимально дистанціюватися від безпосереднього зіткнення із противником [1,8].

Перспективним є застосування БПЛА у різноманітних сферах життя. Багато країн використовують БПЛА для різних цілей, що стосуються аерознімання та досліджень наземних об'єктів. Це ефективний спосіб дослідження. Новітні БПЛА використовують нові технології, камери, радары та ін [2,4].

Однак, незважаючи на те, що безпілотні літальні апарати є популярними в наш час, є ряд проблем, що виникають під час їх використання. Зокрема, поширеним є явище GPS-спуфінгу.

ОСОБЛИВОСТІ GPS-СПУФІНГУ

Використання системи глобального позиціонування (GPS) є актуальним для управління БПЛА і потребує детального вивчення.

GPS – сукупність радіоелектронних засобів, що дозволяє визначати положення та швидкість руху об'єкта на поверхні Землі або в атмосфері. Положення об'єкту обчислюється завдяки використанню GPS-приймача, який приймає та обробляє сигнали супутників системи глобального позиціонування.

Однак, на сьогодні поширеним є явище GPS-спуфінгу – спуфінг-атаки, яка намагається обманути GPS-приймач, передаючи потужніший сигнал, ніж отриманий від супутників GPS. В результаті, невірно визначається місце розташування.

Оскільки системи GPS працюють вимірюючи час, який потрібний для сигналу, щоб дійти від супутника до одержувача, то імітуючий сигнал має бути спроектований із врахованими затримками часу [5,6,7].

БПЛА може втратити зв'язок з пультом управління в результаті дії невеликого генератора перешкод відповідної потужності. GPS-спуфер перехоплює безпілотник без знищення за допомогою, помилкового сигналу Глобальної системи позиціонування, а саме за допомогою глушіння сигналу позиціонування і подачі хибного сигналу. В результаті користувач спуфера може відправити безпілотник туди, куди побажає. Основним компонентом спуфера є імітатор GPS-сигналів. Цей пристрій використовують для тестування навігаційних

систем. Імітатор сигналів GPS є малопотужний і діє в радіусі десяти метрів. Тому другим компонентом спуфера є підсилювачі, які підвищують потужність помилкового сигналу GPS в десятки разів.

Система спуфінга діє таким чином, що генератор сигналу GPS передає імітацію сигналу декількох супутників через антену на частоті GPS. За умови, що рівень імітуючого сигналу дещо перевищує рівень сигналу реальних супутників GPS-приймач буде сприймати імітований сигнал і обчислювати положення на його основі.

Окремою проблемою є створення поля спуфінга в умовах міської забудови, де відображенню сигналу заважають будівлі, а також радіоатени, конфігурація яких для справжнього сигналу, що надходить із супутників, і сигналу перешкоди – сильно розрізняється.

Для виявлення GPS-спуфінга є різні методи. Наприклад, можливе виділення помилкового сигналу на підставі визначення напрямку щодо джерела. Визначити напрямок можна порівнюючи фази сигналу на декількох антенах. Можна використовувати в якості додаткового джерела інформації доплерівський зсув частот. Це актуально для рухомих об'єктів [5,6,7].

Отже, важливим питанням є забезпечення захисту від несанкціонованих посягань на інформацію про місцезнаходження. Потрібно створювати нові засоби радіоелектронної боротьби на основі фазочастотної теорії вимірювання та перетворення радіосигналів.

Сучасні системи протидії часто енергетично неефективні, з малим радіусом дії сигналів та високовартісні. Саме тому необхідно розробити мобільні систем радіоелектронної боротьби із сучасними видами радіозв'язку за допомогою вимірювання та формування радіосигналів, із радіоканалами керування та зйомкою відеоінформації [3,5].

ВИСНОВОК

Способи передачі, шифрування та захисту даних, а також вибір радіоканалів є одним із

пріоритетних напрямків у сфері метрологічного забезпечення безпілотників.

Будь-яка техніка, що для навігації використовує систему GPS, схильна до спуфінгу. Для захисту від засобів радіоелектронної боротьби потрібно застосовувати шифрування службових сигналів і забезпечення їхньої потужності відповідного рівня. У разі, якщо не можливо підмінити сигнал, то потрібно його вимикати або розробляти методи знищення безпілотних літальних апаратів.

ЛІТЕРАТУРА

- [1] О.Зинченко, “Беспилотные летательные аппараты: применение в целях аэрофотосъемки для картографирования”, Ракурс, част.1, 2011, с. 1–12
- [2] М.Матійчик, І. Качало, “Тенденції застосування безпілотних повітряних суден в цивільній авіації”, Матеріали XI міжнародної наук.-техн. конфер. “ABIA 2013”, 2013, С. 97.
- [3] В. Мельников, С. Клейменов, А. Петраков, “Информационная безопасность и защита информации: Учебное пособие для вузов по спец. «Информационные системы и технологии»”, Под ред. С.А. Клейменова, 5-е изд., Academia, 2011, 331 с.
- [4] J. Barton, “Fundamentals of Small Unmanned Aircraft Flight”, Johns Hopkins APL Technical Digest, 2012., V. 31, № 2, pp. 132-149.
- [5] L. Bond, “Overview of GPS Interference Issues”, GPS Interference Symposium, Volpe National Transportation System Center, Boston, August 27, 1998.
- [6] B. Forssell, T. Olsen, “Jamming Susceptibility of Some Civil GPS Receivers” GPS World, № 1.2 2003, p. 54-58.
- [7] E. Key, “Technique to Counter GPS Spoofing”, International Memorandum, MITRE Corporation, February 17, 1995.
- [8] V. Markiv, “Analysis of remote-piloted vehicles use and control system description”, Вісник “Комп’ютерні науки та інформаційні технології”, №843, Видавництво Львівської політехніки, 2016, С.347-351

Етапи розбору соціально-орієнтованого сайту

Пелешишин Андрій

Кафедра СКІД
НУ "Львівська політехніка"
Львів, Україна
apele@ridne.net

Мастикаш Олег

Кафедра СКІД
НУ "Львівська політехніка"
Львів, Україна
mastykash@itstep.org

Find social connections on the Internet is easy, however, to collect data and present them in a convenient form - a difficult task. The article considers the most popular methods of data collection from socially oriented websites. The analyzed analysis of unstructured information page user's social network. Presented scanning multilevel model of dynamic content social network.

Ключові слова: HTTP сервер, парсинг, неструктурована інформація, вихідний код сторінки

ВСТУП

Станом на початок 2016 року кількість зареєстрованих користувачів мережі Facebook становила 1.7 млрд, з яких 1.1 млрд кожного дня відвідують свою сторінку в Facebook. Кількість зареєстрованих користувачів Вконтакті на той самий час становила більше 392 млн. Результати дослідження компанії Gemius за січень 2016 року показують, що Інтернетом в Україні хоча б раз на місяць на ПК і/або мобільних телефонах, смартфонах і/або планшетах користуються 20,2 мільйона інтернет-відвідувачів, із яких 70% онлайн-аудиторії відвідують сайт www.vk.com. Тому взаємодія з соціальними мережами стала невід'ємною частиною життя сучасної людини.

Соціальні інтернет-мережі сьогодні займають досить важливе місце в житті активної людини. Коли люди знайомляться в реальному світі, вони обов'язково обмінюються своїми даними для того, щоб потім можна було знайти один одного в Фейсбукі або у Вконтакті. Загалом у соціальній мережі міжособистісний контакт, набагато ширший, ніж той, що ми можемо собі дозволити в реальному житті.

В соціально орієнтованих сайтах є велика кількість легкодоступної інформації, яку користувачі самі розміщують на своїх сторінках. Соціальні мережі, форуми, портали, блоги є корисним джерелом отримання даних, що містять і інформацію для ідентифікації особи, і додаткові дані про інтереси, сімейний стан, освіту, коло спілкування тощо [1].

ОСОБЛИВОСТІ АНАЛІЗУ СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖ

Особливості аналізу соціальних мереж полягають в тому, що інформація у кожній соціальній мережі є динамічною та неструктурованою. І для отримання даних потрібно або відправляти специфічні запити на HTTP сервер, або використовувати API сайту [2]. Відповіді сервера, які є повідомленнями зі сторінок користувачів, можна зберегти і базу даних. Ще однією складністю при розробці програми є особливість поведінки користувачів, яка полягає в тому, що близько половини усіх користувачів соціальної мережі закривають свої сторінки для неавторизованих користувачів. Для обходу цієї проблеми потрібно виконувати додаток від імені зареєстрованого користувача соціальної мережі. Однак, при надмірній активності користувач блокується сервером соціальної мережі, тому перед переходом на наступну сторінку потрібно робити паузу, що помітно знижує швидкість роботи. Щоб прискорити роботу, можна використовувати багатопоточність, де кожен потік звертається до сервера як окремий зареєстрований користувач, а список сторінок розподіляється між потоками [3].

Під час сканування сторінки користувача можна отримати неструктуровану інформацію великого об'єму. Для структурування отриманої інформації потрібно розробити складну архітектуру збереження даних. Вирішення завдання аналізу динамічного стану соціальної мережі потрібно побудувати модель сканування, що складається із декількох рівнів[4]:

На першому рівні модель включає модель даних соціальної мережі і бібліотеку для отримання даних зі сторінок користувачів.

На другому рівні модель включає засоби, що дозволяють на базі даних першого рівня отримати аналіз характеристик користувачів і матеріалів з урахуванням їх динаміки.

На третьому рівні модель включає засоби, що дозволяють на базі даних другого рівня отримати дані про користувачів, спільноту і матеріалах, узагальнені з точки зору масштабів всієї мережі.

Четвертий рівень включає моделі і відповідні алгоритми, що визначають шляхи і способи сканування мережі.

Кожна із наступних моделей доповнює іншу, та дозволяє скласти детальний портрет користувача. Побудова портрету поведінки користувача дасть змогу визначити уподобання користувача на основі його поведінки в соціальних мережах.

ПАРСИНГ СТОРІНКИ СОЦІАЛЬНОЇ МЕРЕЖІ

Роботу системи парсингу (розбору) веб-сторінки можна розбити на три універсальних етапи [5]:

- **Отримання вихідного (HTML) коду сторінки.** У різних мовах для цього передбачені різні способи, наприклад, в PHP використовується бібліотека cURL (або функція `file_get_contents`), в C# реалізовані класи `HttpWebRequest`, `HttpWebResponse`, `WebClient` (належать до простору імен `System.Net`) [6].
- **Фільтрація та обробка даних.** Отримавши сторінку, необхідно обробити її – очистити від тегів та невалідного коду, витягнути потрібний контент, вилучивши дані які нас не цікавлять, структурувати отримані дані. Можна, звичайно ж, використовувати для цього регулярні вирази, або скористатися

простішим шляхом - використати спеціалізовані бібліотеки.

- **Збереження результату.** Останній етап – це формування звіту. Результати переважно зберігаються в реляційній базі даних, текстових документах, на інших сайтах тощо.

Даний алгоритм можна застосувати тільки до одної веб-сторінки сайту. Для повного аналізу цілого сайту потрібно отримати посилання на усі сторінки. Це реалізується шляхом рекурсивного проходження по внутрішніх посиланнях ресурсу.

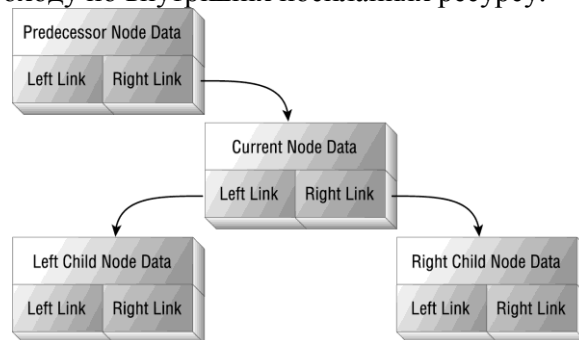

Рис. 1. Рекурсивний обхід вузлів ресурсу

ЛІТЕРАТУРА

- [1] SERENA, F. David. Social network graph inference and aggregation with portability, protected shared content, and application programs spanning multiple social networks. U.S. Patent No 9,536,268, 2017.
- [2] HOTH, Andreas; JÄSCHKE, Robert; LERMAN, Kristina. Mining social semantics on the social web. *Semantic Web*, 2017, 8.5: 623-624.
- [3] ASHA, K. N.; RAJKUMAR, R. Survey on Web Mining Techniques and Challenges of E-commerce in Online Social Networks. *Indian Journal of Science and Technology*, 2016, 9.13.
- [4] NAIR, Rahul, et al. Computerized systems and methods for generating a dynamic web page based on retrieved content. U.S. Patent Application No 15/190,412, 2016.
- [5] DESHPANDE, Mayur Venkatesh, et al. *System for reconfiguring a web site or web page based on real-time analytics data*. U.S. Patent No 8,880,996, 2014.
- [6] ХАНЕНКО, О. А. Огляд можливостей Python як засобу для створення Веб-парсера. *Міжнародний науковий журнал*, 2016, 6 (2):

Виявлення прийомів ІПМ реалізованих за допомогою посилань

Пелешин Андрій
Кафедра СКІД
НУ "Львівська політехніка"
Львів, Україна
apele@gmail.com

Голуб Зоряна
Кафедра СКІД
НУ "Львівська політехніка"
Львів, Україна
zorianaholub@gmail.com

The paper considers informational and psychological manipulations realized by means of links. Three types of links are distinguished, namely invalid links, irrelevant links and unreliable links. The characteristic features of each type of links are determined. The features are exploited to develop an algorithm for detecting fraudulent links.

Ключові слова: інформаційно-психологічна маніпуляція, нерелевантні посилання, недоступні посилання, посилання на неавторитетні джерела..

ВСТУП

Прийоми ІПМ в повідомленнях онлайн-спільнот реалізуються за допомогою текстових, метаграфічних засобів, посилань та емотиконів як підвиду графічних засобів.

Посилання – це адреса Інтернет-ресурсу у форматі URL. Посилання використовують для зазначення джерела, ресурсу з додатковою інформацією і т.д. Внаслідок інформаційної насиченості Інтернету, учасники онлайн-спільнот нечасто переходять за наведеними посиланням, особливо, якщо повідомлення містить багато посилань [1].

Наявність посилань збільшує довіру до інформації розміщеної в повідомленні, переконує в її достовірності, правдивості та правильності. Таким чином, посилання зменшують сумніви учасників у якості наданої інформації та знижують витрати час і зусилля на перегляд ресурсів, на які ведуть посилання [2]. Саме тому посилання використовуються для реалізації прийомів груп звернення до популярної думки, звернення до авторитету.

ОСНОВНА ЧАСТИНА

Виділено три типи посилань, які використовуються у цілях ІПМ, а саме: недоступне посилання, нерелевантне посилання, посилання на неавторитетні джерела.

Недоступне посилання – це посилання на відсутній інформаційний ресурс. Виявити недоступне посилання можна перейшовши за ним.

Нерелевантне посилання – це посилання на ресурси, які не містять зазначеної в повідомленні інформації, хоч і можуть бути тематично пов'язані. Визначення релевантності повідомлення полягає у аналізі його інформаційного наповнення [3]. Тобто визначенні важливості ключових слів повідомлення у інформаційному наповненні ресурсу, на який вказує посилання (рис.1).

Рис. 1. Алгоритм перевірки посилання на релевантність

Визначення показників важливості ключових слів повідомлення у інформаційному наповненні ресурсу здійснюється на основі наступних показників: частота вживання слова в первинному ресурсі, на який веде посилання; інверсія частоти, з якою слово зустрічається в наборі інтернет ресурсів, які видала пошукова система внаслідок пошуку за ключовими словами.

Частота вживання слова в первинному ресурсі обчислюється за наступною формулою (1):

$$InnerTermFrequency = \frac{|Word_i|}{|Word|}, \quad (1)$$

де $Word_i$ – це слово у інформаційному наповненні ресурсу; $Word = \{Word_i\}_{i=1}^{N^{Word}}$ - множина всіх слів у інформаційному наповненні ресурсу.

Інверсія частоти, з якою слово зустрічається в наборі інтернет ресурсів, які видала пошукова система внаслідок пошуку за ключовими словами, обчислюється за наступною формулою (2):

$$OuterTermFrequency = \log \frac{N^{Resource}}{|(Resource_i \supset Term_i)|}, \quad (2)$$

де $N^{Resource}$ - кількість вторинних ресурсів, виявлених внаслідок пошуку за ключовими словами
 $|(Resource_i \supset Term_i)|$ - кількість вторинних ресурсів, які містять і-ий терм.

Посилання на неавторитетні ресурси – ресурси які розміщують інформацію, яка не відповідає вимогам (достовірність, об'єктивність, актуальність, надійність і.д.) [4]. На основі наведеної нижче класифікації за реалізацією можна виявляти посилання на неавторитетні джерела (табл. 1).

Таблиця 1. Види посилань на неавторитетні ресурси

Вид	Приклад
Посилання, що містять символи кількох алфавітних систем	https://www.facebook.com/oo – написні кирилицею
Посилання, що містять Unicode символ U+202E	http://www.nationalgeographic.moc[U+202E].hic

Посилання, що містять візуально подібні символи (наприклад капітелі)	http://www.britishcouncil.org.ua/ u - маленька велика буква
Посилання, доменні імена яких написані з помилкою	http://www.kredobonk.com.ua/ o замість a
Посилання, доменні імена яких дуже схожі на оригінал	http://pravda.if.ua/ замість http://www.pravda.com.ua/
Посилання, доменні імена яких містять доменне ім'я оригінального ресурсу	http://www.bbc.com.com/ замість http://www.bbc.com/

ЛІТЕРАТУРА

- [1] Korzh R.O., "Analysis of Integrity and Coverage Completeness of the Informational Image of a Higher Education Institution. / R.O. Korzh, A.M. Peleschyshyn, Z.D. Holub // In: proceedings of the XIIIth International Conference. TCSET'2016, February 23–26, 2016, Lviv–Slavske, Ukraine. Lviv, Publishing House of Lviv Polytechnic, 2016. Modern problems of radio engineering, telecommunications and computer science. pp. 825-827.
- [2] A. Peleschyshyn, Z. Holub, "Development of the System for Detecting Manipulation in Online Discussions", International Conference on Systems, Control and Information Technologies 2016. Springer International Publishing, vol. 543, pp. 111-117, 2016.
- [3] A. Peleschyshyn, Z. Holub, and I. Holub, "Methods of real-time detecting manipulation in online communities." Scientific and Technical Conference "Computer Sciences and Information Technologies (CSIT), 2016 XIth International. IEEE, pp.15-17, 2016.
- [4] Голуб З.Д. Моделювання маніпулятивної тактики за допомогою кусково-лінійного агрегата / Голуб З.Д.// Матеріали 5-ої міжнародної наукової конференції «Інформація, комунікація, суспільство 2016». – Львів-Славське, 2016. – С. 80-81

Управлінські алгоритми формування та опрацювання завдань напрямів організації життєвого циклу віртуальної спільноти

Трач Ольга
Кафедра СКІД
НУ "Львівська політехніка"
Львів, Україна
olya@trach.com.ua

This paper presents the algorithm of forming tasks and algorithm of the processing tasks of the organization of life cycle of virtual community.

Ключові слова: віртуальна спільнота, виконавці, завдання віртуальної спільноти, життєвий цикл

ВСТУП

Під час створення віртуальної спільноти формування та виконання завдань організації життєвого циклу є важливою складовою. Тому, необхідно структурувати процес формування та опрацювання завдань організації життєвого циклу віртуальної спільноти.

УПРАВЛІНСЬКИЙ АЛГОРИТМ ФОРМУВАННЯ ЗАВДАНЬ НАПРЯМІВ ОРГАНІЗАЦІЇ ЖИТТЄВОГО ЦИКЛУ ВІРТУАЛЬНОЇ СПІЛЬНОТИ

У функціонально-мережевій моделі організації життєвого циклу віртуальної спільноти важливою компонентною є завдання [1]. Завдання формує менеджер віртуальної спільноти та делегує їх виконавцям завдань напрямів організації життєвого циклу віртуальної спільноти. Управлінський алгоритм формування завдань організації життєвого циклу віртуальних спільнот зображено на рис. 1.

Алгоритм розроблений з метою структурування процесу формування завдань організації життєвого циклу віртуальних спільнот.

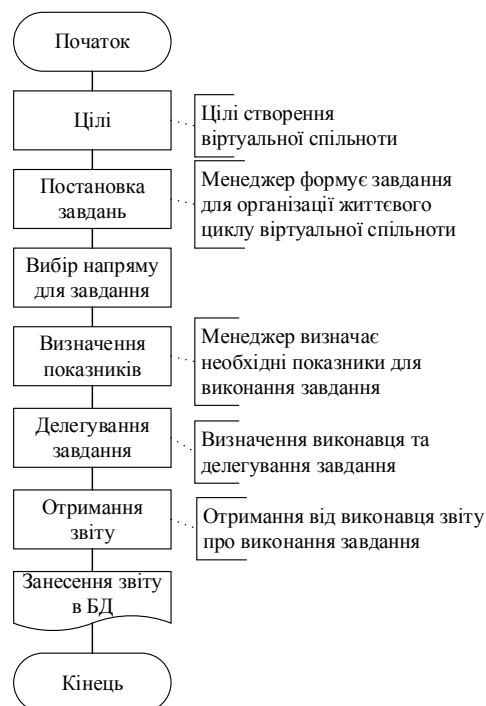

Рис. 1. Управлінський алгоритм формування завдань організації життєвого циклу віртуальних спільнот.

Виконавцем управлінського алгоритму формування завдань є менеджер віртуальної спільноти. Для виконання алгоритму менеджер повинен знати та розуміти цілі створення віртуальної спільноти. При формуванні завдання менеджер визначає напрям життєвого циклу віртуальної спільноти, а саме: користувацький, інформаційний, ресурсний та репутаційний. Також, менеджер спільноти обирає показники, які відповідають необхідному напрямку.

Менеджер спільноти делегує завдання до виконавців напрямів відповідно до вибраного

напряму для завдання. Делегування завдання відбувається для виконання завдань. При потребі виконавців напряму може бути декілька [2].

Результатом виконання алгоритму є отримання від виконавця звіту про виконання завдань та занесення його в базу даних організації життєвого циклу віртуальної спільноти.

УПРАВЛІНСЬКИЙ АЛГОРИТМ ОПРАЦЮВАННЯ ЗАВДАНЬ НАПРЯМІВ ОРГАНІЗАЦІЇ ЖИТТЄВОГО ЦИКЛУ ВІРТУАЛЬНОЇ СПІЛЬНОТИ

Управлінський алгоритм розроблений з метою структурування процесу виконання завдань напрямів організації життєвого циклу віртуальних спільнот.

За виконання управлінського алгоритму опрацювання завдань організації життєвого циклу віртуальних спільнот відповідає виконавець напряму, якого призначає менеджер віртуальної спільноти.

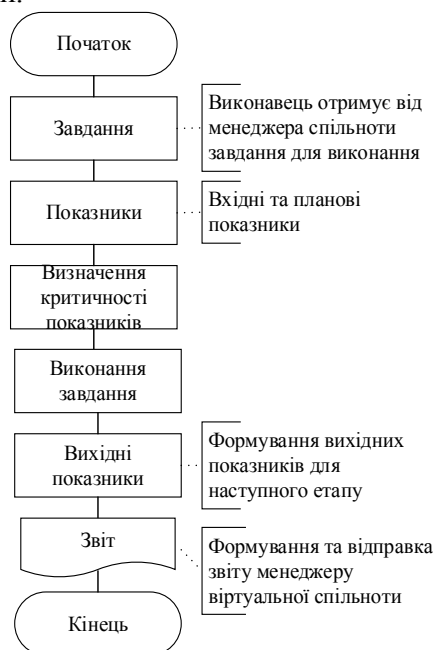

Рис. 2. Алгоритм опрацювання завдань організації життєвого циклу віртуальних спільнот.

Для виконання завдання виконавець отримує реальні вхідні показники завдання (сформовані на попередньому етапі), та планові (отримані в

результаті аналізу предметної області віртуальної спільноти та аналізі еталонних спільнот). Визначення критичності показників виконавець здійснює разом з менеджером спільноти. Після виконання завдання спільно з менеджером спільноти формуються вихідні показники для завдань напрямів наступного етапу. Сформований звіт про виконання завдання передається менеджеру спільноти для занесення в базу даних організації життєвого циклу віртуальної спільноти.

ВИСНОВОК

Управління процесом формування та опрацювання завдань напрямів покращує керованість організації життєвого циклу віртуальної спільноти.

ЛІТЕРАТУРА

- [1] O. Trach, A. Peleshchyshyn, "Functional-network model of tasks performance of virtual communication life cycle directions", Proceedings of the XIth International Scientific and Technical Conference (CSIT 2016), Lviv Polytechnic Publishing House, 2016, pp. 108-110.
- [2] О. Трач, "Виконавці організації життєвого циклу віртуальної спільноти», Інформація, комунікація, суспільство 2016 : матеріали 5-ої Міжнар. наук. конф. ІКС – 2016, 19-21 трав. 2016р., Україна, Львів, Славське, Нац. ун-т «Львів. політехніка», 2016, с. 76-78.
- [3] Korobiichuk, S. Fedushko, A. Juś, Y. Syerov "Methods of Determining Information Support of Web Community User Personal Data Verification System". In: Szewczyk R., Zieliński C., Kaliczyńska M. (eds) Automation 2017. ICA 2017. Advances in Intelligent Systems and Computing, vol 550, 2017, Springer, pp 144-150.
- [4] Y. Syerov, S. Fedushko, and Z. Loboda, "Determination of Development Scenarios of the Educational Web Forum," 2016 Xith International Scientific and Technical Conference Computer Sciences and Information Technologies (Csit), pp. 73-76, 2016.

Використання хмарних технологій в вищих навчальних закладах

Шаховська Наталія,
Кісь Ярослав
Кафедра ІСМ
НУ "Львівська політехніка",
Львів, Україна
Nayaliya.b.shakhovska@lpnu.ua
Yaroslav.P.Kis@lpnu.ua

Барна Андрій
Кафедра ІСМ
НУ "Львівська політехніка"
Львів, Україна
Andrybarna95@gmail.com

In terms of budget deficit and increase research universities require adequate solutions for financial Managers of their activities. This article reveals the benefits and risks of using cloud technology to provide IT structure of universities. Research methodology is based on the analysis of publications on cloud expertise used in higher education abroad. This article contains suggestions for strategies of using of cloud computing in national universities.

Ключові слова: хмарні технології, вища освіта, хмарна стратегія.

ВСТУП

Університетська освіта цілого ряду країн, в тому числі й України, характеризується посиленням наукових досліджень та постійним оновленням інформаційних технологій як основи для побудови освітньої діяльності. Ці процеси впливають на різке збільшення витрат на освітні послуги і вимагають пошуку адекватних рішень проблеми фінансового менеджменту діяльності вузів [1]. Хмарні технології є одним із таких рішень для навчальних закладів, які в умовах бюджетного дефіциту прагнуть ефективно керувати своїми інформаційними системами, не витрачаючи власний капітал на комп'ютери, сервери та мережеві пристрої [2].

У цій статті проаналізовано переваги та застереження щодо використання хмарних технологій у роботі університетів.

ВИКОРИСТАННЯ ХМАРНИХ ОБЧИСЛЕНЬ В СФЕРІ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Хмарні технології дають можливість університетам концентрувати більше уваги на навчанні і науково-дослідницькій діяльності, а не на забезпеченні складної конфігурації ІТ систем, яка потребує постійної модернізації [3]. Крім цього, хмарні рішення можуть бути використані для організації кооперативного навчання та розвитку соціально-орієнтованих освітніх технологій, використання комп'ютерних технологій для спільної роботи над науково-дослідницькими проектами.

Хмарні технології пропонують ряд переваг для онлайн навчання шляхом надання інфраструктури, платформ та освітніх послуг безпосередньо через хмару та за використанням віртуалізації, централізованого зберігання даних і можливості моніторингу доступу до даних.

Для того, щоб забезпечити успіх в сфері електронного навчання, університети почали використовувати систему метрик, пристосованих для вимірювання ефективності рішень електронного навчання, в основі якого лежить хмара. За даними досліджень 2010 року 70% респондентів зазначили, що використання хмарних сервісів покращили ІТ послуги, а 38% вказали на зниження витрат [4]. В той же час понад 70% посиляються на побоювання з приводу безпеки ІТ, і більше половини (58,7%) респондентів вказують, що побоювання з приводу дотримання нормативних вимог, що обмежує прийняття цих сервісів у діяльність університетів.

Тому виникає потреба в аналізі переваг та ризиків застосування хмарних технологій.

Планування та робота в хмарі зобов'язує університети впоратися з конкретними проблемами в хмарному середовищі, такими як неоднозначні визначення, приватність, договірні та юридичні питання, ризики та непродуктивність, пропускна здатність мережі. Крім того, прийняття хмарної архітектури включає в себе подолання перешкод, зокрема питання політики і управління.

Успішне використання хмарних технологій у сфері вищої освіти передбачає наявність трьох ключових елементів:

- віртуалізації,
- інтелектуальних мереж,
- надійного середовища.

Крім того, використання централізованої хмари в організаціях на рівні вищої освіти може стабілізувати академічну сферу і призвести до розвитку дослідницької галузі та інновацій. Використання даної технології для управління освітнім процесом має ряд переваг:

- централізація управлінської та облікової інформації на хмарному сервісі, доступ до якого передбачає спільне використання ресурсів на основі алгоритмів паралельного обчислення;
- збільшення ефективності опрацювання даних на основі високої швидкості обробки та пропускної здатності хмарних технологій;
- надійність зберігання даних, які не залежать ні від потужностей робочої станції, ні від програмного забезпечення.

Перехід до нової моделі потребує добре визначеної стратегії, яка б підтримувала усі можливості та функціональності хмарних технологій. Її успіх залежить від наявності сервіс-орієнтованої архітектури (COA) на рівні установи, яка б забезпечувала необхідну інфраструктуру для імплементації хмари. Без COA і УБП (управління бізнес-процесами), перехід до хмарних методів не має ніякого сенсу з фінансової точки зору, тому що це веде до високих витрат поєднаних з реінжинірингом існуючих систем. Ну і звичайно, стратегія введення хмарної архітектури повинна бути відповідати стратегії діяльності університету.

Проаналізувавши результати останніх досліджень, пов'язаних з переходом до нової моделі, та досвідом університетів з її використання, пропонуємо розділити стратегію переходу до хмарних технологій на декілька етапів:

- а) розробка корпоративної бази даних з використанням СУБД, придатного до паралельного опрацювання (NoSQL-база даних);
- б) оцінка нинішнього рівня університету з погляду ІТ-потреб, структури та використання;
- в) проведення експериментів з впровадженням хмарних методів у різні структури університету;
- г) вибір оптимальних хмарних методів;
- д) імплементація і управління хмарними технологіями в університеті.

Наступний крок полягає у представленні оцінок елементів, визначених на першому етапі, відповідно за декількома критеріями, такими як завдання, важливість для університету, конфіденційність, доступність, цілісність. Останній крок полягає у виборі хмарної моделі, як найкраще підходить для певної функції чи процесу визначеного університетом.

ВИСНОВКИ

Проаналізовано особливості використання хмарних технологій в рамках вищої освіти. Зокрема, виділено ризики та переваги такої архітектури та можливості використання хмарних стратегій у ВНЗ.

ЛІТЕРАТУРА

- [1] Ivan, I., Vintilă, B., Ciurea, C. & Doinea, M. (2009). "The Modern Development Cycle of Citizen Oriented Applications," *Studies in Informatics and Control*, 18 (3), 263-270.
- [2] Golden, B. (2010). "What Cloud Computing Can Do for Higher Education," CXO Media Inc.
- [3] Sultan, N. (2010). "Cloud Computing for Education: A New Dawn?," *International Journal of Information Management*, 30, 109-116.
- [4] Katz, R., Goldstein, P. & Yanosky, R. (2010). "Cloud Computing in Higher Education," EDUCAUSE. [Online], [Retrieved October 5, 2010], http://net.educause.edu/section_params/conf/CCW10/highered.pdf.

Інтелектуальна інформаційна система автоматичної генерації новин

Василюк Андрій

Кафедра ІСМ
НУ “Львівська політехніка”
Львів, Україна
zoso.vasyluk@gmail.com

Гришканич Роман

Кафедра ІСМ
НУ “Львівська політехніка”
Львів, Україна
uaromix@gmail.com

Intelligent system of automatic news generation able to provide high quality, truthful and actual updates of content for web site, that significantly simplify the work of site editor. Well-designed administration panel allow easy to manage the information system of the people who do not have knowledge in web development. With the obtained results, we can significantly increase traffic to your site, that will give more profits.

Ключові слова: інформаційна система, інтелектуальна система, інтернет новини, генерація новин, шаблон, нейронні мережі, парсинг даних, веб розробка.

ВСТУП

У зв'язку із стрімким розвитком інформаційних технологій, широкої популярності набули Інтернет засоби масової інформації. Люди все більше і більше часу приділяють комп'ютеру ніж телевізору, як це було раніше. Саме цей фактор може дуже допомогти початківцям журналістам, адже вони можуть розпочати свою кар'єру без серйозних капітальних вкладень.

Основним джерелом доходів, у сфері Інтернет ЗМІ, є реклама. А доходи від реклами вже залежить від відвідуваності веб-сайту. На початкових етапах популярність сайт залежить від вдалості SEO, а вже як регулярно заходитимуть до вас користувачі, залежить від актуальності інформації, її достовірності та своєчасності.

Для того щоб забезпечити, оперативне оновлення контенту, редакторам сайту потрібно постійно спостерігати за всім, що твориться у світі, що дуже прив'язує їх до своїх обов'язків. А можна вдатись до хитрощів, тим самим певним чином автоматизувати наповнення, завдяки

використанню систем які будуть наповнювати сайт контентом.

Багато веб-сайтів просто дублюють новини із інших сайтів, але зазвичай користувачі які помічають, що цей сайт дублює контент інших, рідше заходить на цей сайт наступного разу, а тим більше й не додають його у закладки.

Щоб забезпечити унікальність новин потрібно більше ніж просто парсер. Тут потрібно вже використання певної інтелектуальної системи.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ ТА ШЛЯХИ ЇЇ ВИРІШЕННЯ

Про готові інтелектуальні інформаційні системи автоматичної генерації новин відомо дуже мало, оскільки ті хто їх розробляє та використовує, приховує цей факт. А це є й цілком розумно бо, коли відвідувачі дізнаються, що новини генеруються не людьми, то вони в деякій мірі отримують негативне враження про сайт, а також сайтам конкурентам також не бажано знати про такі розробки, адже це мотивуватиме їх до створення аналогічних систем. У зв'язку з цим полягає проблема у створенні такої інтелектуальної системи.

Для розробки інформаційної системи обрано мову програмування PHP на базі сервера Apache 2 та базу даних MySQL. Це дасть змогу розмістити інформаційну систему із більшості популярних хостинг провайдерів.

Основними частинами інформаційної системи є парсер даних, обробник інформації, шаблонізатор тексту та контролер.

Парсер даних – це частина програми яка відповідає за добування інформації, і яка буде використовуватись для подальшої генерації

новин. Для добування деяких даних можна скористатись API сервісами (здебільшого статистична інформація), проте більшість потрібно інформації знаходиться на звичайних веб сторінках. У таких випадках можна використовувати звичайні бібліотеки для пошуку елементів на веб сторінці, проте суттєвим недоліком цього є те що під кожний сайт прийдеться писати індивідуальний парсер, і тим більше він буде дуже нестійким до оновлення структури сторінки сайту. У даному випадку найкращим рішенням буде підключити нейронні мережі до інформаційної системи, що дасть змогу використовувати універсальний парсер для всіх веб сайтів.

Обробник даних підготовку даних для подальшої шаблонізації. Деякі новини залежать не тільки від щойно добутої даних, а й і від даних які отримали раніше. У таких випадках обробник інформації робить запити до бази даних, де отримує необхідну інформацію, при цьому записує туди поточні дані.

Шаблонізатор даних задає структуру для тексту новин. Для шаблонізації використовуємо TWIG шаблони. Вони є зручні, простими у використанні, а також мають у собі багато можливостей. В панелі адміністрування інформаційної системи додаємо можливість редагування шаблонів. Що дасть можливість редагувати шаблони користувачам які не мають відношення до веб розробки.

Контролер є центральною ланкою усіх частин програми. Завданням контролера є запустити потрібний парсер у потрібний момент часу, передати парсеру необхідні параметри, отриману з парсера інформацію передати на обробник інформації, дані з обробника передати на шаблонізатор, після чого імпортувати текст новини у базу даних системи керування вмістом веб сайту.

Користувачі в панелі адміністрування обирають додаток парсингу та його режим і налаштовують періодичність чи разове заплановане виконання. Але у багатьох випадках запуск дата і час виконання парсингу виконується із попередньо отриманих результатів парсингу (наприклад потрібно опублікувати результати спортивних подій після їх завершення, то для початку необхідно отримати розкладу спортивних подій

шляхом парсингу веб сайту спортивного турніру). Тож для більшої автоматизації роботи контролер також можна підключити для нейронної мережі, та шляхом попереднього навчання адаптувати його для автоматизованої роботи.

ВИСНОВКИ

Добре проведене навчання для нейронної мережі дає хороший ефект, що дозволяє у значній мірі автоматизувати процеси які мають властивість виконувати завдання в яких немає попередньо передбаченого алгоритму роботи та дозволяють автоматично приймати рішення.

Інтелектуальна система автоматичної генерації новин спроможна забезпечити якісне, своєчасне та актуальне оновлення контенту для веб сайту, а головне, що значно спростить працю редакторів сайту. Добре спроектована панель адміністрування дозволить з легкістю керувати інформаційною системою людьми, які не мають знань у галузі веб розробки.

За допомогою отриманих результатів можна значно підвищити відвідуваність веб сайту, що дозволить збільшити прибутки.

ЛІТЕРАТУРА

- [1] P.J. Hancock, "Data representation in neural nets: an empirical study", Carnegie Mellon University, pp. 36-46, June 2014.
- [2] T.S. Orlando, T.P. Mann, "International Joint Conference on Neural Networks", Washington D.C., IEEE & INNS, pp. 263-266, June 2016.
- [3] D.F. Specht, "Vectorcardiographic diagnosis using the polynomial discriminant method of pattern recognition" Department of Computer Science and Operations Research, North Dakota State University, pp. 12-95, October 2014
- [4] A.A. Waibel, "Consonant recognition by modular construction of large phonetic time-delay neural networks. Neural Information Processing Systems", San Mateo, Kaufmann Publishers, pp. 215-223, December 2013.
- [5] G. B. Josin, "Development of a neural network autopilot model for high performance aircraft", International Joint Conference on Neural Networks, pp. 15-19, January 2016.

Чинники формування інформаційного образу ВНЗ в соціальних мережах

Романовська Ірина
Кафедра СКІД
НУ “Львівська політехніка”
Львів, Україна
iryna.s.romanovska@lpnu.ua

Пелешишин Андрій
Кафедра СКІД
НУ “Львівська політехніка”
Львів, Україна
apele@ridne.net

In this article the factors of forming the information image of universities at social networks are described and the importance of forming the image of the university in places, where are the target audience, is proved.

Ключові слова: інформаційний образ, імідж, образ вищого навчального закладу, чинники інформаційного образу ВНЗ, соціальні мережі, загроза інформаційному образу.

ВСТУП

Конкурування між установи з традиційного ринку активно переходить в інформаційний простір. Сьогодні практично неможливо мати ефективний цілісний образ, не будучи представленим віртуально. Якісне представлення закладів освіти в мережі Інтернет в наш час набуло важливого значення, і це не обмежується інформацією на сайті. Зокрема для ВНЗ, цільовою аудиторією яких є абітурієнти, важливо вміти ефективно використовувати потенціал віртуальних спільнот.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

Поняття інформаційного образу в мережі для ВНЗ вже не нове. Свідченням важливості формування та підтримки якісного інформаційного образу ВНЗ є численні опитування абітурієнтів щодо основних джерел отримання інформації про ВНЗ. Результати опитувань демонстрували, що перевага надається засобам масової інформації, в тому числі в Інтернеті.

Згідно з [1] імідж ВНЗ можна розглядати як збірний образ, що відображає позитивне враження, престиж, репутацію освітнього закладу,

які цілеспрямовано чи мимоволі формуються і підтримуються інструментами раціонального та емоційного впливу, що сприяє досягненню успіху в справі придбання конкурентних переваг і зміцнення позицій на ринку освітніх і наукових послуг. Інтернет-імідж будь-якого наукового закладу у світі оцінюється за допомогою рейтингу “Webometrics Ranking of World’s Universities”. Принцип полягає в аналізі саме презентації ВНЗ в Інтернеті.

При цьому враховуються 4 параметри [2]:

- розмір (size) – число сторінок, регенерованих з чотирьох пошукових ресурсів – “Google.com”, “Yahoo.com”, “Live.com” (msn.com), “Exalead.com”;
- видимість (visibility) – число унікальних зовнішніх зв’язків на університетський домен;
- цінні файли (rich files) – файли у форматах, які зазвичай використовують автори для представлення та поширення власних робіт;
- цитування (citation) – за допомогою “Google Scholar” оцінюється кількість наукових матеріалів та їхнє цитування для кожної академічної установи.

Основний акцент при такому ранжуванні все ж надається інформації на сайті.

Згідно з цим НУ “Львівська політехніка” посідає 8-ме місце серед ВНЗ України та 2534-е серед ВНЗ світу.

Попри те, що інформаційному представленню ВНЗ у віртуальних спільнотах виділяється порівняно незначна увага при ранжуванні, важливо провадити промоційну діяльність на тих площадках, де зосереджена цільова аудиторія і там, де вона активна. Найефективнішими

площадками серед абітурієнтів та студентів сьогодні є соціальні мережі.

Інформаційний образ ВНЗ в соціальній мережі формується за допомогою: офіційних сторінок та спільнот ВНЗ, сторінок та спільнот інститутів (факультетів), кафедр та інших підрозділів, персональних сторінок керівництва, дописів та коментарів користувачів зі згадками ВНЗ в інших спільнотах чи на сторінках (персональних, корпоративних тощо) в тому числі дописи партнерів, конкурентів, представників органів влади, органів контролю тощо, а також історії тих користувачів, які ставили відмітки про місце навчання або роботи у ВНЗ.

З цього слідує висновок, що інформаційний образ ВНЗ, як і будь-якої установи, тільки частково залежить від нього, інша його частина формується засобами PR і створюється клієнтами, конкурентами, партнерами тощо.

Відповідно до цього існує й загроза негативних інформаційних впливів, що часто є гіперболізованими з огляду на природу соціальних мереж та поведінкові чинники користувачів, що складають цільову аудиторію для ВНЗ. В [3] сказано, що інформаційні повідомлення користувачів щодо ВНЗ характеризуються імпульсивністю виникнення та доволі низькою стійкістю. Імпульсивний характер виникнення переконань зазвичай викликаний конкретними навчальними та екзаменаційними ситуаціями тощо, а це призводить до імпульсивної короткотермінової мотивації.

Таким чином, подібні негативні інформаційні впливи можна відслідковувати, не здійснюючи постійний моніторинг, а періодично формуючи відповідні запити. Ключові аспекти при виборі періодів повинні бути пов'язані з подіями, заходами та офіційними заявами ВНЗ (вступна кампанія, сесія, зміни нормативних актів тощо).

Очевидно, що перегляд всіх дописів та коментарів, пов'язаних з ВНЗ, є надзвичайно трудомістким процесом, який потребує автоматизації процесу аналізування інформаційного наповнення на наявність слів,

словосполучень, що можуть шкодити іміджу ВНЗ. Відповідно для автоматизації відстеження негативних інформаційних впливів необхідно розробити базу даних маркерів загроз інформаційному образу ВНЗ та сформувати алгоритми, відповідно до яких буде прийняте рішення про наявність інформаційної загрози.

Після виявлення акту інформаційної агресії чи загрози інформаційному образу ВНЗ необхідно ухвалити певне рішення-протидію загрозі. Зважаючи на переважно імпульсивний характер та короткотермінову вмотивованість, протидією може виступати обґрунтована офіційна відповідь, роз'яснення ситуації тощо.

ВИСНОВКИ

Для того, щоб робота, пов'язана з формуванням інформаційного образу ВНЗ в мережі Інтернет загалом та в соціальних мережах зокрема була ефективною, вона повинна носити систематичний, оперативний та випереджувальний характер. Однак, детальний аналіз специфіки конкретного ВНЗ та автоматизація засобів виявлення інформаційних загроз дозволять оптимізувати роботу з формування інформаційного образу.

ЛІТЕРАТУРА

- [1] Горбенко Н.В. Особливості формування іміджу сучасного університету / Н.В. Горбенко // Освітнологічний дискурс. – 2014. – № 1 (5). – С. 36-45.
- [2] Карпенко Ю.М. Імідж вищого навчального закладу: основні складові та проблеми формування / Ю.М. Карпенко, Н. Л. Карпенко // Науковий вісник Полісся. – 2015. – №1(1). – С. 118-124.
- [3] Пелешишин А.М. Захист інформаційного образу ВНЗ від цілеспрямованих дій у соціальних середовищах Інтернету / А.М. Пелешишин, Р.О. Корж, У.Б. Яржа // Науково-практичний журнал “Захист інформації”. – 2012. – Т.14. – № 3 (56). – С. 87-93.

Використання сервісів Google App for Education у вищому навчальному закладі

Думанський Нестор

Кафедра СКІД
НУ "Львівська політехніка"
Львів, Україна
nestor.o.dumanskyi@lpnu.ua

Угрин Дмитро

Кафедра «Інформаційні системи»
Національного технічного університету
«Харківський політехнічний інститут»
Львів, Україна

These theses describes the integration of Google services for interactive learning in higher education. Described aspects of implementing Internet directed learning.

Ключові слова: освітні сервіси, навчання, інтерактивне заняття, Google Classroom, Google Клас.

ВСТУП

В сучасному світі різноманітна активна діяльність користувача все частіше «переходить» в глобальну павутину. Наприклад, набагато ефективніше зберігати фотографії і документи онлайн в хмарному сховищі, куди можна отримати доступ з будь-якого пристрою із виходом в Інтернет, що також полегшує обмін ними з іншими користувачами. Під час роботи або навчання люди також намагаються використовувати сучасні технології, які допомагають краще вирішувати поставлені завдання. Хоча і досі багато людей використовують у навчанні групові поштові розсилки, куди викладачі або одногрупники надсилали важливі документи, зараз з'являються і більш «просунуті» інструменти, наприклад - Google Classroom він же Google Клас.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

Відносно нещодавно компанія Google повідомила про повноцінний запуск сервісу «Клас» для викладачів по всьому світу, який тепер може використовувати кожен зареєстрований користувач. Він був анонсований у травні 2015 року як пілотний проект. Для ознайомлення з Класом зареєструвалося близько 100 тисяч вчителів (з більше ніж 40-а країн). Зараз

це повноцінний сервіс, який доступний для всіх бажаючих. Він входить в число безкоштовних сервісів Google Apps для освіти. При цьому інтегрований з іншими сервісами: «Диск», YouTube, «Документи» і Gmail.

Фактично Google Клас дозволяє викладачам організувати стандартний навчальний процес через інтернет.

- Можна створювати навчальні групи і додавати в них студентів.
- Можна відправляти завдання, організовувати тематичні обговорення з студентами.
- Студент отримує завдання через сервіс, виконує його онлайн в Google Документах і прикріплює свою роботу до завдання.
- Всі документи зберігається в структурованому вигляді у каталогах на Google Диску, завдяки чому можна не турбуватися, що робота загубиться чи залишиться вдома.
- Список виконаних робіт в реальному часі оновлюється в панелі викладача - перевірка роботи, виставлення оцінок і написання коментарів.
- Присутні функції для організації індивідуальних занять.[1]

Великою перевагою сервісу є можливість адміністрування всіх створених в освітньому домені облікових записів.

Оскільки продукт націлений на охоплення цілої установи, передбачається реєстрація корпоративного облікового запису для відповідальної особи. А на його основі створюються вже облікові записи призначені для користувача з різними правами доступу.

Наприклад, директори інститутів та завідувачі кафедр мають повний доступ до управлінської інформації, викладачі та студенти - до інструментів спільної діяльності, а батьки отримують розсилку новин від викладачів.

Наступним важливим аспектом в роботі будь-якого Google-додатки є спільна робота. Google Docs і Google Sheets дозволяють в режимі реального часу відслідковувати будь-які зміни, внесені в документ, залишати примітки, виправлення, використовувати вбудований чат. Це надзвичайно вдалий інструмент для групової роботи над текстом і аналізу помилок.

Відмінна функція Google Docs для викладача - можливість відстежити внесені в документ зміни кожним з учасників за допомогою функції Revision History.

Використовуючи Google Forms дуже легко створювати опитування, вікторини, анкети. Сервіс ідеально підходить для домашнього завдання та самостійної роботи на практичному занятті. А викладачу надається зручна зведена таблиця відповідей.

Google Sites - це колекція шаблонів веб-сайтів, які можна використовувати для створення власної веб-сторінки. Це чудова альтернатива звичній підготовці реферату або есе. Створені на базі Google Sites проекти мають майданчик для коментарів і сервіси статистики, а отже, кожен студент отримає зворотний зв'язок від викладача та однокласників. Що помагає привити студентам любов до дослідницької роботи.

Сервіс Google Classroom дозволяє викладачам не тільки давати завдання, але й розсилати оголошення або створювати тематичні обговорення. В студентів є можливість відповідати на питання викладачів і обмінюватися матеріалами з іншими. Все це економить багато часу і ліквідує паперову тяганину.[2]

Звичайно, такий підхід є актуальним для країн і навчальних закладів, де сучасні технології дуже активно використовуються в навчальному процесі. Організувати такий процес в Україні досить складно через недосвідченість та консервативність досить великої кількості

викладачів. Хоча позитивні зрушення вже помітні.

Досить великим стимулом є постійне поліпшення і допрацьовування сервісів. В процесі тестування було зібрано чимало відгуків і пропозицій від викладачів. Наприклад, спочатку викладачі не могли спілкуватися з студентами, поки вони не здадуть завдання. Пізніше була реалізована можливість комунікації вже в процесі виконання роботи. Викладачі також просили створити особливий розділ для публікації додаткових матеріалів до курсів.

Сьогодні Google Клас доступний на 42 мовах. Інтерфейс оптимізований для коректної роботи на мобільних пристроях, включаючи популярні електронні книги. Безумовно, за таким форматом навчання - майбутнє.

ВИСНОВОК

Всі сервіси Google здаються простими, але саме в простоті та інтеграції один з одним і є основна перевага сервісів. Умовно кажучи, можна створити коротку презентацію за допомогою Google Slides, попрацювати на практичній за допомогою Google Forms і Google Sheets, дати домашнє завдання за допомогою Google Forms, поставити термін виконання в календарі Google і налаштувати повідомлення, щоб усім студентам на пошту приходили нагадування про необхідності зробити практичну роботу. Безкоштовні сервіси Google - це відмінний старт для тих викладачів, хто бажає використовувати edtech-послуги в своїй навчально-методичній роботі.

ЛІТЕРАТУРА

- [1] Kulowiec G. Introduction to Google Classroom [Електронний ресурс] / Greg Kulowiec // Edudemic. – 2014. – Режим доступу до ресурсу: <http://www.edudemic.com/introduction-google-classroom/>.
- [2] Сведения о Google Класе [Електронний ресурс] // Google Inc.. – 2017. – Режим доступу до ресурсу: <https://support.google.com/edu/classroom/answer/6020279?hl=ru>.

Популяризація діяльності Науково-методичної підкомісії МОН України в соціальній мережі Facebook

Мина Жанна

Кафедра СКІД організації
НУ «Львівська політехніка» Львів, Україна
Zhanna.Shijaniuk@gmail.com

Яворська Наталія

Кафедра СКІД
НУ «Львівська політехніка»
Львів, Україна
natayavorska95@gmail.com

This article analyzes the activities of scientific and methodological subcommission ministry of Education of Ukraine and its popularization on Facebook with the rapid development of information and communication technologies and gradual globalization of information space. Stresses the importance of public dialogue, publication and discussion of important information.

Ключові слова: соціальні мережі, Науково-методична підкомісія, Facebook, освіта, студенти.

ВСТУП

В умовах стрімкого розвитку інформаційно-телекомунікаційних технологій та поступової глобалізації інформаційного простору перед Науково-методичною підкомісією МОН України з різноманітних спеціальностей постає завдання з формування унікальної інформаційної інфраструктури для висвітлення своїх досягнень, ідей та проектів

ОФОРМЛЕННЯ ПУБЛІКАЦІЇ

Стимулювання Науково-методичних підкомісій, щодо формування відкритих інформаційних ресурсів, яка проводиться профільним міністерством, з одного боку, і зацікавленість самих підкомісій, з іншого боку, дають помітні позитивні зрушення. Сайти багатьох комісій та підкомісій МОН України проходять активне перебудування та впровадження нових форм представлення інформації. Таким чином, перед Науково-методичними підкомісіями постає нагальне

питання: формування та впровадження власного відкритого електронного

інформаційного середовища для висвітлення своїх досягнень ідей та проектів [1].

Соціальні мережі [3] – це відкрите інформаційне середовище, основне завдання полягає в обміні інформацією. Як і будь-яке динамічне середовище, воно постійно змінюється та розширює сфери впливу. Тому науковці здійснюють пошук щодо застосування соціальних мереж для:

- заохочення молоді до отримання нових знань;
- реалізації принципів безперервної освіти;
- створення цікавого контенту, що забезпечить студентську молодь якісними додатковими знаннями.

Діяльність Науково-методичної підкомісії є однією з форм спільної участі представників держави, роботодавців та їх об'єднань, навчальних закладів, наукових установ, академій, професійних асоціацій та експертів у розробці змісту освіти, впровадженні сучасних інформаційних технологій та методичної діяльності навчальних закладів.

НМК формується як правило за галузями знань, напрямами підготовки фахівців. При необхідності вона може утворювати президію, підкомісії або секції.

Пряма взаємозалежність Науково-методичної підкомісії МОН України та довіри до неї є вагомим причиною для того, щоб приділяти увагу інформаційному складникові у діяльності освіти через соціальні мережі. Для того, щоб НМК

довіряли, абітурієнти, студенти повинні знати те, що робиться сьогодні й те, що планується на майбутнє.

Участь студентів, абітурієнтів у прийнятті рішень породжує взаємну відповідальність.

Моніторинг та врахування думок студентів сприяє свідомій співпраці, коли владні структури прислухаються та аналізують думки молоді та зацікавлених осіб, зважають альтернативи, чесно говорять про ризики і працюють на перспективи.

Студенти та абітурієнти, можуть також виступити генератором ідей. У світі та й в Україні було чимало прикладів, коли під час оприлюднення та обговорення інформації у соціальних мережах оптимальне рішення походило від незалежних фахівців, студентів, просто розумних людей.

Тому, Науково-методична підкомісія повинна не лише пояснювати та доносити свої позиції, проекти – вона також повинна слухати й коригувати свої позиції, якщо в процесі публічного діалогу виникла нова ідея. Особливо нівелювати різного виду повідомленнями в соціальній мережі.

Як базову соціальну мережу пропонуємо Facebook. Вибір саме її обумовлено перш за все:

- масовістю залученого споживача;
- поширенням у країнах потенційного контингенту учнів (крім Китаю, де зазначена соціальна мережа недоступна);
- підтримкою багатомовного інтерфейсу;
- вбудованою системою мережевої реклами;
- змушує ЗМІ прислухатися до них, передавати ці повідомлення на своїх телевізійних каналах;
- допомога в організації професійної діяльності та її просування;
- можливістю роботи з мультимедійними формами подання інформації та ін. [1].

Крім того, в мережі Facebook є широкий інструментарій (обліковий запис користувача, сторінка, група) в поданні не тільки окремих користувачів, а й організацій, соціальних груп.

Основною перевагою соціальних мереж є можливість достатньо швидкого встановлення неформального контакту, створення відкритих

курсів, поєднання в спільну структуру відкритих та закритих корпоративних мереж, наповнення освітнього середовища необхідним для розвитку рівнем інтерактивності.

Таким чином, використання різних популярних веб-ресурсів як додаткової складової інформаційного освітнього середовища може сприяти істотному розширенню його можливості. Зокрема, важливе значення має популяризація діяльності Науково-методичної підкомісії, поширення інформації про спеціальності в мережі Інтернет, просування на ринку освітніх послуг, забезпечення повсякденної комунікації серед учасників освітнього процесу.

ЛІТЕРАТУРА

- [1] А. Савельєв А, “Розширення можливостей інформаційного освітнього середовища за рахунок використання соціальних мереж”, Міжнародна наукова конференція актуальні питання студентів України, по. 3, pp. 118-120, 2016.
- [2] А. Марковець, ”Використання соціальної мережі «Facebook» в навчальних цілях”, Соціальні комунікації та інформаційна діяльність, по. 5, pp. 2-3, 2014
- [3] А. Пелешишин, ”Процеси управління інтерактивними соціальними комунікаціями в умовах розвитку інформаційного суспільства”, Видавництво Львівська політехніка, vol .8, pp. 335-368, 2012.
- [4] Г. Остапенко, ”Основні аспекти соціально-комунікаційних технологій мережі Інтернет у студентському середовищі”, Вісник КНУКіМ ”Соціальні комунікації”, vol.50, pp. 175-181, 2013.
- [5] Р. Гуревич, ”Інтернет і його соціальні мережі в сфері освіти: напрями використання”, III Міжнар. наук.-практ. конф. ”Інформаційно-комунікаційні технології в сучасній освіті: досвід, проблеми, перспективи”, по.3, pp.52-56, 2013.
- [6] С. Федушко, ”Популяризація послуг відділу академічної установи у соціальних медіа”, Сучасні наукові дослідження та розробки: теоретична цінність та практичні результати, по. 5, pp. 141-143, 2016.

Рекламні засоби просування торгових марок ТзОВ «Фокстрот» в мережі Інтернет

Вовк Наталія
Кафедра СКІДі
НУ «Львівська політехніка»
Львів, Україна
gnatyska@gmail.com

Демків Христина
Кафедра СКІД
НУ «Львівська політехніка»
Львів, Україна
kristina.demkiv2013@gmail.com

The article analyzes the main advantage main advantages of advertising their own brands of LLC "Foxytrot" on the social network Facebook author examines the SMM tools a means of popularizing household appliances and other equipment.

Ключові слова: реклама, торгова марка (TM), Social Media Marketing, соціальні мережі, Інтернет, рекламна кампанія, Facebook.

Соціальні мережі стали невід'ємною частиною сучасного суспільства. Вони динамічно розвивається, проникаючи в усі сфери життєдіяльності людства [2]. На сьогодні соціальні мережі є не лише засобом спілкування, а й засобом просування-реклами брендів, товарів і послуг серед споживачів [6]. Так як сучасне суспільство більше часу проводить саме у соціальних мережах, форумах реклама має значну ефективність.

Назва технологій, які займаються просуванням бренду в соціальних мережах і на блог-платформах, на мові інтернет-бізнесменів звучить як SMM (Social Media Marketing– маркетинг в соціальних мережах).

SMM (Social Media Marketing) – один із засобів просування своїх товарів та послуг за допомогою соціальних мереж. Головною метою SMM просування є підвищення впізнаваності бренду, зростання у споживачів зацікавленості до товару, постійна комунікація з потенційними та існуючими клієнтами [5].

У соціальних мережах публікуються матеріали, спрямовані на зрілу аудиторію. Facebook є глобальним міжнародним проектом, який постійно вдосконалюється і неухильно зростає, піднявши планку рейтингу світової популярності до позначки в 1,32 мільярда відвідувачів [6]. До слова, кожен шостий житель планети є користувачем Facebook [1]. Але головне, на чому варто робити наголос – це

написання якісного і унікального контенту ("ексклюзиву") для своєї цільової аудиторії.

Етапи популяризації товарів у соціальній мережі Facebook зображено на рис. 1.

Рис. 1. Етапи створення сторінки у соціальній мережі

Відповідно до зазначених етапів створено сторінку у мережі Facebook «Foxytrot's Brands» для популяризації власних брендів ТзОВ «Фокстрот»: Bravis, Delfa, LeChef рис.2.

Таблиця 1. Статистика відвідування сторінки станом 1 травня 2017рік

Кількість друзів	252
Кількість дописів	17
Кількість коментарів	5
Кількість вподобань	113

- Створена сторінка у соціальній мережі Facebook

Сторінку у соціальній мережі Facebook варто рекламувати за допомогою технологій SMM. Так як технології більше спрямовані не на просування сайту в пошукових системах, а на безпосередню роботу з справжніми або майбутніми клієнтами – користувачами соціальної мережі Facebook. Застосування SMM-технологій для просування власних брендів ТзОВ «Фокстрот», адже компанія прийшла на внутрішній ринок з метою охоплення значної частини споживачів, формуючи у свідомості користувачів позитивний образ товарів, збільшуючи впізнаваність і лояльність до бренду.

Є п'ять основних типів просування у Facebook: стандартна реклама; рекламні новини; рекламні публікації; рекламовані програми; реклама заходів.

Для рекламування брендів ТзОВ «Фокстрот» у соціальній мережі будуть використовуватись рекламні публікації, рекламні новини та рекламні заходи [4].

Рекламні публікації Facebook дозволяють значно підвищити впізнаваність. Вони добре підходять для просування будь-якої акційної пропозиції, заходів, подій, оголошень або зображень.

Рекламні новини – контент (новини, огляди, статті), який просувається на платній основі через новинні стрічки користувачів [3]. У Facebook просувається конкретна сторінка. Публікацію про неї вподобують та поширюють популярні користувачі з великим числом передплатників. В результаті, ця інформація з'являється у стрічках новин тисячі користувачів. Підсумок – публікація поширюється мережею з великою швидкістю. Цей спосіб особливо ефективний тому, що дає

можливість дізнатися про існування бренду тим користувачам, які раніше з ним не стикалися.

Таким чином, реклама у соціальній мережі Facebook є ефективним засобом для просування ТМ ТзОВ «Фокстрот», а технологія SMM є одним із ефективних інструментів для популяризації реклами. Поєднання цих двох форм просування брендів дасть можливість не лише збільшити кількість покупців, а й підвищити власну конкурентоздатність ТзОВ «Фокстрот» на ринку побутової техніки.

ЛІТЕРАТУРА

- [1] Facebook : Вільна енциклопедія Вікіпедія [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://uk.wikipedia.org/wiki/Facebook>.
- [2] Web-communities in the context of modern scientific researches of the department of social communication and information / Andriy Peleshchyn, Nataliia Vovk, Marta Karapata, Roksolana Voloshchak // Інформація, комунікація, суспільство 2016 : матеріали 5-ої Міжнародної наукової конференції ІКС-2016. – Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2016. – С. 48–49.
- [3] Зубарь Ю. Переваги використання соціальних мереж для популяризації торгової марки чи продукту / Юлія Зубарь, Оксана Тимовчак-Максимець // Інформація, комунікація, суспільство 2014. – Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2014. – С. 218–219.
- [4] Навіщо потрібен SMM [Електронний ресурс]: <http://www.uamodna.com/articles/navischo-potriben-smm-ta-z-chogo-varto-pochynaty/>
- [5] Реклама як ефективний інструмент маркетингу [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://buklib.net/books/23413/>.
- [6] Vovk N. The needs of users of social networks in the modern information environment / Nataliya Vovk // Актуальні питання документознавства та інформаційної діяльності: теорії та інновації. – Одеса, Середняк Т.К. – 2016. – 385–390.
- [7] Vovk N. The resources and services of social networks for the popularization of national information resources of public authorities / Nataliia Vovk // Інформація, комунікація, суспільство 2016 : матеріали 5-ої Міжнародної наукової конференції ІКС-2016. – Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2016. – С. 168–169.

Роль Інтернет-рекламування магазинів комп'ютерної техніки

Мина Жанна

Кафедра СКІД
НУ "Львівська політехніка"
Львів, Україна
Zhanna.Shijaniuk@gmail.com

Усик Катерина

Кафедра СКІД
НУ "Львівська політехніка"
Львів, Україна
usikkaterina69@gmail.com

The role of online advertising computer equipment stores was examined. The value of placing price-lists of goods on the site was emphasized. Advertising mechanisms as the guarantor of the most target-oriented implementation of the purchase of goods that form the bulk of the profits of the Internet shop were studied.

Ключові слова: інтернет-реклама, інтернет-магазин, прайс-лист, WWW, комп'ютерний магазин, web-сервер магазину.

ВСТУП

Роль Інтернет-рекламування магазинів комп'ютерної техніки набирає обертів, привертаючи все нових і нових покупців звернути свою увагу не на традиційні, а на електронні полиці. Інтернет-реклама – це оповіщення споживачів різними засобами, представленими в мережі Інтернет, про діяльність магазину, спрямовану на досягнення кінцевої мети – продажу товарів і послуг. Саме тому мережа Інтернет є привабливим засобом для поширення інформації про товари і послуги.

ОФОРМЛЕННЯ ПУБЛІКАЦІЇ

На сьогоднішній день електроніка є товарами, що найбільш купується в Інтернеті, – не менше 70 % товарів в загальній структурі продажів.

Очевидно, що будь-якому магазину потрібні відвідувачі, які надалі стануть покупцями його товарів.

На даний момент існують такі основні способи просування Інтернет-магазину[1]:

- контекстна реклама;
- розміщення прайс-листів на сайтах порівняння цін;

- партнерські програми;
- офф-лайн реклама;
- пошукова оптимізація;
- медійна (банерна) реклама.

Всі ці канали просування ефективні різною мірою і мають кожен свою специфіку. Зупинимося на контекстній рекламі і сайтах порівняння цін, як найбільш актуальних методах просування на сьогоднішній день.

Одним з найбільш ефективних каналів розкрутки Інтернет-магазину[1] безумовно є розміщення прайс-листів товарів на сайтах порівняння цін. Подібне розміщення відбувається, як правило, шляхом експортування даних про наявні товари і цін за допомогою файлу у форматі XML, або іншим способом. Товари потрапляють на сайти порівняння цін в відповідні категорії, де тисячі користувачів зможуть їх побачити і, якщо ціна відповідна, перейти по посиланню на ваш Інтернет-магазин для здійснення покупки. Вартість переходу з подібних сайтів на певний торговий майданчик в середньому складає від \$0,08. Найбільш популярними майданчиками що агрегують пропозиції магазинів є: Price.ua, Nadavi, Hotline.ua, Freemarket.

Дослідження показують, що реклама в WWW[3] може впливати на покупців більш ефективно, ніж теле- чи радіореклама. Згідно оцінок спеціалістів, в кінці 2006 року загальносвітові витрати на Інтернет – рекламу перевищили витрати на рекламу телевізійну.

В Україні ринок Інтернет-реклами розвивається динамічно. Загальна Інтернет-аудиторія на всій території України, без урахування Криму зросла до 59% і складає 21,8

млн користувачів. Такі результати дослідження, проведеного компанією Factum Group Ukraine[4].

Відзначається, що найбільш активно зростає аудиторія старшого віку. Кожен 10-й українець у віці 65 років вже користується Інтернетом. Також повідомляють, що кожен другий мешканець села виходить в Інтернет[5].

Реклама в Інтернеті розподіляється[2] наступним чином (рис.1):

Рис.1. Розподіл реклами в мережі Інтернет

Проведення рекламної кампанії в Інтернеті потребує системного планомірного підходу, починаючи від формулювання конкретних цілей кампанії, методів та використовуваних засобів, і закінчуючи оцінкою ефективності, аналізом результатів і виробленням рекомендацій для проведення майбутніх рекламних кампаній.

Для проведення ефективної рекламної кампанії необхідно визначити наступне[2]:

- головну мету проведення рекламної кампанії;
- основне завдання рекламної кампанії;
- ціль реклами;
- об'єм охопленої аудиторії та потенційних покупців;
- методи оцінки ефективності рекламної кампанії.

Особливістю реклами в Інтернеті є те, що її центральний елемент – це Web-сервер магазину.

На його основі будується весь комплекс рекламних заходів. Мета сервера – розміщення даних про магазин в Інтернеті.

Перед власником Web-сервера стоять 2 основоположні завдання[2]:

- реалізація своєї ідеї на Web-сервері, що виконує певні функції;
- рекламування сервера, щоб користувачі Інтернету знали про його існування та можливість його відвідання.

Отже, роль Інтернет-рекламування дозволяє магазинам долучитись до сучасних технологій, відкриває нові форми роботи з клієнтами, забезпечує можливість постійної взаємодії з партнерами, доступ до різних інформаційних джерел. А також, при належному підході, сайти порівняння цін і контекстна реклама є гнучкими і ефективними каналами просування Інтернет-магазину. Як показує практика, ці рекламні механізми гарантують найбільш цільових, орієнтованих на здійснення покупки товару відвідувачів, що формують основну частину прибутку Інтернет-магазину.

ЛІТЕРАТУРА

- [1] Efficient promotion of the Internet-shop. <http://www.global-national.in.ua/archive/8-2015/73.pdf>.
- [2] Y. Mironov, R. Kramar, "Advertising Fundamentals". http://kerivnyk.info/osnovy-reklamnoi-diyalnosti4-4#_ftnref4
- [3] WWW – World Wide Web. A worldwide network, a synonym for Internet.
- [4] Factum Group Ukraine. <http://factum-ua.com/>
- [5] Amount of regular of Internet users Ukraine. https://gazeta.ua/articles/life/_kilkist-regulyarnih-internetkoristuvachiv-v-ukrayini-zroslo-do-218-mln/633061

Розміщення рекламних оголошень в соціальні мережі Facebook

Марковець Олександр

Кафедра СКІД
НУ «Львівська політехніка»
м.Львів, Україна
sanmarkovets@gmail.com

Сікорська Уляна

Кафедра СКІД
НУ «Львівська політехніка»
Львів, Україна
sikorskka@gmail.com

Advertising in social networks is very popular. The biggest social network which offers advertising opportunities is Facebook. Accommodation of advertising on Facebook suitable large and small companies. Accommodation of advertising on Facebook is convenient and easy. Advertising in social networks is profitable.

Ключові слова: інтернет-реклама, соціальна мережа, інтернет-маркетинг, рекламні рішення, просування, рекламне оголошення.

ВСТУП

В сучасному світі інтернет-реклама займає позицію головного прискорювача розвитку та формування інформаційного суспільства. Реклама є не лише новим інструментом комунікацій, якій немає меж, але й прогресивним та ефективним інноваційним засобом просування як товарів, так і торгових сторінок. Популярною тепер стала реклама у соціальних мережах. Серед усіх найбільших соціальних мереж світу Facebook пропонує найбільш широкі рекламні можливості. Саме у цій соціальній мережі представлено найновіші і найефективніші рекламні рішення.

ОФОРМЛЕННЯ ПУБЛІКАЦІЇ

Розвиток розміщень рекламних оголошень в Інтернеті, зокрема у соціальні мережі Facebook у сучасному світі є надзвичайно важливим. Адже воно має здатність забезпечити ефективне рекламування і просування товарів чи послуг компаній.

Найбільш ефективним джерелом розміщення реклами можна вважати соціальну

мережу Facebook. Розміщення реклами в Facebook підходить як великим, так і малим компаніям.

Розміщуючи рекламу у соціальні мережі, можна вирішити такі маркетингові завдання:

- виділити свій продукт серед продуктів конкурентів;
- підвищити рейтинг компанії;
- збільшити обсяг продажів.

Аналізуючи проблему стосовно розміщення реклами в соціальні мережі Facebook, то тут можна впевнено виділити ряд переваг:

- Facebook надає користувачам надзвичайно потужний інструмент розміщення реклами, який визначає коли і кому потрібно показувати рекламне оголошення;
- користувачі Facebook є досить активними користувачами у мережі Інтернет;
- успішні приклади застосування реклами у соціальні мережі.

Зробити та розмістити рекламу у соціальні мережі Facebook досить легко, просто та зручно. Це може зробити і не дуже досвідчений користувач. Процес створення рекламного облікового запису представлено на рис. 1.

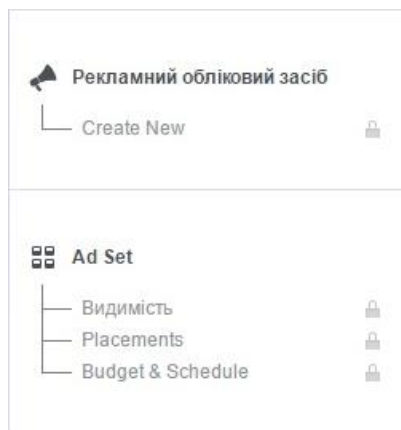

Рис.1. Створення рекламного облікового запису.

Щоб отримувати результат від розміщення рекламних оголошень у соціальній мережі Facebook потрібно дотримуватись наступних ефективних порад:

- складати контент-план завчасно;
- створити одразу кілька різних цільових аудиторій, для відстежування віддачі від реклами від кожної з аудиторій;
- використовувати високоякісні зображення;
- робити акцент на вигідних товарах;
- не ігнорувати користувачів.

Серед всіх сучасних представництв, які пропонують рекламу можна виділити ті чи інші переваги. Що ж стосується реклами в Facebook, то тут можна навести насамперед три наступні важливі аргументи, якими користується ця соціальна мережа:

- **Природність.** Є основною перевагою цієї соціальної мережі. Адже, оголошення, які показуються поруч із повідомленнями від друзів, сім'ї і спільнот, виглядають для користувачів набагато природніше, ніж рекламний банер на сайті.
- **Таргетинг.** Facebook знає про своїх користувачів практично все, і дозволяє налаштовувати показ оголошень з урахуванням дуже тонких налаштувань, таких як місто, сімейний статус, інтереси, хоббі. Крім того, всі ці елементи можна поєднувати між собою в довільні

формі, задля створення найбільш вдалих комбінацій.

- **Невисока вартість входу.** Дозволяє встановити щоденний бюджет, і запускати/зупиняти кампанії в будь-який час за власним бажанням або вказувати дату автоматичного завершення. Тому ризики навіть для новачка є мінімальними.

В основі рекламної кампанії соціальної мережі є таргетинг. Завдяки певним характеристикам користувачів він дозволяє максимально точно націлити свої оголошення на цільову аудиторію. Соціальна мережа.

Facebook дає можливість просувати торгову сторінку по мережі і робити її популярною і прибутковою. Правильне просування у Facebook дозволяє підвищити ефективність компанії в соціальній мережі, а в подальшому і отримання вигоди від цього.

Отже, розміщення рекламних оголошень у соціальній мережі Facebook стає все більш популярним і ефективним явищем у сучасному світі. Зараз реклама на Facebook є дуже привабливою для рекламодавців, адже пропонує широкий ряд можливостей для створення рекламного оголошення. Ще великим плюсом є те, що соціальна мережа не тільки дозволяє створювати рекламу для продукту та послуг, але й просувати торгову сторінку по всій мережі. Як показує практика, завдяки цій соціальній мережі можна створювати та рекламувати свій бізнес, і отримувати прибуток.

ЛІТЕРАТУРА

- [1] A. Bondarchuk Marketing and Advertising [Text] international professional journal. - 1996. - Published monthly in 2012. N 7 (190) / 8 (191)
- [2] Y. Mironov, R. Kramar, "Advertising Fundamentals". [Electronic resource].- Access: <http://kerivnyk.info/osnovy-reklamnoi-diyalnosti>
- [3] Internet advertising is just not so. [Electronic resource]. - Access: [promo.ingate / internet-marketing](http://promo.ingate.com/internet-marketing)
- [4] Opportunities advertising in «Facebook». [Electronic resource]. - Access: <http://www.masterskayafanstranic.com.ua/vozmozhnosti-reklamy-v-facebook/>

Інформаційно-рекламне забезпечення діяльності кондитерської компанії

Ярка Уляна
Кафедра СКІД
НУ "Львівська політехніка"
Львів, Україна
ulyarka74@gmail.com

Занов'як Марія
Кафедра СКІД
НУ "Львівська політехніка"
Львів, Україна
roksolanavolo@gmail.com

This article considers the promotional activities of confectionery companies using Internet. Main internet-advertisement methods that confectionery companies use are given. The main advantages of creating a website for the company is described.

Ключові слова: веб-сайт, кондитерська компанія, Інтернет-реклама, рекламна діяльність.

ВСТУП

Двадцять перше століття пропонує бізнесу нові способи інформаційно-рекламної діяльності. В умовах активного розвитку інформаційного суспільства значна частина компаній створюють свої представництва в мережі Інтернет та запроваджують Інтернет-рекламу своєї діяльності.

Кондитерська галузь є однією з найбільш розвинутих у харчовій промисловості України. Існує багато підприємств, які пропонують потенційним покупцям великий асортимент кондитерських виробів, тому і конкуренція у даній сфері ринку надзвичайно велика. Питання рекламної діяльності таких підприємств в мережі Інтернет набуває особливої актуальності.

ОСНОВНА ЧАСТИНА

У своїй рекламній діяльності в мережі Інтернет кондитерські компанії мають багато шляхів для представлення, а саме [1]:

- створити веб-сайт, так зване представництво. Де може міститися вся необхідна, для потенційних клієнтів, інформація про компанію, її діяльність, товари і послуги та інше;

- у соціальних мережах створити групи або сторінки компанії;
- здійснювати рекламу на форумах, блогах, дошках оголошення;
- спілкуватися з клієнтами через електронну пошту та здійснювати розсилку новин.

Одним з найбільш популярних і ефективних засобів рекламної діяльності є веб-сайт компанії. Веб-сайт – це не тільки обличчя фірми, а й тонкий маркетинговий інструмент, що досліджує інтереси цільової аудиторії, закріплює імідж фірми, просуває торгову марку.

Варіантів створення сайту компаній та підприємств є кілька. Найпоширеніші з них [3]:

- Сайт-візитка;
- Сайт-буклет;
- Промо-сайт;
- Сайт-вітрина;
- Інтернет-магазин.

Найпростіші варіанти корпоративного представництва в мережі інтернет – сайт-візитка та сайт-буклет. Ціль таких веб-сайтів – висвітлити діяльність компанії, подати інформацію про неї та її діяльність.

Сайт-візитка містить мінімальну інформацію про компанію: назву, логотип, контактна інформація, загальні відомості про сферу діяльності. Сайт-буклет містить опис компанії, новини, події, продукцію. Він може містити форми для зворотного зв'язку зі співробітниками компанії і форми для підписки на отримання новин компанії електронною поштою.

Промо-сайт – це інструмент для залучення уваги споживачів до певного товару або послуги. Він спрямований на рекламу певного товару, послуги, бренду або події.

Сайт-вітрина – це ще один ефективний засіб реклами, оскільки він містить різноманітні каталоги продукції чи послуг, галерею, прайс, повнішу інформацію і описи про продукцію і послуги.

Інтернет-магазин – підприємство роздрібно торгівлі, що продає товари і надає послуги покупцям, використовуючи електронні засоби комунікацій.

Наповнення веб-сайту компанії може бути дуже різним.

Проте на сайті кондитерської компанії слід подати такі розділи:

- Головна – містить основну інформацію про компанію і її діяльність;
- Продукція – поданий каталог продукції з описом до кожної запропонованої позиції, а також може бути прайс-лист;
- Новини – подається загальна інформація про кондитерську сферу, оновлення на веб-сайті;
- Контактна інформація – може містити адресу кондитерської компанії, телефон, електронну пошту, посилання на соціальні мережі та будь-який інший варіант для зворотного зв'язку.

Одним з елементів реклами для власних виробів та максимального врахування думок споживачів є книга відгуків. Внесення такого елемента на веб-сайт характеризує підприємство, як чесне. Хороші відгуки привертають увагу, погані дають можливість виправити недоліки.

Можна визначити ряд переваг сайту підприємства:

- висока інформативність, можливість застосування різних форм подання інформації про товар;
- швидке поширення інформації;
- доступність протягом 24 годин на добу для користувача в будь-якій точці земної кулі;
- оперативність у зміні інформації і, отже, її висока актуальність;
- можливість зворотного зв'язку;
- можливість подачі інформації різними мовами, тобто охоплення великої аудиторії користувачів.

Проте важливим є не лише створення веб-сайту, а розповсюдження його в мережі Інтернет. Найпопулярніші з способів поширення сайту в мережі Інтернет це:

- банерна реклама – спосіб рекламування веб-сайту для збільшення його відвідуваності, а також інструмент для створення іміджу компанії, продукції, послуг і т.д. Рекламним носієм є банери [2];
- реклама через соціальні мережі. На сьогоднішній день існує дуже багато популярних груп у соціальних мережах, де пропонують різні товари і послуги компанії та фірми. Такі групи є сприятливим середовищем для розміщення реклами сайту.

ВИСНОВОК

Створення і підтримка сайту є одним із найважливіших елементів рекламної діяльності підприємств в мережі Інтернет. Для компаній веб-сайт дає ряд можливостей і переваг, оскільки він дозволяє з мінімальними витратами повідомити максимально повну інформацію про компанію потенційним клієнтам, проінформувати про її продукти та послуги, а також забезпечити їх ефективне просування на ринку.

ЛІТЕРАТУРА

- [1] Ярکا У. "Веб-сайт як засіб комунікативної діяльності суспільства." / Ярکا Уляна, Оксана Бойчук, Леся Ляхович// Інформація, комунікація, суспільство 2016 : матеріали 5-ої Міжнародної наукової конференції ІКС-2014/ НУ "ЛП" – Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2016. – С. 72–73.
– Бібліографія: 1 назва.
- [2] Литовченко І.Л. Інтернет-маркетинг. Навчальний посібник – К.: Центр учбової літератури, 2011. – 332 с.
- [3] Тардаскіна Т.М. Електронна комерція: Навчальний посібник / Тардаскіна Т.М., Стрельчук Є.М., Терешко Ю.В. – Одеса: ОНАЗ ім. О.С. Попова, 2011. – 244 с.

Інформаційно-рекламне забезпечення популяризації Державного підприємства «Славське лісове господарство»

Білушак Тетяна
Кафедра СКІД
НУ «Львівська політехніка»
Львів, Україна
tetiana.m.bilushchak@lpnu.ua

Сокол Любова
Кафедра СКІД
НУ «Львівська політехніка»
Львів, Україна
sokollubov4@gmail.com

This article contains programs for information and advertising in social networks. Using social networks for coverage of forestry activities is important and affects the formation of the reputation of the company.

Ключові слова: інформаційно-рекламне забезпечення, соціальні мережі, інформатизація, лісове господарство, популяризація.

ВСТУП

Особливою ознакою ХХІ століття є стрімкий розвиток інформаційно-комунікаційних технологій та їх використання у всіх сферах діяльності. На сьогодні Інтернет став дуже зручним, доступним та привабливим рекламним середовищем. Мережеві технології дозволяють користуватися досить широким спектром різних інструментів, які надають рекламодавцю змогу, як нагадувати про себе певній великій аудиторії людей, так і доносити свої рекламні повідомлення безпосередньо до цільової аудиторії, що робить рекламу більш ефективнішою. Актуальність теми популяризації ДП «Славське лісове господарство» у соціальних мережах полягає в тому, що лісові ресурси посідають одне із чільних місць в ресурсній базі економіки України. Ліси України, незважаючи на порівняно невелику площу, мають надзвичайно велике народногосподарське та екологічне значення і використовуються з високою інтенсивністю.

АНАЛІЗ ДОСЛІДЖЕННЯ

Зростаюча кількість користувачів Інтернету та наявність зручних у використанні та управлінні інструментів просування в мережі призводить до

збільшення ринку Інтернет-реклами. Враховуючи те, що використання Інтернет-реклами супроводжує будь-який сучасний бізнес, незалежно від його напрямку та розміру, дослідження цього питання є актуальним.

На сьогодні досить актуальною серед підприємств і фізичних осіб є лісова продукція. Однак, рівень інформованості потенційних покупців про послуги, товари та ціни не є досконалими. У сучасних умовах одним із найефективніших засобів комунікації та реклами стають соціальні мережі. За допомогою цих засобів підприємство може розповісти про себе у соціальному просторі, ознайомлюючи потенційних клієнтів з основними напрямками діяльності [1-2].

Ефективність розповсюдження інформації про лісове господарство використовуючи потенціал соціальних мереж, надає багато переваг оскільки, дозволить з мінімальними витратами донести до цільової аудиторії інформацію про послуги підприємства. Окрім цього, Державне підприємство «Славське лісове господарство» має можливість використовувати графічну, текстову, відео та аудіо інформацію.

Використання соціальних мереж лісовим господарством у своїй роботі дає можливість:

- інформувати користувачів про нові події, які відбуваються в підпорядкованому лісовому господарству лісі;
- підвищувати популярність підприємства з лісового господарства;
- ефективного обміну інформацією між співробітниками в режимі он-лайн;
- проводити дискусії та опитування з метою врахування громадської думки [3].

Соціальні мережі є ефективним засобом рекламування діяльності лісового господарства, оскільки сторінки в соціальних мережах відвідуються користувачами значно частіше, ніж офіційні сайти. Розглянемо одні із он-лайн сервісних додатків за допомогою, яких буде здійснюватися інформаційно-рекламне забезпечення Державного підприємства «Славське лісове господарство». Пропонується для швидкого та оригінального створення дизайну дописів, оголошень, інфографіків, плакатів, банерів, запрошень на певні події, презентацій пов'язаних з діяльністю славського лісового господарства у соціальних мережах - використання безкоштовного додатка Canva. Також цей он-лайн сервіс має ще одну унікальну особливість – можна здійснювати колаборації з іншими користувачами, що зручно, якщо вам потрібно редагувати зображення спільно з кимось.

Щоб зацікавити чи привернути увагу користувача до певних питань лісового господарства пропонується створення відео-роликів за допомогою новітньої техніки презентацій скрайбінг. Скрайбінг — це зображення малюнків, перетворення речей на візуальні образи. За цією технікою можна створювати унікальні відео-презентації за допомогою таких сервісів як: PowToon, VideoScribe та інші.

Для збільшення цільової аудиторії та для забезпечення інформації фахівців даної сфери пропонується на противагу опублікованого на паперовому носії славського журналу з лісового господарства - створення електронного журналу на основі веб-сервісу – issuu. Он-лайн сервіс issuu призначений для створення і зберігання красивих flash публікацій. Сервіс створення flash документа issuu можна з успіхом використовувати у власному бізнесі для зберігання всіх документів. Зараз дуже важливо правильно організувати зберігання інформації, забезпечити можливість зручного пошуку та читання збережених документів.

За допомогою використання безкоштовних сервісних додатків у соціальних мережах у створених спільнотах з лісового господарства будуть реалізовані такі позиції як:

- розповсюдження інформаційних матеріалів про зміст та умови акцій, які проводить підприємство;
- розміщення фото- та відеоматеріалів акцій, які відбулись;
- надання інформації про вартість лісової продукції для населення;
- інформування про стихійні лиха - пожежі;
- повідомляти про час та місце проведення рубок;
- інформувати про відкриття сезону полювання;
- повідомляти місця безпечного відпочинку, збору ягід та грибів [3].

Отже, використання сервісних додатків у популяризації діяльності лісового господарства в соціальних мережах є ефективним інструментом в інформаційно-рекламному забезпеченні діяльності. Оскільки, використання запропонованих сервісних додатків надасть можливість більш ефективно інформувати користувачів і таким чином, підвищить ефективну взаємодію між покупцем та продавцем.

ЛІТЕРАТУРА

- [1] Т. Білушак, В. Олійник, "Використання видів соціальних медіа у популяризації розважального закладу ПП «Клуб достойних львів'ян „Лялька“», " Матеріали V Міжнародної наукової конференції «Інформація, комунікація, суспільство» (ICS-2016), С. 108– 109, 2016
- [2] Т. Білушак, М. Кучеренко, " Особливості використання соціальних мереж у ресторанному бізнесі як ефективний інструмент маркетингу," Матеріали V Міжнародної наукової конференції «Інформація, комунікація, суспільство» (ICS-2016), С. 88– 89, 2016.
- Х. Валько, Ю. Серов, "Забезпечення інформаційної діяльності лісового господарства в соціальних середовищах комунікації, " Матеріали IV Міжнародної наукової конференції «Інформація, комунікація, суспільство» (ICS-2015), С. 66-67, 2015.

Реклама як інструмент підвищення ефективності роботи підприємств

Карапата Марта

Кафедра СКІД
НУ “Львівська політехніка”
Львів, Україна
martakarapata@gmail.com

Волощак Роксолана

Кафедра СКІД
НУ “Львівська політехніка”
Львів, Україна
rokso111volo@gmail.com

Мина Жанна

Кафедра СКІД
НУ “Львівська політехніка”
Львів, Україна
Zhanna.Shijaniuk@gmail.com

In theses considered an advertising as the main tool of marketing communicational politics, the problem of choosing the most effective advertising channels, planning stages of advertising within the enterprise. Analyzed, the conducting of competent, intensive and ongoing advertising that increased sales and the realization of goods or services and enhances the image of the company.

Ключові слова: реклама, рекламна діяльність, рекламні послуги, рекламний продукт, рекламна пропозиція, рекламна кампанія.

Сучасний світ залежить від реклами. Без неї підприємства та організації були б не здатні продавати, покупці б не дізнавались і не пам'ятали про різноманітні послуги та товари, а сучасна промисловість дійшла б до краху. Для того, щоб компанія приносила прибуток, реклама повинна бути інтенсивною та постійною[1]. Грамотна рекламна діяльність збільшує продаж та реалізацію товарів чи послуг та підвищує імідж підприємства.

Ринок рекламних послуг, на відміну від товарного ринку практично не має чітких класифікацій і понять. Наукові праці, де були б проаналізовані чіткі системні підходи до аналізу рекламного ринку в літературі майже не зустрічаються.

В сучасному світі існує безліч видів реклами та способів її донести до споживачів. Кожна організація може вибрати для себе найпривабливіший вид реклами та користуватися ним на своє благо.

Види рекламних засобів:

- Друкована реклама
- Реклама в пресі
- Реклама на радіо
- Реклама на телебаченні
- Рекламні сувеніри
- Пряма поштова реклама
- Зовнішня реклама
- Реклама в Internet
- Реклама на засобах транспорту
- Виставки та ярмарки

Визначають сім етапів планування реклами[2] в межах підприємства (рис.1):

Рис. 1. Етапи планування реклами в межах підприємства

Мабуть, всім відомий вислів «реклама – двигун прогресу». Безумовно, його можна оскаржити. Але кожен, хто починає свій бізнес, рано чи пізно приходиться до того, що про свій товар чи послуги потрібно якимось чином

повідомити оточуючим, адже збільшення клієнтського потоку і продажів важливі для будь-якого бізнесу[3]. І саме в цей момент ми стикаємося з проблемою вибору найбільш ефективних каналів реклами.

Звичайно, ви не можете на сто відсотків бути впевнені, чи спрацює реклама, або вона виявиться зайвою частиною витрати. Ризик є завжди, але щоб його зменшити, потрібно для себе сформулювати відповіді на кілька ключових питань.

По-перше, яку мету ви переслідуєте, розміщуючи рекламу на тих чи інших каналах[4].

По-друге, важливо розуміти, хто є вашим потенційним покупцем, кому будуть цікаві ваші послуги, тобто, визначити цільову аудиторію, на яку буде орієнтована ваша реклама.

Варто заздалегідь прорахувати бюджет рекламної кампанії, приблизний очікуваний дохід від збільшення продажів за рахунок реклами[5]. Зрозуміло, дохід повинен перевищувати витрати на рекламу, інакше, така реклама просто недоцільна.

Ну і, нарешті, необхідно створити сам рекламний продукт, рекламну пропозицію[3]. Перш за все, потрібно залучити їх увагу до вашої продукції або послуги. Для цього потрібно створити заголовок або гасло, що буде продавати, щось оригінальне і що легко запам'ятовується. Далі, під вашу цільову аудиторію, позначте проблему, шляхи її вирішення, акцентуючи увагу клієнтів на вашій унікальності, ваших перевагах перед конкурентами. Закінчіть вашу рекламну пропозицію закликом до дії, спонуканням до покупки.

Маючи рекламну пропозицію, і точно знаючи свою цільову аудиторію, не важко визначити найбільш ефективний особисто для вашого бізнесу вид реклами. Адже якщо ваші потенційні клієнти мало використовують Інтернет, не слухають радіо, то і розміщувати там свою

рекламу немає сенсу. Зате, якщо вони щодня проводять в громадському транспорті багато часу, реклама в автобусах, маршрутках, метро буде набагато ефективнішою.

Отож, реклама є надзвичайно потужним засобом комунікації і здатна формувати поведінку людей.

Виважене планування рекламної кампанії створює можливість для підприємства правильно розподіляти ресурси та запобігати невиправданим витратам, які можуть виникати за непередбаченого процесу рекламування товарів або послуг. Крім того, план рекламної кампанії дає змогу своєчасно вносити корективи та забезпечити належне управління рекламною діяльністю підприємства.

ЛІТЕРАТУРА

- [1] О. Покатаєва "Реклама як інструмент підвищення ефективності роботи підприємств" [Електронний ресурс]. Доступно: www.nbuv.gov.ua/old_jrn/Soc_Gum/iver/2009_2_2/1_6-13.pdf. Дата звернення: Кві. 10, 2017.
- [2] Т. В. Григорчук, та Н. В. Куденко, Маркетинг. Частина друга. Київ, Україна: Університет «Україна», 2007.
- [3] Форум «Biznet» [Електронний ресурс]. Доступно: <http://www.biznet.ru/topic283439.html>. Дата звернення: Кві. 10, 2017.
- [4] Strategic communications [Online]. Available: <http://blog.stratcommunications.com/is-there-such-a-thing-as-negative-publicity-we-think-so/>. Accessed on: Apr 10, 2017.
- [5] С. Савенко "Відповідальність за рекламну діяльність: зарубіжний досвід для України" [Електронний ресурс]. Доступно: <http://www.academy.gov.ua/ej/ej13/txts/Savenko.pdf>. Дата звернення: Кві. 10, 2017.

Організація роботи студенського фотогуртка

Бей Ірина

Кафедра СКІД
НУ "Львівська політехніка"
Львів, Україна
iruska.bey@gmail.com

Марковець Олександр

Кафедра СКІД
НУ "Львівська політехніка"
Львів, Україна
sanmarkovets@gmail.com

The article deals with the influence of photography as an art form, the activities of the cathedral mug. Focuses on the influence of photography on our lives, as well as mainly that may be interested about the development of photography.

Ключові слова: фотографія, мистецтво фотографії, фотогурток, студентське життя, кафедра СКІД.

ВСТУП

У наш час можливо зберегти різноманітні барви із нашого життя, це можливо завдяки такому виду мистецтва – фотографія.

Фотографія – це зародження нових мрій які можливо зберігати довгий час, зображення рідних предметів які відіграють важливу роль у нашому житті, важливих для нас моментів, подій.

Фотографія відрізняється від інших видів мистецтва своїми багатовіковими традиціями. У повоєнні часи у багатьох країнах світу стали виходити книги про мистецтво фотографії. На початку, звичайно ж, дослідження у цій галузі відставали від самого мистецтва фотографії. Це було зумовлено такими причинами: відсутністю великої кількості музеїв, архівів. Недовговічні негативи та паперові відбитки відносили під живопис фотографії. На відміну від картин, які потрібно малювати довгий час, на фотографії йшло набагато менше часу.

Фотографія відіграє велику роли у нашому житті, на сьогоднішній день практично усі мають телефони за допомогою яких можна робити фотографії, а також цифрові фотоапарати. Більшість із нас навіть не могли уявляти що фотографія настільки увійде у наше буденне життя, що ми навіть не зможемо без неї жити.

Саме фотомистецтво допомагає сприймати те, що неможливо безпосередньо спостерігати в оточуючому житті, а також по-новому уявляти те, що добре знайоме [2].

На сьогоднішній день фотографія є учасницею мистецького процесу, існуючи як окремо, так і будучи частиною інсталяцій, арт-об'єктів, мультимедійних проєктів, фотографія стала важливим елементом для мистецтва. Нові політичні, соціальні, економічні та культурні умови незалежної України створили особливу атмосферу творчості, новий соціальний досвід спричинив появу нових художніх рішень якими ми захоплюємося [5].

Крім основного навчання студенти займаються спортом, культурою, у різних гуртках, також у студентів є власні хобі. Серед усього цього важливе місце займає заняття у фотогуртку на кафедрі СКІД (СКІД), започаткований фотогурток який допомагає студентам оволодіти навиками фотографії.

Кафедра СКІД – це кафедра де готують кваліфікованих спеціалістів, які в майбутньому стануть досвідченими працівниками.

Фотогурток кафедри СКІД – студентський гурток, який функціонує в Національному університеті «Львівська політехніка».

Фотогурток створено для оволодіння навиками фотографії, удосконалення уже набутих навиків, обробки фотографій, за допомогою програми Photoshop.

Діяльність фотогуртка дозволяє багатьом студентам розвинути в собі наявні задатки творчого самовираження або навіть просто зайняти себе цікавим і корисним захопленням. Його діяльність розрахована на необмежене коло студентів.

Метою фотогуртка є виховання творчої особистості у процесі ознайомлення з основами фотомистецтва, поглибленню їх технічних знань та навичок, формуванню естетичних смаків та сприянню творчій самореалізації студентів.

На заняттях гуртка студенти вдосконалюють свої знання про фотографії, навчаються встановлювати правильні ракурси для фотографій, а також зможуть сформування практичні уміння та навички по роботі із графічним редактором Photoshop, набудуть досвіду для розвитку своєї власної творчої діяльності [4].

Одне із основних завдань при вивченні програми є надати можливість студентам гуртка творчо працювати над створенням фотознімків, розвивати художній смак та творчу уяву, фантазію, логічне мислення.

Студенти які будуть навчатися у фотогуртку мають можливість не тільки закріпити отримані навички та вміння, а також здобудуть нові. Студенти мають змогу самостійно працювати над вибором сюжетів зйомки та їхніми назвами.

Заняття у фотогуртку дозволить багатьом знайти своє місце в житті, розвинути в собі здібності творчого самовираження або просто зайнятися цікавою та корисною справою.

Навчання у фотогуртку передбачає ознайомлення студентів з більш складними технологіями фотозйомки цифровим фотоапаратом, глибоке вивчення композиції фотознімка, ознайомлення з технічними та правовими питаннями фотографії, засвоїти різні прийоми які можна виконувати за допомогою графічного редактора Photoshop.

ВИСНОВКИ.

Розвиток фотографії відіграв дуже важливу роль у нашому житті, настільки що від колись простого захоплення, а також суперечок вона стала частиною нашого життя. Більшість людей на сьогоднішній день не уявляють свого життя без фотографій. За допомогою фотографії ми маємо можливість фіксувати важливі моменти із нашого життя, переглядаючи які ми можемо їх згадати.

У фотогуртку кафедри студенти мають можливість дізнатися все про мистецтво фотографії, оволодіти навиками професійної зйомки, зможуть стати досвідченими фотографами. Учасники гуртка зможуть: удосконалити уже набуті навички, оволодіти новими навиками професійної фотографії, а також дізнаються все про професійну фотографію.

ЛІТЕРАТУРА

- [1] Мистецтво фотографії [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: <http://ukrbukva.net/page,6,17802-Iskusstvo-hudozhestvennoiy-fotografii.html>
- [2] Мистецтво художньої фотографії [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: <http://bukvar.su/kultura-i-iskusstvo/page,2,147588-Iskusstvo-hudozhestvennoiy-fotografii.html>
- [3] Становлення і розвиток фотомистецтва як складова професійно-прикладної та фізичної підготовки фотовідеодизайнера [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: https://www.academia.edu/26812559/Становлення_і_розвиток_фотомистецтва_як_складова_професійно-прикладної_та_фізичної_підготовки_фотовідео_дизайнера
- [4] Техніка фотозйомки і жанри фотографій [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: <http://ru.calameo.com/read/0041894789a9af6066331>
- [5] Фотографія – це творче дослідження життя [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: <http://life.pravda.com.ua/society/2014/07/16/175150/>
- [6] Фотографія – це творче дослідження життя [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: <http://life.pravda.com.ua/society/2014/07/16/175150/>
- [7] Фотографія як мистецтво [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: <http://bukvar.su/kultura-i-iskusstvo/page,2,148111-Fotografiya-kak-iskusstvo.html>

Фахові електронні інформаційні ресурси з медичної тематики

Химиця Наталія

Кафедра СКІД
НУ «Львівська політехніка»
Львів, Україна
nhymytsa@gmail.com

Пасіка Оксана

Кафедра СКІД
НУ «Львівська політехніка»
Львів, Україна
oksanapasika3101@gmail.com

Considered the types of professional electronic information resources on medical topics and information retrieval capabilities.

Ключові слова: інформаційна діяльність, інформаційні ресурси, електронні сайти, Інтернет, медицина, ІТ технології.

Інформаційні потреби спеціалістів медичної галузі визначаються розвитком медичної науки, станом та проблемами оптимізації системи охорони здоров'я. Тому, в межах здійснення національної політики розвитку інформаційного суспільства в галузі охорони здоров'я, пріоритетним є вивчення нових можливостей використання інформації, яка б сприяла доступу до наявних у світі медичних знань.

Об'єктом даного дослідження обрано інформаційні медичні ресурси глобальної мережі Інтернет в галузі охорони здоров'я: електронні документи на сайтах державних установ, видавництв, редакцій медичних періодичних видань, медичних бібліотек тощо.

До пріоритетних електронних медичних ресурсів глобальної мережі належать: галузеві інформаційні системи та портали (67,7%), електронні бібліотеки (34,3%), сайти державних установ (30,7 %), сайти періодичних видань (13,1%) [1].

Серед вітчизняних спеціалізованих сайтів медичної тематики потрібно відзначити:

- <http://ukrmed.org.ua/> - Український медичний каталог: це приватний некомерційний проект, який створено з метою збору, впорядкування фахової інформації та допомоги у пошуку медичних сайтів, ресурсів, дотичних до медицини;

- <http://www.dopomoha.kiev.ua/> - Український медичний портал «Швидка допомога», на якому представлено : віртуальну поліклініку, поради лікарів, матеріали про нетрадиційну медицину, тести про здоров'я та каталог практичних статей. Ресурс містить матеріали про телемедицину, стоматологію, різні клініки, лікарські засоби, аптеки, санаторії. Також на сайті представлені вакансії для лікарів;

- <http://www.redcross.org.ua> - Червоний Хрест. Цей ресурс реалізує програми, спрямовані на надання допомоги найбільш соціально незахищеним верствам населення;

- <http://uaua.info/content/articles/862.html> «Uaua Info» – Медичний портал, через який надаються консультації практикуючих лікарів, юристів, психологів, тощо. На сайті є публікації медичної тематики, інтерв'ю фахівців, відгуки читачів та багато іншої цікавої інформації;

- <http://www.likar.info/> - портал медичних Internet - ресурсів «Likar для всіх» генерує інформацію про: материнство і дитинство; бренди галузі та різні акції; здоровий спосіб життя; курортні зони; захворювання; лікування, нетрадиційну медицину тощо. У розділі «Likar для профі» представлено інформацію про законодавство; організацію охорони здоров'я; доказову медицину; медичну статистику. Також є рубрики: календар; робота; консультації; рейтинги, бібліотека; тощо;

- <http://www.likar.org.ua/> - Медичний портал, на якому розміщено новини, події. На сайті багато корисної інформації для практиків та студентів, також представлено народну медичну енциклопедію.;

- <http://www.medinfo.kiev.ua/> - інформаційно-пошуковий ресурс з медицини та фармакології,

що надає доступ до довідкової та аналітичної інформації про стан медичного і фармацевтичного ринку України, діяльність підприємств, організацій, товари, послуги, дослідження в галузі медицини тощо;

- <http://omni.ac.uk> - Organising Medical Networked Information (OMNI) – це каталог, відібраних вручну та анотованих, медичних ресурсів, що надає доступ до високоякісних Internet-матеріалів для студентів, дослідників, науковців та практикуючих лікарів і також забезпечує можливість пошуку в декількох каталогах одночасно.

Актуальна фахова інформація для медиків добре представлена на бібліотечних сайтах: Національного Інституту здоров'я (<http://www.nih.gov/>) та Національного фармацевтичного університету (НФаУ) (www.ukrfa.kharkov.ua). Зокрема, сайті НФаУ користувачам доступні крім електронного архіву періодичних видань, ресурси власної генерації, такі як: електронний каталог; електронна бібліотека; бібліографічна БД «Праці вчених НФаУ»; БД «Книгозабезпеченість навчальною літературою». Також на сайті є навігатор по Інтернет-ресурсах з багатьох напрямів розвитку галузі. Бібліотека НФаУ, як член консорціуму «Інформатіо», надає доступ до англomовних повнотекстових та реферативних колекцій періодичних і довідкових видань концерну EBSCO Publishing [2].

Окрім, наукової інформації та довідкових видань, спеціалісти-медики шукають офіційну інформацію про нове законодавство чи аналіз діяльності установи. Така офіційна інформація розміщується на ресурсах урядових порталів:

- <http://www.who.int/ru/> – World Health Organization (Всесвітня організація охорони здоров'я);
- <http://rada.gov.ua> – Верховна Рада України;
- <http://www.moz.gov.ua/ua/portal/> – Міністерство охорони здоров'я України; Організація та методичне забезпечення освітнього процесу Всеукраїнська науково-методична інтернет-конференція;

- <http://www.kmu.gov.ua> – Кабінет міністерства України;
- <http://www.diklz.gov.ua/control/main/uk/index> - Державна служба України з лікарських засобів;
- <http://www.dec.gov.ua/index.php/ua/-> Державний експортний центр МОЗ України.

Оскільки, інформаційні інфраструктури активно кооперуються, то вітчизняні медики мають доступ до фахових зарубіжних електронних ресурсів.

Одними з найбільш затребуваними джерелами інформації для медиків є аналітичні праці, представлені на сайтах : Кокранівського співтовариства (<http://www.cochrane.org>) , ACP Journal Club (<http://www.acpj.org>), а також The National Guideline Clearinghouse (<http://www.guidelines.gov>).

Проста і зручна технологія пошуку статей, а також інформація про клінічну практику доступна на сайті MDConsult (<http://www.mdconsult.com>). Пошук інформації на сайті забезпечується в базах MEDLINE, AIDSLINE, CANCERLIT, HealthSTAR, а більшість матеріалів надаються у безкоштовному та повнотекстовому режимі.

Отже, фахові електронні ресурси з медичної тематики різноманітні та знаходяться у постійному розвитку. За 2016 рік фахові медичні Інтернет-ресурси збільшилися майже у два рази. Такий стрімкий темп розвитку кількості та якості мережевих ресурсів залучає все більшу кількість медиків і фармацевтів, що потребують спеціалізованої професійної інформації.

Актуальним також є дослідження таких електронних інформаційних ресурсів з медичної тематики, що за своєю інформаційною складовою можуть бути віднесені до НАФ.

ЛІТЕРАТУРА

- [1] М. М. Коренєв, М. Л. Володажський, Актуальні питання використання світових інформаційних ресурсів Інтернет з проблем охорони здоров'я дітей та підлітків [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://books.google.com.ua/books?>
- [2] В. М. Пономаренко, Інформаційні ресурси бібліотеки, як складова глобальної мережі / В. М. Пономаренко // Наук. пр. НБУВ. — К. : НБУВ, 2002. — Вип. 8. — С. 371

Інформаційне забезпечення салону краси

Павлось Христина
Кафедра СКІД
НУ «Львівська політехніка»
Львів, Україна
hrustya.pavlos@gmail.com

Серов Юрій
Кафедра СКІД
НУ «Львівська політехніка»
Львів, Україна
syerov@ridne.net

The article describes the importance of information resource for beauty-salon web-site and lists the mandatory elements of the site.

Ключові слова: салон краси, веб-сайт, інформаційний ресурс, інформація, клієнт.

Концепція сучасного салону краси передбачає максимально широкий спектр послуг. На клієнта чекають перукарські послуги, манікюр, масаж, солярій та інші косметологічні процедури.

У наш час салон краси можна зустріти «на кожному кроці», тому конкуренція між ними висока. Будь-який салон хоче втримати своїх постійних клієнтів та залучити нових. У такому випадку допоможе власний веб-сайт.

Хороший веб-сайт, як засіб реклами. Чим більше людей його переглянуть, тим більша ймовірність того, що клієнт завітає саме до цього салону. При наявності власного інформаційного ресурсу не потрібно витрачати кошти на рекламу на телебаченні, пресі та радіо.

Ще одним великим плюсом такого інформаційного ресурсу є те, що потенційний та постійний клієнт може одержати потрібну йому інформацію у будь-який зручний для нього час, так як сайт працює без перерви, 24 години на добу, сім днів на тиждень.

Обов'язкові елементи інформаційного ресурсу салону краси:

- перелік послуг та їх вартість;
- приклади роботи майстрів салону (у вигляді фотогалереї);
- контактна інформація салону (адреса, номер телефону, e-mail);
- розділ, де будуть міститись відгуки та побажання клієнтів;
- посилання на соціальні мережі, де міститься інформація про салон;

- багатомовність сайту.

Для того, щоб сайт був цікавий та зручним для користувача можна використати такі елементи:

- 3D-тур по салону. Це надасть можливість користувачеві оглянути інтер'єр салону та ознайомитись з робочим місцем майстра.

– Он-лайн замовлення. Дана опція повинна містити поля для заповнення, а саме: прізвище та ім'я, дату і час, назву послуги та вибір майстра. Потім цей запит обробляється і підтверджується замовлення.

- Інформація про салон (нагороди, відзнаки, коротка інформація про майстрів салону)

- Новини (знижки, нові тенденції моди в даній сфері і т.д.)

Он-лайн замовлення	
п.п.	
Послуга	
Майстер	
Число	
Місяць	
Рік	
Телефон	
E-mail	
<div>Відправити Відмінити</div>	

- Приклад форми для он-лайн замовлення

Інформаційний ресурс салону краси повинен відповідати усім вимогам інформаційного забезпечення, таких як:

- цілісність,
- контроль,
- захист від несанкціонованого доступу,
- уніфікація та стандартизація,
- гнучкість,
- достовірність інформаційного наповнення,
- адаптованість.

Якість інформації викладеної на сайті залежить від таких факторів:

1. **Достовірність.** Інформація на сайті завжди повинна відповідати дійсності, так як помилки негативно впливають на імідж салону.
2. **Повнота.** Інформація вважається повною, якщо її достатньо для розуміння та прийняття рішень.
3. **Своєчасність.** Для салону краси це важливий пункт, так як, через інформаційний ресурс повідомляють про проведення акцій, конкурсів і т.д.
4. **Зрозумілість.** Інформацію завжди потрібно подавати мовою зрозумілою для користувача.
5. **Доступність.** Інформація завжди повинна бути доступною для клієнтів салону.
6. **Стислість.** Не потрібно подавати інформацію у великих розмірах, а коротко та зрозуміло.

Для того, щоб веб-сайт займав високі позиції у пошуковій видачі потрібно зайнятися просуванням сайту.

Методи просування поділяються за такими ознаками: за термінами досягнення результатів, за трудозатратами та за вартістю.

Існує три основні категорії розкрутки веб-сайту: чорні, сірі та білі.

Чорними методами користуватись не варто, так як це заборонені прийоми. До них відноситься розсилка спаму, використання дорвеїв. Цей метод дозволяє швидко піднятися у пошуковій видачі, але на дуже короткий термін, так як потім він буде виключений зі списку пошукової видачі.

Сірий метод полягає у штучному збільшенні кількості посилань. Від такого методу користі мало, так як більшість відвідувачів не є цільовою аудиторією.

Найоптимальнішим варіантом для розкрутки є білий метод. Він дозволяє купити місце на сайті з потрібною тематикою та розмістити там свою рекламу. У такому випадку можна отримати необхідну кількість посилань та збільшити відвідуваність на сайті.

Для того, щоб визначити рейтинг сайту салону краси, необхідно проаналізувати наповнення сайту. Наскільки цікава інформація подається користувачам, чи зручний сайт у використанні. Після цього потрібно порівняти цей аналіз з позиціями сайту в пошукових системах. Так можна отримати реальну картину.

Таким чином гарно розроблений сайт, допоможе салону виділитись серед конкурентів, підвищити імідж та заощадити на рекламі.

ЛІТЕРАТУРА

- [1] Алексійчук Ю. В. Середовище створення сайтів uCoz: монографія; Міжнародний економіко-гуманітарний університет.— Рівне.: МЕРУ, 2012.—66 с.
- [2] Коритнікова Н. В. Інтернет-представництво як комунікативний ресурс: автореф. дис. канд. соціолог. наук: спец 22.00.04 / Н. В. Коритнікова; ХНУ ім. В. Н. Каразіна. — Х, 2008. — 28 с.
- [3] Про електронні документи та електронний документообіг: Закон України від 22 травня 2003р. // ВВР України. — 2003. — № 36. — Ст. 275.
- [4] Про Національну програму інформатизації: закон України від 4 лютого 1998 р. // Відомості Верховної Ради України. — 1998. — № 27–28. — Ст. 181.
- [5] Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007-2015 роки: закон України від 9 січня 2007 р. // Відомості Верховної Ради України. — 2007. — № 12. — Ст. 102.
- [6] Про інформацію: Закон України від 2 жовтня 1992р. // Відомості Верховної Ради України. — 1992. — № 48. — Ст. 650.
- [7] Про захист інформації в інформаційно-телекомунікаційних системах: закон України від 31 травня 2005 р. // Відомості Верховної Ради України. — 2005. — № 26. — Ст. 347

Побудова моделі інформаційного порталу для молодіжної організації

Гнип Наталія
Кафедра СКІД
НУ "Львівська політехніка"
Львів, Україн
natalia.gnip.16@gmail.com

Думанський Нестор
Кафедра СКІД
НУ "Львівська політехніка"
Львів, Україна
nestor.o.dumanskyi@lpnu.ua

This article analyses the information resources of youth organizations; investigates the unique features of each site and basic requirements for building data portal. Based on the data analysis, a model of information portal for Religious Mission "Student Chaplaincy Center" was created.

Ключові слова: Центр Студентського Капеланства, інформаційний ресурс, інтерактивна взаємодія, модель порталу, сайт молодіжної організації.

Важливість наявності сайту будь-якої організації зростає пропорційно з ростом ролі медіакомунікацій. Технології інформаційного забезпечення оновлюються дуже часто. Звичайний інформаційний сайт стає занадто простим, оскільки користувач потребує більшої інтерактивної взаємодії для підтримання своєї зацікавленості ресурсом. Сучасні технологічні та програмні засоби дозволяють задовільнити цю потребу. Саме тому важливого значення набули інформаційні портали, які поєднують у собі чимало популярних сервісів.

Однією з найважливіших вимог користувача до сайту є наявність привабливого інтерфейсу та яскравих медіа: якісних фото, відео, аудіо та документів. У той же час, такий ресурс вимагає простоти та надійності, зручності користування, високої швидкості завантаження та економії оперативної пам'яті пристрою.

Окремим великим плюсом є можливість інтерактивної взаємодії користувача з ресурсом, що являє собою реєстрацію на ньому, створення власного облікового запису та чітке бачення переваг, спілкування на форумах, ведення блогів, коментування та відгуки, можливість завантаження або вивантаження файлів порталу.

Для створення моделі інформаційного ресурсу Релігійної Місії «Центр студентського капеланства» (ЦСК) проаналізовано 8 суміжних за діяльністю сайтів. Дані аналізу наведені в Табл.1.

Деякі з цих ресурсів надають відвідувачам особливі можливості. Зокрема на порталі «ДивенСвіт» користувачі мають змогу вести блоги, писати репортажі та завантажувати декілька спеціальних додатків. Сайт спільноти «Благословення» пропонує користувачам залишати свої прохання в анонімному режимі, а інші користувачі можуть допомагати у вирішенні проблеми.

Проаналізувавши можливості восьми ресурсів молодіжних організацій, визначено можливі форми взаємодії користувачів з інформаційним порталом ЦСК.

Для ефективної роботи на порталі необхідно подати основну інформацію про діяльність організації та її проекти, постійно оновлювати стрічку новин, а також розмістити форум для спілкування молоді з капеланами. За допомогою блогу користувачі зможуть наповнювати портал та активно взаємодіяти з ним. Оскільки діяльність організації досить різнобічна, буде доцільно створити велику галерею та календар подій, зручний пошук на сайті та адаптивний інтерфейс двома мовами.

Для зручності підтримки волонтерських проектів даної організації найефективнішим варіантом буде встановлення модуля переказу коштів. Безпека здійснення даної операції вимагає створення безпечного з'єднання.

Таблиця 1. Аналіз молодіжних інформаційних ресурсів

Назва ресурсу	Капеланство. інфо	ДивенСвіт	Українська Молодь Христові	Спільнота Благословення	Львівська Освітня Фундація	Турбота в дії	ОУМ «Спадщина»	ЛМГО «Спілка орум»
Захищеність з'єднання	–	–	–	–	–	–	–	–
Швидкість завантаження	+	–	–	+	+	+	+	+
Зручність інтерфейсу	+	+	+	+	+	+	+	+
Приємний дизайн	+	+	+/-	+/-	+	–	+	+
Адаптивність дизайну	–	+/-	–	+	+	–	+	+/-
Багатомовність	–	–	+(2)	–	+(2)	+(3)	–	–
Карта сайту	+	+	+	+	+	+	+	+
Календар подій	–	+	+	+	–	–	–	–
Пошук на сайті	+	+	+	+	–	+	–	–
Реєстрація	–	+	–	+	–	–	–	+
Інтерактивна взаємодія	–	блог	–	форум	–	–	–	–
Сервіс переказу коштів	–	+	–	+	–	– Онлайн заявка	–	–
Коментування	–	+	+	+	–; Книга відгуків	+	+	+
Медіа	Відео	Відео, аудіо	Відео, аудіо, фото	Відео, аудіо	–	Відео	Фото	Відео, фото-відгуки
Швидкі посилання, теги	–	+	+	+	–	–	–	–
Сервіс розсилки	–	+	–	–	–	–	–	–
Опитування і голосування	–	+	–	+	–	–	–	+
Завантаження з сайту	–	+, додатки	–	+, Книги	–	–	–	–

ЛІТЕРАТУРА

- [1] Капеланство.інфо [Електронний ресурс]. – режим доступу: <http://kapelanstvo.info/index.php?mod=page&id=index>
- [2] ДивенСвіт [Електронний ресурс]. – режим доступу: <http://dyvensvit.org/>
- [3] Українська Молодь Христові [Електронний ресурс]. – режим доступу: <http://umh.org.ua/pages/home?locale=ua>
- [4] Спільнота «Благословення» [Електронний ресурс]. – режим доступу: <http://blagoslovennya.org/>
- [5] Львівська Освітня Фундація [Електронний ресурс]. – режим доступу: <http://www.lef.org.ua/ua/>
- [6] Турбота в Дії [Електронний ресурс]. – режим доступу: <http://care-in-action.org/uk/>
- [7] Організація Української Молоді «Спадщина» [Електронний ресурс]. – режим доступу: <http://www.spadshchyna.org/>
- [8] ЛМГО «Спілка Форум» [Електронний ресурс]. – <http://www.union-forum.org/>
- [9] Задорожна Н.Т. Підходи до створення та підтримки порталів / Н.Т. Задорожна // Інститут засобів навчання АПН України. – Київ, 2006. – С. 1

Використання БД для оптимізації роботи з документами підприємств у сфері послуг

Ярка Уляна

Кафедра СКІД
НУ “Львівська політехніка”
Львів, Україна
ulyarka74@gmail.com

Василевська Юлія

Кафедра СКІД
НУ “Львівська політехніка”
Львів, Україна
yulia_vasylevska@gmail.com

Кохановська Роксолана

Кафедра СКІД
НУ “Львівська політехніка”
Львів, Україна
roksolanakohanovska17@gmail.com

In theses analyzes the role of databases and communication technology in modern society. Described as a modern data warehouse used to work with documents in various fields, particularly in services. And consider the database as an organized array of organizations

Ключові слова: сфера послуг, оптимізація підприємства, інновації, інформаційні технології, база даних, СУБД.

Використання новітніх технологій у сучасному світі, для оптимізації роботи з документами набуває все більшого поширення у світовій практиці діловодства. Але зокрема ще не всі вітчизняні установи мають змогу використовувати їх в своїй роботі.

Для оптимізації роботи підприємства із сфери надання послуг важливе місце займає правильне налагодження механізму одержування ззовні, готування всередині, реєстрування, передавання працівникам, контролювання, виконання, ведення довідкової роботи, зберігання важливих документів.

Тому злагоджена організація роботи з документами є важливою складовою частиною процесів і прийняття управлінських рішень, яка впливає на економічність, оперативність і надійність функціонування апарату управління установи, культуру праці управлінського персоналу і якість управління.

Аналізом останніх досліджень і публікацій із застосування можливостей використання інформаційних технологій для автоматизації обліку на підприємствах різних сфер діяльності займались ряд зарубіжних та вітчизняних науковців. Серед них –О. В. Грицунов [1], П. С.

Клімушин [2], О. М. Томашевський [3], Ярка [5-7] та інші.

Розвиток сфери послуг та підвищення її ефективності, задоволення потреб суспільства безпосередньо пов'язані з інноваціями. Також одним з головних показником розвитку сфери послуг є конкурентоспроможність послуг, яка безпосередньо пов'язана з рівнем інноваційної діяльності на кожному сервісному підприємстві.

Сьогодні розвиток інновацій важливий не тільки для загального зростання конкурентоспроможності підприємств, а й для формування ефективних клієнтських відносин, які мають на меті забезпечувати для підприємства прибутковість.

Автоматизація роботи з документами на підприємствах має різні шляхи для реалізації: введення автоматизованих документаційних систем, автоматизація документаційної діяльності на основі побудови баз даних, створення окремих автоматизованих додатків для роботи з документами, створення шаблонів документів.

Можливість автоматизації залежить від величини та платоспроможності підприємства.

Для малих та середніх підприємств актуальною є автоматизація документаційної діяльності на основі побудови баз даних, створення окремих автоматизованих додатків для роботи з документами, створення шаблонів документів.

Універсальним інструментом створення систем управління документами є системи управління базами даних (СУБД) [4, 2]. СУБД управляє однією або декількома базами даних, кожна окрема база даних являє собою сукупність

інформації, організованої у вигляді множин. Але в той же час кожна множина містить записи уніфікованого виду.

Інформаційна база даних споживачів – це організований масив інформації географічного, психофізичного, демографічного характеру, а також дані про особливості купівельної поведінки.

Одним з основних пріоритетів перетворення анонімного покупця в індивідуального споживача товарів і послуг є бази даних, в них накопичується обширна, багатостороння і персоніфікована інформація про організації та приватних осіб, включення в ринкові відносини інших організацій[6]. Використовують бази даних на підприємства у серії надання послуг має подвійну користь, це – визначення і отримання потенційних клієнтів, сегментації загальної маси споживачів, розділення її на групи, яким можна запропонувати конкретні пропозиції та автоматизоване створення необхідних документів з використанням цих даних.

База даних підприємства, яке надає послуги повинна являти собою структуровану сукупність даних, що дозволяє отримати обов'язкову для прийняття рішень інформацію.

Сучасні бази даних дедалі частіше ґрунтуються на реляційних базах. Технічні деталі є важливими під час формування інформаційних баз даних на підприємстві чи організації, бази даних реляційного типу дозволяють встановити зв'язок між різними типами даних, які є збереженими. Для того, щоб база даних була можливою для використання вона має представити такі переваги: легко та швидко оновлятися, бути зручною та доступною для розгляду різноманітних запитів та звітів, зберігати великий об'єм інформації про клієнтів, мати змогу додавати нові поля, зміну даних і пошук інформації, розробку та впровадження комунікацій із споживачами, що приводить до простого оновлення документації створеної на основі таких баз даних.

Використання баз даних дозволяють підприємствам налагодити процес взаємодії з клієнтами, а також створювати ефективний

механізм управління маркетингом, продажами і сервісом. Синтез програмного забезпечення та управління підприємством є одним з найперших завдань, які стоять перед засновниками сучасних підприємств.

ЛІТЕРАТУРА

- [1] Грицунов О. В. Інформаційні системи та технології : навч. посібн. / О. В. Грицунов. — Х. : ХНАМГ, 2010. — 222 с.
- [2] Томашевський О. М. Інформаційні технології та моделювання бізнес-процесів : навч. посібн. / О. М. Томашевський, Г. Г. Цегелик, М. Б. Вітер, В. І. Дудук. — К. : Центр учбової літератури, 2012. — 296 с.
- [3] Петренко В. Р., Кротюк І. Г., Костенко О. П. Інформаційні системи і технології маркетингу. Лабораторний практикум: Навч. посіб. — К.: «Видавничий дім «Професіонал», 2008. — 464 с.
- [4] Петренко В. Р., Кротюк І. Г., Костенко О. П. Інформаційні системи і технології маркетингу. Лабораторний практикум: Навч. посіб. — К.: «Видавничий дім «Професіонал», 2008. — 464 с.
- [5] Ярکا У. Ефективне управління як один з важливих елементів ведення бізнесу / Уляна Ярکا // Інформація, комунікація, суспільство 2015: матеріали 4-ої Міжнародної наукової конференції ІКС-2015, Україна, Львів, / НУ "ЛП", — Львів : Видавництво ЛП, 2015. — С. 212–213.
- [6] Ярکا У. Оптимізація роботи відділу управління соціального захисту за допомогою бази даних / Уляна Ярکا, Марія Тирановець // Інформація, комунікація, суспільство 2015 : матеріали 4-ої Міжнародної наукової конференції ІКС-2015, Україна, Львів, / НУ "ЛП", — Львів : Видавництво ЛП, 2015. — С. 220–221.
- [7] Бойчук О. Використання сучасних інформаційних технологій з метою вдосконалення роботи відділу освіти Рожнятівської районної державної адміністрації / Оксана Бойчук, Уляна Ярکا // Інформація, комунікація, суспільство 2015 : матеріали 4-ої Міжнародної наукової конференції ІКС-2015, Україна, Львів, / НУ "ЛП", — Львів : Видавництво ЛП, 2015. — С. 222–223.

Вікіпедія як інструмент популяризації українського футболу

Фостяк Олег

рядок 1 (Affiliation): назва відділу організації

Кафедра СКІД

НУ "Львівська політехніка"

Львів, Україна

fostyako@gmail.com

Марковець Олександр

Кафедра СКІД

НУ "Львівська політехніка"

Львів, Україна

sanmarkovets@gmail.com

This article describes the importance of the football promotion. Analyzed popularity of this sport in Ukraine. Given arguments regarding such instrument for promotion as Wikipedia. Also described the alternatives for it and reasons for classic approach.

Ключові слова: Вікіпедія, футбол, стаття, вболівальники, інформація, Інтернет, Sportwiki.

ВСТУП

В період коли в Україні важка економічна ситуація в усіх сферах, футбол також не став винятком. Рівень грошових вкладень знизився, а з ним відповідно і клас команд. Звичайно, це не могло не позначитись на рівні зацікавленості серед громадськості. Оскільки всі параметри для оформлення тез доповіді конференції вже задано в шаблоні, просимо Вас не змінювати їх.

ОФОРМЛЕННЯ ПУБЛІКАЦІЇ

Цю тенденцію можна чітко простежити побачивши рівень відвідуваності Чемпіонату України за всю історію його існування. Максимальний показник було зафіксовано у сезоні 2012/2013 і він сягнув рівня 12 602 вболівальники, а от в теперішньому розіграші ці цифри історично мінімальні 4377 осіб за матч.

У зв'язку з цим існує необхідність виконання негайних заходів для підвищення популярності та масовості українського футболу. Для цього потрібно максимально активно та масово доносити інформацію про футбол до людей.

Ефективним інструментом для вирішення цієї проблеми є мережа Інтернет. Але, це поняття достатньо широке тому, варто зупинитись на чомусь конкретному. При широкому виборі альтернатив одне з чільних місць посідає Вікіпедія. Відповідно до показників відвідуваності вона заемає місце в топ-15. І сама Вікіпедія не залишила остеронь проблем розвитку футболу в нашій державі, і вже 5 разів співпрацювала на тему вітчизняного.

Серед подій, які варто виділити це «Місяць українського футболу у Вікіпедії». За час його проведення укладено список з кількох сотень статей, які учасниками варто написати, вже за перші декілька днів було створено 44 статті, але це тільки початок.

Проблеми, які постають перед авторам статей пов'язні з пошуком актуальних джерел інформації, браком графічного матеріалу про гравців, аматорським рівнем написання статей авторами, тощо. Окрім, створення статей на запропоновані теми, також існує можливість самостійно її обрати, оскільки футбол, це не просто гра, це ціла наука, яка має великий запас малодослідженої тематики. Але, перед тим, як створювати власну статтю у Вікіпедії, необхідно знайти відповіді на два важливі запитання: чи буде стаття кому небудь цікавою та чи знайдеться для неї сторонні незалежні джерела інформації. Якщо принаймні одне з перелічених питань не знайшло відповіді так,

то особливого сенсу писати таку статтю сенсу немає, оскільки нецікаві і невідповідні критеріям значимості інформацію виставляють на видалення або навіть не публікують

Цікавим аналогом для всіх звичної вікіпедії постає Sportwiki, яка має, як спільні так і відмінні ознаки. Схожість полягає у використанні вікірозмітки для формування та перегляду статей, а от оригінальність, як дозволяє мати сенс у її існуванні полягає у читацькому призначенні. Більшість статей написані професіоналами для тих хто хоче ними стати, зокрема це також стосується футбольної тематики, тому для популяризації футболу в Україні застосування Sportwiki не дасть бажаних результатів, а основний акцент варто зробити на масовості.

Висновки

Проведене дослідження важливе тому, що футбол виступає інструментом для розвитку здорової та активної молоді, а в час коли значна її частина віддає перевагу віртуальній реальності, актуальність ще більше зростає, тому існує необхідність зробити не лише футбол, але і спорт загалом модним трендом.

ЛІТЕРАТУРА

- [1] Wikipedia [Електронний ресурс], Режим доступу <http://uk.wikipedia.org>;
- [2] Миронюк А. Вікіпедія як джерело недостовірної інформації, Анна Миронюк, Ірина Хміль Інформація, комунікація, суспільство 2014, матеріали 3-ої Міжнародної наукової конференції ІКС-2014, 21–24 травня 2014 року, Україна, Львів, Славське, НУ "Львівська політехніка", Кафедра СКІД, Кафедра інформаційних систем і мереж, Львів, Видавництво Львівської політехніки, 2014, С. 76–77.
- [3] Пелешишин А.М. Інтернет-технології опрацювання консолідованих інформаційних ресурсів, Вісник НУ «Львівська політехніка», Львів, Видавництво НУ «Львівська політехніка», 2010, 248 с.;
- [4] Ярکا У.Б. Електронна публікація документів, У.Б. Ярکا, Ж.В. Мина, Матеріали 1 міжнародної науково-практичної конференції викладачів, студентів, аспірантів і молодих вчених «Документ крізь віки: актуальні питання документознавства та інформаційної діяльності», Львів: Українська Академія друкарства, 2015, С. 70-72

Проблеми та визначення якості консолідованих даних

Думанський Нестор

Кафедра СКІД
НУ “Львівська політехніка”
Львів, Україна
nestor.o.dumanskyi@lpnu.ua

Видойник Марія

Кафедра СКІД
НУ “Львівська політехніка”
Львів, Україна
maria.vidoynik@gmail.com

The analysis of the problems that arise in the process of consolidation of information. The paper formalizes quality characteristics of consolidated data in dataspace. There is told the notion of usefulness of data from data sources. There is analysed an architecture for a system of quality evaluation of different types of data.

Ключові слова: консолідована інформація, консолідація, консолідовані дані, інформаційні продукти, якість даних, корисність даних, характеристики якості.

ВСТУП

Сьогодні очевидною стала перевага інформаційної складової діяльності людей над всіма іншими її формами і компонентами. Д. Прайс ще наприкінці 50-х років минулого століття обґрунтував модель прискореного росту документального потоку. Згідно з нею кількість документів подвоюється кожні 10-15 років [1].

Такий стан справ спричиняє об'єднання даних, розміщених у різних, наперед неузгоджених джерелах, що має назву *консолідація*.

Консолідовані дані – це одержані з декількох джерел та системно інтегровані різноміснi інформаційні ресурси, які в сукупності наділені ознаками повноти, цілісності, несуперечності та складають адекватну інформаційну модель проблемної області з метою її аналізу опрацювання та ефективного використання в процесах підтримки прийняття рішень [2].

Такий процес потребує застосування різноміснiх технологій пошуку, накопичення, опрацювання та зберігання інформації, внаслідок чого актуальним стає питання якості даних.

ОСНОВНА ЧАСТИНА

Створення таких інформаційних продуктів відбувається у декілька етапів [3]:

- визначення цілей і планування з зазначенням необхідних термінів;
- пошук та збір даних;
- попереднє опрацювання, структурування даних, тобто перетворення на інформацію;
- аналіз і синтез інформації – перетворення на знання;
- формування інформаційних продуктів, які будуть задовольняти потенційних споживачів.

Незалежно від сфери застосування консолідація інформаційних ресурсів позначає об'єднання декількох елементів у єдиний об'єкт, щоб досягнути певної загальної мети.

Для подальшого ефективного використання та прийняття рішень у будь-якій галузі необхідно, щоб дані відповідали таким вимогам:

- повнота, несуперечливість та вчасне надходження;
- однотипна структура, що забезпечить можливість завантаження у єдине сховище даних та аналіз;
- інформативність, адже на їх основі відбуватиметься прийняття рішень;
- зберігання в однакових моделях даних;
- незалежність від платформи розроблення для реалізації можливості їх використання іншими засобами.

Під *якістю даних* мається на увазі процес компонування даних, що включає імена ресурсів, схеми даних, особливості доступу і опрацювання, очищення, вдосконалення даних, а також

об'єднання з усуненням дублювання та певної невизначеності.

Корисність даних для користувачів залежить від ступеня довіри до джерела даних:

$$Trust_j = \frac{\sum_{i=1}^m (Trust_k(i, j))}{(n * m)}, \quad (1)$$

де n – кількість звернень користувача до ресурсу; m – кількість користувачів, що звертались до ресурсу; $Trust_k(i, j)$ – значення лінгвістичної змінної, що відображає довіру i -го користувача до j -го джерела даних при k -ому зверненні.

Базовими показниками якості даних згідно зі стандартом ISO 9126 є: функціональна придатність до використання; коректність або достовірність; ресурсна економічність; практичність; супроводжуваність; мобільність.

Функціональна придатність – відношення повноти накопичених об'єктів у джерелах даних, до загальної кількості об'єктів, що потрапили у локальне сховище.

Коректність або *достовірність* даних – це ступінь відповідності даних про об'єкти в базах даних реальним об'єктам в даний момент часу.

Ресурсна економічність відображає зайнятість ресурсів центрального процесора, оперативної, зовнішньої та віртуальної пам'яті, каналів введення-виведення, терміналів і каналів зв'язку.

Практичність – функціональна придатність і корисність застосування консолідованих даних для певних користувачів.

Супроводжуваність визначається зручністю і ефективністю виправлення, удосконалення або адаптації структури та змісту описаних даних залежно від змін у зовнішньому середовищі застосування, а також у вимогах і функціональних специфікаціях замовника.

Мобільність характеризується тривалістю і трудомісткістю інсталяції даних, адаптації та заміщення при перенесенні на інші апаратні та операційні платформи.

Для визначення ресурсної економічності, практичності, супроводжуваності існують розроблені методи та засоби.

Таким чином, *якість консолідованих даних* обчислюється як інтегральна характеристика, що відображає повноту накопичення даних, коректність, мобільність та корисність прийнятих рішень:

$$s_1 \text{quality} + s_2 v(r) \rightarrow \text{Max}, \quad (2)$$

де *quality* – інтегральний безрозмірний показник характеристик якості даних, $0 \leq \text{quality} \leq 1$, s_1 – коефіцієнт важливості повноти накопичення даних; $v(r)$ – значення багатовимірної функції корисності; s_2 – коефіцієнт важливості якості прийнятих рішень, $s_1 + s_2 = 1$.

ВИСНОВОК

Коли дані використовуються з декількох джерел, що є неузгодженими наперед, їх якість різко знижується і вже не може задовольняти потреби користувачів через неузгодженість структури, показників, форматів, різне представлення тощо. Компонування даних, очищення та вдосконалення, а також об'єднання з усуненням дублювання та невизначеності становить процес оцінювання якості даних.

Підсумовуючи, варто наголосити, що інформаційні технології неперервно розвиваються, набувають глобалізаційного характеру. Саме цінною є інформація, яка отримана з різних джерел, проте наділена ознаками цілісності та несуперечливості.

ЛІТЕРАТУРА

- [1] Матвієнко О.В. Консолідована інформація: навч. посіб. / О.В. Матвієнко, М.Н. Цивін. – К.: “Центр учбової літератури”, 2014. – 134 с.
- [2] Шаховська Н.Б. Проблеми якості консолідованих даних у просторах даних / Н.Б. Шаховська, О.Ю. Пшеничний, І.М. Чорней. – Львів : Львівська політехніка, 2011. – 80 с.
- [3] Кунанець Н.Е., Пасічник В.В. Консолідація інформації та інформаційна безпека // III міжнародна НПК “Інформаційна та економічна безпека” : тез. доп. – Львів: Львівська політехніка, 2010. – 131.

Автоматизація складання розкладу занять за допомогою програмного забезпечення FossLook

Пастернак Христина
Кафедра СКІД
НУ "Львівська політехніка"
Львів, Україна
chrispasternak369@gmail.com

Морушко Олександр
Кафедра СКІД
НУ "Львівська політехніка"
Львів, Україна
morushkoo@gmail.com

In the theses on open topic of automation of scheduling classes as one of the major challenges faced by in modern education. From the convenience of a composite schedule for both teachers and students largely depends on the effectiveness of the educational process. Are the main stages of decomposition conclusion, analyzed the most likely factors affecting the process of it's formation. Advantages FossLook software use in the preparation schedule.

Ключові слова: навчальний заклад, програмне забезпечення, FossLook, автоматизація, розклад занять.

ВСТУП

Перед початком навчального семестру в кожному навчальному закладі проходить тривала і складна процедура складання розкладу для студентів і викладачів.

Складати розклад «вручну» - це складне прискіпливе завдання, що припускає безліч безліч умов та винятків, які потрібно врахувати. І при цьому все одно ніхто не застрахований від помилок та накладок в розкладі.

ОПИС ОТРИМАНИХ РЕЗУЛЬТАТІВ

Слід сказати, що процес формування розкладу складається з декількох етапів:

1. *Етап підготовки інформації.* В програмі акумулюються всі дані, що стосуються графіка вивчення академічних предметів, наявності аудиторій для занять, розкладу дзвінків, об'єднання груп в потоки, дані про завантаження викладачів та ін.

2. *Етап планування.* Збираються і впорядковуються дані про потреби і інтереси за різними факультетам, курсам, формами навчання.

3. *Етап налаштування програмного продукту.* В систему заносяться всі умови і переваги, що враховуються при побудові розкладу, - при цьому вони класифікуються на обов'язкові й бажані.

4. *Етап формування розкладу.* Надається можливість обрати, яким способом системі формувати розклад - повністю автоматично або вручну.

5. *Етап оптимізування.* Складений розклад можна доповнювати, змінювати місцями позиції, вносити незначні зміни, оцінити ефективність розкладу шляхом розрахунку KPI-показників.

Кожний з цих етапів потребує часу для їх підготовки та безпосередньої реалізації. Саме тому, необхідною є побудова розкладу з використанням автоматизованого рішення. [1]

Ці проблеми дозволяє вирішити використання програмного забезпечення (ПЗ) FossLook для автоматизації окремих аспектів навчального процесу, зокрема складання розкладів занять і доведення цих розкладів до відома студентів, дистанційної взаємодії між викладачами та студентами.

FossLook - це платформа для створення рішень з управління документами і спільної роботи з ними.

FossLook може бути корисний для співробітників будь-якої організації, де існує великий документопотік. Користувач має можливість самостійно створити потрібні лише йому рішення і використовувати їх.

Слід сказати, що у FossLook передбачена потужна система адміністрування. [2]

Дана **система адміністрування дозволяє:**

- створювати віртуальну структуру організації (навчального закладу);
- керувати групами користувачів і створювати власні групи;
- керувати доступом до папок і документів.

Документ в FossLook - це:

- деякий набір полів для опису його особливостей. Користувач може легко створювати довільні типи документів з будь-яким набором полів;
- картка електронного документа FossLook;
- набір закладок для зберігання посилань на інші документи і виконання ряду дій над документом, користувач може створювати закладки на власний розсуд;
- і набір вкладених файлів, які, в окремому випадку, можуть бути текстом цього документа або скан-копією його паперового оригіналу.

Програмне забезпечення FossLook дозволяє:

- зберігати і враховувати всю довідкову інформацію, необхідну для формування розкладу (наявність викладачів, інститутів, кафедр, спеціальностей, аудиторій та ін.);
- вести паралельно кілька розкладів дзвінків по різних корпусах, днях тижня, курсах (групах);
- контролювати зв'язок вільних аудиторій (в т.ч. спеціально обладнаних) з досліджуваними предметами, видами робіт, інститутами, кафедрами;
- налаштовувати пріоритети користування ресурсами при конструюванні розкладу (пріоритети по дисциплінах, викладачах, складність досліджуваних предметів та проведення практичних занять);
- враховувати і контролювати часову віддаленість корпусів, їх пріоритетність при плануванні занять;
- підтримувати різні групування студентів (потік, підгрупа, зведена група), контролювати їх переміщення при формуванні розкладу (щоб заняття для цих груп не дублювалися і не перетиналися);
- налаштовувати тривалість занять;
- враховувати графіки і послідовність вивчення дисциплін;

- створювати заборони у використанні ресурсів при складанні розкладу з урахуванням побажань і графіка роботи викладачів, наявності та обладнання аудиторій (комп'ютерних класів);
- покроково контролювати дії користувача при створенні нового розкладу та вести журнал внесених змін;
- оцінювати ефективність складеного розкладу, розраховуючи інтегральні показники якості розкладу;
- формувати будь-які звіти як стандартної, так і довільної форми. [2]

Продукт включає в себе технологію автоматизованого формування розкладу, яка нівелює вплив «людського фактора». При цьому програма контролює, щоб у розкладі не допускалися «накладки», щоб всі умови і чинники були враховані.

Отже, складання ефективного розкладу навчальних занять є одним з найважливіших завдань управління навчальним процесом. У зв'язку з цим проблема автоматизації складання розкладу занять в освітніх системах навчальних закладів як і раніше залишається однією з актуальних проблем організації навчального процесу. Якісно складений розклад повинен забезпечити рівномірне завантаження студентських груп і професорсько-викладацького складу.

ЛІТЕРАТУРА

- [1] Жежнич П. Аналіз використання інтерактивних комп'ютерних технологій на лекційних заняттях у Львівській політехніці / Павло Жежнич, Олександр Морушко, Наталія Химиця // Вісник Національного університету „Львівська політехніка“ Серія: Інформатизація вищого навчального закладу. – Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2016. – № 853. – С. 59–66.
- [2] Рубан І. В. Аналіз сучасного програмного забезпечення для автоматизації процесу складання розкладу навчальних занять / І. В. Рубан, С. В. Дуденко, Ю. В. Бусигін, М. М. Калмиков, О. А. Трублін // Системи обробки інформації. — 2013. — № 8. — С. 305-310.

Seo-аналіз та оптимізація консолідованого інформаційного веб-ресурсу магазину автомобільних запчастин

Олійник Василь
Кафедра СКІД
НУ “Львівська політехніка”
Львів, Україна
oliynik.vasya@gmail.com

Білушак Тетяна
Кафедра СКІД
НУ “Львівська політехніка”
Львів, Україна
Tetiana.M.Bilushchak@lpnu.ua

This article examines the main stages of SEO-optimization and analysis of the consolidated information resource auto parts store.

Ключові слова: SEO, оптимізація, Інтернет-магазин, магазин автозапчастин, консолідований інформаційний веб-ресурс.

ВСТУП

Існують такі групи товарів і послуг, попит на яких практично не зникає ніколи. До однієї з таких груп відносять автомобільні запчастини. Ця сфера бізнесу є надзвичайно конкурентною, тому в ній свою нішу посідають ті керівники, які попри своє вміння вести бізнес, велику частину ресурсів направляють саме в інформаційне забезпечення, особливо в час розквіту комп'ютерних технологій.

ОПИС ОТРИМАНИХ РЕЗУЛЬТАТІВ

Одним із дієвих способів збільшення обсягу продажу автозапчастин, являється створення консолідованого інформаційного веб-ресурсу та в кінцевому результаті його якісна SEO-оптимізація (Search Engine Optimization) [1-5]. Це комплекс заходів, для підняття позицій сайту в результатах видачі пошукових систем по певним ключовим словам, з ціллю збільшення цільового трафіку. У сучасному світі люди звикли здійснювати покупки в Інтернеті, тому дуже важливо для кожного керівника вивести свій веб-ресурс на перші позиції пошукових систем. SEO-оптимізація Інтернет-магазину автозапчастин – це складний і тривалий процес, який потребує часткового занурення фахівця у бізнес власника. Окрім цього, важливим аспектом являється надання клієнтам швидкого та

якісного доступу до інформаційних ресурсів магазину.

Дослідивши дану тематику, були визначені основні етапи роботи SEO-оптимізатора. До першого етапу можна віднести планування, коли працівник разом із керівником визначає, які саме сторінки потрібно просувати першочергово, як саме буде здійснюватись стратегія просування, тощо. Наступним етапом є аудит сайту, на якому фахівець повністю аналізує структуру сайту, всі його слабкі місця, перевіряє наявність внутрішніх зв'язків між сторінками сайту, переглядає основні мета-теги сторінок, і на основі зібраних даних отримує уявлення для подальших дій. Далі здійснюється підбір семантичного ядра, в якому потрібно зібрати список ключових слів та словосполучень, які б повністю описували напрямок і тематику сайту. Необхідно визначитись із гео-локацією своєї цільової аудиторії, визначити за якими запитами потрібно просуватись, сформувані уявлення про кількість трафіку, який ми отримаємо в кінцевому результаті роботи. Після цього потрібно визначати релевантні сторінки, які б повністю відповідали запитам користувачів. У разі їх відсутності, створити нові, підлаштувати їх під вимоги пошукових систем. Наступним кроком є повне здійснення внутрішньої та зовнішньої оптимізації, та нарощення посилальної маси. До нарощення посилальної маси можна віднести роботу з іншими ресурсами, які в кінцевому результаті повинен і посилатись на наш сайт, таким чином, збільшивши «авторитетність» сайту в очах пошукових систем. Важливим етапом також є збільшення конверсії сайту. Сюди вже відносять психологічний фактор. Оптимізатор повинен зробити все можливо, щоб людина при переході на сторінку захотіла здійснити покупку. Фінальним етапом являється звітність. Це

кінцевий результат роботи SEO-спеціаліста, в якому він демонструє збільшення росту позицій сайту своєму керівникові (див. рис.1).

Основні етапи робіт для оптимізації

- Основні етапи робіт для оптимізації консолідованого інформаційного веб-ресурсу

Для проведення швидкого SEO-аналізу власного сайту чи сайту конкурентів пропонуються ресурси, які зображенні на рис. 2.

Сервіси для аналізу сайту конкурентів

Ресурс	Особливості
Similarweb.com	Інформація про відвідуваність; Географія переходів; Реферальний трафік.
PR-CY.RU	Загальна оцінка якості проекту; Кількість сторінок в індексі Google/Яндекс; Дані по зворотнім посиланням.
Serpstat.com	Визначення найпопулярніших сторінок; Відстеження позицій; Проведення аудиту.
Ahrefs.com	Глибокий аналіз зворотніх посилань на сайт
Megaindex.ru	Текстовий аналіз для окремих URL; Дані по видимості сайту в пошуку; Аналіз сторінок у видачі по запиті.

- Сервіси для аналізу сайтів конкурентів

Отже, якісне просування консолідованого веб-ресурсу у пошукових системах відіграє велику роль в іміджі компанії, та її кінцевих прибутках. Якісний доступ до інформації, контент сайту, зручність у навігації, значно покращує сприйняття компанії користувачем. SEO-оптимізація Інтернет-магазину є дуже дієвим інструментом маркетингу, яку успішно застосовують вже дуже багато років [6].

ЛІТЕРАТУРА

- [1] Р.О.Голошук, М.Л.Федорів, "Консолідований інформаційний ресурс маркетингової діяльності книготоргівельної мережі Видавництва Львівської політехніки, " Вісник Національного університету "Львівська політехніка". Інформаційні системи та мережі, № 783, С. 313-321, 2014.
- [2] А. М. Пелешишин, Інтернет-технології опрацювання консолідованих інформаційних ресурсів, В-во «Львівськ аполітехніка», 2010.
- [3] П. І. Жежнич, Консолідовані інформаційні ресурси баз даних та знань, В-во «Львівськ аполітехніка», 2010.
- [4] Ю. Серов, Т. Чорна, "Консолідований інформаційний ресурс профорієнтаційної діяльності Національного університету "Львівська політехніка", " Вісник Національного університету "Львівська політехніка". Інформаційні системи та мережі, № 751, С. 78-87, 2013.
- [5] О. Марковець, К. Козловська, "Створення консолідованого інформаційного ресурсу оцінювання якості надання адміністративних послуг в органах місцевого самоврядування," Вісник Національного університету "Львівська політехніка". Інформаційні системи та мережі, № 771, С. 160-166, 2013
- [6] Т. Білушак, В. Олійник, "Використання видів соціальних медіа у популяризації розважального закладу ПП «Клуб достойних львів'ян „Лялька“», " Матеріали V Міжнародної наукової конференції «Інформація, комунікація, суспільство» (ICS-2016), С. 108– 109, 2016.

Методи популяризації наукової конференції в мережі Інтернет

Петрах Христина
Кошулинська Лілія
Кафедра СКІД
НУ "Львівська політехніка"
Львів, Україна
hrustya10079@gmail.com

Федушко Соломія
Кравців Роксоляна
Кафедра СКІД
НУ "Львівська політехніка"
Львів, Україна
felomia@gmail.com
Roksolyana1596@gmail.com

This article describes of popularization of scientific conference on the Internet, and highlights advantages participating in conferences for scientists.

Ключові слова: конференція, науковець, популяризація, наука, наукова діяльність.

ВСТУП

З розвитком науки та науково-технічного прогресу в світі збільшується кількість дослідників у різноманітних галузях. Науково-практична конференція є формою залучення студентів до науково-дослідної роботи, розширення їх наукового кругозору, набуття дослідницьких навиків та забезпечення високої якості фахової підготовки.

Проводяться науково-практичні конференції з метою представлення та обговорення своїх напрацювань у вигляді доповіді у колі науковців, викладачів та студентів. Завдяки проведенню науково-практичних конференцій з'являється можливість ознайомити із власними напрацюваннями в конкретній науковій галузі наукових колег, познайомитись із іншими дослідниками, отримати та обмінятися досвідом. Завдяки тому, що науковці по-черзі викладають зміст опрацьованої роботи у вигляді доповіді, а згодом ознайомлюються, аналізують та обговорюють новий матеріал, з'являється можливість поглянути іншим кутом на свою діяльність і підкреслити для себе щось нове. Також студенти отримують практичний досвід проведення конференцій та семінарів, що допоможе в подальшому майбутньому впевнено виступати перед аудиторією, розвинути в собі

якості оратора та лідера, інші професійні якості, які обов'язково придатяться в майбутньому для вдалого працевлаштування.

Участь в конференціях сприяє новим знайомствам з цікавими людьми, що може бути корисним для подальшої кар'єри.

МЕТОДИ ПОПУЛЯРИЗАЦІЇ КОНФЕРЕНЦІЇ В МЕРЕЖІ ІНТЕРНЕТ

Популяризація – це діяльність, яка спрямована на досягнення взаєморозуміння та згоди між людьми, соціальними групами, класами, націями, державами на основі цілеспрямованого формування громадської думки та управління нею. Для того, щоб студенти та науковці дізнались про конференцію та змогли прийняти участь є такі методи піару конференцій:

1. Інформацію про конференцію поширюють на веб-сайтах навчального закладу та наукометричних базах.
2. Розсилають викладачам університетів та учасникам минулорічних конференцій на електронну пошту.
3. Розміщують у друкованих виданнях університету.
4. Поширюють інформацію у соціальних мережах, таких як Facebook та LinkedIn (Рис. 1).

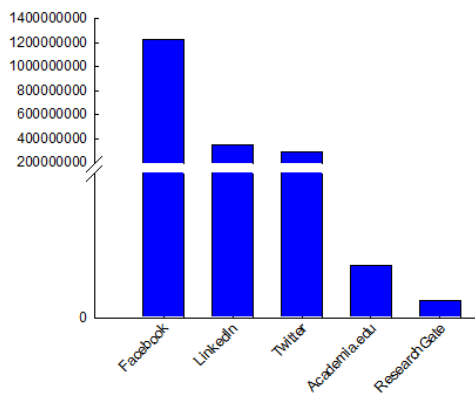

Рис. 1. Популярні платформи для комунікації науковців

5. Створюють сторінки чи групи у соціальних мережах та активно їх ведуть (мінімум три публікації в тиждень). Із розрахунком великої кількості учасників створення групи в соціальних мережах надає хорошу можливість для PR наукової конференції.
6. Банери, листівки, візитівки та прес-релізи.
7. Розміщення інформації у науковому блозі. Найпопулярнішими науковими блогами є: Науковий блог НаУ «Острозька Академія», «Моя наука», науково-популярний блог – Science Ukraine.

Також для науковця існує ряд переваг, які надає участь у різноманітних наукових конференціях, а саме:

1. Для студентів, магістрів та аспірантів:

- Самореалізація;
- Плюси при захисті дипломів та дисертацій;
- Матеріальні заохочення;
- Підтримка власних проєктів для участі в грантах;
- Вибір наукового напрямку для досліджень.
- Перспектива зв'язати своє життя з наукою та можливість у майбутньому стати науковцем чи науковим робітником.
- Вагомий вклад в своє майбутнє та можливість бути поміченими роботодавцем успішної компанії.

2. Для наукових співробітників:

- Підвищення власного іміджу та міжнародного визнання;
- Можливість стати відомим не лише у колі науковців, а й поза його межами;
- Можливість отримання хорошого фінансування;
- Вклад в розвиток науки;
- Відчуття власної самореалізації;
- Закріплення за собою певних наукових розробок та досягнень.

3. Для викладачів навчального закладу:

- Можливість отримання фінансування та матеріального заохочення;
- Покращення репутації;
- Вивчення та аналіз сучасних тенденцій, інновацій, актуальних проблем;
- Високий науковий рейтинг.

За допомогою наукових блогів викладачі, студенти та науковці зможуть публікувати наукові дослідження, статті та тези. Також у блогах розміщують різноманітні оголошення про наукові заходи.

ЛІТЕРАТУРА

- [1] С. Федушко, Котило, М., Серов, Ю., "Моделювання структури та функціонування спеціалізованої віртуальної спільноти на основі блогу (на прикладі webstyletalk.net)", *Вісник Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля*, vol. 2, no. 173, pp. 150-155, 2012.
- [2] С. Федушко, Мельник, Д., Серов, Ю., "Аналіз функціонування та організації віртуальних комунікативних середовищ українських науковців", *Вісник НУ "Львівська політехніка": Комп'ютерні науки та інформаційні технології*, pp. 293-305, 2012.
- [3] С. Федушко, Лобода, З. О., "Популяризація послуг відділу академічної установи у соціальних медіа", *Сучасні наукові дослідження та розробки: теоретична цінність та практичні результати* - 2016, Братислава, 15-18 березня 2016 р., 2016.

Використання шаблонів для створення статті у wiki-спільноті

Федушко Соломія
Кафедра СКІД
НУ "Львівська політехніка"
Львів, Україна
felomia@gmail.com

Серов Юрій
Кафедра СКІД
НУ "Львівська політехніка"
Львів, Україна
syerov@ridne.net

Шафранська Мар'яна
Кафедра СКІД
НУ "Львівська політехніка"
Львів, Україна
Shiro2823@gmail.com

In this article considers the actual task of using templates for creation of wiki-articles. The view of the created information block based on the template "Person" and its code are presented.

Ключові слова: wiki-середовище, wiki-проекти, wiki-технологія, wiki-шаблони.

ВСТУП

Wiki-спільноти є ефективним засобом обміну унікальним особистим досвідом, знаннями та оцінками, які стосуються предметів та явищ, цікавих обмеженому колу людей. Саме тому сьогодні існує значна кількість порівняно невеликих тематичних або регіональних wiki-спільнот – енциклопедій, посібників, підручників тощо.

СТВОРЕННЯ WIKI-СТАТТІ

Wiki -технологія. Однією з важливих рис Вікі є контроль за версіями статей. Всі правки користувачів фіксуються та супроводжуються інформацією щодо часу, дати та автора правки. Будь-яка версія статті може бути відновлена.

Wiki -проекти. Багато навчальних закладів створюють власні вікі-проекти, що сприяють активізації навчання та підвищенню якості освіти. На сьогоднішній день функціонує достатньо вікі-проектів, що супроводжують навчальний процес

ВНЗ (напр., Електронна енциклопедія Львівської політехніки).

Використання шаблонів. Шаблони слугують стартовою точкою для створення статей на тематику в межах типової структури.

На сторінці обирається шаблон, який найкраще підходить для створення нової статті. Копіювати шаблон потрібно повністю від одних фігурних дужок до інших {{Особа...}}.

Не потрібно редагувати структуру шаблону. Обов'язкові поля шаблону позначені зірочкою (*). Інформацію у шаблоні можна редагувати. Потрібні поля заповнити, інші залишити порожніми.

На рис. 1 наведено код шаблону, який необхідно скопіювати та вставити у статтю.

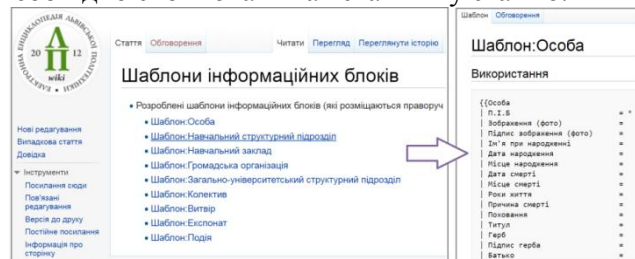

Рис. 1. Список шаблонів інформаційних блоків та фрагмент коду шаблону Особи

На рис. 2 зображено результат внесення інформації про особу з використанням шаблону «Особа».

Пелешишин Андрій Миколайович 	
Дата народження	21 травня 1973
Місце народження	Львів
Батько	Пелешишин Микола Андрійович
Громадянство	Україна
Alma mater	Львівському Державному університеті ім. І.Франка
Дата закінчення	1995 р.
Спеціальність	прикладна математика
Галузь наукових інтересів	Методи побудови інформаційного суспільства
Кваліфікаційний рівень	математик
Науковий ступінь	доктор технічних наук
Дата присвоєння н.с.	2008 р.
Вчене звання	Професор
Поточне місце роботи	Національний університет «Львівська політехніка» Кафедра соціальних комунікацій та інформаційної діяльності Інститут гуманітарних та соціальних наук
Власний сайт	http://apele.net

```

{{Особа
| Ім'я = Пелешишин Андрій Миколайович
| місце_проживання = Львів
| чоловік =
| Зображення (фото) = Apele.JPG
| Підпис зображення (фото) =
| Дата народження = 21 травня 1973
| Місце народження = Львів
| Громадянство = Україна
| Відомий у зв'язку з =
| Alma mater = Львівському Державному
університеті ім. І.Франка
| Дата закінчення = 1995 р.
| Галузь наукових інтересів = Методи побудови
інформаційного суспільства
| Кваліфікаційний рівень = математик
| Науковий ступінь = доктор технічних наук
| Науковий керівник =
| Дата присвоєння н_с = 2008 р.
| Дата присвоєння в_з =
| Відомі учні =
| Відомі команди =
| Відомий у зв'язку з =
| Поточне місце роботи= [[НУ «Львівська
політехніка»]] [[Кафедра СКІД]] [[Інститут
гуманітарних та соціальних наук]]
| Партиїність =
| Віросповідування =
| Почесні звання =
| Нагороди =
| Відзнаки =
| Підпис =
| Сторінка на lp_edu_ua =
| Вчене звання = [[Професор]]
| Спеціальність = прикладна математика
| Батько=http://uk.wikipedia.org/wiki/... Пелешишин
Микола Андрійович]
| Родичі= Пелешишин Ростислав Миколайович (брат)
| Власний сайт = http://apele.net
}}

```

- Вигляд інформаційного блоку, створеного на основі шаблону «Особа» та його код

Інструменти вікі-спільноти застосовуються як персональний інформаційний менеджер, засіб організації спільної роботи над колективними проектами та як база даних – сховище колективного досвіду.

ЛІТЕРАТУРА

- [1] Вікіпедія – URL: [http:// wikipedia.org](http://wikipedia.org)
- [2] С. Федущко, Мельник, Д., Серов, Ю., "Аналіз функціонування та організації віртуальних комунікативних середовищ українських науковців," Вісник НУ "Львівська політехніка": Комп'ютерні науки та інформаційні технології, pp. 293-305, 2012.
- [3] Ю. Серов, Федущко, С., Слобода, К., "Використання Вікіпедії у навчальному процесі," V Міжнародній науково-практичній

конференції "Методи, моделі та інформаційні технології в управлінні соціально-економічними, екологічними та технічними системами, Луганськ – Євпаторія, 17-19 жовтня 2012 р., 2012.

- [4] С. Федущко, Мельник, Д., Серов, Ю., "Використання веб-спільнот для організації комунікації українських науковців," Східно-Європейський журнал передових технологій, vol. 2, no. 56, pp. 70-72, 2012.
- [5] С. С. Федущко, З. О. Лобода, "Популяризація послуг відділу академічної установи у соціальних медіа," Сучасні наукові дослідження та розробки: теоретична цінність та практичні результати - 2016, Братислава, 15-18 березня 2016 р., 2016.

Аналіз веб-сайтів організацій студентського самоврядування в Україні

Березко Олександр, Садова Софія, Скірка Ірина

Кафедра СКІД
НУ “Львівська політехніка”
Львів, Україна
oleksandr.l.berezko@lpnu.ua
sofi.s.nr.lv@gmail.com
irena.makeup27@gmail.com

This paper considers websites of students' organizations in Ukraine and proposes an analysis of structure and content of such websites of 50 top Ukrainian universities. Students organizations' activity in popular social networks is also considered.

Ключові слова: веб-сайт, веб-спільноти, інформаційне наповнення, інформаційна діяльність, студентське самоврядування.

Одним із чинників формування соціальної активності молоді, зокрема студентства, є організації студентського самоврядування (далі ОСС). Саме активна діяльність ОСС сприяє значному соціальному розвитку молоді, а також дозволяє долучатися до вирішення наявних потреб суспільства, зокрема найперше тих, що стосуються самих студентів [1].

Для результативної діяльності студентське самоврядування вимагає ефективних комунікаційних стратегій і методів [2]. Одним із способів комунікації між студентами як одного університету, так і по всій країні, є створення веб-середовища. Власний сайт забезпечуватиме подання якісної та оперативної інформації, надаватиме молоді ґрунтовні відомості про свою діяльність. Також це сприятиме широкому ознайомленню студентів та заохоченню їх до активної громадсько-суспільної діяльності [4].

Швидкий розвиток глобального інформаційного середовища впливає на розвиток та співпрацю між будь-якими організаціями. Органам студентського самоврядування, які є водночас молодіжними громадськими організаціями (далі МГО), необхідно використовувати різноманітні новітні технічні

способи взаємодії із прихильниками. Усе більше очевидно, що зі стрімким розвитком глобального середовища World Wide Web, офіційний веб-сайт із якісним інформаційним наповненням є ефективним засобом цього. Проте багато МГО не користаються цим правом, і таким чином втрачають свою аудиторію та здатність поширювати інформацію про свою діяльність.

Принципи створення ефективного веб-сайту ВНЗ описують Олександр Березко, Андрій Пелешишин та Павло Жежнич у статті “Концепція розвитку веб-сайту сучасного університету: приклад Львівської політехніки” [3]. Автори пишуть, що для створення ефективного сайту та планування майбутніх дій необхідно дотримуватись таких основних принципів: забезпечення зворотного зв'язку від кінцевих користувачів, постійний аналіз статистики веб-сайту, використання надійних систем управління інформаційним наповненням, якісний дизайн, розроблення спеціалізованої версії сайту для мобільних пристроїв.

Для розуміння ефективності і потреби використання сайтів організаціями студентського самоврядування в українських вузах проведено дослідження протягом лютого-квітня 2017 року. Авторами було проаналізовано веб-сайти ОСС 50 найкращих університетів України (відповідно до рейтингу ВНЗ “Топ-200 Україна 2016” – <http://osvita.ua/vnz/rating/51454>) за такими критеріями: наявність сайту або сторінок у соціальній мережі; актуальність опублікованих новин; календар подій; наявність загальної інформації про ОСС; наявність зворотного зв'язку; посилання на інші веб-сайти, цікаві

ресурси або сторінки у соціальних мережах; можливість реєстрації на сайті; можливість авторизації через соціальні мережі; наявність бази знань або форуму питань/відповідей (рис.1).

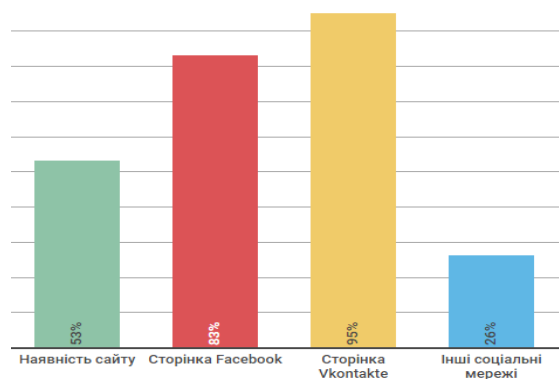

Рис. 1. Результат дослідження кількості веб-сайтів ОСС та їх сторінок у соціальних мережах

За даними дослідження 53% проаналізованих сайтів ОСС ТОП-50 ВНЗ України мають веб-сайт, 83% – мають сторінки у мережі Facebook, 95% – сторінки VKontakte та 26% – сторінки в інших соціальних мережах, серед яких Google+, YouTube, Instagram, Twitter. Найбільш популярним способом поширення інформації стала соціальна мережа VKontakte, хоча ця мережа мала б бути виключена зі списку використання, оскільки напряму належить країні-агресору. Звичайно соціальні мережі є швидким способом поширення інформації, але вони не завжди дають цілісне бачення ситуації, оскільки дописи зазвичай є короткими в стилі інформаційного повідомлення. Також соціальну мережу можуть заблокувати як на деякий час, так і перманентно, що призведе до втрати можливості використовувати таке джерело для поширення інформації та спілкування.

53% ОСС, які мають веб-сайт не використовують їх ефективно через значне перенесення транслявання своїх новин у соціальні мережі. За даними дослідження, тільки на десяти сайтах новини оновлюються щоденно, а інші 2-3 рази на тиждень, хоча на протигагу соціальним мережам – щоденно. У більшості сайти містять інформацію про профспілкові комітети студентів, студентські ради, їхню діяльність та структуру. На рис. 2 у відсотковому відношенні зображено наявність рубрик на сайтах.

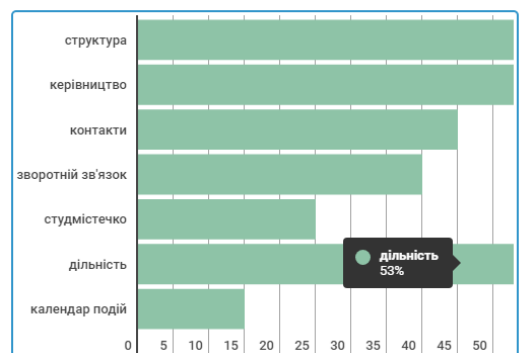

Рис. 2. Наявність рубрик на сайтах

Сайти органів студентського самоврядування повинні виконувати функцію не тільки поширення інформації про свою діяльність та можливості студентського дозвілля, а й бути базою знань для студентів, майданчиком для обміну досвідом. Повинні сприяти молоді, зокрема студентству, в активній взаємодії щодо наукової діяльності.

Отже, технічно правильно створений веб-сайт з ефективним та продуманим інформаційним наповненням може стати провідною ланкою комунікації між ОСС та студентською спільнотою. Веб-сайт та різні форми веб-спільнот надають можливість для самовираження студентів та активної комунікації, а також корисним знанням середовищем, що буде відповідати потребам конкретної спільноти.

ЛІТЕРАТУРА

- [1] Ю. Ївженко. “Особливості діяльності студентських громадських організацій як фактора формування соціальної активності особистості”, Наукові записки НДУ ім. М.Гоголя, №4, с. 32-36, 2014.
- [2] Р. Кравець, та Л. Ковалик, та Н. Думанський “Подання діяльності молодіжних громадських організацій України в Інтернеті”, Вісник Національного університету “Львівська політехніка”, № 805, с. 412-419, 2014.
- [3] О. Березко, А. Пелешишин, П. Жежнич, “Концепція розвитку веб-сайту сучасного університету: приклад Львівської політехніки”, V Міжнародна конференція молодих вчених CSE-2011, Львів, 2011, с. 370-373.
- [4] А. Пелешишин, “Позиціонування сайтів у глобальному інформаційному середовищі”, монографія, Львів, 260 с., 2007.

Аналіз офіційних веб-сайтів народних депутатів України

Березко Олександр

Кафедра СКІД
НУ “Львівська політехніка”
Львів, Україна
oleksandr.l.berezko@lpnu.ua

Мельник Олена

Кафедра СКІД
НУ “Львівська політехніка”
Львів, Україна
1996oleno4k@gmail.com

Сокирко Любов

Кафедра СКІД
НУ “Львівська політехніка”
Львів, Україна
sokyrko.lyuba@gmail.com

This paper provides an analysis of structure and content of Ukrainian MP's websites from the e-government perspective. This analysis should be considered during the process of such websites development and their content management.

Ключові слова: народний депутат, веб-сайт, WWW, електронне урядування, електронна демократія.

ВСТУП

Створення та функціонування веб-сайтів народних депутатів – це де-факто елемент системи електронного урядування нашої держави. Метою статті є аналіз структури та інформаційного наповнення веб-сайтів народних депутатів України з точки зору принципів електронного урядування [1].

Сьогодні в Україні існує стійкий суспільний запит на ефективну комунікацію з органами влади, який, однак, може здійснюватися за допомогою нетипових для цього інструментів, зокрема таких соціальних мереж як Facebook. Соціальні мережі не призначені для подання важливої інформації щодо діяльності депутата, адже можуть становити загрозу національній безпеці України [3].

Виникає питання, чи є сьогодні офіційний веб-сайт депутата типовим та ефективним інструментом представлення депутата в мережі Інтернет та що може бути зроблено для покращення ситуації?

Згідно з принципами електронного урядування та демократії, діяльність народного депутата повинна бути відкритою та прозорою, орієнтованою на інтереси громадян, не порушувати інформаційну безпеку країни, бути

підконтрольною та підзвітною органам державної влади та суспільству [2].

ПРОВЕДЕНИЙ АНАЛІЗ

Авторами протягом лютого-квітня 2017 р. було проаналізовано офіційні сайти усіх народних депутатів України поточного скликання.

В міру наших знань, сьогодні 144 депутатів парламенту України (а це 33%) мають власні веб-сайти. Офіційних сторінок у соціальній мережі Facebook є значно більше – 272. Наявність інформаційних ресурсів представлена у вигляді діаграми (рис.1).

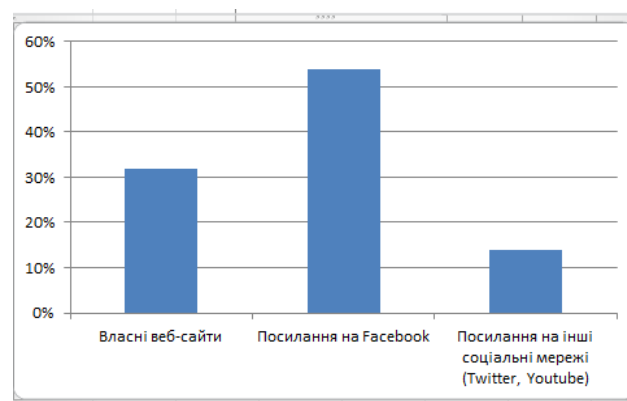

Рис.1. Відсоткове співвідношення власних сайтів на сторінок у Facebook

Такий високий відсоток сторінок депутатів у Facebook створює залежність комунікації з виборцями та іншими органами влади від іноземних соціальних мереж, тому може становити загрозу для інформаційної безпеки держави. Хоча сторінка у Facebook офіційно не є представницьким веб-ресурсом із достовірною інформацією, але позитивним аспектом є

можливість оперативної комунікації з громадянами (особливо це важливо у екстрених ситуаціях), тобто існують ознаки веб-спільноти.

Серед веб-сайтів депутатів типовими є наступні розділи (рис.2):

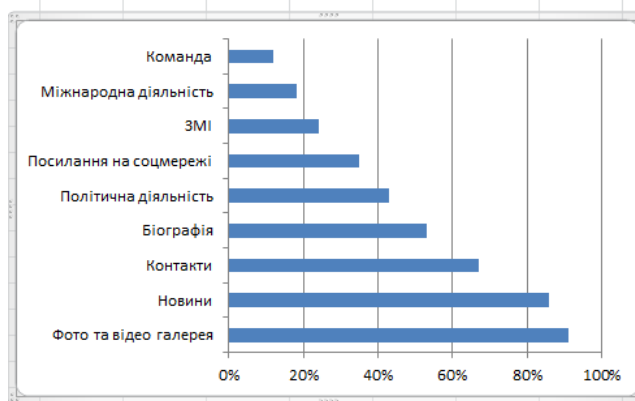

Рис.2. Популярні розділи веб-сайтів народних депутатів України

Приклад веб-сайту народного депутата, який активно підтримується та демонструє відносно якісний дизайн та інформаційну архітектуру представлено на рис.3.

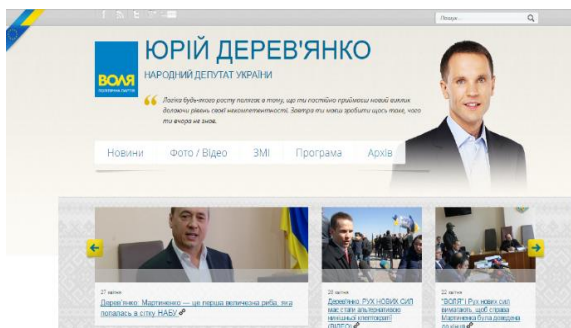

Рис.3. Приклад веб-сайту

В результаті аналізу визначено, що сайти народних депутатів України виконують зараз наступні функції:

- інформаційну (надають базові відомості, біографію та контактну інформацію народного депутата);

- представницьку (містять матеріали з фотографіями, аудіо- або відеоматеріалами, звіти для інформування громадян про діяльність депутата);
- комунікаційну (містять контакти депутата для можливості зворотного зв'язку);

Щодо комунікаційної функції, то на сьогодні веб-сайти народних депутатів не мають ознак веб-спільнот (не мають технічних засобів для цього), а зворотний зв'язок, можливість прямої комунікації з виборцями є надзвичайно важливими у політичній діяльності. Сайт повинен бути динамічним та інтерактивним, із постійним оновленням інформації, фото- та відеоматеріалів.

Надзвичайно корисною для веб-сайтів народних депутатів може стати система більш формалізована система зворотнього зв'язку, яка дозволить забезпечити отримання запитів від громадян, та база знань для вирішення проблем виборців, що містить найкращі практики та рекомендації.

ЛІТЕРАТУРА

- [1] Веб-сайт органу влади як основна інформаційно-технологічна форма комунікації в е-урядуванні: вимоги щодо контенту, актуалізації, інтерфейсу, дизайну та інтерактивності [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.znannya.org/?view=e-government-aspirations>.
- [2] Електронне урядування. Опорний конспект лекцій. Дзюба С.В., Жилієв І.Б., Полумієнко С.К, Рубан І.А., Семенченко А.І. За ред. А.І. Семенченка. – Київ, 2012.
- [3] Петрик В.М. Сутність інформаційної безпеки держави, суспільства та особи/ [Електронний ресурс] В.М. Петрик // Видавнича організація «Юстиніан». – 5/2009. – Режим доступу: <http://www.justinian.com.ua/article.php?id=3222>.

Науково-прикладна задача створення веб-спільноти випускників Львівської політехніки

Березко Олександр
Кафедра СКІД
НУ “Львівська політехніка”
Львів, Україна
oleksandr.l.berezko@lpnu.ua

Зуб Христина
Центр інформаційного
забезпечення
НУ “Львівська політехніка”
Львів, Україна
khrystyna.v.zub@lpnu.ua

Ковалик Лілія
Центр інформаційного
забезпечення
НУ “Львівська політехніка”
Львів, Україна
liliia.p.kovalyk@lpnu.ua

In this paper the creation of an online social environment for Lviv Polytechnic National University alumni is considered as well as the research steps in this direction are proposed.

Ключові слова: випускники, університет, вищий навчальний заклад, веб-спільнота, веб-сайт, WWW, Веб 2.0.

ВСТУП

В умовах сучасної жорсткої конкуренції вищі навчальні заклади усього світу намагаються ефективно позиціонувати себе на ринку, зокрема шляхом створення позитивного образу в глобальному інформаційному середовищі через використання офіційних веб-ресурсів та соціальних медіа [1, 2, 3]. Львівська політехніка також розбудовує свою веб-інфраструктуру та активно себе позиціонує [4].

Важливою складовою цього процесу для багатьох вишів є робота з випускниками, адже їхнє залучення до активної участі у житті закладу є вкрай корисне у різних аспектах [5, 6, 7]. Попри це, сьогодні кількість досліджень у цьому напрямку є відносно малою, і більшість із них орієнтовані на досвід США, розглядаючи здебільшого питання фандрайзингу [5].

ВЕБ-СПІЛЬНОТА ЯК ЗАСІБ КОНСОЛІДАЦІЇ ВИПУСКНИКІВ ВИШУ

Одним із ефективних засобів консолідації випускників є створення спеціалізованої веб-спільноти. Основою її повинен стати каталог

випускників різних років, який вважають одним із ключових інструментів довготривалої та сталої роботи з ними [5] та конкурентною перевагою вишу. Доцільною також є робота зі студентами в цьому контексті, оскільки саме в студентські роки формується лояльність до альма-матер [7].

Попри те, що ідея створення таких веб-спільнот не є новою [7, 8], у кожному конкретному випадку необхідно враховувати характеристики вишу, попередній досвід роботи з випускниками, культурні особливості середовища тощо. Важливо обирати коректні типи веб-спільнот [9], або ефективно їх поєднувати для задоволення потреб користувачів (створювати гібридні веб-спільноти), а також враховувати тенденції розвитку системи WWW та передовий досвід організації онлайн-взаємодії користувачів.

ВИСНОВОК ТА МАЙБУТНІ ДОСЛІДЖЕННЯ

У роботі обґрунтована доцільність наукових досліджень та практичних розробок в напрямку створення веб-спільнот випускників вишів. В контексті Львівської політехніки авторами запропоновано наступний план дій:

- аналіз подання у WWW організацій випускників провідних вишів світу (враховуючи їхній регіон, тематичну приналежність, розмір та історію вишу тощо) для вивчення найкращих практик та бенчмаркінгу;
- окремий аналіз роботи з випускниками вишів України та країн, для яких систематична робота з ними не є

традиційним видом діяльності, та де немає уставленої культури взаємозв'язків випускник – альма-матер (наприклад, Скандинавії [4]) як рольової моделі для українських вищих навчальних закладів;

- оскільки багато веб-спільнот випускників мають закритий характер, надаючи ексклюзивні сервіси виключно своїм учасникам, доцільним є проведення опитування серед асоціацій випускників вишів різних країн щодо характеристик цих веб-спільнот та надсилання запитів на доступ до цих закритих середовищ із дослідницькою метою;
- кількісний та якісний аналіз випускників та студентства (майбутніх випускників) Львівської політехніки, проведення опитувань з метою визначення їхніх потреб, компетенцій, мотивації та інших характеристик з точки зору залучення їх до активності в межах майбутньої веб-спільноти, різних форм волонтерства, фандрайзингу та лобіювання інтересів альма-матер на різних рівнях;
- проектування функціоналу онлайн-середовища для побудови веб-спільноти випускників Львівської політехніки, визначення її особливостей, структури інформаційного наповнення та технічних вимог; інтеграція цього середовища з популярними онлайн-сервісами;
- безпосереднє розроблення та введення в експлуатацію онлайн-середовища, заходи щодо формування веб-спільноти випускників Львівської політехніки та управління нею;
- формування бази найкращих практик та науково-практичних рекомендацій для організацій випускників вищих навчальних закладів, тиражування успішних рішень у вітчизняних та зарубіжних вишах.

ЛІТЕРАТУРА

- [1] R. Korzh, A. Peleschyshyn, and Z. Holub. "Analysis of Integrity and Coverage Completeness

of the Informational Image of a Higher Education Institution," Proceedings of the 13th International Conference "Modern Problems of Radio Engineering, Telecommunications and Computer Science" (TCSET'2016), pp. 825-827, 2016.

- [2] R. Korzh, A. Peleshchyshyn, Yu. Syerov, S. Fedushko. "University's Information Image as a Result of University Web Communities' Activities," *Advances in Intelligent Systems and Computing*, pp. 115-127, 2017.
- [3] Ch. H. Bélanger, S. Bali, B. Longden. "How Canadian universities use social media to brand themselves," *Tertiary Education and Management*, Vol. 20, Iss. 1, pp. 14-29, 2014.
- [4] О. Л. Березко, П. І. Жежнич, А. О. Пастух, "Аналіз позиції та перспектив позиціонування Львівської політехніки у Вебометричному рейтингові університетів світу," *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*, № 775, С. 56–62, 2013.
- [5] K. Ebert, L. Axelsson, J. Harbor, "Opportunities and challenges for building alumni networks in Sweden: A case study of Stockholm University," *Journal of Higher Education Policy and Management*, vol. 37, No. 2, pp. 252–262, 2015.
- [6] Y. Neumann, E. Neumann, Sh. Lewis. "The Assessment Of Online Degree Programs: Lessons From Recent Alumni," *Contemporary Issue in Education Research*, Vol. 10, No. 1, 2017.
- [7] Garcia, Adriana R. "Delivering value through social networking: creating lifetime loyalty in young alumni: an interactive qualitative analysis of the undergraduate experience & using social media experience," PhD diss., 2014.
- [8] Tz.-M. Chen, Ch.-Ts. Yeh. "Integrating Facebook and Alumni into the Social Network Mobile Platform," *International Journal of Electronic Commerce Studies*, Vol. 5, No. 1, pp.109-114, 2014.
- [9] А. Пелешишин, О. Березко. "Аналіз сучасних концепцій розвитку глобального середовища WWW," *Вісник Національного університету "Львівська політехніка": Комп'ютерні науки та інформаційні технології*, № 565 – С. 57–64, 2006.

Створення студентського внутрішнього сайту групи як середовище для контекстного пошуку архівної інформації

Білушак Тетяна

Кафедра СКІД
НУ “Львівська політехніка”
Львів, Україна
tetiana.m.bilushchak@lpnu.ua

Ольховик Вероніка

Кафедра СКІД
НУ “Львівська політехніка”
Львів, Україна
vikyliy16@bigmir.net

Лужецька Роксолана

Кафедра СКІД
НУ “Львівська політехніка”
Львів, Україна
roksolana.luzhetska.98@mail.ru

This article discusses the advantages of electronic communication. In particular, the student internal site of the group was created. The site is explored not only as a means of communication, but on the environment for contextual retrieval of archival information

Ключові слова: студентський внутрішній сайт, засіб електронної комунікації, документно-інформаційна комунікація, контекстний пошук, архівна інформація.

ВСТУП

Найпріоритетнішим чинником розвитку сучасного суспільства стає інформація. Володіння інформацією поряд з умінням ефективно використовувати адекватні методи її збирання, аналізу і надання є основою успішної діяльності підприємств, установ та освітніх закладів. Розвиток інформаційного суспільства в Україні та впровадження новітніх інформаційно-комунікаційних технологій в усі сфери суспільного життя визначається одним із пріоритетних напрямів державної політики сьогодення. В установчій діяльності використовуються різні засоби, види і форми комунікації. Однак на сучасному етапі людства найбільш популярною і ефективною вважається електронна комунікація, яка з кожним днем все більше розвивається і вдосконалюється. Сучасні електронні прилади дозволяють більш оперативно, надійно, дистанційно обмінюватись повідомленнями.

ОГЛЯД ПЕРЕВАГ СТВОРЕННЯ СТУДЕНТСЬКОГО ВНУТРІШНЬОГО САЙТУ

Поряд із установчою електронною комунікацією, є не менш важливою і електронна комунікація студентських груп в освітньому закладі. Невід’ємним елементом в комунікації та знаходження спільних інтересів серед студентської молоді є переваги використання соціальних мереж. Проте, якщо аналізувати питання електронної комунікації студентів в навчальному процесі де потрібно структурувати, систематизувати, групувати документно-інформаційну комунікацію, то пропонується розглянути створення студентського внутрішнього сайту, не лише як засіб електронної комунікації, але і як засіб для контекстного пошуку інформації, зокрема і архівної. Створення студентського внутрішнього сайту групи будуть характерні всі ознаки документно-інформаційної системи це такі як: наявність масиву документів, засоби інформаційного пошуку за метаданими, зберігання та представлення інформації [1-6].

Всіма перевагами використання внутрішнього сайту як електронної комунікації, інтерактивного ресурсу користуються працівники кафедри СКІД (СКІД) Національного університету «Львівська політехніка» – завдяки автору ідеї та розробнику, яким є завідувач кафедри, доктор технічних наук, професор Пелешишин Андрій Миколайович. (рис.1) [7].

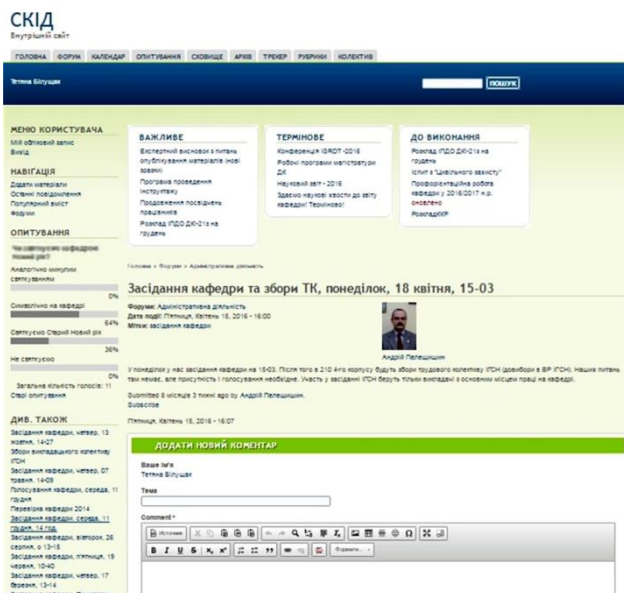
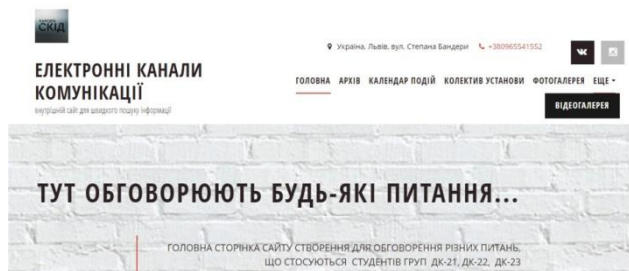

Рис. 1. Зображення внутрішнього сайту кафедри СКІД

Однією із переваг використання внутрішнього сайту викладачами кафедри СКІД є спільні опрацювання та формування документів, що є важливим аспектом в навчальному процесі.

Розглянемо розроблений внутрішній сайт для студентської групи на кафедрі СКІД.

- Зображення студентського внутрішнього сайту групи кафедри СКІД

На рис.2 зображено головну сторінку, яка буде використовуватися як дошка для спілкування між студентами групи та потоку на кафедрі СКІД з розміщеними певними розділами як: «Архів» де будуть групуватися та структуруватися документні масиви за роками, за предметами, за тематикою та за студентськими проектами. «Календар подій» де будуть розміщуватися та

зберігатися студентські події. Вкладка «Персональні дані студента» в якій можна віднайти контактну інформацію одногрупника. Також розміщені розділи «Фотогалерея» та «Відеогалерея» де зберігаються студентські фото та відео матеріали з різноманітних екскурсій, подорожей, конференцій впродовж навчальних років, які групуються та систематизуються за роками, подіями.

Таким чином, створений студентський внутрішній сайт полягає в автоматизації роботи студентських груп у колаборативних опрацювань документів, проектів та як середовища зберігання інформації та консолідації даних архівної інформації.

ЛІТЕРАТУРА

- [1] Т. Білушак, Р. Лужецька, В. Ольховик, "Засоби автоматизації роботи архівних підрозділів організації," Матеріали V Міжнародної наукової конференції «Інформація, комунікація, суспільство» (ICS-2016)., С. 332– 333, 2016.
- [2] Т. Білушак, М. Клепуц, "Роль інформаційно-комунікаційних технологій у роботі служби документального забезпечення управління," Матеріали II Міжнародної наукової конференції «Інформація, комунікація, суспільство» (ICS-2013)., С. 60–62, 2013.
- [3] А. М. Пелешишин, Інтернет-технології опрацювання консолідованих інформаційних ресурсів, В-во «Львівська політехніка», 2010.
- [4] А.М. Пелешишин, Р.О. Корж, "Аналіз сучасних видів та методів інформаційної діяльності ВНЗ в Інтернеті," Східно-Європейський журнал передових технологій, №2/2(62), 2013.
- [5] А. М. Пелешишин, Позиціонування сайтів у глобальному інформаційному середовищі: монографія, В-во «Львівська політехніка», 2007.
- [6] Y. Forkun, A. Peleschyshyn, " The fundamentals of communities creation and development in the social environment of the Internet," XIth International Scientific and Technical Conference Computer Sciences and Information Technologies (CSIT), pp. 99–101, 2016.
- [7] Внутрішній сайт кафедри СКІД. Режим доступу: <http://dep.skid-lp.info/>.

Соціальні комунікації

Мода як гра

Даценко Вікторія

Кафедра філософських і політичних наук
Черкаський державний технологічний університет
Черкаси, Україна
vsd211177@mail.ru

The coverage of fashion is boundless and extends to various directions of social life, culture and behavior of the person. The fashion is attractive. The fashion belongs not to the world of things, and the world of people. Game becomes a basis of designing of the sociality. Presence of value of a game at structure of fashion partly explains broad interpretation of fashion as esthetic phenomenon. Game, as well as fashion differs in heuristic, search character. She is connected with festive attitude. The fashion is one of means of self-affirmation and self-realization.

Ключові слова: мода, суспільство, комунікація, гра, культур, естетика.

Сфера дії моди безмежна і поширюється на різноманітні напрями соціального життя, культури та поведінки людини. Розуміння моди неможливе без адекватного розуміння сучасного світу. Мода є привабливою.

Мода – це багатофункційне соціально – психологічне явище. Перш ніж прийняти якісь модні новинки, людина конструє образи, пов'язані зі своєю зовнішністю та реакцією інших людей. Ці образи схематичні, але максимально відповідають цілі в вигляді ідеального образу. [2;83].

Мода не універсальна. Вона виникла в певному середовищі, після чого поступово перетворила багато суспільства і соціальні сфери у відповідності зі своєю логікою [3].

Мода належить не до світу речей, а до світу людей.

Філософ Жиль Ліповецькі пише, що мода – это певна форма соціальних змін, яка не залежить від певного об'єкту. Це соціальний механізм, короткотривалий, мінливий і впливає на різноманітні сфери життя. Він ставить поняття моди на центральне місце як елемент

загального соціального механізму. Всі соціальні феномени залежать від змін в моді.

Мета моди – бути потенційно безкінечною, тобто постійно створювати все нові форми.

Гра – один із найголовніших засобів колективних взаємин а також джерело формування соціальної свідомості. В ній найповніше активізується соціальне життя. Ігрові дії соціальні за своєю спрямованістю. Основою гри є фантазія і творчість. Людина сама створює образи, комбінує і поєднує їх, виявляючи свою самостійність. В грі розкривається творчий потенціал людини. Гра є універсальним елементом культури.

Голландський культуролог Й.Хейзінга одним з перших в ХХ ст. створює цілісну концепцію гри, закладаючи фундамент її нового розуміння в роботі “Homo ludens”. Він вперше пов'язав гру і культуру. Х.-Г.Гадамер інтерпретує гру як прекрасну естетичну видимість. За Фінком, у грі людина моделює себе і стає щасливою. Гра в ХХ ст. – більше ніж образ, прийом, метод. Вона характеризує реалізацію буття людини і принципи розвитку культури. Гра набуває особливого значення в естетиці постмодернізму.

Сфера гри є актуальною і в сучасному процесі ідентифікації особистості, і в кожній зі сфер суспільства зокрема.

Гра фокусує і відображує різноманітні феномени буття у їх граничних проявах.

Величезним є значення гри як форми виявлення потенційних аспектів подальшої самореалізації людини в суспільстві.

Радіонова Г.В. зазначає, що постмодерністська філософія цілком знаходиться під владою ігрової стихії, оскільки порушила чимало дотепер існуючих заборон і табу. Формуючи індивіда, гра несе на собі відбиток його індивідуальності.

Гра стає основою конструювання самої соціальності.

Гофман А.Б. вказує, що однією з внутрішніх цінностей моди є гра. Гра відрізняється евристичним, пошуковим характером. Наявність цінності гри в структурі моди частково пояснює широке тлумачення моди як естетичного явища. Молодь в ігровій формі долучається до соціальних норм і цінностей.

Важливою ігровою рисою моди є її неутилітарність. Модність і корисність тих чи інших стандартів просто лежать в різних площинах, які можуть зближуватися між собою або співпадати, а можуть віддалятися одна від одної.

Гра, як і мода відрізняється евристичним, пошуковим характером. Вона пов'язана з святковим світовідчуттям.

Гофман А.Б. зазначає, що в англійській мові існує два різних слова для позначення двох різновидів гри: play – вільна гра без різних правил і обмежень, game – гра, організована згідно раніше обговорених правил. Французький соціолог Р.Кайуа виділяє чотири види ігор: змагальні; засновані на випадковості; наслідувальні, засновані на удаваннях і маскарадів; і «запаморочливі». [1; 22].

В моді можна знайти всі виділені види і ознаки гри. Наявність цінності гри в моді частково пояснює широке витлумачення моди як явища естетичного.

Основною цінністю та капіталом сучасного суспільства є людина, яка вміє знаходити та засвоювати нові знання і приймати нестандартні рішення. Людина намагається творити свій власний життєвий світ.

Життя людини і суспільства різноманітне і всі його процеси підпорядковані законам доцільності і соціалізації.

Сформувались нові естетичні потреби особистості та механізми прояву естетичного. Відображення естетичного здійснюється у вигляді оціночного образу. Основними тенденціями розширення змісту естетичної мотивації людини є цінності, пов'язані з

«самоактуалізацією, саморозвитком особистості». Особистість є і продуктом суспільства, і творить себе з самої себе. Особистість є основним суб'єктом історичного процесу.

Найвищим проявом соціальної активності є творчість і творчо можна ставитись до всіх видів діяльності.

Прагнення людини виділятися у натовпі (соціальний статус) і, водночас, залишатися в ньому (психологічний аспект) відоме здавна і, як стверджують науковці, було та залишається рушійною силою у розвитку моди. В науковій літературі дане явище описується як пошук «індивідуального стилю».

Мода стилізує людину. Експериментування та гра є найважливішими методами дизайну, а тканина може стати стимулом для модельєра, підказуючи нові форми і творчі ідеї. Об'єкт являється модним до тих пір, доки він здатен символізувати дане. Модність для споживача – це прагнення до нових образів і моди.

Мода виражає весь стиль життя суспільства, кожна людина змушена покорятися їй добровільно і з захватом або пасивно і бездумно, мода тримає на поведі і тих і інших.

Мода – це один із засобів самоствердження та самореалізації.

Звертаючись до минулого, мода як гра сьогодні пропонує велику свободу вибору.

Взагалі мода виступає як культурний код епохи, що фіксує і відтворює картину світу.

ЛІТЕРАТУРА

- [1] Hoffmann A. B. Fashion and people. A new theory of fashion and fashionable behavior. Moscow: Nauka, 1994. – 160 p.
- [2] Kolosenko, M. I. Fashion Psychology : Textbook. manual for schools / I. M. Miloshenko. – 2nd ultrasound., Rev. – M.: Publishing House Of Onyx, 2006. – 320c. : Il.
- [3] Lars Svendsen. Fashion phylosophy <http://iknigi.net/avtor-lars-svendsen/49357-filosofiya-mody-lars-svendsen.html> K. Elissa, “Title of paper if known,” unpublished.

Agenda-setting в українських інтернет-медіа: закономірності розгортання сюжетних ліній

Захарченко Артем

Кафедра мультимедійних технологій і медіадизайну? Інститут журналістики,
Київський НУ імені Тараса Шевченка, Київ, Україна
artem.zakh@gmail.com

Understanding the principles that make the media pay attention to a variety of topics, and tools used by communicators to manipulate these topics, enables effectively delate their messages to the audience. The concept of "media agenda" as a kind of news sitcoms, wiht several parallel plot lines, allows to analyze the news information flow in the most comprehensive way. We use this approach to identify the patterns of Ukrainian news sitcoms.

Ключові слова: Порядок денний, логіка медіа, інформаційний потік, сюжетні лінії в новинах, сюжетні лінії в соціальних мережах

ВСТУП

Нинішні геополітичні реалії характеризуються вітчизняні науковцями під керівництвом В. Горбуліна як «Гібридна світова війна», ознакою якої є, зокрема, конвергенція збройних та інформаційних операцій [1]. Внутрішньополітична боротьба також набуває гібридних рис [2]. Відтак, медійний контент стає дедалі важливішим засобом впливу на політичні реалії. Його тематика дедалі більше підпорядковується логіці телесеріалів, і масовий реципієнт новин поступово переходить від кліпового до серіального способу мислення [3].

Одною з характерних ознак «серіальності» є сюжетні лінії, які послідовно розвиваються в новинних інформаційних потоках. Відтак, нашою метою є встановлення закономірностей, за якими подібні сюжетні лінії розвиваються.

ЗАКОНИ «НОВИННОГО СЕРІАЛУ»

Уявлення про феномен «сюжетних ліній» у новинах базується на двох концепціях науки про медіа-комунікації: теорії agenda-setting («встановлення порядку денного») та понятті media logic («логіки медіа»). Участь онлайн-видань, зокрема соцмедіа, у формуванні тематики новинних потоків (т.зв.встановлення порядку денного) зафіксована іще у 2000-х. Дослідники наголошують, що таким чином громадяни отримали можливість брати участь у формуванні порядку денного [4]. А.Чадвік постулює, що наразі неможливо віддати пріоритет у встановленні порядку денного традиційним чи соцмедіа, цим займається особлива «гібридна система», сформована з обох типів медіа [5].

Концепція “media logic” встановлює, що існують принципи, за якими подія чи особа обираються як матеріал для медіа. Після появи соцмереж говорять і про логіку соцмедіа [6].

У західних науковців [7] описано явище «медіа-вибуху»: надвисокої уваги медіа до певних подій упродовж короткого часу. Проте не лише короткочасні «вибухи» та випадкова інформація визначають зміст інформпотоку.

Як показує більш ніж річний аналіз інформпотоку українських інтернет-медіа, зазвичай впродовж доби у будні дні кожне з них оприлюднює приблизно однакову кількість повідомлень. Велику частину цих новин складають «сюжетні лінії» – інформаційні підпотоки, контент яких упродовж днів або тижнів можна скласти в історії або дискусії.

Сюжетна лінія у новинах – це тематичний інформаційний потік, який триває щонайменше кілька днів, складається з повідомлень про різні події

в певній системі. Увага медіа та аудиторії до системи, яку описує сюжетна лінія, як правило, значно підвищується на час його розвитку.

Питомими для сюжетних ліній у новинах є кросмедійність та кросплатформність. Адже теми вільно переходять від одного медіа до іншого, підсилюються різними видами ЗМІ. Звісно, природа соціальних мереж накладає свій відбиток на контент сюжетних ліній. Їх суб'єктивність та іронічність призводять до того, що тема починає розвиватися не лише у медійному, але й у інтернет-фольклорному модусі. Це є один із механізмів виникнення мемів, які можуть тісно взаємодіяти з «материнською» сюжетною лінією, а можуть отримати самостійний розвиток.

Зміст і тональність дискусії як правило майже тотожні у класичних та у соціальних медіа. Інакше буває у двох випадках:

- Існує інституційний тиск на медіа, або, що частіше буває в українських реаліях, фінансовий вплив на редакції та журналістів.
- Медіа-логіка працює за іншими принципами, ніж логіка соцмереж. Скажімо, у випадку, якщо медіа, в умовах не можуть не відписати заяв важливих політичних діячів, в той час, як соціальні мережі позбавлені цієї умовності.

Методи впливу на розвиток сюжетної лінії. Якщо відкинути прямий тиск на журналістів або корупцію, які не є припустимими в демократичній державі, існують декілька варіантів впливу на зародження та розвиток сюжетних ліній. У нашому моніторингу медіа 2016-2017 років було зафіксовано наступні методи впливу:

- Залучення до обговорення відомих політиків та інших медійних осіб.
- Вчинення учасниками дискусії певних скандальних або просто яскравих дій.
- Фейкові повідомлення.
- Вибіркова інформаційна активність органів влади.
- Акцент на бекграунді учасників певно дискусії.
- Акцентування на інших підтемах, що входять до базової.
- «Конспірологічні теорії».
- Обвинувачення у маніпуляціях.
- Залучення західних медіа.
- Інтеграція теми в контекст іншої, активної в цей час сюжетної лінії.

ВИСНОВКИ

Сюжетні лінії у новинах зазвичай є домінантами уваги як медіа, так і аудиторії. Відтак, для ефективного впливу на аудиторію комунікантам необхідно вирішити такі задачі:

- Інтегрувати свої тези до однієї або кількох сюжетних ліній.
- Створити сюжетні лінії, що найкраще надаються до інтеграції до них певних тез.
- Вплинути на розвиток сюжетних ліній таким чином, щоб у них найкраще просувалися саме певні тези.

У підсумку, можна говорити про два типи розвитку теми: природний та штучний. У природному новини про певну базову суспільну систему генеруються лише ньюз-мейкерами з цієї системи, їх поведінка відповідає принципам діяльності системи, а повідомлення, які ними оприлюднюються, безпосередньо стосуються теми дискусії та вільні від фейків.

ЛІТЕРАТУРА

- [1] The World Hybrid Warfare: Ukrainian Front [Online], V.P.Gorbulin Ed. Kyiv, Ukraine: NISD, 2017. – PP.19-33. Available: http://www.niss.gov.ua/content/articles/files/HW_druk_fin+site_changed-6e437.pdf.
- [2] A.Zakharchenko (2017, Mar 6). Blockade of Donbass: the Hybrid Political Struggle (Ukrainian Truth) [Online]. Available: <http://www.pravda.com.ua/columns/2017/03/6/7137240/>.
- [3] G.Pochepstov (2016, Mar 11). “House of Cards”: How the Series Mind Replaces the Clip One (Hvylia) [Online]. Available: <http://hvylya.net/analytics/society/kartochnyiy-domik-kak-na-smenu-klipovomu-myishleniyu-prihodit-serialnoe.html>
- [4] G.R.Boynton & G.W. Richardson, “Agenda setting in the twenty-first century” in *New Media & Society*, (2016) 18 (9), 1916-1934 (18pp).
- [5] A.Chadwick. *The Hybrid Media System: Politics and Power*. Oxford, UK: Oxford University Press, 2013. 272 pp.
- [6] J.van Dijck, and T.Poell. “Understanding Social Media Logic” (August 12, 2013). *Media and Communication*, Vol. 1, Issue 1, pp. 2-14.
- [7] A.E.Boydston. *Making the News: Politics, the Media, and Agenda Setting*. Chicago: University of Chicago Press, 20

Феномен постправди у контексті сучасних політичних комунікацій

Савчинський Руслан

Кафедра соціології
Львівський НУ ім. І. Франка
Львів, Україна
savchynskyi@gmail.com

Прокопишин Тарас

Кафедра соціології
Львівський НУ ім. І. Франка
Львів, Україна
taras.prokopyshyn@gmail.com

The article tells about the specifics of the phenomenon of post-truth in the context of social interaction and communications. Also described a history of phenomenon of post-truth and the main events that contributed to the popularity and prevalence of the phenomenon. Highlighted key subcategories of post-truth that is now actively researched.

Ключові слова: постправда, post-truth world, конструювання соціальної реальності, соціальні зміни,

Перехід сучасних суспільств у постіндустріальну/ постінформаційну фазу супроводжується перенасиченням інформаційного поля та діджиталізацією комунікаційних взаємодій, що має наслідком трансформацію соціальної, політичної та економічної сфер як у глобальному, так і у локальному вимірах.

У цих умовах і внаслідок дій акторів на різних рівнях суспільства формуються і виникають нові соціальні феномени. Одним із них є феномен постправди, яка все частіше стає предметом досліджень у соціології.

Минулоріч поняття «постправда» стало «словом року» за версією Оксфордського словника. На думку дослідників «постправдивість» стосується умов «при яких об'єктивні факти менше впливають на формування суспільної думки, ніж апелювання до емоцій і особистих переконань».

Незважаючи на те, що поняття «постправда» є доволі новим, проблематика соціального впливу та конструювання здавна є об'єктом досліджень соціологів. Зокрема у теорії соціального конструктивізму П. Бергер та Т. Лукман

намагалися знайти відповідь на запитання як суб'єктивне значення стає соціальним фактом. Прибічники символічного інтеракціонізму — Дж. Г. Мід, Г. Блумер — досліджували роль символів у соціальній взаємодії та повсякденній комунікації.

Французький дослідник Ж. Бодрійяр виділяв декілька типів відображення соціальної дійсності: просте, спотворене, вдаване, маскування відсутності й симулякр, що не має стосунку до реальності. Окремо слід виділити плеяду дослідників феномену суспільної довіри у контексті соціальних комунікацій та соціального капіталу (Ф. Фукуяма, П. Штомпка, Дж. Колеман та ін.).

Згідно з Оксфордським словником, вперше термін «постправда» з'явився у 1992 році у журналі The Nation в есе сербсько-американського драматурга Стіва Тесіча. У 2004 р. американський письменник Ральф Кейс ввів термін «Ера постправди» і детально описав його у книзі «The Post-Truth Era: Dishonesty and Deception in Contemporary Life».

Особливої популярності концепт набув після двох подій, які змінили політичну кон'юктуру світу — Brexit'у та перемоги Дональда Трампа на президентських виборах у США. Саме ці події глобального масштабу, на нашу думку, об'єктивізували присутність феномену в соціальних, зокрема, соціально-політичних процесах.

Впродовж усієї агітаційної кампанії VoteLeave прихильники Brexit'у використовували декілька ключових меседжів, одним із яких була теза про те, що членство в ЄС коштує країні 350 млн. фунтів у тиждень. Незважаючи на офіційні спростування, активісти використовували цю тезу

до кінця кампанії. Меседж став «альтернативним фактом», а обґрунтовані спростування фактично не впливали на виборців.

Іншим прикладом маніпуляцій фактами є останні президентські вибори у США, на яких неочікувано для світової спільноти переміг представник Республіканської партії США Дональд Трамп. З огляду на велику кількість нестандартних політичних ходів, кампанія Трампа має усі шанси увійти в історію світової політики як компанія із максимальним використанням технологій для політичних маніпуляцій та пропаганди.

За підрахунками аналітиків, 70% тез, які майбутній президент США озвучував під час передвиборчої кампанії, були неправдивими (а 16% із них були оцінені як «Pants on Fire», тобто як цілковита маячня). Фактично, команда Трампа доносила до виборців те, що вони хотіли почути.

На користь Трампа працювала велика мережа політичних сайтів, завдяки яким у серпні 2016 року охоплення фейкових новин, які продукувалися у Македонії та поширювалися серед виборців США, перевищило охоплення новинного контенту, який публікували топові й авторитетні видання — New York Times, Washington Post та інші. Найпопулярнішою публікацією став матеріал «Папа Римський шокував світ, благословивши Дональда Трампа», який отримав 960 тис. лайків, коментарів і репостів. Іншим цікавим фактом конструювання соціальної реальності є використання big data та психографії для сегментації та впливу на виборців.

Як бачимо, концепт «постправа» в основному розглядається у контексті «політики постправди» («post-truth politics»). Основними підтемами досліджень і наукових розвідок є «світ постфактів» («post-facts world»), про який писав Ф. Фукуяма; «альтернативні факти» — поняття, яке набуло популярності після висловлювань радниці Д. Трампа К. Конвей під час зустрічі із журналістами; «кібер-війни», розквіт яких пов'язують із діяльністю інформаційних хакерів впродовж президентської передвиборчої кампанії у США та Brexit'у; фейкові новини («fake news») — повністю або частково неправдива інформація, яка транслюється у суспільстві під виглядом збалансованих новинних повідомлень; газлайтінг («gaslighting») — тип інформаційного впливу,

завдання якого — змусити індивіда засумніватися у власному сприйнятті реальності.

Окреслені виміри соціальних змін пов'язаних з феноменом постправди, на нашу думку, актуалізують ряд тематичних полів для соціологічної розвідки. Це питання соціальної реконструкції сприйняття та відтворення соціальної реальності, перегляд відносин довіри, проявів та форм соціального капіталу в сучасному суспільстві.

На рівні інституційних трансформацій уваги дослідників заслуговує проблематика перерозподілу влади, механізмів політичної участі, популізму та його впливу на громадську думку, трансформації ролі традиційних та новітніх медіа та інституту журналістики.

ЛІТЕРАТУРА

- [1] <https://en.oxforddictionaries.com/word-of-the-year/word-of-the-year-2016>
- [2] <https://en.oxforddictionaries.com/definition/post-truth>
- [3] [https://en.wikipedia.org/wiki/Ralph_Keyes_\(author\)](https://en.wikipedia.org/wiki/Ralph_Keyes_(author))
- [4] <https://fullfact.org/europe/our-eu-membership-fee-55-million/>
- [5] <http://www.politifact.com/personalities/donald-trump/>
- [6] https://www.buzzfeed.com/craigsilverman/how-macedonia-became-a-global-hub-for-pro-trump-misinfo?utm_term=.y15DKj5Nmo#.ktMrZ2Y45z
- [7] https://www.buzzfeed.com/craigsilverman/viral-fake-election-news-outperformed-real-news-on-facebook?utm_term=.ti28p53Xo1#.tc02NdVr7b
- [8] <https://zbruc.eu/node/59714>
- [9] <http://www.economist.com/news/briefing/2170649-8-dishonesty-politics-nothing-new-manner-which-some-politicians-now-lie-and>
- [10] <https://www.project-syndicate.org/onpoint/the-emergence-of-a-post-fact-world-by-francis-fukuyama-2017-01>

Вплив постмодерну на сучасні медіа

Попіль Дарина

Факультет історії

Університет Папєжські Яна Павла II у Кракові

Львів, Україна

darka.popil@gmail.com

The paper discusses the situation of modern journalism in the context of postmodern era. The influence of the main features of the postmodern era on television and online journalism is analyzed.

Key words: journalism, media, postmodern, mass culture, pluralism, information.

Наприкінці XIX – на початку XX століття культура зазнає великих трансформацій, через появу технічних засобів масової інформації і комунікації (радіо, кіно, телебачення), також зростає кількість і вплив газет та журналів. У цей період культура виходить на новий рівень, починаючи співпрацю із медіа. Якраз тоді починає зароджуватись поняття масової культури. Згодом воно набирає нової, ще більшої сили з появою Інтернету.

Вадим Руднев пише, що поява масової культури у XX столітті пов'язана не тільки з розвитком техніки, що привів до величезної кількості джерел інформації, але і з розвитком та зміцненням політичних демократій у світі [4].

Література у масовій культурі трохи відходить на другий план, на перший виходить телебачення. Джованні Сарторі наголошує: «Занурені в культуру образу, тобто у світ вражень, люди втрачають здатність жити у світі слова, тобто роздумів, особа поволі перетворюється з відомої істоти *homo sapiens* в нову істоту, котру за аналогією можна було б назвати *homo videns*» [6]. Автор зазначає, що витворюється культура образу, яка, проте, не є істинною, адже не передбачає знання, саме тому радше є деградацією, нівеляцією культури. Наприкінці 90-х років відбувся перехід від книжкової до візуальної свідомості (*homo legens* → *homo videns*).

Фактично, тільки-но з'явившись, телебачення починає дуже сильно змінювати реальність,

плутатись з нею. Телебачення спричинює перебування людини наче у 2-х паралельних світах: у фізичному та інформаційному. Відбувається розчинення телебачення в житті, розчинення життя в телебаченні. «Телебачення спостерігає за нами, телебачення відчужує нас, телебачення маніпулює нами, телебачення інформує нас... Ми залишаємося у всьому цьому заручниками аналітичної концепції ЗМІ, концепції активного й ефективного зовнішнього агента, концепції "перспективної" інформації, в якій точкою сходу є горизонт реального і сенсу» [1]. Потрохи людська свідомість починає звикати до цієї другої інформаційної реальності, робиться залежною від неї, а з часом навіть частково вважати її єдиною справжньою реальністю. Маріан Шкотка зазначає: «Вже давно і багато разів втратила силу формула: я мислю, значить, я існую; знайшла ж силу формула: я існую, якщо на мене звернули увагу мас-медіа. Те, що не з'явиться в засобах інформації, не існує» [5]. Людина починає перетворюватись у *homo informaticus*, вона залежить від інформаційних потоків, без надходження інформації вона відчуває себе незатишно, некомфортно. Медіа починають здійснювати потужний вплив на людину. «Саме вплив постмодерну зробив сучасні медіа такими, якими вони є, ба навіть більше — саме вияв постмодерну в комунікативістиці сприяв формуванню такого, а не іншого суспільства, а саме — інформативного» [2], — зазначає українська дослідниця Наталія Габор. Ми живемо у часи, коли все більше інформації і все менше сенсу. Тут спостерігаємо процес симуляції, замість того, щоб створювати комунікацію, інформація вичерпує свої сили в інсценуванні комунікації. Замість того, щоб виробляти сенс, вона вичерпує свої сили в інсценуванні сенсу. Інформація створює штучне

відчуття знання, але сама по собі вона не є знанням і не продукує його.

У своїй статті «Постжурналізм- Постмодернізм- Постреальність», Наталія Габор, опираючись на думки американських дослідників комунікативістики Джона Хармса та Девіда Діккенса, стверджує, що процес, коли медіа більше не відображають реальність, а починають її самі створювати, вже не можна більше назвати журналістикою, це вже поняття «постжурналізму» [2].

Російський журналіст та редактор Олександр Караулов описує рис постмодерну, що впливають на сучасну журналістику. Перша риса – це неможливість приховування інформації. Ми живемо у «глобальному селі», де всі за всіма шпигують. Друга риса – вимушена залученість у чужі справи. Віртуальна реальність дає можливість сучасному індивіду виставляти себе назовні у соціальних мережах, твіттері, скайпі. Третя риса – ідея фальшивої відповідальності. Перебуваючи у просторах віртуальної реальності, людська свідомість постійно нашоухується на якісь прохання допомоги, індивіду здається, що він причетний до будь-якої з проблем, з якими стикається в Інтернет-просторі. У багатьох людей розвивається «комплекс відповідальності за долю Всесвіту», їх психіка перевантажується і втомлюється від цього відчуття. Але «ідея фальшивої відповідальності», спровокована віртуальною реальністю, може вилитись і в зовсім іншу рису – байдужість [3]. Людина плутається поміж реальностями в епоху постмодерну. Вадим Руднєв зазначає, що в постмодернізмі немає єдиної реальності, вона розчиняється у безлічі віртуальних [4].

В епоху постмодерну медіа здійснюють колосальний вплив на людську свідомість з допомогою телебачення та Інтернету. Цей вплив часто буває негативним, навіть маніпулятивним. Медіа в епоху постмодерну часто вже не просто віддзеркалюють реальність, а стають її творцями. Постмодерн своєю свободою та плюралізмом допоміг медіа створити «мультиреальність», у якій всі реальності перетинаються одна з одною. Постмодерн звільнив журналістику від багатьох догм, правил та обмежень, але породив також багато питань, на які поки що не має однозначних відповідей.

ЛІТЕРАТУРА

- [1] Бодрійяр Ж. Симулякр і симуляція [Електронний ресурс] / Ж.Бордьяр. – [Цит. 2010, 2 жовтня]. – Режим доступу : <http://lib.rus.ec/b/289456/read>
- [2] Габор Н. Постмодернізм-Постжурналізм- Постреальність [Електронний ресурс] / Н. Габор. – [Цит. 2009, 1 квітня]. – Режим доступу: <http://www.lnu.edu.ua/mediaeco/zurnal/N1/Mediap hilos/gabor.htm>.
- [3] Караулов А. Осторожно постмодерн [Електронний ресурс] / А. Караулов. – [Цит. 2009, 22 вересня]. – Режим доступу : http://www.maximonline.ru/poleznoe/luchshee/_article/ostorozhno-postmodern
- [4] Руднєв В. Словарь культуры XX века [Електронний ресурс] / В. Руднєв. – [Цит. 2009, 3 грудня]. – Режим доступу : <http://lib.ru/CULTURE/RUDNEW/slowar.txt>.
- [5] Шкотка М. Што же дальше госпожа Эпоха постмодерна? [Електронний ресурс] / М. Шкотка , перек. О Малевич // – Нева. – 2003. - [Цит. 2011, 25 квітня]. Режим доступу:<http://magazines.russ.ru/neva/2003/10/shkotka.html>
- [6] Sartori Giovanni. Homo videns [Електронний ресурс] / G. Sartori. – [Цит. 2010, 2 жовтня]. – Режим доступу : <http://www.monografias.com/trabajos12/pdaspec/pdaspec.shtml>

Особливості відтворення відеоряду в різножанрових телепрограмах

Кияшко Юлія

Кафедра сучасних європейських мов
Інституту гуманітарних наук
Університет державної фіскальної служби України
Ірпінь, Україна
kiyashko_u_p@ukr.net

The article investigated the changes in modern visual media on organizational and structural levels. There discusses creating of new genres and methods in the audiovisual world. Modern journalists try to find the best model of video to attract the more part of traffic. Article analyses the modern trend of television companies to mix genres or create variations of traditional genres. Although these trends is continuing along with classic TV dominance, so has the diversity of channels and access. Due to this increased parity there is a new challenge for journalists or redactors to find new ways to stay relevant and interesting.

Ключові слова: жанр, телебачення, конвергентність, відеоряд, медіапродукт, відеосюжет, відеофрагмент.

Унікальною особливістю телеповідомлення є наявність у ньому візуального ряду. У сучасному медіасередовищі відеоконтент набуває популярності і вважається одним із найпотужніших чинників впливу на глядача. Візуальна комунікація використовується як на телебаченні, так і в новітніх медіа, де платформою для трансляції є соціальні мережі (facebook, ВКонтакте, Instagram та багато інших), рейтингові відеохостингові компанії, що надають користувачам послуги зберігання та розповсюдження власного відеоконтенту (Youtube, Vimeo та ін) [1].

Комерціалізація комунікаційних каналів зумовлює трансформацію діяльності і в творчий галузі медіамейкерів. Сучасні технології дозволяють використовувати різноманітні методи відображення відео у різних жанрах і форматах задля привернення найбільшої частки

трафіку до традиційних телеканалів, а також площині Інтернет телебачення.

Так, наприклад, систему жанрів на телебаченні, яку запропонували та дослідили: А. Яковець, Г. Кузнєцов, А. Юровський, Е. Багіров, К. Гаврилов, В. Цвік; зображально-виражальні особливості відеоряду, що розглянули Н. Горюнова, Н. Зарецька, Н. Утілова, Ю. Шаповал, на сьогодні вважаємо основоположними й класичними, але такими, що потребують адаптації до сучасних тенденцій новітніх мас медіа. Це стосується й темпоритмічної організації, й використання спецефектів у відео, а також різноманітних монтажних прийомів.

Залежно від функціональних, змістових, типологічних ознак телепрограми змінюються методи і способи творення відеоконтенту:

- технічний аспект: побудова зображального ряду відеповідомлення;
- творчий аспект: наявність і репрезентація зорових образів;
- технологічний аспект: композиційний склад відеокадру в контексті цілого повідомлення.

Так, сучасний візуальний медіаконтент важко диференціювати за якоюсь системою жанрового розподілу. Всі складові одного повідомлення дослідниця Лосєва Н. пропонує образно уявити, як «інфоатоми», чим аргументує ідею диверсифікації виробництва різних частин мультимедійної історії і оптимальність її режисерування [2].

На практиці у виробництві відео спостерігаємо взаємопроникнення жанрів, відхід від чіткого дотримання усталених типологічних

ознак того чи іншого виду програм. Про такі тенденції засвідчували дослідники ще на початку нашого століття [3].

Сьогодні це питання набуває нового звучання через мультимедійність і конвергентність мас медіа, зокрема. Цей аспект розглядають наковці в сучасному українському медіапросторі, стверджуючи, що сучасна українська мультимедійна журналістика знаходиться в стадії становлення та пошуку своїх форм вираження за допомогою жанрових особливостей журналістських текстів, які стали можливими завдяки технологічній складовій [4].

Новинний випуск містить сюжети, сповнені кадрами образами, або прояви рекреативної функції у вигляді цікавих, але неважливих новин, що покликані привернути більше уваги глядача. Справедливим залишається «розподіл на документальні і художні (ігрові), оскільки одне й те саме можна показати по-різному, у формі демонстрації документу або за допомогою створення художнього образу» [5].

Відеоілюстрація і відеосюжет вже існують разом в єдиному інфопросторі. Відеофрагмент як сукупність кадрів або один технічно недосконалий, але знятий з місця події епізод, може бути:

- по-перше - самостійною одиницею, що швидко поширилась соціальною мережею;
- по-друге - складовою сюжету.

Відеофрагмент – одразу в соціальних мережах чи на власній платформі, відеосюжет – згодом, після технічної обробки (монтаж, озвучка, редакторські правки, внесення до сітки мовлення та в програму новин). Оперативність і брак часу поглинає увагу глядача одразу, але в обличчі користувача соціальної мережі, звідки багато хто формує картину світу, не доходячи до телеприймача. Разом з тим глядач не завжди шукатиме цілеспрямовано готовий сюжет і на онлайн сторінках телеканалу. Тому ця окрема одиниця відеоконтенту, що містить інфопривід, цілком задовольняє потребу глядача. Естетика кадру у випадку з потоковим відео відходить на другий план. Інакше є ризик взагалі втратити глядацьку аудиторію. Але це все не суперечить теорії класичного і «правильного» телебачення з особливостями відеосюжету і притаманними йому стриманістю у висловах та зображально-виражальних засобах, репортажу – з його

«ефектом присутності» та якісним стендапом, інтерв'ю – з чіткою структурою та логічною послідовністю запитань.

Аналіз технологічних особливостей побудови зображального ряду у програмах різних за жанром (інформаційних, розважальних, публіцистичних) і тематикою свідчить, що чітка система жанрових ознак організації відеоматеріалу перебуває у стані трансформації.

ЛІТЕРАТУРА

- [1] Top 15 Most Popular Video Websites, April 2017. [Online]. Available: <http://www.ebizmba.com/articles/video-websites>
- [2] N. Loseva, A. Kachkaeva, Convergence and genres of multimedia, Moscow, 2010, pp. 129-235.
- [3] G.V. Kuznetsov, V.L. Tsvik, A.YA. Yurovskiy, Television Journalism, Moscow: High School, 2002. [Online]. Available: <http://libroteka.com/knigi/3/kuznecov-televizionnaya-zhurnalistika-skachat-knigu-besplatno>
- [4] N.A. Vigovs'ka. "Multimedia and convergence as the factors of the regional media transformation", Ph.D. dissertation, Theory and history of journalism. Classical Private University, Zaporizhzhya, 2015, p.107.
- [5] N.V. Vakurova L.I. Moskovskyn, Typology of genres of modern screen products. Moscow: Institute of Contemporary Art, 1997. [Online] Available: <http://evartist.narod.ru/text3/08.htm>

Виклики стратегії крос-медійного публішингу: суб'єктивний рівень

Шевченко Ганна

Кафедра масової та міжнародної комунікації
ДНУ імені Олеся Гончара
Дніпро, Україна
annashewchenko@ukr.net

The article deals with journalistic transformational processes, which are caused by media convergence and the rapid development of new media. The primary focus is on the crossmedia as the modern strategy of online-journalism. In particular we are interested in crossmedia publishing as innovative strategy of development and working of the journalistic theme for the different media with due regard to their characteristic features. Feedback with recipients and the system of references play an important role. During realization of crossmedia strategy the difficulties, driven by human factor, become apparent.

Ключові слова: медіаконвергенція, нові медіа, крос-медіа, крос-медійний публішинг, якісна журналістика.

ВСТУП

Сьогодні ні в кого більш не викликає сумнівів той факт, що нові медіа з їхніми потужними можливостями вже давно і докорінно змінили традиційну картину журналістської буденності, вони не тільки принесли усім учасникам інформаційно-комунікаційного процесу нові виклики, але й пропонують оптимальні шляхи вирішення проблем, що опинилися на зтику старого і нового. На думку учених О. В. Олександрова та В. Г. Оскрого, «тенденція конвергенції медіа-контенту на цифрових платформах, яку ми спостерігаємо в ряді зарубіжних країн, приводить нас до переконання, що майбутнє журналістики крос-медійне» [1, 125]. Під терміном «крос-медійний публішинг» ми розуміємо інноваційну стратегію розробки однієї теми одразу для декількох медіа з урахуванням їхніх специфічних особливостей, збагачену наявністю зворотного каналу з

реципієнтом та системою взаємопосилань між усіма задіяними платформами.

Крос-медійна журналістика має свої переваги. Користувач має вибір носія інформації: чи то газета чи інтернет, чи то телебачення чи власний телефон. Місце користування вже не грає ролі. Крос-медійна журналістика означає актуальність, адже у мережі нова інформація поширюється дуже швидко, на противагу класичним медіа, які цінують передусім за подання тла подій та ґрунтовність, за систематизацію інформації у новинному середовищі суспільства. Крос-медійна журналістика апелює до читачів та користувачів усіх вікових груп.

Але наскільки багатообіцяючою не була б теорія, на практиці крос-медійна робота зіштовхується із низкою труднощів, серед яких можна назвати нездатність двох царин, аналогової та дигітальної, працювати разом. За відсутності медіанейтральності, кожний підрозділ відстоює перш за все власні інтереси. Окрім того часто причиною незлагодженості колективу є різниця у віці між редакторами газет та онлайнівцями, які частіше є молодшими за своїх колег з друкованої газети.

Комунікація між двома світами та відділами, що їх обслуговують, може ускладнюватись через лінійність мислення та лінійність у прийнятті рішень, що суперечить реалізації префікса крос. Необхідний форум для ефективного вирішення робочих питань, що сприятиме зменшенню симптоматичної для нашого діловодства бюрократизації. Форум як у непрямому, метафоричному значенні, так і у просторовому. Ефективним є розташування обох редакцій в одній будівлі, тоді виникає менше логістичних труднощів. М. Філімонов, керівник Об'єднаної

редакції новин РІА «Новости» позитивно характеризує досвід перевлаштування редакції: «Кореспонденти, звісно, не перетворились на професійних фотографів, а більш-редактори не почали випускати текстові новини, але у рядових журналістів відбулося різке розширення горизонту уявлення того, де, як і хто може використовувати їхній контент. Якщо раніше текстовики не переймалися тим, як буде проілюстровано їхня новина, то зараз вони слідкують за цим, і якщо не можуть зняти самі, то підказують, де і яку ілюстрацію краще знайти і використати» [2, 66].

Конвергенція онлайн та друку не є природним процесом, а довгостроковою політикою максимізації ресурсів задля реалізації інтересів обох сторін. Адже, з однієї сторони, кожний співробітник хоче рости як спеціаліст і покращувати свої навички, з іншої, ніхто не хоче працювати більше, ніж це можливо. Якщо поглянути на діяльність відео-журналіста, він виконує функції власне журналіста, оператора та монтажера. Щоб зробити якісний медіапродукт, він має демонструвати відмінні навички з усіх відповідних невіддільних питань. За таких обставин крос-медійна робота означає не лише мистецтво на межі можливого, але й здатність чесно і відразу сказати, які з завдань зробити неможливо. Західноєвропейські медіакритики, дискутуючи питання завеликого тиску на сучасного журналіста, порівнюють крос-медійного спеціаліста з міфічною «свино-маткою, що несе яйця, дає молоко та вовну». Основні сумніви щодо існування професіонала такого рівня сформульовано так: «універсал – ремісник, а не професіонал; універсал працює поверхово; універсал вбиває авторську, якісну журналістику. Крайнощі, як це має місце при зіткненні «нового» з «традиційним», з часом втрачають гостроту, зближуючись. Можна вважати, що «універсальність» збагачує традиції. Але ця дискусія ще не завершена» [2, 61].

Наявність крос-медійної стратегії є, на нашу думку, важливим критерієм якості. Тут ми маємо на увазі не стратегію для кожного окремого медіаносія, а власне процес поєднання різних продуктів. Має бути присутній так званий «крос-медійний цар», контент-продюсер, тобто той, хто відповідає за координацію різних медіапродуктів. Добре, якщо ця людина посягає високу ланку в

ієрархічній драбині, в шеф-редакції або керівництві видавництва і планово проводить зустрічі між керівниками друку та електронної версії. Імплементация крос-медійної стратегії має реалізовуватися по всій вертикалі аж до репортера.

Матеріали з моменту їхнього виникнення мають бути доступні для редакторів усіх платформ. Втілення крос-медійної стратегії можна порівняти з принципом сполучених посудин, де інформація має право вільного використання обома сторонами, зі взаємними посиланнями. Недопустимо публікувати в мережі новини, що вчора вийшли друком в газеті, так само недопустимо розміщувати в газеті новини, що напередодні вже встигли облетіти віртуальний світ.

Слід розуміти, що крос-медіа не є синонімом слова якість, тобто самий лише факт переорієнтації класичної газети на крос-медійний формат не зробить з низькопробної газети якісне елітне видання. Але стандарти якості журналістики, як то ґрунтовність розслідування, об'єктивність і гласність, незалежність та чітке відмежування редакції від реклами, відчуття відповідальності та самокритика, у супроводі комплексної кросмедійної стратегії відкривають перед якісною друкованою газетою шлях до вимогливого сучасного читача.

ЛІТЕРАТУРА

- [1] A. V. Aleksandrov, V. G. Oskrogo, "Crossmedia and Internet Reality of Ukraine" (in Russian), Dialogue: media studies, vol. 16, pp. 125-129, 2013.
- [2] A. G. Kachkayeva, Journalismus and Convergence: Why and how traditional media are transformed into multimedia. Moscow, 2010 (in Russian).

Засоби реалізації комунікативних завдань у політичному дискурсі

Орехов Валерій

Кафедра соціальних комунікацій
Маріупольський державний університет
Маріуполь, Україна
oriehov@gmail.com

The article is devoted to the study means to implement the most common communication problems in political discourse. The author analyzed the dependence of communicative tasks newspaper texts of political direction of their genre affiliation. He allocated linguistic and non-linguistic means of implementing communicative tasks. Lexical and grammatical means as part of the linguistic means is called. In the composition non-linguistic means it is adopted photos and general features of registration of edition (font, format of set, decorative elements).

Key words: communicative influence, political discourse, genre, linguistic, lexis.

Політичний дискурс на сьогодні все частіше стає об'єктом наукових досліджень, розглядаючись у контексті засобів масової комунікації (Г. Почепцов, Г. Булацький, А. Кочергін), у лінгвістичному (А. Загнітко, Ф. Бацевич, О. Шейгал) та філософському (Г. Клаус, М. Лозинський) аспектах. Серед причин активного вивчення політичного дискурсу можна виділити передусім ту значимість, яку він має в житті суспільства.

Вибір конкретного засобу реалізації комунікативного завдання чи низки комунікативних завдань, наявних у політичному дискурсі, обумовлюється, по-перше, комунікативною стратегією, яка реалізується (проінформувати про певну подію, ситуацію; переконати аудиторію; вразити, епатувати аудиторію тощо), і по-друге – жанровими особливостями цього дискурсу. Жанрова палітра політичного дискурсу є досить широкою – від класичних публіцистичних жанрів (інтерв'ю, політична замітка, репортаж, передова стаття і т.д.) до таких форм художньої публіцистики та

фольклору, як «громадянська поезія», політична частівка, байка, «казка», гумористичні та абсурдні жанри, памфлет, епіграма, анекдот тощо [3]. Більшість зазначених жанрів можна на підставі характеру загальної комунікативної мети розподілити на два типи: інформативні та аналітичні [1].

Оскільки газетні статті належать до візуальних ЗМІ, то арсенал засобів реалізації комунікативних завдань у них (порівняно з аудіовізуальними ЗМІ) є дещо обмеженим. Умовно можна виокремити два типи таких засобів: мовні і позамовні.

Серед мовних засобів найперше слід виділити засоби лексичного та граматичного характеру. Лексика політичного дискурсу характеризується наявністю великої кількості власне суспільно-політичних лексем (громадський, держава, ідейність), слова ж загальноповсякденної лексики, вживані у суспільно-політичній сфері, набувають відповідного контекстного значення: боротьба (політичних сил), змагання (систем) тощо. Політичні тексти вміщують багатозначну, емоційно-експресивну лексику, тропи та стилістичні фігури. Якщо наявність суспільно-політичної лексики простежується в усіх жанрах політичного дискурсу, то використання емоційно-експресивних засобів може істотно різнитися залежно від жанрового типу текстового матеріалу. Так, як правило, кількість емоційно забарвленої лексики у політичному дискурсі інформаційних жанрів типу прес-релізу чи «твердої» замітки є меншою, ніж, наприклад, у політичних творах з публіцистичного журналістського роду (замальовка, памфлет, фейлетон тощо) [2].

Для вираження авторської позиції в політичному дискурсі застосовується широкий спектр лексико-стилістичних засобів, зокрема,

використання оцінної лексики, різних тропів, стилістичних фігур і навіть інвективної лексики (її літературного типу).

Засоби граматичного характеру найчастіше слугують для увиразнення комунікативного впливу, що досягається лексичними засобами. Серед них найбільш ефективними, на нашу думку, є синтаксичні засоби, зокрема конструкції експресивного синтаксису, значення яких полягає в посиленні експресивності тексту або у створенні експресивного забарвлення там, де за умов нейтрального порядку слів воно взагалі відсутнє. Одними з найуживаніших експресивних конструкцій такого типу є парцеляція та приєднування.

Залученню уваги адресата слугують і позамовні засоби реалізації комунікативних завдань, завдяки яким відбувається також унаочнення матеріалу, підсилення впливу інформації на адресата тощо.

Так, важливі повідомлення, що стосуються політичних діячів, нерідко супроводжуються вміщенням світлин цих осіб, що слугує ефективним засобом привернення читачької уваги та засобом акцентуації на важливості вміщеної під світлинами інформації. Саме на світлинах та заголовках перш за все концентрується увага читача, і саме світлини є джерелом первинної інформації щодо описуваних у журналістському матеріалі явищ, подій. Фотоматеріали іноді вміщують досить важливі попередні відомості, що можуть стосуватися, наприклад, складу учасників заходу, їх загального настрою, результативності перемовин тощо, а отже, виступають своєрідними елементами перспекції у дискурсі, і тому посилена увага читачів до них є цілком виправданою.

Окрім світлин, до позамовних засобів реалізації комунікативних завдань у політичному дискурсі належать також загальні стильові особливості оформлення видання: розміри і способи відтворення зображень, їх кількість на сторінку та відсоткове відношення до текстових матеріалів; наявність і способи функціонування декоративних елементів (рамки, лінійки, плашки, підкладки); способи позначення початку та закінчення окремої публікації або добірки, а також розмежування матеріалів добірок; система рубрикації, яка включає наявність заголовків, рубрик, підзаголовків тощо, їх графічне

(шрифтове, розмірне) і композиційне виконання, поєднання з декоративними елементами; склад елементів колонтитулу і його оформлення; способи виділення та акцентування [4]. Так, посиленню загального експресивного плану газетного політичного дискурсу, його увиразненню слугують урізноманітнення шрифтів, форматів набору, насичення тексту декоративними елементами і т. ін.

Отже, мовні засоби реалізації комунікативних завдань у політичному дискурсі слугують перш за все для передавання ставлення автора до описуваних об'єктів, ситуацій, явищ дійсності та увиразнення комунікативного впливу, а позамовні засоби – передусім для привернення уваги, унаочнення матеріалу, посилення його впливу на адресата тощо.

ЛІТЕРАТУРА

- [1] А. П. Загнітко, «Сучасний політичний газетний дискурс: риторика і синтаксис», Донецький вісник наукового товариства ім. Шевченка. Мова, Т. 16, Донецьк: УКЦ, 2007, с. 108-118.
- [2] И. Л. Михайлин, Основы журналистики, Харьков: ХИФО, 2004.
- [3] К. Серажим, Дискурс як соціолінгвальне явище: методологія, архітектоніка, варіативність, Київ: Видавництво Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка, 2002.
- [4] В. Е. Шевченко, «Стильові особливості оформлення сучасної преси», Українська періодика: історія і сучасність, Львів, 2003, с. 561-566.

Властивості інформації

Партико Зіновій

Кафедра журналістики та засобів масової комунікації

НУ "Львівська політехніка"

Львів, Україна

partyko@ukr.net

The small number of publications that systematically describe property of information are marked. It is proposed to divide properties of information into: (a) common properties, that is common to all, without exception, types of information, and (b) specific properties, that is unique to certain types of information. Among the common properties of information are the next: quality, quantity, value, validity, complexity, compression and novelty. Among the specific properties of mass information are the next: relevance, representativeness (completeness), availability, adequacy, timeliness, accuracy (psycholinguistic, linguistic), clarity, aging (information, publications), forgetting and dissemination. The definition of these properties are proposed.

Ключові слова: інформація, властивості, характеристики, загальні, специфічні, види

Традиційно в соціальних комунікаціях вивчають методи обміну інформацією, але дуже мало або й взагалі не вивчають саму інформацію, хоча обміну (пересиланню) підлягає саме вона.

З урахуванням сказаного, як об'єкт цього дослідження будемо розглядати саме інформацію, а предметом його будуть її властивості. Мета дослідження полягає в тому, щоб дати систематизований огляд цих властивостей.

Розглядаючи властивості інформації, найперше потрібно відзначити те, що вони можуть бути різними залежно від того, який конкретно вид інформації мають на увазі. Так, наприклад, одні властивості має програмна інформація (кількість зафіксованих у ній команд відповідної мови програмування, кількість розгалужень, циклів тощо), а зовсім інші — масова. Кажучи іншими словами, ці властивості іноді можуть не перехрещуватися. Беручи це до уваги, уточнимо, що об'єктом цього дослідження будуть загальні властивості інформації, тобто ті, які притаманні всім без винятку її видам. Специфічні властивості, тобто ті,

що притаманні лише якимсь окремим її видам, розглядатися не будуть.

До загальних властивостей інформації будемо зараховувати такі: якість, кількість, цінність, достовірність, складність, компресованість і новизна. Розглянемо ці властивості детальніше, при цьому, враховуючи жанр цієї публікації (тези), будемо обмежуватися лише переліком цих властивостей.

Якість інформації охоплює цілу низку її характеристик.

За формою інформація має такі види: параінформація, образна, символічна й структурна.

За модальністю інформація є реальна, псевдореальна, ірреальна, невизначена.

За істинністю в інформації можна виокремити: реальну [істинну, хибну (паралогізми й обман, або брехня), нереальну (вигадки, дезінформація) й невизначену. Окремо тут стоїть замовчування.

За нормованістю виділимо інформацію унормовану й помилкову.

Інші якості інформації: псевдоінформація, субінформація, метаінформація.

Кількість інформації — це її загальна властивість, яка визначає її обсяг. Кількість інформації можна як вимірювати, так й оцінювати.

Вимірювання кількості інформації здійснюють у бітах чи похідних одиницях (байтах, кілобайтах, мегабайтах і т. д.).

Оцінюють кількість інформації в авторських аркушах; в символах, словах, реченнях, абзацах і т. д.; в одиницях часу (секундах, хвилинах, годинах тощо).

Цінність інформації — це її загальна властивість, яка визначає ступінь досягнення кібернетичною системою мети за допомогою отриманої інформації.

Оцінювання цінності інформації можливе двозначне (цінна, нецінна) і багатозначне (наприклад, у відсотках).

Достовірність інформації — це її загальна властивість, яка визначає неспотворену частку в копії документа стосовно його оригіналу.

Виокремлюють такі види: достовірна й недостовірна інформація.

Визначають або у формі коефіцієнтів (ймовірності неспотвореності знаків), або у відсотках від загального обсягу повідомлення.

Складність інформації — це її загальна властивість, яка визначає ступінь того, наскільки відомим для отримувача інформації є алгоритм побудови повідомлення.

Виокремлюють складність синтаксичну й семантичну.

Для текстової інформації визначають за рівнями складності. Традиційно використовують сім рівнів, хоча в принципі кількість рівнів може бути й значно більшою. Таку складність визначають або у формі коефіцієнтів, або у формі відсотків.

Компресованість інформації — це її загальна властивість, яка визначає відношення обсягу трансформованої копії повідомлення до обсягу оригіналу.

Виокремлюють два види компресованості: ущільнення й розширення.

Ступінь компресованості визначають або у формі коефіцієнтів, або у формі відсотків.

Новизна інформації — це її загальна властивість, яка визначає величину тієї частки повідомлення, отриманого отримувачем, що відсутня в його банку інформації.

Види новизни: контекстна, реципієнтська, суспільна (або абсолютно нова).

Поки що одиниці вимірювання чи оцінювання новизни не запропоновані. За припущенням, новизна може вимірюватися у кількості нових слів або нових речень (тверджень) стосовно бази даних отримувача інформації.

Перелік специфічних властивостей інформації покажемо на прикладі масової інформації. До таких належать: актуальність, репрезентативність (повнота), доступність, достатність, оперативність, точність, зрозумілість, старіння забування й розпорошення.

Актуальність — це відповідність теми інформації повідомлення потребам реципієнтів.

Репрезентативність (повнота) — це ступінь точності відображення повідомленням стану процесів чи об'єктів генеральної сукупності.

Доступність — це обмеження, які суспільство накладає щодо надходження інформації до різних груп реципієнтів чи окремих громадян.

За доступністю виокремлюють інформацію загальнодоступну (відкриту, регульовану адміністративно й регульовану фінансово), конфіденційну і таємну.

Достатність — це властивість аргументів повідомлення забезпечувати доведення тези, виконане за правилами логіки.

Виокремлюють інформацію достатню й недостатню.

Оперативність — це інтервал часу з моменту якоїсь події до моменту отримання реципієнтами повідомлення ЗМІ про неї.

Точність має два підвиди: лінгвістичну й психолінгвістичну.

Психолінгвістична точність — це ступінь відповідності (а) між дійсністю та уявленням про неї автора, (б) між уявленням автора й тим, як він його відтворив у повідомленні, та (в) між самим повідомленням і уявленням, яке виникло в реципієнта про це повідомлення.

За умови виділення дійсної, комунікативної та реципієнтської точності можливі 18 комбінацій значень цієї точності.

Лінгвістична точність — це ступінь відповідності значення слова у повідомленні (з урахуванням впливу контексту) його значенню в тлумачному словнику.

Розрізняють такі ступені точності слововживання: точне, частково неточне та повністю неточне.

Зрозумілість — це властивість, яка забезпечується вмінням реципієнтів розпізнавати знаки повідомлення, підставляти замість них значення знаків, встановлювати зв'язки між окремими знаками, ставити у відповідність цим значенням і зв'язкам фрагменти реального, псевдореального чи ірреального світу, виконувати над знаками логічні операції, а також визначати мотиви й цілі автора повідомлення.

Зрозумілість (читабельність) частково пов'язана зі складністю, зокрема семантичною. У текстових редакторах вимірюється так само за сімома рівнями.

Старіння має два підвиди: старіння інформації, та публікацій.

Старіння інформації — це процес зміни в часі її властивостей.

Старіння публікацій — це показник, який пов'язує дату їх публікування з кількістю посилань на ці публікації.

Забування — це показник, який описує здатність живих істот втрачати інформацію залежно від часу, який минув від моменту її сприйняття.

Розпорошення — це залежність між кількістю публікацій на певну тему й тією кількістю видань, у яких вони опубліковані. Описується законом Бредфорда.

Порівняльний аналіз різних підходів у розповсюдженні прес-релізів серед лояльної преси та їх вплив на кількість публікацій після медіа-подій

Слободянюк Іванна

Маркетинг-директор
Представництво ASUS Global PTe Ltd
Київ, Україна
Ivanna.sl@gmail.com

Химиця Наталія

Кафедра СКІД
НУ "Львівська політехніка"
Львів, Україна
nhymytsa@gmail

Huge amount of the new media events influents on the quality of media materials which are published after the events. Brands provide very creative media events and expecting not only official press release repeating. But mpst often media only publishing press release. We propose new approach – we do not give press release just on the event but waiting for the own media publication just after the event. And only then sending official press release to the media. This special approach of distributing media materials among loyal media gives bigger numbers, higher quality and creative media materials.

Ключові слова: інформація, публікація, медіа-подія, івент, конференція, прес-реліз, PR-служба.

Значне збільшення кількості подій, на які запрошують представників неспеціалізованої преси, в багатьох випадках супроводжується зменшенням кількості якісних власних публікацій журналістів та перетворює висвітлення прес- та медіа-івентів на сухе передруковування офіційних прес-релізів.

Ми розглянемо порівняльну характеристику двох методів розповсюдження медіа-матеріалів на прикладі роботи PR-служби представництва ASUS Україна.

Більшість брендів вважають, що проведення медіа-заходу, наприклад, прес-сніданку, прес-конференції, ланчу чи семінару, на якому оголошують про початок продажів нового продукту, ребрединг чи запуск нового бренду, само собою є визначальною подією для журналістів, яких туди запрошено. Компанії-

організатори сподіваються, що журналісти глибоко і ґрунтовно висвітлять озвучені ідеї та факти. PR-служба розраховує, що журналісти, які присутні на медіа-заході, самотужки напишуть цікавий та вичерпний матеріал про подію, що, відповідно, зацікавить читачів і потенційних покупців товару.

Багато зусиль докладається для організації самих медіа-подій. Компанії та бренди змагаються у креативності щодо вибору місця, часу, обстановки, презентації та частування журналістів для того, щоб медіа-подія запам'яталась, і щоб її висвітлення журналістами було цікавим для читачів.

Організатори проявляють небанальну креативність щодо залучення журналістів безпосередньо до старту самої події: проводять між ними конкурси, майстер-класи, спортивні та мистецькі змагання. Для кращого висвітлення тематики івенту (нових продуктів, брендів, сервісів) і найкращого запам'ятовування події використовують театралізовані та тематичні заходи (бали, спартакіади, караоке та ін.)

Проте, роздавши у прес-папках (прес-пакетах) прес-релізи (тепер уже вони, як правило, записані на електронних носіях), організатори отримують низку однакових, одноманітних матеріалів у пресі.

Прес-реліз є опорним засобом та допоміжним PR-інструментом, в якому вказуються основні технічні, економічні та юридичні питання щодо нового продукту, бренду, послуги чи сервісу. Але

частіше вказані в ньому матеріали і виходять друком (або в електронному виданні) як основний матеріал. Здебільшого відрізняються лише ракурси фотографій.

Роздавання прес-папок з прес-матеріалами є ніби невід'ємною складовою будь-якого медіа-заходу, проте це правило теж може мати винятки, якщо бренд відповідально ставиться до якості матеріалів, з якими будуть знайомитися через видання його фани та потенційні покупці.

По суті, відмова від розповсюдження прес-релізу в день події виявилась не просто можливим, а й досить ефективним методом, і кількість та якість матеріалів після впровадження даного підходу значно зросла.

Результати застосування нового підходу щодо розповсюдження медіа-матеріалів відображено на Рис.1. та Рис.2.

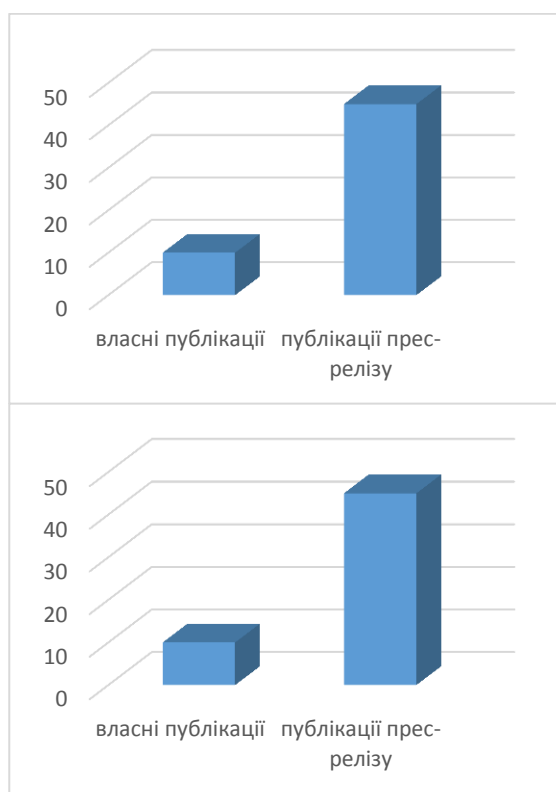

Рис.1. Кількість публікацій після медіа-події до впровадження нового підходу щодо розповсюдження медіа-матеріалів.

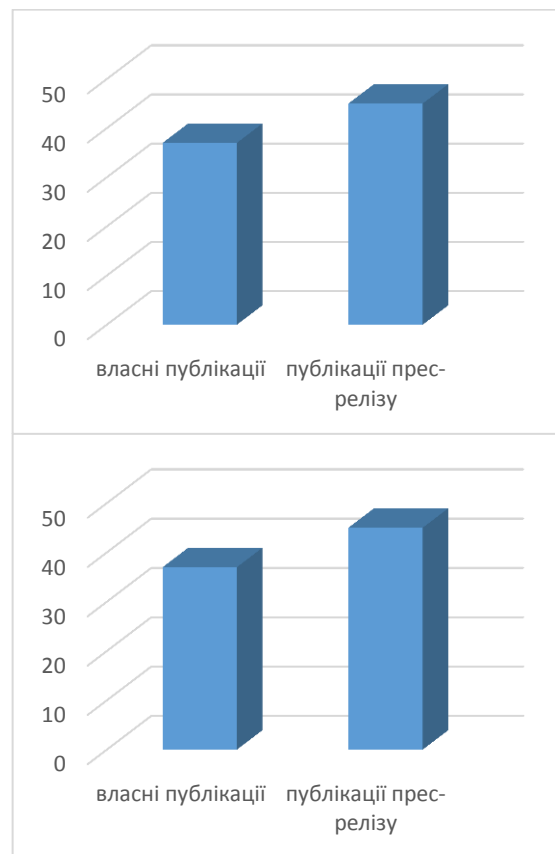

Рис.2. Кількість публікацій після медіа-події після впровадження нового підходу щодо розповсюдження медіа-матеріалів.

Журналісти в такому випадку можуть подавати свої враження нехай не в розгорнутих матеріалах, а в коротких нотатках, новинах, замальовках, але вони повні вражень, живих та натхненних емоцій. А також — не сухих розповідей про продукт (сервіс, бренд), а ексклюзивних та суб'єктивних думок, особистих реакцій в цікавому для читачів форматі. У результаті застосування такого підходу вдалося збільшити кількість первинних авторських матеріалів на 70%.

Через день після первинних публікацій, заміток, новин, коротких згадок у пресі PR-служба розсилає прес-матеріали (власний прес-реліз), які можна використовувати для подальших, більш глибоких медіа-продуктів (статей, тестів, оглядів). Таким чином, отримується ще додатково 20-40% повторних публікацій.

Такий підхід корисний і власне для видань, позаяк мова їх спілкування з читачами стає більш живою, особистою та не є бюрократично-сухою. Матеріали сприймаються не як нав'язана брендом реклама, а як власне враження журналіста.

Таким чином, нестандартний підхід у роботі PR-служби, цікаві ідеї подій та повага до потенційних покупців надихає на пошук нових напрямків у подачі матеріалів про нові бренди, послуги, сервіси. Чітке розуміння задач PR-службою, а також сфокусованість на результаті допомагає знаходити ефективні варіанти підвищення якості та кількості PR-публікацій.

ЛІТЕРАТУРА

- [1] The Associated Press [Електронний ресурс]. - URL: <http://ap.org/company/overview>.
- [2] Інформаційне агентство "Інтерфакс-Україна".[Електронний ресурс]. - URL: <http://www.interfax.com.ua/ukr/info/pressreleases/>.
- [3] Українські новини [Електронний ресурс]. - URL:<http://un.ua/ukr/services/companies.html>.
- [4] Tom Foremski Die! Press release! Die! Die! Die!
- [5] SiliconValleyWatcher [Електронний ресурс]. - URL:http://www.siliconvalleywatcher.com/mt/archives/2006/02/die_press_relea.php

Фактори впливу на прийняття брендами рішення щодо спонсорства подій

Слободянюк Іванна

Маркетинг-директор
Представництво ASUS Global PTe Ltd
Київ, Україна
Ivanna.sl@gmail.com

Химиця Наталія

Кафедра СКІД
НУ "Львівська політехніка"
Львів, Україна
nhymytsa@gmail

Considered expediency of ASUS participation in events: for example, the annual biker festival "Tarasova Gora" and fashion- iven «Ukrainian Fashion Week». Efficiency of these events to promote the brand new products are analyzed.

Ключові слова: маркетинг, цільова аудиторія, комунікації, бренд, заходи.

Різке збільшення кількості мистецьких заходів, фестивалів, опен-ейрів, спортивних, музичних, модних подій збільшує шанси брендів познайомити цільову аудиторію (ЦА) з своїми продуктами чи послугами. Чимало компаній вдаються до спонсорства велелюдних заходів, часто не задумуючись і не вираховуючи, наскільки присутній аудиторії можуть бути цікаві продукти чи послуги, пропонувані брендом. Вони орієнтуються або на кількість потенційних гостей заходу (фестивалю, пікніка, виставки, шоу), або на їх платоспроможність, забуваючи про такі фактори, як місце, час та інші.

Приймаючи рішення щодо спонсорства подій та заходів, маркетологи завжди опираються на присутність ЦА на події, часто нехтуючи такими поняттями, як доцільність рекламного прояву, вчасність його, зацікавленість цільової аудиторії в контакті з брендом та вільний час, який представники ЦА готові витратити на контакт із продуктом (послугою) бренду. Часто цільову аудиторію визначають лише за соціально-демографічними ознаками (вік, стать, дохід, географія, частота користування). В таких випадках ефективна робота з ЦА вкрай ускладнена і рішення щодо участі бренду в тому чи іншому заході приймається виключно на основі даних щодо кількості потенційної ЦА, що, як очікується, відвідає подію. А це призводить до

недоцільних витрат та організації заходу сумнівної ефективності, яку до того ж важко виміряти за допомогою маркетингових показників.

Маркетологи повинні брати до уваги, оцінювати та зважувати більше факторів, що можуть вплинути на ефективність участі бренду в події, аніж лише кількість його відвідувачів та частка ЦА бренду в загальній кількості гостей. Фактори, що впливають на ефективність участі в подіях: доцільність присутності бренду на події навіть за наявності там ЦА; час, який ЦА проводить на події; поведінка ЦА на події; тривалість контакту з брендом; якість контакту з брендом; умови представлення бренду (наявність конкурентів та кількість спонсорів заходу) та, звичайно, вартість одного контакту.

Розглянемо доцільність участі у непрофільних подіях на прикладі участі ASUS у щорічному байкерському фестивалі «Тарасова гора» та фешн-заході «Ukrainian Fashion Week», а також ефективність цих заходів для просування нових продуктів бренду (Табл.1.)

Таблиця 1. Вплив факторів на прийняття рішення щодо спонсорства подій на прикладі двох реальних івентів.

Фактори впливу	Фешн-шоу	Байкерський фестиваль
Вільний час	-	+
Доцільність	+	+
Якість контакту з ЦА	+	+
Тривалість контакту з ЦА	-	+
Умови	+	+

Поведінка ЦА	-	+
Вартість одного контакту	-	+

Обидва заходи відвідує цільова аудиторія бренду з однаковим прибутками, віком, географією проживання, зайнятістю та частотою користування ІТ-продуктами. Тож, бренд очікує на приблизно однакову ефективність від участі у цих двох заходах. Але участь у «Ukrainian Fashion Week» має показники нижчі при більшій вартості участі та складності підготовки. А спонсорства байкерського фестивалю «Тарасова гора» дає глибший, більш пролонгований контакт з ЦА, забезпечує прямі продажі та високу лояльність до бренду.

Причину варто шукати не у наявності на цих заходах ЦА бренду як такої, а глибше – у її поведінці, в тривалості та якості контакту з брендом, в умовах представлення бренду та різних підходах щодо взаємодії з продуктом.

Час та поведінка: аудиторія фешн-івенту має запрошення на показ дизайнерів, відвідує шоу декілька разів на день або 2-3 рази протягом всього івенту (подія триває 3-4 дні) – тобто на контакт з продукцією спонсорів немає часу, відвідувачі більше налаштовані протягом всього заходу на демонстрацію самих себе. Гості байкерського фестивалю приїжджають на локацію з наміром провести там мінімум один, але цілий день, і взяти участь у всіх внутрішніх заходах, побачити все, що представлено. І це незважаючи на те, що на фестивалі головне дійство – концерти зірок, спортивні заходи, огляд мототехніки, проїзд колонами тощо. Тож, завжди варто прораховувати кількість вільного часу, який відвідувачі готові витратити на контакт з брендом на основі своїх інтересів.

Умови: на обох заходах бренд має відповідний стенд та представляє продукти – спеціалізовані для кожного заходу. На обох івентах представлені новинки, яких часто ще немає навіть на полицях магазинів. Проте аудиторія фешн-заходу більше зайнята спілкуванням, фотографуванням селебрітіс, а також більше часу проводить саме за розгляданням модного одягу, ігноруючи представлені брендами товари/послуги. А відвідувачі байкерського фестивалю мають вільний час на розваги та для того, щоб роздивитись всі новинки, протестувати й оцінити їх.

Контакт з аудиторією: для обох груп ЦА продумано активації (фотографування з продуктом, відмітки на стенді, конкурси в соціальних мережах, спеціальні сувеніри за активації, розігрування коштовних призів серед запрошених). Кількість учасників активацій, конкурсів, розіграшів серед відвідувачів байкерського фестивалю завжди більша, отже, і ефективність для бренду більша.

Якість та тривалість контакту: утримання цікавості до продукту завжди краще там, де ЦА має більше вільного часу, почуватися розслабленою, не стоїть у чергах, де активації прості та цікаві. Також треба брати до уваги випадки, коли ЦА братиме участь в активаціях (конкурси, вікторини, розіграші) часто задля отримання винагороди, але не буде зацікавлена в продукті.

Доцільність: часті випадки, коли участь бренду у заході недоцільна взагалі, аудиторія пересичена подією, не має часу на контакт із продуктом безпосередньо, а проста демонстрація (розміщення логотипів, прапорів, банерів чи іншої рекламної продукції) не поглибить знання бренду і не збільшить продажі. Наприклад, спонсорство концерту зірок із демонстрацією техніки: відвідувачі мають чітку ціль – подивитися концерт, і не мають наміру та часу оглядати продукти бренду. В таких випадках ефективним буде тільки розміщення реклами спонсора, якщо завданням бренду є виключно інформування про появу нового продукту та/або поглиблення знання про нього.

Маркетолог повинен враховувати всі ці фактори при прийнятті рішення щодо спонсорства подій.

ЛІТЕРАТУРА

- [1] О.Ю. Бобало, Чинники, які впливають на ефективність маркетингових заходів ВНЗ / О.Ю. Бобало // Матеріали І Міжнародної наукової конференції ICS-2012 [«Інформація, комунікація, суспільство»], (м. Львів, 25-28 квітня 2012 р.). — Львів:Видавництво Львівської політехніки, 2012.

Проблеми та перспективи розвитку електронного урядування у муніципальному управлінні

Божук Людмила

Кафедра історії та документознавства
Національний авіаційний університет
Київ, Україна
lvbozhuk@ukr.net

Клиніна Тетяна

Кафедра історії та документознавства
Національний авіаційний університет
Київ, Україна
klynina-tatjana@rambler.ru

In the article special attention is paid to implementation of electronic governance as an important condition of development of information society and electronic democracy, where every citizen can have an open access to information and knowledges, use information and communicative technologies to expand opportunities of potential achievement, promote social and personal development and create conditions for open and clear state government. Principles and methods of e-governance organization in Kyiv municipal administration were also determined.

Key words: *electronic governance (e-governance), information and communicative technologies, municipal administration, website, development strategy.*

ВСТУП

У контексті прагнень України інтегруватись в Європейський Союз особливого значення набувають запровадження європейських норм і стандартів реалізації державної інформаційної політики. В умовах розвитку глобального інформаційного суспільства надання державно-управлінських послуг громадянам супроводжується розширенням використання інформаційно-комунікаційних технологій. Найбільш ефективним засобом таких комунікацій у мережі Інтернет наразі є система електронного урядування, використання якої забезпечує продуктивну взаємодію всіх гілок влади як між собою, так і з суспільством, відкритість й прозорість діяльності органів влади всіх рівнів, значно спрощує процедури отримання послуг,

забезпечує ефективне адміністрування, а також підвищує рівень довіри громадян до влади,

Різноаспектним проблемам впровадження електронного урядування в Україні присвячена значна кількість наукових досліджень в яких висвітлюються питання електронної взаємодії держави і суспільства та сукупність взаємопов'язаних механізмів електронної демократії й надання електронних державних послуг; аналізу світового досвіду та української специфіки розвитку електронного уряду з використанням електронних представництв і порталних технологій; упровадження системи електронного документообігу в державних установах тощо [1,2,3].

ОСНОВНА ЧАСТИНА

Впровадження елементів електронного урядування в Україні на загальнодержавному рівні розпочалося у 2008-2009 рр. На сьогодні вже маємо окремі вагомі результати.

По-перше, схвалення Кабінетом Міністрів України (далі – КМУ) «Концепції розвитку електронного урядування України» (13.12.2010), що стало поштовхом побудови елементів інфраструктури е-уряду.

По-друге, схвалення КМУ «Плану дій з впровадження в Україні Ініціативи «Партнерство «Відкритий уряд» (26.11.2014). У рамках подальшої реалізації Ініціативи КМУ на сьогодні вже розроблено план дій на 2016-2018 рр. (30.11.2016).

По-третє, прийняття Верховною Радою України Постанови «Про затвердження програми

інформатизації законотворчого процесу у Верховній Раді України на 2012-2017 роки», в якій пріоритетним завданням було визначено створення інтегрованої електронної інформаційно-аналітичної системи «Електронний парламент» (05.07.2012).

По-четверте, затвердження Верховною Радою України процедури електронних державних закупівель («Про публічні закупівлі», 25.12.2015) тощо.

Свідченням усвідомлення державним чинником України і громадськими недержавними інституціями взаємозалежності упровадження електронного урядування та ефективності державного управління стало створення у 2010 р. Національного центру електронного урядування [4].

Зреалізовано низку галузевих проєктів, зокрема: подання електронної звітності суб'єктами підприємницької діяльності у Податкову адміністрацію (нині – Державна фіскальна служба); створення системи декларування товарів на митниці «Електронна декларація»; система подання електронних заяв для вступу до ВНЗ; система придбання електронних проїзних документів на залізничному транспорті «Електронний квиток» тощо.

Впровадження електронного урядування у м. Києві здійснюється в рамках проведення адміністративної реформи в столиці, яка є складовою «Стратегії розвитку міста Києва до 2025 року». У документі, зокрема, зазначено, що електронний уряд є основою сучасного муніципального управління. Комплексна система управління впливає як на внутрішні процеси адміністрування, так і на взаємодію з громадськістю. Впровадження електронного урядування у м. Києві дозволяє вирішити низку першочергових завдань: спростити і прискорити взаємодію населення, бізнесу і служб міста; підвищити прозорість внутрішніх адміністративних процесів; скоротити видатки на утримання адміністративного апарату.

З точки зору взаємодії з громадськістю електронний уряд є продовженням впровадження принципу «єдиного вікна», але мінімізує особисту присутність громадянина та об'єднує в одному місці набагато більше послуг. У роботі з населенням електронний уряд забезпечує надання

офіційної інформації, документів, шаблонів; двосторонню комунікацію в оперативному режимі; можливість здійснення юридичних і фінансових транзакцій; доступність інформації від окремих функцій міськадміністрації та всього апарату загалом для широкої громадськості [5].

Згідно Стратегії міськадміністрацією створено портал обслуговування міста, запроваджено електронний документообіг, впроваджується єдина система управління містом [6]. У подальшому – реалізація «Комплексної міської цільової програми «Електронна столиця» на 2015-2018 роки».

ЛІТЕРАТУРА

- [1] Klimushyn P.S., Spasibov D.V. Mekhanizmy elektronnoho uriaduvannia v systemi nadannia administratyvnykh posluh / Teoriia ta praktyka derzhavnoho upravlinnia. 2016. Vyp. 1. S. 50-55. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Tpdu_2016_1_10
- [2] Serenok A. O. Mekhanizmy vzaiemodii orhaniv vlady z hromadianamy v elektronnomu uriadi / Teoriia ta praktyka derzhavnoho upravlinnia: zb. nauk. pr. Kh. : Vyd-vo Khar'RI NADU «Mahistr», 2014. Vyp. 3 (46). S.43-50.
- [3] Semchenko A.I., Konoval V.O. Orhanizatsijno-pravovi mekhanizmy derzhavnoho upravlinnia rozvytkom informatsijnoho suspil'stva ta elektronnoho uriaduvannia: problemy ta shliakhy rozv'iazannia. URL: http://ueuzi.kievcity.gov.ua/files/2014/12/1/konoval_ST_1.pdf (data zvernennia: 14.04.2017).
- [4] Ofitsijnyj sajt Natsional'noho tsentru elektronnoho uriaduvannia. URL: <http://nc.dagov.adamant.ua/menu/detail.php?ID=57> (data zvernennia: 17.04.2017).
- [5] Pro zatverdzhennia stratehii rozvytku mista Kyieva do 2025 roku: Rishennia Kyivs'koi mis'koi rady vid 11 hrudnia 2011 roku №824/7060 . URL: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/MR11160Z.html (data zvernennia:17.04.2017).
- [6] Ofitsijnyj internet-portal Kyivs'koi mis'koi derzhavnoi administratsii. URL: <http://kievcity.gov.ua> (data zvernennia:17.04.2017).

Контент науково-популярних медіа в Україні та його відповідність інтересам аудиторії

Філоненко Данило

кафедра мультимедійних технологій і медіадизайну КНУ ім. Тараса Шевченка

Інститут журналістики

Київ, Україна

Danylo.Filonenko@gmail.com

We investigate the content of popular science periodicals in Ukraine and influence audiences on its formation.

Keywords: Popular scientific periodicals, communication, audience, media segmentation.

Створення успішного ЗМК та продукування якісного контенту неможливе без постійної комунікативної взаємодії між журналістами та аудиторією. Втрачаючи цей зв'язок, а як наслідок розуміння потреб читача, медіа перетворюються на так звану річ у собі, продукуючи нікому не потрібний контент.

Розглянемо цю проблему на прикладі науково-популярної періодики. Зрозуміти закономірності допоможе портрет типового читача науково-популярних ЗМК та контент доступних видань цієї галузі журналістики.

Користуючись класичним колом сегментації аудиторії (вік, стать, рівень освіти, зацікавлення/хобі, рівень достатку, мова) і спираючись на середні показники, ми змоделювали типового читача науково-популярного видання – це чоловік 20-25 років, що здобуває чи здобув вищу освіту, має середній рівень достатку і захоплюється моделюванням, українськомовний.

Проаналізувавши журнали представлені на ринку науково-популярних видань, ми отримали такі дані.

До загальнонаукових ми відносимо 47 видань. До спеціалізованих 23 видань.

Також усі науково-популярні журнали можна умовно поділити на ще дві великі групи:

саме науково-популярні - 58 назв.

науково-розважальні - 12 назв.

Вважаємо за необхідне також наголосити на галузевості досліджуваних вибінок.

Галузі вузькоспеціалізованих науково-популярних журналів:

Астрономія: «Вселенная, Пространство Время», «Наше небо», «Чумацький шлях». **Військова справа (історія):** «Військово-історичний альманах», «Воєнна історія», «Загадки истории», «Тайны истории». **Зброярство:** «Клинок», «Оружие и охота», «Український військовий музей». **Медичні та біологічні:** «Діабетик», «Интересная газета в Украине. Исцеление», «Медична освіта і наука», «Популярная газета. Здоровье и долголетие», «Столетник Украина», «Ukrainian food journal». **Фізика та математика:** «Квант», «Світ фізики», «У світі математики».

Для більш глибокого теоретичного розуміння функціонування ринку науково-популярних видань важливо зрозуміти мотиви звернення аудиторії до цих ЗМІ. Ми не можемо чітко визначити мотивацію звернення до певного періодичного видання, тому що більшість журналів можуть задовольнити кілька потреб аудиторії. Тож майже всі журнали виконують інформаційну функцію, а от мотив самопізнання представлений тільки в специфічних медіа переважно присвячених філософії та психології

Отримані дані дають нам можливість констатувати, що науково-популярні журнали охоплюють широке аудиторне коло.

Серед вузькоспеціалізованих журналів найбільше представлені медичні та біологічні і військово-історичні видання.

Характерною особливістю медичних та біологічних журналів є їх популярність – вони майже не вимагають від своїх читачів фонових знань і дуже докладно пояснюють всі терміни та поняття. Вважаємо це рішення дуже вдалим, це заохочує потенційну аудиторію, допомагає «втягнутися» в постійне користування виданням.

Військово-історична галузь науково-популярних видань насичена історичними фактами, докладними розвідками про перебіг тих чи інших боїв в різних війнах. Ці видання не вимагають від читача глибоких фонових знань, хоча і не надають додаткових пояснень. Характерною особливістю видань такого типу є докладний опис військової техніки, що ставить такі видання на межу із технічними науково-популярними виданнями.

Висновки. Дослідивши контент доступних для українського читача науково-популярних журналів, отримали такі результати:

Більшість із них є українськомовними (48 українськомовних проти 22 іншомовних). Журнали розраховані переважно на молодіжну та дорослу аудиторію, дитяча аудиторія – неохоплена.

Більшість журналів працюють для читачів, які отримали чи здобувають вищу технічну освіту, що призвело до дефіциту видань, присвячених гуманітарним проблемам.

Редакції журналів орієнтуються на середній та низький рівень достатку читачів (ціна за примірник 25 гривень і менше). Як результат, поліграфічно-технічна складова більшості видань відзначається низькою якістю.

Жіноча аудиторія не охоплена. Відсутні спеціалізовані науково-популярні видання для жінок.

Науково-популярні журнали розраховані на широку аудиторію і задовольняють більшість інформаційних і когнітивних потреб читачів. Українське суспільство потребує якісного науково-популярного контенту. Сьогодні потенційна аудиторія не охоплена і не підготовлена до споживання науково-популярної інформації. Наразі важливо вивчити потреби аудиторії та провести значні реформи в наданні науково-популярної інформації.

ЛІТЕРАТУРА

- [1] Коновець О. Українська наука як феномен культури : Нариси історії від найдавніших часів до першої третини XX ст. / О. Ф. Коновець; Міжнар. ін-т лінгвістики і права. - К., 2000. - 277 с. - Бібліогр.: с. 248-262. - укр.
- [2] Наукова комунікація у мас-медіа: Практикум. Укладачі: А. Бойко А., Зелінська Н., Коновець О. – Львів: Українська академія друкарства. 2009. – 124 с.
- [3] Варич М. Науково-популярна журналістика як метод комунікації у соціокультурному просторі/ Варич М. // Образ. К., - 2014. - Вип. 15. - С. 5-12

Сучасний стан українського комерційного телебачення

Ковбасенко Анастасія

*аспірант Інституту журналістики
Київського національного університету
імені Тараса Шевченка
Київ, Україна
anastasia_kovbasenko@ukr.net*

The paper considers the current state of Ukrainian commercial television and prospects of its development.

Ключові слова: комерційне телебачення, Україна, ЗМІ.

Впродовж кількох років серед науковців, журналістів та ринкових аналітиків була поширена думка, що українське комерційне телебачення – абсолютно збиткове [4]. Це підтверджували статистичні дані, бюджети та відсутність прибутку – сухі цифри свідчили про “донорський” стан цих ЗМІ. Проте останнім часом ситуація абсолютно змінилась.

Одна із взірцевих систем комерційного телебачення функціонує у США. Там практично всі ЗМІ у приватній власності, проекти фінансуються не тому, що цього хоче власник (хоча винятки існують усюди), а через показник рейтингу – люди дивляться програму чи ні.

Рейтинг програми (rat%) – це показник, що визначає розмір глядацької аудиторії події/ТВ каналу. Середній відсоток глядачів події/ТВ каналу від загальної кількості людей, що належать до цільової групи. При розрахунку береться до уваги довжина перегляду події/ТВ каналу кожним глядачем. Частка аудиторії (Shr%) – відсоток глядачів, що дивилися подію/ТВ канал, від загальної їх кількості у заданий проміжок часу [3].

Показник існує для того, щоб продавати рекламу на телевізійних каналах. Так як кожна реклама розрахована на свою цільову аудиторію (наприклад, молодь жіночої статі 14-35 років), то канали із відповідними глядачами демонструють свою привабливість саме цими цифрами: скільки

людей цільової аудиторії побачать рекламу у відповідний часовий проміжок.

Поки державні суспільні мовники мають рейтинги по 0,04%, а частку – 0,29% (так, саме такий рейтинг був у березні 2017 року у каналу UA-TV у категорії людей 14-49 років у містах), проекти провідних українських комерційних медіахолдингів мають у середньому показник рейтингу 5-6% (так, «Холостяк» на СТБ мав рейтинг 5,23%, частку – 28% (майже третина усіх українських глядачів!), а “Голос країни” на 1+1 – 6,17%, частку – 20,88%) [7]. Це призвело до збільшення вартості рекламних блоків на ТВ, відповідно – більше прибутку телеканалам. Окрім того, набирає обертів поняття спонсорства конкретних ТВ програм (так, “Зважені та щасливі”, СТБ за спонсора мали “Моршинську”; “Голос країни”, 1+1 – “Lenovo”; “Половинки”, Новий канал – “Розетку”).

Таким чином, за понад десять років становлення збиткові донорські канали переросли у величезні прибуткові медіахолдинги. Так, наприклад, генеральний директор “Нового каналу” Володимир Локотко та генеральний продюсер Сергій Євдокимов ще рік тому звітували про те, що “Новий канал” має прибуткову сітку мовлення. Окрім того, так як канал молодіжний, а телебаченню у цій аудиторії важко конкурувати з інтернетом, каналу вдалось монетизувати власний контент – так, відео проекту “Київ вдень і вночі” лише в YouTube набрало 70 млн переглядів, прибуток від цього – 2 млн грн [5].

Тобто, провідні телевізійні канали України почали жити за правилами ринку. Це вносить значні корективи у правила створення та

демонстрації ефірного продукту. Якщо раніше програми купували не зважаючи на те, будуть люди дивитись чи ні, то тепер контент має бути цікавим для глядача, щоб заманювати його з інших каналів до себе. Індустрія зараз на такому рівні, що топові закордонні формати вже скуплені та адаптовані, тому каналам значно вигідніше створювати свій власний контент [5]. Це складно, адже потрібно створювати все з нуля, проте телеканали вже почали знімати та популяризувати власні проекти, і в майбутньому тенденція буде лише до зростання кількості та якості знятого власне українського контенту (особливо – після заборони російського контенту та прийняття квот української мови на телебаченні). Це також означає що на ринку скоро буде значний попит спеціалістів, які зможуть придумати телевізійний проект, розписати його формат, розробити алгоритми зйомки та власне його зняти. Так як більшість проектів на телебаченні – реаліті шоу, журналістики це стосується у тому, що зараз дуже популярною є посада “редактор реаліті шоу”. Це у свою чергу означає, що вишам, які займаються підготовкою журналістських кадрів, варто звернути увагу на запит професіоналів саме цієї спеціалізації.

Хтось може стверджувати, що знімати якісний контент в Україні важко, що до бажаного закордонного рівня проектів ще далеко, проте вже є факти, що доводять рівень якості та популярність наших проектів не лише в Україні, а й закордоном. Так, проекти “Половинки”, Новий канал; “Ревізор”, Новий канал; “Караоке на майдані”, СТБ; “Панянка-селянка”, ТЕТ; “Сім’я”, 1+1; “Богиня шопінгу”, ТЕТ [1] вже купили закордонні канали та медіахолдинги. Серіал “Слуга народу”, 1+1 купила провідна американська компанія Netflix, а серіал “Нюхач” взагалі сплагіатив відомий американський серіал “Касл” (“Castle”) [6].

Також показовим є факт нового принципу регулювання відносин українських телеканалів із провайдерами. Якщо раніше канали входили до пакету “універсальних програмних послуг” (їх провайдери демонстрували населенню без оплати каналам за демонстрацію їх контенту), то тепер

канали почали вимагати оплати за демонстрацію свого продукту [2].

Таким чином, ми можемо стверджувати, що українське комерційне телебачення зараз домінує та визначальне в Україні, воно перейшло із паразитарного стану у фазу активного розвитку та прибутковості, що переводить його у комерційну площину та функціонування за правилами ринку. Зважаючи на сучасний політико-економічний стан, телеканали починають створювати повністю власний контент, що породжує попит на нових спеціалістів – редакторів телевізійних програм.

ЛІТЕРАТУРА

- [1] Алексей Гончаренко: «Сейчас время для шоу Трампа. Но делать его не с кем» [Електронний ресурс] // Медіаняня – 2017. – Режим доступу: <https://mediananny.com/reportazhi/2320228/>
- [2] Власенко В. Телеканали знають собі ціну: новорічну ніч українці можуть зустріти без ТБ [Електронний ресурс] / Вікторія Власенко // РБК – Україна – 2016. – Режим доступу: <https://daily.rbc.ua/ukr/show/telekanaly-znayut-sebe-tsenu-novogodnyuyu-1482146532.html>
- [3] Глосарій [Електронний ресурс] // Індустріальний телевізійний комітет – Режим доступу: <http://tampanel.com.ua/about/glossary/>
- [4] Дацюк С. Українське телебачення все ще від нас не залежить [Електронний ресурс] / Сергій Дацюк // День – 2001. – Режим доступу: <https://day.kyiv.ua/uk/article/media/ukrayinske-telebachennya-vse-shche-vid-nas-ne-zalezhit>
- [5] Зінченко Л. Владимир Локотко и Сергей Евдокимов — о прибыльности сетки вещания Нового канала [Електронний ресурс] / Лілія Зінченко // Детектор медіа – 2016. – Режим доступу: <http://detector.media/rinok/article/119856/2016-10-20-vladimir-lokotko-i-sergei-evdokimov-o-pribylnosti-setki-veshchaniya-novogo-kanala/>
- [6] Как пахнет плагиат? Серіал «Касл» пошел по стопам «Нюхача» [Електронний ресурс] // Медіаняня – 2015. – Режим доступу: <https://mediananny.com/raznoe/2313198/>
- [7] Топ-каналы [Електронний ресурс] // Індустріальний телевізійний комітет – Режим доступу: <http://tampanel.com.ua/rubrics/canals/>

Періодика етнічних німців-фольксдойче в роки Другої світової війни на території Житомирської області

Безверха Тетяна

*аспірант, Кафедра журналістики та видавничої справи,
Луганський НУ імені Тараса Шевченка, Старобільськ, Україна
викладач, Кафедра видавничої справи, редагування, основ журналістики та філології,
Житомирський державний університет імені Івана Франка, Житомир, Україна
bezverha@yandex.ua*

У статті досліджено періодику етнічних німців місцевого походження у Житомирській області часів Другої світової війни. Для жителів колоній Гегевальд та Фьорстерштадту у цей період виходило єдине спеціалізоване видання для вчителів-німців «Педагог-вихователь для фольксдойче». На території Житомирської області були також розповсюджені центральні німецькі видання окупаційного періоду. Офіційні україномовні видання регіону друкували окремі матеріали, адресовані місцевим німцям. Періодичні видання окупаційного періоду репрезентують колонізаційну політику нацистської Німеччини на території України.

Ключові слова: періодика, етнічні німці, нацистська окупація України, спеціалізоване періодичне видання.

ВСТУП

Німецька періодика часів гітлерівської окупації України 1941–1944 рр., зокрема періодичні видання для німців місцевого походження (фольксдойче), є маловивченою проблемою.

У межах Житомирської області, яка входила до складу так званого «генерального округу “Житомир”» та мала стати центральним регіоном нацистської колонізаційної політики «східного простору», відсоток фольксдойче був одним із найбільших по Україні. За даними німецького перепису населення Житомирської області від 1 жовтня 1941 р., тут проживало 36 430 фольксдойче (2,7 % від загальної чисельності населення) [1]. Окрім фольксдойче, до загальної

структури населення в період Другої світової війни на Житомирщині входили українці (87,4 %), поляки (7,4 %), росіяни (1,2 %), чехи (0,4 %) та інші національності представники інших національностей (0,9 %) [1].

Уже восени 1942 р. було створено одну із найбільших німецьких колоній — колонію Гегевальд, яка була розташована між Житомиром та Бердичевом. Другим німецьким колонізаційним проектом у регіоні стала колонія Фьорстерштадт, яка розташовувалася між Коростенем та Черняхівом [2].

ОСНОВНІ РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Проаналізована джерельна база дає підставу стверджувати, що в часи гітлерівської окупації України для забезпечення фольксдойче, зокрема колоній Гегевальд і Фьорстерштадт на Житомирщині, у Житомирі виходило чи не єдине спеціалізоване періодичне видання для місцевих етнічних німців. Упродовж січня–вересня 1943 р. у міській друкарні Житомира під егідою «Німецького видавничо-друкарського товариства в Україні з обмеженою відповідальністю» друкувався щомісячний німецький педагогічний журнал генерального комісара Житомира «Der volksdeutsche Erzieher» («Педагог-вихователь для фольксдойче»). До вересня 1943 р. вийшло його 9 частин [3]. Видання призначене вчителям-німцям і є свідченням ґрунтовно підготовлених етапів колонізаційної політики нацистів на захоплених територіях, адже було покликане поширити методику виховання німецьких дітей у

дусі відданості ідеалам III Райху і особисто фюреру.

Усі номери починаються назвою видання «*Dervolksdeutsche Erzieher*» на всю ширину формату складання. Під назвою – цитата Гітлера або з «*Main Kampf*», або з промови із зазначенням дати та міста, де вона відбулася. Видання друкували на газетному папері, обсягом 8–10 сторінок залежно від номера. Верстка типова для того періоду: у дві шпальти, статті у підбір, заголовки на ширину формату складання (служать також для розмежування статей), разом з прізвищами та іменами авторів вказані міста Житомир, Звягель, Гегевальд. У випускних даних (на останній сторінці) зазначені відомості про видавництво та друкарню (не у всіх частинах): Verlag: Deutsche Verlags – und Druckereigesellschaft Ukraine m. b. H., Luzk. Druck Stadtdruckerei Shitomir. Зокрема № 3–4, березень–квітень 1943 р. обсягом 8 стор. присвячений дню народження Гітлера [3].

Окрім «*Dervolksdeutsche Erzieher*», на Житомирщині поширювалися центральні німецькі видання, серед яких «*Deutsche Ukraine-Zeitung*» («Німецько-українська газета»), «*Ukraine-Post*» («Українська пошта») та «*Der Deutsche Landwirt*» («Німецький фермер») [4, 313]. У деяких із них, зокрема в газеті «*Deutsche Ukraine-Zeitung*», частково піднімалися питання життя етнічних німців на Житомирщині. Безперечно, Україна розглядалась як аграрний регіон майбутньої нацистської імперії, тому в місцевих колоніях як зразково-експериментальних для майбутніх колонізаційних проектів поширеним був «Німецький фермер», основне спрямування якого, крім порад з господарювання, було акцентоване на перевагах німецького способу життя і педантичності.

Окремі матеріали офіційних україномовних видань регіону, як-от «Голос Волині» (Житомир) та «Нова доба» (Бердичів), при чисельній перевазі українського населення, адресувалися місцевим німцям. Таким чином, водночас із захопленням територій та картографічним їх маркуванням німецькою мовою із введенням німецької топоніміки (так званий «генеральний округ

“Житомир”, Гегевальд, Фьорстерштадт тощо), відбувалося наповнення інформаційного простору потрібним для окупаційного режиму контентом. Зазначимо, що національний склад місцевого населення в роки Другої світової війни вплинув і на підпільну радянську періодику (партизанських загонів та підпільних більшовицьких комітетів), зокрема на її мовну основу, на Житомирщині. Радянські газетні видання, залежно від району розповсюдження, друкувалися українською і російською та розповсюджувалися, відповідно, серед українців або росіян [5].

ВИСНОВКИ

Таким чином, періодичні видання для етнічних німців Житомирщини періоду Другої світової, зокрема єдине спеціалізоване видання для вчителів-німців, війни репрезентували загарбницьку колонізаційну політику нацистських окупантів. Зазначимо, що вони були складником освоєння простору України як територіально, так й інформаційно через акцентуацію переваг німецького способу життя і педантичності.

ЛІТЕРАТУРА

- [1] Держархів Житомирської обл., ф. Р-1153, оп. 1, спр. 3, арк. 14.
- [2] Стельникович С. В. Нацистські колонізаційні проекти в генеральному окрузі Житомир / С. В. Стельникович // *Black Sea : Scientific Journal of Academic Research. Part B.* – Tbilisi, 2013. – Vol. 6, Is. 6. – P. 68–73.
- [3] ЦДАВО України, ф. 3676, оп. 4, спр. 72, арк. 454–484.
- [4] Лауер В. Творення нацистської імперії та Голокост в Україні / В. Лауер ; [пер. з англ. : С. Коломійця, Є. Ровного]. – К. : Зовнішторгвидав України ; Український центр вивчення історії Голокосту, 2010. – С. 368.
- [5] Стельникович С. В. Житомирсько-Вінницький регіон в умовах нацистської окупації (1941–1944 рр.) / С. В. Стельникович. – Житомир. – [2-ге вид.]. : Вид. О.О. Євенок, 2016. – 592 с.

Особливості оформлення списку використаної літератури в Springer Style

Тур Оксана

Кафедра українознавства
Кременчуцький НУ
імені Михайла Остроградського
Кременчук, Україна
e-mail : oktur@ukr.net

The article analyzes Springer Style recommended for registration of the list of scientific publications. Differences in the design of generating a number of issues that require further investigation and resolution. Designed to use by authors of scientific works (students, PhD students, teachers) or any other person, who involves in analytical and synthetic information processing.

Ключові слова: список використаної літератури, міжнародні стилі оформлення літератури, Springer Style.

Загальновідомо, що бібліографічна діяльність – показник культури науковця, а список використаної літератури – важливий індикатор якості наукової роботи, запорука того, що вона стане відомою широкому колу дослідників. Це засвідчує надзвичайну актуальність наукових розвідок, присвячених дослідженням особливостей здійснення посилань та подання інформації в списках використаної літератури (бібліографічних описах).

Питання правил подання бібліографічного опису документів має давню історію. Так, згідно з Постановою Державного комітету СРСР зі стандартів від 31 березня 1984 р. № 1167/01 січня 1986 р. набув чинності ГОСТ 7.1-84 «Система стандартів по информации, библиотечному и издательскому делу. Библиографическое описание документа: общие требования и правила составления». В Україні цей стандарт був керівним документом протягом 20 років – до 2006 року. Від 01 липня 2007 року бібліографічні описи мали оформлюватися відповідно до чинного ДСТУ ГОСТ 7.1:2006 «БІБВС. Бібліографічний запис. Бібліографічний опис.

Загальні вимоги та правила складання» (ГОСТ 7.1 – 2003, IDT) [1].

Наказ Міністерством освіти й науки України від 12 січня 2017 р. № 40 «Про затвердження Вимог до оформлення дисертацій» надає рекомендований перелік стилів оформлення списку наукових публікацій:

1. MLA (Modern Language Association) style.
2. APA (American Psychological Association) style.
3. Chicago/ Turabian style.
4. Harvard style.
5. ACS (American Chemical Society) style.
6. AIP (American Institute of Physics) style.
7. IEEE (Institute of Electrical and Electronics Engineers) style.
8. Vancouver style.
9. OSKOLA
10. Springer Style [2].

Springer у керівництві для авторів вказує: «Публікація книги – це спільне зусилля між вами і Springer. Ми вважаємо, що важливо, щоб наші автори концентрувалися на змісті глави або книги. При написанні книги для Springer, будь ласка, не турбуйтеся про остаточну редакцію. Це роль Springer» [3]. Таким чином, Springer зобов'язується забезпечити доступність авторської праці для читачів у багатьох форматах на багато років вперед. Ключовою частиною процесу публікації (у відповідь на мінливі вимоги книжкової індустрії) є стандартні корпоративні книжкові обкладинки, які Springer представляє для кожної предметної області, яку вона публікує. Ці обкладинки забезпечують фірмову ідентичність для книг Springer, що робить їх миттєво впізнаваними серед наукової спільноти.

Крім того, обкладинки також допомагають швидкому виданню, оскільки стандартизовані версії значно скорочують час, традиційно витрачений на створення окремих обкладинок для кожної назви. Залежно від спрямування видання, Springer пропонує різні підстили Springer, як-от: Springer Basic Style (базується на Harvard style і рекомендований Council of Biology Editors (CBE); Springer Vancouver Style використовується в галузях медицини та біомедицини; Springer MathPhys Style використовується в оформленні робіт з математики, фізики, статистики; Springer Physics Style базується на American Physical Society (APS) і використовується для фізичних досліджень; Springer SocPsych Style створений на основі рекомендацій American Psychological Association (APA) й використовується соціальними науками та психологією; Springer Humanities Style створений на підставі Chicago Manual of Style (15-та ред.) використовується для публікацій з гуманітарних наук, лінгвістики, психології. Кожен з цих підстилів Springer має свої особливості подання списку літератури. Наприклад, бібліографічний опис авторської книги в Springer Physics Style має такий вигляд:

Geddes, K.O., Czapor, S.R., Labahn, G.: Algorithms for Computer Algebra. Kluwer, Boston (1992) [3].

Опис частини книги подається так:

Broy, M.: Software engineering – from auxiliary to key technologies. In: Broy, M., Denert, E. (eds.) Software Pioneers, pp. 10 –13. Springer, New York (2002) [3].

Опис статті з журналу (опублікованого) має такий вигляд:

Hamburger, C.: Quasimonotonicity, regularity and duality for nonlinear systems of partial

differential equations. Ann. Mat. Pura. Appl. **169**, 321–354 (1995) [3].

Онлайн-документи у списках подається так:

Cartwright, J.: Big stars have weather too. IOP Publishing PhysicsWeb. <http://physicsweb.org/articles/news/11/6/16/1> (2007). Accessed 26 June 2007 [3].

Упадає в око розділовий знак «двокрапка» після ініціалу автора. Така особливість стосується лише цього стилю (на відміну від інших, рекомендованих МОНОм). Думається, наукова спільнота потребує висвітлення інших особливостей Springer Style.

Перспективи подальших розвідок пов'язані з дослідженням міжнародних стилів оформлення списку використаної літератури.

ЛІТЕРАТУРА

- [1] Система стандартів з інформації, бібліотечної та видавничої справи. Бібліографічний запис. Бібліографічний опис. Загальні вимоги та правила складання : ДСТУ ГОСТ 7.1:2006. – [Чинний від 2007-07-01]. – Київ : Держспоживстандарт України, 2007. – 47 с. – (Національний стандарт України).
- [2] Про затвердження Вимог до оформлення дисертації : Наказ від 12 січня 2017 р. № 40 Міністерства освіти і науки України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0155-17>, вільний. – Назва з екрана.
- [3] Guidelines for Contributions to Major Reference Works [Електронний ресурс]. – Режим доступу <http://resource-cms.springer.com/springer-cms/rest/v1/content/51958/data/v1/Guidelines+for+Contributions+to+Major+Reference+Works>, вільний. – Назва з екрана.

Форми реалізації концептуальної моделі носіїв науково-популярного контенту

Петрушка Аліна

Циклова комісія радіотехнічних дисциплін
Технічний коледж ТНТУ ім. І. Пулюя
Тернопіль, Україна
alina.stashko@gmail.com

The article is devoted to the problems of creating a conceptual model of the science and popular content carriers based on foresight methodology. The features of determining the structure and presentation of relationships between the model's constituent elements in tabular and graphical form are given.

Ключові слова: модель, контент, мас-медіа, стратегічне проектування, концепція.

ВСТУП

Розгортання явищ глобалізації, конвергенції диктує нові вимоги до формування засад діяльності мас-медіа та актуалізує питання моделювання функціонально-типологічних характеристик друкованих та електронних інформаційних ресурсів. Розглядаючи масові комунікації як динамічну систему, моделювання передбачає виявлення потенційних чинників еволюційних змін та визначення найбільш імовірних результатів їхнього впливу на мас-медіа.

Моделювання мас-медійної діяльності, здійснене на основі форсай-методології [1], розглядається як цілеспрямований процес, який поєднує творчі, інтелектуальні та мотиваційні компоненти учасників комунікаційної взаємодії.

Моделі соціально-комунікаційних систем підвищують ступінь прогнозованості, передбачуваності розвитку досліджуваних об'єктів, а також дають підстави для формулювання науково обґрунтованих, аргументованих рекомендацій щодо скерування суспільних явищ у визначеному моделюванням напрямі.

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Розроблена модель за своєю сутністю являє собою інструментарій пізнання стилістично-типологічних характеристик комерційно успішного носія науково-популярного контенту через систему принципів стратегічного розвитку, які забезпечують досягнення певних якісних результатів шляхом використання різних форм та засобів популяризації знань.

За своєю типологією концептуальна модель є інформаційною описовою, оскільки представлена у вигляді структурно-функціональної системи, яка розподілена на окремі елементи та підсистеми, які пов'язані ієрархічними відношеннями. Як елементи системи розглядаються вхідні базові і варіативні характеристики об'єкта дослідження та вихідні характеристики, зумовлені причинно-наслідковими зав'язками з вхідними.

До вхідних базових характеристик належать принципи стратегічного розвитку носія науково-популярного контенту, які безпосередньо забезпечують реалізацію функціональних стилістично-типологічних ознак науково-популярних мас-медіа. До вхідних варіативних характеристик належать такі принципи, які можуть бути застосовані для посилення чи доповнення функціональної структури мас-медіа в повному обсязі, а можуть бути використані вибірково під час стратегічного планування для досягнення певних цілей (маркетинг, підвищення конкурентоздатності, реалізація суміжних видів діяльності).

Під вихідними характеристиками розглядається очікуваний результат від реалізації принципів стратегічного планування діяльності

носія науково-популярного контенту. Модель дозволяє шляхом добору та варіювання вхідних характеристик об'єкта прогнозувати можливі його вихідні характеристики.

Система стратегічних принципів згенерована шляхом абстрагування від матриці SWOT-аналізу журналу «Зелені Карпати» [2].

Шляхом стратифікації до базових принципів відносимо стратегічність менеджменту, читачоцентризм, функціональність, змістовність, естетичність, які можна розглядати як традиційні принципи журналістської творчості, а також конвергентність, введення якого в систему базових принципів зумовлений активним розвитком інформаційних технологій, проникненням ринкових відносин у сферу масових комунікацій. Споживання контенту стає все більш мобільним, гнучким, індивідуальним, інтерактивним, керованим. Тому конвергенція зумовлює зміну об'єкту конкурентної боротьби – з часу на привернення уваги споживачів інформації [3, с. 56-67]. За прогностичними припущеннями, конвергенція є тим процесом, який повністю видозмінить не тільки систему медіа, а й усі галузі, що безпосередньо чи опосередковано з ними пов'язані [4].

Варіативний рівень концептуальної моделі науково-популярного інформаційного ресурсу формують принципи: креативність, сенсаційність, збалансованість, квазіприсутність, інтерактивність, кватність автури, автентичність, контраверсійність, промоційність.

За формою розроблена концептуальна модель має два варіанти представлення: табличне та графічне.

В основу табличної концептуальної моделі покладено систему двовимірних координат.

У горизонтальному вимірі модель відтворює причинно-наслідкові відносини між принципами концепції розвитку носія науково-популярного контенту та очікуваними результатами їх впровадження.

У вертикальному вимірі принципи концепції стратифіковано та подано відповідно до ієрархії важливості. Застосування принципу ієрархізації є необхідним тому, що він дає можливість ідентифікувати компоненти складної системи, якою є інформаційна модель, та позиціонувати сукупності локальних підсистем, кожна з яких

містить інформаційну та керівну компоненту, які перебувають в тісному взаємозв'язку [5; 6].

Графічна концептуальна модель відображає базові і варіативні принципи стратегічного планування розвитку носія науково-популярного контенту, унаочнює систему взаємозв'язків між ними як єдиного цілого та визначає ступеневість потенціалу посилення базових принципів варіативними.

Таблична і графічна моделі не є тотожними, тобто графічна модель не дублює табличну: в основу їхньої побудови покладено різні підходи до відображення взаємозв'язків між базовими і варіативними принципами.

Алгоритм моделювання, на основі якого побудована концептуальна модель носія науково-популярного контенту, може бути застосований для проектування і прогнозування діяльності реальних носіїв науково-популярного контенту різних типів. Сформована модель може бути модифікована із зміною мети, методів і прийнятих критеріїв моделювання, проте обґрунтованість моделі вимагає збереження загального алгоритму проектування.

ЛІТЕРАТУРА

- [1] Федулова Л. І. Форсайт: сучасна методологія технологічного прогнозування / Л. І. Федулова // Економіка і прогнозування : наук.-аналіт. журн. – 2008. – № 4. – С. 124–138.
- [2] Зелені Карпати [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://cbr.nature.org.ua/zk.htm>. – Дата доступу : 04.05.2016.
- [3] Комова М. В. Документальна та інтерпретаційна природа контенту в соціальних комунікаціях : монографія / М. В. Комова. – Львів : Тріада-плюс, 2014. – 383 с.
- [4] Цимбаленко Є. Конвергенція мас-медіа і медіа комунікацій / Є. Цимбаленко // Освіта регіону [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://social-science.com.ua/article/1102>. – Дата доступу : 09.07.2016.
- [5] Кадомцев Б. Б. Динамика и информация / Б. Б. Кадомцев. – М. : Изд. «Успехи физических наук», 1999. – 394 с.
- [6] Николас Дж. Динамика иерархических систем: эволюционное представление / Дж. Николас. – М. : Мир, 1989. – 488 с.

В. Чорновіл як активний комунікатор та полеміст дисидентського руху

Мельникова Олена

Кафедра соціальних комунікацій
Маріупольський державний університет
Маріуполь, Україна
mel05@ukr.net

The thesis is dedicated to little research creation of Vyacheslav Chornovil. He was a popular fighter for independence of Ukraine, an influential politician, a hero of Ukraine, a journalist and an editor. Journalism and writing on current affairs are affect on modern society. The subject is peculiarities, problems and style of writing on current affairs and editing of Vyacheslav Chornovil. The object is his publications, leading articles in newspapers "Ukrainsky visnik". The author in the research paper aims to analyze improvement of his publications, which had been written from 1970 for 1989.

Key words: dissident communication, self-published sources of information, samizdat, writing on current affairs, Chornovil.

В. Чорновіл був журналістом за фахом, дисидентом, публіцистом та редактором провідного самвидавного журналу "Український вісник", контент якого транслиювався на заборонених в УРСР радіостанціях та передруковувався зарубіжними ЗМІ [2, 171].

У часописі В. Чорновіл друкував полемічні матеріали, відгуки на них, листи читачів, реакцію на тексти про самвидав в офіційній пресі радянської України. Він виступав в ролі публіциста, редактора, дисидента, правозахисника. Як редактор В. Чорновіл писав, що читач зможе знайти в журналі: "'Вісник' міститиме без узагальнень про порушення свободи слова і інших демократичних свобод, гарантованих Конституцією, про судові та позасудові репресії на Україні, про порушення національної суверенності (факти шовінізму та українофобії), про спроби дезінформувати громадськість, про становище українських політв'язнів по тюрмах та таборах, про різні акції

протесту тощо" [3, 5]. В. Чорновіл підкреслював, що часопис не належить якоїсь групі чи організації, що на сторінках друкуються матеріали, написані з різних позицій, в тому числі, матеріали самвидаву. Крім того, "Український вісник" відображав інформацію про приховувані процеси в громадському українському житті. Також В. Чорновіл звертався й до читацької аудиторії за підтримкою у розповсюдженні журналу та реакцією громадськості на репресії, переслідування українців за переконання.

В. Чорновіл на сторінках журналу активно вступав в дискусію, діалог, полеміку, завжди аргументував свою думку, іноді заходячи для суперечників з несподіваного боку. Одна з тем таких дискусій – питання української мови.

Після арешту 1972 року справа В. Чорновола налічувала 15 томів. Зокрема його звинувачували у написанні матеріалу "Як і що обстоює Богдан Стенчук". У цій публікації В. Чорновіл за допомоги прийому пародії критикував автора, що проявилось у подачі матеріалу. Редактор "Українського вісника" повторював прийом Б. Стенчука, тобто обирав цитату з його твору, яка містила вираз з роботи І. Дзюби, коментував самого Б. Стенчука, а потім давав своє бачення проблеми, аргументовано доводив власну точку зору. Відповідь В. Чорновола поділена на пронумеровані блоки, які складаються з цитат і коментарів. Підзаголовок має назву "66 запитань і зауваг 'інтернаціоналістові'". Автор звертався до опонента на "Ви". Він захищав твір "Інтернаціоналізм чи русифікація?", звертаючись до документів, законів, Конституції СРСР, творів комуністичних ідеологів, преси. Особливу увагу

приділяв питанням української мови, культури, історії країни, подолання шовінізму. В. Чорновіл саркастично критикував стиль висловлювання і рівень ерудиції Б. Стенчука, обвинувачував його у перекручуванні фактів, маніпуляції, фальсифікації даних. Наводив свої аргументи, подавав посилання на джерела.

До речі, тоді не було доведено, що саме він видавав "Український вісник". Треба підкреслити, що редактор у розділі "Розмова з читачем" вмів постійні рубрики "Листи до редакції", "Листи з редакції", "Оголошення", "Щиро дякуємо за допомогу", де відбувалася комунікація з аудиторією. У кожній рубриці крім статей, листів, оголошень йшли коментарі, репліки, пояснення В. Чорновола. "Упродовж усього періоду видання журналу В. Чорноволові, як відповідальному редакторові, доводилось здійснювати особисто весь ланцюг роботи з підготовки "Вісника" – від збирання інформації до розповсюдження видання, працювати з листами читачів..." [1, 70].

У часописі оперативно публікувалися огляди або відповіді на публікації в офіційній пресі про дисидентську діяльність, альтернативні тексти та їх канали розповсюдження. У третьому числі в матеріалі "До історії одного наклепу" велася полеміка із статтею О. Полторацького "Ким опікуються деякі "гуманісти", що була надрукована в офіційній газеті "Літературна Україна". Текст був направлений проти автора самвидаву В. Чорновола, зокрема "нібито закликав у своїх творах до терора" [4, 317].

У 11–12 та 13, 14 числах "Українського вісника" під шапкою "Сили застою на позвах з правдою (огляд двобою журналу "Український вісник" з офіційною пропагандою)" головний редактор В. Чорновіл розглянув матеріали проти журналу в провідній газеті "Радянська Україна", зокрема інтерв'ю членів редколегії з американською журналісткою М. Коломієць, зокрема в серії передруків радянської преси "Інтерв'ю з-під поли". Додатком до тексту йшли відкриті листи, позивна скарга, телеграми,

відгуки, публікації у львівській регіональній пресі. У 13 номері В. Чорновіл пише: "Полеміка з офіційною пресою в листопаді 1987 – січні 1988 рр. була для нашого журналу корисною. "Український вісник" здобув таку рекламу, про яку не міг і думати, ряди наших прихильників і авторів дуже помножилися, побільшало бажаючих допомагати нам, матеріально теж" [3, 155]. В. Чорновіл та інші члени редколегії "Українського вісника" були активними учасниками УГС. Отже, враховуючи види каналів комунікації, дисиденти використовували не тільки засоби масової інформації (наприклад, виступали по телебаченню як політв'язні, починали друкуватися в офіційній пресі, поновлювали самвидав, випускали бюлетені, листівки), але й засоби масового впливу (художню літературу, творчі гуртки, приймали участь в організації мітингів наприкінці 1980-х рр.).

Таким чином, В. Чорновіл як професійний журналіст висвітлював комунікацію між офіційними та альтернативними засобами інформації, полемізував, виступав як комунікатор в інформаційному просторі.

ЛІТЕРАТУРА

- [1] В. Ф. Деревінський, В'ячеслав Чорновіл. Нарис портрета політика: монографія, Тернопіль: Джура, 2007, с. 70.
- [2] О. С. Мельникова, «Специфіка дисидентської комунікації на прикладі діяльності самвидавного журналу "Український вісник" та "Радіо свобода"», Психолінгвістика. Психолінгвістика. Psycholinguistics, Переяслав-Хмельницький: ФОП Лукашевич О.М., 2015, с. 170–181.
- [3] В. Чорновіл, Український вісник: літературно-художній та суспільнополітичний журнал, орган Української гельсінської спілки, Нью-Йорк: Закордонне представництво УГС, 1990, с. 5.
- [4] В. Чорновіл, Твори: У 10-ти т. Т. 3., К.: Смолоскип, 2006, с. 317.

Scientific understanding of the content of publications on topics of construction and repair in the context of the social communication theories

Kryvobok Valentyna

*Department of Social Communication
Taras Shevchenko National University of Kyiv
Kyiv, Ukraine
kryvobok2009@gmail.com*

The article deals with modern theories of social communications, adapted to national soil, which can be the basis for the study of communication features, content, structure, nature of genre publications on topics of building and repair.

Keywords: social communication studies, visual culture magazine meanings of advertising communication.

Modern development of science of social communication defines new roles of social communication and new conditions for the functioning of the media in national and global information space. These conditions are determined primarily by the social functions that they carry out the subjects of information and communication activities. Update functions due mainly development of the information society and the formation of new communication technologies, processes and services. Updating media activity during the information society is to use current scientific theories and new approaches to understanding social communication of society trajectories.

Research publications on topics of construction and repair in the context of the social communication theory implies that the mission of features and functions in the system information space. And we analyze the national information space, as it is revealed their actual field functionality. These publications are aimed at forming ideas and assessments. What ultimately determine listeners competence in certain editions of these activities. Often our understanding of style, performance,

environmental friendliness, quality, etc. all relating to design of housing, repair, construction in general - imposed different types of information and promotional materials visualized form any media and emerging technologies as a result of the use or manipulation easier - traditional information, but a violation of the standards of such activities, completeness, impartiality and balance.

An important basis of our study should be primarily strategic functioning of media categories, which are determined by its social functions. We consider that there should prioritize functional wing media and especially the implementation of set functions. In this tutorial we start from A. Moskalenka, which along with local scientists classification functions (such functions designed to meet the information needs of the state) gives the functions allocated Roger Blum (these features are designed to meet the information needs of man as a subject of social force) [1]. And note that this study journals on topics of building and repair showed low frequency of use of the most typical features of social media and communication character informing articulation, criticism and control, and so on. The most common of these publications were function of services and advertising. The manifestation of these functions makes us talk about the use of the most relevant research within the paradigm of social communication, which cover certain issues.

Further study features information and media communication activities on topics of construction, design, repair we developed form of consideration in the national referral theories that absorb functional

field of publications. Relevant in this context will be study M.V. Butyrina, T.V. Kuznetsova and V.E. Shevchenko. These scientific papers reveal fundamental approaches to the functioning of the media in the system of new social communication measurement information space. M.V. Butyrina developed and implemented the theory of operation of stereotypes that are valuable for further study of the characteristics of the chosen thematic group publications because of their functional orientation. T.V. Kuznetsova developed theory of value and its audit activities in the media, so this approach will help us show the mechanisms of competencies in such publications readers and potential opportunities to establish performance evaluation system qualities and characteristics of materials and design solutions profile. In addition. Using approaches T.V. Kuznetsova can help identify manipulation in these texts. Finally, research V.E. Shevchenko will help us to reveal the characteristics of visual culture and reality visualization features in the test media segment, and thus reveal features of the formation of certain ideas audiences in quality and characteristics of the ideal / correct / comfortable / efficient and more design or repair.

Here are some keywords points that will determine our research system current scientific theories. Following M. Butyrina we think that Organize stereotypes in the public consciousness leads to a certain world view that is asystem of media effects. Management stereotypes accumulating secondary (connotative) meaning, enabling the realization of ideological programs. The structure of the stereotypes inherent potential impact of propaganda to a mass audience. Apart from the functions transfer of information, adapting to the realities, they also serve a regulatory function, carrying out text tool guidance "[2]. These interpretations of the role of stereotype reveals the possibility of forming stereotypes keywords audiences and identify mechanisms for their formation. In the study we are based on TV Kuznetsova found mechanisms of "Assessment of any media text ... objectified through the accumulation of value meanings ... interacting, these mental-value structure gradually increasing their estimates senses and thus form an idea of the vertex metakontsept text - categorical Axiological formation" [3]. Also important for us to understand the role of visualization magazine content, as

"infographics and visual history ... clearly reflect the trends and characteristics of objects relations publication" [4]. In this way, these elements affect the stereo typing notions of reference in the form of activities associated with the repair and design.

RESULT

The above theory will form the basis of research, here we only outline its shape and determine the most important parameters. It is important to understand the development of the scientific paradigm of social science communication in the format we have studied the topic.

REFERENCES

- [1] A.Z. Moskalenko Journalism Theory: Textbook / A.Z. Moskalenko. - K: Express ad, 1998. - 333 p.
- [2] Butyrina M.V. Media as a medium of creation and functioning of stereotypes of mass consciousness: Author. Dr. Science of Social Communications: 27.00.01 / Maria V. Butyrina. - Kyiv, 2009. - 30 p.
- [3] T.V. Kuznetsova Axiological model of mass media information: communicative and conceptual approach: Author. Dr. Science of Social Communications: 27.00.01 / Tatyana V. Kuznetsova. - Kyiv, 2010. - 31 p.
- [4] Shevchenko V.E. Concept visualization magazine content in the system of scientific views in the field of social communications: Author. Dr. Science of Social Communications: 27.00.01 / Victoria E. Shevchenko. - Kyiv, 2014. - 32 p.

Своєрідність функціонування ідентичності в сучасному медійному просторі

Ольховик Марина

Філологічний факультет

Чернігівський національний педагогічний університет імені Т.Г. Шевченка

Чернігів, Україна

m.v._olkhovik@ukr.net

The article is devoted to the Identity as an interdisciplinary phenomenon in the social communications. The author describes the peculiarities of the Identity phenomenon in the context of modern informational transformations by the basic subcategories as: the Other, the theory of resentment and the Body.

Ключові слова: ідентичність, медіапростір, Інший, інтерпасивність, ресентимент, тілесність.

Становлення галузі «соціальні комунікації» дає можливість по-новому подивитися на сучасний стан розвитку гуманітарного знання, що доволі швидко засвідчує неможливість результативної роботи у замкненому галузевому просторі. Міждисциплінарний підхід сьогодні видається не просто черговим пошуком іншого наукового підґрунтя, а необхідним поштовхом у реалізації новітньої методології у широкому сенсі. Відтак, актуальним залишається потреба у координації категоріального апарату та верифікації певних категорій на міжгалузевому рівні.

Багаторівневий характер і дихотомічна природа поняття «ідентичність» виводять його далеко за межі окремої науки, дозволяючи розглядати ідентичність як базову категорію в новітніх суспільних методологічних пошуках. Сучасне функціонування цього феномену пов'язане, перш за все, з визначенням параметрів взаємодії останньої з соціальним простором.

Сьогодні будь-яка спроба конструювання власної ідентичності через тотожність або відмінність з деяким «Іншим» призведе до фрагментарності, плінності, неможливості знайти стійкі орієнтири, а відповідно до сумніву як головної онтологічної характеристики. Інваріантні

ідентичності, часто маючи «перформативний», умовний характер, відображають реконструкцію соціальних ідентичностей або іноді й дезистенцію суб'єкта (коли він усвідомлено уникає власної ідентифікації). Це дозволяє говорити про багатоваріантність впливів у сучасному медійному просторі, як-от: пошук критеріїв норми і патології, причини вибору негативних ідентифікацій, проблема гендеру, інертність і проблема демасифікації, феномен ресентименту в соціокомунікаційних координатах.

Універсальність категорії «ідентичність» підтверджується основними субкатегоріями і принципами, що так чи інакше розкривають механізми «тотожності/відмінності» власного «Я» щодо сучасного соціального простору. У такому ракурсі особливого статусу набуває поняття «Іншого», яке, корелюючи з особистістю, отримує нового функціонального забарвлення щодо ідентичності, особливо у координатах «ідентичності як відмінності». «Я» потребує «Іншого», адже без нього не може існувати, тільки Інший може цілісно пізнати наше «Я» (М. Бахтін).

Відповідно, трансформація Іншого у соціально-комунікаційній площині (ЗМІ з усіма міфологізованими Іншими, зовнішній/внутрішній ворог, колективна свідомість, ідеальний Я, віртуальний простір і дигітальна культура, глобалізація та трайболізація тощо) дає змогу, по-перше, якісно змінити кут досліджень особистості в сучасному інформаційному просторі, зокрема, систематизувати усі антропоцентричні міжгалузеві теорії в єдиному методологічному просторі, а по-друге, визначити позитивні та негативні медійні впливи на формування ідентичностей. Тут на перший план виступають

специфічні прийоми, що супроводжують феномен ідентичності, набуваючи новітніх значень у соціальних комунікаціях.

Так, для сучасної людини характерним являється не просто бачення власної totoжності чи відмінності з Іншим, а важливим стає процес насолоди засобами Іншого (у широкому значенні). Для цього використовується прийом «інтерпасивності», тобто момент інверсії, коли «Інший щось робить замість нас і стає засобом, за допомогою якого індивід має можливість власної ідентифікації, зокрема насолоди (нпр., формування стереотипів засобами соціальних мереж). Інтерпасивність часто призводить до агресії або до страждання, адже ми поступово втрачаємо можливість власного суб'єктивного досвіду, тобто сучасний медіапростір позбавляє людину перспективи осягати речі такими, які вони є насправді, переживати власний досвід (С. Жижек, «Кіногід збоченця»).

Не менш важливим у межах висунутої проблеми постає феномен ресентименту, який дозволяє прояснити причини зіткнення інтересів на міжособовому та суспільному рівнях, зокрема, визначити роль контенту медіапростору щодо різних способів оцінки дійсності та виникненні соціальних конфліктів. Цей феномен означає формування певної системи цінностей, коли людина сублімує власну неповноцінність через агресію до «ворога». Саме у сучасному інформаційному суспільстві, коли людина не просто залежить від інформаційних потоків, а становиться частиною медіапростору, формує власні ідентичності під впливом і у межах мережевого суспільства, ресентимент набуває нового соціокультурного значення, і часто виступає формоутворюючим чинником теперішньої людської ідентичності. Сучасні медіа широко використовують у власних технологіях природу агресивних імпульсів ресентименту, коли кожному ресентименту повинен передувати напад на особистість чи її приниження (зокрема, деякі дослідники розглядають рекламу як приховану агресію щодо споживача). Якщо це довготривала психічна установка, спричинена неможливістю витіснення наявних душевних станів і афектів (М. Шелер), то сучасні медіа не просто продукують подібні стани, а й часто позбавляють людину бажання до контрудару або самозахисту,

що, у свою чергу, провокує появу фрагментарної або розмитої ідентичності.

«Реіфікована людина» Ж. Бодрійяра, «розважальний громадянин» З. Баумана, «одномірна людина» Г. Маркузе, «дезистенція суб'єкта» Ф. Лаку-Лабарта, «інтерпасивна людина» у С. Жижека, - це не повний перелік того, чим стає людина і як може проявлятися сьогодні її ідентичність. Ґрунтуючись на тезі про візуальне як пріоритетну форму освоєння сьогодення, базовим інструментом культурних і соціальних форм людського буття залишається і тіло, часто будучи інструментом культурних воєн. Тіло набуває найбільш ефективного засобу маніпулятивних технологій медіа (розмальовані, татуйовані, оголені, дефектні, поранені, хворі, знекровлені, спотворені, фрагментарні тощо тіла завжди призводять до певного емоційного ефекту) і безпосередньо впливає на ідентичність. Вартим уваги проявом тілесного у медійному просторі є трансформація теорії нової тілесності у кіберпросторі. Зараз ця сфера досліджень виглядає занадто строкато, особливо щодо очікувань від результатів узаємодії людини з кіберпростором. Ідея вільного розширення тіла у віртуальній реальності, вільне заміщення органів, акцентуація на свободі вибору тілесного образу у пет-середовищі продукує, з іншого боку, теорії кіберфемінізму та постгендеризму (Донна Гаравей «Маніфест кіборгів»), і пропагують цілковиту свободу в виборі інваріантних ідентичностей.

ЛІТЕРАТУРА

- [1] Жижек С. Инерпасивность. Желание: влечение. Мультикультуралізм / Жижек С. / Пер. с англ. А.Смирнова, под. ред. В.Мазина и Г.Рогоняна. – СПб.: Алетейя, 2005. – 156 с.
- [2] Чер-унг Пак. Ресентимент, оценка, знание и социальное действие в учении Макса Шелера: опыт исследования социологии чувств [Текст] / Чер-унг Пак. // Социологический журнал. – 1997. - №4. – С.151-164.

Популістський дискурс та політична мобілізація

Возняк Ярина

Кафедра соціології і соціальної роботи
НУ "Львівська політехніка"
Львів, Україна
yaryna.voznyak@gmail.com

This article moves toward understanding the communicative peculiarities of two mutually strengthening social phenomena in contemporary democracies – populism and political mobilization. Populism is to be reconceptualized in political sociology through populist mobilization, shifting research from intuition to practice.

Ключові слова: популізм, дискурс, риторика, політична стратегія, політична мобілізація, популістська мобілізація.

ВСТУП

Зважаючи на поточні політичні процеси у сучасних демократіях (Brexit, перемога Д. Трампа на президентських виборах тощо), дослідження популізму як соціального феномену стає актуальним у гуманітарних науках. Для дослідників у галузі соціології політики популістські кейси доповнюють і розширюють аналітичну розвідку ряду наукових проблем: динаміка (харизматичного) лідерства у політичних та суспільних рухах, роль політичних партій у представленні та (від)творенні соціальних та політичних розколів, роль культурних значень та практик у політиці та визначенні політик (policy making), якості та зміст політичної комунікації.

Згідно з Е. Лакло, «ми знаємо інтуїтивно, до чого звертаємось, коли називаємо рух чи ідеологію популістською, та стикаємось із найбільшою складністю перетворити інтуїцію в концепти». [1, с.143] Множина значень, яких набуває популізм у конкретних політиях, у соціокультурних контекстах, у певні часові проміжки, є значною, тому актуалізується потреба теоретичної реконцептуалізації поняття. Як зазначає Ф. Паніцца, «вже майже кліше писати про популізм,

скаржачись на брак чіткості концепту та сумніваючись у його користі для політичного аналізу... він є частиною сучасного політичного ландшафту та залишиться нею у майбутньому». [2, с. 1]

Науковій спадщині у сфері дослідження популізму бракує кумулятивного ефекту, втім за останні 30 років окремі дослідники вже оперують терміном «неопопулізм» (Weyland 1996; Knight 1998, Panizza 2000; Mazzoleni 2003; Paddison 2009; Jansen 2011), що з'явився як спосіб охарактеризувати нове покоління латиноамериканських політиків, які втілювали неоліберальні політики, але інерційно відтворювали популістські моделі залучення «народної» підтримки. [3, с. 76]

ПОПУЛІЗМ У НАУКОВОМУ ДИСКУРСІ

Термін «популізм» у політичних та соціологічних науках застосовувався для опису рухів, політик (policies), політичних режимів, лідерів, ідеологій, іноді перетворюючись на епітет чи «ярлик» для означення чогось як корумпованого, недемократичного, цинічно опортуністичного. У множині підходів, які застосовувались дослідниками для визначення популізму, виділимо наступні:

- як рух (Di Tella 1965; Roberts 2006);
- як ідеологія (Wiles 1969; Canovan 1999; Mudde 2004; Rummens 2007; Albertazzi and McDonnell 2008);
- як політична культура (Riker 1982; Urbinati 2013);
- як стиль (Knight 1998; Jagers and Walgrave 2007);

- як дискурс (Laclau 1977; Kazin 1995; de la Torre 2000; Hawkins 2009);
- як стратегія [політичної мобілізації] (Barr 2009; Jansen 2011). [4]

Розглядаючи популізм як дискурс, Е. Лакло надає йому такого визначення: «... полягає в представленні популярно-демократичних інтерпеляцій як синтетично-антагоністичного комплексу стосовно панівної ідеології». [1, с.172-173] Казін дискурс популізму визначає як «мову, носії якої вважають звичайних людей благородною спільнотою, не обмеженою вузьким класом, і розглядають їхніх опонентів – еліту – як корисливих й недемократичних, та прагнуть мобілізувати перших супроти останніх». [5, с.1] На думку Де Ла Торре, це «стиль політичної мобілізації на основі сильних риторичних звернень до людей та поведінки натовпу від імені лідера... риторика, яка будує політику як моральну та етичну боротьбу між «простим народом» та олігархатом». [6, с.4]

ПОПУЛІСТСЬКА МОБІЛІЗАЦІЯ

У політичних науках мобілізація визначається як процес, за допомогою якого політичні суб'єкти селектують та активізують громадян до участі у політичному житті, і таке залучення широких верств населення є однією із важливих складових модернізації та демократизації. У соціології категорія мобілізації інтерпретується як одна з форм соціальних взаємодій, в межах дослідження соціальних рухів та динаміки соціальних систем всіх рівнів. Узагальнюючи змістовні параметри мобілізаційної дії в контексті соціальних взаємодій, в соціогуманітарному дискурсі виділяємо такі виміри політичної мобілізації: 1) елемент конфліктних взаємодій; 2) соціальна активація; 3) партисипація. Згідно з авторським визначенням, **політична мобілізація** – це колективна соціальна дія, яка пов'язана із залученням та/або активізацією ресурсів для досягнення політичних цілей, впливу на соціополітичні процеси та дискурсивні поля. [7, с.9] Популістський дискурс є однією із детермінант мобілізації.

Реконцептуалізацію категорії популізму у соціологічній теорії здійснює Р. Джансен. Він здійснює важливе зміщення аналітичних акцентів у інтерпретації популізму від об'єкту до практик через застосування категорії мобілізації, що також

відображає взаємодоповнення розглянутих концептів. На його думку, «популістська мобілізація є політичним проектом – узгодженим та стійким набором політичних активностей, множиною мобілізаційних та дискурсивних практик... які мобілізують зазвичай маргіналізовані соціальні сектори у публічно видимому та змагальну політичну дію, артикулюючи анти-елітарну, націоналістичну риторичку, яка знаходить свій відгук у пересічних громадян». [3, с.82]

ВИСНОВКИ

Політична взаємодія в демократичних режимах передбачає свободу висловлювань, але в таких умовах політична система незахищена від популістського дискурсу. Останній, поширюючись через демократичні механізми, несе значення, яке суперечить змісту демократичного процесу, оскільки він набуває характеру ексклюзиву («демократичний нелібералізм»), а у взаємодії «виборець-влада» відбувається зміщення акценту з «делегування» в «обслуговування».

Для сучасних демократій актуальності набуває феномен популістської мобілізації, що є способом теоретичної концептуалізації популізму та складається з двох компонентів – масової мобілізації та популістської риторики, що взаємодоповнюють одне одного.

ЛІТЕРАТУРА

- [1] E. Laclau, *Politics and Ideology in Marxist Theory*. London: New Left Books, 1977.
- [2] F. Panizza, *Populism and the mirror of democracy*. Verso, 2005.
- [3] R. Jansen, "Populist Mobilization: A New Theoretical Approach to Populism", *Sociological Theory* 29(2), pp.75-96, June 2011.
- [4] T. Pappas, "Modern Populism: Research Advances, Conceptual and Methodological Pitfalls, and the Minimal Definition.", *Oxford Research Encyclopedia of Politics*, March 2016. Oxford University Press.
- [5] M. Kazin, *The populist persuasion. An American history*. Cornell University Press, 1995.
- [6] C. de la Torre, *Populist seduction in Latin America*. Athens: Ohio University Press, 2010.
- [7] Y. Voznyak, "Political mobilization: an inquiry towards concept definition problems", *International Scientific and Practical Conference "World Science"*, № 4(20), Vol.4, pp.5-9, 2017.

Інституювання Records Management як компоненти управлінської діяльності

Комова Марія

Кафедра СКІД

НУ “Львівська політехніка”

Львів, Україна

maria.kotova@gmail.com

Theory of records management (RM), adapted to the realities of management activities in Ukraine as a management system of documentation processes by implementing the international standard ISO 15489-2001 [1], was under the influence of information, technological, technical and social, including democratic processes.

Ключові слова: records management, документ, архів.

ВСТУП

У країнах з високим рівнем теоретичного та методичного забезпечення організації роботи зі службовими документами, зважаючи на вагомість документації як економічного чинника та засобу правового регулювання, до пріоритетних напрямів належать дослідження засад RM, перегляд технології традиційного діловодства, перехід до створення високоефективних систем управління всім комплексом документаційно-інформаційних ресурсів, застосування міжнародних норм у сфері документації та інформації.

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Еволюція інституювання RM як наукової теорії і компоненти практичної управлінської діяльності пройшла низку етапів. Зародження RM пов'язане із діяльністю Національного архіву США, який у 1934 р. розробив принципи і методи роботи з документами для всіх федеральних відомств. У 1950 – поч. 1960-х рр. теорія і практика RM ґрунтувалися на традиційній технологічній базі: теорія розвивалася в межах поняття «життєвого циклу документа»; практика документування передбачала впровадження постійних програм з

документації, здійснення управлінського контролю, розширення функцій та структури державних архівів: створення структурних підрозділів для надання методичної й практичної допомоги в роботі з документами; контроль процесу експертизи та відбору документів для зберігання в архіві.

Із середини 1960-х років у сфері документації розпочалися докорінні зміни, пов'язані із зародженням електронного діловодства, технічною і технологічною базою якого стало впровадження електронно-обчислювальних машин (ЕОМ). Документаційна науково-практична діяльність розгорнулася в напрямках: визначення складу документів, які створюються за допомогою ЕОМ і підлягають передаванню до архіву; здійснення програми досліджень щодо методології і практики роботи з цими документами, а саме про відповідність супровідної документації до машиночитаних документів інформації, встановлення способів використання цієї інформації та форм передавання інформації на постійне зберігання. З'явився новий тип архівних документів – електронні документи (ЕД), та новий тип управлінської діяльності – електронне діловодство. У наступні десятиліття реалізовано низку спеціальних програм з розроблення методів визначення нових видів документів та їхньої систематизації, формування умов та строків зберігання службових документів для всіх урядових установ. Важливим аспектом програм була уніфікація навчання архівістів, набуття ними теоретичних знань і практичних навичок з архівознавства та інформаційних технологій. У 1976 р. ЮНЕСКО прийняла Програму з RM та архівів (RAMP – Records and Archives Management

Programmer). У 1979-1995 рр. видано 110 нормативних документів, інструктивних, навчальних, методичних, практичних посібників з архівістики та RM [2]. Однак, теорія RM тривалий час була спрямована тільки на традиційну документацію, а вдосконалення прийомів роботи з ЕД ЕД здійснювалося незалежно від неї, робота з ЕД мала на меті тільки підвищення ефективності опрацювання даних в обчислювальних центрах.

У 1980 рр. домінувала інтеграція документів на нетрадиційних носіях, зокрема ЕД, з традиційними документаційними системами, об'єднання різних джерел документальної інформації в єдину мережу, організація документів на різних носіях за єдиною класифікаційною схемою, усунення дублювання документних потоків, уніфікація прийомів роботи з документами. Було переглянуто концептуальні положення RM з урахуванням можливостей нових інформаційних технологій, впроваджено технології інформаційного менеджменту та управління інформаційними ресурсами, що об'єднують всі носії інформації, трансформовано уніфікацію та стандартизацію документів в уніфікацію інформаційних параметрів, елементів даних. У 1984 р. в США створено Національне управління архівів та документації (NARA – National Archives and Records Administration) [3].

Із початком 1990-х років розгорнулися процеси формування системи RM, в основі яких лежать технологічні та суспільні передумови: масштабна інформатизація суспільства, розвиток мережі Інтернет, розширення доступу до інформації державного сектора, забезпечення демократичних вимог – прозорості дій урядових установ. Кардинальними кроками вперед стали такі напрями RM: використання новітніх технологій за концепцією «електронного уряду»; впровадження організаційних та методичних рішень на якісно нових технологічних засадах; управління інформацією як під час її продукування та використання в основній діяльності, так і для архівного зберігання. Службові документи розглядаються як частина корпоративної інформаційної системи, на керівників установ,

фахівців з інформаційних технологій та RM покладається розроблення інформаційної політики установи. Головними результатами на цьому етапі є законодавче та нормативне регулювання створення та управління інформацією, розроблення системи використання та забезпечення збереженості документації, забезпечення захисту даних та захист інформації приватного характеру[4]. Впроваджено нові підходи до розроблення документаційних систем, стандарти електронного діловодства в державних установах; посилено роль державних архівів у розробленні оптимальної методики із створення, функціонування службових документів. Дослідження університетів щодо впровадження інформаційних технологій з RM: розроблення схеми метаданих службових документів, концепції континіуму на зміну традиційному розумінню життєвого циклу документа (Університет Монаш, Австралія), Піттсбурзький проект (визначення функціональних вимог до метаданих) (Піттсбурзький університет, США), проект “InterPares” (визначення автентичності й достовірності електронних документів) (Університет Британської Колумбії, Канада).

Впровадження уніфікованих технологій RM на базі електронного документообігу зумовлює економічний ефект.

ЛІТЕРАТУРА

- [1] Комова М.В. Керування документаційними процесами / М.В. Комова, А.М. Пелешишин, Т.М. Білушак. – Львів: Вид-во НУ «Львівська політехніка», 2013. – 188 с..
- [2] Hedstrom M. Archives & Manuscripts: Machine-readable Records / M. Hedstrom. – Chicago : Society of American Archivists, 1984. – 75 p.
- [3] Beschloss M. Our Documents: 100 Milestone Documents from the National Archive / M. Beschloss. – New York: Oxford University Press, 2006.
- [4] Hedstrom M. Digital preservation: a time bomb for digital libraries / M. Hedstrom. – Computers and the Humanities. – 1997. – 31 (3). – P. 189-202.

Використання інформаційного та комунікаційного потенціалу соціальних мереж у роботі фахівця-історика

Химиця Наталія

Кафедра СКІД

НУ «Львівська політехніка», Львів, Україна

nhymytsa@gmail.com

The paper outlines the main uses of information and communication potential of social networks in educational and research activities specialist historian.

Ключові слова: інформація, документи, комунікації, інтерактивність, соціальні мережі, Facebook, Twitter, Instagram, Pinterest історична інформація, джерела, інформаційний простір.

Потужна інформаційна кампанія, спрямована на провокування розколу та ворожнечі в українському суспільстві, часто використовує викривлене трактування історичних подій. Така інформаційна агресія ґрунтується на історичних стереотипах і міфах та тенденційному трактуванні подій історичного характеру в сучасній Росії. Маніпуляції історичними фактами, які використовуються Росією для виправдання агресії проти України становить пряму загрозу національній безпеці України, дестабілюють внутрішньополітичну ситуацію в країні, а також дискредитують незалежність України та її євроінтеграційний курс [1]. В таких складних умовах інформаційної війни особливо важливе значення має використання інформаційного і комунікаційного потенціалу соціальних мереж у просвітницькій та дослідницькій діяльності фахівця-історика.

НАПРЯМКИ ВИКОРИСТАННЯ СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖ У РОБОТІ ФАХІВЦЯ- ІСТОРИКА

Сучасний рівень розвитку соціальних мереж в Україні дає можливість використовувати їх потенціал для професійної діяльності у двох головних напрямках:

- Поширення аналітичної інформації про важливі історичні події.
- Пошук, виявлення, оперативний моніторинг тематичної інформації, з обов'язковим копіюванням та архівування історичних джерел.

Поширення аналітичної інформації на історичну тематику надзвичайно актуальне в умовах інформаційної війни, тому що є реальною протидією фальсифікаціям української історії владою та ЗМІ Російської Федерації. Використання механізму соціальних мереж, за умови вірного підходу, могли б допомогти у здійсненні просвітницької та роз'яснювальної роботи проти інформаційних атак та агресивної історичної політики Росії супроти українського гуманітарного простору.

Важливо, що для фахівця-історика інтерактивність у соціальних мережах реалізується за допомогою мистецтва модерування, масового репортерства, коментарів, опитувань. А для громадян, інтерактивність соціальних мереж дає змогу запитувати потрібну інформацію, висловлювати свою думку та вимагати аргументованих відповідей від фахівця-історика. Таким чином, інтерактивність соціальних мереж – це та сама жива розмова, зручний та ефективний спосіб проведення просвітницької та роз'яснювальної роботи.

Оскільки, Facebook вважається найкращою платформою для взаємодії, то створення своєї фан-сторінки і використання її для поширення якісного історичного контенту є ефективним способом використання соціальних мереж для проведення роз'яснювальної роботи істориків. З цією ж метою, історикам доцільно створювати свої власні соціальні мережі, використовуючи програмне забезпечення

таких виробників, як Ning або їхні власні платформи.

Ефективним інструментом промотування історичних матеріалів є Twitter та Instagram. Поширення матеріалів Twitter-стрічкою, забезпечує обмін інформації у професійному середовищі істориків, а «особистий» профіль ефективно використовувати як інструмент взаємодії зі спільнотою Twitter і проведення дискусій.

Оскільки, головні функції у формуванні історичних джерел також виконують платформи соціальних мереж, то фахівці-історики мають унікальні можливості організовувати пошук, виявлення, оперативний моніторинг, копіювання та архівування первинних історичних джерел. Аналіз контенту соціальних мереж дає підстави виділити такі первинні історичні джерела як текстові, фото, та відео документи [2]. Текстові джерела – це свідчення очевидців подій (громадян-активістів, політичних лідерів, місцевих жителів). Оскільки такий контент соціальних мереж персоніфікований, історик може звертатися до свідків і уточнювати історичну інформацію. Таким чином, здійснюючи пошук у соціальних мережах, історик має унікальну можливість інтерактивного спілкування з очевидцями подій; завдяки сучасним Інтернет технологіям історик стає активним учасником тих подій, які сам досліджує. Особливо інформативними для історика є повідомлення політичних лідерів, тобто ті матеріали, які поширюються у Facebook і Twitter.

Фото і відео документи – це більша частина контенту соціальних мереж. Фотодокументи дуже цінні історичні джерела, тому що вони фіксують на електронному носії окремі події чи факти реальної дійсності, що дуже важливо, враховуючи плінний характер явищ. Особливе значення для історика-дослідника мають відео документи, оскільки вони відображають подію чи факти в русі, даючи уяву про відзнятий об'єкт як у просторі, так і в часі. Особливістю відео документів є їх комплекtnість у джерелознавчому, а не технічному розумінні цього слова. Комплекtnість передбачає текстовий супровід документа, який розшифровує місце, час події, дає миттєву або у динаміці фіксацію зображеного факту, тобто їх найхарактерніші особливості. Також, контент соціальних мереж постійно поповнюється листівками, різним

самвидавом, плакатами, карикатурами. Такі документи особливо цінні джерела інформації для об'єктивного вивчення суспільно-політичних настроїв громадян [3].

Головними фотосервісами для історика-дослідника є Flickr, Instagram та Pinterest де не тільки генерується фотоконтент, а є можливість створювати альбоми та групи для обговорення.

Дослідник, який використовує контент соціальних мереж, повинен пам'ятати, що історична інформація з різних причин може бути вилучена або тимчасово закрита для сторонніх користувачів. Тому перед дослідником постає завдання оперативного моніторингу тематичної інформації; копіювання та архівування історичних джерел. Для цього фахівці-історики використовують технології баз та сховищ даних, шаблони для збереження інформації, моніторингові інформаційні системи.

Отже, інформаційний та комунікаційний потенціал соціальних мереж формує головний інформаційний простір сучасних історичних досліджень, дає колосальні можливості для просвітницької та дослідницької діяльності фахівця-історика.

ЛІТЕРАТУРА

- [1] Проект Концепції Державної цільової національно-культурної програми досліджень та популяризації історії України на період 2015-2020 рр. [Електронний ресурс] / Офіційний веб-сайт Українського інституту національної пам'яті. – Режим доступу: <http://www.memory.gov.ua/news/rozpochalos-gromadske-obgovorennya-kontseptsii-derzhavnoi-tsilovoi-natsionalno-kulturnoi-progra>
- [2] Н. Химиця, Соціальні мережі як інноваційний засіб формування історичної інформації / Н. Химиця // Матеріали 3-ої Міжнародної наукової конференції «Інформація, комунікація, суспільство»: 21-24 травня 2014. – Львів: Вид-во Львівської політехніки, 2014. – С.36-38.
- [3] Н.О. Химиця, Соціально-орієнтовані інтернет-джерела дослідження єврореволюції 2013–2014 рр. в Україні / Н. О. Химиця // Вісник Національного університету "Львівська політехніка". – 2014. – № 784 : Держава та армія. – С. 214–223.
- [4] ..

Socionic analysis as a tool for optimizing relationships in small social groups

Morushko Alexander

Department SKID
National University "Lviv Polytechnic"
Lviv, Ukraine
morushkoO@gmail.com

Andreychuk Stanislaw

Department SR
National University "Lviv Polytechnic"
Lviv, Ukraine
a_stanislaw@ukr.net

Society is a complex social system, the main component is a small social group. Determination of integral social model of a small group permit to optimize dealings between the members of group and consciously shape its staff under fulfilment specific tasks. The most prevalent method today for determining social type of person is typology by Jung, and originated on its basis Socionics. Socionics allows to disseminate communicative experience, originated a number of teams by the model of the pattern, which justified itself. It also further correct choice of the leader of a small social group.

Keywords: small group, psychological type, socionic analysis, compatibility, leader.

INTRODUCTION

The society is a complex social system, the basic element of which can be considered as small social groups. Their formation is based on informal and formal relationships between individuals who belong to this group. In this context, attach great rational importance to the use of human resource, in order to realize its potential, according to natural abilities. This should contribute to be a relatively socionic analysis method.

MAIN PART

The viability of small social group largely depends on members psychological compatibility of this group. Definition of integral social type of a small group allows to identify the possible problem areas in communication between group members and consciously shape its composition during specific tasks.

Social group – this is a stable, structured association of people who interact with each other and depend on each other to achieve common goals, interests and social needs. A small social group - the composition of

small social group whose members share common activity and are stable in direct personal contact, which is the basis for the emergence of emotional relationships as well as special group values and norms of behavior. Its staff number may vary, but the best is 7 + 2 [1].

The most common method today on the definition of human psycho typology of C.-G. Yung. According to it, with the help of 4 pairs of dichotomous attributes it is possible to define psycho basic of a person, all in all there are 16 of them. Yung doctrine received in the West the development called as the typology of Myers Bryhhs, and in post-Soviet countries - Socionics (author of the concept - A. Auhustynavichyute). The difference between them lies in the methods of the human psyche study - typology uses the inductive method and Socionics - deductive. So socionic methods of analysis, in our opinion, is the most promising [2, P. 136].

Classic Socionics considers 8 aspects of information flow and, accordingly, 8 mental functions: intuition of capabilities; intuition of time; power of sensors; sensors of feelings; business of logic; logic of relations; ethics of emotions, the ethics of relations.

The basis of the typology of K.-G. Jung became introduced by him principled new concepts – the so-called "Jung's dichotomies." They include: extroversion-introversion; rationality-irrationality; mentality-sense, sensation-intuition [3].

The Jung's typology and socionics both assert, that people from birth are inclined to certain personal preferences. Jung's typology considers four pairs of the above-mentioned such preferences, which socionics calls the basic characteristics of types. The correct interpretation of these preferences automatically leads to one of the 16 basic sociotypes.

Another significant aspect of the existence of a small group is to establish communication between members of the group.. Business Communication is a process of interaction, aimed at optimizing a particular

type of subject activities. An important part for business communication plays determining correct communication between business partners, especially taking into consideration the individual mental peculiarities of participants in communicative process. It requires certain knowledge in the field of practical psychology, in the first place the fundamental aspects in typology of Jung [4, P. 8].

Knowledge of the fundamentals in Socionics, peculiarity of the style activities, permits to forecast the possible behavior of the individual in a certain situation and in concrete environment. This allows a skilled specialist in the field of social communications make correct and long-term forecast relations in various groups - both as in work and in the family [5, P. 10].

Socionics allows to replicate communicative experience, creating a number of teams on the model that justified itself. It also promotes proper choice of a small social group of their leader.

The systems approach to the study of psychology of small groups and teams involves analysis of the variety of connections and relationships in small groups, which should be seen both as subjects of joint activities and as subjects of communication and interpersonal relations.

Typology offers three basic methods of the social type identifying:

- 1) using the main features of type;
- 2) using sociotypes characteristics;
- 3) using identification tests.

Proper identification of social type is impossible without the combined use of these methods. It also depends on the researcher qualification [1].

The importance of group values, standards, assessments for individual is called referentiality of small group. The main functions of the reference group are comparative and normative (giving the individual the possibility to relate his/her thoughts and behavior with the accepted in the group and evaluate them in terms of compliance with group norms and values). These group norms and values are formed as an integral amount of small group each representative preferences.

Integral sociotype of small group can be defined, knowing sociotypes of people who belong to it. Decisive here are the features included in the block of Ego - programme and creative as they are conscious and spatial functions, and therefore - the most developed. Accordingly, the dominant socionic functions are defined in a small group and make up its values and determine its integral sociotype. Steady leader of the group can only be the individual who mostly includes all these values.

CONCLUSIONS

Human behavior is not accidental in nature. It is predictable, therefore is a subject to classification. Jung's study on typology and socionics allows not only better understand the mechanism of the relationship between two specific people, but also purposefully form psychologically compatible small social groups (teams), capable to perform their tasks. Knowledge of standard features allows to better understand specific person, to know its unique personality. It promotes the rational use of human resources, reduce the level of conflict both in small social groups and society in general, and the maximum self-realization of everyone in those areas of life that are the most typical for him/her.

REFERENCES

- [1] Морушко О.О., Андрейчук С.К. Визначення інтегрального соціотипу в малих соціальних групах методом соціонічного аналізу. – Науковий вісник НЛТУ України. – 2016. – Вип. 26.44 – Львів, 2016. – С. 398-404.
- [2] Морушко О.О. Кадровий менеджмент: навчальний посібник. – Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2014. – 176 с.
- [3] Морушко О.О., Висоцький А. Л. Основні управлінські культури: соціонічний аналіз. – Збірник наукових праць. – Маріуполь: ДВНЗ «ПДТУ», 2016. – Вип. 1(13), Т. 1. – С. 55-61.
- [4] Химиця Н.О., Морушко О.О. Ділова комунікація: навчальний посібник. – Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2016. – 208 с.
- [5] Аугустинавичюте А. Соционика. Введение. М.: АСТ; СПб.: Terra Fantastica, 1998. – 448 с.

ВРІ в інформаційно-бібліотечному забезпеченні наукової діяльності

Ржеуський Антоній
Кафедра ІСМ
НУ "Львівська політехніка"
Львів, Україна
prorokanton@yandex.ua

Кунанець Наталія
Кафедра ІСМ
НУ "Львівська політехніка"
Львів, Україна
nek.lviv@gmail.com

Web of Science scientific platform as one of the information source in the selective dissemination of information system is proposed.

Keywords: library, user, selective dissemination of information, information provision, database.

ВСТУП

У світі інформаційних потоків здійснення ефективної наукової діяльності неможливо безпосереднього інформаційного супроводу та інформаційного забезпечення. Визначення поняття "інформаційне забезпечення", наведені в різних наукових джерелах, висвітлюють мету інформаційного забезпечення, його об'єкт, засоби здійснення, процесуально-діяльнісну та інформаційно-ресурсну складові. Можна вважати, що інформаційне забезпечення – це сукупність процесів з підготовки та надання спеціально підготовленої інформації для вирішення управлінських, наукових, технічних та інших задач відповідно до етапів їх розв'язування. Ефективність будь-якої системи інформаційного забезпечення значною мірою залежить від якості інформації, яка використовується. Необхідний рівень якості забезпечується шляхом пошуку та фільтрації вхідного потоку інформації. Відбір інформації – це процес виділення з інформаційного потоку найцінніших документів, їх окремих частин або фактичних відомостей відповідно до прийнятих критеріїв.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

У сучасних інформаційних системах відбір інформації є обов'язковим етапом

перетворення інформаційного потоку і потребує формулювання загальних і окремих критеріїв відбору інформації, визначення принципів відбору документів і відомостей для різних аспектів інформаційного забезпечення [Вступ до фаху Консолідована інформація С. 58]. Саме тому успішною стратегією бібліотеки з інформаційного обслуговування науковців є впровадження системи вибіркового розповсюдження інформації. Система вибіркового розповсюдження інформації (ВРІ) прагне сприяти пошуку інформації і її фільтрації у відповідності до інформаційних потреб користувачів. З появою Інтернету як джерела інформації, обсяг доступної інформації в межах інтересів різко виріс, а це потребує прискіпливішого огляду та відбору інформації. Мета системи ВРІ – надання нової інформації. Бібліотекар є фактично інформаційним провайдером системи ВРІ.

Основними елементами системи ВРІ є:

- абоненти системи ВРІ – вчені і фахівці (окремі особи або колективи);
- формулювання інформаційних вимог у вигляді переліку тем (постійно діючих запитів);
- регулярне доведення бібліографічної інформації до користувачів;
- використання сучасних технічних засобів механізації і автоматизації;
- постійно діючий зворотний зв'язок;
- забезпечення абонентів первинними документами або їх копіями.

З початку створення інформаційних ресурсів і безпосередньо сам пошук в автоматизованих

системах здійснювався фахівцями, які володіють навичками роботи з обчислювальними машинами. Пізніше цю роботу стали виконувати інформаційні працівники бібліотек. В кінці 1990 – початку 2000 р. наукові бібліотеки почали переходити на обслуговування в режимі ВРІ на базі власних інформаційних ресурсів [2]. При здійсненні ВРІ на базі таких ресурсів система функціонує в напівавтоматизованому режимі – відбір інформації ведеться вручну, всі інші процеси, включаючи доставку оповіщень – за допомогою комп'ютера. Це ознаменувало собою розвиток нового аспекту реалізації інформаційного забезпечення в режимі вибіркового поширення інформації. Відповідно до сьогоденних реалій, система ВРІ як форма інформаційного забезпечення, зазнала значних змін, як у ресурсному, так і в технологічному аспектах. Технологія реалізації ВРІ змінюється в міру розвитку засобів опрацювання інформації, накопичення інформаційних ресурсів, використання глобальної мережі Інтернет. Стає зрозумілим, що за допомогою лише баз даних власної генерації, реалізувати систему ВРІ бібліотечні інститути повноцінно не зможуть. Для забезпечення інформаційних потреб науковців релевантною та актуальною інформацією, бібліотечним працівникам слід послуговуватись декількома джерелами: електронними журналами авторитетних закордонних видавництв, повнотекстовими як відкритими, так і закритими базами даних електронних публікацій різного формату, науковими реферативними та бібліографічними базами даних. Одним із таких джерел є Web of Science. Web of Science – платформа, на якій розміщено бази наукової літератури і патентів. Web of Science охоплює матеріали з природничих, технічних, біологічних, суспільних, гуманітарних наук і мистецтва. Центральною частиною платформи є наукометрична, реферативна, міжнародна база даних Web of Science Core Collection WoS(CC), яка включає в себе понад 18000 провідних журналів, розміщені у трьох ключових індексах наукової літератури: SCIE (Science Citation Index Expanded) індексується 8300 журналів, SSCI (Social Science Citation

Index) – 2900, AHCI (Artand Humanities Citation Index) – 1600 видань.

У 2015 році WoS(CC) розширена новою мультидисциплінарною колекцією ESCI. В Web of Science індексуються видання як традиційної бізнес моделі так і журнали відкритого доступу[3]. Платформа володіє вбудованими можливостями пошуку, аналізу та управління бібліографічною інформацією.

Таким чином, у публікації розглянуто платформу Web of Science як комплексне інформаційне джерело, що потребує включення у систему вибіркового розповсюдження інформації для здійснення інформаційного супроводу наукової діяльності. Встановлено, що сучасними вимогами до системи ВРІ є повнота бібліографічних відомостей про документи; супровід бібліографічного опису документу анотацією чи рефератом; систематичність у інформуванні користувачів про нові документи, релевантних їхнім інформаційним потребам; наявність зворотного зв'язку (feedback) з бібліотечним працівником; забезпечення користувачів, окрім бібліографічного запису, електронною версією документа.

ЛІТЕРАТУРА

- [1] N. E. Kunanets Introduction to profession "Consolidated Information". Lviv, 2013. - 196 p.
- [2] Yu. V. Mokhnacheva and T.N. Kharybina, "The role of own information resources in information support of scientists," Libraries and associations in a changing world: new technologies and new forms of cooperation, vol. 1. - pp. 61-63, 2002 [Sudak, June 8-16 - Moscow, 2002].
- [3] About Web of Science. – Available at: <http://clarivate.com/scientific-and-academic-research/research-discovery/web-of-science/>

Технології масового інформаційного впливу

Комова Марія
Кафедра СКІД
НУ "Львівська політехніка"
Львів, Україна
maria.komova@gmail.com

Колбаснікова Анна,
Коновалова Олександра
Кафедра СКІД
НУ "Львівська політехніка"
Львів, Україна
annakolbasnikova@gmail.com,
ssashakonovalova@gmail.com

The plot of the meaning «psychological impact and manipulation» as a form of covert psychological impact exists for a long period of time. The concept of psychological impact is regarded as one of variants impact overall. Main in this category based on causal changes in the psyche of the subject. There are many methods of information and psychological effects. The most important is persuasion, suggestion and propaganda.

Ключові слова: information, media, information environment, national identity, the information society.

Сучасні інформаційні і телекомунікаційні технології істотно впливають на людство, на кожну сферу його життя. Користувачі мас-медіа, соціальних мереж перебувають від постійним впливом маніпулятивних технологій, використання яких набуло очевидних ознак системності. Технології інформаційного впливу визначають вибір соціальних, політичних, моральних пріоритетів споживачів інформації, корегують їхню поведінку та стиль життя [1; 2].

Тема маніпулювання свідомістю вийшла за межі наукових досліджень і розширила рамки публічної дискусії, потрапивши в поле уваги засобів масової інформації (ЗМІ). Головним об'єктом інформаційного впливу на людину є її свідомість. Ефекти впливу сприймаються свідомістю тоді, коли вони можуть бути критично нею осмислені, пропущені через фільтр оперативної пам'яті, а потім відкладені у сховищі пам'яті – підсвідомості. У мас-медіа, соціальних мережах використовується чимало

методів інформаційно-психологічного впливу, проте основними з них є методи переконання, навіювання та пропаганди [3].

Переконання має бути доступним для інтелекту об'єкта впливу, його варто здійснювати, спираючись на факти, відомі об'єктові. Найвищою фактологічною (інформаційною), насиченістю володіють, матеріали інформаційних жанрів, але й в журналістських творах цих жанрів автори можуть представляти різну кількість інформем.

Успішне застосування фактологічного принципу подання інформації в ЗМІ залежить від журналістської майстерності переконувати фактами – відбирати їх з поточної дійсності, узагальнювати, аналізувати, встановлювати їхній зв'язок і взаємозалежність, вибудовувати на їхньому фундаменті свої міркування та ідеї. За медіатекстом стоять мовні особливості журналіста, його світогляд, інтелектуальний та професійний рівень, когнітивні здібності.

Основою журналістської творчості є об'єктно-предметне, постійно змінюване різноманіття дійсності, що становить сутність фактологічного принципу подання інформації в масовій комунікації. Факт як системне явище не можна розглядати поза контекстом соціальної дійсності [4]. Журналістська майстерність виявляється у дотриманні вимог логічної і лінгвістичної системності при висвітленні фактів. Логічна системність передбачає: дотримання точності і вірогідності висвітлення фактологічної бази (посилання, свідчення, цитати; визначення місця, часу, обставин); ясності викладу (уточнення, зіставлення цитат, розповідей декількох очевидців про їхній власний досвід); ясності ситуації,

зображеної журналістом; визначеності ставлення журналіста до певного факту; наочності (врахування фактологічних деталей, сильних своєю очевидністю). Лінгвістична системність передбачає дотримання стилістики журналістських творів в ЗМІ: стислість, вивірена довжина і ритміка повідомлення, точність і простота слів і фраз.

Переконлива інформація повинна містити узагальнювальні пропозиції та логічно несуперечливі конструкції. Навіювання, навпаки, спрямовується на суб'єктів, які некритично сприймають інформацію. Особливостями навіювання можна вважати цілеспрямованість, спланованість застосування, визначеність, конкретність поведінки, тобто об'єкту необхідно дати інструкцію щодо конкретних його реакцій і вчинків, які відповідають меті впливу. Будь-який контакт містить частку навіювання або повністю будується на ньому, тому ці поняття нерозривні. Навіювання може ґрунтуватися на довірі, авторитеті, переконливості, залежати від очікувань, надій, бажань і здатне продукувати новоутворення в соціальному житті індивіда

Пропаганду слід вважати непереможною зброєю масового враження. Цей вид комунікації використовують для впливу на свідомість, щоб керувати та контролювати емоціями, почуттями, відчуттями та розумом людини. Пропагандистський вплив на свідомість людей перебуває на двох рівнях: фізичному та психологічному. При фізичному впливі пропаганда базується на емоціях, відчуттях та почуттях. За допомогою емоцій у особи може викликатися стан ейфорії, страху чи агресії. При психологічному впливі пропаганда звертається саме до розуму, для того, щоб сформувати певні соціальні доктрини, постулати і концепції - загалом всього, на що може орієнтуватися суспільна свідомість при інтерпретації реальності. Людство потерпає від пропагандистських війн, коли в інформаційному середовищі з'являється цілеспрямоване протистояння двох чи більше потужних агентів впливу. Саме у цей момент, у людській свідомості йде протистояння різних поглядів, кожен з яких може бути правильним, тим, у який особа захоче вірити.

До методів інформаційного впливу належить суспільний маркетинг, за допомогою якого з'ясовуються переконання, цінності та проблеми, які є актуальними для аудиторії впливу. Для цього

застосовується технологія сегментації електорату за певними ознаками, наприклад за віковими, соціальними, професійними, етнічними. Цю інформацію можна використати проти суперника за допомогою лав своїх прибічників. До методів можна також додати іміджеве позиціонування, яке означає певне виділення образу з поміж інших суб'єктів інформаційного простору.

Як форма інформаційного впливу може використовуватися реклама, презентуючи переваги із метою сформувати або підтримати людську обізнаність, зацікавити та залучити до споживання. Дуже часто у суспільстві застосовують агітацію - це потужний метод впливу для політичної та суспільної сфери, за допомогою роз'яснення ідеології та як наслідок спонукання громадськості до певних дій.

Маніпулювання свідомістю не втрачає своєї актуальності, оскільки це потужна зброя для досягнення цілей без використання військових потужностей, що особливо цікаво в умовах ведення гібридної війни чи її протидії. викорінення цілих народів. Україна саме зараз переживає повне маніпулювання свідомістю українців, а як наслідок ми маємо дезінформований, сліпий народ.

ЛІТЕРАТУРА

- [1] Комова М.В. Громадська думка як результат соціальної взаємодії мас медіа і суспільства / М.В.Комова // Вісник КНУ ім. Т.Шевченка. – К., 2015. – Вип. 22. – С.7 – 12;
- [2] Комова М.В. Соціальна взаємодія як засіб інформаційного впливу / М.В. Комова // (ICS-2013). - Львів-Славське: Видавництво Львівської політехніки, 2012. – С. 42-43.
- [3] Сучасні технології та засоби маніпулювання свідомістю, ведення інформаційних війн і спеціальних інформаційних операцій : навч. посіб. / [В.М.Петрик, В.В.Остроухов, О.А.Штоквиш та ін.]. – К. : Росава, 2006. – С. 150-180;
- [4] Комова М.В. Сутність феномену факту та його функціонування в мас медіа / М.В.Комова// Актуальні питання масової комунікації : науковий журнал. – К., 2015. – Вип. 17. – С. 22 – 30.

Програмне забезпечення інформаційної взаємодії з випускниками на прикладі кафедри СКІД

Пелешин Андрій
Кафедра СКІД
НУ "Львівська політехніка"
Львів, Україна
apele@ridne.net

Паздерська Руслана
Кафедра СКІД
НУ "Львівська політехніка"
Львів, Україна
pazderskaruslana@gmail.com

The article describes the major problems of employment students after graduation at university. Developed version of interaction by creating a database.

Key words: graduates, cathedra, university, employer, lecturer, date base, information exchange, information interaction.

ВСТУП

Сьогодні студенти після закінчення вищої навчальної установи стикаються з проблемами працевлаштування. Для уникнення такого роду ситуацій є необхідним використання інноваційного рішення, яке працюватиме як на випускника, викладача, так і на роботодавця. Інформація, яку несе ВНЗ про студента, після його закінчення, не є структурованою та чіткою, тому виникає необхідність пошуку оптимального способу, який дасть характеристику особи по закінченню, включаючи інформацію про основні компетенції та навички людини. Саме для цього використовують бази даних – для подання великого масиву інформації у формі найчіткіших її аспектів [1].

Створення бази даних для структурного підрозділу дозволить побудувати цілісний взаємозв'язок між "кафедра-викладач-працедавець-випускник". Завжди здійснюватиметься процес обміну найважливішими даними. Кафедра та викладачі надаючи один одному інформацію про облік

випускників зможуть встановити високі рейтинги з поміж інших структурних підрозділів. Працедавець у свою чергу, буде забезпечений висококваліфікованими кадрами. Таким чином коли виникатимуть певні проблеми в обслуговуванні та веденні моніторингу з студентами, проблеми ясніше будуть проявлені та швидше усунені. Оцінити діяльність кафедри буде легше виконати, при тому проаналізувати де необхідно подати зміни.

Вищий навчальний заклад, як осередок надання освітніх послуг має містити у своїй структурі організації, спілку, відділи, асоціації, які допоможуть в організації процесу управління та взаємодії із студентами.

Так як, НУ "Львівська політехніка" сприяє вдосконаленню вже давно набутого досвіду ведення комунікаційних процесів через різноманітні засоби, не є винятком і створена Асоціація випускників. Основна мета об'єднання спрямована на організацію та підтримку різноманітних проектів освітньої діяльності "Львівської політехніки", спілок, об'єднань задля підвищення рейтингу університету та збагачення науково-технічного розвитку України.

На сьогоднішній день ними створено інформаційна БД студентів, де містяться усі дані про кожного хто навчався чи навчається, для підтримки зв'язку з ними та надання певної допомоги у працевлаштуванні.

В контексті існуючих способів встановлення взаємодії із випускниками ще більше актуалізується потреба у виявленні інноваційних варіантів вирішення даної проблеми.

Зважаючи на вище сказане, об'єктом дослідження є випускники кафедри СКІД та встановлення взаємодії з ними. Кафедра являється важливим підрозділом академічної установи НУ “Львівська політехніка”, що залежить від таких складових, як працедавець, викладач, випускник та їхньої діяльності, взаємодії: навчання, стажування, практика, місце праці, наукова діяльність [2]. Ці показники впливають на дуже багато чинників: рейтинг університету, вибір абітурієнтів та партнерів.

Реалізація встановлення можливості зв'язку між цими елементами буде здійснюватися з використанням сховища даних. Наприклад, кафедра надає інформацію про випускників та надає її працедавцям, які в свою чергу подають інформацію на запит про вільні вакансії. Таким чином, ведення обміну даними з працедавцями дозволить:

Кафедрі надавати своїм випускникам можливість працевлаштування;

Працедавцю залучати молодих та перспективних спеціалістів;

Випускнику мати достойне місце праці.

Інформаційна модель БД “Випускники кафедри СКІД” представлено на рис. 1.

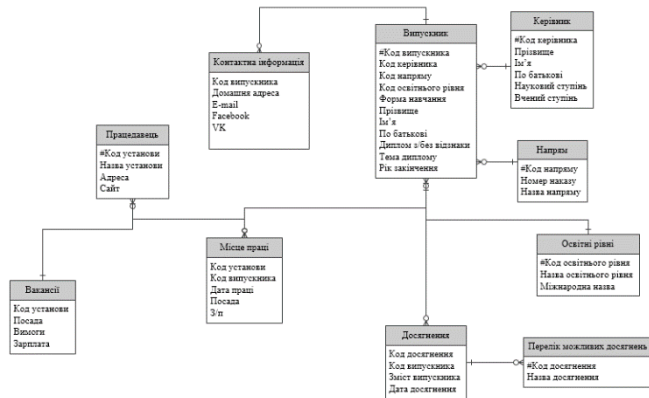
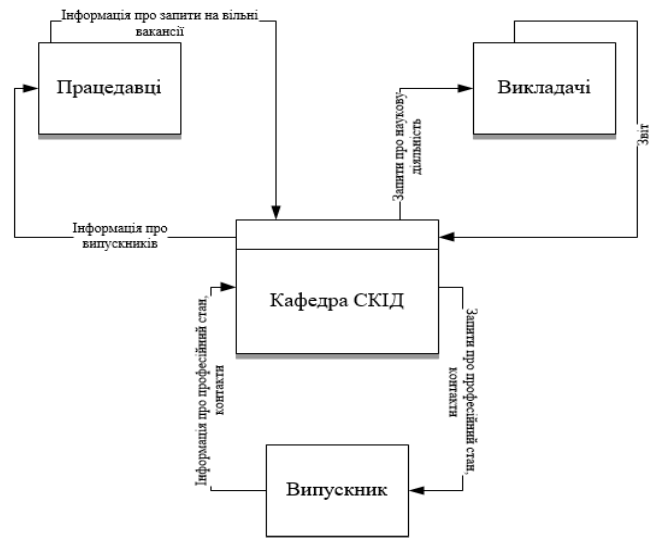

Рис. 1. ERD-діаграма бази даних “Випускники кафедри СКІД”

Потік даних про студентів після випуску буде накопичуватися та зберігатися у сховищі даних. Процес обміну інформацією схематично представлено на рис. 2.

- Організація інформаційної взаємодії
“кафедра-викладач-випускник-працедавець”

Такий вид даних завжди має бути в архіві кафедри, адже дозволить створити тісні комунікаційні зв'язки із випускниками. Структурний підрозділ зможе допомагати їм у працевлаштуванні, проводити різні заходи моніторингу, таким чином підвищить свій рейтинг серед інших кафедр університету.

Отже, створення бази даних допоможе в оптимізації процесів документообігу підрозділу, щодо інформації про випускників. Дозволить економити час у пошуку потрібних даних та дослідити забезпечення освітніми послугами студентів кафедри.

ЛІТЕРАТУРА

- [1] Г. Савченко, Т. Збрицька, “Шляхи підвищення ефективності взаємодії та взаємозв'язку ринків праці та освітніх послуг”, Вісник соціально-економічних досліджень, вип. 1, ст. 273-280, 2012.
- [2] М. Котило, Ю. Серов, “Моделювання консолідованого інформаційного ресурсу для комунікативної взаємодії користувачів веб-сторінки кафедри”, том. 15, ном. 4, ст. 23-31, 2013.

Медіа-технології в арсеналі сучасної пропаганди

Комова Марія

Кафедра СКІД
НУ “Львівська політехніка”
Львів, Україна
maria.komova@gmail.com

Перун Марія

Кафедра СКІД
НУ “Львівська політехніка”
Львів, Україна
mariiaperun97@gmail.com

The article reveals the essence and peculiarities of the modern media technologies, imposed their role in shaping the information environment, and describe the most effective methods of media which are using in modern propaganda war.

Ключові слова: Інтернет, інформаційна війна, інформація, медіа, пропаганда, соціальна мережа.

ВСТУП

Будь який сучасний конфлікт в силу свого змісту і оборотів породжує масу інформаційних спецоперацій з боку ворогуючих та зацікавлених сторін. До цього процесу залучаються як професійні пропагандисти, так і звичайні користувачі мас-медіа. Успішні пропагандисти знають, як сконструювати меседж так, щоб він викликав у людини відчуття захоплення чи збудження, яке би пригнічувало критичне мислення. Найважливіші емоції для пропагандиста — страх, жаль, злість, співчуття, ненависть, відчуття образи — їх навмисне підсилюють для досягнення своїх цілей. Інформаційна війна, як відомо, ведеться на трьох фронтах: серед власного населення, серед населення ворожої сторони і серед світової спільноти [1].

Найпопулярнішою платформою для роботи сучасних медіа пропагандистів на сьогоднішній день є мережа Інтернет та соціальні мережі. Соціальні мережі, що стали Інтернетом в Інтернеті, є найбільшими платформами для обміну та поширення інформації, зокрема й деструктивного змісту. За оцінками фахівців, ефективність від використання соціальних мереж для сучасних технологій впливу на свідомість

громадян та суспільства в десятки разів вища, ніж від стандартних механізмів психологічного впливу на населення.

Всі медіа активно використовують журналістику скріншотів, цитуючи дописи з особистих сторінок користувачів Facebook, Twitter, ВКонтакте. Ця ділянка інформаційного простору, слугує не тільки джерелом новин, а й емоційним тлом сприйняття поточних подій для багатьох співвітчизників [2].

Технології медіа-впливу, що дозволяють натискати на больові точки суспільної свідомості, збуджуючи вище згадувані почуття страху, гніву, обурення та ненависті використовуються сьогодні не лише тими, хто займається пропагандою, маніпуляцією та чорним піаром. Ці прийоми поступово стають невід’ємною частиною журналістського інструментарію та усіх активних користувачів мережі Інтернет [6].

Виділимо декілька найбільш поширених у нинішній інформаційній війні медіа-технологій для маніпулювання громадською думкою.

Спрощення ідей та інформації. Пропаганда може використовувати точну й правдиву інформацію, так само як напівправду, брехню та фейки. Успішна пропаганда розповідає прості історії, які є близькими аудиторії, вони легко викликають довіру. Часто використовуються метафори, образи та повтори. Спрощення ефективне тоді, коли помітні й легко запам’ятовувані короткі фрази замінюють собою критичне мислення. Спрощення не веде до нових знань, але оскільки люди за своєю природою схильні зменшувати складність явищ, ця технологія ефективна [3].

Атака на опонентів. Оскільки людей традиційно приваблює конфлікт, пропагандист

може стратегічно використовувати контрверсійні теми, щоби здобути увагу. Атака на опонентів також призводить до мислення за схемами «або — або», «ми — вони». Цю технологію застосовують для псування репутації, виключення певних груп, розпалювання ненависті, культивування відмінностей.

Використання образів наслідків військових злочинів. Цей спектр медіа-прийомів є найбільш експлуатованим, як найбільш ефективний у збудженні емоцій. Це і кадри вбивств мирних мешканців та розправ над інакомислячими, і повідомлення про тортури та знущання, які активно використовуються в медіа усіх сторін конфлікту [3].

Техніка «сендвіча». Назва «сендвіч» означає нашарування один на одного матеріалів різного характеру. Цей маніпулятивний ефект полягає у протиставленні позитивних і негативних образів. **«Отруйний сендвіч».** Позитивний факт або подія, сприятливі для суб'єкта впливу, обрамлюються спеціально підібраним попереднім і наступним негативним матеріалом і, таким чином, нівелюється позитивний ефект від факту чи події. **«Цукровий сендвіч».** Негативний факт або подія, несприятливі для суб'єкта впливу, обрамлюються спеціально підібраним попереднім і наступним позитивним матеріалом і, таким чином, нівелюється негативний ефект від факту чи події [4].

Міфи. Масова комунікація сприяє розповсюдженню соціальних міфів — ілюзорних ідей, що містять певні цінності й норми, які сприймаються переважно на віру, без раціонального, критичного їх осмислення. ЗМІ може брати активну участь у їх створенні та трансляції.

Емоційний резонанс. Спосіб створення у широкої аудиторії певного настрою з одночасною передачею їм пропагандистської інформації. Він дозволяє зняти психологічний захист, який на розумовому рівні вибудовує людина, свідомо намагаючись захиститися від пропагандистського «промивання мозку» [4]. І якщо пропагандистський вплив на людину відбувається на емоційному рівні, поза її свідомим контролем, ніякі раціональні контраргументи в цьому випадку не спрацюють. У контексті впливу медіа-образів на людську свідомість не має особливого значення, є вони реальними фактами

чи фейками (зрештою, окремо взятий реальний медіа-образ не є відображенням реальності — він відображає лише фрагмент реальності, але не її цілісну картину). Це є той тип пропагандистських прийомів, в яких емоційний компонент є набагато сильнішим за раціональний, і пересічним громадянам та Інтернет-користувачам дуже важко не потрапити під його вплив. До способів протидії негативному впливу належить знання маніпулятивних технологій, критичне мислення, ознайомлення із контентом різних джерел.

ЛІТЕРАТУРА

- [1] "Communication Technologies in the Media: Pr, Advertising, Promotion." Studies.In.Ua. N.p., n.d. Web. <<http://studies.in.ua/tezis/339-komunkativn-tehnologiyi-u-mas-meda-pr-reklama-propaganda.html>>
- [2] "Journalism and propaganda: in search of the right decisions" Mediakrytyka. N.p., 23 Oct. 2014. Web. <<http://www.mediakrytyka.info/za-scho-krytykuyut-media/zhurnalistyka-iropahanda-u-poshukakh-pravylnykh-rishen.html>>
- [3] Marina Dorosh. "Mind Over Media: Remove the Mask of Propaganda." Медіаграмотність. N.p., 22 Apr. 2015. Web. <http://osvita.mediasapiens.ua/mediaprosvita/medi-aosvita/mind_over_media_znyati_maski_z_propagandi/>.
- [4] "Media Manipulation." Wikipedia. N.p., n.d. Web. <<https://uk.wikipedia.org/wiki/Медіа-маніпуляція#>>.
- [5] "The Falsified Face of War." Mediakrytyka. N.p., 06 Nov. 2014. Web. <<http://www.mediakrytyka.info/za-scho-krytykuyut-media/falsyfikovane-oblychchya-viyny.html>>.
- [6] M. Komova Documentary and interpretive nature of content in social media: monograph / MV Komova. - Lviv: Triad Plus, 2014. - 384 p.

«Єдиний електронний офіс»: сутність, функції та перспективи

Лісіна Світлана

Кафедра СКІД
НУ «Львівська політехніка»
Львів, Україна
svitiva@gmail.com

Галас Ірина

Кафедра СКІД
НУ «Львівська політехніка»
Львів, Україна
sanmarkovets@gmail.com

The article deals with the problem of developing and implementing a unified concept of electronic office implemented systems based on workflow.

Ключові слова: електронний офіс, автоматизація документообігу, локальні комп'ютерні мережі, автоматизовані робочі місця.

Інтеграція України до європейської спільноти суттєво впливає на динаміку розвитку внутрішнього інформаційного середовища. Інформація на підприємстві повинна бути доступною, організованою та керованою. На базі системи документальних комунікацій стало можливим здійснювати комплексну автоматизацію розроблення, узгодження, розповсюдження, пошуку та архівного зберігання документів в країні та в окремих організаціях.

Значна кількість науковців розглядають впровадження «електронного офісу», а значить і систем електронного документообігу (СЕД) як апогей автоматизації діловодства в організації. Г. Перехрест акцентує увагу на таких особливостях СЕД, як можливість керування процесами створення, передавання та зберігання електронних документів [2]. Визначення електронного документообігу в Законі України [3], стверджує, що електронний документообіг не обмежується рухом електронних документів, а передбачає і процес документування управлінської інформації та зберігання електронних документів.

Отже, електронний офіс – це система всебічного використання в управлінській діяльності засобів обчислювальної техніки і телекомунікацій з одночасним збереженням та підсиленням переваг традиційного та

виробничого офісу. Як правило, виділяють такі етапи розвитку концепції електронного офісу:

- електронні засоби опрацювання текстів;
- локальні комп'ютерні мережі й автоматизація роботи з документаційного забезпечення управління;
- розвиток телекомунікаційних систем і автоматизовані робочі місця персоналу офісу;
- електронні архіви і сховища даних;
- регіональні та глобальні комп'ютерні мережі [5, с.49].

На офіс покладають основні функції організації та управління з регулювання діяльності підприємства в цілому. Основні функції електронного офісу:

- реалізація можливості ефективно підтримувати і розвивати зв'язки з партнерами, успішно пристосовуватись до швидко змінюваної економічної ситуації;
- включення фірми до інформаційних структур ринкової економіки країни та світу, доступ до комерційних баз даних, проведення електронного маркетингу, рекламних та інформаційних заходів;
- координація діяльності всередині і зовні організації;
- допомога у виробленні та прийнятті ефективних рішень;
- виключення затримок і помилок при опрацюванні інформації, документів [1].

«Єдиний електронний офіс», як комплексна електронна платформа (портал), дає змогу сторонам, що взаємодіють (органи влади, підприємці і представники підприємств):

- розміщувати стандартизовану інформацію та документи;
- прискорювати та спрощувати інформаційні потоки інформації;
- уникати необхідності готувати численні анкети і документи;
- створювати централізоване сховище інформації;
- отримувати доступ до відповідної інформації;
- координувати свої спільні дії [4].

Спільний розвиток і поступове об'єднання обчислювальної та комунікаційної техніки забезпечує службовцям офісу необмежений доступ до будь-якої потрібної інформації та користування обчислювальними потужностями, незалежно від місцезнаходження працівника в офісі.

Передбачається, що електронний офіс дозволить відмовитись від документації, яка циркулює всередині офісу, на паперовій основі; удосконалити розподілення функцій у процесі інформаційного обслуговування керівництва; відновити традиційну форму концентрації офісної діяльності навколо спеціаліста, або керівника.

Перехід до режиму «єдиного електронного офісу» передбачає три етапи його впровадження.

Перший етап – аналіз функцій організації та документів, які вона видає, частота їх кількості, термінів та складностей підготовки документів, необхідної кількості узгоджень для підготовки кожного документа.

Другий етап – відпрацювання регламентів зовнішніх та внутрішніх взаємодій служби «єдиного електронного офісу». Завдяки єдиним регламентам виникає взаємозв'язок між цілями, функціями та процесами, з одного боку, та кадровими, фінансовими, інформаційними, апаратно-програмними ресурсами – з іншого.

Третій етап – відпрацювання електронних адміністративних регламентів та створення єдиних точок входу до електронної комунікаційно-обслуговуючої системи. Цей етап розвитку електронних (автоматизованих) офісів пов'язаний із широким застосуванням персональних комп'ютерів і створенням на їхній основі автоматизованих робочих місць, які

поєднуються за допомогою комунікаційних засобів в єдину систему (мережу). Така система має доступ до всіх обчислювальних ресурсів офісу, баз даних, а також до зовнішніх джерел інформації. При цьому значно прискорюється можливість інформаційного обміну між користувачами мережі, автоматизуються деякі традиційні операції, пов'язані з прийомом і відправленням кореспонденції та інших документів, каналами зв'язку[2].

Концепція електронного офісу дає перспективу суттєвого підвищення ефективності творчої діяльності службовців, які здійснюють інтенсивну обробку великих обсягів документальної інформації.

ЛІТЕРАТУРА

- [1] О.Матвієнко, М. Цивін, Основи організації електронного документообігу, Київ: Центр учбової літератури, 2008, с.31-32.
- [2] Г. Перехрест «Впровадження електронного документообігу: критерії вибору», Довідник секретаря та офіс-менеджера, 2007, № 5, с. 20-25.
- [3] Про електронні документи та електронний документообіг: закон України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=851-15> – Назва з екрану.
- [4] І.В. Сітко, Державне регулювання розвитку малого та середнього підприємництва в умовах інформаційного суспільства: автореф. дис. канд. наук з держ. упр., Запоріжжя, 2009, с.13-18.
- [5] С.П.Шевчук, В.А. Скороходов, В.М. Жуковська, Управління сучасним офісом, Київ: «Видавничий дім «Професіонал», Центр учбової літератури, 2010, с.33-55

Хедхантинг як ефективний маркетинговий хід у веденні «кадрової війни»

Вовк Наталія
Кафедра СКІД
НУ "Львівська політехніка"
Львів, Україна
gnatyska@gmail.com

Реут Христина
Рудник Марія
Паславська Андріана
Кафедра СКІД
НУ "Львівська політехніка"
Львів, Україна
mary1998@mail.ua, andrianapaslavska@gmail.com

This article describes the service as the highest level of head-hunting recruitment and selection of staff, explores the use of this service as an effective tool in the conduct of "human war".

Ключові слова: хедхантинг, кадрова війна, канал збуту, розподільча мережа, рекрутери, переманювання, засоби просування.

Сьогодні персонал – це основа бізнесу. Професійний персонал – високорентабельний бізнес, і навпаки. Відколи ця істина стала аксіомою, на людський капітал було відкрито «полювання». Особливо актуальним це явище стало із приходом на український ринок іноземних інвесторів [2].

Хедхантинг або переманювання співробітників інших компаній (як правило у конкурентів) є ефективним методом у веденні «кадрової війни». Хедхантери шукають людей, не зацікавлених у зміні роботи, а які добре заробляють і є цілком успішними [4].

Хедхантинг – це один з напрямків пошуку та підбору персоналу ключових і рідкісних, як за фахом, так і за рівнем професіоналізму фахівців [6].

Первинно завдання у хедхантера доволі складне. Відтак, послуговуються ці спеціалісти абсолютно відмінними від рекрутерів інструментами. Тут у хід йде все – і соцмережі, і знайомі знайомих, і постановочні сварки з керівництвом [3].

Завдання хедхантерів – дізнатись про конкретну людину максимум інформації: інтереси, мотивацію, ставлення до

сьогоднішнього роботодавця, непрямі рекомендації колег по ринку.

На думку вчених основні споживачі хедхантингових послуг є компанії таких типів:

- компанії, які знаходяться на стадії стабілізації та вийшли із розвитку та зростання. Для таких компаній головною задачею є оптимізація бізнес-процесів та менеджменту. Для підтримки ринкових позицій та їх розвитку потрібно збільшення кількості висококваліфікованих спеціалістів та професійних управлінців.
- компанії, що перебувають на стадії становлення, або інтенсивно розвиваються. Такі компанії потребують у досвідчених менеджерах, які могли б організувати роботу працівників, налагодити бізнес-процеси, працювати з інвестиційними проектами та підтримувати єдність компанії, а також вузькокваліфікованих спеціалістів [6].

Найбільшої популярності хедхантинг здобув у США та Західній Європі. Порівнюючи «європейський» та «український» хедхантинг можна знайти такі відмінності:

- західні хедхантери – зазвичай більш зрілі люди, які пройшли менеджерську школу і школу життя. У нас це в основному жінки 25-35 років;
- за кордоном значно ширше інформаційне поле, довідники більш точні і доступні; тому пошук, наприклад, директора з маркетингу, полягає в натисканні

декількох кнопок – і всі 95 маркетинг-директорів цього міста відразу з'являються на моніторі;

- більш широкі технічні можливості вийти на потрібну людину: ви надсилаєте йому листа на особисту електронну адресу; кишенькові ПК або ноутбуки є у всіх спеціалістів такого рівня;
- внутрішній кадровий голод в Україні: рекрутинг без рекрутерів, хедхантинг без хантерів;
- більше значення особистісного фактора, ніж технологій [6].

Хедхантинг сьогодні в Україні виступає відносно новою послугою на ринку консалтингу. З точки зору маркетингу, застосування основних принципів і технологій «полювання за головами» принесе фірмі не лише нову популярність, а й фінансову незалежність та перевагу над конкурентами.

При використанні хедхантингу сучасні консалтингові фірми повинні брати до уваги особливості збутової мережі [1] такої послуги.

Канали збуту характеризуються такими показниками, як довжина, ширина та інтенсивність каналів збуту.

Довжина каналу збуту – канал 0-го рівня (виробник – споживач).

Ширина каналу збуту – 0. Торгових посередників у такій послугі теж не існує. Відповідно рівень інтенсивності каналу збуту – також нульовий.

Найбільш оптимальною для хедхантингу є вертикальна розподільча мережа, яка інтегрує всі ланки каналу. Виробники, посередники працюють як єдина система. Тут передбачається чіткий розподіл обов'язків між усіма учасниками процесу руху послуги [5].

Для збільшення попиту на послуги хедхантерства в Україні консалтинговим компаніям доцільно розробити програми просування нових послуг. Так, основними засобами для популяризації нової послуги хедхантингу доцільно обрати такі:

- реклама;
- особисті контакти з конкретними покупцями або невеликою їх групою;
- презентація послуги на семінарах, конференціях;

- участь у виставках.

Популяризуючи послугу хедхантерства, варто, в першу чергу, брати до уваги особисті контакти з конкретними покупцями або невеликою їх групою. На нашу думку, саме цей вид просування принесе найбільшу користь і для консалтингової компанії, так і для фірм-замовників.

Отже, хедхантинг в Україні є, однак, не можна сказати, що він поширений – не вистачає фахівців. Причому, фахівців, як серед об'єктів пошуку, так і серед самих рекрутерів. Останнім просто не вистачає досвіду, і діють вони грубо та з натиском.

ЛІТЕРАТУРА

- [1] Бобало О. Основні тенденції маркетингу та їх застосування в Україні / О.Бобало, І.Кондрат // VI Міжнародна науково-практична конференція «Маркетинг та логістика в системі менеджменту». – Львів: Видавництво Національного університету «Львівська політехніка». – 2006. – С. 19.
- [2] Витко Т. Ю. Удосконалення добору кадрів на державну службу в Україні : дис...к. держ. упр.; 25.00.03 – державна служба / Витко Т. Ю. – Дніпропетровськ: ДРІДУ НАДУ, 2011. – 258 с.
- [3] Джонсон М. Битва за персонал / М. Джонсон. – М.: Питер, 2004. – 107 с.
- [4] Масхма М. Б. Сучасні зовнішні технології підбору кадрів / М. Б. Масхма [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://ir.kneu.edu.ua:8080/bitstream/2010/3011/1/Mahsma.pdf>.
- [5] Стратієнко Г. Теоретико-методологічні засади та організаційно-правовий аспект добору кадрів для зайняття посад державної служби в Україні / Стратієнко Г. Д. // Державне управління: удосконалення та розвиток: електронне наукове фахове видання Академії муніципального управління (м. Київ). – 2013. – №3.
- [6] Чупріна М.О. Місце хедхантингу в системі управління персоналом / М.О.Чупріна, Т.В.Гілева [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.rusnauka.com/20_TSN_2016/Economics/5_214221.doc.htm.

Інформаційний кіоск як новий інструмент у рекламній діяльності компанії

Вовк Наталія
Кафедра СКІД
НУ "Львівська політехніка"
Львів, Україна
gnatyska@gmail.com

Гаргат Олег
Керенович Лілія
Кафедра СКІД
НУ "Львівська політехніка"
Львів, Україна
lilya.kerenowitch@gmail.com

This article highlights the advantages and the technical characteristics of an informational kiosk as a new promotional tool in the promotional activities of companies, particularly in the company's activities «Freshpr», to establish effective communication with customers and consumers.

Ключові слова: FreshPr, інформаційний кіоск, новий продукт, рекламна діяльність, технічні характеристики, клієнти, споживачі, «Народна аптека», рг-діяльність.

Діяльність рг-компаній відіграє істотне значення в комунікаційному просторі, забезпечуючи надання цілісного комплексу рекламних послуг на сучасному бізнес – ринку [2, 5].

Однією з найбільш конкурентоздатних компаній у сфері рг-послуг є Freshpr [1].

Послуги та продукти інформаційно-рекламного характеру відіграють першорядне значення в діяльності Freshpr: зокрема, як засіб встановлення і підтримання довготривалих комунікаційних зв'язків з клієнтами.

Проведений SWOT-аналіз компанії [6] свідчить про необхідність впровадження нового продукту чи послуги з метою задоволення потреб потенційної цільової аудиторії та залучення до співпраці нових партнерів [4, 7].

Інформаційний кіоск – апаратно-програмний комплекс з одним чи кількома сенсорними моніторами, призначений для надання довідкової інформації.

Основні переваги інформаційного кіоску:

- можливість однаково зручного використання терміналу як здоровими, так і людьми з обмеженими можливостями;

- термінал оснащений вбудованою інформаційною індукційною системою;
- для відвідувачів на інвалідних візках вся інформація і зона керування терміналом зміщується в нижню частину екрану;
- наявність системи захисту програмного забезпечення і даних від нелегального використання та поширення;
- можливість віддаленого адміністрування;
- наявність функції «роздрук».

Таблиця 1. Технічні характеристики інфокіоску

Тип дисплея	Сенсор
Діагональ екрана, дюйм	42, 46, 56
Операційна система	WINDOWS 7 Pro, Linux, Android
Процесор	Чотирьохядерний
Розподільна здатність	1920 x 1080 Full HD
Співвідношення сторін	16:9
Матеріал корпусу	Нержавіюча сталь
Вбудовані динаміки	2 по 15 Вт
Пам'ять	Розширені можливості, зручність експлуатації
Маса	100 кг
Додаткові пристрої	Чековий принтер; WEB камера ; Wi-Fi модуль; Зчитувач штрих коду; Зчитувач магнітних карт.

Принцип дії інформаційного кіоску варто відобразити на прикладі співпраці агенції FreshPr

та інтернет-магазину «Народна аптека», як її стратегічного клієнта та партнера (рис. 1, 2).

Рис. 1. Інфокіоск як рекламний засіб взаємодії FreshPr та «Народної аптеки»

- Канали розповсюдження інформаційного кіоску на прикладі «Народної аптеки»

Ідея впровадження інформаційного кіоску в діяльність інтернет-магазину «Народна аптека» сприятиме налагодженню та вдосконаленню тісного зв'язку між компаніями та клієнтами аптеки. Розроблення і введення в дію інформаційного сенсорного терміналу як нового продукту дозволить «Новій аптеці» досягти якісно вищого рівня функціонування та має такі переваги:

- можливість замовити товар в електронному режимі, оплатити його вартість та роздрукувати квитанцію про оплату;
- можливість перевірити інформацію про наявність чи відсутність певного товару на складі;

- можливість відслідковувати маршрут замовленого товару в онлайн-режимі.

Інформаційний кіоск – потужний сучасний рекламний засіб, що надає широкі можливості для рекламування послуг та товарів в будь-якій галузі життєдіяльності. А тому, рекламна агенція «FreshPr», врахувавши низку переваг, показників, притаманних інформаційним кіоскам, зокрема, гранично низьку вартість розміщення рекламних оголошень, велику інформативність, яскравість дизайну і т. д., зможе піднятися на якісно новий – вищий рівень рекламної пропозиції [3], що посилить її конкурентоздатність на ринку надання рг-послуг.

ЛІТЕРАТУРА

- [1] Freshpr: комунікаційна компанія [Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://freshpr.ua>.
- [2] Дропа М. Інформаційна складова рекламної кампанії / М.Дропа, Н.Думанський // Інформація, комунікація, суспільство 2014: матеріали 3-ої Міжнар. наук. конф. ІКС-2014, – Львів, 2014. – С. 206-207.
- [3] Лук'янець Т.І. Рекламний менеджмент / Т.Лук'янець. – К.: КНЕУ, 2003. – 440 с.
- [4] Маркетинг: навч. пос. / В.В.Липчук, та ін. – Львів: Магнолія 2006, 2012. – 456 с.
- [5] Мина Ж. Реклама як спосіб вирішення проблем маркетингу в Україні / Ж.Мина, Т.Блага., Н.Білецька // Інформація, комунікація, суспільство 2015: матеріали 4-ої Міжнар. наук. конф. ІКС-2015. – Львів, 2015. – С. 112-113.
- [6] Оліярник Х. Організація роботи рекламного агентства / Х.Оліярник, Р.Кравець // Інформація, комунікація, суспільство 2014: матеріали 3-ої Міжнар. наук. конф. ІКС-2014. – Львів, 2014. – С.222-223.
- [7] Химиця Н. Новітні технології електронного маркетингу на підприємстві / Н.Химиця, Г.Войтович // Інформація, комунікація, суспільство 2014: матеріали 3-ої Міжнар. наук. конф. ІКС-2014. – Львів, 2014. – С. 210-211.

Використання маркетингових комунікацій для просування ТМ «Галицька свіжина»

Вовк Наталія
Кафедра СКІД
НУ «Львівська політехніка»
Львів, Україна
gnatyska@gmail.com

Андрушко Наталія
Кафедра СКІД
НУ «Львівська політехніка»
Львів, Україна
and08natalia@gmail.com

The article analyzes trends of brand in Ukraine. Author presents the main directions of marketing communications brand "Galytska Svizhyna." The article analyzes the content marketing company. As a conclusion, the authors proposed the use of commercial advertising printed products as a new means of marketing communications.

Ключові слова: маркетингові комунікації, торгова марка (ТМ), маркетингова політика, просування.

ВСТУП

В останні роки виробництво м'ясних виробів в Україні активно розвивається. Сучасні тенденції розвитку ринкового середовища характеризуються все жорсткішою конкурентною боротьбою між виробниками м'ясних виробів за споживача.

Важливим фактором стимулювання збуту можна вважати наявність у виробників власного розпізнавального знаку, тобто торгової марки. В Україні найбільш вагомими місцями на ринку м'ясних продуктів зайняли такі ТМ: «Дмитрук», «Наша ряба», «Бацинський», «Родина ковбаска», «Галицька свіжина» та ін.

ОСОБЛИВОСТІ РЕКЛАМИ ТМ «ГАЛИЦЬКА СВІЖИНА»

Торгова марка «Галицька свіжина» (Далі ТМ «Галицька свіжина») – високомеханізоване підприємство з виготовлення м'ясної продукції. Використання новітніх технологій, дотримання всіх санітарно-гігієнічних норм під час виробництва та фасування, оперативна доставка забезпечило ТМ «Галицька свіжина» попит серед

українців. Продукція торгової марки виготовляється відповідно до міжнародних стандартів та доставляється у точки продажу у районах Львівської області. Для того, щоб посісти стійкі позиції на ринку та здобути прихильність споживачів ТМ «Галицька свіжина» потрібно приділяти значну увагу комунікаціям із партнерами [2] та просуванню власної торгової марки.

В сучасних умовах використання лише основних засобів просування товару на ринку м'ясних виробів, а саме виготовлення якісної продукції та встановлення конкурентоспроможної ціни є недостатнім для ТМ «Галицька свіжина». Ефективне просування неможливе без інтенсивного використання комплексу маркетингових комунікацій, що спрямовані на інформування та нагадування споживачам про товар, підтримку збуту, а також на створення позитивного іміджу підприємства [3].

Маркетингові комунікації спрямовані на двосторонній інформаційний зв'язок підприємства та аудиторії, в той час як просування товарів є загальним поняттям і включає в себе використання всіх елементів комплексу маркетингу, в тому числі і маркетингових комунікацій для переміщення товару на ринку [4].

Маркетингові комунікації, як один з елементів комплексу маркетингу, направлені на досягнення стратегічних і маркетингових цілей компанії. Доцільно виділяти основні та додаткові цілі маркетингових комунікацій використовуваних ТМ «Галицька свіжина».

До основних цілей належать такі:

- формування попиту;
- стимулювання збуту;

- покращення іміджу.

До додаткових цілей належать: нагадування про фірму та її товар; формування позитивного іміджу фірми; представлення інформації про товар, виробника; формування споживчих привычок; стимулювання дії покупки.

До основних маркетингових комунікацій, які доцільно використовувати ТМ «Галицька свіжина» належать: реклама; стимулювання збуту; особистий продаж та управління збутом; мерчандайзинг; прямиий маркетинг.

Найголовнішою маркетинговою комунікацією є використання поліграфічної продукції як засобу реклами. Поліграфічна продукція ТМ «Галицька свіжина» – це рекламний носій, який безпосередньо контактує зі споживачем та дає можливість широкого обхвату цільової аудиторії. Друкована продукція охоплює візуальний і тактильний канали, і також колірне сприйняття (рис. 1.1). Поліграфічна продукція ТМ «Галицька свіжина» призначена для того, щоб інформувати споживачів про діяльність та продукцію торгової марки, а також для залучення потенційних клієнтів.

Рис. 1. Двосторонній флаєр ТМ «Галицька свіжина»

Поліграфічна продукція ТМ «Галицька свіжина»:

- відповідає фірмовому стилю;
- привертає увагу потенційних клієнтів;
- володіє ясною і чіткою структурою;
- інформаційне наповнення – зрозуміле і легке у запам'ятовуванні;
- має чіткі заголовки і акценти;

- усі елементи (текст, зображення, шрифт, фон) органічно доповнюють один одного.

Висновки

При розробці рекламно-поліграфічної продукції ТМ «Галицька свіжина» необхідно врахувати такі вимоги:

- витриманість рекламної стратегії. Оголошення повинне точно висловлювати думку. Основний акцент потрібно робити на основну рекламну ідею.
- рекламна фраза повинна складатися не більше ніж з п'яти-шести слів. Наприклад: «М'яско свіженьке, ковбаски-смакота!»
- рекламодавцю слід вивчити аудиторію друкованого видання, перш ніж поміщати там оголошення;
- пробудження інтересу. Реклама повинна бути такою, щоб на неї було приємно глянути. Повідомлення має заінтригувати потенційного покупця інформацією про нову м'ясу;
- миттєва дія. Як правило, читачів заголовок реклами зазвичай вчетверо більше, ніж читачів тексту, тому заголовок повинен нести від чверті до половини інформації. Наприклад: «"Галицька Свіжина"-тільки свіже і якісне м'яско до Вашого столу!».
- правдоподібність. Центральна ідея оголошення має бути викладена в цікавій і доступній манері; потенційний клієнт повинен знати свою вигоду.

ЛІТЕРАТУРА

- [1] Братко О.С. Маркетингова політика комунікацій: Навч. посібник. – Тернопіль: Карт-бланш, 2006. – 275 с.
- [2] Вовк Н. Документний супровід формальних комунікацій в інформаційному середовищі / Наталія Вовк // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Сер. Історія. – Тернопіль : ТНПУ, 2016. – Вип. 1, ч. 4. – С. 154–157.
- [3] Котлер Ф. Маркетинг менеджмент / Ф. Котлер, К. Л. Келлер. – СПб.: Питер.2006, – 578 с.
- [4] Примак Т. О. Маркетингові комунікації: Навчальний посібник. – К.: Ельга, Ніка-Центр, 2003. – 280 с.

Інформаційно-рекламне представлення діяльності громадських організацій

Вовк Наталія
Кафедра СКІД
НУ "Львівська політехніка"
Львів, Україна
gnatyska@gmail.com

Даниляк Ольга
Кафедра СКІД
НУ "Львівська політехніка"
Львів, Україна
danylyakolya@gmail.com

Анотація. *The article analyzes the modern means of promotion of public organizations. Presented characteristics of two such tools: advertising through social networks and the use of commercial advertising printed products.*

Ключові слова: громадська організація (ГО), соціальні мережі, реклама, рекламно-поліграфічна продукція.

Сучасний культурний та політичний розвиток суспільства сприяє швидкому та водночас якісному становленні, популяризації та розвитку громадських організацій. Діяльність будь-якої громадської організації є надзвичайною важливою та несе у собі створення нових моделей поведінки суспільства.

Достатньо вагомою діяльністю ГО є в невеликих районних центрах, населення яких гостро відчуває не лише брак фінансового капіталовкладення, а й рішучої влади.

Яскравим прикладом існування таких центрів є створення громадської організації «Рішучий крок» у смт. Куликів Жовківського району Львівської області.

Як і більшість новостворених громадських організацій, «Рішучий крок» стикнулася з проблемою популяризації своєї діяльності з метою як налагодження тісної співпраці із суспільством, пошуку різних меценатів, спонсорів тощо.

Громадська організація «Рішучий крок» для активної інформаційно-рекламної діяльності використовує соціальні мережі Вконтакті та Facebook. Поширення інформаційних звернень завдяки соціальним мережам, це не лише економічно доступно, але й результативно.

На рис.1. представлено активність вподобань та коментування публікацій у соціальній мережі Вконтакті.

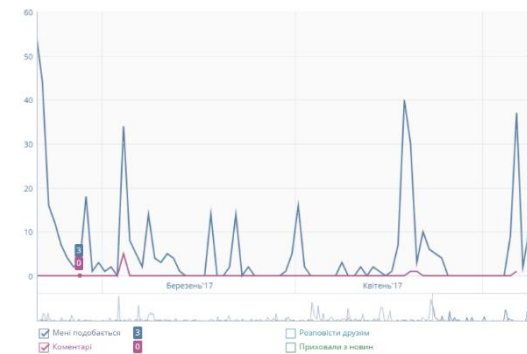
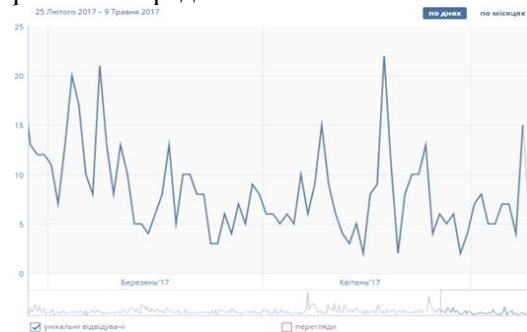

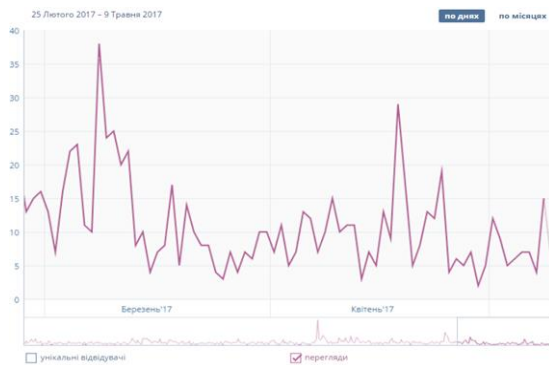
Рис. 1. Активність користувачів у соціальній мережі Вконтакті

Аналізуючи діаграму, можна стверджувати, що відвідуваність сторінки зростає у момент публікацій інформаційно-рекламних повідомлень, які оцінюються вподобаннями, коментарями та поширеннями серед інших.

- Показники відвідування сторінки користувачами вперше

- Загальні кількість переглядів сторінки за березень-квітень 2017 р.

Завдяки поширенню сторінка зазнає популярності, і вже на рис.2 зображені унікальні відвідування, а на рис.3 – перегляди.

Для порівняння результатів користувацької активності відвідувачів сторінки ГО «Рішучий крок» у таблиці 1 наведено кількісні характеристики відвідування соціальних мереж VK та Facebook станом на 1 травня 2017 р.

Таблиця 1. Кількісні характеристики існування сторінки ГО «Рішучий крок» у соціальних мережах

Критерій	VK	Facebook
Кількість учасників	740	423
Кількість записів	81	76
Кількість вподобань	4656	7853
Кількість коментарів	43	379
Кількість поширень	326	582

Аналізуючи ефективність інформаційно-реklamних повідомлень, можна стверджувати, що соціальна мережа Facebook є більш орієнтованою на оцінювання записів, їхнє поширення та коментування. Це пояснюється віковою категорією користувачів мережі.

Крім соціальних мереж у діяльності громадської організації доцільно використовувати рекламну-поліграфічну продукцію. Однією із основних переваг рекламної поліграфії є її відносна дешевизна і достатньо велика інформативність, що є великою перевагою для ГО. Іншою перевагою рекламної поліграфії є тривалий час взаємодії з потенційним споживачем (ви можете зберігати необхідну для вас інформацію на листівці чи буклеті доти, поки вона вам не стане в пригоді).

Для поширення інформації громадської організації найдоцільніше використовувати інформаційний буклет [1], призначення якого полягатиме в інформуванні про заходи, організовані ГО. Завдяки невеликій вартості й високій інформативності буклет може стати для ГО найбільш ефективним видом рекламної поліграфії.

Використання буклетів для ГО пояснюється очевидними перевагами цього виду друкованої продукції:

- низька вартість на тлі високої інформативності буклетів;
- в порівнянні з рекламною листівкою, текст розташовується на буклеті більш структуровано, що полегшує сприйняття об'ємної інформації споживачами;
- буклети більш компактні і разом з тим виглядають більш солідно, не залишаючи відчуття деякої незавершеності, яка може з'явитися після ознайомлення з рекламною листівкою [1].

ЛІТЕРАТУРА

- [1] Буклети / Друкарня Штат [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://state.lviv.ua/1041109110821083107710901080.html>
- [2] Facebook : Вільна енциклопедія Вікіпедія [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://uk.wikipedia.org/wiki/Facebook>.
- [3] Web-communities in the context of modern scientific researches of the department of social communication and information / Andriy Peleshchyshyn, Nataliia Vovk, Marta Karapata, Roksolana Voloshchak // Інформація, комунікація, суспільство 2016 : матеріали 5-ої Міжнародної наукової конференції ІКС-2016. – Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2016. – С. 48–49.
- [4] Vovk N. The resources and services of social networks for the popularization of national information resources of public authorities / Nataliia Vovk // Інформація, комунікація, суспільство 2016 : матеріали 5-ої Міжнародної наукової конференції ІКС-2016. – Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2016. – С. 168–169.

Розвиток соціальної мережі Instagram в Україні: аналіз популярності на основі актуальних даних

Химиця Наталія

Скірка Ірина

Садова Софія

Кафедра СКІД, НУ "Львівська політехніка", Львів, Україна
nhymytsa@gmail.com, irena.makeup27@gmail.com, sofii.s.nr.lv@gmail.com

In this article describes the trends of social network Instagram and basic demographic and features Instagram users around the world. Analyzes and summarizes relevant data about users Instagram in Ukraine.

Ключові слова: соціальна мережа, комунікація, Instagram, контент, користувач, статистика.

ВСТУП

Соціальні мережі, за останні роки стали головною частиною комунікаційної системи суспільства, охопили практично всі галузі інтересів, стали ідеальним інструментарієм для комунікацій, навчання, ведення бізнесу тощо [1]. Однією з таких є Instagram – соціальна мережа, яка входить у рейтинг 10 найбільш відвідуваних у світі та налічує близько 500 млн. зареєстрованих осіб, з яких 300 млн. щодня активних [2].

Перш за все платформа створена для публікації та перегляду фотографій та відеозаписів, що і робить її популярною, адже доведено, що будь-яка інформація краще сприймається візуально. Проте Instagram стрімко розвивається та стає одним з ефективних інструментів маркетингового просування для багатьох компаній та засобом, що дозволяє розвивати бізнес-комунікації в мережі. На сьогодні 70% світових брендів мають профіль у Instagram, а більш ніж 50% користувачів підписані хоча б на один з таких

профіль. Приблизно 500 000 тис. рекламодавців вдало просувають продукти чи послуги за допомогою Instagram. Найбільш популярним брендом у мережі Instagram є Nike. На його сторінку підписано 71.8 млн. людей.

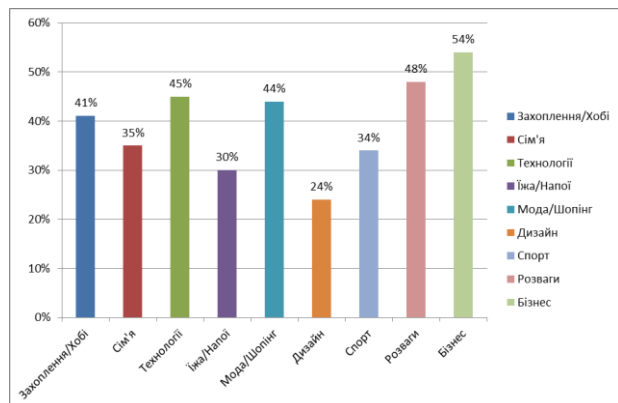
Instagram приваблива для аудиторії будь-якого віку і демографії. На основі проведеного аналізу статистичних показників, опублікованих на сайті глобальної організації WebsiteBuilder, яка здійснює поглиблені огляди на веб-сайтах, віртуальних платформах, мобільних додатках, встановлено, що 55% учасників Instagram віком від 18 до 29 років, 32% навчаються у коледжах або університетах. Окрім цього в мережі зареєстровано більше жінок, ніж чоловіків. Близько 20% це жителі США, майже 9% Росії, близько 6% Бразилії, 5% Туреччини, 3,5% Великої Британії.

Також було проаналізовано і узагальнено актуальні дані щодо України, опубліковані організацією Admixer (офіційний реселлер Instagram в Україні). Згідно з цими даними станом на 2016 рік в Instagram зареєстровано близько 850 000 тис. споживачів з України і їх кількість постійно зростає. Найбільше прихильників платформи проживає в Одеській, Львівській і Київській областях.

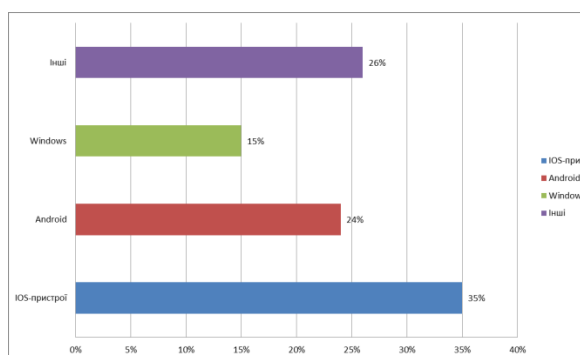
Серед усіх користувачів з України : 66% жінок та 34% чоловіків. Згідно з аналізом, майже половина віком від 18 до 35 років.

Переважає більшість людей з України публікують фотографії на тему бізнесу, розваг

та новітніх технологій. Серед інших популярних тематик Instagram: хобі і захоплення, сім'я, їжа і напої та інше (рис.1). Варто зазначити, що найчастіше українці публікують фотографії в Instagram з пристроїв Apple (рис.2).

Тематика контенту в соціальній мережі Instagram

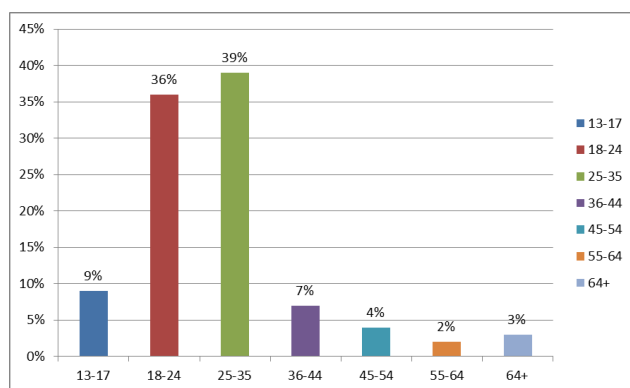

- Використання мобільних пристроїв користувачами Instagram в Україні

Основними перевагами Instagram для жителів України є:

- простота використання;
- доступ до платформи саме через смартфон;
- можливість розвитку і просування бізнесу;
- швидкість, мобільність, зручність;
- створення історій, які доступні лише 24 години;

- можливість використання хеш-тегів та виходу у прямий ефір.

- Вікові показники учасників Instagram в Україні

Отже, на основі проведеного дослідження можемо зробити висновок, що популярність соціальної мережі Instagram стрімко збільшується як у світі так і в Україні. Платформа стає не лише засобом для публікації та перегляду фотографій, а й способом візуальної комунікації. Окрім цього, в Україні Instagram стає практичним засобом для ведення особистих блогів про захоплення, моду, технології, а також для розвитку та просування бізнесу.

ЛІТЕРАТУРА

- [1] О. Березко, А. Пелешишин, "Аналіз сучасних концепцій розвитку середовища WWW", Вісник Національного університету "Львівська політехніка", № 565, с. 57-64, 2006.
- [2] A. Buss, N. Strauss, "Online Communities Handbook: Building your business and brand on the Web", Littlejohn S. W. Theories of human communication, p. 20, 2009.
- [3] 139 Instagram Stats You Need to Know for 2017. [Online]. Available: <https://websitebuilder.org/resources/139-facts-about-instagram-one-should-be-aware-of-in-2017>
- [4] Instagram audience ua. [Online]. Available: <http://blog.admixer.ua/analytics/instagram-audience-ua/>

Технології інформаційного менеджменту та інтелектуального опрацювання даних

Introduction of electronic workflow in the office: the German experience

Vaintzettel Nataliia

*Office Manager and User of EDM Systems
Rosenheim
Germany (Bavaria)
vaintzettel@yahoo.de*

Khymytsia Nataliia

*Social Communications and Information Activities
Department
Lviv, Ukraine
nhymytsa @ gmail . com*

The paper describes the current state of implementation of the electronic document in the German offices.

Keywords: electronic workflow, modern document management systems, digital archive.

INTRODUCTION

Today, more than eighty percent of business correspondence takes place via e-mail. The e-mail management helps to handle smartly and efficiently the vast flood of information in companies and depends on to prosper.

The e-mail management tool sets integrate with an e-mail client, thus connecting e-mails with all data stored in the digital archive. This means that users have e-mails as well as all other relevant information at their fingertips when processing a job. Some solution performs various additional tasks, such as capturing the content of messages and attachments and storing it in digital records in a process-related and transparent manner. This central, automatic function also ensures that data is stored in compliance with legal and audit requirements.

The incoming mail processing by operates in the existing DMS- or ECM-infrastructure with certified interfaces to SAP, Datev and others.

The archiving itself reliably ensures compliance with legal retention periods and legal requirements for the digital storage of data using long-term stable formats such as PDF/A or TIFF.

This lets to be on the safe side when the auditors arrive.

To make sure that all documents are centrally available immediately whenever necessary, regarding the way in which they arrived at the company, the functionality of the incoming mail processing can be

seamlessly customized to the requirements using the module e-mail-management, digital Contract management and Incoming invoice processing.

And these are the main advantages:

- Simple and fast processing of all physical and digital incoming mail directly at the workstation.
- Automatic digital document distribution – even across multiple sites.
- Low cost and maintenance expenditure thanks to self-improving technology.
- Simple process monitoring via a dedicated tool.
- Efficient resource utilization, lower TCO.
- Rapid implementation, immediately ready for operation.
- Improved ability to respond to queries, resulting in a better quality of service.
- High level of transparency based on rich reporting.
- Meet all regulatory requirements.
- Ongoing optimization during operation.

INTRODUCTION OF ELECTRONIC WORKFLOW IN THE GERMANS OFFICES

According to a survey conducted by AIIM Market Intelligence in 2016, 52 per cent of german respondents stated a steady or even rising demand for paper in their business processes. However, paper alone is not the problem. The growing number of data sources and many different sources of information also pose a number of challenges for companies. All the more, the intelligent handling of documents and information is essential for competitiveness. This is not only about orderly filing and fast finding, but also about safe and efficient processes around the entire document organization. Companies that continue to rely on analog archives and paper-based processes put

their productivity at risk and endanger their long-term existence. In times when many companies suffer from the strong Swiss franc, there is great potential for optimization.

Central document pool ensures order. Modern document management systems (DMS) are based on a comprehensive Enterprise Content Management (ECM) concept, which provides the functions for the electronic archiving of documents with powerful technologies for effective information management, collaboration and business process Management. The basis for the intelligent handling of information is the structured archiving of all documents in a central document pool. In conjunction with other systems (such as office and ERP applications), a DMS brings all documents into a common order. Whatever the whereabouts and hardware used, each authorized employee has access to all the information needed for his work. In just a few seconds, all documents relating to a customer or project are connected. The version management ensures that the employees can read, share and edit the same document without the chaos of different versions.

Digital workflows = lower throughput times + lower process costs. DMS solutions also serve as a strategic interface to digitally control and seamlessly network operational processes. The basis for this are precisely defined workflows. These pass documents electronically to the responsible employees for viewing, checking or approval, and ensure that all tasks are completed correctly and on time. In the case of absences or deadlines, the tasks can be redirected to the substitution or the supervisor. All processing steps are automatically documented and are traceable at every stage of a process chain and throughout the entire retention period of a document.

Custom-made strain gauges In the case of a DMS:

A large part of the costs is generated in the initial phase for analysis & design, implementation, server infrastructure and licensing. Instead of using a DMS from the cloud, the initial investment remains manageable. In addition, the company can flexibly scale the solution, in line with the further business development. Whether a company chooses an on-premise or cloud solution, Ricoh, as a DMS solution provider, provides support, from analysis through implementation to operation.

The advantages of a DMS solution at a glance:

Gain time: The Find of documents takes only a few seconds. A keyword leads unerringly to the right document.

Save paper, space and money: paper prevents only modern and speedy Work, but is compared to digital document storage is expensive.

Mobile: to mobile via a Laptop, Smartphone and Tablet easily to documents and information access is increasingly important and creates real value.

Eliminate errors: Prevent lost documents, legal regulations and retention periods are not complied with, or that accidentally outdated document versions in circulation.

Bring momentum in business processes: document-based business processes to a digital way only faster but also more reliable to handle than on paper.

Perfect your E-Mail Management: Bring you by the touch of a button business-relevant E-Mails in a structured order. So these all are Legitimate and revision are at the same time safely and legally archived.

Build on security: DMS protects you against unauthorized access, data loss or a system failure. Also in the case of disasters such as fire or flood, your documents are protected by a digital Back-up strategy.

They remain attractive: by 2025, the proportion of "Digital Natives" is already 52 percent of the working population in Switzerland. Expect a digital way of working and instant access to information and technologies.

As a result, electronic documents note that in general, characteristic for Germany national approach to the regulation of many areas, for which electronic document is under partial state control.

REFERENCES

- [1] Digitale Dokumente beschleunigen Prozesse [electronic resource] - Access mode.- URL: <https://www.computerwoche.de/a/digitale-dokumente-beschleunigen-prozesse,2526560>
- [2] Baker & McKenzie. Doing E-Commerce in Europe: European Country Reports -Germany. - 2010. - p. 84. [electronic resource] - Access mode.- URL: <http://www.bmck.com/ecommerce/germany.htm>.

Рівні взаємодії стейкхолдерів при розробці програмного забезпечення

Длугунович Наталя

Кафедра інженерії програмного забезпечення

Хмельницький НУ

Хмельницький, Україна

dluginovich@gmail.com

The article describes some aspects of remote communication between stakeholders of project of software development. It was proposed to organize communication between stakeholders of project on two levels: economic-organization level and technical level.

Ключові слова: стейкхолдери, організація взаємодії, проекти розробки програмного забезпечення.

ВСТУП

Успіх управління проектом значною мірою залежить від балансу інтересів і цілей стейкхолдерів проекту. Стейкхолдерами називають людей, групи або організації, що впливають на проект. Термін стейкхолдер (від англійського stakeholder – «власник частки») в офіційній літературі перекладається по-різному. Так, в міжнародному стандарті з управління проектами PMBOK його перекладають як зацікавлена сторона.

В 5 редакції PMBOK, враховуючи еволюцію уявлень про управління зацікавленими сторонами в рамках проекту, була додана нова область знань, присвячена управлінню зацікавленими сторонами. Інформація про виявлення зацікавлених сторін та управління їх очікуваннями була перенесена з розділу «Управління комунікаціями проекту» в нову область знань, щоб розширити опис та сфокусувати увагу на важливості залучення зацікавлених сторін проекту до прийняття основоположних рішень та до виконання операцій, пов'язаних з проектом.

ОСНОВНА ЧАСТИНА

Всіх зацікавлених осіб проекту умовно можна розділити на три групи: ті, хто активно залучений до проекту та працює в ньому (менеджер проекту, тімлід та проектна команда, залученні сторонні компанії та інші виконавці); ті, на чий інтерес може вплинути проект та хто буде користуватися його результатами (інвестори, замовники, бізнес-партнери, клієнти тощо); ті, хто до проекту не залучений, але в силу професійної діяльності може на нього впливати (топ-менеджери, власники тощо).

Для здійснення ефективної комунікації між стейкхолдерами повинні виконуватися такі мінімальні умови: для однакового розуміння предмету учасниками діалогу при формуванні вимог до програмного забезпечення необхідно, щоб всі вони говорили про один і той самий предмет; говорили на одній мові; надавали словам одного і того самого значення. Досягти цього при розробці програмного забезпечення доволі складно, оскільки існує велика кількість різноманітних комунікаційних бар'єрів. Наприклад, професійний сленг безпосередніх виконавців проекту незрозумілий для потенційних замовників. Або той факт, що значна частка проектів з розробки програмного забезпечення виконується для іноземних замовників, а це в свою чергу вимагає від розробників знань іноземної мови і ускладнює однозначне трактування. Крім цього, бажаним було б організовувати комунікацію між стейкхолдерами приблизно одного рівня кваліфікації (тобто є недоцільним організувати комунікацію між програмістом (членом проектної команди) і інвестором.

В ході реалізації проекту мають місце різні види робочої взаємодії та комунікацій, наприклад між тімлідом і проектною командою, між членами проектною команди, між тімлідом і замовником, між тімлідом і акаунт-директором, між інвестором і замовником, між замовником і майбутніми користувачами, між замовником і акаунт-директором і інші можливі комунікації.

Все вище перераховане та велика кількість стейкхолдерів в проектах з розробки програмного забезпечення значно ускладнює комунікацію та потребує підвищеної уваги до цих процесів. Розглянемо більш детально процеси взаємодії стейкхолдерів в проектах розробки програмного забезпечення.

Власник бізнесу (потенційний інвестор) відчуває певну потребу, задовільнити яку він може за допомогою певного програмного забезпечення. Він надає повноваження топ-менеджерам для вирішення цього завдання. Топ-менеджери повинні розробити стратегічне бачення продукту (реалізація очікувань інвестора) та знайти виконавця для реалізації проекту. Для розробки стратегічного бачення продукту топ-менеджери повинні звернутися до майбутніх користувачів програмного забезпечення для наповнення стратегічного бачення власним змістом, тобто майбутні користувачі мають сформулювати певні вимоги. В той самий час, топ-менеджери повинні вступити у взаємодію з представниками ІТ-компанії для ініціації проекту розробки програмного забезпечення.

З іншого боку, виступає ІТ-компанія, в якій виконуються суто технологічні процеси з розробки програмного забезпечення у відповідності до прийнятої методології розробки. Традиційно до цих процесів відноситься збір та обробка вимог, проектування програмного забезпечення, розробка (дизайн, кодування, тестування, документування), впровадження та супровід.

Забезпечити комунікацію між потенційними замовниками та безпосередніми виконавцями має акаунт-директор ІТ-компанії (тобто людина, що відповідає за роботу з клієнтами), або людина, що виконує такі функції.

Це можна реалізувати шляхом створення простору взаємодії між потенційними клієнтами та проектною командою та формування системи комунікацій проекту на декількох рівнях, щоб

забезпечити однакове розуміння предмету обговорення. В просторі взаємодії інформація буде йти двома потоками: в напрямі від замовників до проектною команди буде відбуватися трансформація бізнес-завдань в технічній завдання; в зворотному напрямі - здійснюватися презентації ключових релізів програмного продукту.

Отже, для успішної реалізації проекту з розробки програмного забезпечення, комунікацію стейкхолдерів доцільно організувати на декількох рівнях, а саме: організаційно-економічному та технологічному з обов'язковою організацією простору взаємодії між рівнями.

На організаційно-економічному рівні будуть знаходитися представники другої групи стейкхолдерів (ті, на чий інтереси може вплинути проект та хто буде користуватися його результатами). На вході організаційно-економічного рівня є певна бізнес потреба, на виході бізнес-завдання та стратегічне бачення майбутнього продукту. Організаційно-економічний рівень забезпечує процеси ініціації збирання та формування неформальних вимог, оцінювання результатів тощо. Технологічний рівень забезпечує технічну реалізацію проекту і об'єднує першу групу стейкхолдерів (ті, хто активно залучений до проекту та працює в ньому). На вході технологічного рівня знаходяться вимоги, на виході програмний продукт. Функція забезпечення взаємодії між рівнями покладається на третю групу стейкхолдерів ті, хто до проекту не залучений, але в силу професійної діяльності може на нього впливати. Саме таким чином можна забезпечити ефективну взаємодію стейкхолдерів для досягнення цілей проекту.

ЛІТЕРАТУРА

- [1] A Guide to the Project Management Body of Knowledge (PMBOK). 5th Edition. – Project Management Institute, Inc. – 2013. – 614 p.
- [2] Соммервилл, И. Инженерия программного обеспечения [Текст]/И. Соммервилл; пер. с англ. – М.: «Вильямс», 2002. – 624 с

Система підтримки прийняття рішень на основі сценарного планування

Болдак Людмила

Кафедра ОТ
НТУУ “КПІ ім. Ігоря Сікорського”
Київ, Україна
ludmila.boldak@gmail.com

Горох Олександр

Кафедра ОТ
НТУУ “КПІ ім. Ігоря Сікорського”
Київ, Україна
pealeks@ukr.net

Considering way of realization of decision support system which is connected with management of complex systems using scenario planning method and Bayesian belief network. Means of the system are being implemented based on a distributed data processing platform and represents a set of integrated specialized WEB services and single-page WEB applications.

Ключові слова: системи підтримки прийняття рішень, баєсівська мережа довіри, сценарне планування, розподілене опрацювання даних, мова опису сценаріїв опрацювання даних, тематична інформаційна панель, віджет, WEB-сервіс, односторінковий WEB-застосунок.

ВСТУП

Для керування складними об'єктами все частіше використовується метод сценарного планування. Сценарне планування – це побудова оптимізованої стратегії керування на основі аналізу послідовності подій, які відображають керуючі впливи з боку зовнішнього середовища та реакції об'єкту керування. У цьому випадку під стратегією керування розуміється послідовність кроків(дій, що розгортаються в часі), які з певною ймовірністю можуть привести до бажаного або запланованого кінцевого стану об'єкту керування, а сценарій розглядається як послідовність подій, пов'язаних з зміною стану зовнішнього середовища або з зміною стану об'єкту керування. Така послідовність подій повинна відповідати критеріям правдоподібності та внутрішньої узгодженості[1].

Складність використання сценарного планування для побудови засобів підтримки прийняття рішень, пов'язаних з керуванням такими складними об'єктами, якими є соціо-економічні системи,

визначається складністю побудови формальної моделі поведінки об'єкту керування. В роботі [2] запропоновано використовувати в якості такої моделі баєсівську мережу довіри, яка є експертно-статистичною моделлю причинно-наслідкових відношень між змінними, що відображають керуючі фактори та стан об'єкту керування.

Згідно [2], баєсівська мережа довіри є багатошаровою та в ній виокремлено: шар, що відображує час, шар бінарних змінних, що відображають події, пов'язані з зовнішніми впливами на об'єкт керування, а також шар змінних, що відображує стан об'єкту керування.

В тому випадку, коли за допомогою експертів така модель побудована, використання відомих ефективних методів прямого та зворотного імовірнісного виводу дає можливість планувати послідовності керуючих впливів(будувати стратегію управління) та прогнозувати поведінку об'єкту керування, виходячи з заданої обмеженої області значень стану або множини подій-реакцій.

ОСНОВНА ЧАСТИНА

Функціональність та склад системи підтримки прийняття рішень на основі сценарного планування з використанням в якості моделі об'єкту керування баєсівської мережі довіри, описаної в роботі [2], визначається необхідністю підтримки бізнес-процесів, пов'язаних з побудовою та супроводженням моделі, її верифікації та використанням для побудови стратегії керування.

Виходячи з цього вищезгадана система повинна мати в своєму складі наступні засоби.

Засоби для вирішення задач експертного оцінювання. При цьому можна виокремити три типи таких задач:

- Побудова графа причинно-наслідкових відношень. При цьому експерти визначають склад змінних та наявність причинно-наслідкових відношень між ними.

- Оцінка функції розподілу ймовірності виникнення подій, пов'язаних з зовнішніми впливами. В даному випадку експерти оцінюють функцію розподілу ймовірності настання подій в часі.

- Визначення таблиць умовних ймовірностей для змінних, що відображають стан об'єкту керування.

Засоби інформаційної підтримки процесу оцінювання та сценарного планування. Для того, щоб експерт був у змозі прийняти обґрунтоване рішення (провести обґрунтоване оцінювання) або особа, що приймає рішення, (ОПР) могла б об'єктивно оцінювати вплив запланованих дій на стан об'єкту керування, необхідно реалізувати засоби інформаційної підтримки цих процесів, які дозволяють виконувати додаткове аналітичне опрацювання та візуалізацію даних.

Засоби сценарного моделювання, які реалізують розв'язання задач прямого та зворотного імовірнісного виводу та використовуються ОПР для побудови стратегії керування.

Відповідно до цього робоче місце експертів та ОПР повинно поєднувати засоби для вирішення задач інформаційно підтримки і оцінювання та інформаційної підтримки і моделювання відповідно. Тому в якості робочих місць експертів та ОПР пропонується використовувати тематичні інформаційні панелі (dashboard), які складаються з взаємодіючих компонентів управління (віджетів), призначених для вирішення окремих задач опрацювання та візуалізації даних, а також конфігурування моделей.

Засоби описаної системи підтримки прийняття рішень реалізуються з використанням платформи розподіленого опрацювання даних [3], яка розробляється в лабораторії аналітичного опрацювання даних Світового центру даних з геоінформатики та сталого розвитку [4].

Засоби вищезгаданої платформи дозволяють організувати розподілене опрацювання даних за допомогою розширюваної мови опису сценаріїв опрацювання даних, яка має засоби віддаленого виклику процедур та управління асинхронним виконанням коду, а також засоби вибірки, перетворення та аналітичного опрацювання даних. В

рамках цієї платформи розробляється спеціалізований WEB-сервіс для управління моделлю причинно-наслідкових відношень з розширенням мови опису сценаріїв відповідними засобами.

Для реалізації робочих місць експертів та ОПР використовуються засоби швидкої розробки тематичних інформаційних панелей на основі використання віджетів, що входять в склад цієї платформи.

Таким чином, система підтримки прийняття рішень на основі сценарного планування реалізується як розподілена система, в склад якої входять спеціалізовані та інтегровані між собою за допомогою засобів мови опису сценаріїв опрацювання даних WEB-сервіси та односторінкові WEB-застосунки, які реалізують тематичні інформаційні панелі в якості робочих місць персоналу, що вирішує задачу прийняття рішень, пов'язаних з керуванням складними системами.

ЛІТЕРАТУРА

- [1] Zgurovsky M. Z. Foresight and construction of the strategies of socio-economic development of Ukraine on mid-term (up to 2020) and long-term (up to 2030) time horizons. — Kyiv : NTUU “Igor Sikorsky KPI”, Publ. house “Polytechnica”, 2016. — 184 p.
- [2] Boldak L., Horokh O. Modeling scenarios using Bayesian belief networks // Proc. of the 19-th international scientific and technical conference SAIT. — Kyiv : “IASA” NTUU “Igor Sikorsky KPI” 2017. — 42 p.
- [3] DJ Apps Explorer. Available at: <https://dj-app.herokuapp.com> (accessed 9 April 2017).
- [4] World data center for geoinformatics and sustainable development. Available at: <http://wdc.org.ua/> (accessed 9 April 2017).

Використання штучних нейронних мереж для розпізнавання тексту на графічних зображеннях

Бандровський Генріх

Кафедра дискретного аналізу та інтелектуальних систем
ЛНУ імені Івана Франка, Львів, Україна
henrikh.bandrovskyi@gmail.com

The problem of natural scene image recognition has recently received much attention especially concerning the usage of neural networks in the context of machine learning. In this paper contemporary approaches towards pattern recognition problem are studied. Of special concern are the disadvantages of these approaches. The usage of convolutional neural network is analyzed.

Ключові слова: наука про дані, машинне навчання, машинний зір, розпізнавання образів, штучні нейронні мережі, штучний інтелект.

ВСТУП

Розпізнавання символів і тексту як частина задачі розпізнавання за допомогою штучних нейронних мереж є однією з провідних задач у сфері науки про дані, а саме в галузях машинного навчання та машинного зору.

Здатність нейронних мереж навчатися є однією з основних можливостей, яка робить їх більш гнучкими і незалежними в порівнянні зі статистичними підходами в розв'язуванні задач класифікації.

Зчитування тексту з цифрових зображень та класифікація об'єктів становлять завдання, де широко застосовуються нейронні мережі. Варто зазначити, що при роботі з цифровими зображеннями існує випадок задачі складних графічних даних, коли окрім розпізнавання тексту необхідно виконати локалізацію і сегментацію тексту та об'єктів на зображенні.

В даній роботі розглянуто основні концепції використання згорткових нейронних мереж для розпізнавання.

МАШИННЕ НАВЧАННЯ ТА РОЗПІЗНАВАННЯ ТЕКСТУ ЗА ДОПОМОГОЮ НЕЙРОННИХ МЕРЕЖ

Машинне навчання можна виділити як підрозділ комп'ютерних наук, який дає комп'ютерам здатність до навчання, не будучи явно запрограмованими.

Дослідження в галузі машинного навчання присвячені вивченню і побудові алгоритмів, які можуть «навчатися» з даних так званого тренувального набору і виконувати аналіз та робити прогнози.

В контексті задачі розпізнавання варто розглянути один із багатьох алгоритмів машинного навчання – **алгоритм класифікації**.

Даний алгоритм здатний розподіляти дані по різним конкретним групам. Варто відзначити універсальність алгоритмів машинного навчання. Наприклад, один алгоритм, який використовується для розпізнавання символів, написаних як різними шрифтами, так і від руки, може також аналогічно використовуватись для класифікації електронної пошти з метою групування повідомлень на «нормальні» повідомлення і згенерований «спам», чи тенційно класифікувати повідомлення за їх емоційним забарвленням на «позитивні», «нейтральні» та «негативні».

Оглянемо алгоритм класифікації на прикладі розпізнавання цифри від «8» при вхідних даних у формі графічного зображення. Зображення перетворюється у відповідну до потреби мережі форму і до нього застосовується певний алгоритм, який на виході має два варіанти: «це 8» чи «це не 8».

Розглянемо мережу для класифікації написаної від руки цифри «8». Машинне навчання дає точні результати при наявності достатньо великої кількості даних для тренування. Приклад такої вибірки даних зображень на Рис. 1:

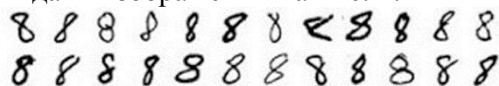
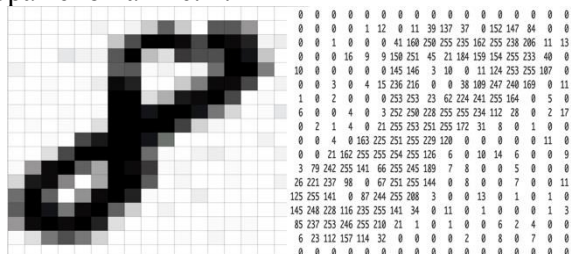

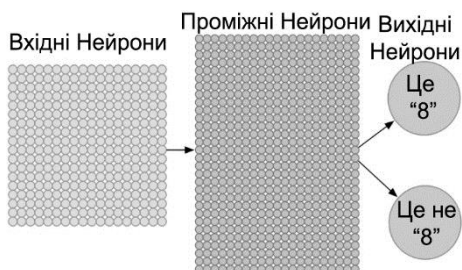
Рис. 1. Вибірка даних

При отриманні вхідного зображення воно переводиться в цифрове представлення, як зображено на Рис. 2.

- Представлення цифри «8» масивом розміру 18x18

Нейронна мережа, яка класифікувала би дану цифру на зображенні, мала би структуру, зображену на Рис. 3.

- Мережа для розпізнавання цифри «8»

Проте дана мережа дає точні результати лише у випадку простих зображень, де цифра знаходиться рівно по центру зображення. У випадку найменшого зсуву цифри на зображенні тотально зменшується точність даної мережі.

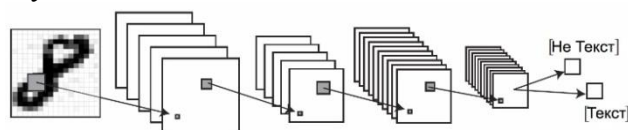
Для збереження точності розпізнавання при використанні даної мережі можна застосувати наступні підходи:

Метод 1. Пошук за допомогою рухомого фрагмента, який буде проходити по всьому зображенню і сканувати кожен ділянку на наявність цифри «8».

Метод 2. При навчанні збільшити кількість вхідних даних методом копіювання та

модифікації вибірки зміщуючи цифру та змінюючи її розмір [2].

Як альтернатива даним методам може бути використана **згорткова нейронна мережа**, яка має спеціальну архітектуру, запропоновану Яном Лекуном і яка була створена для розпізнавання зображень [2]. Ця мережа є варіацією багат шарових перцептронів та складається з різних комбінацій згорткових, підвибіркових та повноз'єднаних шарів. Принцип роботи даної мережі полягає в розбитті зображення на велику кількість фрагментів подібно до пошуку в першому запропонованому методі. Дана мережа зображена на Рис. 4. Кожен фрагмент подається для окремого аналізу. Результати, які потенційно можуть бути текстом для кожного фрагменту, зберігаються в новий масив. Далі за вибраним правилом зменшуємо кількість вибірок результатів.

- Згорткова нейронна мережа

Отриманий масив даних пропускаємо через повноз'єднаний шар мережі і отримаємо прогноз.

ЛІТЕРАТУРА

- [1] Ch. M. Bishop, Pattern Recognition and Machine Learning. Springer, 2006.
- [2] Y. LeCun and Y. Bengio "Word-level training of a handwritten word recognizer based on convolutional neural networks" in IAPR (Eds), Proc. of the International Conference on Pattern Recognition, II:88-92, IEEE, Jerusalem, October 1994.

Використання OOo Basic для створення додатків для автоматизації роботи з документами

Ярка Уляна
Кафедра СКІД
НУ "Львівська політехніка"
Львів, Україна
ulyarka74@gmail.com

This article describes the possibility of creating a template-application document using the programming language Open Office.org Basic. This application is created based on various documents processed data and visual display. Developed macros to simplify working with data, automate calculations. Using templates, you can save time filling out documents and facilitate the work of the employee. Any worker without skills can fill application templates.

Ключові слова: шаблони, оптимізація, інновації, інформаційні технології, Open Office.org Basic, сучасне діловодство, стандартизація документів, автоматизація роботи.

У теперішній час – час стрімкого розвитку та застосування інформаційних технологій, важко уявити діяльність сучасного підприємства, організації чи установи без використання таких технологій при роботі з різноманітними документами.

Розвиток технологій документознавства найбільш яскраво простежується на процесах створення, зберігання, обробки документів. Комп'ютерні технології, що забезпечують підготовку текстових документів, які існують в даний час, значно відрізняються один від одного характеристиками, можливостями введення і редагування тексту, його форматування і виведення на друк. Такі можливості описано в роботах [1-7].

Сучасні текстові процесори дозволяють підгодовувати документи у вигляді шаблонів. Шаблон - це документ спеціального типу, який містить інформацію про стилі форматування частин документу, вставлені поля і т.д. В шаблоні містяться макрокоманди (записані за допомогою мови програмування), елементи керування, кнопки панелі інструментів, нестандартні меню і установки клавіш скорочень. Мова програмування OOo Basic була спеціально розроблена для OpenOffice.org та інтегрована

в офісний пакет. OOo Basic дозволяє створювати додатки за допомогою яких максимально автоматизується робота над документом. Формати тексту та сторінки встановлюються автоматично, обчислення проводяться лише натисканням на клавіші.

OpenOffice org Basic, має вбудований набір елементів керування. Використовуючи цей набір і редактор діалогів можна створити практично будь-який інтерфейс користувача для власного проекту.

Створений раніше і збережений проект шаблону дозволяє швидко робити аналогічні по формі документи без затрат часу на форматування та обчислення.

Робота з автоматизованим додатком-шаблоном проводиться в режимі діалогу. Користувач заповнює поля в діалозі, інформація з яких може автоматично переноситься на раніше сформатований документ. Для прикладу розглянемо шаблон документу для ОСББ Рис.1:

1	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L
2												
3												
4												
5												
6												
7												
8												
9												
10												
11												
12												
13												
14												
15												
16												
17												
18												
19												
20												
21												
22												

Рис. 1.

Документ містить багато полів в яких розміщується інформація різного характеру: Залежно від виду платежу змінюється тариф, його одиниці, задіюється або ігнорується поле лічильник, субсидія і т.д.

Документ містить обчислювальні поля характер яких залежить також від виду платежу. На поміч користувачеві може прийти робота в діалозі, де за допомогою макросів враховані всі можливі комбінації рахунків та їх обчислення. Достатньо його заповнити та

натиснути на відповідні кнопки перенесення інформації в документ, обчислення необхідних полів Рис.2.

Рис.2

Концепція використання шаблону для підготовки певного типу документів відповідає вимогам сучасного діловодства: стандартизації документів для автоматизації роботи з ними і підвищенні культури управлінської діяльності.

Використання сучасних технологій документознавства є однією з умов успішної організації роботи з документацією будь-якої організації, підприємства, об'єднання чи установи.

ЛІТЕРАТУРА

- [1] Ярکا У. Використання OpenOffice.org Basic для потреб документознавства / У. Ярکا, О. Джигінас, О. Шепелюк, // Матеріали 3-ї Міжнародної наукової конференції ICS-2014 «Інформація, комунікація, суспільство 2014» (21-24 травня 2014 року). - Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2014. – С. 276–277.
- [2] Пелешишин, А. М. Захист інформаційного образу ВНЗ від цілеспрямованих дій у соціальних середовищах Інтернету / А. М. Пелешишин, Р. О. Корж, У. Б. Ярکا// «Захист інформації» наук.-практ. журнал/ Нац.авіаційний універ. – Київ. – 2012. – №3 (56). – С. 87-93. с.
- [3] Ярکا, У. Б. Оптимальні методи створення документації згідно стандартів управління якістю на основі ISO 9000 / У. Б. Ярکا, Ж. В. Мина, О. П. Пелешишин, Т. М. Білушак //

Управління розвитком складних систем. –2016. – № 27. – С. 162-169.

- [4] Ярکا, У. Оптимізація роботи відділу управління соціального захисту за допомогою бази даних./ У. Ярکا, М. Тирановець // Матеріали 4-ї Міжнародної наукової конференції ICS-2015 «Інформація, комунікація, суспільство 2015». – Львів : Видавництво ЛП – 2015. – С. 220-221.
- [5] Ярکا У. Використання мови програмування OOoBasic для потреб документознавства / У. Ярکا, М. Кришук // Матеріали 2-ї Міжнародної наукової конференції ICS-
- [6] 2015 «Інформація, комунікація, суспільство 2013». – Львів : Видавництво ЛП . – 2013. – С. 216-217.
- [7] U Yarka /Modern information technologies of creating documents according to quality management standards based on ISO 9000
- [8] U Yarka, Z Myna, O Peleschyshyn, T Bilushchak// Вісник НТУ "ХПІ" № 42
- [9] , С.165-172.
- [10] ЯрکاУ. Ефективне управління як один з важливих елементів ведення бізнесу / Уляна Ярکا // Інформація, комунікація, суспільство 2015: матеріали 4-ої Міжнародної наукової конференції ІКС-2015, Україна, Львів, / НУ "ЛП", – Львів : Видавництво ЛП, 2015. – С. 212–213.

Інтелектуальний аналіз діалектних текстів

Голуб Марія

кафедра інформаційної безпеки та комп'ютерної інженерії

Черкаський державний технологічний університет

Черкаси, Україна

mas-golub@yandex.ua

The results of research processes modeling of dialect texts within the multi-level information monitoring technology are regarded in the article. A new method of classifying text messages at the residence of their authors is proposed. The signs for classification got after decomposition of text and calculating their frequency characteristics. For synthesis models used GMDH. The quantity correctly classified texts from 78% to 100%. Convert text messages in an array input allows the advantage of multi-level modeling techniques in information technology monitoring text messages.

Ключові слова: індуктивне моделювання, аналіз тексту, інформаційний моніторинг.

ВСТУП

Інтелектуальний аналіз діалектних текстів дозволяє виявити найбільш значимі властивості авторів та відобразити їх в структурі багатопараметричних моделей. Ці моделі розв'язують слабоформалізовані завдання класифікації текстів за властивостями авторів, виконуючи функції вирішуючих правил. Процеси визначення характеристик автора друкованого тексту набувають особливої актуальності в сучасних умовах інформаційної війни.

Найбільш ефективними засобами автоматизації процесів виявлення характеристик авторів друкованих текстів є методики профілювання текстів, в яких використано методи статистичного моделювання. На думку авторів, одним із найбільш вдалих прикладів використання такого підходу є серія робіт Т.А. Литвиної, зокрема робота [1]. Застосування регресійно-кореляційного аналізу дозволило отримати множину моделей, що уможливають виявлення статі автора, оцінку рівня самоконтролю, емоційної врівноваженості, практичності. Для виконання кожного завдання необхідно отримати

масив чисельних характеристик тексту достатньої інформативності і метод синтезу моделей достатньої потужності.

Моделювання діалектного тексту має на меті виявлення місця проживання його автора. Достатню потужність, для моделювання діалектних текстів, має технологія багаторівневого моніторингу, що реалізована у формі моніторингової інформаційної системи (МІС) [2]. Інформаційні системи цього класу, як правило, забезпечують кілька типів технологій моніторингу, які різняться між собою процесами формування ПО та забезпечення інформативності показникам, що утворюють масив вхідних даних (МВД). На етапі ж синтезу моделей розв'язуються типові завдання ідентифікації функціональних залежностей, класифікації, розпізнавання образів, прогнозування та ін.

При реалізації технології інформаційного моніторингу в МІС інтелектуальний аналіз даних забезпечується переліком алгоритмів синтезу моделей (АСМ), значна кількість яких ґрунтується на індуктивних методах [3]

МЕТА РОБОТИ

Метою статті є розробка нового методу класифікації текстів за говірками їх авторів шляхом поєднання процедур перетворення тексту в масив чисельних характеристик та побудови вирішуючого правила у вигляді багатопараметричної моделі-класифікатора для виконання завдання виявлення місця проживання автора текстового повідомлення.

Таким чином необхідно автоматизувати процес класифікації текстових повідомлень. Це завдання слабоформалізоване, оскільки успішно його виконати за допомогою переліку заданих ознак із однозначно визначеними чисельними характеристиками не вдається.

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕНЬ

Була сформульована гіпотеза про те, що вирішуюче правило необхідно будувати у вигляді індуктивної моделі за багаторядним алгоритмом МГУА.

Досліджено особливості формування масиву вхідних даних (МВД) та процесу синтезу багатопараметричних моделей [4], здатних класифікувати текстові повідомлення за їх належністю до різних типів говірок, що притаманні населенню центральної, північної, південної, західної та східної частин Середньої Наддніпряни.

При формуванні МВД у таблицю поєднані значення частотних характеристик показників тексту, перелік яких поданий у [5]. Частотні характеристики були розраховані на окремих вікнах – ділянках тексту, які містили по 5000 знаків.

У результаті для синтезу моделей використано 119 точок спостережень первинного опису. Їх розбито на послідовності A і B для формування зовнішнього критерію селекції моделей. Ще 11 точок утворювали послідовність C , їх використано для випробувань готових моделей, але у процесі синтезу цих моделей вони участі не брали. У процесі синтезу моделі розв'язано завдання класифікації точок спостереження. Модель навчалась зараховувати тексти із табл. 2, описані точками спостереження в масиві даних ПО, до конкретних класів, поданих у табл. 2. Після навчання моделі отримували назви, що збігаються з населеними пунктами, які були об'єктами для моделювання.

У табл. 1 подані результати випробувань отриманих моделей.

Таблиця 2. Результати випробування моделей

Місце проживання автора	Кількість правильно класифікованих точок спостереження, %
Соболівка	96,43
Ладизинка	92,86
Гельмязів	82,14
Москаленки	85,71
Богодухівка	82,14
Іркліїв	89,29
Зорівка	100,00
Кононівка	89,29

Результати випробування моделей, подані у табл. 1, свідчать, що вдалось синтезувати корисні моделі, здатні виконувати функції інтелектуального аналізу діалектних текстів.

ЛІТЕРАТУРА

- [1] Формально-грамматические корреляты личностных особенностей автора письменного текста / Т.А. Литвинова // Филологические науки. Вопросы теории и практики. – 2013. – № 12 (30), Ч. 1. – С. 132 – 135.
- [2] Голуб С.В. Багаторівневе моделювання в технологіях моніторингу оточуючого середовища / Голуб С.В. – Черкаси: Вид. від. ЧНУ імені Богдана Хмельницького, 2007. – 220 с.
- [3] Ивахненко А.Г. Индуктивный метод самоорганизации моделей сложных систем / Ивахненко А.Г. – К.: Наукова думка, 1981. – 296 с.
- [4] Голуб С.В. Відображення властивостей автора тексту в структурі багатопараметричної моделі / С.В. Голуб, О.В. Константиновська, М.С. Голуб // Системи обробки інформації: зб. наук. праць. – Х.: Харківський університет повітряних сил імені Івана Кожедуба, 2014. – Вип. 9 (125). – С. 82 – 87.
- [5] Мартинова Г. Середньонаддніпрянський діалект. Фонологія і фонетика / Мартинова Г. – Черкаси: Тясмин, 2003. – 356 с.

Організаційне забезпечення виготовлення документів про вищу освіту державного зразка випускникам Львівської політехніки

Голощук Роман
Кафедра СКІД
НУ «Львівська політехніка»
Львів, Україна
holoshchuk@vlp.com

Костів Юрій
Кафедра БІТ
НУ «Львівська політехніка»
Львів, Україна
yura.kostiv@gmail.com

The paper analyzed organization support of production documents of higher education Lviv Polytechnic graduates.

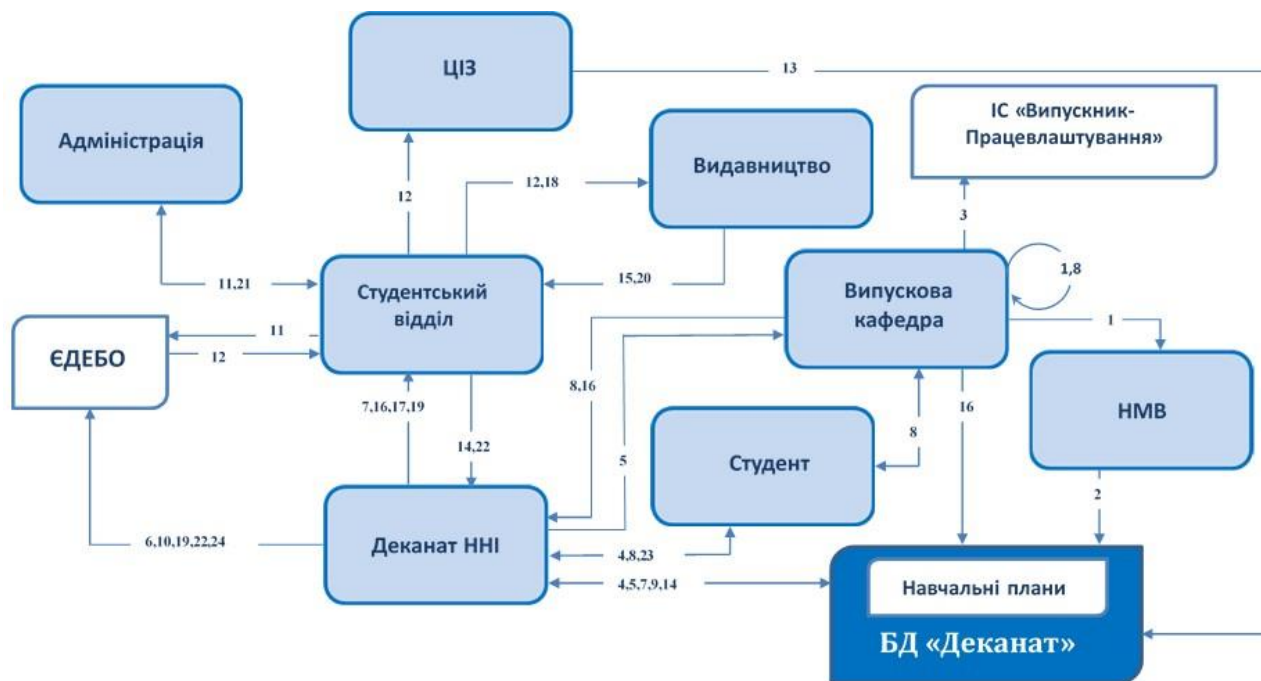
Ключові слова: організаційне забезпечення, документи про вищу освіту, регламент, Львівська політехніка.

З 2015 року НУ «Львівська політехніка» самостійно виготовляє та видає документи про вищу освіту, відповідно до статті 7 Закону України «Про вищу освіту». Зараз форми документів про вищу освіту повинні відповідати наказу Міністерства освіти і науки України від 22.06.2016 № 701 «Про внесення змін до наказу Міністерства освіти і науки України від 12 травня 2015 року № 525» і «Опису

документів про вищу освіту (наукові ступені) державного зразка та додатків до них, академічної довідки», який затверджено цим наказом.

Оскільки процес замовлення, виготовлення і видавання випускникам документів про вищу освіту державного зразка є досить складним, складається з багатьох етапів та стосується багатьох виконавців було вирішено його проаналізувати та організаційно регламентувати.

Для організації ефективної роботи усіх підрозділів університету, які задіяні у процесі підготовки, замовлення, виготовлення та видавання документів про вищу освіту розроблено структурну схему цього процесу, яка описує взаємодію виконавців та етапи робіт (Рис. 1).

- Схема замовлення та виготовлення документів про вищу освіту державного зразка випускникам Львівської політехніки

На схемі подані наступні види робіт:

1. Переклад (перевірка) та погодження з кафедрою іноземних мов написання назв навчальних дисциплін англійською мовою.

2. Внесення відсутніх в базі даних «Навчальні плани» перекладених назв дисциплін.

3. Переклад та погодження з кафедрою іноземних мов тем дипломних робіт, кваліфікації, програмних результатів навчання тощо англійською мовою, та внесення даних в ІС «Випускник-працевлаштування».

4. Формування в ІС «Деканат» списків випускників (П.І.Б.) англійською мовою та погодження студентами їх правдивості написання.

5. Формування проекту додатка до диплома та передавання його копії для підтвердження даних на кафедрі.

6. Верифікація та виправлення в ЄДЕБО всіх даних особи (П.І.Б.(українською і англійською мовами (після підпису студента)), дата народження, попередній документ про освіту, стать, громадянство, ідентифікаційний код, паспорт) та персональних даних навчання випускника для замовлення дипломів.

7. Формування підтвердження замовлень на виготовлення дипломів з допомогою ІС «Деканат». Підписування їх директором інституту і передавання в студентський відділ.

8. Ознайомлення та візування студентом і завідувачем кафедри проекту додатка до диплома.

9. Верифікація та виправлення в ІС «Деканат» всіх даних особи (оцінок та персональних даних навчання випускника) для формування додатків до дипломів.

10. Формування деканатом замовлень на дипломи в ЄДЕБО.

11. Відправлення підписаних пакетів у ЄДЕБО на присвоєння номерів дипломів.

12. Отримання даних про дипломи з ЄДЕБО у вигляді електронного реєстру. Передавання у ЦІЗ електронного реєстру даних про дипломи для імпортування в ІС «Деканат». Передавання у Видавництво електронного реєстру даних про дипломи для друку.

13. Імпортування даних про дипломи з ЄДЕБО в ІС «Деканат».

14. Перевірка замовлених випускникам дипломів, за інформацією в ІС «Деканат».

15. Вдрукування змінної персоніфікованої інформації випускників університету у бланки

дипломів про вищу освіту державного зразка видавництвом. Передавання дипломів з видавництва у студентський відділ.

16. Внесення оцінок за захист в ІС «Деканат» для формування додатка. Подання у студентський відділ та деканат Акта про анулювання дипломів у зв'язку з не допуском до захисту чи не захистом кваліфікаційної роботи.

17. Формування додатків та передавання електронних файлів у студентський відділ.

18. Пересилання електронних файлів додатків у видавництво.

19. Формування проекту наказу про завершення навчання і передавання на підпис.

20. Вдрукування у видавництві змінної персоніфікованої інформації про випускників університету у бланки додатків про вищу освіту державного зразка. Скріплення додатків. Передавання додатків з видавництва у студентський відділ.

21. Передавання додатків для підпису проректорів. Підписування дипломів та додатків. Повернення додатків з печаткою в студентський відділ.

22. Верифікація у ЄДЕБО підписаного наказу про завершення навчання.

23. Отримання деканатом документів про освіту та видавання їх випускникам.

24. Проведення процедури видачі дипломів у ЄДЕБО.

Розроблення і використання затвердженого положення про Порядок замовлення та виготовлення документів про вищу освіту сприяє оптимізації і синхронізації усіх етапів підготовчих, організаційних, документаційних, інформаційних і виробничих робіт з метою своєчасного виготовлення та видавання документів про вищу освіту студентам, які закінчили навчання.

ЛІТЕРАТУРА

- [1] Голощук Роман. Документаційне та інформаційне забезпечення виготовлення дипломів про вищу освіту у Видавництві Львівської політехніки / Р. Голощук, Ю. Костів // Інформація, комунікація, суспільство : Матеріали 5-ї Міжнародної наукової конференції ICS-2016. – Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2016. - С. 268-269.

Business Processes Monitoring by Means of Real-Time Visual Dashboards

Batyuk Anatoliy

Dept. of Automated Control Systems Lviv
Polytechnic National University
Lviv, Ukraine
abatyuk@gmail.com

Voityshyn Volodymyr

Dept. of Automated Control Systems Lviv
Polytechnic National University
Lviv, Ukraine
voytyshyn@gmail.com

For modern enterprise IT ecosystems it is crucial to monitor business processes in near real-time mode using powerful visualization capabilities. The implemented by the authors distributed system is based on Elastic Stack platform which ensure its scalability and high availability. The designed solution architecture offers opportunities to gain further useful insight into the collected event data employing machine-learning techniques.

Key words: business process management, BPM, BPMS, BPMN, business process, event data, process logs, Elasticsearch, Kibana.

INTRODUCTION

The primary purpose of enterprise software is to automate various kinds of business processes. In the Business Process Management (or BPM) discipline the “business process” (or simply “process”) term is defined as a flow of business activities and seeing those activities as connected toward the achievement of some business transaction [1].

From the technical implementation standpoint processes are defined either implicitly or explicitly using one of industry standards BPMN or BPEL. In both cases the end users need to monitor status of the performed processes.

Current paper is devoted to the approach to visualize processes status in near real-time mode using the event data generated while execution.

The rest of paper is organized as follows: the technical task is defined in the next chapter; the designed solution architecture concept is introduced in the subsequent part; then the implementation approach is represented; we conclude in the final section.

FORMULATION OF THE TASK

Let us suppose that there is an executable process implemented by means of BPMN 2.0 and performed by a business process management system (BPMS), for example WSO2 BPS. The process orchestrates human activities and involve IT capabilities such as web services, databases etc. More than one instance of the process can be executed at the same time.

From business standpoint it is crucial to have information about status of the executed processes in near real-time mode (see the definition of “near real-time” in the next chapter, quality attribute #2). Number of the users who simultaneously monitor the processes can be big enough (see more accurate requirement definition in the next chapter, quality attribute #1).

The task is to design and implement a software system with the purpose to visualize current status of the executed processes in near real-time mode so that required number of users are able to track the status.

SOLUTION ARCHITECTURE CONCEPT

To ensure technical accuracy, additionally to the task definition above the following quality attributes are specified:

1. The system should be capable to support not less than N uses who simultaneously monitor the status of the processes.
2. The users should receive status of the monitored processes with the delay not greater than T seconds.
3. The users should be able to retrieve historical event data for the time period ΔT .
4. The system should be able to monitor not less than K simultaneously executed processes.

In the other words quality attributes above specify in a numerical form requirements to scalability of the

distributed software system. Each of the attributes means that the system should be able to ensure necessary level of load.

The designed solution architecture concept is depicted on Figure 1.

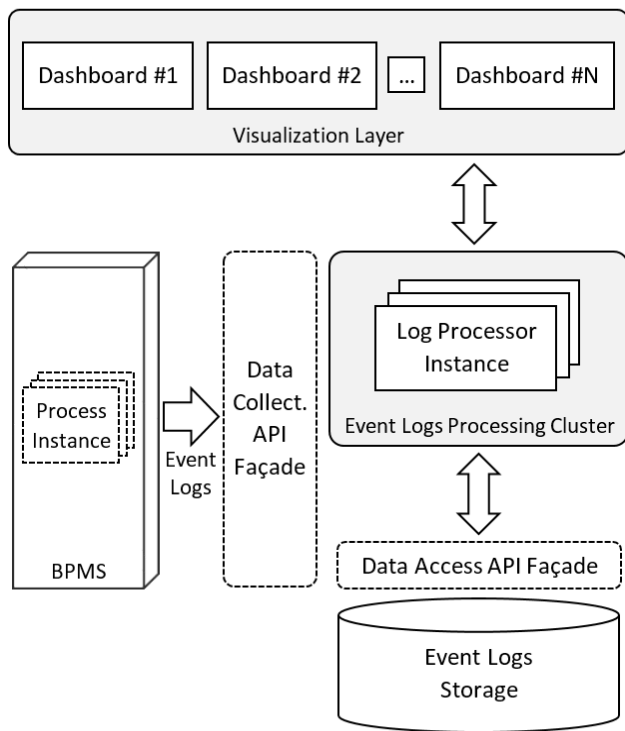

Figure 1. Solution Architecture Concept

Event Logs Processing Cluster is the primary component responsible for the scalability. The idea is to supply a cluster of the Log Processor instances. The number of the instances depends on parameter values defined by quality attributes 1-4.

According to the concept the BPMS calls the Data Collection API in order to push event data of the processes. The logs processors ensure high availability of the event data for visualization and persistence of the data to Event Logs Storage.

The architecture concept does not define any limitations regarding the Visualization Layer technological stack so that it can be implemented as a web, mobile or desktop application. Also there are no any specification for the storage, its further implementation can be based on either SQL or NoSQL platforms.

IMPLEMENTATION APPROACH

Current section describes the implementation approach of the Visualization Layer and Event Logs Processing Cluster (Figure 1).

According to the task definition and quality attributes the solution should satisfy scalability requirements providing rich visualization capabilities.

One of the software products which is able to ensure the specified needs is Elastic Search which is a core of the Elastic Stack platform. In nutshell, this software product is a fully distributed search engine designed to support near linear scalability and high availability. Elastic Search supports real-time search and analytics upon different kind of structured and unstructured data as well as JSON-based API available for any programming language.

The primary criterion of choosing Elastic Search as an event logs processing cluster is its horizontal scalability capabilities which ensure large amount of simultaneous users and monitored process instances.

To visualize processes execution status a powerful and flexible platform is necessary. Elastic Stack provides a technology called Kibana that meets the specified near real-time visualization requirements and is flexible enough to represent such complex data as processes event logs.

CONCLUDING REMARKS

Current paper mainly focuses on solution design and implementation of software with the purpose to visualize event logs generated by business processes. However, the represented approach has much more potential. One the most important further task is to get more insight from the collected event data (for example, to predict potential delays or exceptions in the observing processes). To implement such kind of tasks it is necessary to introduce machine-learning capabilities in particular, process-mining techniques can be helpful [2] in this case.

REFERENCES

- [1] N.Palmer, "What Is BPM?," Mar 26, 2014 [Online]. Available: <http://bpm.com/what-is-bpm>. [Accessed: 20 Apr, 2017]
- [2] W.Aalst, "Process Mining Manifesto," in Business Process Management Workshops, Berlin Heidelberg: Springer, 2012, pp. 169-194.

Інтелектуальне опрацювання даних інформаційною технологією багаторівневого моніторингу

Голуб Сергій

Кафедра ІСПР

Черкаський НУ ім. Богдана Хмельницького

Черкаси, Україна

fpkpk@ukr.net

Химиця Наталія

Кафедра СКІД

НУ "Львівська політехніка"

Львів, Україна

nhymytsa@gmail.com

The features intelligent processing data received as a result of observations by information monitoring technology.

Ключові слова: інформаційна технологія, моніторинг, моніторингова інформаційна система, джерела інформації, прогнозування.

ВСТУП

Моніторинг – це технологія забезпечення інформацією процесів прийняття рішень, шляхом організації неперервних спостережень та опрацювання їх результатів.

Планування та реалізація спостережень за об'єктом дослідження має на меті отримати інформативний масив чисельних показників, на основі якого потім будуються моделі об'єкта дослідження та виявляються його властивості.

Виявлені властивості об'єкта використовуються особою, що приймає рішення (ОПР), для прогнозування наслідків застосування кожної із наявних стратегій. Таким чином, інформація для ОПР набуває змісту «Відомості про властивості об'єкта» і форми «Ієрархічне поєднання моделей, що відображають властивості цього об'єкта».

Моніторингові інформаційні системи (МІС), як правило, мають змогу реалізувати кілька типів технологій моніторингу, які різняться між собою процесами формування первинного опису та забезпечення інформативності показникам, що утворюють масиви вхідних даних (МВД). На етапі ж синтезу моделей розв'язуються типові завдання ідентифікації функціональних залежностей,

класифікації, розпізнавання образів, прогнозування та ін.

Технології інформаційного моніторингу обробляють текстові, відео- та аудіофайли. Тому методи формування МВД при реалізації цих технологій містять додаткові етапи перетворення тексту, звуку чи відео до типової форми двовимірного масиву чисельних характеристик об'єктів моніторингу.

Зазвичай, для виконання завдання прогнозування за результатами спостережень інформаційного моніторингу, МІС консолідує інформацію, що перебуває у різних формах і отримана із різнотипних джерел.

Інформаційний моніторинг організовує отримання даних із засобів масової інформації, друкованих видань, із мережі Інтернет або корпоративних мереж та інших джерел цього типу.

В цій роботі розглядаються особливості інтелектуального опрацювання даних, що отримані в результаті спостережень з використанням технології інформаційного моніторингу.

ІНТЕЛЕКТУАЛЬНЕ ОПРАЦЮВАННЯ ДАНИХ

Термін «інтелектуальне» опрацювання повідомлень передбачає, що задачі із класифікації повідомлень та отримання з них прихованої інформації, здобуваються за допомогою певних носіїв знань.

При використанні інформаційної технології багаторівневого моніторингу носієм знань є

ієрархічне поєднання індуктивних, нейромережних та інших моделей [1].

Кожна модель розв'язує окрему задачу із перетворення інформації. Поєднання цих моделей утворює структуру глобальної функціональної залежності (ГФЗ). Поєднання глобальних функціональних залежностей утворює базу модельних знань (БМЗ) МІС.

Саме ієрархічна структура БМЗ дозволяє розв'язувати стабоструктуровані задачі інтелектуального аналізу текстових, звукових та відео-повідомлень інформаційного моніторингу, консолідуючи їх з результатами економічного, соціоекологічного, гігієнічного та інших видів моніторингу.

Технологія багаторівневого моделювання [1] передбачає можливість консолідації інформації на вищих шарах ГФЗ, отриманої не тільки за результатами моніторингу текстів, але й з інших різноманітних джерел нижніх рівнів.

Зокрема, ієрархічно поєднані у ГФЗ моделі, синтезовані на основі таблиць чисельних характеристик економічного, соціально-екологічного, медичного та інших станів об'єкта. Разом з іншими виявленими характеристиками, результати таких досліджень містять важливу інформацію, використану у процесі підтримки прийняття необхідних рішень [2].

Для синтезу моделей, що відображають у собі властивості об'єктів моніторингу, чисельні характеристики перетворюють у таблиці «Бази даних ПО», а потім, після оцінки інформативності цих характеристик, ПО перетворюють у масиви вхідних даних (МВД). На основі МВД відбувається синтез моделей об'єктів моніторингу.

Набір алгоритмів синтезу моделей (АСМ) та правила їх використання утворюють окрему підсистему, яка отримала назву «Синтезатор» [1].

Основою АСМ стали індуктивні методи [3], нейромережі різноманітних типологій, генетичні та гібридні алгоритми.

Перетворення інформації від початкової форми текстового, звукового чи відео-повідомлення до типової для МІС форми таблиці чисельних показників МВД є окремою технологією. Ця технологія забезпечує адаптацію типових процедур синтезу моделей, їх випробування та використання до особливих властивостей інформації, що міститься в друкованих текстах.

Перш за все, мова йде про формування переліку інформативних показників, або, як його ще називають, словника ознак. Передбачається, що для розрахунку цих ознак застосовується декомпозиція тексту. Глибина декомпозиції визначається методами, що застосовуються для аналізу тексту. Наприклад, контент-аналіз передбачає розбиття речення до рівня окремих змістовних одиниць – слів.

Після цього визначається кількість спостережень, та умови їх проведення, щоб забезпечити достатню інформативність масиву вхідних даних (МВД). На основі цих даних будуються моделі, що несуть в собі відомості про значимі властивості об'єкта спостереження.

Використовуючи ці моделі особа, що приймає рішення (ОПР), прогнозує наслідки використання кожної із наявних стратегій. Таким чином рішення ОПР приймає в умовах визначеності.

ЛІТЕРАТУРА

- [1] С.В. Голуб, Багаторівневе моделювання в технологіях моніторингу оточуючого середовища / Голуб С.В. – Черкаси: Вид. від. ЧНУ імені Богдана Хмельницького, 2007. – 220 с.
- [2] S. Golyb, N. Khymytsya, The use of multi-level modeling in the cliometric studies process / S. Golyb, N.Khymytsya // Proceedings XIII-th International Conference “Modern Problems of Radio Engineering, Telecommunications and Computer Science” (TCSET'2016) : Lviv, February 23-26, 2016. – Lviv-Slavske, Ukraine. - P. 733-735.
- [3] А.Г. Ивахненко, Индуктивный метод самоорганизации моделей сложных систем / Ивахненко А.Г. – К.: Наукова думка, 1981. – 296 с.

Методи вирішення задачі аналізу вмісту кошика покупця супермаркету

Басюк Тарас

Кафедра ІСМ
НУ “Львівська політехніка”
Львів, Україна
basyuk.ism@gmail.com

Сенейко Іванна

Кафедра ІСМ
НУ “Львівська політехніка”
Львів, Україна
ivanna_seneyko1996@ukr.net

The article is devoted to the creation of the methodological basis for analysis systems engineering of the the shopping cart's content at the supermarket. The designed system will provide the means concerned with purchase planning of goods in order to avoid financial damage and with the determination of the most popular sets of goods, for further creation of sales and the promotion of new products.

Ключові слова: асоціативні правила, поведінка користувача, анкетування, метод експертних оцінок, аналіз маршруту покупця.

Поява нових теорій підвищення ефективності бізнесу відбувається на кожному етапі розвитку суспільства. Якщо раніше двигуном ефективності був широкий і якісний асортимент, то в кінці ХХ століття – усвідомлення ролі обслуговування. Як наслідок, поява лояльних та ввічливих з покупцями продавців-консультантів. На початку ХХІ появились системи автоматизації торгівлі. Внаслідок високої конкуренції на ринку компанії вимушені не тільки залучати нових клієнтів, а й не втрачати вже існуючих. Для цього необхідно враховувати інтереси клієнтів, що є складною задачею сьогодення [1].

Вихід із цієї ситуації фахівці вбачають у застосуванні методів, основаних на аналізі поведінки покупця, зокрема анкетування, аналізу маршруту і кошика покупця, методу експертних оцінок. Анкетування (від фр. *enquete*) – процес збору первинних матеріалів у соціологічних, економічних, демографічних, маркетингових та інших дослідженнях. Анкетування організовується спеціальними службами, лабораторіями, науково-дослідними підрозділами та дозволяє жорстко слідувати наміченим планом дослідження. Метод анкетування надає

можливість отримати високий рівень масовості дослідження [2].

Метод експертних оцінок – це спосіб прогнозування та оцінки майбутніх результатів дій на основі прогнозів фахівців. Цей метод передбачає опитування спеціальної групи експертів (5–7 осіб), основною метою яких є виявлення тенденцій змінних величин, що необхідні для оцінки досліджуваного питання. Обрані експерти висловлюють свою думку щодо оптимальних способів залучення інвестицій, мобілізації резервів, строків досягнення поставлених завдань, критеріїв відбору оптимальних варіантів рішення [3].

Протягом довготривалих досліджень методами відеоспостережень та аналізу потоків споживачів в супермаркетах, була встановлена певна закономірність, яка показує залежність маршруту покупців та розміщення товарів у торговельній залі від ймовірності їх придбання.

Так, наприклад, основні інгредієнти сніданку розміщують біля входу в супермаркет, це дозволяє збільшити попит на них. Щоб збільшити продаж товарів, на які існує низький попит використовуються психологічні прийоми, зокрема: товари з високим попитом розміщуються у віддалених зонах супермаркету і навпаки, товари з низьким попитом є розміщені на рівні очей споживача. [4].

Найбільш широкого використання метод аналізу кошика покупця набув в області комерції. Сучасне обладнання мереж супермаркетів, як наслідок науково-технічного прогресу, надає можливість збирати та зберігати великі обсяги інформації, зокрема, відомості про покупки споживача – обсяг покупки, дата покупки та складові кошика клієнта. Асоціативні правила виду «якщо ... то ...» використовуються для

розв'язку задач аналізу ринкової корзини. Для характеристики асоціативних правил використовуються такі значення: значення достовірності (confidence), яке показує ймовірність, з якою, в разі покупки предмета А також буде придбаний предмет Б та величина підтримки (support), визначається як відношення кількості транзакцій, в яких знаходиться предмет чи група предметів до загальної кількості усіх транзакцій [5,6].

При аналізі перелічених методів було виявлено, що всі вони мають певні переваги та недоліки, проте метод аналізу кошика покупця характеризується найбільшою вірогідністю. При його реалізації система дозволяє підібрати клієнту необхідний товар в залежності від його потреби. Для подальшого проектування було здійснено системний аналіз предметної області. Деталізована діаграма варіантів використання представлена на Рис.1.

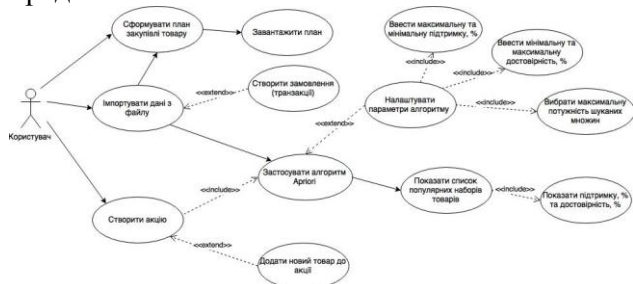

Рис.1. Деталізована діаграма варіантів використання

Побудова діаграми прецедентів (варіантів використання) є вихідною концептуальною моделлю системи в процесі її проектування. Згідно з нею, актор (користувач) взаємодіє з системою виконуючи такі дії, як імпорт даних з файлу, формування плану закупівлі товару та створення акцій. Для визначення набору популярних товарів, що є основою створення акцій, застосовується алгоритм Аргіогі. Алгоритм Аргіогі – це алгоритм пошуку асоціативних правил. Алгоритм визначає набори, які часто зустрічаються, за декілька етапів. Кожен етап складається з двох кроків: формування кандидатів (candidate generation) і підрахунку підтримки кандидатів (candidate counting). Користувач може налаштувати параметри алгоритму: максимальну та мінімальну достовірність і підтримку та максимальну потужність шуканих множин. Мінімальна і максимальна підтримка,% -

визначають множину популярних наборів, або частих предметних наборів, з яких і будуть створюватися асоціативні правила. Мінімальна і максимальна достовірність,% - в результатуючий набір потраплять тільки ті асоціативні правила, які задовольняють умовам мінімальної і максимальної достовірності. Максимальна потужність шуканих множин обмежує довжину k-предметного набору.

Проведений аналіз показав, що в процесі проектування системи доцільно застосовувати метод аналізу вмісту кошика покупця супермаркету. Зазначений метод сприятиме вивченню смаків клієнтів та особливостей їх поведінки, що сприятиме створенню відповідного асортименту, плану розташування товарів і проведенні більш привабливих акцій, які сприятимуть збільшенню як кількості покупців так і прибутку.

ЛІТЕРАТУРА

- [1] Які основні тенденції розвитку оптово-роздрібної торгівлі? [Електронний ресурс] / Режим доступу: http://m.pidruchniki.com/1219101052382/marketin g/yaki_osnovni_tendentsiyi_rozvitku_optovo-rozdribnoyi_torgivli
- [2] Айвазян С. А. Прикладная статистика / С. А. Айвазян. – М.: ЮНИТИ-Дана, 2010. – 270 с.
- [3] Методи експертних оцінок [Електронний ресурс] / Режим доступу: http://pidruchniki.com/19650323/ekonomika/metod i_ekspertnih_otsinok
- [4] Характеристика діяльності супермаркета «Абсолют» [Електронний ресурс] / Режим доступу: <https://uchil.net/?cm=105391>
- [5] Ситник В. Ф. Інтелектуальний аналіз даних (дейтамайнінг)/ В. Ф. Ситник, М.Т. Краснюк. – К. : Київ. нац. економ. ун-т, 2007. - 258 с
- [6] Лесна Н. С. Методи аналізу поведінки покупця інтернет магазину для підвищення рівня продажів / Н. С. Лесна, А. В. Літвінцева – Харків: Scientific Journal «ScienceRise», 2015. – С.6-10

Застосування методу «дерева рішень» для побудови системи встановлення діагнозу

Басюк Тарас
Кафедра ІСМ
НУ “Львівська політехніка”
Львів, Україна
Taras.M.Basyuk@lpnu.ua

Дуб’як Ірина
Кафедра ІСМ
НУ “Львівська політехніка”
Львів, Україна
IraDubyak@gmail.com

This article is dedicated to description of applying features of the “decision tree” method in a process of making a diagnosis. The current state of subject area studied has been analyzed, the main problem areas have been defined and functions of the designed diagnostic system have been determined. Analysis of the task solutions showed that in this case the effective one is the “decision tree” method, in particular classification tree – the subspecies according to the type of predicted indicator. The decision tree has been built and the conclusions about the feasibility of its application have been made.

Ключові слова: діагностування, симптоми, захворювання, дерево рішень.

Проблема діагностування стану здоров’я є актуальною для кожного індивідууму з огляду як на значний рівень забруднення навколишнього середовища так і катаклізми й появу низки нових захворювань. При цьому, інтенсивний розвиток техніки сприяє впровадженню множини новітніх методів й технологій медичного діагностування, що вимагає використання інноваційних технологій [1]. В процесі діагностування стану здоров’я, який протягом багатьох століть був завданням лікарів, надбанням медичної галузі знань, все більшого значення набувають технічні рішення. Пояснюється це тим, що технічно стало можливо автоматизувати множину етапів діагностичного процесу. Стрімкий розвиток технологій надає можливості із створення системи встановлення діагнозу, яка надасть засоби із спрощення роботи лікарів, тим самим одержавши певну перемогу в боротьбі за точність діагнозу, заощадження часу і коштів [2].

В процесі створення системи встановлення діагнозу труднощі можуть виникати під час збору

експертних даних, які мають узгоджуватися та затверджуватися спеціалістами в галузі медицини та охорони здоров’я. Адже база знань повинна містити найбільш релевантні та достовірні дані, щоб встановити правильний діагноз та сформувані відповідне лікування. З огляду на те, необхідно створити сховище даних, що міститиме інформацію як про симптоми захворювань так і відповідні препарати [3].

У зв’язку із необхідністю постійної взаємодії користувача з значною кількістю даних та з метою чіткого розподілу ролей оптимальним рішенням побудови є клієнт-серверна архітектура, де в якості клієнта виступатиме мобільний пристрій з наявним мережевим підключенням. Основними функціями проектованої системи є: інкапсуляція окремих з’єднань в межах однієї сесії; встановлення діагнозу захворювання відповідно до вибраних симптомів; надання рекомендацій щодо лікування із переліком препаратів та курсу прийому; створення системи нагадувань щодо прийому ліків; збереження нагадувань в історії сповіщень. При цьому, основною функцією є встановлення правильного діагнозу. Проведений аналіз показав, що в якості методу вирішення для автоматичного аналізу поточних і альтернативних даних є їх представлення у формі дерева рішень. Даний метод передбачає значні можливості опрацювання та успішно застосовується для вирішення завдань у різних галузях, зокрема в медицині [4].

Дерево рішень являє собою послідовну ієрархічну структуру і включає в себе: *гілки з атрибутами*, від яких залежить результат – цільова функція; *вузли* – випадкові вершини, в яких визначено можливі варіанти розвитку подій;

кінцеві (лишкові) вузли із значеннями цільової функції, які являють собою остаточні результати вибору певного значення атрибута і об'єднують кілька об'єктів [5].

Дерева рішень за типом прогнозованого показника поділяються на два види: дерева класифікації і дерева регресії. Розробляючи систему встановлення діагнозу доцільно використати дерева класифікації, оскільки вони застосовується у випадках, якщо необхідно провести дослідження по визначених атрибутах, а саме віднести об'єкти (симптоми) до наперед відомого класу (певного захворювання). Дерева рішень розбивають дані на групи, в результаті чого виникає ієрархія операторів "якщо..., то...", з допомогою яких класифікуються дані. Для побудови дерева класифікації доцільно використати алгоритм **C4.5**, в якого кількість нащадків вузла є не обмеженою. Алгоритм **C4.5** використовує вхідну інформацію при створенні дерева рішень та потребує попереднього навчання. Для коректної роботи необхідно дотримуватись таких вимог: один з атрибутів набору даних повинен бути міткою класу, тобто ознакою, яка визначатиме клас об'єкта; мітки класу повинні бути дискретними [6].

Дерево будується на підставі навчальної вибірки, що містить інформацію про захворювання та відповідні їм симптоми (рис.1). На рисунку представлено спрощене дерево рішень, за допомогою якого діагностуються певні захворювання дихальної системи. В даній системі кореневий вузол – це температура, в ролі об'єктів виступають узагальнені симптоми, згруповані в певну категорію, в ролі атрибутів – конкретизовані симптоми, вибрані по місцю ураження або характеру перебігу захворювання. Підмножини, які не мають відношення до потрібного вирішення завдання, відсікаються, тим самим наближуючись до листових вузлів – конкретних діагнозів.

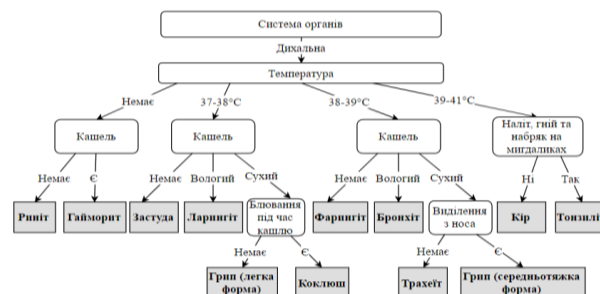

Рис. 1. Приклад дерева рішень

Проектування системи визначення діагнозу із використання методу дерева рішень як альтернативного варіанту медичної консультації допоможе людям в будь-який момент часу отримати як інформацію щодо можливого захворювання так і отримати рекомендації щодо методів лікування.

ЛІТЕРАТУРА

- [1] Перспективи розвитку медицини початку XXI століття [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://healtheconomics.ru/item/3185-perspektivy-razvitiya-meditsiny-nachala-xxi-veka/3185-perspektivy-razvitiya-meditsiny-nachala-xxi-veka>. Останній перегляд: 2017. – Назва із заголовку екрану;
- [2] V. Gopinath, B. Naik, Y. Akhila, J. Pavani, "e-HDAS: e-Healthcare Diagnosis & Advisory System," IJRET: International Journal of Research in Engineering and Technology, vol. 2, pp.255-256, November 2013.
- [3] Абдікеев Н. М. Управление знаниями корпорации и реинжиниринг бизнеса: Підручник/ Під наук. ред. д-ра техн. наук, проф. Н. М. Абдікеева. – М.: ИНФРА-М, 2011. – С. 382.
- [4] Левітін А. В. Обмеження потужності алгоритмів: Дерева прийняття рішень// Introduction to The Design and Analysis of Algorithms. – М.: «Вильямс», 2006. – С. 409-411.
- [5] S. Murthy, "Automatic construction of decision trees from data: A Multi-disciplinary survey," Data Mining and Knowledge Discovery, vol. 2, pp. 345-389, December 1998.
- [6] L. Breiman, and J. Friedman, R. Olshen, and C. Stone, "Classification and Regression Trees," Belmont, CA: Wadsworth International Group, 1984

Методи візуалізації мережі в стандарті ZigBee

Басюк Тарас

Кафедра ІСМ

НУ “Львівська політехніка” Львів, Україна
basyuk.ism@gmail.com

Тисько Дмитро

Кафедра ІСМ

НУ “Львівська політехніка”
Львів, Україна
tyskodima@gmail.com

The article is described the information system for the visualization of network standard ZigBee. ZigBee is an IEEE 802.15.4-based specification for a suite of high-level communication protocols. Is reviewed technology ZigBee and its features. Is examined existing visualization methods.

Ключові слова: ZigBee, мережа, візуалізація, граф, фізична аналогія.

ВСТУП

ZigBee – бездротовий стандарт передачі даних, що підтримується і розвивається однойменним альянсом, який був створений в 2002 році з метою розроблення ефективних протоколів та забезпечення сумісності між пристроями різних виробників. В наш час технологія ZigBee широко застосовується як для створення бездротових первинних перетворювачів, пристроїв обліку ресурсів так і систем керування та автоматизації будівель [3].

Мережа, що побудована за цією технологією характеризується надійністю, простотою розгортання самоорганізацією, та експлуатації з гарантованою доставкою пакетів. Технологія ZigBee призначена для систем моніторингу та контролю розподіленої мережі первинних перетворювачів, керування якими здійснюється віддалено. На відміну від Wi-Fi та Bluetooth мереж, які мають топологію типу «Star», технологія ZigBee підтримує топологію типу «Mesh», що дозволяє в разі виходу з ладу пристрою, який є координатором мережі, продовжити функціонування.

ПОСТАНОВКА ЗАДАЧІ

При значній кількості пристроїв в даній мережі виникає потреба представлення (візуалізації) зв'язків між ними у вигляді двовимірних зображень, як для коректного аналізу так і оцінювання. При цьому доцільним є застосування алгоритмів та методів із теорії графів, оскільки там розглядаються подібні задачі й технології. З огляду на те, актуальною задачею є аналіз відомих методів на можливість їх застосування для вирішення задачі візуалізації структури мережі та створення методологічного підґрунтя для проектування системи відображення.

АНАЛІЗ ВІДОМИХ МЕТОДІВ

Для візуалізації елементів в мережі ZigBee можна використати множину методів. При цьому, з метою об'єктивної оцінки практичності та естетичності утворених зображень графів необхідно дотримуватись певних критеріїв якості компонування. До таких критеріїв належать: мінімальна кількість перетинів, зона та симетрія зображення, кут перетину тощо [7].

При цьому, використання методів взаємодій для компонування великих за розміром графів надає засоби із вирішення поставлених задач із прийнятною швидкістю [6], проте нехтуванням інших критеріїв. Методи простої маніпуляції (Simple Manipulation) та силового компонування (Force Directed Interaction) належать до традиційних методів взаємодії, проте мають низку проблем що стосуються масштабованості зображення [6].

Клас методів взаємодії (Large Scale Interaction Methods), найбільш відомим серед яких є H3 (3D

Hyperbolic Quasi-Hierarchical Graphs) здійснює лише відображення «кістякового дерева» (spanning tree) графа замість відображення множини дерев [6].

ОСНОВНІ РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕНЬ

У відповідності до проведеного аналізу для візуалізації структури мережі стандарту доцільно застосовувати метод фізичних аналогій, який дозволить візуалізувати мережу у вигляді неорієнтованого графа. При цьому, розташування вершин графа має бути таким, щоб створене зображення характеризувалось мінімальною кількістю перетинів. Використаний метод полягає в тому, що граф розглядається як система тіл з силами взаємодії між ними. Вершини графа вважають тілами, а ребра пружинами. Алгоритм має знаходити конфігурацію рівноваги сил, в якій кожне тіло має таку позицію, що сума всіх сил, прикладених до тіла, була рівною нулю [1, 2].

Що стосується методологічного підґрунтя для проектування системи візуалізації, то для його оцінювання проаналізовано алгоритм функціонування. А саме, на початку роботи відбувається ідентифікація пристроїв та формується схема маршрутизації. Пристрої мережі бувають трьох типів: координатори, маршрутизатори та кінцеві пристрої [4].

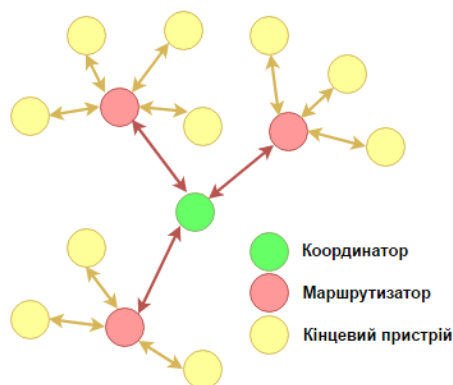

Рис. 1. Структура мережі ZigBee

Головним пристроєм мережі є координатор, який керує роботою мережі, зберігає інформацію про її топологію та є шлюзом для передачі даних. Маршрутизатори транслюють пакети, виконують динамічну маршрутизацію, відновлюють маршрути при перезавантаженнях або відмові якогось пристрою. Кінцеві пристрої можуть приймати та відправляти пакети, але не здійснюють

маршрутизацією та трансляцією. Кінцеві пристрої можуть переходити в сплячий режим для економії заряду акумуляторів. Типова структура мережі представлена на рис.1.

Стандарт ZigBee підтримує мережу з кластерною архітектурою. Кластер формують маршрутизатори та прості пристрої [2]. Стандарти IEEE 802.15.4 і ZigBee 2007 Specification визначають стандартизовані протоколи, які забезпечують мережеву інфраструктуру, необхідну для безпроводних мережевих програм з великою кількістю первинних перетворювачів. Перший визначає фізичний і MAC рівні, а ZigBee визначає мережевий і прикладний рівні. Також, специфікація ZigBee регламентує стек протоколів взаємодії вузлів мережі. Прикладний рівень складається з каркасу додатку (Application Framework), об'єкта пристрою (ZDO) та підрівня підтримки програм (APS) [5].

ВИСНОВКИ

Стаття присвячена аналізу відомих методів візуалізації графових структур, які планується застосувати в процесі відображення топології мережі стандарту ZigBee. Спроектowana на їх основі система візуалізації допоможе графічно зобразити зв'язки між пристроями та показати «вузькі місця» мережі та оцінити її характеристики.

ЛІТЕРАТУРА

- [1] Касьянов В.Н., Евстигнеев В.А., Графы в программировании: обработка визуализация, применение. БВХ-Петербург, ст. 345-346, 2003.
- [2] ZigBee Home Automation User Guide, Revision 1.4, NXP Laboratories UK 2016
- [3] Матеріали сайту: www.zigbee.org.
- [4] Матеріали сайту: www.libelium.com
- [5] Матеріали сайту: www.silabs.com
- [6] Brynjar Gretarsson, Interaction Methods for Large Scale Graph Visualization Systems – Using Manipulation to Aid Discovery. USA, 2012.
- [7] G. Di Battista, P. Eades, R. Tamassia, And I. G. Tollis. Algorithms for Drawing Graphs: an Annotated Bibliography. June, 1994.

Система надання рекомендацій з догляду за кімнатними рослинами

Басюк Тарас

Кафедра інформаційних систем та мереж
НУ "Львівська політехніка"
Львів, Україна
basyuk.ism@gmail.com

Пелех Анастасія

Кафедра інформаційних систем та мереж
НУ "Львівська політехніка"
Львів, Україна
nastysia13@gmail.com

The article is devoted to creation of system of provision of advice on the care of houseplants, which from an aesthetic point of view, improve the lives of people seeking homes that strive to achieve the "green comfort". The paper presents the description of the designed system, which provides tips on caring for house plants, contains useful articles and the forum has a convenient search by type of plant.

Ключові слова – квітникарство, кімнатні рослини, надання рекомендацій, догляд.

ВСТУП

Історія кімнатного квітникарства бере свій початок з глибокої старовини, оскільки людині завжди хотілося мати поряд з собою гарні рослини, які прикрашають її будинок [1]. Проте, в наш час докорінно змінились підходи по догляду за рослинами, а саме з'явилися нові сорти, ефективно вирощування яких пов'язано із множиною труднощів, як кліматичних (дотримання температурного режиму) так і споживчих (кожна рослина вимагає особливих умов догляду). З огляду на те, актуальною задачею є формування методологічного підґрунтя для проектування системи по догляду за кімнатними рослинами.

ПОСТАНОВКА ЗАДАЧІ

Домашні рослини всі унікальні і кожна потребує власного (особливого догляду). Люди іноді навіть не задумуються про те, що призводить до загибелі рослин. Шкідники та хвороби вражають рослину, але це відбувається набагато рідше ніж відсутність або ж надмірний вплив: світла, вологості повітря, мінеральних речовин, тепла і води - ось основні життєво необхідні чинники, які приводить до загибелі рослини [2]. З іншої сторони, неможливо

вберегти рослину від внутрішніх чинників, зокрема, проблем із листям, стеблами або квітками. Необхідно завжди бути готовим до того, щоб розпізнати причину неприємності і негайно вжити відповідні заходи по її усуненню. Множину із них можна уникнути або усунути, якщо почати діяти невідкладно, в той час, як несвоєчасно вжиті заходи або неправильні дії можуть привести до загибелі рослини. З огляду на те, актуальною задачею є створення системи надання рекомендацій по догляду за кімнатними рослинами.

АНАЛІЗ ВІДОМИХ СИСТЕМ

На сьогоднішній день існує множина ресурсів, які надають різного роду інформацію в даній предметній області. Серед найбільш популярних можна виділити: «Кімнатні рослини та квіти» (<https://dvornik2807.wordpress.com>), «Все про квіти, рослини, вазони» (<http://allflower.in.ua/kimnatni-kvity.php>), Садовий центр «ГалСад» (<http://galsad.com.ua>), «Світ кімнатних рослин» (<http://my-flowers.com.ua>), «Флорист-Х» (<https://floristics.info/ua>). Особливостями яких є: наявність інтерфейсу користувача, засоби пошуку та реєстрації, прив'язка до соціальних мереж тощо [3]. До недоліків перелічених систем можна віднести: відсутність фільтрів за категоріями, наявність пошуку лише за ключовими словами та відсутність рекомендацій по догляду за кімнатними рослинами із врахуванням реєстраційних даних. Тому, актуальною задачею є створення системи, за допомогою якої користувач зможе отримати деталізовану інформацію щодо догляду за кімнатними рослинами, можливі причини появи шкідників та

хворіб, покращення загального стану рослини тощо [4].

ОСНОВНІ РЕЗУЛЬТАТИ РОБОТИ

Для проектування системи було використано об'єктно-орієнтований підхід, який дозволяє враховувати аспекти, властиві діючим особам (акторам) системи та створювати сценарії виконання системи. Даний стиль проектування є свого роду декомпозицією майбутньої системи, визначення функціональних і нефункціональних вимог та побудову об'єктної моделі предметної області. В якості процесу розробки обрано RUP (Rational Unified Process) який складається з набору «будівельних блоків» та містить елементи, що описують те, що повинно бути зробленим, необхідні навички й покрокове пояснення того, як досягаються конкретні цілі розробки. У відповідності із об'єктним підходом, виділено основні прецеденти предметної області, які відображено у вигляді діаграми варіантів використання (Рис. 1).

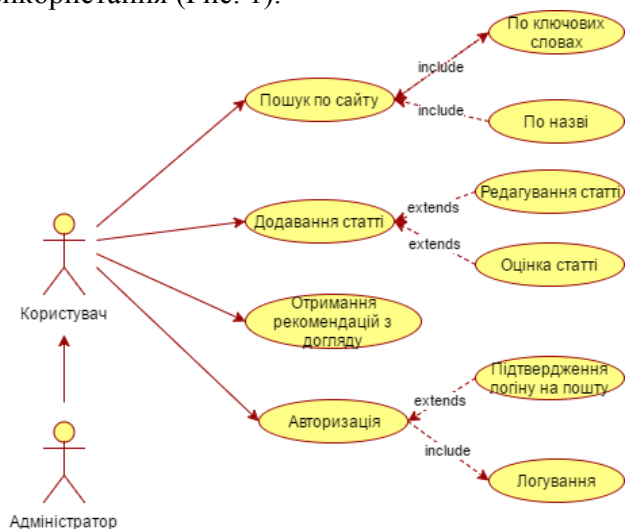

Рис. 1. Діаграма варіантів використання

На даній діаграмі зображено два актори: адміністратор та користувач, які мають множину прав. Серед яких: пошук по ключових словах та назві, додавання статті з можливістю її редагування та оцінювання, авторизація з підтвердженням логіну на пошту, а також отримання рекомендацій з догляду.

Проведений аналіз подібних систем свідчить, що доцільно її реалізувати у вигляді веб сайту. Для цієї мети було проаналізовано множину засобів [5], серед яких обрано мову Python [6], для побудови серверної частини фреймворк

Django (містить готові рішення по реалізації автентифікації, системи адміністрування контентом, роботи з шаблонами, ORM роботи з базою даних, для проектування сторінок HTML\CSS фреймворк Bootstrap (поєднує в собі зручність побудови як структури сторінки так і наповнення).

Впровадження системи характеризується множиною труднощів, серед яких матеріальні (пов'язані з розміщенням системи на хостингу) так і технічні (наповнення якісним та унікальним матеріалом). Як вихід із ситуації її можна розмістити на безкоштовному хостингу, що на початкових етапах вирішить матеріальні труднощі, а для популяризації ресурсу, на початкових етапах надати права із написання статей користувачами.

ВИСНОВОК

У результаті написання проаналізовано особливості предметної галузі - кімнатного квітникарства, проведено аналіз відомих систем по догляду за кімнатними рослинами та виділено множину їх особливостей. Врахувавши зазначені недоліки можна зробити висновок, що наведений підхід дозволяє значно їх мінімізувати, а використання фільтрів за категоріями та пошуку по назві, значно спрощує роботу з ресурсом. Подальші дослідження будуть спрямовані на удосконалення роботи системи та розширення функціональності

ЛІТЕРАТУРА

- [1] Брешке М. Неприхотливые комнатные растения. /М.Брешке – М.:Внешсигма, 1997. – 156 с.
- [2] Герасимов С.О. Редкие комнатные растения /С.О.Герасимов. – М.: Росагропромиздат, 1990. - 92 с.
- [3] Гортинский Г.Б. Комнатные растения. Целители в вашем доме. /Г.Б. Гортинский. – М.: Фитон, 2002. - 210 с.
- [4] Залеская Л.С. Растения мы дома./Л.С.Залеская – М.: Росагропромиздат, 1967. – 322 с.
- [5] Озолин П.К. Комнатное цветоводство - Ташкент: Узбекистан, 1986. – 112 с.
- [6] Бизли, Д. Python. Подробный справочник / Дэвид Бизли. - СПб.: Символ-Плюс, 2010. - 864 с.

Особливості побудови системи геолокації на основі географічних метаданих

Басюк Тарас
Кафедра ІСМ
НУ “Львівська політехніка”
Львів, Україна
basyuk.ism@gmail.com

Чуйко Олег
Кафедра ІСМ
НУ “Львівська політехніка”
Львів, Україна
chuyko.oleh@gmail.com

Article aims to describe the features of geographical metadata in different information resources, which provide the possibility to search for information related to location that need to know about. Also, the general algorithm of the geotagging system to give the ability to import it in own projects is introduced here. The scheme of API usage is portrayed to help with understanding of web-requests and response formats.

Ключові слова: географічні метадані, система глобального позиціонування, веб-ресурси, персональна інформація

На сьогоднішній день, географічна інформація є важливим стратегічним ресурсом державного управління та загальносуспільним продуктом споживання. Геопросторові дані отримуються в цифровій формі з використанням сучасних інформаційних і супутникових технологій, дистанційного зондування Землі та методів картографування та широко використовуються у моніторингових системах, навігації, транспорті [2]. Типовий базовий набір геопросторових даних складається з об'єктів нерухомості, реєстрів вулиць, адрес населених пунктів та аерофотографічних зображень, які розміщуються у вигляді загальнодоступних геопросторових даних у глобальній інформаційній мережі [1].

В процесі збереження геопросторових даних до них додаються метадані, що значно спрощує пошук інформації. Процес геотегування відбувається за допомогою системи глобального геотегування (GPS), завдяки чому забезпечується просторове індексування контенту. Системи, які підтримують функцію геотегування визначають довготу та широту, відстань і назву місця [3].

Стандарти геотегування забезпечують упакування зазначеної інформації в метадані, проте, для кожного ресурсу використовуються різні протоколи, що забезпечують прикріплення геопросторової інформації. Загальними функціями при цьому є: пошук друзів у визначених місцях; реклама чи інша інформація, яка містить прив'язку до місцевості, відображення інформації про місцезнаходження. При цьому, доступ до системи геотегування доцільно реалізувати з допомогою функцій API. Типова структура такого звернення представлена на рис. 1.

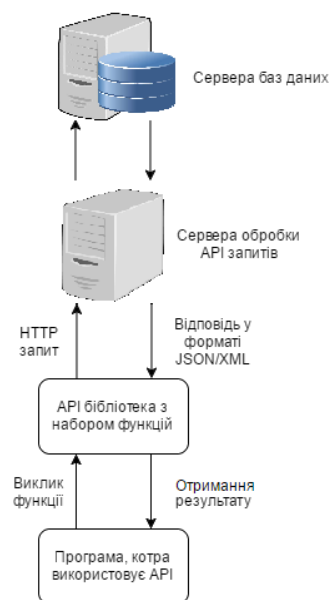

Рис. 1. Схема роботи з використанням API

API (Application Programming Interface) – це інтерфейс, представлений додатком, котрий дозволяє використовувати функціонал системи, не вдаючись у принцип її роботи. Більшість

сучасних соціальних сервісів мають власні API. З огляду на те, загальна послідовність роботи системи геотегування матиме вид, представлений на рис.2.

- Послідовність роботи системи геотегування

З рисунку видно, що на початку роботи визначається зона карти на якій будуть відбуватися дії, та здійснюється конфігурування пристрою із визначенням координат створення теґу. Далі реалізується процес диференційної корекції яка збільшує точність обробки даних GPS виключаючи систематичну складову помилки затримки сигналу. У такому випадку використовуються два приймачі, перший розташовують в місці з координатами базової станції, а другий над точками де перебуває пристрій користувача [4]. Редагування даних для складання геоінформаційної карти являє собою поєднання модельного зображення території із статистичними даними, економічними показниками. Відбувається автоматичне оновлення теґів на карті і після цього створюються метадані для системи пошуку.

Особливістю роботи є створення системи геолокації, яка може використовуватись для визначення локації в залежності від завантаженої карти. Для моделювання проекрованої системи було використано об'єктний підхід, який полягав в побудові сукупності діаграм, що відображають основні функції системи. Зокрема, основна

функціональність системи представлена на діаграмі варіантів використання (рис.3).

- Діаграма варіантів використання

На діаграмі показано процеси створення й перегляду геотеґів на карті, формування географічних метаданих на стороні сервера, після пересилання їх із пристрою на якому задається додаткова інформація.

В результаті проведеного дослідження здійснено аналіз побудови систем геотегування, описано особливості роботи з географічними метаданими з використанням API та деталізовано послідовність роботи системи геотегування. Розроблено множину діаграм, що створило методологічне підґрунтя для проектування системи геолокації на основі географічних метаданих.

ЛІТЕРАТУРА

- [1] Національна інфраструктура геопросторових даних України [Електронний ресурс] //Режим доступу: <http://gki.com.ua/ua/nacionalna-infrastruktura-geoprostorovih-danih-ukraiini>
- [2] Geotaging [Electronic resource] //Access mode https://repositorium.sdum.uminho.pt/bitstream/1822/30000/1/IA_1_texto.pdf
- [3] Cybercasing the Joint: On the Privacy Implications of Geo-Tagging [Electronic resource] // Access mode: https://www.usenix.org/legacy/events/hotsec10/tech/full_papers/Friedland.pdf
- [4] Сучасні технології вимірювань. Диференційна корекція.[Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://www.demetra5.kiev.ua/ua/info/articles/diffcorrections>

Інтелектуальна система опрацювання природномовних текстів українською мовою

Кунанець Наталія

Кафедра ІСМ
НУ “Львівська політехніка”
Львів, Україна
nek.lviv@gmail.com

Козак Іван

Кафедра ІСМ
НУ “Львівська політехніка”
Львів, Україна
ivan.kozak.lp@gmail.com

This paper aims to give the overlook on the problem of the intellectual system processing the natural language texts in the Ukrainian language. This work allows recipients to get the general point in the approaches onto the creation process of such an intellectual system, its maintenance and the main distinguishing characteristics of this system comparing with the similar ones processing texts in the other languages.

Ключові слова: інтелектуальна система, природномовний текст, опрацювання тексту, розмітка, тег.

ВСТУП

Чинниками, котрі визначають актуальність та необхідність дослідження проблеми створення інтелектуальної інформаційної системи опрацювання природно мовних текстів українською мовою є наступні [2]:

1) Швидкий розвиток мов природного походження. Станом на сьогодні уже не є актуальними ручні способи опрацювання мовних відображень, оскільки природні мови розвиваються настільки швидко і всебічно, що людина без допомоги комп'ютерних засобів не в змозі моніторити ситуацію на рівні синхронного аналізу.

2) Автоматизація процесу для укладання документів мовної репрезентації. З розвитком мови, мають і оновлюватися документи, що її відображають — словники, тезауруси, граматики та ін.

3) Кількість систем, котрі опрацьовують українські тексти є малою (більшість спрямовані на опрацювання англomовних текстів).

Оскільки проблема є глобальною, її варто поділити на певні покрокові завдання:

1) Проаналізувати документопотік у цій галузі. Визначити основні підходи, котрі використовувалися раніше. Зробити аналіз досягнень та помилок.

2) Проаналізувати конкурентні системи. До аналізу варто взяти системи опрацювання текстів англійською мовою, бо хоч вони і не спрямовані на українську граматику, синтаксис і морфологію, однак мають потужні набори засобів, котрі можна і варто використати для опрацювання українськомовних текстів.

3) На основі аналізу літературних джерел і паралельних систем опрацювання природномовних текстів, варто визначити методологічні рамки та основи для нашої системи. Також необхідним є визначити основи розмітки/тегування текстів українською мовою.

АНАЛІЗ КОНКУРЕНТНИХ СИСТЕМ

Аналіз функціонування системи «CONCORDANCE», її переваг та недоліків, а також можливостей роботи з текстами українською мовою можна звести до наступних ключових пунктів:

- тривалість функціонування демо-версії — 30 днів;
- ключовим функціоналом програми є пошук контексту для поданих слів, а також пошук найбільш вживаних слововживань;

- доступним є варіант пошуку контекстів з поданням максимальної відстані між словами;

- недоліком є ігнорування синтаксису, морфології та дериватологічних особливостей української мови.

Стислі результати аналізу функціоналу інформаційної системи «WordSmith»:

- програма підтримує створення конкордансу маркованого тексту, що спрощує аналіз україномовних текстів;

- ПС дозволяє проводити статистичний аналіз тексту щодо вживання певного слова чи словосполучення і подає графічне його відображення;

- недоліком є орієнтування WordSmith на опрацювання текстів англійською мовою;

- програма повністю платна. Вартість для одного ПК — 50 фунтів стерлінгів.

МЕТОДИ РЕАЛІЗАЦІЇ

Розмітка — засіб, за допомогою якого уявляється інформація про мовний елемент, котра є неявною (або неявно вираженою) [1]. Себто інформацію про характеристики мовного об'єкта (до прикладу: рід, час, спосіб дії, відмінок), котрі виражаються опосередковано (наприклад, відмінок через закінчення) і можуть бути уявлені тільки за допомогою глибокого аналізу, котрий може здійснити або науковець у цій предметній області, або ПС з об'ємною базою знань, переводимо за допомогою розмітки у явну закодовану (за правилами розмітки) інформацію.

Правила розмітки обов'язково додають до ПС для подальшого опрацювання тексту [3]. Після розмічення конкретні мовні властивості є уже явними і для автоматичного опрацювання тексту програма потребує лише правил читання розмітки.

Існує 3 основних способи розмітки лінгвістичної інформації [4]:

- 1) Просте додавання — до проаналізованого слова додаємо нижню риску (або інший спеціальний знак) і далі — закодований опис ознак.

- 2) Таблиця — усі слова записуються в таблицю в форматі номер розділу (можливий глибший поділ) : код речення + код слова в реченні — закодований опис ознак — слово (як воно

вжито в реченні) — початкова форма слова (словникова форма). Формат може змінюватися.

- 3) Мова розмітки. Існує багато мов розмітки зі своїми стандартами, базованих на мові XML. Наприклад, у мові COCOA інформація представляється наступним чином: <тип мовного елемента, словникова форма> <класифікація за частиною мови> слово.

Методом для реалізації тегування пропонуємо обрати розширювальну мову розмітки XML, оскільки вона є універсальною для розмітки будь-якого тексту, а також існує велика кількість методологій, метрик та стандартів розмітки текстів мовою XML [6].

Методом для реалізації ПС доцільно обрати мову програмування Python. Python володіє потужними ресурсами для опрацювання текстів, а також має доступними величезну кількість бібліотек, котрі орієнтовані на опрацювання текстової інформації. Опрацювання кириличних символів (без використання додаткових розширень) стало доступним починаючи з версії Python 3.0, а отже ми пропонуємо до використання версію Python 3.5 для реалізації системи, а підтримка ПС працюватиме для усіх версій старше 3.0 [5].

ЛІТЕРАТУРА

- [1] Баранов А.Н. Лингвистическая экспертиза текста: Учеб. пособие. — Москва: Флинта: Наука, 2007. — 592 с.
- [2] Гальперин И.Р. Текст как объект лингвистического исследования [Електронний ресурс]. — Москва: КомКнига, 2006. — 144 с. — Режим доступу: <http://prepod.nspu.ru/mod/resource/view.php?id=24892>
- [3] Герд А.С. Автоматизация в лексикографии и словари-конкордансы / А.С.Герд // Филологические науки.- 1981.- №1.- С.72-78.
- [4] Демська-Кульчицька О. Основи національного корпусу української мови.— К.: Ін- ститут української мови НАН України, 2007. — 219 с.
- [5] Лутц М. Изучаем Python, 4-е издание. — Пер. с англ. — Санкт-Петербург.: Символ-Плюс, 2011. — 1280 с.
- [6] Хабибуллин И.Ш. Самоучитель XML. — Санкт-Петербург: БХВ-Петербург, 2003. — 336 с.

Using the information technology of virtual-reality in architectural activities

Khymytsia Olha

*Department of Architectural Design,
Lviv Politechnic National University,
Ukraine, Lviv,
olha.khymytsya@gmail.com*

The main properties of the virtual reality are characterized. Prospects application technology of virtual reality: Fast 3D City Model Generation, VE CADWall, Building Design Suite and Creation Suite in architectural activity are analyzed.

Keywords: information technology, information system, virtual reality, architectural activity, architectural design, building structure.

INTRODUCTION

Computer simulation of objects, phenomena and processes is one of the most promising areas of information technology in the architectural business. Using computer models, you can submit architectural objects more clearly demonstrate all its sides and on this basis to significantly improve the quality of the building or project.

THE MAIN PROPERTIES OF VIRTUAL REALITY

Virtual reality (VR) is a model of reality created by technical means, objects and subjects of which are perceived by a person through his senses: sight, hearing, smell, touch.

The first attempts to create an artificial reality, no different from the present reality, was undertaken in the early 60-ies of XX century and was aimed at the development of multi-sensor simulators, allows the viewer to convey in real time the dynamics of images, sounds, smells [1].

With the development of computer technology and information technology has resulted in a technology platform and capabilities to create a virtual reality in various spheres of human activity.

Thus, virtual reality is considered as a set of objects, simulate real processes, but the content and form which do not correspond to these processes.

Virtual objects exist separately from reality, and the virtuality itself is established in relation to the underlying reality that causes it.

The main properties of VR are the following [2]:

- the generation of VR external to its reality;
- relevance (VR exists at a given location and at a given time, at the time of observation)
- autonomy (existence of own laws of time, space, existence of VR);
- interactivity (VR has independence, but can interact with other realities).

Immersion of a person in virtual reality is provided by special technical devices that simulate interaction with it by affecting the human sensory organs.

Virtual reality involves human interaction with artificial three-dimensional visual or touch any environment in which actions are performed - a virtual environment. The virtual environment does not require physical space for the organization of it created technical facilities: hypertext pages, e-mail, News, chat, audio and video conferencing.

At present, virtual reality technologies are developed and can be applied in almost all spheres of human activity: education, science and technology, medicine, construction and architecture, marketing and advertising.

The purpose of this work is to analyze the prospects of using new VR technologies in architectural activities.

OPPORTUNITIES FOR USE OF VIRTUAL

REALITY IN ARCHITECTURAL ACTIVITIES: REVIEW OF NEW TECHNOLOGIES

Virtual reality technologies have the greatest development prospects in architecture, urban planning and interior design.

The projection systems of partial or full immersion extend the perception of architectural design to three dimensions in real scale. This gives you the ability to change the angle of view, interact with architectural virtual space superposed on the image surface data in the form of an abstract of the upper layers and schemes.

On the basis of the presentation, alternative solutions for the project may appear, be discussed and tested, and a sense of the sense of the surrounding space will positively influence the process of discussion and work.

Effective modern technologies VR for practice in architectural activities are:

Fast 3D City Model Generation - technology to quickly create a 3D model of the urban environment. The project is designed to quickly generate automated photorealistic 3D models of urban environments to create a simulator and interactive viewing capabilities. Therefore Fast 3D City Model Generation is called virtual, virtualized reality.

In addition to the fact that the virtualization of the city in this technology is automated, and done very quickly, the features of the Fast 3D City Model Generation are : the data is collected using laser scanners and digital cameras; using laser capture distances, sizes of objects and other "geometry"; and the photos are used to stretch the "facades" on the skeletons of these objects; the computer combines the data and actually builds a virtualized, but realistic city.

Technology VE CADWall is a projection stereoscopic system of virtual reality with one wide screen, the size of which can reach 10 and more meters, the resolution is several million pixels. VE CADWall provides a sufficient level of immersion and interactivity for the collective work of a group of experts from various fields of knowledge, is applied in the field of urban planning (virtual planning), virtual prototyping (CAD/CAM/PLM). In addition, VE CADWall is a fairly economical virtual reality system, and suitable for presentations: a large flat screen can be used both in stereo mode with tracking for working with virtual prototypes, and in mono mode, like a normal screen for presentations, meetings, videoconferences.

Using VE CADWall allows you to develop virtual prototypes of various interiors in a scale of 1: 1, analyze

the various options for the location of furniture, communications, equipment and simulate the passage of visitors to these areas.

Due to this, it is possible to avoid a large number of changes in the project before the real construction phase, which significantly reduces the cost of possible alterations and changes at the final construction stage. The advantage of VE CADWall is that the system can be integrated with other VR-systems so that remotely located participants can interact with each other.

Program Complexes the **Building Design Suite and Creation Suite** are a unified solution for 3D building design and documentation.

The programs support workflows based on BIM and CAD technologies, designed for architects, designers of engineering systems and building structures, as well as for construction organizations specialists.

Software products with virtual technologies the Building Design Suite and Creation Suite provide: improved collaboration with visualization; study of project options; use of visualization to transfer project design; study and demonstration of project options; evaluation of projects before their implementation; making more informed project decisions; designing more efficient buildings using energy calculation tools; based on 3D models Elimination of collisions before the beginning of construction works objects.

The information in current conditions is a vital resource, without which it is impossible to achieve professional goals in architectural work. With the latest technology is changing the role, method, speed and efficiency of information in the process of architectural practice. An essential element of architectural activity is technology virtual reality. Application of VR-technology allows us to visualize architect poluchennyye Results of research and polnoy least in the use your intuition and memory at visual analysis processes.

REFERENCES

- [1] Knowledge base of the Virtual Environment Group (VE Group) [electronic resource] - Access mode.- URL: http://ve-group.ru/baza_znaniy/
- [2] I. A. Chilikova, Prospects for the development of VR technologies in science, medicine and industry // Scientific community of students of the XXI century. Technical sciences: Sat. Art. By mat. XLI Intern. Stud. Scientific-practical. Conf. № 4(40). URL: [https://sibac.info/archive/technic/4\(40\).pdf](https://sibac.info/archive/technic/4(40).pdf)

Оцінювання якості навчальних матеріалів у системах дистанційного навчання

Думанський Нестор
Кафедра СКІД
НУ "Львівська політехніка"
Львів, Україна
nestor.o.dumanskyi@lpnu.ua

Скіпар Іванна
Кафедра СКІД
НУ "Львівська політехніка"
Львів, Україна
ivanna.skipar@gmail.com

Approaches to quality expertise of educational materials, basic criteria for assessing the quality of training materials, assessment methods are described in this article.

Ключові слова: навчальний матеріал, система дистанційного навчання, критерії оцінювання, експертиза якості.

ВСТУП

Одним з головних завдань навчального матеріалу є подача інформації таким чином, щоб вона була зрозумілою, доступною, актуальною та потрібною для того, кому цей навчальний матеріал призначений. Кількість підручників, посібників та інших видів навчальної літератури щоразу збільшується, відповідно, актуальним постає питання оцінки якості навчальних матеріалів, щоб з усього масиву обрати найкращі для конкретної предметної області та цільової аудиторії. Показником якості навчальної літератури, засобів навчання і навчального обладнання є грифи та свідоцтва Міністерства освіти та науки України (МОН), однак далеко не всі навчальні матеріали оцінені відповідною комісією Науково-методичної ради з питань освіти МОН.

Предметом численних досліджень є питання оцінювання результатів навчання за допомогою систем дистанційної освіти, однак, не менш важливим питанням є оцінювання саме навчальних матеріалів у цих системах. У зв'язку з цим актуально дослідити способи оцінки якості навчальних матеріалів в системах дистанційного навчання, зокрема визначити критерії оцінювання, його способи та шкалу.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

На даний момент в Україні немає ні нормативно-правового підґрунтя для проведення національної експертизи навчальних матеріалів для систем дистанційного навчання, ні організацій та установ, які б проводили експертизу якості навчальних матеріалів у системах дистанційної освіти. У зв'язку з цим, відсутні чітко визначені критерії, за якими здійснюється оцінювання.

Так, наприклад, у США є незалежна комісія з акредитації усіх навчальних закладів, які бажають проводити дистанційне навчання (Accrediting Commission of the Distance Education and Training Council – DECT). У своїй роботі комісія користується переліком стандартів для акредитації навчальних та бізнесових організацій (DETC Accreditation Handbook – 2010, A.1. – Accreditation Standards) [1]. Серед цих стандартів є окремий набір стандартів, які визначають вимоги до мети навчальної програми, її змісту та навчальних матеріалів, визначають розділи для проведення оцінки якості навчальних матеріалів, а саме: цілі навчання, зміст, стиль та мова, міжнаціональні аспекти, зручність користування (usability), навчальні стилі (моделі), стилі написання, тестування, приклади, мультимедіа, опитування.

З іншого боку [2] виділили п'ять критеріїв оцінки якості матеріалів систем дистанційного навчання:

- 1) авторитетність – визначається характеристиками авторів матеріалів (науковий ступінь, посада, компетентність у питанні, якому присвячений матеріал тощо);

- 2) цінність – корисність інформації для споживача, її точність й об'єктивність;
- 3) орієнтацію – написання навчального матеріалу для конкретної цільової аудиторії, з використанням відповідного стилю, рівня складності викладу матеріалу, який буде зрозумілий визначеній аудиторії;
- 4) представлення – стилістичне оформлення, стиль мовлення, структура документа тощо;
- 5) обсяг – пошук оптимального співвідношення обсяг – зміст.

Оцінювання якості навчального матеріалу в системах дистанційного навчання здійснюють її користувачі. Це як і інші автори навчальних матеріалів, так і споживачі, які виступатимуть у ролі експертів.

Кожен користувач системи дистанційного навчання, для користування нею, вносить певну інформацію про себе (вчене звання, науковий ступінь, посада тощо). Саме ця інформація є головною для визначення авторитетності навчального матеріалу, тому цей критерій може бути статичним і питання якості з цього аспекту може оцінюватися безпосередньо з боку системи, а не його користувачами.

Для накопичення статистичних даних експертів по інших критеріях потрібні дані, які представлені в числовому вигляді. На практиці використовують декількох способів отримання даних від експертів, які можна поділити на варіанти за типом їх числового результату:

1. *Дійковий*. Видає результат у вигляді логічної змінної, що має, як правило, три стани: "Так", "Ні", "Не визначено".

2. *Дискретний діапазон значень*. Результат видається у вигляді цілого числа, яке належить визначеному діапазону. Наприклад, оцінка матеріалу за певним критерієм за п'ятибальною шкалою від 1 до 5.

3. *Безперервний діапазон значень*. Видає результат відповідно до максимально можливого значення критерію. Як правило, результатом є дійсні значення. Прикладом реалізації такого способу оцінювання є YouTube.com.

Реалізація вигляду вибору значень може мати різні рішення. Наприклад, значення може виражатись через вибір кольору в градації від білого до чорного, або через вибір графічного емоційного враження – «погано», «байдуже», «добре». Головним критерієм при виборі способу

оцінювання є мінімум кількості дій, які повинен виконати оцінювач.

Також впродовж користування системою дистанційного навчання по кожному користувачу може накопичуватись певна статистична інформація, зокрема, переважні інтереси, активність користування системою, тощо; дані про кількість унікальних переглядів навчального матеріалу, загальну кількість переглядів, належність до певної спеціальності тощо. На основі множини отриманих даних формується комплексна оцінка якості навчального матеріалу.

ВИСНОВКИ

Визначення критеріїв оцінювання якості навчальних матеріалів, способи та шкала оцінювання не регламентуються законодавством, у зв'язку з цим відсутній визначений алгоритм оцінювання, однак очевидним є те, що оцінка якості будь-якого навчального матеріалу повинна передбачати комплексне оцінювання, тобто враховувати сукупність параметрів, при цьому використовувати критерії, способи та шкалу оцінювання вибрані на власний розсуд.

ЛІТЕРАТУРА

- [1] Боцула М. Про проблему експертизи якості матеріалів дистанційних курсів [Електроний ресурс] / М. Боцула, І. Моргун // Наукові праці ВНТУ. – 2008. – № 4. – С. 1-7. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/e-journals/vntu/2008-4/2008-4.files/uk/08mpbcme_uk.pdf
- [2] Каук В. Підходи до експертизи якості матеріалів для електронного навчання / В. Каук, К. Пуголовок // Інноваційні комп'ютерні технології у вищій школі. Матеріали 2-ї науково-практичної конференції, Львів, 23–25 листопада 2010 р. – Львів: Вид-во Львівської політехніки, 2010

Аналіз навчальних курсів ІТ-спрямування для розроблення консолідованого інформаційного ресурсу їхнього підбору

Нестерчук Марина
Кафедра СКІД
НУ "Львівська політехніка"
Львів, Україна
mar.nesterchuk@gmail.com

Серов Юрій
Кафедра СКІД
НУ "Львівська політехніка"
Львів, Україна
syerov@ridne.net

This article describes the relevance of development consolidated information resource search and selection IT courses. The article shows the positive aspects of this resource. The list of possibilities for learning and explains how this resource will help users provided.

Ключові слова: ІТ, програмування, курси, навчання, консолідований інформаційний ресурс.

ВСТУП

За останні кілька років у всьому світі зростає тенденція до навчання ІТ-технологіям. Зважаючи на високу затребуваність, існує безліч навчальних курсів ІТ-спрямування. Потенційному клієнтові важко обрати оптимальний для них варіант. Розроблення консолідованого інформаційного ресурсу для пошуку та підбору навчальних курсів ІТ-спрямування зможе вирішити цю задачу.

АНАЛІЗ КУРСІВ ІТ-СПРЯМУВАННЯ

Способи навчання можна розділити на такі категорії як: самоосвіта, навчання в університеті та на спеціалізованих курсах.

Всі ці методи допоможуть досягнути нових знань в ІТ-сфері, проте у кожній є свої позитивні сторони та недоліки.

Якщо говорити про самоосвіту, то такий вид навчання буде займати багато часу, адже невідомий в такій сфері людині буде важко зорієнтуватись з чого саме слід розпочати навчання серед величезної кількості відеоматеріалів, статей в мережі Інтернет чи різноманіття книг, у яких кожен автор

використовує свій власний підхід до подачі матеріалів. Проте є й позитивні сторони, які полягають в економії коштів, адже такий метод є практично безкоштовним, за винятком деяких книг та підписок на онлайн-уроки.

Навчання в університеті може дати хорошу базу, адже є багато спеціалізованих факультетів по комп'ютерній інженерії чи комп'ютерним наукам, де можна буде консультуватись з викладачами та виконувати практичні завдання. Хоча одною такою освітою важко обійтись через те, що навчальна програма включає в себе надто багато речей, але зосереджується на конкретній одній мові програмування.

ІТ-курси все більше набирають популярності через свою ефективність та швидкий час навчання. Вже за кілька місяців початківець може стати експертом в обраній сфері. Плюсом є також те, що не потрібно вчити все підряд, а можна вибрати те, що найбільше подобається чи вдосконалювати свої вже набуті навички. Проте головною негативною стороною є вартість курсів. Зазвичай, мінімальна ціна становить 5 тисяч гривень за групові курси і 8 тисяч гривень за індивідуальні, що є доступно не кожному.

Але є й безкоштовні стаціонарні курси від великих ІТ-компаній, які здійснюють набір кілька разів на місяць в окремі групи, після проходження певних тестів для визначення кваліфікації. Такий варіант дає в подальшому багато перспектив, адже компанії зацікавлені, щоб надати робочі місця своїм учням.

Саме для полегшення вибору таких курсів актуально буде створити консолідований інформаційний ресурс пошуку та підбору навчальних курсів ІТ-спрямування. Такий ресурс

допоможе значно полегшити підбір курсів, адже на його головній сторінці буде розміщено фільтр для даних, серед яких можна буде вибирати місце проведення курсів (область, місто), задавати фінансові рамки, тим самим регулюючи для себе допустиму ціну курсів. Також можна буде вибирати курс навчання, а фільтр покаже, чи є доступний той і інший напрямок, відповідно до вищевказаних даних. У тому випадку, якщо курси

відсутні за причини нестачі вільних місць або ж курси почались швидше і до їх завершення потрібен буде час, користувачу буде показана інформація з найближчими вільними датами для реєстрації. Щодо самих курсів, то зазвичай вони діляться на програмування та веб-розробку, які мають кілька десятків тематичних розгалужень, основні з яких показано на Рис.1.

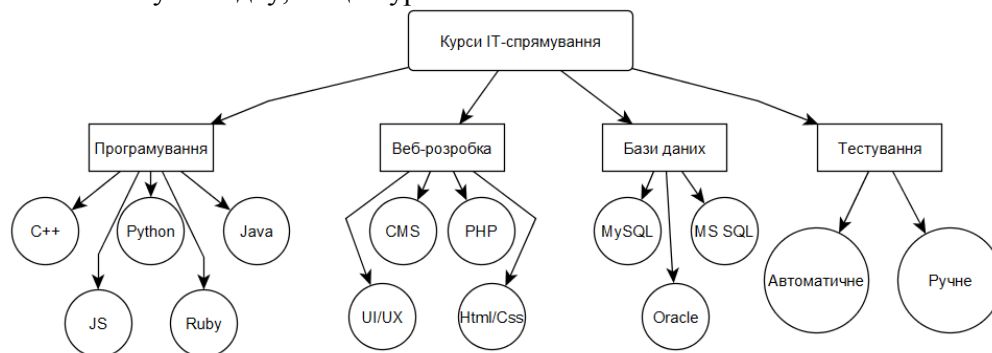

Рис. 1. Схема тематичного розподілу курсів IT-спрямування

ВИСНОВОК

Таким чином можна зробити висновок, що такий консолідований ресурс підбору курсів буде тримати усіх бажаючих у курсі новин (з допомогою розсилки на електронну пошту), що позитивно відобразиться і на роботі IT-компаній та подавати актуальну інформацію про початок чи завершення набору навчання. Корисність такого ресурсу є надзвичайно високою, адже він дозволить користувачу зекономити час на пошуки курсів, автоматично відсіюючи усі непотрібні варіанти та покаже усі найкращі варіанти, які стосуються запиту.

ЛІТЕРАТУРА

- [1] Н. Думанський, О. Марковець, Інтелектуальна система пошуку та збирання інформації з тематичних Веб-ресурсів. Інформаційні системи та мережі, № 631, С.101–106, 2009.
- [2] Р. Кравець, Ю. Серов, О. Марковець, Інформаційні технології організації бізнесу: Навч.посібник, Львів, 2013, 228 с.
- [3] S. Fedushko, Y. Syerov, R. Korzh, Validation of the user accounts personal data of online academic community. In Modern Problems of Radio Engineering. Telecommunications and Computer Science, 13th International Conference on TCSET, pp. 863-866, 2016.
- [4] I. Korobiichuk, S. Fedushko, A. Juś, Y. Syerov "Methods of Determining Information Support of Web Community User Personal Data Verification System". In: Szewczyk R., Zieliński C., Kaliczyńska M. Automation 2017. ICA 2017. Advances in Intelligent Systems and Computing, vol 550, 2017, Springer, pp 144-150.
- [5] S. Fedushko, "Development of verification system of socio-demographic data of virtual community member", Radio Electronics Computer Science Control, no. 3, pp. 87-92, 2016.
- [6] Yu. Syerov, S. Fedushko, "Determination of Development Scenarios of the Educational Web Forum", XIth International Scientific and Technical Conference Computer Sciences and Information Technologies, pp. 73-76, 2016.
- [7] S. Fedushko, Yu. Syerov, Validation of the user accounts personal data of online academic community, XIIIth Intern. Conf. "Modern Problems of Radio Engineering, Telecommunications and Computer Science", 2016, pp. 863-8

Телевізійна програма як засіб моніторингу потреб абітурієнтів

Вовк Наталія

Кафедра СКІД
НУ “Львівська політехніка”
Львів, Україна рядок
Gnatyska@gmail.com

Нечиталюк Влада

Кафедра СКІД
НУ “Львівська політехніка”
Львів, Україна рядок
VladaNechytaliuk@gmail.com

Кльокта Сніжана

Кафедра СКІД
НУ “Львівська політехніка”
Львів, Україна
SnezhanaKlyokta1998@gmail.com

Анотація. *This article analyzes the urgency of and prospects for the television program in today's society, opens up new possibilities of information products for monitoring problems of entrance campaign in higher education institutions.*

Ключові слова: моніторинг, телевізійна програма, інформаційний простір, опитування, реклама, ефір, абітурієнти, тестування

Із тенденцією економічного, політичного та культурного розвитку з'являються проблеми, які впливають на життя сучасного суспільства. В результаті синтезу інформаційних документних потоків та інформації із соціальних мереж сьогодні деформуються поняття формальних комунікацій в інформаційному середовищі [7, 8]. Для запобігання таким явищам варто використовувати моніторинг для контролю певних закономірностей, їх аналізу та синтезу.

Моніторинг являє собою різноманітні дієві методи спостереження [2]. Одним із його засобів на сучасному етапі розвитку суспільства є телебачення.

Оскільки прогрес не стоїть на місці, то як засіб одночасного моніторингу декількох суб'єктів можна використати телевізійну програму, оскільки вона є важливим інформаційним продуктом сучасного українського медіа [4].

Такі новації можуть бути корисними і абітурієнтам. За допомогою телевізійної програми майбутні вступники та зацікавлені люди зможуть більше дізнаватися про вищі навчальні заклади і обирати той, який найбільше відповідатиме їхнім потребам.

На рисунку 1 зображено покрокову схему проведення телеефіру із он-лайн моніторингом.

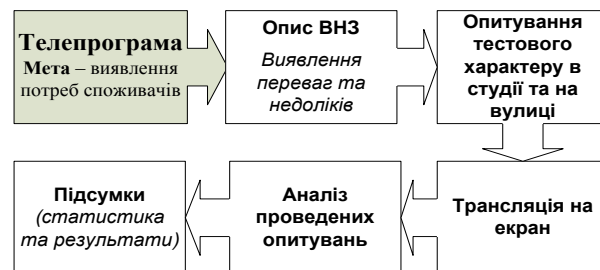

Рис. 1. Складові проведення телеефіру із он-лайн моніторингом

У таблиці 1 наведено порівняльний аналіз традиційного (тестування на вулиці) та телевізійного моніторингу, де за головний критерій взято час (1 година) та кількість опитувачів (1 людина).

Таблиця 1. Порівняння традиційного та телевізійного моніторингу

Критерій	Традиційний моніторинг	Телевізійний моніторинг
Кількість опитуваних	15-20	100-300
Можливість контролю ситуації	Наявна	Відсутня
Достовірність результатів	Опитуваний може давати неадекватні відповіді через психологічний фактор	Комфортні обставини сприяють достовірності відповідей
Витрати на реалізацію	Папір та друк	Оплата часу телеефіру
Складність аналізу	Всі результати опрацьовуються вручну	Автоматичне опрацювання за допомогою ПК
Анонімність	Анонімно, але	Стовідсоткова

Критерій	Традиційний моніторинг	Телевізійний моніторинг
	опитувач може запам'ятати опитуваного	анонімність
Повнота інформації	Недостатня повнота результатів	Повнота та достовірність інформації через достатню кількість опитуваних
Вплив зовнішнього середовища	Вплив погодних умов	Програма буде в ефірі незалежно від погодних умов

Такий моніторинг допоможе абітурієнтам знайти необхідну інформацію, що відповідатиме їх інтересам. Водночас, глядачі мають можливість ознайомитися із різноманітними університетами, їх діяльністю та напрямками й зробити свій внесок в успішне майбутнє кожного абітурієнта.

З таблиці помітна майже абсолютна перевага моніторингу за допомогою телебачення, так як видовище, діалогічність та інші аспекти стилістики ТБ значно розширюють глядацьку аудиторію. Це, в свою чергу, велика перевага як для вишів, так і для абітурієнтів. Університети зможуть в такий простий спосіб покращити власний імідж, збільшити число абітурієнтів, вивчати їх побажання та відкривати нові перспективні спеціальності. В той же час, майбутні студенти матимуть можливість чітко орієнтуватися в потоці інформації та ефективно обирати потрібну професію у надійному вищому навчальному закладі.

ЛІТЕРАТУРА

- [1] Kolichestvennye-metody-issledovaniya-sredstv-massovoii-informacii.html.
- [2] Turnbull J. The Art of Monitoring / James Turnbull. – London, 2014. – 750 p.
- [3] Vovk N. The resources and services of social networks for the popularization of national information resources of public authorities / Nataliia Vovk // Інформація, комунікація, суспільство 2016 : матеріали 5-ої Міжнародної наукової конференції ІКС-2016. – Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2016. – С. 168–169.

- [4] Вовк Н. Документний супровід формальних комунікацій в інформаційному середовищі / Наталія Вовк // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Сер. Історія / за заг. ред. І. С. Зуляка; редкол.: М. Алексієвський, Л. Алексієвський, М. Бармак [та ін.]. – Тернопіль : [ТНПУ], 2016. – Вип. 1, ч. 4. – С. 154–157.
- [5] Іванов В. Ф. Телебачення спецоперацій: Маніпулятивні технології в інформаційноаналітичних програмах українського телебачення: моніторинг, методи визначення та засоби протидії: Рекомендації щодо принципів відкритої редакційної політики телеканалів / В.Іванов та ін.. К.: Телекритика, 2012. – 266 с.
- [6] Мониторинг природы и общества. Теоретические и прикладные аспекты: Сб. науч. статей. : НИИ химии СПбГУ, 2014. – 136 с.
- [7] Моніторинг сьогодення. Засоби моніторингу [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: [https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9A%D1%96%D0%BB%D1%8C%D0%BA%D1%96%D1%81%D0%BD%D1%96_%D0%BC%D0%B5%D1%82%D0%BE%D0%B4%D0%B8_\(%D1%81%D0%BE%D1%86%D1%96%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B3%D1%96%D1%8F\)](https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9A%D1%96%D0%BB%D1%8C%D0%BA%D1%96%D1%81%D0%BD%D1%96_%D0%BC%D0%B5%D1%82%D0%BE%D0%B4%D0%B8_(%D1%81%D0%BE%D1%86%D1%96%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B3%D1%96%D1%8F)).
- [8] Недопитанський М. І. Жанрові новації сучасного моніторингу. Можливості та перспективи [Електронний ресурс] / М.І.Недопитанський. – 2014. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://journlib.univ.kiev.ua/index.php?act=article&article>

Документознавство та інформаційна діяльність у системі сучасних наукових досліджень

До питання класифікації медичних документів

Філіппова Наталя

Кафедра інформаційних комунікацій та бібліотекознавства
Національна академія керівних кадрів культури і мистецтв
Київ, Україна
filippova.natalya@hotmail.com

The importance of classification for records ordering is revealed and the classification schemes developed by record studies researchers are analyzed. Sources devoted to this problem are considered from the point of view of their conditional division into two generalizing groups according to the aspects of records differentiation. Within the first, the general classification schemes are characterized, while the second is dedicated to specific record studies devoted to certain types of records.

Ключові слова: класифікація документів, медичні документи, медична галузь.

Як зазначає О. М. Збанацька за результатами проведеного нею аналізу досліджень у галузі інформаційно-пошукових мов, в Україні класифікаційні основи були закладені ще у XVII ст. з появою перших інвентарних описів документів та своєрідних тематичних покажчиків у новоствореному тоді державному архіві, який за часів Б. Хмельницького містився у гетьманській резиденції в м. Чигирині [3, 83].

Вважаємо доцільним умовний поділ проаналізованих джерел з проблематики класифікації документів на дві узагальнюючі групи, виокремлення яких пов'язано з розглянутими у них аспектами диференціації документів. Джерела першої групи характеризують загальні схеми класифікації, у той час як друга репрезентує спеціальні документознавчі розвідки присвячені конкретним видам документації.

У межах підручника з навчального курсу «Документознавство» одного з лідерів вітчизняного документознавства Н. М. Кушнарєнко чільне місце відводиться детальному аналізу окремих видів документів – їм

присвячено два з трьох розділів начального видання. Окрім того, одна з глав підручника висвітлює питання класифікації документів, що дозволяє встановити специфіку кожного виду і типу документа, допомагає орієнтуватися у всьому розмаїтті документної інформації [5, 97–99].

У контексті теорії соціальної інформаційної комунікації класифікація документа знайшла висвітлення у працях автора ноокомунікаційної концепції документознавства Г. М. Швецової-Водки. З точки зору предмету нашого дослідження особливий інтерес викликає фасет блоку класифікаційної схеми, що передбачає поділ «за сферою виникнення інформації та об'єктом відображення» [8, 178–180]. На думку Г. М. Швецової-Водки, практика роботи з документами передбачає важливість конкретизованої класифікації, що відбивала б особливості окремих класів документів [8, 180], що обґрунтовує окремі напрямки класифікації, у тому числі й медичних документів.

Серед спеціальних документознавчих розвідок доцільно зазначити дослідження Л. Г. Тупчієнко-Кадирової, в одному з підрозділів якого представлено інтегрований матричний формат описування та класифікації музичних документів та надано приклади багатоаспектного описування та класифікації основних видів музичних документів [7, 151–170].

У свою чергу, класифікаційний аналіз нормативно-правових актів знайшов висвітлення у дослідженні М. В. Вилегжаніної, яка констатує перспективність системного підходу до класифікації нормативно-правових актів, здатного забезпечити повноту дослідження та надання

характеристики вичерпної сукупності ознак документів та зв'язків між ними [2, 69].

Невпинний розвиток новітніх технологій цілком закономірно призвів до актуалізації документознавчих розвідок у царині класифікації електронних документів. Зокрема, на основі узагальнення досвіду Федеративної Республіки Німеччина В. В. Рудюк запропонував власний підхід до розробки системи функціональної класифікації електронних документів [6, 137]. Власний підхід до класифікації документів з електронними носіями інформації було також запропоновано Ю. С. Ковтанюком [4, 125].

З точки зору відповідності галузевої спрямованості близьким до нашої теми джерелом є дослідження Н. О. Артамонової: у межах розділу, присвяченого комунікаційним засобам інформаційно-бібліотечного та патентного забезпечення інноваційного розвитку медичної науки, автор характеризує електронні інформаційно-бібліотечні ресурси в Інтернет-просторі медичної науки. Найбільше значення у контексті даної публікації для нас має висвітлення Н. О. Артамоною питання класифікації електронних інформаційних ресурсів за різними ознаками з використанням інтегрованого підходу, що враховує їхній сучасний розвиток, складність структури та походження [1, 260–261].

Таким чином, класифікаційні схеми дозволяють зорієнтуватись у багаточисельному масиві документів і сприяють їх належному впорядкуванню в межах єдиного інформаційного простору держави як на узагальнюючих засадах, так і в межах спеціальних документознавчих досліджень. Всупереч існуючим відмінностям у запропонованих науковцями класифікаційних схемах, переважна більшість з них віддають перевагу фасетно-блочній структурі побудови класифікації документів, яка передбачає багатоаспектний аналіз документів за різними ознаками. Окрім того, автори спеціальних класифікаційних схем розробляють свої класифікації на основі визначення специфічних, а не загальних ознак досліджуваного ними виду документів.

Визнаючи беззаперечну значущість ґрунтового дослідження інформаційно-бібліотечного та патентного забезпечення медичної науки Н. О. Артамоною, все ж дозволимо собі констатувати відсутність

комплексного аналізу системи медичної документації, розробка класифікаційної схеми якої вбачається перспективним завданням подальших наукових пошуків у царині медичного галузевого напрямку науки про документ.

ЛІТЕРАТУРА

- [1] N. Artamonova, “Informational, librarian and patent providing system of medical science of Ukraine: genesis, structure, development strategy”, (in Ukrainian). Kharkiv: Kharkiv State Academy of Culture, 2013.
- [2] M. Vylegshanina, “The Legal Acts in communication environment of modern Ukraine”, (in Ukrainian). Kyiv: The National Academy of Culture and Arts Executives, 2011.
- [3] O. Zbanatsca, “Archival information and search systems: expansion of searching possibilities (1991–2008)”, (in Ukrainian). Kyiv: The State Academy of Culture and Arts Executives, 2010.
- [4] Y. Kovtaniuk, “Electronic record studies in Ukraine: the nature of scientific direction, the history of the formation, development prospects”, (in Ukrainian). Kyiv: The State Archival Service of Ukraine, The Ukrainian Research Institute of Archival Affairs and Records Keeping, 2012.
- [5] N. Kushnarenko, “Record Studies”, (in Russian). Vol.: Higher Education of the XXI century. Kyiv: Znannia, 2006.
- [6] V. Rudyuk, “Electronic document circulation management system in Federal Republic of Germany (1990–2006)”, (in Ukrainian). Kyiv: The State Academy of Culture and Arts Executives, 2008.
- [7] L. Tupchyienko-Kadyrova, “Musical document: definition, classification and description methodology (for example, the creative legacy of the composer Y. S. Meytus (1903-1997))”, (in Ukrainian). Kyiv: The State Archival Service of Ukraine, The Ukrainian Research Institute of Archival Affairs and Records Keeping, 2005.
- [8] H. Shvetsova, “Record and book in social communications system”, (in Ukrainian). Rivne: Rivne State University of Humanities, 2001.

Електронні архіви: проблеми функціонування в торговельній галузі України

Шевченко Олена

Кафедра ДІД

Одеський національний політехнічний університет

Одеса, Україна

kafdid@i.ua

Pronator problems in the functioning of electronic archives in the trading industry of Ukraine. It focuses on the formation of electronic holdings and electronic catalogs.

Ключові слова: електронні архіви, документаційне забезпечення, зберігання документів, торговельна галузь.

ВСТУП

Нині спостерігається недостатнє використання інформаційних можливостей у торговельній галузі України, що загалом стримує підвищення економічної ефективності підприємств і їх конкурентоспроможність [1].

Комп'ютеризація забезпечує значне скорочення в оперативній роботі паперових документів, проте слід зберігати важливу торговельну документацію на паперовій формі з подальшим їх збереженням на інших носіях. Постає необхідність розробки і затвердження їх уніфікованого переліку для торговельної галузі вітчизняної економіки [2].

Склад і строки зберігання документів, що створюються на підприємствах визначаються відомчими переліками документів зі строками їх зберігання за погодженням з Державною архівною службою України. Доцільно скласти перелік документів за функціональним принципом з розділами, що відображають

основні напрями діяльності торговельних підприємств галузі [3; 4].

Функціонування електронного архіву передбачає поділ електронного фонду на «активну» і «пасивну» частини і введення в електронний каталог «активної» частини з орієнтиром на загальні підходи формування електронних фондів в архівах.

Для великого обсягу документообігу доцільним є використання високонадійного комп'ютера - файл-сервера (вінчестера) із залученням фахівців для забезпечення його функціонування; забезпечення доступу до електронного каталогу через веб-сайт у режимі on-line для контролю надходження інформації й регулювання наповнення баз даних.

Упровадження електронних архівів на торговельних підприємствах передбачає: присвоєння документації цифрового індикатора (штрих-коду) і її сканування, що складає основу наповнення електронного каталогу, забезпечення доступу до електронного каталогу через інтернет, веб-сайт торговельних підприємств, вирішення безпечності збереження й використання електронних документів. Створення оптимальної моделі постійного зберігання

електронних документів у сучасних умовах змін програмно-технічних засобів, досягнення on-line доступу до автоматизованої системи відомчих архівів – мета функціонування електронних архівів, їх інтеграції в глобальну систему інтернет-технологій [5; 6; 7].

Отже, серед перспектив розвитку електронних архівів України - посилення вимог до нині функціонуючих і забезпечення їх подальшого ефективного використання через електронні комунікації. Магістральний напрям вирішення питання - застосування сучасних інформаційно-документаційних технологій з метою створення єдиної універсально-адаптивної документно-інформаційної бази електронних архівів, користування якою буде відкритим згідно із запитом і рівнем доступу до галузевої інформації.

ЛІТЕРАТУРА

- [1] «The terminology of records management and related fields of knowledge»: collection of Sciences. St. Kyiv. NAT. University of culture and arts, faculty of state control. ; for zag. the editorship of V. V. Bezdrabko, Kyiv, 2007, 144 p. (references)
- [2] O. V. Drozdova (Shevchenko), «Information field operation of electronic documentation commercial enterprises», Electronic document: urgent tasks and practical implementation (Life cycle of an electronic document) : proceedings of the international. Sciences.-pract. conf. 11-12 oct. 2012, State. architect service of Ukraine [etc.], Kyiv, 2012, pp. 38-41.
- [3] O. Zagoretsky, «The main stages of the incoming document», Records management and workflow, 2013, vol. 8, pp. 3-8. (references)
- [4] «On approval of the Regulations on the form of foreign economic agreements (contracts)» [Electronic resource] : the order of the ministry of economy and europe. integration of Ukraine

№. 201, 6 sept. 2001, the Verkhovna Rada of Ukraine : official. web portal, zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0833-01, title from the screen.

- [5] G. Aseev, «Methodology corporate document management: concepts and requirements», Bulletin of the Book chamber, 2006, vol. 3, pp. 29-32. (references)
- [6] D. V. Lande, «The Basic theory and technology of integration of information flows in the Internet», author. dis. on competition of the sciences. degree of dr. techn. nauk, Kyiv, 2006, 35 p.
- [7] K. V. Bezverkhii, «Information complex accounting systems and reporting in Ukraine», monograph , Kyiv, Center UCB. lit., 2014. — 184 p.

Електронний документаційний менеджмент на підприємствах: впровадження й функціонування

Спрінсян Василь

Кафедра ДІД

Одеський національний політехнічний університет

Одеса, Україна

kafdid@i.ua

Analyzed problematic aspects of the implementation and operation of electronic documentation management in domestic enterprises. Attention is focused on the use of modern information technology.

Ключові слова: електронний документаційний менеджмент, документні операції, система діловодства, інформаційні технології.

ВСТУП

Правильна організація документаційного менеджменту на підприємствах сприяє оперативному проходженню документів в апараті управління, рівномірному завантаженню структурних підрозділів і посадових осіб.

Питання організації документаційного менеджменту отримали висвітлення в дослідженнях науковців: Т. М. Бондарева, М. Т. Ліхачева, Т. В. Кузнецова, А. В. Соколова, М. А. Стенюкова, М. М. Куняєва, Р. Д. Гутгарца та ін.

Однією із важливих умов, яка забезпечує чіткість роботи всіх структурних підрозділів підприємств є документаційне забезпечення їх діяльності, яку виконує структурний підрозділ, який має різні назви: управління справами, загальний відділ, канцелярія, секретаріат.

Основу системи електронного документаційного менеджменту на підприємствах складають електронні документи, які забезпечують взаємодію всіх структурних підрозділів [1]. Важливим сучасним засобом вдосконалення документаційного менеджменту є комп'ютеризація документних операцій. Швидкість документообігу залежить від якості документного обслуговування. Повну централізацію документування рекомендується застосовувати на підприємствах з обсягом документообігу до 10 тис. документів на рік і невеликою кількістю структурних підрозділів [2].

При використанні автоматизованих систем у документаційному менеджменті основне значення відводиться технічному забезпеченню. Переважна більшість вітчизняних програмних систем побудована на основі західних, проте з'явилися вітчизняні розробки, які відповідають державним стандартам і враховують специфіку ведення вітчизняного діловодства [3]. Це - «Бос-Референт», «Євфрат-99», «ДІЛО», «Крон», «Оптіма» та інші, які забезпечують комплексну автоматизацію системи діловодства, електронний підпис, спільне використання й контроль

електронних версій, поштову систему, підтримують додаткові можливості (тестування баз даних, архівування, функції фільтрування інформації).

Важливою вимогою щодо документаційного менеджменту є пристосованість до сучасних інформаційних технологій: автоматизація робочих місць і технологічних операцій, способів передачі документної інформації та ін. [4; 5]. Побудова комп'ютерних мереж враховує зміну документопотоків, вдосконалення їх функціонування. Ведення технологічного процесу документаційного менеджменту на підприємствах покладається на відділи інформаційних технологій.

Отже, ефективність впровадження електронного документаційного менеджменту на підприємствах досягається за рахунок удосконалення і кооперації документної роботи, скорочення витрат часу на підготовку і пошук необхідних документів, застосування інноваційних технологій. Автоматизація документаційного менеджменту необхідна для: злагодженої роботи всіх структурних підрозділів підприємств; поліпшення якості обслуговування клієнтів; ефективного використання виробничих, інвестиційних, комунікаційних ресурсів. Ведення електронної документації надає додаткові можливості для системи діловодства й висуває нові вимоги до підприємств щодо їх впровадження.

ЛІТЕРАТУРА

- [1] М. А. Tatarnikov, «Record keeping in the institutions, organizations and enterprises», М., INFRA , 2006, 208 p.
- [2] А. V. Breather, «A brief guide to the electronic document management systems», Computer display, 2000, vol. 18-19, pp. 14-23. (references)

- [3] М. V. Larin, «Document Management : theory and practice», the Paperwork, 2001, vol. 1, pp. 7-10. (references)
- [4] Т. V. Kuznetsova, «Document management», М., IMPA, 19 98, 126 p.
- [5] V. G. Sprinsyan, «Documentation management of innovation in the communications environment of enterprises», Library science. Records management. Informology, 2014, vol. 4, pp. 57-62. (references)

Проблеми розвитку інформаційного суспільства в Україні

Анісімова Ольга

Кафедра інформаційних систем управління
Донецький НУ імені Василя Стуса,
Вінниця, Україна,
anisimova.o.m@gmail.com

The problems that hinder the development of the information society in Ukraine are considered. Directions are indicated that require priority execution.

Ключові слова: інформаційне суспільство, нерівність, ресурси, комунікації.

ВСТУП

Україна у міжнародних рейтингах посідає: за мережевою готовністю у 2015 році - 71 місце серед 143 країн світу; за розвитком електронного урядування у 2014 році - 87 місце серед 193 держав - членів ООН; за розвитком Інтернету в 2014 році - 46 місце серед 86 країн світу; за проникненням Інтернету в 2014 році - 95 місце серед 191 країни; за розвитком ІКТ - 79 місце серед 167 країн; за електронною торгівлею у 2014 році - 58 місце серед 130 країн; за глобальним індексом кібербезпеки - у 17-й групі країн (серед 29 груп країн). [2]

На даний час існують суттєві проблеми з формуванням та реалізацією ефективної державної політики. Найважливіші проблеми у розвитку інформаційного суспільства та розвитку електронного самоврядування.

Десять років потому був прийнятий Закон України «Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007-2015 роки», але повністю цей закон не реалізовано. Так не виконано план дій щодо реалізації цього Закону, відсутній план дій

щодо реалізації національної стратегії подальшого розвитку інформаційного суспільства в Україні; не подолано цифрову нерівність у доступі громадян України до електронних комунікацій та інформаційних ресурсів, повільно зростає рівень комп'ютерної грамотності населення; низький рівень впровадження та використання можливостей ІКТ у сферах освіти, науки, культури, охорони здоров'я, в агропромисловому комплексі та інших секторах економіки, відсутні відповідні галузеві та міжгалузеві програми; підтримка поглиблення демократичних процесів слабо координована та несистемна, зокрема щодо проведення виборів, голосувань, загальнонаціональних та місцевих референдумів, опитувань та консультацій, запровадження механізмів громадсько-державного партнерства, здійснення громадського контролю на засадах широкого використання ІКТ та мережі Інтернет.

26 вересня 2011 року № 1014-р Кабінет міністрів затвердив Концепцію розвитку електронного урядування, але повністю не виконано план заходів щодо реалізації, відсутні програми розвитку електронного урядування в системі органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування, зокрема програми з надання електронних адміністративних послуг.

Є суттєві проблеми щодо створення сприятливих умов для ведення ІКТ-бізнесу - існують обтяжливі процедури виходу на ринок телекомунікацій, зокрема суб'єкти господарювання, крім включення до реєстру операторів, провайдерів телекомунікацій, залежно від виду діяльності, як правило, зобов'язані отримувати ліцензію на вид діяльності у сфері телекомунікацій та/або ліцензію на користування радіочастотним ресурсом України, та/або дозвіл на використання номерного ресурсу; недостатньо врегульовані відносини для забезпечення економічної конкуренції на ринках деяких телекомунікаційних послуг, а саме: на законодавчому рівні не визначено засади проведення аналізу ринків телекомунікаційних послуг, перелік регуляторних зобов'язань для операторів, провайдерів телекомунікацій з істотною ринковою перевагою і повноваження національного регулятора щодо їх застосування; відсутні ефективні механізми нагляду (контролю) у сфері телекомунікацій, спрямовані на запобігання порушенням та зниження потенційно можливого тиску на суб'єкти господарювання, зменшення кількості перевірок таких суб'єктів; невиконання в повному обсязі Закону України «Про державну підтримку розвитку індустрії програмної продукції».

Необхідно сприяти створенню національних електронних інформаційних ресурсів та розвитку інформаційного простору.

ЛІТЕРАТУРА

- [1] Доповідь про стан інформатизації та розвиток інформаційного суспільства в Україні за 2013 рік: [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: http://www.dknii.gov.ua/sites/default/files/stan_informatyzacii_20132.pdf

- [2] Розпорядження Кабінету Міністрів України «Про схвалення Стратегії розвитку інформаційного суспільства в Україні» від 15 травня 2013 р. № 386-р [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/ru/386-2013-%D1%80/paran8#n8>

Організація ведення діловодства у Губернському правлінні першої половини XIX ст. (на прикладі Подільської губернії)

Юрченко Віталіна

Кафедра історії та документознавства
Національний авіаційний університет
Київ, Україна
vitlife19@gmail.com

Бем Наталія

Кафедра історії та документознавства
Національний авіаційний університет
Київ, Україна
bemnatali@gmail.com

The article deals with organization of office management in the provincial government at the first half of the 19th century (case study: Podilski province)

Ключові слова: діловодство, документ, копія, реєстрація, писар, губернатор, губернські адміністративні установи

Організація ведення діловодства у XIX ст. цікавить багатьох дослідників. Серед них важливе місце займають дослідження Б. Литвака [1], Н. Леміш [2], В. Бездрабко [3], Л.Шепельова [4], А. Сокової [5], В. Шандри [6], які вагомою мірою розкрили процес організації роботи з документами у державних органах влади у зазначений період. У той же час аналіз архівних джерел про специфіку, стан і недоліки діловодних процесів у Губернських правліннях, зокрема у Подільській губернії, дозволяє детальніше проаналізувати організацію ведення діловодства в губернських адміністративних установах першої половини XIX ст.

Зі Звіту виконуючого обов'язки губернатора міста Кам'янця-Подільського ми дізнаємося про облаштування приміщення Губернського правління, яке було надзвичайно тісним, а рівень його облаштування був надто низьким. Меблі були старими, не вистачало шаф для зберігання справ і документів. Все це виглядало не надто презентабельно як для першої посадової особи губернії [7].

У документі зазначалося, що поточні справи у Правлінні вирішувалися з затримкою, документообіг був уповільнений. Кожен «стіл»

вважався окремим структурним підрозділом. На підрозділи покладалися різні обов'язки: друкування бланків, керування типографією, вирішення справ за позовами громадян тощо. Через нестачу здібних і досвідчених діловодів, а також працівників, які займалися переписуванням документів, кореспонденція розбиралася в останню чергу, на вхідні документи відповіді вчасно не надавалися [7]. Варто зазначити, що дослівне переписування змісту документа було своєрідним способом реєстрації та створення додаткової копії. Це було занадто затратним процесом, який вимагав багато часу і залучення людських ресурсів, яких на той час бракувало.

Окрім того, діловоди не мали навичок короткого, зв'язного, систематичного викладення «доповідей» (змісту документа), постійно робили помилки, переписуючи оригінали. Цим самим вони гаяли свій час та час посадовців (радників), які були змушені коритися цій недосконалій формі діловодства. Також писарі були нездатними грамотно підготувати копії вихідних документів, які на той час називалися «отпусками», які мали надлишок повторів. А зайве тиражування документів (протоколів, доповідних записок), як зазначалося у Звіті посадовця, порушувало їх конфіденційність [7]. Варто зауважити, що на сьогоднішній день термін «отпуск» немає поширення у вітчизняній діловодній практиці. Тоді «отпуском» документа називався різновид копії документа (копія – документ, який відтворює інформацію іншого документа, всі його ознаки або частину з них) і був копією вихідного (надісланого) документа. У

цьому сенсі «отпуск» входив до процесу тиражування документів. Отже, копії поділяються на витяги і «отпуски», де витяг – це копія частини документа.

Причиною повільного вирішення справ був постійний великий потік документів. Тому Правління не встигало виконувати тисячі справ. Часом чисельність таких справ сягала п'яти тисяч. Багато з них залишалися без руху. Лише після втручання Губернатора більше 700 справ були виконані впродовж двох місяців. Важливим етапом документообігу того часу була фіксації виконання документа. Для цього використовувалась спеціальна відомість, в яку вносили виконані справи [7].

Таким чином, проаналізовані архівні документи свідчать про недосконалість діловодних процесів у Губернському правлінні Подільської губернії у першій половині XIX ст., що призводило до накопичення невиконаних документів і невчасного вирішення поточних справ. Перш за все низькою організацією відзначався порядок оброблення і проходження вхідних і вихідних документів, що у подальшому негативно відображалось на виконанні документів. При цьому не дотримувалися строки виконання, вони не були чітко встановленими. Названі чинники були причиною для проведення оптимізації діловодства з метою пришвидшення документообігу (визначення чітких етапів руху документів), що стало підґрунтям для його подальшого розвитку і розвитку сфери документування загалом.

ЛІТЕРАТУРА

- [1] Литвак Б. Очерки источниковедения массовой документации XIX – начала XX в. М.: Наука, 1998. 186 с.; О закономерностях эволюции делопроизводственной документации в XVII – XIX вв. (К постановке вопроса) Проблемы источниковедения истории СССР и специальных исторических дисциплин. М. : ЧГАК, 1994. 432 с.
- [2] Леміш Н. Організація діловодства в органах державної влади Чернігівської губернії (1802–1856 рр.) : дис. ... канд. іст. наук. : 27.00.02. К., 2009. 187 с.; Організація діловодства в адміністративних установах Лівобережної України першої половини XIX ст. : монографія. К. : ДІА, 2013. 175 с.

- [3] Бездрабко В. Діловодство у контексті державного управління Російської імперії XIX ст. як чинник становлення документознавства // Іст. Журн. 2008. № 5. С. 62–72; Історія діловодства та документознавство періоду становлення: ідентичне і дотичне // Гілея : (наук.вісник) : зб. наук. пр. К., 2009. Вип. 18. С.144–161; Розвиток діловодства в Російській імперії XIX ст.: здобутки практики й народження теорії // Наук. зап. Терноп. нац. пед. ун-ту ім. Володимира Гнатюка. Серія : Історія. Тернопіль, 2010. Вип. 2. С. 284–291.
- [4] Шепелев Л. Изучение делопроизводственных документов XIX – начала XX в. // Вспомогательные исторические дисциплины: сб. науч. трудов. Л. : Наука, 1968. Т. I. С.119–138.
- [5] Сокова А. О создании русской традиционной формы документа в делопроизводстве госучреждений XIII – начала XX в. // Тр. ВНИИДАД. 1974. Т. 5, Ч.1. С. 206–236.
- [6] Шандра В. Генерал-губернаторства в Україні: XIX – початок XX ст. К., 2005. 452 с.; Київське генерал-губернаторство, 1832–1914: історія створення та діяльності, архівний комплекс і його інформативний потенціал / Голов. архів. упр. при Кабінеті Міністрів України, УДНДІАСД. К., 1999. 141 с.; Малоросійське генерал-губернаторство, 1802–1856: функції, структура, архів / Держкомархів України, УДНДІАСД, НАН України, Ін-т укр. археографії та джерелознавства ім. М.С. Грушевського. К., 2001. 355 с.
- [7] Кам'янець-Подільський міський держархів. – Ф. 228. Подольский губернатор. Оп. 1. Од. зб. 104. Отчет исправляющего должность военного губернатора города Каменца-Подольского Гражданского Губернатора за 1842 год. С.4.

Інфографічний документ як інструмент підвищення якості електронного документообігу

Таранюк-Русанівський Кирило

Кафедра інформаційних комунікацій та бібліотекознавства
Національна академія керівних кадрів культури і мистецтв, Київ, Україна
rusanivsky@gmail.com

The paper reviews infographic as graphic visual representations of information, data or knowledge intended to present information quickly and clearly. The author shortly describes historiography, methods of creation and types of infographic. In addition to this, the paper indicates the meaning of infographic in records management.

Ключові слова: інфографіка, інформація, графічний дизайн, візуалізація, електронний документообіг.

В умовах стрімкого та постійного зростання обсягів інформації важливим пріоритетом є передача повідомлень в лаконічній, стислій і привабливій формі, здатних викликати емоційний відгук в аудиторії. Науковці та практики безперервно працюють над створенням доступних, зрозумілих форм і засобів візуальної комунікації. Результатом спроб ущільнення інформації є виникнення *інфографіки* як окремого типу зображення та документа, що дозволяє сприймати й аналізувати великі обсяги даних та знань в організованій формі, у т. ч. для підвищення якості електронного документообігу. Інфографічний документ, який будується на основі базових принципів композиції і колористики складається з комбінації коротких текстових заголовків і повідомлень, піктограм, малюнків, фотографій, таблиць, блоків, схем, формул, геометричних фігур, карт, анімації та інших графічних елементів.

Основоположниками інфографіки як науки є американські вчені Едвард Тафті та Пітер Саліван, які незалежно один від одного проводили значну кількість дослідів. Внесок Едварда Тафті у розвиток візуалізації даних та

інформаційної графіки полягає у створенні концепції інфографіки. Науковець вказав на необхідність застосування таких принципів побудови графіки як точність, достовірність, масштабність, ефективний візуальний дизайн, структурованість, блоковість, категоріальність, лаконічність. Пітер Саліван є одним з тих авторів, хто наполягав на використанні інфографіки у газетах. Варто згадати Олдоса Хакслі, який займався дослідженням візуальної комунікації та теорій, пов'язаних із зоровим сприйняттям [2]. Затребуваною стала праця американця Марка Смікікласа «Інфографіка. Комунікація та вплив за допомогою зображень» [5], у якій автор підсумовує всі попередні напрацювання в цій сфері та дає практичні рекомендації зі створення інформаційних ресурсів інфографіки. Серед інших зарубіжних дослідників цієї тематики присвятили свої праці С. Некляєв [3], Г. Нікулова [4], У. Еко [8], які деталізують особливості використання інфографіки в різних наукових сферах і мають прикладний характер практично в усіх галузях.

Історія сучасної інфографіки починається з 1982 року, коли у США була заснована нова національна газета – USA Today. З того часу інфографіку почали використовувати світові та українські медіа. Оскільки інфографічні документи знаходять позитивний відгук у читачів, впливають на думку суспільства та якісно відображають значні обсяги даних, що швидше запам'ятовуються, вони плавно поширюються і на інші галузі знань [6] і можуть мати практичне застосування в електронному документообігу.

Метод створення інфографіки вимагає об'єднання зусиль особи, яка збирає, аналізує і систематизує матеріал та дизайнера, який ці відомості візуалізує. Створення професійного інфографічного документа передбачає володіння автором основ композиції, психологією мистецтва, кольоровою теорією, інструментами створення зображення в програмному забезпеченні «Adobe Photoshop CC»/«Adobe Illustrator CC» та мати креативне мислення.

За формою представлення інфографіка буває:

- статичною (у вигляді одного або кількох нерухомих зображень);
- динамічною (у вигляді короткометражного анімаційного фільму);
- інтерактивною (дозволяє отримувати результати на запит користувача в рамках певної теми в режимі реального часу на веб-сторінці).

За характером візуалізації даних види інформаційної графіки можна розділити на дві великі групи – кількісну та якісну. Для організації подання кількісних (числових) даних використовуються графіки, діаграми, гістограми і номограми, які, у свою чергу поділяються на підгрупи (точкові, лінійні кругові і т. п.). Для організації подання якісних даних використовуються численні типи схем, карт, зображень і їх послідовностей [1].

Отже, інфографіку можна вважати таким самим універсальним інструментом, як і технології хмарних обчислень чи соціальні мережі, використання якого можливе в усіх сферах виробництва (у т. ч. документальне забезпечення управління). Представлений тип графічної інформації може наочно, лаконічно, чітко та структуровано продемонструвати переваги переходу з паперового на електронний документообіг, відобразити поточний стан документообігу у формі звіту для прийняття рішення керівником, підвищити продуктивність роботи електронного документообігу на основі статистичних даних. Гнучкість інфографіки дає змогу створити серію презентаційних матеріалів, у які можна закласти великі обсяги даних для навчання персоналу функціональним можливостям документообігу.

ЛІТЕРАТУРА

- [1] Види инфографики [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://goo.gl/oP5iMB>. – Загл. с экрана. – Описано: 30.03.2017.
- [2] Гладун О. Візуалізація інформації: інфографіка / О. Гладун // Вісник Харківської державної академії дизайну і мистецтв. Мистецтвознавство. Архитектура. – 2012. – № 4. – С. 11-14. – Режим доступа: <https://goo.gl/XQ64h1>. – Назва з екрану. – Опис зроблено: 30.03.2017.
- [3] Некляев С. Э. Инфографика: принципы визуальной журналистики // Современное журналистское образование: технологии и особенности преподавания. – Москва : Медиа-Мир, 2008. – С. 130-133.
- [4] Никулова Г. А. Средства визуальной коммуникации – инфографика и мета дизайн [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://goo.gl/48m0dl>. – Загл. с экрана. – Описано: 30.03.2017.
- [5] Смикиклас М. Инфографика. Коммуникация и влияние при помощи изображений / М. Смикиклас. – Санкт-Петербург : Питер, 2013. – 153 с.
- [6] Швед О. В. Інфографіка як засіб візуальної комунікації в сучасній журналістиці / О. В. Швед // Гуманітарна освіта у технічних вищих навчальних закладах. – 2014. – Вип. 30. – С. 305-313. – Режим доступа: <https://goo.gl/IjP42Z>. – Назва з екрану. – Опис зроблено: 30.03.2017.
- [7] Цуканова Г. О. Інфографіка як ефективний візуальний складник рекламного повідомлення / Г. О. Цуканова // Наукові записки Інституту журналістики. – 2013. – Т. 50. – С. 129-133. – Режим доступа: <https://goo.gl/yGG4uA>. – Назва з екрану. – Опис зроблено: 30.03.2017.
- [8] Эко У. От Интернета к Гутенбергу: текст и гипертекст. Отрывки из публичной лекции Умберто Эко на эконом. факультете МГУ 20.05.1998 [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://goo.gl/KVfu7c>. – Загл. с экрана. – Описано: 30.03.2017.

Обробка документів в інтегрованому середовищі Windows SharePoint Services

Гарбич-Мошора Ольга

Кафедра інформаційних систем і технологій

Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка

Дрогобич, Україна

Appa31@yandex.ru

The material presented in the article are important because of the need introduction of modern information technology in document management, which in turn is dnyeyu form of creating a developed information society. A method for forming and processing of documents in an integrated environment of Windows SharePoint Services - Microsoft Word.

Ключові слова: електронний документообіг, інформаційні технології.

ВСТУП

Одним із основних пріоритетів України є розвиток інформаційного суспільства, яке можна визначити як орієнтоване на інтереси людей, відкрите для всіх і спрямоване на формування інноваційної моделі розвитку високотехнологічного суспільства, в якому кожен громадянин має можливість створювати і накопичувати інформацію та знання, мати до них вільний доступ, користуватися та обмінюватися ними, щоб дати змогу кожній людині повною мірою реалізувати свій потенціал для забезпечення суспільного розвитку та підвищення якості рівня життя.

Однією із форм створення, накопичення і обміну інформацією є система електронного документообігу. Тому актуальним завданням в Україні є розвиток інфраструктури електронного документообігу.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

Система електронного документообігу – організаційно-технічна система, що забезпечує

процес створення, управління доступом і розповсюдження електронних документів у комп'ютерних мережах, а також забезпечує контроль за потоками документів в установі[1].

За принципом побудови архітектури системи електронного документообігу намагаються слідувати сучасним тенденціям і вимогам ринку. Зараз найбільш популярна концепція відкритого середовища, максимально схильного до адаптації під конкретні вимоги, але водночас нескладного в установці і супроводі, з «тонким» клієнтом і виділеним сервером додатків, по можливості для багатьох операційних систем. Однак ще досить поширені системи, засновані на повнофункціональному клієнті, прив'язаному до конкретної операційної системи. Іноді в цих випадках для віддаленого доступу пропонується окремий Web-клієнт з обмеженою функціональністю [1].

Можна стверджувально сказати, що однією з найпотужніших платформ для розробки систем подібного типу є Windows SharePoint Services від компанії Microsoft.

Важливим моментом у виборі програмних засобів є зручність роботи з ним і дружній інтерфейс. Тому ми маємо аналізувати і враховувати, яким воно має бути, щоб користувачеві було максимально комфортно працювати. У цьому випадку Windows SharePoint Services підходить якнайкраще, адже роботу в ньому можна організувати в

середовищі Microsoft Office, яке є найпоширенішим.

На базі Windows SharePoint Services можна автоматизувати базові операції роботи з документами, які притаманні будь-якій системі документообігу. Windows SharePoint Services для обробки документів надає такі інструменти: типи контенту; експрес-блоки; бібліотеки документів. Типи контенту – це ключова концепція, яка використовується в усій функціональності і службах. Служби, в свою чергу, призначені для того, щоб допомогти користувачам організувати їх контент SharePoint більш структурно. Тип контенту є набором параметрів з можливістю повторного використання, який можна застосувати до певної категорії контенту. Які дозволяють управляти метаданими і поведінкою документа або типу елемента централізовано [2].

Функція експрес-блоків дозволяє користувачам визначати придатні для повторного використання розділи вмісту всередині документа, розбивати їх на категорії і додавати їх або до шаблону стандартних блоків Microsoft за замовчуванням, або до спеціально створеного шаблону експрес-блоків. Після того, як вміст додано в якості експрес-блоку, користувач отримує доступ до нього для повторного використання в будь-якому документі Word [4].

Вбудовані можливості бібліотек Windows SharePoint Services, забезпечують функції: зберігання, облік вхідних, вихідних і внутрішніх документів, ведення карток документів, пошук за атрибутами та вмістом необхідні для будь-якої системи документообігу. Які потрібно належно налаштувати – створити окремі бібліотеки для документів різних типів, додати необхідні колонки-атрибути, вказавши правила їх заповнення та індексації [3].

ВИСНОВОК

Використання платформи Windows SharePoint Services не потребує створення додаткового окремого програмного забезпечення, для виконання специфічних задач достатньо розробити окремі модулі. Така технологія роботи користувача дозволяє організувати бізнес діяльність майже виключно в середовищі Microsoft Word. Такий підхід може бути використаний у проектуванні різних інформаційних систем.

ЛІТЕРАТУРА

- [1] Задорожна Н. Т., Лавріщева К. М. Менеджмент документообігу в інформаційних системах освіти. Навчально-методичний посібник. — К.: Педагогічна думка, 2007. — 228 с.
- [2] Ольга Лондер, Билл Инглиш, Тодд Бликер, Пенелопа Ковентри. Microsoft Windows SharePoint Services 3.0. Русская версия (+ CD-ROM). — М.: ЭКОМ Паблишерз, 2007. — 576 с.
- [3] Ольга Лондер, Тодд Бликер, Пенелопа Ковентри. Службы Microsoft Windows SharePoint Services Практик. Пособие. Серия «Шаг за шагом» — М.: СП ЭКОМ, 2005. — 384 с.
- [4] http://ko.com.ua/sharepoint_kak_platforma_dlya_organizacii_dokumentov

Цінність архівних матеріалів для сучасних наукових досліджень діяльності дореволюційних університетів України щодо становлення та розвитку системи приват-доцентури

Таможська Ірина

Кафедра мовної підготовки Центру міжнародної освіти
Харківський НУ ім. В.Н. Каразіна
Харків, Україна
itamozska@ukr.net

An array of historical and pedagogical sources that allowed us to reproduce the process of introducing the Privat Assistant Professorship Institute in the Novorossiysk (Odesa), the Kharkiv and St. Vladimir (Kyiv) Universities, and illuminate the objective and subjective reasons, that hinder significant growth of number of privat-docents is analyzed in the article. We studied and used in our work archival works that include information about the appointment of candidates as privat-docents, evaluation of their scientific experience, the quality demo and introductory lectures.

Ключові слова: pre-revolutionary time, privat assistant professorship, pro venia legendi, scientific and pedagogical staff, dissertation.

Сучасний етап пошуків найбільш ефективних шляхів реформування системи вищої освіти в Україні потребує врахування історичного досвіду та його критичного осмислення. Подальший розвиток університетської освіти не можливий без конкурентноспроможного професорсько-викладацького складу, адже саме такі науково-педагогічні кадри здатні формувати Homo poospheratum – людину майбутнього. Як зазначав В.Є. Бенера, на процес реформування національної освіти впливає вдумливе,

критичне переосмислення й використання наукового доробку попередніх поколінь на підставі узагальнених результатів історико-педагогічних досліджень, вивчення архівних матеріалів та ретровидань [1]. Тому глибокий аналіз досягнень та недоліків досвіду дореволюційних університетів України щодо запровадження інституту приват-доцентури матиме вагомий внесок для подальшої модернізації вищої школи.

Джерельну базу наукового дослідження професійної підготовки кадрів приват-доцентів до викладацької діяльності в дореволюційній Україні склали такі історичні та історико-педагогічні джерела: 1) нормативно-правові документи (університетські статuti 1842, 1863, 1884 рр., постанови й розпорядження Міністерства народної освіти, циркуляри попечителів навчальних округів, рішення вчених рад університетів); 2) ініціативно-виконавчі: річні звіти, урочисті акти, навчальні плани, проекти університетських статутів, доповідні записки, звіти професорів та приват-доцентів про закордонні відрядження; 3) реєстраційна документація: протоколи засідань вчених рад університетів, формулярні

списки викладачів, матеріали засідань кафедр; 4) довідково-статистичні матеріали: висновки університетських комісій, статистичні дані, довідники бібліографічного профілю; 5) документально-фактологічні: періодичні видання, спогади сучасників, біографічні довідки, приватне листування, послужні списки; 6) історико-педагогічні: навчально-педагогічні, історико-педагогічні, філософсько-соціологічні та історичні праці різних періодів та епох.

Під час роботи над означеною темою були опрацьовані такі архівосховища України та Російської Федерації: Центральний державний історичний архів України в м. Києві, Державний архів України м. Києва, Інститут рукописів Національної бібліотеки імені В. І. Вернадського, Державний архів Одеської області, Державний архів Харківської області, архів Музею історії Харківського університету імені В. Н. Каразіна, Російський державний історичний архів у Санкт-Петербурзі.

У вказаних архівах відбиралися в першу чергу ті справи, що дозволили відтворити процес запровадження інституту приват-доцентури в Новоросійському та Харківському університетах, а також університеті Святого Володимира, та висвітлити ті об'єктивні та суб'єктивні причини, які перешкоджали суттєвому зростанню чисельності приват-доцентів. Опрацьовані та використані в роботі архівні справи, у яких йшла мова про призначення кандидатів на приват-доцентські посади, оцінку їхнього наукового досвіду, якість пробних і вступних лекцій.

Цінним джерелом є «Збірник постанов і розпоряджень начальства по Університету Св. Володимира та інших російських університетах...», який склав у двох частинах секретар вченої ради В. В. Віндінг. Потім архіваріус цього університету В. І. Клопотовський підготував аналогічний збірник, але з 1878 по 1891 рр. включно. У цих книгах вміщені, крім іншого, і розпорядження

влади, які нормували й уточнювали діяльність приват-доцентів, тому що серед членів вчених рад, у тому числі й Університету Св. Володимира, виникали суперечності щодо процедури призначення приват-доцентів.

Докладні й цілком продумані пропозиції містяться в проекті організації університетських кафедр, який подав приват-доцент психіатрії Харківського університету І. Г. Оршанський (ф. 733, оп. 149, спр. 825 за 1885 р., а. 457–466). Звіти про перебування приват-доцентів у закордонних відрядженнях, як правило, детальні. Крім того якість цих звітів оцінювали рецензенти – професори (див., наприклад, відгук ординарного професора В. Мочульського на звіт О. Ристенка 1909 р. – спр. 2876).

У роботі зроблено акцент на тому, що більшість приват-доцентів дотримувалися незалежної думки, над ними не тяжіли авторитети. Про їх здатність до продуманої критичності свідчать пробні лекції, розмірковування про *venia legendi*, наукові роботи, нові спецкурси. Отже, інститут приват-доцентури надав неабиякий інформаційно-науковий імпульс навчальному процесу й тим самим унеможливив застійні явища в професорському середовищі. Слід додати, що, аналіз генези поглядів на роль приват-доцентури наукового та суспільного загалу, заходів щодо розширення та зміцнення ролі приват-доцентів у науково-педагогічному процесі дав змогу вивчити означену проблему комплексно та цілісно.

ЛІТЕРАТУРА

- [1] Бенера В. Є. Самостійна робота студентів вищої школи України : історичні трансформації (друга половина XIX – кінець XX ст.) / В. Є. Бенера. – Рівне : ПП ДМ, 2011. – 640 с.

Уніфікація фундаментальної складової вищої інформаційної освіти в Україні

Соляник Алла

Кафедра документознавства та книгознавства
Харківська державна академія культури
Харків, Україна
allasolyanik164@gmail.com

The modern trend of the content and structural modernization of higher information education in the implementation of educational reforms in Ukraine. Conceptual model of nomenclature of fundamental academic disciplines for the preparation of bachelors, masters, Ph.Ds in specialty 029 Information, Library and Archival Sciences an analysis.

Ключові слова: вища ступенева інформаційна освіта, Україна, освітні програми підготовки бакалавра й магістра, науково-освітні програми підготовки доктора філософії, цикли фундаментальних навчальних дисциплін.

В умовах імплементації закону України «Про вищу освіту» (2014 р.) найактуальнішим завданням науково-педагогічного персоналу вітчизняних вишів є розроблення, демократичне обговорення й прийняття нового покоління галузевих стандартів ступеневої вищої освіти для першого (бакалавр) та другого (магістр) рівнів вищої освіти, для освітньо-наукового рівня підготовки докторів філософії. При цьому, з одного боку, важливо зберегти спадкоємність змісту освітньо-професійних програм підготовки фахівців різних рівнів, а з іншого — передбачити те, що випускники будь-якого рівня освіти при вступі на наступний рівень можуть вільно обирати спеціальність, тоді як досі вони могли лише продовжувати навчання за тією самою спеціальністю. Окрім цього, європейський вектор модернізації освітньої галузі спрямовує вітчизняні виші на реалізацію таких принципів ступеневої вищої освіти:

міжнародної інтеграції та інтеграції системи вищої освіти України у європейській освітній простір;

перехід від кваліфікаційної до компетентнісної моделі підготовки фахівців;

міждисциплінарність змісту навчальних планів і програм;

широкий профіль спеціалізацій підготовки фахівців;

гуманізація освіти проти надмірної технологізації;

фундаменталізація інваріантної частини навчальних планів та гнучкість їх варіативної складової.

Методологічні підходи для визначення змісту та структури інваріантної складової освітніх програм підготовки фахівців, зокрема й зі спеціальності 029 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа», закладено у другому розділі закону України «Про вищу освіту», який визначає спадкоємність та поступове ускладнення рівнів, ступенів та кваліфікацій вищої освіти. Так, стаття 5 Закону зазначає, що:

- перший (бакалаврський) рівень вищої освіти передбачає здобуття особою теоретичних знань та практичних умінь і навичок, достатніх для успішного виконання професійних обов'язків за обраною спеціальністю;

- другий (магістерський) рівень вищої освіти передбачає здобуття особою поглиблених теоретичних та/або практичних знань, умінь, навичок за обраною спеціальністю (чи

спеціалізацією), загальних засад методології наукової та/або професійної діяльності, інших компетентностей, достатніх для ефективного виконання завдань інноваційного характеру відповідного рівня професійної діяльності;

- третій (освітньо-науковий) рівень вищої освіти передбачає здобуття особою теоретичних знань, умінь, навичок та інших компетентностей, достатніх для продукування нових ідей, розв'язання комплексних проблем у галузі професійної та/або дослідницько-інноваційної діяльності, оволодіння методологією наукової та педагогічної діяльності, а також проведення власного наукового дослідження, результати якого мають наукову новизну, теоретичне та практичне значення.

Поступове ускладнення комплексу загальних та спеціальних (фахових) компетентностей на кожному наступному рівні вищої освіти зумовлює необхідність екстраполяції системи базових знань, умінь та навичок майбутнього фахівця відповідної кваліфікації через коректне визначення циклу фундаментальних навчальних дисциплін окремо до кожної освітньої програми підготовки бакалавра, магістра, доктора філософії. Зокрема, в освітній програмі підготовки бакалавра зі спеціальності 029 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа» цикл фундаментальних дисциплін має передбачати обов'язкові для вивчення студентами усіх спеціалізацій навчальні дисципліни: «Соціальні комунікації»; «Загальне документознавство»; «Аналітико-синтетична обробка документів»; «Інформаційні системи, мережі та технології»; «Соціальна інформатика»; «Інформаційне право»; «Інформаційний менеджмент»; «Інформаційна етика та екологія». Саме ці дисципліни забезпечать системне бачення майбутніми бакалаврами з інформаційної, бібліотечної та архівної справи складових документо-

комунікаційної інфраструктури суспільства, їх функціональних особливостей, каналів зв'язку, нормативно-правового, управлінського та техніко-технологічного інструментарію реалізації інформаційних продуктів та послуг.

На магістерському рівні підготовки майбутні інформаційні фахівці мають опанувати окрім світоглядних та професійно-практичних знань ще й потужний спектр науково-дослідних, управлінських, організаційно-методичних, психолого-педагогічних компетентностей, тому в циклі фундаментальних дисциплін їх освітньої програми варто запропонувати наступні: «Філософія інформації», «Ноокомунікологія», «Організація та методика науково-дослідницької роботи», «Педагогіка вищої школи», «Теорія та методологія соціокультурного проектування»; «Методика викладання спецдисциплін».

Фундаментальна складова науково-освітньої програми підготовки доктора філософії зі спеціальності «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа» має поглиблювати теоретико-методологічну кваліфікацію майбутніх дослідників та інноваційних менеджерів, формувати системне мислення та розуміння закономірностей функціонування інфосфери, на що спрямований зміст навчальних дисциплін: «Філософія науки», «Комунікації в науці», «Теорія та методологія наукових досліджень»; «Менеджмент знань», «Бізнес-планування інноваційних проектів».

Конструктивне обговорення та узгодження представниками профільних вишів модельного переліку фундаментальних дисциплін для усіх рівнів вищої інформаційної освіти з нової інтегрованої спеціальності 029 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа» буде сприяти підвищенню якості вітчизняних інформаційних фахівців, консолідованій співпраці в напрямі ефективного подолання нормативно-правових колізій перехідного періоду реалізації освітніх реформ.

Ліцензування освітніх послуг у сфері вищої освіти: документний супровід

Гелеш Анна

Кафедра СКІД

НУ "Львівська політехніка"

Львів, Україна

angelesh1520@gmail.com

Debenture accompaniment of process of licensing is analysed in the sphere of higher education. An author investigates a concept «licensing», and also the list of documents that is given for the receipt of license is ratified by the Licensed terms. The special attention is spared to the list of necessary documents for the observance of skilled requirements that are fundamentally important in the process of licensing.

Ключові слова: ліцензування, ліцензійні умови, вища освіта, документний супровід.

ВСТУП

Однією з функцій державного управління, тобто одним із засобів впливу держави на учасників сфери вищої освіти є процес ліцензування. Відповідно до п. 6 ч. 1 ст. 1 Закону України «Про ліцензування видів господарської діяльності», ліцензування – «засіб державного регулювання провадження видів господарської діяльності, що підлягають ліцензуванню, спрямований на забезпечення реалізації єдиної державної політики у сфері ліцензування, захист економічних і соціальних інтересів держави, суспільства та окремих споживачів» [1]. У п. 15 ч. 1. ст. 1 Закону України «Про вищу освіту» визначено ліцензування як «визнання спроможності юридичної особи провадити освітню діяльність за певною спеціальністю на певному рівні вищої освіти відповідно до стандартів освітньої діяльності» [2, 3].

ОСНОВНА ЧАСТИНА

У 2015 р. Кабінет Міністрів України затвердив ліцензійні умови провадження освітньої діяльності закладів освіти, якими встановив нові організаційні, кадрові та

ліцензійні умови, зокрема, для вищих навчальних закладів [4]. Цим документом встановлюються єдині вимоги до провадження освітньої діяльності у сфері вищої освіти – на певному рівні вищої освіти за певною спеціальністю.

З метою забезпечення об'єктивності, прозорості процесу ліцензування та неупередженості при прийнятті рішень, прийнято постановою затверджено єдиний перелік документів, що подаються для отримання ліцензії, єдині форми заяв про видачу ліцензії та подачі документів до органу ліцензування для всіх суб'єктів здійснення освітньої діяльності.

Загалом, вимоги щодо забезпечення провадження освітньої діяльності у сфері вищої освіти класифіковано за такими критеріями, як: кадрові, технологічні, організаційні.

Кадрові вимоги щодо провадження освітньої діяльності у сфері вищої освіти є принципово важливими в процесі ліцензування. Кадрове забезпечення відповідної спеціальності складається з наявності науково-педагогічних (наукових) працівників з визначенням рівня їх наукової та професійної активності. Відповідно до пункту 5 приміток додатку 12 до Ліцензійних умов провадження освітньої діяльності закладів освіти [4] рівень наукової та професійної активності науково-педагогічного (наукового) працівника визначається за допомогою наявності переліку документів, що підтверджують такі показники:

- наявність наукової публікації у періодичному виданні, яке включено до наукометричних баз;
- наявність наукових публікацій у наукових виданнях, включених до переліку наукових фахових видань України, та/або авторських

свідоцтв, та/або патентів загальною кількістю п'ять досягнень;

- наявність виданого підручника чи навчального посібника, що рекомендований МОН, іншим центральним органом виконавчої влади або вченою радою закладу освіти, або монографії;
- наукове керівництво (консультування) здобувача, який одержав документ про присудження наукового ступеня;
- участь у міжнародному науковому проєкті/залучення до міжнародної експертизи, наявність звання «суддя міжнародної категорії»;
- проведення навчальних занять іноземною мовою (крім мовних навчальних дисциплін) в обсязі не менше 50 аудиторних годин на навчальний рік;
- робота у складі експертних рад з питань проведення експертизи дисертацій МОН або галузевих експертних рад;
- виконання функцій наукового керівника або відповідального виконавця наукової теми (проєкту), або головного редактора/члена редакційної колегії наукового видання, включеного до переліку наукових фахових видань України, або іноземного рецензованого наукового видання;
- керівництво студентом, який зайняв призове місце, або робота у складі організаційного комітету/ апеляційної комісії Міжнародної студентської олімпіади тощо;
- організаційна робота у закладах освіти на посадах керівника (заступника керівника) закладу освіти/факультету тощо;
- участь в атестації наукових кадрів як офіційного опонента або члена спеціалізованої вченої ради;
- присудження наукового ступеня доктора наук або присвоєння вченого звання професора;
- наявність авторських свідоцтв та/або патентів загальною кількістю два досягнення;

- наявність виданих навчально-методичних посібників/посібників для самостійної роботи студентів та дистанційного навчання;
- присудження наукового ступеня доктора філософії або присвоєння вченого звання доцента, або отримання документа про другу вищу освіту;
- керівництво студентом, який зайняв призове місце на I етапі Всеукраїнської студентської олімпіади (Всеукраїнського конкурсу студентських наукових робіт), або робота у складі організаційного комітету/журі Всеукраїнської студентської олімпіади тощо;
- організація студентської громадської (волонтерської) діяльності, яка має професійне спрямування;
- наявність науково-популярних та/або консультаційних та/або дискусійних публікацій з наукової або професійної тематики загальною кількістю три публікації;
- поєднання науково-педагогічної роботи та практичної фахової діяльності [4].

Таким чином, на основі викладеного матеріалу, ми можемо стверджувати, що процес ліцензування у сфері вищої освіти слід розглядати як уніфікований порядок підготовки документів.

ЛІТЕРАТУРА

- [1] Закон України «Про ліцензування видів господарської діяльності» / Відомості Верховної Ради України, 2015, № 23, ст.158.
- [2] Бахрушин В. Ліцензування освітньої діяльності – куди рухаємось? / Точка зору. Освітня політика. Портал громадських експертів. 13.08.2015.
- [3] Закон України «Про вищу освіту» // Відомості Верховної Ради (ВВР), 2014, № 37-38, ст. 2004.
- [4] Постанова Кабінету Міністрів України від 30.12.2015 р. № 1187 «Про затвердження Ліцензійних умов провадження освітньої діяльності закладів освіти».

Organization of electronic documents of the Lviv Regional Council

Myna Zhanna

*Department of Social Communications and Information
Activities
Polytechnic National University
Lviv, Ukraine
Zhanna.Shijaniuk@gmail.com*

Strypa Roman

*Department of Library and Bibliography
Ivan Franko National University of Lviv
Lviv, Ukraine
Stripa.miroslava@gmail.com*

Analyzes the establishment of regional council uniform procedure documentation management information and work with documents using modern automated systems, methodical management and monitoring compliance with the established order of the documents in subdivisions Regional Council.

Key words: Council, department, document, document flow, E-Governance, e-document flow, objectives, self-government, system Lotus Notes, functions.

INTRODUCTION

Lviv Regional Council is a local self-government body that represents common interests of territorial communities of villages, towns, cities within the powers defined by the Ukrainian Constitution and Ukrainian Law "On local self-government in Ukraine", other laws, as well as powers delegated by village, town and city councils.

Among topical issues that the Lviv Regional Council currently faces are improvement and unification of the processes of information receipt, acquisition, use, transfer and storage, which is the basis for information relations between local self-government bodies and administrative unit population. New requirements for search and analysis of information for decision-making aimed at solving the problems of local community's life and implementing its interests are put forward. Dissemination of information on local authorities activities is updated. In particular, the introduction of electronic document flow should be construed by councils and their executive bodies as a mandatory implementation of current tasks.

PRESENTING MAIN MATERIAL

Information and records management in Regional Council till January 2016 was entrusted to the Workflow and Archival Work Department, acting under Paperwork instructions as well as Council rules of procedure and national standards for organizational and administrative documents. The Department started its operation with journal keeping method, and in 2007 it moved to integrated system Lotus Notes and has used it up to now.

Lotus Notes are the client and server, respectively, of a collaborative client-server software platform sold by IBM.[1].

IBM Notes provides business collaboration functions, such as:

- email;
- Calendars;
- to-do lists;
- contacts management;
- teamrooms;
- discussion forums;
- file sharing;
- microblogging;
- instant messaging;
- blogs, and user directories.[1] .

Brief History. IBM Notes can also be used with other IBM Domino applications and databases. IBM Notes 9 Social Edition removed integration with the office software package IBM Lotus Symphony, which had been integrated with the IBM Lotus Notes client in versions 8.x.[1].

Lotus Development Corporation originally developed "Lotus Notes" in 1989 [1]. IBM bought the Lotus Corporation in 1995 and it became known as

the Lotus Development division of IBM. As of 2015 it forms part of the IBM Software and Systems Group under the name "IBM Collaboration Solutions"[1].

In January 2016 Provisions on the E-Governance and Document Flow Department of the Lviv Regional Council entered into force. The Department structure consists from the very Provisions and job descriptions of the department staff, approved by the Chairman of the Regional Council under the established procedure [3]. The main task of the Department is to establish at the Regional Council a unified procedure for documentation of management information and work with documents with the application of modern automated systems, to fulfill methodical management and monitor compliance with the established order of work with documents in Regional Council subdivisions. The main functions of the Department include implementation of orders issued by the Chairman and Chief of Staff of the Regional Council on matters within its competence, development of file register of the Regional Council, registration and record keeping, organization of document flow, compilation of files, their storage and preparation for transfer to the Archives unit or a person responsible for keeping the Regional Council archives [3]. Its functions also include implementing measures to reduce the volume of official correspondence within the Regional Council, enterprises, institutions and organizations belonging to the field of its management and a number of other that are prescribed in the organizational document.

Therefore, prospective measures for information and documentation improvement should include: systematization of information legislation provisions in general, specification of rules for work with information, information flows formation, implementation and use of information technologies. Special attention should be paid to the determination of information flows volumes of local self-government bodies. The E-Governance and Document Flow[3]. Department must tightly interact with the structural units of the Regional Council, local executive authorities, local self-governments, institutions and organizations of the region in terms of

obtaining under the established procedure documents, certificates, calculations and other materials necessary for the performance of the Department tasks, involvement of specialists from other departments to develop and implement measures carried out by the Department according to assigned duties.

ЛІТЕРАТУРА

- [1] IBMNotes:https://en.wikipedia.org/wiki/IBM_Notes
- [2] U. Yarka, Zh. Myna, O. Peleschyshyn, T. Bilushchak, "Best practices for creating documentation according to the standards of quality management based on ISO 9000", Managing the development of complex systems, 2016, № 27, pp. 162-169.
- [3] Zh.Myna, R. Strypa, "Primary objectives and functions of E-Governance and Document Flow Department of the Lviv Regional Council", Materials of 5-th International Scientific Conference ICS "Information, Communication, Society", Lviv, 2016, pp. 190-192.
- [4] Zh.Myna, U.Yarka, "Use and development of repositories to improve the quality of scientific communication", Materials of the International scientific conference of teachers, students and young scientists "Document through the ages: issues of documentation and information activities", Lviv: Ukrainian Academy of Printing, 2015, pp. 43-46.
- [5] Zh. Myna, A. Yanovska, O. Matviichuk, "Development of e-diplomacy in Ukraine: prerogatives and disadvantages", Materials of 4-th International Scientific Conference ICS "Information, Communication, Society", Lviv, 2015, pp. 142-143.
- [6] Zh. Myna, L. Baiko, A. Solomon, "Using the US experience in implementing e-government in Ukraine", Materials of 4-th International Scientific Conference ICS "Information, Communication, Society", Lviv, 2015, pp. 144-145.
- [7] Coucil [Electronic resource]. – Access mode: URL: http://www.oblrada.lviv.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=12&Itemid=9. – Title from the screen.

Обробка персональних даних у вищих навчальних закладах засобами електронних таблиць

Ткач Зоряна
Кафедра ПСУ
НУ "Львівська політехніка"
Львів, Україна
tkachzor@ukr.net

Вовк Наталія
Кафедра СКІД
НУ "Львівська політехніка"
Львів, Україна
gnatyska@gmail.com

The paper presents a brief description of the basic problems of personnel records management in higher education. Author presents the main advantages of using spreadsheets for accounting of staff.

Ключові слова: вищі навчальні заклади (ВНЗ), електронні таблиці, Microsoft Excel, облік, персональні дані, професорсько-викладацький склад (ПВС).

Провідні вищі навчальні заклади України налічують велику кількість науково-педагогічних працівників, в тому числі штатних, сумісників та викладачів з погодинною оплатою праці. Як приклад, НУ «Львівська політехніка» – найстаріший вищий технічний навчальний заклад України та Східної Європи. Університет складається з 15 навчально-наукових інститутів зі штатом близько 2000 науково-педагогічних

працівників та 500 навчально-допоміжного персоналу.

При такій чисельній кількості працівників ведення паперового документообігу спричиняє, перш за все, проблеми їх обліку. До інших проблем ведення кадрового діловодства [3] у ВНЗ варто віднести: упровадження чисельних кардинально нових законопроектів, що потребує великої гнучкості кадрової системи; великий обсяг оброблюваної інформації, на основі якої проводяться різноманітні звітні роботи; відсутність чіткого поділу документів на групи, що ускладнює процес пошуку необхідних даних [2]; недостатнє фінансування, що спричиняє неможливість закупити електронні БД.

Для подолання проблем обліку ПВС у ВНЗ варто застосувати різноманітні електронні таблиці (OpenOffice Calc., MS Excel, QuattroPro тощо).

	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N	O	P	Q	R	S	T	U	V	W	X
1	Кафедра соціальних комунікацій та інформаційної діяльності																							
2	Інститут	Каф	№	ПІП	НУЛП	Посада	Дата народження	Науковий ступінь	Вчене звання	Стаж	Держбюджет	Штатне сумісництво	Комерція	Навчальний рік			Наказ №, дата	Початок угоди	Закінчення угоди	Контракт	Наказ на ком.	Наказ на дог.	Пенсія	Супутні накази
3															16/17	17/18	18/19							
4	ІГСН	СКІД	1																					
5	ІГСН	СКІД	2																					
6	ІГСН	СКІД	3																					
7	ІГСН	СКІД	3																					
8	ІГСН	СКІД	4																					
9	ІГСН	СКІД	...																					
10	ІГСН	СКІД	...																					
11	ІГСН	СКІД	...																					
12	ІГСН	СКІД	15																					
13																								
14																								
15	Заповнено:																							
16	Штат:																							
17																								
18	бюдж. комер. ІПДО К б.шт.																							
19	Зав.каф.																							
20	Професор																							
21	Доцент																							
22	Ст.внкл.																							
23	Асистент																							
24	Всього																							

Рис. 1. Штатна книга, розроблена засобами MS Excel

Найбільшою популярністю користуються електронні таблиці в офісних пакетах [1]. Електронна таблиця – це комп'ютерний еквівалент звичайної таблиці, в комірках якої записані дані різних типів: тексти, дати, формули, числа.

Особливість табличних процесорів полягає в тому, що за допомогою їх можна не тільки вводити дані в комірки таблиць, редагувати і форматовувати їх, але й застосовувати формули для опису зв'язку між значеннями, що зберігаються в різних комірках. Розрахунок по заданих формулах виконується автоматично. Зміна вмісту якоїсь однієї з комірок призводить до перерахунку значень всіх комірок, які з нею пов'язані формульними відносинами, і тим самим при оновленні будь-яких даних, оновлення всієї таблиці відбувається автоматично. Застосування електронних таблиць спрощує роботу з даними і дозволяє одержувати результати без проведення розрахунків вручну чи спеціального програмування. Їх можна ефективно використовувати для: автоматичної обробки залежних один від одного даних; автоматизації підсумкових обчислень; аналізу табличних даних (виведення підсумків, створення зведених таблиць); ведення простих баз даних; обробки записів баз даних; підготовки табличних документів.

Одним з найпоширеніших засобів роботи з документами, що мають табличну структуру, є програма Microsoft Excel. Вона призначена для роботи з таблицями даних, переважно числових. При формуванні таблиць виконують введення, редагування і форматування текстових і числових даних, а також формул. Табличний процесор Microsoft Excel здатний задовольнити потреби фахівців кадрових служб.

Саме за допомогою програми MS Excel у відділі кадрового забезпечення Національного університету «Львівська політехніка» створено базу даних. Дана програма допомагає швидко і якісно проводити розрахунки як для окремої кафедри, так і для окремого інституту і для всього університету загалом [4]; вибирати та аналізувати дані для звітів; проводити обробку табличних даних. Excel надає можливість працювати зі списками (базами даних) – створювати, формувати і сортувати списки, проводити

пошук і вибір їх елементів за заданими критеріями.

На рис. 1. зображено прототип штатної книги, розробленої засобами MS Excel. Такий спосіб ведення традиційного штатного розпису дає можливість легкого пошуку необхідної інформації, формування різноманітних звітів, проведення аналізу тощо.

В результаті застосування електронних таблиць MS Excel користувачі отримують змогу: проводити чітке структурування даних з кадрової діяльності університету; форматування та упорядкування внесених даних; проведення складних аналізів та створення зведених таблиць; наочно за допомогою діаграм та графіків представляти зміни у кількісному та якісному професорсько-викладацькому складі університету; отримати хмарний доступ до книг за допомогою OneDrive або SharePoint; спільно працювати в реальному часі за допомогою Excel Online [6].

ЛІТЕРАТУРА

- [1] Білушак Т. Обробка даних засобами електронних таблиць у фінансовій діяльності ПП" Мережа-Сервіс Львів" / Т.Білушак, Сидорук З. // Матеріали V Міжнародної наукової конференції (ICS-2016). – Львів-Славське: Видавництво Львівської політехніки, 2016. – С. 304-305.
- [2] Вовк Н. Документний супровід формальних комунікацій в інформаційному середовищі / Наталія Вовк // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Сер. Історія / за заг. ред. І. С. Зуляка; редкол.: М. Алексієвець, Л. Алексієвець, М. Бармак [та ін.]. – Тернопіль : [ТНПУ], 2016. – Вип. 1, ч. 4. – С. 154–157.
- [3] Вовк Н. Основи сучасного діловодства / Н.Вовк. – Львів: Тріада-Плюс.– 2016. – 128 с.
- [4] Положення про конкурсний відбір претендентів на заміщення вакантних посад науково-педагогічних працівників НУ «Львівська політехніка»
- [5] Про вищу освіту: Закон України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>.
- [6] Microsoft Excel – Режим доступу: <https://products.office.com/uk-ua/excel>.

Законодавча та нормативна база регулювання документно-інформаційних комунікацій підприємства

Химиця Наталія
Кафедра СКІД
НУ «Львівська політехніка»
Львів, Україна
nhymytsa@gmail.com

Мельник Дарина
Кафедра СКІД
НУ «Львівська політехніка»
Львів, Україна
mandaryna.melnyk@gmail.com

This article describes a system of legislative and regulatory document information communications company. The main blocks of laws governing document-information communications company the defined. The hierarchy of regulations in the document-information communications now offered.

Ключові слова: інформація, документи, комунікації, документно-інформаційні комунікації, закони, нормативні акти, підприємство, управління.

Документно-інформаційні комунікації (ДІК) – визначальна складова стратегічного планування та розвитку підприємства. Система ДІК (система «документ – отримувач інформації») забезпечує створення, аналітико-синтетичне перероблення, зберігання, розповсюдження та використання документів як носіїв інформації. Функціонування ДІК підприємства регламентується законодавчими та нормативно-методичними документами на всеукраїнському та місцевому рівні.

Систему законодавчого та нормативного регулювання ДІК підприємства утворюють :

1. Законодавчі акти та нормативні документи, які регулюють відносини у сфері господарювання підприємства.
2. Законодавчі акти, які регулюють інформаційну діяльність.
3. Нормативно-правові акти з питань застосування електронного документообігу та електронного цифрового підпису.
4. Нормативно-правові акти щодо захисту інформації в телекомунікаційних системах.

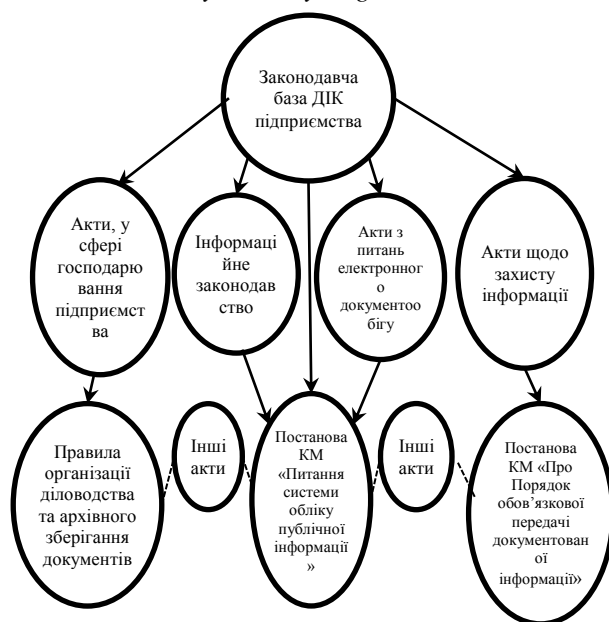

Рис. 1. Ієрархія нормативно-правових актів, що регулюють документно-інформаційних комунікацій підприємства

Загальні теоретичні питання організації документопотоків визначають законодавчі акти : «Про підприємництво», «Про підприємства в Україні», «Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб – підприємців», «Про господарські товариства», «Про дозвільну систему у сфері господарської діяльності» та «Про Перелік документів дозвільного характеру у сфері господарської діяльності». Перераховані нормативні документи регламентують управлінську діяльність підприємства та систему документів які супроводжують цей процес.

Другий важливий блок законодавчих актів – це закони, які регулюють інформаційну діяльність підприємства : Закон України «Про інформацію»,

Закон України «Про доступ до публічної інформації», Закон України «Про звернення громадян», Закон України «Про державну таємницю», Закон України «Про зв'язок», Закон України «Про рекламу», Закон України «Про захист інформації в автоматизованих системах», Закон України «Про захист персональних даних».

Міжрівневий (вертикальний) обмін інформацією в організації також регламентується : Правилами організації діловодства та архівного зберігання документів у державних органах, органах місцевого самоврядування, на підприємствах, в установах і організаціях, затверджені наказом Міністерства юстиції України 18.06.2015 р. №1000/5; Уніфікованою системою організаційно-розпорядчої документації, ДСТУ 4163-2003, Постановою від 14 квітня 1997 р. N 348 Про затвердження Інструкції з діловодства за зверненнями громадян в органах державної влади і місцевого самоврядування, об'єднаннях громадян, на підприємствах, в установах, організаціях незалежно від форм власності, в засобах масової інформації { Із змінами, внесеними згідно з Постановою N 26 (26-2011-п) від 19.01.2011 р. Окремі питання документування визначені Постановою Кабінету Міністрів України від 13 липня 2011 року № 740 «Про затвердження граничних норм витрат на копіювання або друк документів, що надаються за запитом на інформацію»; Постановою Кабінету Міністрів України від 21 листопада 2011 року № 1277 «Питання системи обліку публічної інформації» та Наказом Міністерства юстиції України від 26.05.2011 № 1434/5 «Про затвердження форм для подання запиту на отримання публічної інформації».

Нормативно-правові акти: «Про електронні документи та електронний документообіг» від 22.05.03. Редакція від 30.09.2015, «Про електронний цифровий підпис» від 02.05.2003р. Редакція від 28.06.2015 та Постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку засвідчення наявності електронного документа (електронних даних) на певний момент часу» від 28 жовтня 2004 р. № 1451, «Про затвердження

Положення про центральний засвідчувальний орган» від 28 жовтня 2004 р. № 1452, «Про затвердження Порядку застосування електронного цифрового підпису органами державної влади, органами місцевого самоврядування, підприємствами, установами та організаціями державної форми власності» від 28 жовтня 2004 р. № 1454 та «Про затвердження Порядку обов'язкової передачі документованої інформації» регламентують різні питання застосування електронного документообігу і електронного цифрового підпису.

Діяльність системи інформаційного забезпечення підприємництва, використання новітніх інноваційно-інформаційних систем, застосування клієнт-серверних технологій регламентують нормативно-правові акти щодо захисту інформації в телекомунікаційних системах :

- Закони України «Про Національну систему конфіденційного зв'язку»,
- Закони України «Про захист інформації в інформаційно-телекомунікаційних системах» (ІТС),
- Правила забезпечення захисту інформації в ІТС,
- Порядок координації діяльності установ і організацій незалежно від форм власності з питань запобігання, виявлення та усунення наслідків несанкціонованих дій щодо державних інформаційних ресурсів в ІТС.

Актуальна база законодавчих та нормативних актів про функціонування документно-інформаційних комунікацій забезпечує керівні структури підприємства релевантною інформацією.

ЛІТЕРАТУРА

- [1] О. А. Баранов, Інформаційне право України : стан, проблеми, перспективи — К. : СофтПрес, 2010. — 316 с.
- [2] В. А. Ліпкан, Систематизація інформаційного законодавства України : [моногр.] / В. А. Ліпкан, В. А. Залізняк ; за заг. ред. В. А. Ліпкана. — К. : О. С. Ліпкан, 2012. — 304 с.

Консолідований інформаційний ресурс вакансій Департаменту освіти і науки ЛОДА

Вільчинська Віра
Кафедра СКІД
НУ "Львівська політехніка"
Львів, Україна
vira.vilchinska.dk@gmail.com

Саврук Леся
Департамент освіти і науки
Львівська обласна державна адміністрація
Львів, Україна
lesya.savruk@gmail.com

This article discusses the problem of finding job in educational sphere in Lviv region. Today information on vacancies are difficult of access. Therefore invited to make consolidated information resource with a convenient interface for Educational Portal of Lviv. Finding a job in public institutions should be quickly and easily

Key words: vacancy, education, job search, consolidated resource, education institutions, convenient interface.

ВСТУП

На сьогодні актуальною є проблема з пошуком роботи, не так як з пошуком, а з вдалим працевлаштуванням.

Департамент освіти і науки Львівщини пропонує жителям області вакансії на певні посади у сфері освіти. Проте, є така проблема як розміщення на офіційному порталі розділу «Вакансії» зі зручним інформативним інтерфейсом.

Для забезпечення високої якості подання інформації на офіційному сайті Департаменту освіти і науки запропоновано консолідований інформаційний ресурс вакансій. Цей ресурс повинен забезпечити якісне та зрозуміле подання інформації про посаду, умови роботи та контакти освітньої установи, яка пропонує роботу.

ОСНОВНА ЧАСТИНА

У Національній стратегії розвитку освіти в Україні на 2012–2021 роки зазначено, що освіта – це стратегічний ресурс соціально-економічного,

культурного і духовного розвитку суспільства, поліпшення добробуту людей, забезпечення національних інтересів, зміцнення міжнародного авторитету й формування позитивного іміджу нашої держави, створення умов для самореалізації кожної особистості. Якісна освіта є необхідною умовою забезпечення сталого демократичного розвитку суспільства, консолідації усіх його інституцій, гуманізації суспільно-економічних відносин, формування нових життєвих орієнтирів особистості [4].

Проблема пошуку роботи здавалось би не така вже і актуальна, оскільки є безліч сайтів для пошуку роботи (rabota.ua, work.ua). Проте наявність інформації у цих ресурсах не завжди актуальна і достовірна.

У сфері освіти шукати роботу на таких сайтах важко, а особливо якщо це робота у селі чи невеликому містечку. Тому розміщення вакансій на освітньому порталі Львівщини зі зручним інформативним інтерфейсом може вирішити цю проблему. Оскільки, на сайті буде представлено інформацію про райони і населені пункти, назви освітніх закладів, які потребують працівників, посаду, умови роботи та контакти (табл.1).

Таблиця 1. Приклад вакансій на освітньому порталі Львівщини

Район	Назва навч. закладу	Посада	Ставка	Контакти
Мости-ський	Балицький НВК	Соц. педагог	0,5 ст	с.Баличі, вул. Зелена,38 Тел.:
		Муз. керівник	0,12 ст.	

		Гурток	6 год.	6-64-26
		Пр. психолог	0,5 ст.	Email: balychish@ukr.net

У таблиці показано приклад вакансій і як їх буде бачити користувач, вибравши необхідний район чи населений пункт. Адже на сьогодні цю інформацію подано у незручному вигляді (рис.1). Тому необхідно використати консолідований інформаційний ресурс для представлення вакансій на офіційному порталі освіти Львівщини.

За травень 2017 року :

- [Наявні вакансії станом на 1 травня 2017 року у Шегинівській ОТГ](#)
- [Наявні вакансії станом на 1 травня 2017 року у Стрийському районі](#)
- [Наявні вакансії станом на 1 травня 2017 року у Грабовецькій ОТГ](#)
- [Наявні вакансії станом на 1 травня 2017 року у Поприцькому ВПУ](#)
- [Наявні вакансії станом на 1 травня 2017 року у Пустомитівському районі](#)
- [Наявні вакансії станом на 1 травня 2017 року у м.Стрий](#)
- [Наявні вакансії станом на 1 травня 2017 року у Стрийському ВПУХУ](#)
- [Наявні вакансії станом на 1 травня 2017 року у Львівське училище фізкультури](#)
- [Наявні вакансії станом на 1 травня 2017 року у Угнівському аграрно-будівельному музеї](#)
- [Наявні вакансії станом на 1 травня 2017 року у Сервоньградському ВПУ №11](#)
- [Наявні вакансії станом на 1 травня 2017 року у Старосамбірському районі](#)
- [Наявні вакансії станом на 1 травня 2017 року у Давидівській ОТГ](#)
- [Наявні вакансії станом на 1 травня 2017 року у ЛОЦКЕТУМ](#)
- [Наявні вакансії станом на 1 травня 2017 року у Меденицькому професійному ліцеї](#)
- [Наявні вакансії станом на 1 травня 2017 року у НРЦ](#)

Ключові слова: ВНЗ вакансії підпорядковані установи

Рис. 1. Вакансії на офіційному сайті Департаменту освіти і науки

Для того, щоб знайти вакансії у певному районі користувач спочатку зберігає документ у форматі .doc і тоді може переглянути інформацію про наявні посади, але контактів навчального закладу переважно не вказано, що є основним недоліком. Адже вся інформація про вакансії повинна бути легкодоступною і консолідованою.

Згідно Закону України «Про освіту» педагогічну діяльність у навчальних закладах здійснюють педагогічні працівники, у вищих навчальних закладах третього і четвертого рівнів акредитації та закладах післядипломної освіти - науково-педагогічні працівники [5]. Тому важливо забезпечити можливість висококваліфікованим працівникам знайти роботу за спеціальністю у державних установах.

ВИСНОВКИ

Отже, для того, щоб вирішити проблему з пошуком роботи з закладах освіти у Львівській області необхідно створити консолідований ресурс зі зручним інформативним інтерфейсом на

офіційному сайті Департаменту освіти і науки Львівської обласної державної адміністрації (ЛОДА). Адже пошук роботи у державних установах повинен бути ефективним і якісним. Тому саме консолідований ресурс вакансій зможе зменшити не лише рівень безробіття, а й розвиток освіти і науки Львівщини.

ЛІТЕРАТУРА

- [1] О.В. Марковець, А.М. Пелешишин, Ю.В. Форкун, Д.В. Делечук “Інтелектуальні засоби організації сайтів шкіл на базі CMS DRUPAL”, Інформаційні системи та мережі: Вісник Національного університету «Львівська політехніка». – 2010. – № 689. –С.201-209.
- [2] Львівська обласна державна адміністрація : офіційний сайт. – Режим доступу : <http://loda.gov.ua/departament-osvity-i-nauky>
- [3] О. Марковець, К. Козловська “Створення консолідованого інформаційного ресурсу оцінювання якості надання адміністративних послуг в органах місцевого самоврядування” Вісник Національного університету "Львівська політехніка". – 2013. – № 771 : Комп'ютерні науки та інформаційні технології. – С. 160–167..
- [4] Освітній портал Львівщини : офіційний сайт. – Режим доступу : <http://osvitportal.loda.gov.ua/>
- [5] Про освіту : Закон України від 23.05.1991 №1060-XII / Верх. Рада України. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1060-12/page>

Використання методів розпізнавання історичних будівель

Худоба Богдан

Шаховська Наталія

Кафедра ICM

НУ "Львівська політехніка"

Львів, Україна

bohdan.khudoba@gmail.com

A lot of people use buildings as guide in unknown cities. In terms of feasibility it's clever to have application that can recognize building near at you and say you what is the building. This article describes methods and concepts which used in such systems. In general it's about methods to recognize image. Also article contains results of experiments for different conditions.

Ключові слова: розпізнавання зображень, життя міста.

ВСТУП

У період стрімкого розвитку інформаційних технологій цінність матеріальних ресурсів порівняно з інформаційними суттєво знизилась. Суспільству важливо отримати знання про певний об'єкт, проте значна частина часу відводиться на способи опрацювання інформації про нього. Здебільшого найкраще сприймається візуальна інформація.

У міських районах будівлі часто використовуються як орієнтири для локалізації. Надійне та ефективне розпізнавання будівель має вирішальне значення для забезпечення цієї функціональності. Програмний засіб, який розпізнає зображення споруд, користува-тиметься особливою популярністю серед туристів, адже вони зможуть дізнатися, біля якої архітектурної пам'ятки чи важливого закладу вони знаходяться, крім цього отримати достовірну коротку інформацію про цю будівлю. Також такий програмний продукт буде корисним і для мешканців, які погано орієнтуються в окремих місцевостях, або ж хочуть дізнатись інформацію про об'єкт в режимі реального часу.

АНАЛІЗ МЕТОДІВ РОЗПІЗНАВАННЯ ІСТОРИЧНИХ БУДІВЕЛЬ

Метою роботи є створення системи, яка дозволить за допомогою додатку на телефоні дізнатися, що за будівля стоїть поруч. Для розпізнавання зображення створено клієнт-серверну аплікацію. Першою задачею, яка поставлена перед розробниками, є оптимізація передачі даних, а саме стискання зображення перед передачею на обробку до сервера.

Перед тим як виконувати розпізнавання повинен пройти перший етап обробки зображення, а саме – кластеризація.

Задача кластеризації зображення дозволить виділити об'єкти по групах і дізнатися чи відноситься об'єкт до групи, яку на наступному етапі ми будемо розпізнавати.

Cloud Vision API – один з сервісів від компанії Alphabet, який виконує кластеризацію об'єктів за групами. Основною перевагою цього сервісу є те, що його використовує велика кількість систем, завдяки чому він навчається. Це дало змогу досягати високого рівня точності кластеризації.

На наступному етапі розв'язуємо задачу розпізнавання зображення. В області обробки зображень і комп'ютерного зору концепція виявлення особливостей відносяться до способів, які спрямовані на опрацювання окремих точок, неперервних кривих або з'єднаних областей зображення і прийняття рішень про визначення типу зображення.

Будь-які два зображення пов'язані між собою гомографією. Це має безліч практичних застосувань, таких як виправлення зображень або обчислення кіноапаратом обертання і переміщення між двома

зображеннями. Розрахункова матриця гомографії може бути використана для навігації, для додавання моделей з 3D об'єктів в зображення або відео, так що вони відмальовуються з правильної сторони, і, як видається, були частиною оригінальної сцени.

Одним із методів розпізнавання зображень є метод відповідності гістограм. Цей метод будує гістограму насичення точок на екрані і здійснює перетворення зображення таким чином, щоб його гістограма відповідала гістограмі малюнка-оригіналу. Одним із різно-видів методу відповідності гістограм є метод розпізнавання зображень, в якому зазначена гістограма розподілена рівномірно [1].

Отже, відповідність гістограм можна використовувати для порівняння двох зображень. Також цей метод може бути корисний для нормалізації двох зображень, коли зображення одного об'єкту були зроблені з природним освітленням, і воно порівнюється із зображенням того ж об'єкту, але з штучним освітленням. Також нормалізація використовується, коли зображення зроблені в різну пору дня.

Шаблон відповідності являє собою метод цифрової обробки зображень для виявлення невеликих частин зображення, які відповідають шаблону зображення [2]. Для шаблонів без сильної деталізації (панорамних з певним дрібними деталями), або для того, коли основна частина шаблону зображення є зображенням відповідності, підхід на основі відповідності шаблону може бути ефективним. Цей метод потенційно може використати велику кількість елементів для вибірки, а також можна зменшити кількість елементів вибірки за рахунок масштабування зображення до меншого розміру. Основним завданням методу є підбір коефіцієнтів моделі порівняння зображень таким чином, щоб уникнути втрати важливих елементів зображення і щоб пошук відповідних елементів не перевищував можливий поріг очікування.

ПРАКТИЧНА РЕАЛІЗАЦІЯ

Для порівняння ефективності алгоритмів розпізнавання використовувалось зображення Національного Університету "Львівська Політехніка", зроблені під різними ракурсами і різний період дня. Оцінкою ефективності алгоритму є коефіцієнт кореляції, який може набувати значення від -1 до 1. Варто зазначити, що для еталонного

зображення обрано велике зображення, яке включає саму будівлю і елементи, які знаходяться поруч. Також роздільна здатність малюнка-оригіналу є значно вищою, ніж малюнків об'єктів, які розпізнаються. Це дасть перевагу при розпізнаванні об'єктів з великою роздільною здатністю, а якщо роздільна здатність малюнка об'єкта значно нижча, то цей малюнок завжди можна масштабувати.

При дослідженні використовувались алгоритми: відповідність гістограм, відповідність шаблонів, відповідність особливостей разом з гомографією. Результати порівняння методів подані в Таблиці. 1.

Таблиця. 1. Результати досліджень

Умови	Метод	Коефіцієнт кореляції
Зображення, зроблені під нахилом	Гістограм	0.391
	Шаблону	-0.025
	Особливостей	0.274
Присутні інші об'єкти на зображенні	Гістограм	0.121
	Шаблону	0.536
	Особливостей	0.365
Зображення зроблені в темряві	Гістограм	0.31
	Шаблону	0.154
	Особливостей	0.261

Найстабільнішим за визначених умов є метод відповідності особливостей. Але метод відповідності гістограм показав себе найкраще для зображень, зроблених під кутом, а метод відповідності шаблонів – коли присутні додаткові об'єкти на зображенні.

Поєднання цих концепцій в одній системі дасть змогу підвищити точність розпізнавання зображень, оскільки кожна концепція має свою перевагу в певній ситуації.

Висновки. Проаналізовано концепції розпізнавання зображень. Виділено переваги кожної з них. Досліджено важливість розробки системи розпізнавання зображень та спосіб впровадження цієї систем.

ЛІТЕРАТУРА

- [1] Gonzalez, Rafael C.; Woods, Richard E. (2008). Digital Image Processing (3rd ed.). Prentice Hall. p. 128. ISBN 9780131687288.
- [2] R. Brunelli, Template Matching Techniques in Computer Vision: Theory and Practice, Wiley, ISBN 978-0-470-51706-2, 2009.

Проблеми класифікації управлінських документів: дослідження та перспективи

Лісіна Світлана
Кафедра СКІД
НУ "Львівська політехніка"
Львів, Україна
svitiva@gmail.com

Гець Богдан
Кіричук Юрій
Кафедра СКІД
НУ "Львівська політехніка"
Львів, Україна
thegamebodik@gmail.com, Gabsshys@gmail.com

The problems of classification of administrative documents and highlights the main aspects of the creation of classification systems.

Ключові слова: управлінський документ, класифікація документів, класифікаційна ознака, уніфіковані форми документів.

ВСТУП

Актуальність теми обумовлена тим, що на сьогоднішній день існує проблема класифікації управлінських документів попри розуміння можливостей і шляхів удосконалення документа як форми фіксації та передавання інформації, як форми особистих та офіційних відносин, як форми збереження первинної інформації для наступного відображення історії суспільства. В Україні інформація належить до основних ресурсів, які використовує будь-яка установа, і до 85 відсотків інформаційних ресурсів установ складають управлінські документи, що дозволяє нам говорити про те, що значення класифікації для успішної діяльності повинне займати провідну роль.

Авторами найбільш фундаментальних робіт, присвячених аналізу поняття «класифікації документів», є Г. Н. Швецова-Водка [9], С. Г. Кулешов [5; 6], В. В. Бездрабко [1; 2], Н. М. Кушнарєнко [7]. Головним підсумком вивчення проблеми класифікації документів став висновок про необхідність побудови класифікації згідно з функціями установи.

В умовах реорганізації системи державного управління, «Державний класифікатор управлінської документації» (ДК 010–96) (далі – ДКУД), є номенклатурним переліком назв

уніфікованих форм документів (УФД) із унікальним кодовим позначенням. Згідно з призначенням класифікатор сприяє однозначному визначенню назв УФД, їх реєстрації, обліку, систематизації, змісту у кожному класі документації, забезпеченню автоматизованого пошуку документів. Відповідно до ДКУД, основними класами уніфікованої системи документації є: організаційно-розпорядча (кодове позначення – 02), первинно-облікова (03), банківська (04), фінансова (05), звітно-статистична (06), планова (07), ресурсна (08), торговельна (09), зовнішньоторговельна (10), цінова (13), бухгалтерсько-облікова (18), словниково-довідкова (21) та інші. Схема розгортання класифікації управлінської документації у межах ДКУД – ієрархічна, а системи документації – семантична.

Наразі ДКУД вимагає внесення змін і доповнень систем документації. Їх теоретичне освоєння та практичне удосконалення є однією з найактуальніших завдань управлінського документознавства. Проте, як зазначає О.М. Загорецька, через відсутність останніми роками фінансування, припинено ведення ДКУД [3, С.29]. Незважаючи на існуючі невідповідності, розроблення на впровадження ДКУД стало важливим досягненням у сфері класифікації управлінської документації.

Заслужують уваги також численні пропозиції класифікації управлінської документації, пропонувані у навчальних посібниках із діловодства, управлінського документознавства [2, С.21]. Класифікуючи документи на рівні установи, автори чітко

дотримуються принципу практичної націленості пропонуваніх ознак із метою реалізації організацією функційного призначення. Зауваги про це знаходимо у В. В. Бездрабко, С. Г. Кулешова та ін. [2, С.68–69; 5]. Набір ознак є типовим для традиції класифікування документів у межах установи.

Іншим нормативним документом, що закріплює класифікаційні схеми документів, є «Перелік типових документів, що створюються в діяльності органів державної влади та місцевого самоврядування, інших установ, організацій і підприємств, із зазначенням термінів зберігання документів» [8].

Заслужують уваги також численні пропозиції класифікації управлінської документації, пропонувані у навчальних посібниках із діловодства, управлінського документознавства [4, 6, 7, 9]. Напрацьовано різні схеми поділу управлінської документації, зумовлені вибором ознак класифікації: за видом матеріальної основи та форми носія: паперові, дискові, плівкові; кількістю порушуваних питань: прості та складні; особливістю організації обігу: внутрішні, вхідні, вихідні; строками виконання: термінові, дуже термінові, безстрокові; рівнем доступу: загальнодоступні, для службового користування, таємні, цілком таємні; послідовністю створення: оригінал, копія, витяг із документа, дублікат; строками зберігання: тимчасового, тривалого, постійного та інші. Наведені приклади групування документів є однорівневими, тобто такими, які не мають більше одного рівня поділу, а отже й різнорівневих класифікаційних рядів. Основою для формування в установі документів у справи виступає їх тематика, предметна чи поглиблена семантична характеристика. Підставою для об'єднання видів документів у класи управлінської документації слугує зміст документної інформації [6, С.17]. Незважаючи на інтенсивність пошуку відповідей на практичний виклик потреб класифікування, систематизації документів і множину пропозицій, однозначного розв'язку бути не може. Це пояснюється складністю розроблення єдиних теоретичних і методологічних засад для класифікації розмаїття існуючих документів. Прикладом подібної є

класифікація систем документації, запропонована С. Г. Кулешовим, яка ділить документи таким чином – базові, інфраструктурні та дисциплінарні [5, С.131]. Попри неповноту переліку систем документації, запропонована науковцем класифікація належить до найбільш обґрунтованих.

Отже, класифікація на сьогоднішній день є особливо значущою у науково-прикладному та теоретико-фундаментальному аспекті. Вона дає основу для подальшої диференціації і поділу документів та визначає їх специфіку. Насамперед, класифікація допомагає нам зорієнтуватися у задокументованій інформації і використовувати цю інформацію значно ефективніше.

ЛІТЕРАТУРА

- [1] В. Бездрабко, Управлінське документознавство, К., 2007, 174 с.
- [2] В. Бездрабко, Управлінське документознавство, Класифікація документів, здобутки і нагальні завдання, Київ : Четверта хвиля, 2006, 208 с.
- [3] О. Загорецька, «Нормативне та методичне забезпечення організації діловодства й архівної справи в Україні», Секретар-референт, № 3, с. 29, 2006.
- [4] М. Комова, Документознавство, навч. посібн., Львів: Тріада плюс, 2007, 296 с.
- [5] С. Кулешов, Документальні джерела наукової інформації, поняття, типологія, історія типологічної схеми, Київ : Укр ІНТЕІ, 1995, 190 с.
- [6] С. Кулешов, Управлінське документознавство, Київ : ДАККіМ, 2003, 57 с.
- [7] Н. Кушнарєнко, Документоведение, Киев: Знання, 2000, 486 с.
- [8] Г. Портнов, С. Сельченкова, В. Ляхоцький, І. Матяш, Перелік типових документів, що створюються в діяльності органів державної влади та місцевого самоврядування, інших установ, організацій і підприємств, із зазначенням термінів зберігання документів, УДНДІАСД. – Київ, 1997, 255 с.
- [9] Г. Швецова-Водка, Типологія документа, Рівн. держ. ін-т культури, Київ: Кн. палата України, 1998, 80 с.

Електроні енциклопедії: сучасність та перспективи

Лісіна Світлана

Кафедра СКІД
НУ "Львівська політехніка"
Львів, Україна
svitiva@gmail.com

Мартинюк Катерина

Кафедра СКІД
НУ "Львівська політехніка"
Львів, Україна
kateryna.martyniuk.dk.2016@gmail.com

The article reviews the basic principles and features of electronic encyclopedias with their predominance of paper publications and development prospects.

Ключові слова: електронна енциклопедія, ЕСУ, електронна версія друкованого видання, wiki-технології.

ВСТУП

Сьогодні Інтернет – найбільше джерело інформації, яким користуються більшість членів суспільства. Незважаючи на те, що до наших послуг пропонується велика кількість інформаційних ресурсів у всесвітній мережі, не всі вони є інформативними та не завжди відповідають потребам користувача. Серед них гідне місце займає електронна енциклопедія, як еталон знання. Тому найчастіше за довідковою інформацією звертаються до електронних енциклопедій.

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕНЬ

На документному ринку України, віднедавна поряд із традиційними друкованими виданнями з'явилися електронні. Державний стандарт України визначає електронне видання як об'єкт інтелектуальної власності, що пройшов редакційно-видавниче опрацювання, має вихідні дані, містить інформацію, призначену для розповсюдження, й оформлений за державними стандартами [1,с.2]. Таке видання потребує технічних засобів для його використання.

У різних країнах світу в останні десятиліття розпочався бурхливий процес створення

електронних енциклопедій, зокрема тих, що є мультимедійними аналогами друкованих видань, і тих, які існують у вигляді самостійних ресурсів в мережі Інтернет або окремо на CD- або DVD-носіях. Такі електронні видання виявляють помітну тенденцію до якісного удосконалення не лише з технічного боку, а й з точки зору контенту – науково достовірних, точних, апробованих фактів [4,с.188].

«Відкритий доступ» до енциклопедичних публікацій в Інтернеті означає, що їх можна читати, завантажувати, копіювати, поширювати, роздруковувати, досліджувати, приєднувати до повних текстів відповідних статей, використовувати для складання покажчиків, вводити як дані в програмне забезпечення або використовувати для інших цілей за відсутності фінансових, правових і технічних перешкод, за винятком тих, які регулюють доступ до самого Інтернету [2, с. 31–32].

Стрімкий розвиток інтернет-енциклопедій став можливим завдяки появі wiki-технології, яка представила методи, що підходять для створення проектів енциклопедичного характеру, та інструментарій, який сприяє швидкому розвитку енциклопедичних документів. Нині за допомогою wiki-технології побудовано більшість інтернет-енциклопедій, як універсальних, так і вузькоспеціалізованих.

Саме енциклопедії подають визначення основних даних про галузі знань, події, факти, особистості та ін. Електронна енциклопедія розглядається як база даних, що містить систематизоване зведення знань з однієї, декількох або всіх галузей знань. Електронна енциклопедія - це енциклопедія, діюча у Web-середовищі. Такі енциклопедії поділяються на дві

групи: енциклопедії, написані колективом авторів і є аналогом паперової енциклопедії, тільки перенесеної на Web-сервер; енциклопедії, які створюються читачами і користувачами Інтернету відповідно до правил окремо взятого проекту. Основним об'єктом, який об'єднує всі різноманітні масиви енциклопедичної інформації, є стаття, яка, зазвичай, ідентифікується за допомогою заголовного слова (заголовним словом може бути звичайне слово або словосполучення, термін, власне ім'я і т. д.) [6, с. 30].

Створення електронних енциклопедій складається з декількох значущих/суттєвих етапів:

1. Семантична обробка повнотекстової електронної інформації з метою виявлення основних елементів структури.

2. Безпосереднє формування словникової частини, яка складається зі статей до понять, виявлених на першому етапі, з використанням сучасних інформаційних технологій.

3. Розміщення електронного словника у спеціалізованих галузевих бібліотеках, з метою надання доступу до нього фахівців галузі та інших користувачів.

4. Поповнення електронної енциклопедії новими термінами та новим змістом вже присутніх в ній термінів [3, с.52].

Як зазначає Наталія Черниш [5], серед універсальних енциклопедій безсумнівним авторитетом у читачів нашої країни користується «Енциклопедія сучасної України».

«Енциклопедія Сучасної України» – перша українська онлайн-енциклопедія. Електронне видання охоплює всі сфери буття України – від географічного положення, природи, історії, політичного устрою, економіки й промисловості, науки, культури, мистецтва, літератури до спорту й молодіжної субкультури.

«Internet Encyclopedia of Ukraine» – енциклопедія, мета якої бути повним джерелом інформації англійською мовою про Україну, її історію, народ, географію, суспільство, економіку та культуру.

В українській спадщині з'явилася низка галузевих електронних енциклопедій – «Фармацевтична енциклопедія», «АгроСенс» та інші.

Нині пріоритетність розвитку електронних енциклопедій не викликає жодних сумнівів і перебуває в центрі уваги українських фахівців з інформаційних технологій та інших галузей знань, які здатні створити й запропонувати суспільству якісне енциклопедичне видання.

ВИСНОВКИ

Таким чином, в сучасному інформаційному просторі України представлено і багато інших електронних енциклопедій, покликаних задовольнити потреби різноманітних категорій читачів. Безперечно, у майбутньому електронні ресурси переважатимуть над друкованими та забезпечуватимуть інформаційні потреби користувачів у актуальній, оперативній інформації, однак навряд чи остаточно витіснять традиційні енциклопедії.

ЛІТЕРАТУРА

- [1] ДСТУ 7157:2010, Видання електронні: Основні види та вихідні відомості, Київ, 2010, С. 2.
- [2] В. Копанєва, «Бібліотека та мережева інформація» Вісник Книжкової палати, 2007, № 2, С. 31–36.
- [3] С. Лісіна, «Українські електронні енциклопедії як компонент типових електронних інформаційних ресурсів», Інформація, комунікація, суспільство : матеріали I Міжнародної наукової конференції ІКС-2012, Львів, 2012. – С.52-53.
- [4] Українські електронні енциклопедичні видання, НАН України, Київ, 2015, С.188.
- [5] Н.І. Черниш, Редагування енциклопедичних видань: теорія і практика, Львів, 2015.
- [6] S. Lisina, «Reference information on the Internet (Ukrainian electronic encyclopedia as an information resource)», Biblioteka Ksiązka Informacja Internet, 2012, Lublin, 2013, S.30.

Електронна демократія та електронне урядування

Надання електронних послуг у контексті електронної ідентифікації в Україні

Лаба Оксана

Кафедра документознавства та ІД
Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу
Івано-Франківськ, Україна
laba_oksana@mail.ru

The basic methods of electronic identification are described. The practical aspects of the implementation of electronic identification in electronic information resources of public authorities are analyzed. The main trends in the development of electronic identification in Ukraine are identified.

Ключові слова: електронна ідентифікація, BANK ID, електронні інформаційні ресурси, електронний цифровий підпис.

Нинішній Уряд України активно проводить програму реформ, які спрямовують країну шляхом європейської інтеграції до відкритої та прозорої демократії. Електронне урядування визначено як один з найважливіших інструментів для досягнення цієї мети. Саме це й зумовило актуальність даного дослідження.

Впровадження електронного урядування передбачає електронну взаємодію державних організацій між собою, з бізнесом та з населенням [3]. Електронна взаємодія з фізичними та юридичними особами відбувається нині, зокрема, у формі надання електронних послуг центрами надання адміністративних послуг та іншими державними органами, з одного боку, а також подання електронних запитів та звернень до державних органів фізичними та юридичними особами, з іншого боку.

Електронна взаємодія фізичних та юридичних осіб з державними органами неможлива без електронної ідентифікації особи, яка подає електронний запит чи звернення, здійснює подання чи підписання петиції до влади чи замовляє адміністративну послугу в електронній формі. Значну увагу питанням електронної ідентифікації приділяють такі науковці як О. В. Ємелін [1], А. О. Мелашенко [5], , Т. М.

Шаповалова [8], технічні аспекти ідентифікації в інформаційних системах досліджував В. Г. Іванов [2].

Для аналізу можливостей замовлення адміністративної послуги в електронній формі заходимо на офіційний сайт Центру надання адміністративних послуг м. Івано-Франківська (далі – ЦНАП). ЦНАП пропонує різні види ідентифікації громадян, а саме Bank ID та авторизація через персональний кабінет. Для ідентифікації за допомогою персонального кабінету потрібно ввести номер мобільного телефону та пароль для входу. Після цього можна замовляти електронні послуги.

Якщо обрати на сайті ЦНАП спосіб ідентифікації Bank ID, то бачимо, що насправді реалізовано кілька технологій ідентифікації, зокрема, ідентифікація по IDcard та по електронному цифровому підпису. Незрозуміло, чому всі ці технології названі на сайті Bank ID, адже вони не завжди вимагають використання банківської системи.

Для ідентифікації з допомогою банківських інформаційних систем запропонований перелік з п'яти банків, що підтримують цю послугу. Слід зауважити, перелік банків на сьогодні є невеликий порівняно з кількістю банківських установ, представлених на ринку України. Кожен користувач системи інтернет-банкінгу може здійснювати ідентифікацію через Bank ID. Для цього треба ввести дані для входу в інтернет-банк, підтвердити дію через пароль, надісланий на номер мобільного телефону, та зареєструватися для Bank ID. Після реєстрації дані з банківської системи передаються до ЦНАП і користувач має можливість отримувати адміністративні послуги від зазначеного державного органу.

Слід зазначити, що у межах реалізації Комплексної програми розвитку фінансового сектору України до 2020 року Національний банк затвердив у вересні 2016 року порядок функціонування Єдиної національної системи електронної дистанційної ідентифікації фізичних і юридичних осіб Bank ID. Цим порядком урегульована взаємодія банків із системою Bank ID НБУ та суб'єктами надання адміністративних послуг. Сподіваємось, що нормативне регулювання цього процесу з боку НБУ матиме позитивний вплив на розвиток електронної ідентифікації за допомогою використання банківської системи в Україні.

Крім того, електронна ідентифікація може відбуватися з використанням електронного цифрового підпису (далі – ЕЦП). Для цього може використовуватися ЕЦП, отриманий у Державній фіскальній службі України. Варто зауважити, що ЕЦП може виготовлятися також іншими організаціями, зокрема, банківськими установами та іншими акредитованими центрами сертифікації ключів. Для здійснення електронної ідентифікації слід вибрати файл електронного ключа, з якого буде зчитуватися інформація, а також ввести пароль ЕЦП. Далі відбудеться передача даних особи – власника ЕЦП до ЦНАП. Слід додати, що при виготовленні ЕЦП особа погоджується на передачу персональних даних третім сторонам – суб'єктам електронної взаємодії. Після цього уможливилося замовлення електронних послуг, реєстрація на прийом до посадових осіб, подання електронних запитів тощо.

Заснування Центру надання адміністративних послуг в м. Івано-Франківськ відбулося ще в 2010 році, однак надання електронних послуг активізувалося в останні роки, що зумовлено удосконаленням нормативно-правового забезпечення впровадження електронного урядування в Україні, а також стрімким розвитком сучасних інформаційних технологій, які уможливлюють використання сучасних

технічних та програмних засобів для електронної ідентифікації громадян.

ЛІТЕРАТУРА

- [1] А. Емелин, “Основные подходы к использованию электронной подписи при заключении на финансовом рынке договоров с физическими лицами”, Деньги и кредит, vol. 9, 2015, https://www.cbr.ru/publ/MoneyAndCredit/emelin_09_15.pdf.
- [2] В. Іванов, “Ідентифікація користувачів інформаційних систем: аналіз і прогнозування підходів”, Системний аналіз. Інформатика. Управління (САІУ–2012), матеріали III Міжнар. наук.-практ. конф., м. Запоріжжя, 14-16 берез. 2012. Запоріжжя: КПУ, 2012, pp. 127-128.
- [3] О. Лаба, “Внедрение электронного правительства в Украине в контексте использования новых информационных технологий электронного делопроизводства,” Science, engineering and technology in the context of globalization: paradigmatic characteristics and problems of integration , Materials of the international scientific conference on October 28–29, 2015, pp. 38–41, 2015.
- [4] О. Лаба, “До питання електронної ідентифікації в Україні”, Інформація та документ у сучасному науковому дискурсі, збірник наукових статей. Івано-Франківськ, 2017, pp. 59-70.
- [5] А. Мелашенко, “Електронна ідентифікація як елемент електронних бізнесів”, Електронне діловодство, монографія. Київ, 2013, <http://dm.dep145.org.ua/node/6>.
- [6] С. Румянцева, “Запровадження BANK ID в Україні”, Цінні папери України, vol. 13-14, 2016, http://www.securities.org.ua/securities_paper/review.php?id=909-910&pub=7471.
- [7] Центр надання адміністративних послуг м. Івано-Франківська [web-site], <http://www.cnar.if.ua>.
- [8] Т. Шаповалова, “Електронна ідентифікація громадян у контексті проблеми формування системи електронних адміністративних послуг”, матеріали III наук.-практ. семін., Дніпропетровськ, 30 берез. 2015.

ОСББ як громадська організація: проблеми функціонування

Горбач Олександр

*Кафедра політології та міжнародних відносин
НУ "Львівська політехніка"
Львів, Україна
Gorbachon@gmail.com*

Ключові слова: Об'єднання співвласників багатоквартирного будинку (ОСББ), громадська організація, реформа

ВСТУП

На сьогоднішній день в Україні сформовано велику кількість громадських організацій, які проводять свою діяльність у різних сферах життєдіяльності суспільства. Сьогодні громадською чи волонтерською діяльністю в Україні здивувати важко. Самовіддані люди на добровільних засадах допомагають державі практично у кожній сфері: соціальна робота з переселенцями та піклування про їхніх дітей, правова допомога воїнам АТО та їхнім сім'ям, допомога воїнам на передовій харчами, засобами першої необхідності та спорядженням тощо.

Динаміка розвитку громадських організацій є не стабільна. Поштовхами до активізації та утворення нових організацій служать суспільні потрясіння. Зокрема такими були майдани 2004 та 2014 років. У ці періоди, як свідчить статистика, ми можемо спостерігати значний ріст утворення нових громадських організацій. До того ж сфера їх діяльності є дуже різнобічною та охоплює практично всі сфери життєдіяльності держави.

Окремою групою громадських організацій є Об'єднання співвласників багатоквартирного будинку (ОСББ), які поступово змінюють радянську систему управління житлом. Стара і зашкатує система впродовж десятиліть довела свою неефективність і потребує кардинальної реформи. Для реалізації житлово-комунальної реформи напрацьовано Закон України «Про об'єднання співвласників багатоквартирного будинку», який визначає основною метою

створення ОСББ «забезпечення і захист прав його членів, належного утримання та використання неподільного і загального майна, забезпечення своєчасного надходження коштів для сплати всіх платежів, передбачених законодавством та статутними документами» [2]. ОСББ є юридичною особою, яка має печатку із своїм найменуванням, розрахункові рахунки в установах банку, може здійснювати господарську діяльність та укласти угоди з фізичними чи юридичними особами. Проте ОСББ залишається громадською неприбутковою організацією «і не має на меті одержання прибутку для його розподілу між членами об'єднання» [2].

ОСББ – це тип громадської організації, яка має свої особливості, що відрізняють об'єднання від класичної громадської організації. Порівняльний аналіз ГО та ОСББ за окремими критеріями свідчить про наступне:

- **боротьба за владу відсутня в ГО і ОСББ** – це єдиний критерій, який об'єднує ГО і ОСББ та вирізняє організації від політичної партії;
- **участь в організації:** в ГО беруть участь усі бажаючі незалежно від місця проживання, ідеології тощо; участь в ОСББ можуть брати лише мешканці одного багатоквартирного будинку;
- **членство в організації:** в ГО членство є добровільним; членами в ОСББ стають усі мешканці багатоквартирного будинку на основі голосування за принципом більшості;
- **віковий критерій:** в ГО беруть участь як правило активна частина молоді, ще не обтяжена побутовими завданнями і готова

віддати власний час і сили для вирішення суспільних проблем; членами в ОСББ є всі верстви населення;

- **критерій активності:** в ГО усі члени - це активні представники суспільства, які об'єднуються для вирішення суспільних проблем; членами в ОСББ стають усі мешканці багатоквартирного будинку на основі лідерства активних представників цього будинку, на яких лягає тягар управління ОСББ;
- **сфера діяльності:** в ГО основною сферою може бути будь-яка сфера життєдіяльності суспільства (культура, медицина, волонтерська діяльність, вирішення комунальних проблем, безпека, боротьба з корупцією тощо), в ОСББ основною сферою діяльності є господарське обслуговування будинку.

Основними проблемами житлово-комунальної сфери є зношений житловий фонд, «відсутність дієвого механізму прийняття рішень в багатоквартирному будинку, відсутність ринку управління житловою нерухомістю, монополія житлово-комунальних підприємств» [1, с. 11].

Радянський колективізм довів свою неефективність, але найбільше шкоди зробив у свідомості українців. Сьогодні напрацьовано правову базу, яка регламентує діяльність ОСББ, масу допоміжної літератури, яка пояснює правові аспекти. У такій літературі можна знайти рекомендації з організаційно-правових основ діяльності ОСББ, пояснення про форми системи управління, поради по економічно-фінансовому управлінні та обліку житлової нерухомості. Актуальною темою також є технічне обслуговування багатоквартирних будинків та прибудинкової території. Проте, у жодній книзі чи статті нема пояснень як змінити свідомість, спотворену радянською системою, як змінити усвідомлення «Колективне – це нічیه» - на усвідомлення «Колективне – це наше».

Ще однією проблемою функціонування житлово-комунальної сфери сучасного українського міста є політизація міської господарки. До прикладу, у 2016 році львів'яни стали заручниками політичних баталій львівського міського голови та київської влади, через що загострилася проблема вивезення сміття з території міста, яке опинилося під загрозою екологічного лиха.

Отже, громадські організації здійснюють благодійну діяльність та суспільний контроль за діями влади. Вони наділені моральним правом контролювати владу, оскільки нинішня держава, яка потребує кардинальних реформ у всіх сферах, самотійно не здатна розв'язати соціальні проблеми та не володіє достатнім потенціалом для цього.

Слід зазначити, що попри зростаючу роль громадських організацій в облаштуванні міста, в Україні залишається надзвичайно гострою житлово-комунальна реформа, реалізація якої є вкрай слабкою. Суттєвою перешкодою налагодження колективних господарств є спотворена громадська свідомість мешканців. Але громади, які створили ОСББ стикнулися із низкою проблем, що самотійно вирішити не в змозі. Отже, на сьогоднішній день для ефективної роботи житлово-комунального господарства є необхідною тісна співпраця державних органів і комунальних служб із об'єднаними громадами.

ЛІТЕРАТУРА

- [1] Діяльність Об'єднань співвласників багатоквартирних будинків: організаційні, правові, фінансово-економічні та технічні аспекти. / За заг. ред. Бригілевича В. – Львів, «Папуга», 2016. – 336 с.
- [2] Закон України «Про об'єднання співвласників багатоквартирного будинку».
- [3] Кадигроб Ю. Особливості та принципи діяльності волонтерів / Ю. Ю. Кадигроб, Ю.В. Бондаренко / Режим доступу: https://keui.files.wordpress.com/2015/04/19_kadygrob_bondarenko.pdf

Електронна демократія: основні підходи до трактування

Бучин Микола

Кафедра ПМВ

НУ «Львівська політехніка»

Львів, Україна

buchyn@ukr.net

Essence of concept "electronic democracy" is exposed. The basic approaches to her understanding are systematized.

Ключові слова: електронна демократія, підходи, інформаційно-комунікативні технології, народовладдя, комунікація.

ВСТУП

В сучасному світі спостерігаємо дві важливі тенденції. По-перше, ми живемо в епоху інформаційних технологій та інформаційного суспільства, де інформація, комунікація та знання стають основною цінністю та основним надбанням людства. По-друге, міжнародне співтовариство трансформується у напрямку демократизації, реалізації народовладдя, дотримання прав особи. Очевидно, що згадані тенденції є взаємопов'язаними і актуалізують таке поняття, як «електронна демократія».

ПІДХОДИ ДО РОЗУМІННЯ ПОНЯТТЯ «ЕЛЕКТРОННА ДЕМОКРАТІЯ»

Можна констатувати, що науковці по-різному бачать і розкривають суть електронної демократії. Систематизувавши різноманітні трактування терміну «електронна демократія», вважаємо за доцільне виділити декілька підходів до її розуміння та характеристики:

1. *Електронна демократія як характеристика суспільного ладу.* Згідно цього підходу електронну демократію трактують як різновид демократії загалом, його вищу стадію. В цьому контексті слід згадати дослідника політичної комунікації М. Вершиніна, який зазначає, що «електронна демократія» є будь-якою

демократичною політичною системою, у якій комп'ютери й комп'ютерні мережі використовуються для виконання найважливіших функцій демократичного процесу, таких як поширення інформації, комунікація, об'єднання інтересів громадян і прийняття політичних рішень [1, С. 98]. Схоже визначення дає Вікіпедія, трактуючи е-демократію як форму демократії, що характеризується використанням інформаційно-комунікаційних технологій як основного засобу для колективних розумових і адміністративних процесів на всіх рівнях, починаючи з місцевого самоврядування і закінчуючи міжнародним рівнем [5].

2. *Електронна демократія як система відносин чи комунікацій.* Схожого трактування електронної демократії притримується українське законодавство, розуміючи під останньою форму суспільних відносин, за якої громадяни та організації залучаються до державного та місцевого управління шляхом широкого використання інформаційно-комунікаційних технологій [7].

Електронну демократію як механізм політичної комунікації розглядає російський дослідник М. Грачов. Під електронною демократією він розуміє заснований на використанні мережових комп'ютерних технологій механізм забезпечення політичної комунікації, який сприяє реалізації принципу народовладдя і дозволяє зробити політичний устрій таким, що відповідає реальним потребам інформаційного суспільства [2].

3. *Електронна демократія як механізм реалізації народовладдя з допомогою інформаційно-комунікативних технологій.* В цьому аспекті під е-демократією розуміють

практичну діяльність щодо зміцнення демократії через інформатизацію суспільно-політичного життя. Вітчизняні дослідники, характеризуючи термін «електронна демократія», зазначають: «У широкому сенсі він означає можливість залучення громадян до більш активної участі у справах суспільства за допомогою використання комп'ютерних, а також аналогічних їм засобам і мережам комунікацій» [6].

4. *Електронна демократія як сукупність інформаційно-комунікаційних засобів і технологій.* «Е-демократія складається з усіх електронних засобів комунікацій, що дають змогу / уможливають для громадян докладання зусиль для того, щоб керівники / політики були відповідальними за свої дії у сфері публічного життя» [8, С. 97].

5. *Електронна демократія як інструмент, яким володіють суб'єкти політики.* На нашу думку, в такому контексті під електронною демократією слід розуміти діяльність суб'єктів політики, що спрямована на інтенсифікацію взаємовідносин з громадянами з допомогою інформаційно-комунікативних засобів та інструментів і має на меті популяризацію суб'єкта політики.

Український дослідник В. Гужва виділяє два підходи до трактування електронної демократії. У вузькому розумінні електронна демократія – це застосування інформаційно-комунікаційних технологій для забезпечення (електронного супроводу) громадянами своїх прав. Згідно широкого підходу електронна демократія трактується як залучення громадян до вирішення різноманітних суспільно-політичних завдань за допомогою сучасних інформаційно-комунікативних технологій [3, С. 209].

Підсумовуючи, хочемо відзначити, що попри наявність різноманітних підходів до трактування е-демократії, їй притаманні такі невід'ємні ознаки та особливості: 1) електронна демократія неможлива без розвитку інформаційного суспільства та інформаційно-комунікативних технологій; 2) електронна демократія сприяє реалізації конституційних прав та свобод громадян; 3) електронна демократія робить більш прозорим процес здійснення державного управління; 4) електронна демократія дає змогу громадянам активніше залучатися до здійснення

народовладдя; 5) електронна демократія сприяє демократизації суспільного ладу в державі; 6) електронна демократія повинна поєднуватися з комплексними механізмами інформаційного захисту.

ЛІТЕРАТУРА

- [1] М. С. Вершинин, «Политическая коммуникация в информационном обществе: перспективные направления исследований», Актуальные проблемы теории коммуникации. Сборник научных трудов, СПб.: Изд-во СПбГПУ, 2004.
- [2] М. Н. Грачев, «Политическая коммуникация: теоретические концепции, модели, векторы развития: Монография», Прометей, 2004, 328 с.
- [3] В. Гужва, «Електронна демократія та умови її ефективного запровадження в Україні», Модернізація управління національною економікою : зб. матер. IV Міжнар. наук.-практ. конф., 25–26 лист. 2016 р., МОН України, ДВНЗ «Київ. нац. екон. ун-т ім. В. Гетьмана», Київ: КНЕУ, 2016, С. 208–212.
- [4] В. И. Дрожжинов, А. А. Штрик, «Электронная демократия и поддерживающие ее технологии», Технологии информационного общества. Интернет и современное общество : тр. VI Всеросс. объединен. конф. Санкт-Петербург, 3 – 6 ноября 2003 г., СПб. : Изд-во филолог. ф-та СПбГУ, 2003, С. 101–110.
- [5] «Електронна демократія», [Електронний ресурс], Вікіпедія, Режим доступу: https://uk.wikipedia.org/wiki/Електронна_демократія
- [6] А.С. Міносян, Н. В. Чорна, І. П. Коршунова, «Електронна демократія в сучасному світі: досягнення та проблеми», [Електронний ресурс], Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/Vdnuet/gum/2011_2/Minosan.pdf.
- [7] «Про схвалення Стратегії розвитку інформаційного суспільства в Україні», Розпорядження КМУ від 15 травня 2013 р., [Електронний ресурс], Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/386-2013-%D1%80/page>
- [8] А. Сіленко, «Інформаційні технології – новий імпульс для пошуку парадигми майбутнього суспільства», Політ. Менеджмент, 2007, № 3, С. 97–98.

Електронний уряд у Харківській ОДА

Асєєв Георгій

Тімофєєва Владислава

Харківська державна академія культури

Харків, Україна

vlatimova@gmail.com

The State of Implementation of Electronic Document Management System as Part of the "E-Government". Information about Testing the First Two Modules in the Kharkiv Regional State Administration, which Selected Pilot Region of the Project.

Ключові слова: E-Government, Electronic Document, Kharkiv Regional State Administration, «Portis Consulting».

Як констатують дослідники, до недавнього часу «в органах виконавчої влади різних областей України використовується більше десятка різних комплексів програмного забезпечення, що створені для управління документами та автоматизації ділових процесів в електронному вигляді» [1]. Найпоширенішими з них були: система «Megapolis. Документообіг», «OPTIMA-WorkFlow» та система «ДІЛО», яка, зокрема, використовувалася в системі електронного документообігу Харківської обласної державної адміністрації (ХОДА). В процесі використання системи «ДІЛО» відбулися такі зміни.

Стратегією сталого розвитку «Україна-2020» передбачається, що Урядом України та Адміністрацією Президента України за сприяння Посольства Великої Британії в Україні та Міжнародного агентства регіонального розвитку «GloBee» компанію «Portis Consulting» залучено для стратегування, проектування, розробки та впровадження системи електронного урядування в Україні на платформі «Microsoft SharePoint». Харківська область обрана пілотним регіоном у реалізації проекту.

Компанія «Portis Consulting» – одна з провідних компаній світу, що спеціалізується на розробці та впровадженні систем е-управління «під ключ», бізнес-трансформації та модернізації організацій державного сектора багатьох країн.

Відповідні проекти реалізовані в Анголі, В'єтнамі, Польщі, США, Філіппінах та інших країнах.

Харківська область нині знаходиться на початковому етапі впровадження електронного документообігу. Як зазначає голова Харківської ОДА Ю. Світлична «Впровадження електронного документообігу зробить механізм прийняття управлінських рішень прозорим і зрозумілим для громадян. Також ця система допоможе нам скоротити фінансування на організацію нашої діяльності» [2].

Впровадження системи «Електронний уряд» (рис. 1) на території Харківської області дозволить створити спільну платформу між Кабінетом міністрів, Адміністрацією Президента та Харківською областю: «...всі технічні моменти, які будуть робитися для Києва, будуть робитися і для Харкова за наступними напрямками: електронний документообіг, автоматизація центрів з надання адміністративних послуг, інвентаризація, єдина база по роботі з переселенцями» [3].

Рис. 1. Система «Електронний уряд»
(інфографіка О. Решетнікова [4])

Роботу нової системи презентували 25 лютого 2016 р. З середини жовтня 2016 р. розробники «Електронного уряду» представили два перших модуля. Один з них допомагає значно спростити пересування документів всередині облادміністрації і робить звернення громадян більш прозорими. Завдяки впровадженню інновації будь-який харків'янин зможе зайти в систему і відстежити свою заяву або запит на кожному етапі, що дозволяє мінімізувати корупцію.

Система електронного документообігу проходить тестування і налагодження на базі апарату обласної адміністрації, зокрема у відділі по роботі зі зверненнями громадян. Всі заяви, які подають в обласну адміністрацію мешканці регіону, надходять виконавцям, які відповідають за вирішення поставлених питань, всього за кілька хвилин. Нова система відповідає європейським нормам щодо забезпечення безпеки даних завдяки використанню цифрового підпису.

Водночас як одна із складових електронного документообігу нині на сайті Харківської ОДА відповідно до Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про звернення громадян» щодо електронного звернення та електронної петиції» забезпечено прийом електронних звернень. У 2016 році надійшло 309 таких звернень.

З 28 жовтня 2015 року письмове звернення може надсилатися з використанням мережі Інтернет, засобів електронного зв'язку (електронне звернення) на адресу: obladm@kharkivoda.gov.ua. У зверненні зазначаються: прізвище, ім'я, по батькові; місце проживання громадянина; викладено суть порушеного питання, зауваження, пропозиції, заяви чи скарги, прохання чи вимоги. В електронному зверненні також має бути зазначено електронну поштову адресу, на яку заявнику може бути надіслано відповідь, або відомості про інші засоби зв'язку з ним. Застосування електронного цифрового підпису при надсиланні електронного звернення не вимагається.

Система електронної реєстрації та інформаційного супроводу внутрішньо переміщених осіб – це друга запущена тестова програм. Передбачається, що проект спростить і прискорить спілкування біженців із зони АТО з представниками органів державної влади та

громадськими організаціями на рівні області. Для переселенців, які не мають доступу до комп'ютера, по місту планують встановити спеціальні кіоски.

Впровадження означених інновацій дозволить підвищити ефективність прийняття управлінських рішень, скоротити час на обробку документів, а також впровадити нову систему взаємин між бізнесом, владою та мешканцями регіону. Нове обладнання надає можливість оцифровувати заяву громадянина і передавати її для обробки керівнику, який безпосередньо буде вирішувати це питання. Це, у свою чергу, дозволяє мешканцям Харківської області бути впевненими в тому, що їх документи не загубляться і відстежувати їхній шлях. Кожен документ заноситься до бази, йому присвоюється номер.

Планується приєднання найближчим часом до електронного документообігу всіх департаментів ХОДА, райдержадміністрації, а також територіальних органів виконавчої влади.

Іноземні компанії розробили програмне забезпечення нового покоління безкоштовно, обладнання також було надано безкоштовно компанією Konica Minolta.

Впровадження електронного уряду – одна з найважливіших регіональних реформ, що реалізується в Харківській області.

ЛІТЕРАТУРА

- [1] O.S. Sharkov. Features of Electronic Document Management System in the Kharkiv region: the case of Kharkiv Regional State Administration. URL:<http://www.kbuapa.kharkov.ua/ebook/conf/2013-4/doc/3/14.pdf>.
- [2] In Cooperation with USAID in Implementing Several Projects in The Area of Administrative Services. URL: <http://kharkivoda.gov.ua/news/80391>.
- [3] In the Kharkiv Regional State Administration completed testing of electronic documents. URL: <http://kharkivoda.gov.ua/news/79320>.
- [4] E-government will test on Kharkov Officials and Immigrants (Infografika). URL: <https://nakipelo.ua/elektronnoe-pravitelstvo-ispytayut-na-harkovskih-chinovnikah-i-pereselentsah-infografika-2>.
- [5] L.Fedchenko, V. Kozina, "Company Records and Ensure the Flow of Information in Local Government. Kharkiv, 2016. 160 p.

Перспективи розвитку електронного урядування у Франції

Халецька Леся

Кафедра історії та документознавства
Національний авіаційний університет
Київ, Україна
lecenka@ukr.net

The origins of e-government initiative in France date back to late 1998, when initiative PAGSI was launched. The key steps in the development of e-government were as follows: ADELE programme (2004-2007), “2012 Digital France” & “2020 Digital France” initiatives. The paper investigates the perspectives of e-government stated in the Law no. 2016-1321 of 7 October 2016 for a Digital Republic, which states promotion of knowledge transferability by establishing public and social-friendly data points, privacy protection on the Web, providing of quality digital services based on the principles of openness, transparency, portability and availability for the most customers across regions.

Ключові слова: мобільний уряд, платформа France Mobile, SAIP, закон «Про цифрову республіку», open data .

Розвиток е-урядування у Франції бере свій початок у січні 1998 р. з прийняттям «Програми дій з переходу Франції в інформаційне суспільство» (PAGSI). В рамках її реалізації всі державні служби до 2002 р. отримали електронну адресу. З 1 лютого 1998 р. розпочав роботу сайт «LEGIFRANCE», який містить головні закони і правові документи. Було створено пошукову систему «AdmiFrance» [1, с. 18].

Етапними у розвитку е-урядування стали реалізація проєктів «Електронний уряд 2004/2007» («Administration Electronique 2004/2007» чи «ADELE 2004/2007»), «Цифрова Франція 2012» («France numérique 2012»), «Цифрова Франція 2020» («France numérique 2020»). З метою спрощення та суміщення адміністративних інформаційних систем і запровадження міжвідомчих проєктів 21 лютого 2003 р. було створено Агентство з розвитку електронного уряду («ADAE»). З 2001 р.

працюють державний портал www.service-public.fr [2, с. 47–48], національний колл-центр з єдиним номером 3939. Запроваджено послуги «електронний сейф», платформи для порталу електронних державних закупівель, реалізація проєктів у сфері відкритих даних «EtatLab» і «DataPublica» [1, с. 19–21].

Актуальним є використання мобільного каналу для надання послуг у рамках запровадження е-урядування – «мобільний уряд» або «м-уряд» [3]. Такі послуги можуть надаватися за допомогою СМС повідомлення або з мобільних додатків і порталів. З метою надання державній політиці відкритості і прозорості французький уряд разом із представниками місцевих громад і операторами мобільного зв'язку в грудні 2016 р. запровадив платформу France Mobile, завданням якої є покращення мобільного покриття в сільській та гірській місцевості [4]. У Франції мобільні технології використовуються насамперед для координації діяльності екстрених служб. Після нападів у Парижі в листопаді 2015 р. французький уряд напередодні чемпіонату з футболу Євро 2016 розробив додаток до мобільних телефонів SAIP – Система попередження та інформування громадськості [5]. Він дозволяє сповіщати громадськість у разі нападів. Повідомлення міститимуть сигнал про небезпеку, інформацію про загрозу й інструкцію поведінки задля власної безпеки; вони не будуть супроводжуватися звуком чи вібрацією телефону, щоб не привертати уваги нападників. Наступні версії додатку міститимуть інформацію про інші небезпечні ситуації, зокрема стихійні лиха та промислові аварії.

7 жовтня 2016 р. був прийнятий закон «Про цифрову республіку», який покликаний сприяти

інноваційній діяльності та цифровій економіці, розвитку цифрового суспільства та гарантувати всім громадянам доступ до цифрових даних [6]. У першій частині закону йдеться про сприяння «обігу даних і знань» [7] шляхом відкриття публічних і суспільно-корисних даних (це поняття вводиться законом), створення державної служби даних, вільного доступу до документів з відкритим доступом. Відкриття публічних даних чи «open data» стає правилом. Передбачена поступова публікація з 2018 р. головних адміністративних документів, згодом усіх документів, що становлять економічний, соціальний, санітарний, екологічний інтерес. Науковці зможуть віднині розмішувати он-лайн у вільний доступ результати своїх науково-дослідних робіт, які більше ніж на 50% профінансовані державними фондами, після періоду ембарго від 6 до 12 місяців. У другій частині закону йде мова про захист громадян і користувачів і Інтернеті. Наголошується на важливості дотримання низки принципів: нейтралітет Інтернету (заборона постачальнику дискримінувати доступ до мережі під час функціонування послуг), портативність даних (право користувача змінити постачальника цифрових послуг, можливість для користувачів вилучати свої дані у відкритому і придатному для багаторазового використання форматі), лояльність платформ й інформації користувачів, захист приватного життя в Інтернеті. Стосовно останнього принципу, за громадянами визнається зокрема право на цифрову смерть чи цифрове забуття. Третя частина закону присвячена питанням доступу до цифрового контенту на всій території країни для всіх громадян, зокрема для вразливих верств населення. Йдеться про збільшення мобільного покриття територій, можливість департаментів і регіонів розробляти стратегію цифрових практик і послуг, зобов'язання адміністраторів робити доступнішими і мобільнішими свої Інтернет-сайти, забезпечення права тимчасового збереження Інтернет-з'єднання у випадку втрати платоспроможності особою, яка знаходиться у

фінансовій скруті. Передбачене створення Комісаріату цифрового суверенітету.

Отже, у перспективі розбудови цифрової республіки першочергового значення набувають питання забезпечення цифрового національного суверенітету, максимально повного відкриття публічних даних, захист прав Інтернет-користувачів, надання якісних цифрових послуг усім громадянам країни.

ЛІТЕРАТУРА

- [1] Піскорська Г.А., Шкуров Є.В. Розвиток інформаційного суспільства Франції//Актуальні проблеми міжнародних відносин. 2013. Випуск 117 (ЧастинаII). С. 16–22.
- [2] Андреева О.М. Шляхи реалізації концепції електронного урядування: досвід Франції// Актуальні проблеми міжнародних відносин. 2011. Випуск 96 (ЧастинаII). С. 44–50.
- [3] Джига Т.В. Використання технологій «мобільного уряду»у сфері надання публічних послуг:зарубіжний досвід для України. Аналітична записка. URL: <http://www.niss.gov.ua/articles/2120/> (дата звернення: 03.04.2017).
- [4] Ouverture de la plateforme France Mobile pour améliorer l'identification et le traitement des problèmes de couverture mobile. URL: <http://proxypubminefi.diffusion.finances.gouv.fr/pub/document/18/21867.pdf> (дата звернення: 03.04.2017).
- [5] Франція розробила телефонний додаток на випадок нападів. URL: http://www.bbc.com/ukrainian/society/2016/06/160608_france_terrorism_app_az (дата звернення: 03.04.2017).
- [6] LOI n° 2016-1321 du 7 octobre 2016 pour une République numérique. URL: https://www.legifrance.gouv.fr/eli/loi/2016/10/7/E_CFI1524250L/jo/texte (дата звернення: 27.04.2017).
- [7] République numérique : que change la loi du 7 octobre 2016? URL: <http://www.vie-publique.fr/actualite/dossier/loi-internet/republique-numerique-que-change-loi-du-7-octobre-2016.html> (дата звернення: 27.04.2017).

Система документообігу корпоративного рівня IT-Enterprise.Smart Manager на базі ERP системи IT-Enterprise корпорації «Інформаційні технології»

Кирилленко Володимир

сектор автоматизованих систем управління
ЛКП «Міський центр інформаційних технологій»

Львів, Україна

volodymyr.kyryllenko@gmail.com

Modern domestic system of corporate documents IT-Enterprise.Smart Manager ERP system based on IT-Enterprise Corporation "Information Technology"

Ключові слова: СЕД, документообіг, електронний, it-enterprise, smart manager, ERP.

Система електронного документообігу (СЕД) IT-Enterprise.Smart Manager побудована на базі ERP-системи IT-ENTERPRISE.

ERP-система IT-ENTERPRISE це сучасне, перевірене часом і практикою рішення для ефективного управління бізнес-процесами на підприємствах.

Згідно класифікацій APICS (American Production and Inventory Control Society) і Міжнародної асоціації виробників і користувачів систем управління виробництвом (MESA International) система IT-Enterprise повністю відповідає стандартам і концепціям MRPII, MES, APS і ERP.

Стандарт MRPII (Manufacturing Resource Planning) - це методологія детального планування виробництва підприємства, що включає облік замовлень, планування завантаження виробничих потужностей, планування потреби у всіх ресурсах виробництва (матеріали, сировини, комплектуючих, обладнання, персоналу), планування виробничих витрат, моделювання ходу виробництва, його облік, планування

випуску готових виробів, оперативне коригування плану і виробничих завдань.

Концепція APS (Advanced Planning and Scheduling) - синхронне («просунуте», «удосконалене») планування виробництва і оптимізація. Ця концепція розглядає процес планування з обмеженнями, такими як доступні потужності (обладнання і персонал) і доступні виробничі ресурси (сировина, матеріали, комплектуючі, площі). При цьому зазначені вище обмеження враховуються безпосередньо в ході формування виробничого плану. Такий підхід дозволяє отримати «здійснений» план.

MES (Manufacturing Execution System, виробнича виконавча система) - спеціалізовані системи, призначені для вирішення виробничих завдань синхронізації, координації, аналізу та оптимізації випуску продукції.

Концепція ERP (Enterprise Resource Planning) є розвитком MRPII. Вона дозволяє відслідковувати не тільки виробничі, але і всі інші ресурси підприємства (фінансові, збутові та ін.).

Можливості і переваги Smart Manager

Smart Manager – модуль комплексної ERP-системи IT-Enterprise та єдине робоче місце для роботи з усіма процесами підприємства

IT-Enterprise.SmartManager базується на управлінні процесами (BPM), що дозволяє автоматизувати структуровані і формалізовані процеси (або роботи що повторюються), які виконуються на підприємстві. Це змінює

поняття структури підприємства, основним елементом якого стає процес.

Зазвичай 80% всієї корпоративної інформації це не структуровані дані — документи, листи, таблиці і т.п. З одного боку, бізнес-процесу потрібна різноманітна вхідна інформація для управління, також різна інформація може створюватися в ході його виконання. BPM і ESM тісно зв'язані — без контенту немає процесу, і навпаки.

В залежності від того, яка інформація поступає чи накопичується в організації, можуть породжуватися ті чи інші процеси, при чому їх структура і логіка заздалегідь не відомі. Тобто бізнес-процес виникає як реакція організації на зміни зовнішнього середовища. Контент визначить хід вашого процесу — Adaptive Case Management (ACM)

Пріоритезація - головне визначити, що є найголовнішим, і виконувати це у першу чергу. Боротьба з незавершеними справами - система допоможе Вам коли в певний період часу Вам необхідно зробити щось одне і до кінця.

Smart Manager – розумне управління інформацією: спільна робота над кейсами/проектами, планування зустрічей і подій. Робота з календарем, робота з персонально запланованими справами і дорученнями керівництва, контроль виконання задач підлеглими, робота зі всіма бізнес-процесами і документами в єдиному робочому просторі.

Організація електронного регламенту обробки документів (BPM): Контроль стану процесу. Робота з проектами документів на місцях. Вкладення. Версійність. Робота з задачами/резольюціями у Smart Manager. Контроль виконавської дисципліни.

Постановка документів на контроль (автоматичний контроль по термінам і відповідальним на кожному етапі обробки документу).

Моніторинг і контроль виконання документів (на всіх управлінських рівнях: відділ, департамент, напрямок діяльності, компанія)

Для цілісного аналізу питання застосовуються зв'язані документи.

Оперативна колективна робота
Обговорення. Нагадування. Сповіщення

Для переходу від паперового до якісного електронного документообігу при розробці, погодженні документів, накладенні резолюцій застосовується електронно-цифровий підпис.

Електронний архів документів

- Автоматичне формування електронних справ і архівних документів
- Експертиза автентичності електронних документів і їх паперових оригіналів за допомогою Штрих-коду
- Зручний та швидкий пошук необхідної документації;
- Упорядковане безпечне зберігання;
- Колективний доступ до роботи з документами;
- Розмежування доступу;
- Вивільнення офісних площ від накопиченого паперу;
- Захист документації від безповоротної втрати чи пошкодження

Система дозволяє працювати в будь-який час та в будь-якому місці за допомогою мобільних клієнтів Mobile Smart Manager, які доступні для Apple IOS та Google Android.

Також система має підтримку WEB інтерфейсу - WEB Smart Manager, яка дозволяє працювати просто з WEB браузером.

ВИСНОВОК

Система IT-Enterprise дозволяє автоматизувати всі процеси на підприємстві. Smart Manager є одним з найкращих вітчизняних продуктів серед СЕД. Він дозволяє працювати без паперів, автоматизувати бізнес процеси, запроваджувати контроль виконавчої дисципліни, має гнучкий побудовувач звітів та графіків, засоби аналітики та KPI, ЕЦП і т.п. Система включає в себе потужний інструмент для адміністрування який дозволяє створювати та редагувати форми, бізнес процеси, звіти, аналітичні куби. Система складається з модулів, які можна докупляти при необхідності збільшення функціоналу. При всіх своїх перевагах, система є досить дорогою і не кожне підприємство може дозволити собі впровадити та обслуговувати цю систему.

Government electronic services : the introduction of national experience

Khymytsia Nataliia

*Social Communications and Information Activities
Department
Lviv Polytechnic National University
Lviv, Ukraine
nhymytsa @ gmail . com*

Derkachova Tatyana

*Social Communications and Information Activities
Department
Lviv Polytechnic National University
Lviv, Ukraine
tanuha.derkachova123@gmail.com*

Characterized the dynamics of introducing electronic services in Ukraine in 2014-2016

Keywords: information and communication systems, e-Government, information services, electronic services, Ukraine.

INTRODUCTION

The main priority in the further development of e-Government is using information and communication systems, the maximum increases the efficiency, openness and transparency of the actions of bodies of State power and bodies of local self-government. In this context, the introduction of public e-services is a major factor in the development of e-governance [1].

According to the Initiative "E-Europe" (e-Europe), launched by the European Commission (December 1999) and supported European Council in Lisbon (March 2000) in the countries of the EU Introduction 20 basic public e-services: 12-for citizens and 8 for businesses.

In EU the following are available for electronic services: income taxes: Declaration, notification of the check; the services of employment agencies job search help with social security: unemployment claims; aid for children; medical costs (reimbursement or direct settlement); student grants; personal documents (passport and driver's license); vehicle registration (new, old, imported); application to allow construction; statement to law enforcement agencies (e.g. in case of theft) and public libraries (availability of catalogues search tools); certificates (birth and registration of marriage); request and delivery; entry into higher educational institutions/universities; the announcement of moving (change of address); services related to health care

(interactive consulting services in a variety of medical-prophylactic institutions; entry at the reception).

For business in the EU practice of e-services: social contributions for workers; corporate taxes: Declaration, notification; the positive cost: statement; business registration; submission of data to Statistical Bureau; Customs Declaration; permissions from environmental services (including reporting); procurement for State needs [2].

THE DYNAMICS OF IMPLEMENTATION GOVERNMENT E-SERVICES IN UKRAINE

In Ukraine, the e-Government has already established a fundamental change in strategy, communication and relationships between citizens and public authorities and local self-government.

In 2014 already introduced such public electronic services: State Register of rights to real property; Unified Register of enterprises for which instituted the proceedings in bankruptcy; Single State Register of legal entities and natural persons-entrepreneurs; The State Register of printed media and news agencies as subjects of information activities (print media); The only directory of community groups (voluntary groups); Register of public associations (associations); Only of electronic digital signature (EDS); Electronic Court; Reception of citizens by means of video; E-commerce (on-line auctions for the sale of arrested property); Information systems (search for legislative documents); The only database of email addresses, fax numbers (faxes) subjects of powers; The activity of the arbitration managers; The State registration of acts of civil marriage; Unified Register of notaries; Electronic register of Apostilles; Single State Register of persons

who have committed offences; Single State Register of persons for which apply the provisions of the law of Ukraine "about cleaning up power [3].

The research of the development of e-governance the UN index of on-line services in 2014 was 0.2677, which is below the averages figure (0.3919). While over the past two years, this figure has dropped almost by half (index of on-line services in Ukraine in 2012 – 0,4248 [4].

2016 dynamics of introduction of electronic administrative services obtained a positive value. In particular, the introduction of: registration of the land plot (from October 12); filing of documents for obtaining a license for the implementation of the economic activity of the construction IV and V category of complexity and making changes to the list of types of work business activity of construction IV and V (from July 6); the system of e-Administration the implementation of fuel SEARP) and the introduction of the excise bills (from March 1); electronic submission of applications for registration of marriages (from September 15) (available so far in 6 cities of Ukraine). Also earned services electronic petitions to the Cabinet of Ministers of Ukraine (29 September). Introduced the first e-mail service in the environmental sphere – electronic service implement permit procedures in the field of waste management (June 1).

According to private entrepreneurs, statistics, online services, the most popular among Ukrainians is getting subsidies, issuance/replacement of a foreign passport, receive income of individuals private entrepreneurs, providing information about bringing to criminal responsibility, the absence of (a) criminal record, registration of place of residence, social assistance at birth [5].

As of September 2016 to the property third of centers providing administrative services and one in ten and every tenth local administration. By Business Register hooked district administrations 84, or 17% of the total number [5].

In 2016 Ukraine took 32 place among the 193 member countries of the UNITED NATIONS, with the highest in history of the independence index index of e-participation (EPI) – 0.7458. In addition, Ukraine got 25 places in the global ranking of e-government development, taking 62 position on record for the country index EGDI – 0.6076. Index of on-line services reached indicator 0.5870. The following data published by the UN Department of economic and

Social Affairs in the report "UN E-Government Survey 2016" [6].

Thus, in 2014-2016. the dynamics of implementation public e-services has gained a positive value, the index on-line services grew more than twice (with 0.2677 to 0.5870).

REFERENCES

- [1] N. Khymytsia, Information activities in public administration and governance: teach. manual. Nataliia Khymytsia – Lviv: Lviv Polytechnic National University, 2014. – 160 p. – (Series "Documentation and information").
- [2] Y. Abramenko, Foreign experience in e-Government and the problem of its implementation in Ukraine [Electronic resource]/y. Abramenko, and a. Zikarenko. Public administration: theory and practice: electronic collection of scientific papers. Is the Issue. 2 (2)/2009. – Access mode: <http://www.dridu.dp.ua/zbirnik/2009-02/09ayypiu.pdf>
- [3] 100 cities – a step forward. Monitoring implementation of the tools of e-governance, as a basis for the provision of administrative services in electronic form [Electronic resource]; for. ZAG. Ed. S. Kusplak, A. Serenok. -Vinniza: "Ancient regional development agency, 2014. – 86 – Access mode: <http://nc.gov.ua/news/index.php?ID=1577>
- [4] United Nations E-government Survey 2014 E-Government for the Future We Want, United Nations, New York, 2014, the United Nations Public Administration Country Studies United Nations [Electronic resource]. – Access mode: http://unpan3.un.org/egovkb/Portals/egovkb/Documents/un/2014-Survey/E-Gov_Complete_Survey-2014.pdf;
- [5] Status and prospects of development of E-Government and admin services in the 100 largest cities of Ukraine [Electronic resource] – 2016 Access mode: http://pard.org.ua/sistemu_elektronnogo_dokumentuobgu_vikorisovuyut_47_velikih.html.
- [6] United Nations E-government Survey 2016 E-Government for the Future We Want, United Nations, New York, 2016, United Nations Public Administration Country Studies United Nations [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://unpan3.un.org/egovkb/Portals/egovkb/Documents/un/2016-Survey/E-Gov_Complete_Survey-2016.pdf ;

Агенції місцевого економічного розвитку як елемент електронної демократії

Жуковська Юліана
Кафедра СКІД
НУ "Львівська політехніка"
Львів, Україна
zhukovskajuliana@gmail.com

Марковець Олександр
Кафедра СКІД
НУ "Львівська політехніка"
Львів, Україна
sanmarkovets@gmail.com

The article presents an analytical review of teaching and Internet sources that explain and describe the activities of Regional Economic Development Agencies. Displaying perspective of different authors and based on them formulated the main idea. In addition, more considered one of the most important tasks of the Agency - social projects.

Ключові слова: агенція, економічний розвиток, громада, проекти, активізація громади, організація.

Загальновідомо, що монопрофільність економіки малих міст негативно впливає на розвиток їхніх територій. У ринкових умовах вузька спеціалізація містоутворюючого підприємства та обмеженість вибору професій їх мешканцями зробила малі міста залежними від несприятливого впливу таких чинників як світова криза, зовнішня кон'юнктура, падіння цін та попиту на продукцію містоутворюючих підприємств, скорочення виробництва або закриття підприємств.

Для того щоб зробити міста максимально комфортними для проживання, має бути створено юридичне, соціальне і навіть емоційне середовище, яке сприятиме їхньому розвитку. Заради цього створюються Агенції місцевого економічного розвитку (АМЕР), керівниками яких призначаються представники місцевих громад. Це люди, які здатні повести за собою ініціативних громадян, надихнути їх на зміни, дати їм можливість залучити інвестиції у розвиток міста, створювати нові бізнеси і робочі місця, вирішувати наболілі соціальні проблеми [1,2].

Згідно з думкою Ірени Гадай : «Агенція місцевого економічного розвитку – це самостійна, незалежна, неурядова, неполітична і не

спрямована на отримання прибутків організація, яка ініціює та реалізує діяльність, що підтримує процеси економічного розвитку»[3].

У своїй праці І. Гадай визначає спектр діяльності АМЕР, які проблеми вона вивчає, з ким співпрацює, звідки отримує кошти і які завдання виконує. Проаналізувавши статтю, можна сказати, що АМЕР – це організація, що допомагає вирішувати проблеми місцевої громади, протидіє безробіттю, створює умови для економічного розвитку, підтримує місцеві ініціативи на користь місцевого розвитку. Вона співпрацює з місцевими органами влади, з великими організаціями, що надають гранти, громадськими організаціями як в Україні, так і за кордоном, а найважливіше – з місцевою громадою. Загалом АМЕР займається діяльністю, яка є важливою для місцевої громади та місцевого економічного клімату, вона виконує завдання, які неефективно виконують органи місцевого самоврядування.

А. Гінкул, М. Саїт-Аметов та В. Кашевський у посібнику «Як створити життєздатну Агенцію місцевого розвитку» висвітлюють місію таки чином: «Сприяти розвитку території, використовуючи внутрішні та залучені зовнішні ресурси, активно співпрацюючи з органами місцевого самоврядування, державної влади, господарюючими суб'єктами, організаціями громадянського суспільства, беручи участь як у формуванні, так і реалізації стратегій та планів розвитку територій»[4].

Автори посібника вважають, що АМЕР повинні сприйматися суб'єктами процесу розвитку території, як інституційний компонент механізмів розвитку території; мати мінімально необхідний і кваліфікований професійний персонал.

У праці «Економічний розвиток територій: Агенції місцевого економічного розвитку» В. Воробей, К. Кравчук, Л. Мочарська, Л. Музиченко, Н. Цюра визначили таке поняття АМЕР: «Це незалежна юридична організація, що є рушієм або активним учасником процесів планування економічного розвитку, впровадження проектів розвитку та платформою для соціального діалогу на певній території (районі, місті, селищі)»[5].

Краще зрозуміти поняття АМЕР допоможуть визначені завдання (Рис.1.).

Рис. 1. Завдання АМЕР

Аналізуючи діяльність АМЕР можна сказати, що загалом вона спрямована не тільки на економічний розвиток громади, а й на саму громаду безпосередньо. Тобто важливим завданням є покращення життя населення конкретної території, і тому однією з ланок діяльності АМЕР є реалізація соціальних проектів.

Як зазначав у своїй праці О.В. Безпалько: «Соціальний проект – сконструйоване соціальне нововведення, метою якого є створення, модернізація чи підтримка в середовищі матеріальної або духовної цінності, яка має просторово-часові та ресурсні обмеження і вплив якої на людей визнається позитивним за своїм соціальним значенням»[6].

Це дає можливість керувати соціальними процесами і є вираженням того нового, що характеризує тенденції соціального розвитку.

Крім того, О. В. Безпалько визначив базові ознаки соціальних проектів:

✓ *Цілепокладання* – відображення міркування розробників проекту щодо того, яким в ідеалі мав би бути результат діяльності;

✓ *Соціально-детермінована* – наявність у суспільному житті ситуації, яку потрібно вирішити шляхом нововведень та змін;

✓ *Часова* – кожний соціальний проект має свій старт та фініш;

✓ *Територіальна* – чітко визначені регіони та населені пункти;

✓ *Соціально-інституційна* – заклади, організації, установи, в яких проводяться проектні заходи;

✓ *Інноваційна* – наявність інновацій для вирішення соціальної проблеми на певному рівні.

Таким чином соціальний проект можна розглядати як сукупність технологічних, управлінських та організаційних рішень, спрямованих на вирішення соціальних проблем, поліпшення соціокультурних умов, проведення необхідних соціальних змін. А АМЕР виступає рушійною силою для створення та реалізації цих рішень.

ЛІТЕРАТУРА

- [1] Марковець О.В. Реалізація системи опрацювання звернень громадян до органів влади у гетерогенних веб-середовищах./О.В. Марковець, А.М.Пелешишин, І.О. Хміль//Наукові праці Донецького національного технічного університету Серія: "Інформатика, кібернетика та обчислювальна техніка".- Красноармійськ, 2015 №1 (20)', С.169-175
- [2] Марковець О. В. Дослідження засобів комунікації користувачів мережі Інтернет з органами місцевої влади /О.В. Марковець, Р.О. Корж, У.Б. Ярка //Східно-Європейський журнал передових технологій. – Харків, 2013.- №3/9(63)/2013- С.38-41.
- [3] Гадай І. Про Агенцію місцевого розвитку / І. Гадай; Білгорайська агенція регіонального розвитку.
- [4] Гінкул А. Як створити життєздатну Агенцію місцевого розвитку: практичний посібник для українських міст та районів / А. Гінкул, М. Саїт-аметов, В. Кашевський; ПРООН. - 2013.
- [5] Воробей В. Економічний розвиток території Агенції місцевого розвитку / В. Воробей, К. Кравчук, Л. Мочарська, Л. Музиченко, Н. Цюра; PPV Knowledge Networks, // публікація. - 2013. - С.8-26.
- [6] Безпалько О.В. Соціальне проектування: навчальний посібник / О.В. Безпалько. - К., 2010.

Проактивні соціально-орієнтовані підходи до організації електронної взаємодії громадян з органами державної влади

Марковець Олександр

Кафедра СКІД
НУ "Львівська політехніка"
Львів, Україна
oleksandr.v.markovets@lpnu.ua

Лисик Богдан

Кафедра СКІД
НУ "Львівська політехніка"
Львів, Україна
bohdan.o.lysyk@lpnu.ua

This article describes approaches to electronic interaction of citizens with the government. It will search for new appeals of citizens on social networks.

Ключові слова: звернення, система опрацювання звернень громадян, орган влади, соціальні мережі, пошук звернень

У зв'язку з стрімким ростом кількості користувачів мережі Інтернет та з використанням мережевих технологій у повсякденному житті громадян актуальними є дослідження інформаційно-комунікаційної діяльності користувачів мережі Інтернет. Зокрема, використання засобів інтелектуалізації та інновацій для забезпечення ефективної взаємодії користувачів, планування навантажень та розподіл ресурсів при організації опрацювань звернень громадян, проактивність у пошуку дописів у гетерогенних веб-середовищах, інтелектуальне опрацювання текстової інформації у зверненнях громадян. Зокрема, це стосується таких питань:

- Використання проактивних методів у пошуку дописів у гетерогенних веб-середовищах та побудові на їх основі звернень громадян.
- Інтелектуального опрацювання текстів дописів на предмет виявлення потенційних звернень громадян.
- Організації планування навантажень працівників органів влади з опрацювання звернень громадян для ефективного використання людських та часових ресурсів, що є в розпорядженні органу влади, при тому не порушуючи права та свободи громадян України, які викладені у законах та підзаконних актах.

Важливим є й визначення оптимальної кількості звернень до органу влади, яка б не зашкодила ефективному функціонуванню установи загалом.

У зв'язку з цим виникає необхідність у створенні програмних оболонок для роботи із системами опрацювання звернень громадян, які б забезпечили ефективну організацію із обліку звернень та надсилання відповідей на них, а також забезпечували контроль над роботою працівників органу влади, що займаються опрацюванням звернень громадян. Це передбачає використання спеціалізованого ПЗ, а також створення програмних компонент на основі вільно вживаного ПЗ та інтеграції програм різного призначення. На базі цю ПЗ створюється система опрацювання звернень громадян (СОЗГ).

Ця система орієнтована не стільки на підвищення ефективності опрацювання окремих звернень громадян, скільки на задоволення потреб суспільства. З організаційної точки зору це означає перехід органів влади від концепції «реагування» до концепції «упередження та задоволення» потреб суспільства, тобто до превентивного виявлення звернень громадян у неявній формі або у формах, відмінних від визначених законодавчими вимогами. СОЗГ реалізується шляхом створення системи пошуку, виявлення та формалізації звернень громадян на основі явних та неявних запитів користувачів Інтернету до онлайн-спільнот. При тому, враховуючи складну архітектуру соціальних середовищ Інтернету на сьогодні, таке виявлення має здійснюватися в умовах гетерогенного характеру соціальних спільнот (щонайменше, пошук та виявлення запитів має здійснюватися у

середовищах інтерактивних онлайн-ЗМІ, веб-форумів, колективних блогів та публічних груп соціальних мереж).

Особливістю СОЗГ є можливість генерування додаткових звернень на основі дописів користувачів веб-форумів та соціальних мереж. Це здійснюється за потреби розширення сфер діяльності органів державної влади, визначення проблемних напрямків у їхній діяльності, а також для більшого завантаження працівників, які відповідають за опрацювання звернень.

Крім того, активне виявлення та пошук звернень з подальшим публічним поданням відповіді сприяє формуванню системи колективних знань на інфраструктурі Інтернету та позитивно відображається на інформаційному образі органів державної влади. Реалізації СОЗГ застосовується при виникненні потреби у збільшенні кількості звернень або при дослідження заданої предметної області. Цікавою особливістю є суттєва ймовірність скорочення числа звернень громадян у довготривалій перспективі за рахунок зменшення числа однотипних звернень. При певному рівні інформаційного насичення громадяни часто знаходять відповіді на типові питання без безпосереднього звернення до органів влади. Результати досліджень можуть бути втілені у створення ефективних комунікаційних засобів електронного урядування, таких як електронна приймальня та електронна черга.

Недоліки, які стосуються діяльності у онлайн-середовищі, подібні до недоліків, що трапляються при роботі в онлайн-спільнотах, тому їх вирішення лежить у площині організації комплексної систематичної активності, яка включає корисну для суспільства комунікаційну діяльність у спільнотах, відкритість до потреб громадян та прогнозованість (зокрема регулярність появи у спільноті) поведінки. Очевидно, що таке вирішення вимагає певних зусиль від представників органів влади, проте на сьогодні не виходить за межі кваліфікації

середньостатистичного офісного працівника, який зазвичай доволі значну частину часу проводить за спілкуванням в онлайн-середовищах. Для мінімізації втрат та ризиків через вихід із онлайн-спільноти доцільно використовувати спеціальні процедури, що передбачають комплекс дій з інформування онлайн-спільноти про форми подальшої співпраці, завершення розпочатих актів комунікації та опрацювання звернень тощо

ЛІТЕРАТУРА

- [1] O.Markovets, A. Peleschyshyn, "Modeling of Citizen Claims Processing by Means of Queuing System," (in English), International Journal of Computer Science and Business Informatics (IJCSBI), vol. 15, no. 1, pp. 36-46, January 2015.
- [2] O. Markovets "Background modeling the processing of electronic applications in the university". Proceedings of the XIIth International Conference "Modern Problems of Radio Engineering, Telecommunications and Computer Science" (TCSET'2014). Lviv, 2014. pp. 393
- [3] O. Markovets "Methods of determining performer of electronic requests processing". Proceedings of the II International Scientific and Technical Conference "Information, communication, society ICST-2013", pp.148-149, 2013
- [4] O.Markovets, R.Korzh, U.Yarka. "Research of means used in communication of Internet users with local authorities". Eastern-European Journal of Enterprise Technologies, 2013. Vol. 3, Issue 9 (63). –pp. 38–41.
- [5] Y. Syerov, O. Trach, S. Fedushko, "Effect of Implementation of improved Methods of the Life Cycle Stages Organisation to the Online Community Management", International Journal of Computational Research and Development, Volume 1, Issue 1, 2016, pp. 1-5.
- [6] S. Fedushko, "Development of verification system of socio-demographic data of virtual community member" Radio Electronics Computer Science Control, Article no. 3, pp. 87-92, 2016.

Реалізація проекту “Електронний Чуднів” для надання електронних адміністративних послуг

Марковець Олександр
Кафедра СКІД
НУ “Львівська політехніка”
Львів, Україна
sanmarkovets@gmail.com

Іщик Тетяна
Кафедра СКІД
НУ “Львівська політехніка”
Львів, Україна
tanyaishchik@gmail.com

The article deals with the importance of implementing e-government in local government.

Ключові слова: електронне урядування, адміністративні послуги, проект.

В системі державного управління важливу роль відіграють інформаційні технології. А в першу чергу електронне урядування, яке є найбільш необхідним засобом взаємозв'язку населення з владою.

Саме електронне урядування веде до демократичного суспільства, адже надає доступ громадянам до адміністративних послуг, полегшує доступ до будь-якої інформації, а саме головне дає прозорість і відкритість органів державної влади і місцевого самоврядування.

В сучасній Україні електронне урядування є головним у розвитку інформаційного суспільства. Найбільшим плюсом є те що юридичні особи, а також

громадяни можуть звертатись до органів влади у віддалений спосіб та в режимі реального часу.

В великих містах України надання адміністративних послуг і електронне урядування є дуже розвинутим, адже державні органи влади орієнтуються, в першу чергу, на забезпечення вільної реалізації прав та свобод своїх громадян.

В той же час не так ефективно можемо говорити про використання електронного урядування в діяльності місцевого самоврядування. Запущеною ситуацією в регіонах, щодо електронного урядування та надання онлайн адміністративних послуг є недостатній рівень знань службовців державних установ та організацій і представників місцевого самоврядування, а саме головне громадян, щодо прогресивних наслідків впровадження електронного урядування [4].

Тому для ефективної роботи Чуднівської районної ради реалізується проект “Електронний Чуднів”, який надасть змогу громадянам району та громадянам сусідніх селищ звертатись до органів державної влади не виходячи з будинку. В режимі онлайн мешканці матимуть змогу записуватись на прийом до голови ради, або стати в онлайн чергу, завантажити бланки і форми для подальшого друку, а також переглянути режим роботи і види послуг, які їм доступні.

Отже, електронна держава передбачає створення відкритого суспільства і відкритої економіки. Народ отримає все більший доступ до інформації. А головне оптимізацію процесу надання адміністративно-соціальних послуг, політичної участі громадян у державній розбудові шляхом зміни внутрішніх і зовнішніх відносин за допомогою технічних засобів, Інтернету та сучасних засобів масової інформації.

ЛІТЕРАТУРА

- [1] V. Babaev The text of lectures on "E-government" (student 5th year specialty 8.03060101 Organizational Management and administration full time / VM Babaev, MM Novikov, SA Gaiduchenko Germanic Languages. Nat. University of Gore. households Island University. ANBeketov. - H .: HNUMH, 2014. - 127 p. - с.21
- [2] Dubov DV Basics of e-governance. Textbook / DV Dubov, S. Oak. - K .: Center of educational literature, 2012. - 176 p.
- [3] Matveenko I. The role of information and communication actions in the implementation of e-government in foreign countries: experience for Ukraine / Irina Matveenko // Public Governance. - 2016.- № 1 (2). - P. 135-146
- [4] Semchuk IV, V. Mazur Electronic control in local government: state and ways to improve / IV Semchuk, V. Mazur // Theory and practice of public administration. - 2013 - Vol. 2. - P. 106-112.

Лінгвістичні технології інформаційної діяльності

Комунікативно-прагматичні особливості евфемізмів у англomовних ЗМІ

Сніховська Ірена

Кафедра англійської мови

Житомирський державний університет імені Івана Франка

Житомир, Україна

irena29@gmail.com

The article is dedicated to the study of euphemisms in English-speaking mass media. The euphemisms of social and political sphere are viewed as a powerful means of influencing the formation of the public opinion.

Key words: euphemism, mass media, communicative and pragmatic function, political correctness.

ВСТУП

В останні десятиліття процес утворення евфемізмів характеризується надзвичайною інтенсивністю [1, 2 та ін.]. Вивчення евфемії є питанням, актуальним для лінгвістичного аспекту інформаційної діяльності. Евфемізація є одним із засобів вираження політичної коректності в мові. Згідно з цим, основною функцією евфемізмів слід визнати пом'якшення різних видів дискримінації.

ЕВФЕМІЯ В СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНОМУ ДИСКУРСІ

Евфемізм (від грец. *euphémia* — пом'якшений вислів, від *eu* «добре» і *ommi* «говорю, кажу» являє собою слово або вислів, троп, що вживається для непрямого, прихованого, зокрема пом'якшеного, ввічливого позначення предметів, дій, явищ, замовчування їхньої прямої назви (вже наявної при перейменуванні або логічно найбільш вмотивованої при первинному найменуванні) [3, с. 173]. Вживання евфемізмів у мові тісно пов'язане із намаганням замінити неприйнятні номінації на аналогічні з більш нейтральним значенням.

Особливої уваги потребують евфемізми суспільно-політичної сфери, оскільки вони є одним із засобів впливу на формування суспільної думки,

що є особливо важливим в кризовий період, який ми зараз спостерігаємо. Загострення соціальних проблем суспільства, пов'язаних із поганим соціальним забезпеченням та іншими прорахунками в політиці країни, уряд намагається нейтралізувати за допомогою позитивної або абстрактної лексики.

Суспільно-політичний евфемізм — це слово або вираз, досить часто оказіонального характеру, яке служить для заміни образливих, непристойних, некоректних або ж неприємних мовцю та адресанту виразів та слів з метою маскування, перекручування справжньої суті позначуваного. Евфемізація у сфері суспільно-політичної лексики в багатьох випадках розцінюється як прагнення до різного роду маніпуляцій, а також як «секретна мова», яка використовується у практиці військових та секретних служб.

Останнім часом лінгвісти почали приділяти увагу саме комунікативно-прагматичним стратегіям і тактикам, які реалізуються за допомогою мовних засобів.

На нашу думку, появу та вживання евфемізмів у мові можна пояснити в межах наступних прагматичних чинників (принципів):

принцип ввічливості (евфемізми, які пом'якшують різні види дискримінації);

принцип мітігації (евфемізми та евфемістичні перифрази, які створюють картину відносного благополуччя);

принцип табування (при евфемістичній заміні прямих найменувань хвороб, смерті та релігійних понять);

регулятивно-маніпулятивний принцип (вживання евфемізмів для впливу на адресанта);

принцип секретності (вживання евфемістичних новотворів з метою кодування та

засекречування певної інформації. Найчастіше реалізується за допомогою військово-політичних евфемізмів);

принцип підвищення престижу (стосується позначень назв професій);

принцип мовної гри (вживається для реалізації ігрової функції висловлювання) [4].

Одразу помітно, що вищезгадані прагматичні чинники (принципи) нерозривно пов'язані між собою. Вони досить часто переплітаються, доповнюють один одного. Але визначити і правильно декодувати зазначені прагматичні аспекти можливо лише при дослідженні контекстуального вживання евфемістичних утворень.

Евфемістичні утворення, які реалізують регулятивно-маніпулятивний принцип, несуть в собі величезну спроможність до так званого «вербального камуфляжу». Основними прийомами для досягнення такого ефекту є: тактика «перенесення» (*transfer*), яка ґрунтується на використанні асоціацій з чимось позитивним та реалізується на вживанні позитивно оцінної лексики, а також тактика «сяючі узагальнення», крім того, для досягнення необхідного ефекту адресант, досить часто, вдається до гіперболізації

Серед евфемізмів суспільно-політичної сфери значне місце займають словосполучення. В даному випадку позитивний ефект висловлювання досягається за рахунок позитивної семантики слів, що містяться у складі певної фрази або висловлювання (*protective reaction, friendly fire incident*). Але евфемізми такого типу мають на мені не лише пом'якшити удар від втрати та вберегти читачів від негативних чи неприємних спогадів. Тут прихований регулятивно-маніпулятивний прагматичний аспект даної лексичної одиниці, адже тут явно простежується бажання до самовиправдання та зняття відповідальності з офіційних осіб за рахунок вживання абстрактної лексики та перенесення конотації одного поняття на інше.

Одним із основних завдань принципу мітігації є намагання подати соціальне життя в більш сприятливому світлі, ніж це є в реальності,

створити оптимістичний настрій у читача, захиститися від критики і натякнути на можливі перспективи в майбутньому.

Останнім часом зросла роль віддієслівних прикметників «*disadvantaged*» та «*challenged*» у формуванні політично-коректних новотворів. Як елементи евфемістичних перифразів вони почали вживатись 80-х років XX ст. За допомогою вище згаданих складових повністю затемнюється міра соціального неблагополуччя. Такий прийом вербально применшує скрутне становище в якому перебувають люди: *economically challenged*, «*low-income*», «*in financial need*», що вживаються замість слова «*poor*», «*undernourishment*» замість «*starvation*». Такі висловлювання приховують реальну складність ситуації. Це допомагає замовчувати причини через які людина позбавлена можливості пристойно заробляти, відвернути увагу від прогалин, допущених урядом у сфері соціального захисту населення.

Особливу увагу слід приділити саме дослідженню комунікативно-прагматичних аспектів, які несе в собі той чи інший евфемізм, адже коли ми здатні розпізнати підтекст та з'ясувати, що саме ховається за певними евфемістичними новотворами, це значно полегшує орієнтацію у вирі подій та безперервному потоці інформації.

ЛІТЕРАТУРА

- [1] В. Б. Великорода, "Семантичні та функціонально-прагматичні характеристики евфемізмів в англійській мові", автореф. ... дис. канд. філол. наук, Львів, 2008.
- [2] Р. Й. Вишнівський, "До питання про мотиви вживання евфемізмів (на прикладі сучасної англійської мови)", Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету, Серія : Філологія, 2014, 13, с. 95-98.
- [3] Енциклопедія "Українська мова", 3-тє вид., Київ : Українська енциклопедія ім. М. П. Бажана, 2007.
- [4] І.Е. Сніховська, "Механізми, засоби та прийоми мовної гри в сучасній англійській мові", автореф. дис. ...канд. філол. наук, Запоріжжя, 2005.

Культура мовлення як невід'ємний аспект курсу риторики для аспірантів

Куньч Зоряна

Кафедра української мови
НУ "Львівська політехніка"
Львів, Україна
zorjana.kunch@gmail.com

Вознюк Геннадій

Кафедра української мови
НУ "Львівська політехніка"
Львів, Україна
hl.voz@ukr.net

The article raises an relevant problem of Ukrainian culture. It outlines the main features and ways to improve personal culture of speech. Specifically, the language training of graduating students in the rhetoric classes is aimed to form a stable language-cultural mark to improve verbal communication skills and thus to increase the level of education, communication and professionalism of future specialist.

Ключові слова: українська мова, культура мовлення, мовні норми, риторика, мовленнєві навички, мовна комунікація, гуманітаризація, професіоналізм.

ВСТУП

Культура мови має велике національне і соціальне значення: вона забезпечує високий рівень мовленнєвого спілкування, ефективно здійснення мовних функцій, сприяє підвищенню загальної культури особистості та суспільства загалом. Через культуру мовлення відбувається культивування самої мови, її вдосконалення [3, с. 208–209]. Завдання цієї статті – на підставі виокремлення основних ознак культури мови виявити шляхи вдосконалення мовленнєвих навичок під час занять з риторики для аспірантів.

ОСНОВНА ЧАСТИНА

Брак безпосереднього усного спілкування, підсилений зниженням рівня начитаності молоді, а також різке зменшення в навчальному процесі ситуацій, які розвивають навички усної комунікації – все це призводить до того, що сучасний середньостатистичний аспірант показує досить низький рівень мовленнєвої компетенції. Підвищення власної мовної вправності – це один

із професійних обов'язків майбутнього науковця [2, с. 204].

Риторика – прикладна дисципліна, покликана дати вміння й навички ефективної комунікації, які треба виробляти послідовно на практичних заняттях у процесі живого спілкування. Отож для кожного практичного заняття можна передбачити проблемну тему для загального обговорення та низку тренінгових вправ [5, с. 144].

Зокрема, курс риторики дає змогу звернути увагу на закріплення таких навичок:

1. Виголошення наукових і публіцистичних промов з метою виробити вміння говорити неквапливо, не ковтаючи слів, з логічними та виражальними паузами. Також це сприяє збагаченню лексичного запасу, дає змогу засвоїти усталені мовні конструкції.

2. Дотримання мовної норми на орфоепічному й акцентуаційному рівнях завдяки читанню вголос (особливо прозових текстів), використовуючи при цьому сучасні технічні засоби.

3. Уникнення під час мовлення слів-паразитів (наприклад, *значить, типу, ну, е-е-е, знаєш, як це тощо*), які не тільки нічого не виражають, а й можуть своєю беззмістовністю спотворити суть висловлювання [1, с. 52].

Практичні заняття з риторики покликані виробити стійкі навички мовленнєвого самоконтролю й самоаналізу, адже будь-яка чудова думка втрачає свою цінність, якщо вона погано висловлена [2, с. 204]. Докладне аналізування й оцінювання чужого й власного мовлення розвиває у майбутніх фахівців цілий комплекс риторичних умінь і навичок. Насамперед, привчає до взаємодії з партнером у спілкуванні, вчить розуміти його думки й

почуття, доцільність тої чи тої мовленнєвої поведінки. По-друге, такий аналіз сприяє виробленню точності мовлення (усунення фактичних помилок), виразності мовлення (через застосування розмаїтих риторичних засобів), яскравості, влучності мовлення (за допомогою риторичних фігур і тропів). По-третє, ця робота розвиває в аспірантів уміння використовувати адекватні прийоми підготовки до промови і доречні засоби спілкування, які дають змогу ораторові успішно вирішувати поставлене науково-практичне завдання. По-четверте, розвивається, безумовно, й уміння дотримуватися певного ораторського жанру, орієнтуючись на адресата і на вирішення конкретного мовленнєвого завдання [5, с. 148].

Плекання навичок спілкування державною мовою майбутніх науковців сприятиме підвищенню статусу української мови. Адже в нинішній суспільно-політичній ситуації наукове середовище відчуває несприятливі умови для повноцінного розвитку наукового стилю української літературної мови. Факт перевіряння держслужбовців на знання англійської і неврахування їхнього рівня володіння державною мовою засвідчує упослідженість української мови, а заяви про пріоритетність державної української мови залишаються голослівними [4, с. 132]. Утвердження державної української мови в усіх сферах життя українців, насамперед в державних установах та організаціях, на сторінках засобів масової інформації, в теле- і радіопросторі, має стати об'єднавчим чинником, який не дозволить здійснювати окупацію України [6, с. 187].

Застосування методів практичної підготовки і тренінгів дає змогу виробляти в аспірантів уміння досягати інформаційної свіжості виступу, логічності розвитку теми; добирати аргументацію та наочність, використовувати засоби активізації уваги слухачів, дотримуватись основних критеріїв культури мови та правил поведінки перед аудиторією.

ВИСНОВОК

Сучасна гуманітарна підготовка на третьому освітньо-науковому рівні має передбачати засвоєння навичок культури мовлення під час практичних занять, які ставлять за мету навчити аспіранта секретів мовної комунікації, зокрема

дати йому навички підготовки усного публічного виступу, формулювання тез наукової публікації, проведення зустрічі з діловими партнерами тощо. Важливе значення для вдосконалення культури мовлення має систематичне й цілеспрямоване практикування в мовленні – тематичне спілкування державною мовою під час практичних занять з риторики, оскільки вміння і навички виробляються лише в процесі мовленнєвої діяльності.

ЛІТЕРАТУРА

- [1] Г.Вознюк, З.Куньч, “Удосконалення навичок культури мовлення на заняттях з української мови (за професійним спрямуванням) та риторики”, Український смисл. Наук. збірник за редакцією д. філол. н., проф. І. С. Попової, Дніпропетровськ, 2016, с. 47–56.
- [2] Г.Вознюк, З.Куньч, “Культуромовна підготовка як чинник професійно-комунікативної компетентності суспільства”, «Інформація, комунікація, суспільство 2016», Львів, Вид-во Львівської політехніки, 2016, с. 204–205.
- [3] В.Іванишин, Я.Радевич-Винницький, “Мова і нація”, Дрогобич, 1994, 218 с.
- [4] З.Куньч, М.Куньч, “Державна мова в Україні: суспільно-політичний контекст”, Збірник матеріалів IV Міжнародної науково-практичної конференції, 9-10 листопада 2016 р., Львів, Вид-во Львівської політехніки, 2016, с. 128–134.
- [5] З.Куньч, “Використання елементів тренінгу під час практичних занять з риторики”, Мова і культура, Київ, Видавничий дім Д. Бураго, 2014, Вип. 17, Т. V (173), с. 143–148.
- [6] З.Куньч, “Українське мовне питання в сучасних суспільно-політичних умовах”, Ukraina. Konflikt, transformacja, integracja, Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie, Narodowy Uniwersytet „Politechnika Lwowska”, Olsztyn-Lwów 2016, Wydawnictwo «Sroka», с. 177–189.

Терміни веб-дизайну з препозитивними елементами у фаховій комунікації: особливості вживання

Ментинська Ірина

Кафедра української мови
НУ "Львівська політехніка"
м. Львів, Україна
imentynska31@ukr.net

Ментинська Юлія

Кафедра інформаційних технологій видавничої
справи
НУ "Львівська політехніка"
м. Львів, Україна
julia711vp@gmail.com

Анотація. *The article analyzes web design terms with prepositive elements of foreign origin, describes peculiarities of their formation. It is found out that prepositive terminological elements of foreign origin which have been actively combined with both foreign-language and Ukrainian stems, have become a powerful tool for the creation of new terms in professional terminological system.*

Ключові слова: терміни веб-дизайну, препозитивні елементи, префіксоїди, терміни композити,

ВСТУП

Метою статті є проаналізувати найпоширеніші препозитивні елементи, що утворюють сучасні словотвірні моделі в терміносистемі вебдизайну, виявити продуктивність таких терміноодиниць та з'ясувати перспективи подальшого розвитку.

Актуальність статті зумовлена необхідністю подальшої систематизації та уніфікації нових слів у досліджуваній терміносистемі та виявлення нових тенденцій у їхньому творенні.

За моделлю **префіксоїд + терміноодиниця** утворено приблизно 27 % однословів термінів веб-дизайну.

Найпоширеніші префіксоїдні моделі, або терміни-композити:

Авто (від гр. *auto* – сам) відповідає поняттю “той, що виконується самостійно”: *автоперегортання* (слайдів), *автоскринт*, *автофакс*, *автошаблон*.

Гетеро (від гр. *heteros* – інший) вносить значення слова «інший»: *гетеросистема*, *гетерогенний*.

Гіга (від гр. *gigas*). Служить для утворення назв

кратних одиниць, що дорівнюють мільярдів (10⁹) вихідних одиниць фізичних величин: *гігабайт*.

Гіпер (від гр. *hyper* – над, надміру) означає підвищення, перебільшення, надмірність: *гіпертекст*, *гіперпосилання*, *гіперфрейм*.

Макро (від гр. *makros* – довгий, великий) у структурі композита реалізує два значення: «великий», «довгий»: *макрокоманда*, *макро-омодель*, *макропакет*, *макропараметр*, *макро-програма*, *макророзасоби*.

Мікро (від гр. *mikros* – малий) означає ‘дуже малий’, ‘найдрібніший’. Терміноелемент творить одиниці, що позначають назви приладів, інструментів, пристроїв. Терміни з препозитивом *мікро-* часто мають словотвірні варіанти із компонентом *міні-* (*мікропроцесор* – *міні-процесор*): *мікровзаємодія*, *мікрочип*, *мікросхема*, *мікропристрій*, *мікротакт*.

Міні (від англ. *mini* – короткий) означає малий розмір, малу довжину, “дуже короткий”.

Спостерігаємо високу поєднуваність цього терміноелемента як із термінами чужомовного походження, так і вланеукраїнськими лексемами *міні-диск*, *міні-асамблер*, *міні-комп'ютер*, *міні-терм*; *міні-вкладка*, *міні-додаток*.

Крипто (від гр. *kryptos* – таємний, прихований) означає «таємно» або належність до якогось прихованого стану *криптоаналітик*, *криптографічний*, *криптостійкість*.

Мега (від гр. *megas* – великий) відповідає поняттю “мільйон”, “великий”, “велетенський”- *мегабайт*, *мегабіт*, *мегацикл*.

Мета (від гр. *meta* – слідом, після, через). Має

кілька значень: 1) перебування ззовні, за межами чогось (*метадані*); 2) зміна, перетворення: *метафайл*; 3) поміж, проміжний між двома такими ж: *метатеги*, *метамова*, *метаоб'єкт*.

Теле (від гр. *tēle* – далеко) означає 'який діє на далеку відстань' або 'здійснюється на відстані': *телетекст*, *телекерування*, *телематика*, *теледрук*.

Веб- (від англ. *web* – павутина, мережа), що вказує на стосунок складних термінів до веб-технологій, тобто до процесів і продуктів, пов'язаних із Всесвітньою павутиною: *веб-дизайн*, *веб-студія*, *веб-майстер*, *веб-портал*, *веб-сайт*, *веб-сервер*, *веб-сторінка*, *веб-форум*.

Відео (від лат. *video* – бачу, дивлюсь) вказує на належність до галузі зображення різноманітних електричних сигналів на екрані електронних пристроїв: *відеоадаптер*, *відеограф*, *відеоінтерфейс*, *відеопам'ять*, *відеосередовище*, *відеочастота*, *відеокодек*, *відеомонітор*, *відеосигнал*, *відеотермінал*.

Мульти (від лат. *multum* – багато) означає велику кількість чогось або вказує на багаторазовість дій, функцій: *мультимедіа*, *мультиплексор*, *мультиесейсний*, *мульти-сервісний*.

Нано (від гр. *nanos* – карликовий) у назвах одиниць виміру означає: у мільярди разів менший від тієї одиниці, що вказана в другій частині, вказує на мікроскопічний розмір, напр.: *Нанокomp'ютер* – комп'ютер, побудований на маленьких мікросхемах для зменшення розмірів і підвищення швидкості різноманітних обчислень: *нанотехнології*, *нанокomp'ютер*, *нанолітографічний*.

Чимало препозитивних компонентів чужомовного походження, які не втратили кореневого статусу, можуть вступати в парадигматичні відношення: **омонімі** *радіо-* 'пов'язаний з радіопередавачем'; *радіо-* 'стосується хімічного елемента радію' *радіоактивний*; **антонімі**: *мікро-* 'малий' – *макро-* 'великий' **синонімі**: *міні-*, *нано-*, *мікро-* 'малий'; *макро-*, *мульти-* *мега-* 'великий'; **полісеміні**: *авто-* 'автономний', 'автоматичний', 'самохідний', 'власний'; **паронімі**: *мета-* 'слідом, після, через'; *мега-* 'великий, відповідає поняттю мільйон'.

Зазначемо: більшість чужомовних термінів-препозитивів поєднуються як з термінами чужо-

мовного походження, так і з власнеукраїнськими терміноодинацями, тому виокремлюємо їх в такі моделі:

1. Терміни-композиції, утворені поєднанням чужомовного препозитива + автохтонна основа (ускладнена/ неускладнена афіксацією): *автозавантаження*, *макропроширення*, *автовирівнювання*, *мета-правило*, *мікроприлад*, *веб-сторінка*;
2. Терміни-композиції, утворені поєднанням чужомовного препозитива + чужомовна основа:
  - а) ускладнена суфіксацією: *автокодер*, *автоблокування*, *мікробутсер*, *метаасамблер*, *макрогенерація*;
  - б) неускладнена: *метафайл*, *гігафлос*, *гіперіндекс*;
3. Терміни-композиції, утворені поєднанням препозитив + препозитив + чужомовна основа: *мультимікропроцесор*, *автокоре-лограма*.

Отже, препозитивні компоненти здатні бути означенням до низки основ як власнеукраїнських, так і чужомовних і є потужним засобом творення термінів-композицій у галузевій термінології. Перспективою подальшого дослідження таких словотвірних терміноелементів у термінології веб-дизайну є аналіз на сучасному рівні запозичень в цілому і на морфемному рівні зокрема, тому що в названій термінології ці структурні одиниці – один із найпродуктивніших шляхів розширення українського термінофонду.

ЛІТЕРАТУРА

- [1] Український тлумачний словник видавничо-поліграфічної справи / [уклад.: П. О. Киричок, О. М. Величко, С. Ф. Гавенко, О. В. Зоренко, Т. Ю. Киричок, Т. В. Розум]. — К.: НТУУ «КПІ», 2010. — 896 с.
- [2] Городенська К.Г. Префікси і префіксоїди в українській мові/ К.Г. Городенська.// Мовознавство. — 1986. — №1. — С. 36–41.
- [3] Кочан І. Міжнародні терміноелементи в системі науково-технічних термінів / Ірина Кочан // Вісник Держ. ун-ту «Львівська політехніка». Серія «Проблеми української термінології»: матер. 6-ї Міжн. наук. конф. СловоСвіт 2000. — 2000. — № 402. — С. 54–59

Лінгвістичні технології формування аналітичної компетенції у магістрантів

Коляда-Березовська Тетяна

Кафедра ДІД

Одеський національний політехнічний університет
tfkb@mail.ru

Удовицька Альона

Кафедра ДІД

Одеський національний політехнічний університет
superstar2011.1@mail.ru

Comparative analysis of terms is considered as a tool for the formation in the educational process of the analytical competence of specialists.

Ключові слова: аналітична компетенція, наукова критика, конструктивна критика, рецензія

Загальною тенденцією вищої освіти сьогодні, на думку багатьох науковців, є орієнтація на розвиток творчих здібностей особистості шляхом введення гнучких та проектних форм навчання, забезпечення індивідуальних траєкторій навчання студентів для підготовки фахівців, здатних поряд зі стандартними схемами реалізувати у своїй діловій практиці творчі стратегії. На тлі поширення комп'ютерно-опосередкованих освітніх механізмів і засобів, зокрема, ноо-технології – технології створення інформації у вигляді, що відповідає психофізіології людини, для реалізації оптимізованих інформаційно-обмінних процесів у системі “людина–інформація”, набуває особливої актуальності *проблема* формування аналітичної компетенції в процесі підготовки магістрів з інформаційної, бібліотечної та архівної справи.

Формування фахових компетентностей майбутніх аналітиків документної інформації природно пов'язано з необхідністю здійснення *компаративного аналізу* в процесі документно-інформаційних досліджень, а саме – вивчення семантичного аспекту термінології.

Мета даного дослідження – визначення співвіднесеності понять “наукова критика”, “конструктивна критика” та “рецензія”, оскільки дослідження у будь-якій науковій галузі потребує семантико-аналітичного, критичного підходу при описі як компонентів структури, так і соціокомунікаційних ситуацій.

Невід'ємним складником наукової діяльності є *критика*, адже саме аналітичний підхід до існуючих теорій та усвідомлення їхньої досконалості/недосконалості стимулює розвиток наукової думки. Звідси – наукова критика є своєрідним індикатором істинності елементів наукового знання. Феномен наукової критики привертає і привертає увагу багатьох мислителів: вперше Е. Еннекен («Наукова критика», 1888 р.) інтерпретував літературний твір за принципами естетики – від аналізу до синтезу, потім – І. Я. Франко (трактат «Із секретів поетичної творчості», 1898 р.), надалі йому приділяли увагу І.Р. Гальперін, Р.Т. Гром'як, Н.Г. Баранець, А.Б. Верьовкін, О.Л. Балацька, І.В. Хоменко та ін.

Аналіз праць названих дослідників дає підстави виокремити основні трактування власне наукової критики (гр. *kritike* – мистецтво розбирати, судити):

іманентна цінність науки, важливий метод її вдосконалення і розвитку [1];

аналітико-синтетичний розгляд будь-яких об'єктивних явищ чи суб'єктивних картин у всіх сферах науки [2];

розвиток чи спростування раніше визнаних положень [3];

полеміка з іншими напрямками чи окремими вченими [3].

Базу наукової критики становлять стандарти, положення, інструкції, правила і норми наукової діяльності. Тому виділяють два способи наукової критики: аналіз продуктів наукової діяльності за її стандартами та аналіз самих стандартів.

Формами наукової критики є такі: дискусивна, дослідна (спостережувально-експериментальна) та практична аргументація і контраргументація, висування альтернативних

концепцій і способів вирішення наявних пізнавальних та практичних проблем [1].

Формою наукової критики та одним із жанрів літературної критики є рецензія (лат. *recensio* – розгляд) – письмова критична оцінка, визначення сильних сторін і недоліків наукового дослідження. Жодна наукова праця не публікується без рецензування. Рецензія є інформаційним документом, результатом аналітико-синтетичної переробки інформації, яка міститься в тексті-оригіналі, результатом компресії інформації з тексту наукової роботи до певних розмірів [4].

Взаємозв'язок понять наведено на Рис. 1.

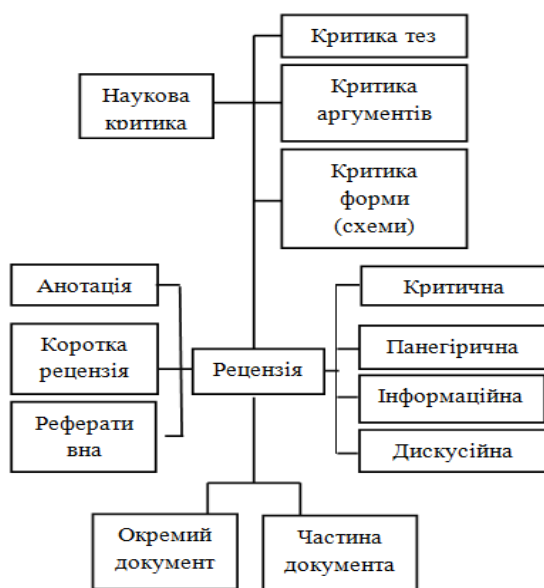

Рис. 1. Взаємозв'язок понять «наукова критика» і «рецензія»

Критична рецензія відрізняється рішучою незгодою рецензента з основною ідеєю роботи, формою подання концепції. Панегірична рецензія сконцентрована тільки на виділенні позитивних якостей дослідження і не має суттєвих критичних зауважень. Інформаційна рецензія є нейтральною у когнітивному і емоційному сенсі. У дискусійній рецензії повідомляються основні положення аналізованої роботи, зазначаються її позитивні та негативні сторони, висловлюється згода з певним концептуальними положеннями, деякі ідеї критикуються або вказується їх недостатня обґрунтованість і пропонується власне бачення проблеми [5].

Висновок. Отже, дієвим інструментарієм формування аналітичної компетенції у майбутніх професіоналів сфери документних комунікацій вважаємо такі види лінгвістичного аналізу, як етимологічний, семантичний та компаративний. Ці методи вивчення ключових терміноодиниць сприяють реалізації і освітнього завдання, і наукового прагнення до визначення ступеня неоднорідності й відкритості системи конкретної фахової термінології [6].

ЛІТЕРАТУРА

- [1] Философия: Энциклопедический словарь [Электрон. ресурс] / Под ред. А. А. Ивина. — М.: Гардарики, 2004. — 1072 с. — Режим доступа: <http://terme.ru/termin/nauchnaja-kritika>
- [2] Гром'як, Р. Історія української літературної критики (від початків до кінця XIX століття): посібн. для студ. гуманітарн. фак.-тів ВНЗ / Р. Гром'як.— Тернопіль: Підручники і посібники, 1999.— 224 с.
- [3] Гальперин, И.Р. Текст как объект лингвистического анализа / И.Р. Гальперин.— М.: Наука, 1981.— 140 с.
- [4] Гуменюк, Н.Г. Наукова рецензія як інформативний дискурс [Електрон. ресурс] / Н.Г. Гуменюк // Науковий потенціал 2017: зб. мат. XIII Міжнар. інтернет-конф., 20-22 березня 2017 р.— Режим доступу: <http://intkonf.org/kand-filol-nauk-gumenyuk-n-g-naukova-retsensiya-yak-informativniy-diskurs/>
- [5] Баранец, Н.Г. Научная критика в научном сообществе и ее значение для научной традиции / Н.Г. Баранец, А.Б. Верёвкин // Симбирский научный вестник.— 2011.— № 2.— С. 128-135.
- [6] Коляда-Березовська, Т.Ф. Компаративний аналіз як метод навчання фаховій термінології [Електрон. ресурс] / Т.Ф. Коляда-Березовська, А. Удовичка // Актуальні питання документознавства та інформаційної діяльності: теорії та інновації: зб. матеріалів III Міжнар. наук.- практ. коф., м. Одеса, 23-24 березн. 2017 р. — Дніпропетровськ: Середняк Т.К., 2017 — С. 80-87. — Режим доступу: <http://www.adverta.com.ua/publications/Aktualni-pytannya-dokumentoznavstva-ta-informatsiynoyi-diyalnosti-teoriyi-ta-innovatsiyi-Odesa-2017.pdf>

Роль інформаційно-комунікаційних технологій у викладанні української мови як іноземної

Голубінка Надія
Кафедра української мови
НУ "Львівська політехніка"
Львів, Україна
nholubinka@gmail.com

Конівіцька Тетяна
Кафедра української мови
НУ "Львівська політехніка"
Львів, Україна
tvitska@gmail.com

In the article the authors analyzed the using of innovative technologies in teaching Ukrainian language in higher educational technical institution. It is noted that the use of information and communication technologies allows you to increase and deepen the scope of assimilated information, greatly simplifies the process of teaching and learning, promotes a communicative competence of foreign students and the development of intercultural communication.

Ключові слова: інноваційні технології, комунікативна компетентність, дистанційне навчання, мультимедійні засоби, відеоматеріали.

ВСТУП

Важливою складовою викладання української мови у вищих навчальних закладах є вивчення її як іноземної студентами з інших країн, які обирають навчання в Україні. Багатьох студентів-іноземців цікавлять, зокрема, технічні спеціальності, а також навчання за програмою подвійного диплома про вищу освіту міжнародного зразка [3].

Розмовну мову та мову спеціальності (технічне мовлення) чужоземні студенти засвоюють ще на початковому етапі вивчення української мови, коли їм викладають основи точних чи природничих дисциплін. Однак навчаючись у вищому технічному закладі, майбутні фахівці повинні вивчити і наукову мову обраного фаху. І наскільки добре вони її зрозуміють, настільки легко їм буде засвоїти обсяг складної інформації, яку пропонує вищий навчальний заклад. Для того, щоб забезпечити

швидке засвоєння матеріалу, потреби та інтереси студентів, на нашу думку, під час викладання української мови як іноземної, особливу увагу слід приділяти використанню інформаційно-комунікаційних технологій.

Мета дослідження – проаналізувати ефективність використання цих технологій під час викладання української мови як іноземної у вищому навчальному закладі технічного профілю.

ОСНОВНА ЧАСТИНА

Насамперед йдеться про такі новітні технології, як мультимедійні засоби, аудіо- та відеоматеріали, систему дистанційного навчання, які значно розширюють можливості для навчання й вивчення української мови, сприяють швидшому засвоєнню фонетичної системи, лексичного складу і граматичних особливостей мови як іноземної.

Застосування мультимедійних засобів на заняттях дає можливість активізувати роботу групи, а для студентів-іноземців вони особливо актуальні під час вивчення тем українознавчого характеру, які є важливими для розуміння культури, традицій та історії нашого народу, а отже, основою для створення і розвитку міжкультурної комунікації. Тому на заняттях потрібно обов'язково використовувати презентацію з фотографіями та картами країни як давніх часів, так і сучасності, її найвизначніших пам'яток архітектури, тенденцій розвитку, що супроводжується розповіддю викладача. Використання мультимедійних технологій не

завжди гарантує високий результат, оскільки ефективність будь-яких технологій залежить від знань та вмінь викладача їх використовувати для досягнення поставленої мети. Тобто комп'ютер є лише засобом, який розширює можливості викладача [1, с 67].

Серед новітніх технологій навчання все більшого застосування набувають відеоматеріали, де можна поєднати слухове та зорове сприйняття інформації. Оскільки для вивчення української мови як іноземної передбачено лише практичний курс, то доцільним є використання коротких відеопрезентацій чи відеоуроків, які не лише зацікавлять аудиторію, урізноманітнять заняття, але й забезпечать краще запам'ятовування поданого матеріалу, зокрема для сприйняття нової теми. Невеликі відеоуроки з культури мовлення студенти-іноземці не тільки легко і з цікавістю сприйматимуть на занятті, а й зможуть переглядати їх у вільний час.

Дистанційне навчання з використанням сучасних інформаційно-комунікаційних технологій забезпечує взаємодію «викладач-студент» на різних етапах навчання, а також самостійну роботу з матеріалами інформаційної мережі [4]. Варто зазначити, що у Львівській політехніці запроваджено та ефективно використовується система дистанційного навчання «Віртуальне навчальне середовище», яка дає змогу студентам отримати потрібну інформацію з навчальних дисциплін, а також працює як засіб перевірки поточного контролю отриманих студентами знань. Використання системи ВНС, звичайно, не замінить живого спілкування з викладачем, але дасть змогу максимально спростити процес спілкування «викладач-студент», перевірку знань студентів та всебічно проаналізувати ефективність самого процесу викладання. Крім того, студенти мають змогу самостійно оцінити рівень набутих знань у процесі вивчення курсу.

Однозначно, що під час виконання самостійної та індивідуальної роботи студентам потрібно використовувати доступ до мережі Інтернет, адже інтернет-ресурси є основним джерелом пошуку потрібної інформації. Але у контексті української мови треба бути особливо пильним з огляду на значний пласт неякісної медіа-продукції [2, с 43]. Це зумовлено як історичними чинниками

розвитку нашої державності, так і недосконалим рівнем комунікативної та мовної компетентності самих українців. Тому викладачеві потрібно заздалегідь опрацювати і проаналізувати матеріал з відповідних інтернет-джерел перед тим, як рекомендувати студентам.

ВИСНОВОК

Отже, важливу роль для ефективного розвитку та забезпечення належної якості сучасної освіти відіграють новітні технології. Застосування інформаційно-комунікаційних освітніх технологій у викладанні української мови як іноземної у вищому навчальному закладі технічного профілю, звичайно, не може замінити живого спілкування з викладачем, але дає змогу збільшити та поглибити обсяг засвоєної інформації, значно спрощує процес навчання і викладання та сприяє формуванню комунікативної компетентності студентів-іноземців і розвитку міжкультурної комунікації.

ЛІТЕРАТУРА

- [1] Береза Л. Особливості інноваційних технологій формування лінгвокраїнознавчої компетентності іноземних студентів у процесі навчання української мови / Людмила Береза / Порівняльно-педагогічні студії. – 2015. – № 4 (26). – С. 63–70.
- [2] Редьква М. Використання автентичних матеріалів у вивченні української мови як іноземної в умовах іншомовного середовища / Марія Редьква / Теорія і практика викладання української мови як іноземної. – 2014. – Випуск 9. – С. 43–50.
- [3] Вища освіта України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.mon.gov.ua/activity/education/>
- [4] «Вища освіта» / Інформаційно-аналітичний портал про вищу освіту в Україні та за кордоном. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://vnz.org.ua/dystantsijna-osvita/pro>

Семіотичні параметри інформації

Лукаш Галина

Кафедра ІСУ

Донецький НУ

імені Василя Стуса

Вінниця, Україна

g.lukash@donnu.edu.ua

The paper presents the concept of semiotic properties information. Analyzed the conceptual and categorical apparatus of development, issues of symbolic mechanisms, whose purpose is to explicate and efficiently illuminate the information they contain. It is found out something all processes associated with the transfer, storage and processing of information in nature and in society occur with the use of sign systems.

Key words: information, semiotics, information and semiotic dimensions, sign, semiozys

Семіотика – наука про знакові системи або семіозис і знакові – лінгвальні та нелінгвальні – комунікації, яка претендує на створення метамови. Швидкий розвиток семіотики з початку 70-х років XX століття призвів до значного розширення її предмета. На думку Л.С. Виготського, у вищій духовній діяльності людини «визначальним цілим або фокусом усього процесу є знак і спосіб його вживання. Подібно до того як застосування того чи іншого знаряддя диктує весь лад трудової операції, так і характер уживаного знака є тим основним моментом, залежно від якого конструюється увесь інший процес» (цит. за: 1, с. 160).

Знак – це носій інформації, тому семіотичний підхід відіграє важливу роль при аналізі різноманітних знакових систем, які використовуються в процесах передачі і обробки інформації. Усі процеси, пов'язані з передачею, зберіганням і переробкою інформації в природі і в суспільстві, відбуваються із застосуванням знакових систем. Отже, вони є семіотичними. Н.Б. Мечковська стверджує, що в

інформаційних процесах знаки виступають як елементарні носії інформації, а знакові системи – як елементарні бази даних про той чи інший фрагмент світу. При цьому окрема семіотика (окрема база даних) становить певний образ чи аналог відповідного фрагмента світу, де відображені ті або інші риси і можливі стани цього фрагмента. Конкретна семіотика функціонує як система моделювання, за допомогою якої суб'єкт комунікації проектує у своїй свідомості відповідний фрагмент світу і породжує актуальну інформацію про цю дійсність. Вона переконана, що інформація завжди має знакову природу і передається за допомогою знаків [3, с. 116].

Поняття *інформація* якнайповніше розкривається у Законі України «Про інформацію»: «Інформація – це будь-які відомості та/або дані, які можуть бути збережені на матеріальних носіях або відображені в електронному вигляді» [2].

Як правило, визначення інформації пов'язане з такими поняттями, як *сигнал, знак, символ, відображення, знання, комунікація*. Тому аналіз поняття «інформація» з точки зору смислового змісту повідомлення і набуття людиною нових знань близький семіотичному підходові, коли зіставляються повідомлення і знання, які вони передають. У такому разі знакові системи розглядають як засоби вираження певного смислу [6]. У Вступній статті до антології «Семіотика» Ю.С. Степанов пише: «Семіотика знаходить свої об'єкти всюди – у мові, математиці, художній літературі, в окремому творі літератури, в архітектурі, у плануванні квартири, в організації сім'ї, у процесах підсвідомого, у

спілкуванні тварин, у житті рослин. Але всюди її безпосереднім предметом є інформаційна система, тобто система, що несе інформацію, і елементарне ядро такої системи – знакова система». Він убачає можливість розробки теорії «нового розширення» семіотики у вигляді створення єдиного інформаційного простору, що в даний час поки відсутній [4, с.5].

Хоча інформація може існувати і не в знаковій формі, вона для семіотики становить основний зміст. Знакова структура інформативна, а це значить, що інформація створює новий формат бачення семіотичних моделей. Знак – це і те, що досліджується, і те, що одночасно є частиною когнітивного апарату. Семіотика не може опредметити процес пізнання, змодельована знакова ситуація не має форми припущення. Те, що потенційне – те і реальне, тому модель може створюватися, щоб втілити в реальності саму себе. Інформаційні процеси, маючи в деяких формах типологічну подібність з процесами семіозису, в той же час за рахунок своєї інакшості здатні привнести в семіотику критерії об'єктивного розмежування можливого і реального [5, с.57]. Чим більше інформації, тим більше знань і тим успішніше буде діяти людина у зв'язку з діями, пов'язаними з цими об'єктами.

Основоположник семіотики Ч. Пірс увів у науковий обіг уявлення про динамічність семіозису, показавши, що цей процес включає в себе не тільки виробництво знаків, але і їх інтерпретацію, яка впливає на первинний образ об'єкта. Інший американський філософ і соціальний психолог Ч. Морріс вважав, що поняття знака може виявитися настільки ж фундаментальним для наук про людину, як поняття атома для фізики і клітини для біології. Він пише, що особистість, яка спроможна побачити знакові феномени з точки зору семіотики, більш сприйнятлива до тонких відмінностей використання і способів позначення, до знакових ресурсів культури. Ю.М. Нікольченко подаючи класифікації документів, які згадуються у давньоруських літописних зводах, за їхньою інформаційною

складовою, включає зміст документа; ступінь узагальнення інформації; тип знаків, використаних для запису інформації і призначених для її сприйняття людиною; канал сприйняття знаків, використаних для запису змісту; ступінь поширеності інформації та спосіб її запису; фізичну складову або матеріальний носій інформації тощо. За характером знакових засобів давньоруські документи охарактеризовано як текстові. У текстовому документі знаком є літера природної мови. Тому давньоруські документи часто називають словесними [3, с. 374-376].

Інформація утверджується як глобальний феномен високорозвиненого суспільства. Нагальною потребою ми вважаємо спробу побачити закономірні зв'язки між генезисом і функціонуванням інформації, що дозволить в подальшому мотивувати предмет нашого дослідження – семіотику інформації – з точки зору його цілісності.

ЛІТЕРАТУРА

- [1] Завершнева, Е. и ван дер Веер. Записные книжки Л. С. Выготского. Избранное / Е.. Завершнева и ван дер Веер. – М.: Канон-Плюс, 2017. – 243 с.
- [2] Закон України Про інформацію [Електронний ресурс] Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2657-12/ed20110106>
- [3] Мечковская Н.Б. Семіотика: Язык. Природа. Культура. – М.: Издательский центр «Академия», – 2004. – 287 с.
- [4] Нікольченко Ю.М. Інформаційна складова давньоруської документної традиції //Актуальні проблеми науки та освіти: збірник матеріалів XV підсумкової науково-практичної конференції викладачів МДУ / за заг. ред. К.В. Балабанова. – Маріуполь: МДУ, 2013. – 452 с.
- [5] Кириченко М.О. Інформаційно-семіотичні виміри інформації як головного тренду інформаційного суспільства / М.О. Кириченко // Гуманітарний вісник ЗДІА. 2017. – № 68. – С. 57-68.
- [6] Степанов Ю.С. Вводная статья. В мире семиотики / Ю.С. Степанов // Семіотика: Антологія / Сост. Ю.С. Степанов. – М.; Екатеринбург, 2001. – С. 5

Фрейминг як технологія масового інформаційного впливу

Комова Марія
Кафедра СКІД
НУ "Львівська політехніка"
Львів, Україна
maria.komova@gmail.com

Канюка Наталія
Кафедра СКІД
НУ "Львівська політехніка"
Львів, Україна
natysia28@gmail.com

Frames are cognitive shortcuts that people use to help make sense of complex information. Frames help us to interpret the world around us and represent that world to others. Now, it is enough to change the frame on the subject to change the whole interpretation about it in the people's minds.

Ключові слова: фрейм, фрейминг, рамки, рефрейминг, фреймування.

Функціональна структура феномену факту зазнає різноманітних трансформацій, зумовлених як розвитком суспільних інформаційних потреб, так і диференціацією стилевих особливостей журналістської творчості. Реалії інформаційного протистояння, потреби у результативності здійснення інформаційного впливу на споживачів інформації породжує різні маніпулятивні технології, зокрема технологію фреймингу, яка широко опирається на інтерпретаційні властивості феномену факту [2; 3]. З іншого боку, потреба суспільства в достовірній інформації, фактологічно і документально вивірених, зумовила формування 1960-1970-х роках оригінального стилю письма, який набув відомості як «нова журналістика» (New journalism) [1]. Факт в «новожурналістському» творі не просто виконує функції верифікатора чи аргумента, факт має бути почерпнутий із реального життя. Фактологічна інформація, підтверджена документально, набула статусу основи контенту та вираженням редакційної політики мас-медіа. Висвітлення реальних фактів у формі художнього нарративу стало стрижнем журналістської творчості, яка використовує різні літературні стилі, жанрове різноманіття, універсальне тематичне охоплення. У новій журналістиці фактологічність та

документальність творів виявляється не тільки в тенденціях, методах відбору та опрацювання матеріалу, але й в певній суб'єктивізації подання матеріалу, реалізації необмеженого інтерпретаційного потенціалу фактів.

Факт реалізує свою поліфункціональність шляхом виконання певної ролі, певного цільового призначення в межах соціально-комунікаційної системи, опираючись на притаманні йому властивості. Властивість – сутнісна характеристика реалії, тобто факту. Властивості факту визначають його сутність у відношеннях з іншими речами, виявляючи його співвіднесеність з когнітивними, мисленнєвими процесами. Властивості феномену факту становлять своєрідну систему, цілісність якої формує взаємна зумовленість існування та послідовність реалізації кожної із властивостей. До кола властивостей фактів належать об'єктність, інтерпретативність, керованість, результативність [3].

Об'єктність (предметність) фактів виявляється у їхній здатності до об'єктивізації відомостей системою соціальних комунікацій, тобто в здатності окремих процесів, дій, явищ реального світу бути виокремленими серед інших в просторі і часі та відображеними в мас-медіа. Решта фактів становлять контекст, тло, фактологічне середовище. Факти існують об'єктивно, незалежно від функції, яку вони можуть виконувати в журналістській творчості.

Введені в систему соціальних комунікацій через мас-медіа та соціальні мережі, факти виявляють властивості інтерпретативності, керованості. Експлуатуючи ці властивості, факти в журналістському творі реалізують свої функції, для яких притаманний усвідомлений та цілеспрямований характер реалізації.

Інтерпретативність фактів виявляється в їхньому невичепному потенціалі бути по-різному витлумаченими і прокоментованими. Перебуваючи в інтерпретаційному полі, факт виявляє свою багатогранність, різноманіття. Водночас, функціонуючи в межах однієї інтерпретації, факт відтворює лише той фасет, що відповідає стратегічним і тактичним інтересам інтерпретатора, і втрачає плюралізм трактування, представлення різних поглядів на факт. В умовах інформаційної війни керованість фактів виявляється у їхній здатності бути об'єктом в технологіях нейролінгвістичного програмування, зокрема в технології фреймування та рефреймування. Під час фреймування відбувається керування когнітивними (мисленнєвими) процесами і звичками, коли певний факт цілеспрямовано вбудовується в стійку структурну схему репрезентації – когнітивне утворення (знання, очікування), що організує інформацію. Методика дозволяє змінити погляд, під яким та чи інша людина бачить певну інформацію, цим самим змінюючи думку про саму інформацію.

У теорії нейролінгвістичного програмування фрейм трактується як стійка структурна схема репрезентації, когнітивне утворення (знання та очікування), що організує інформацію. Це «рамка», пов'язана із встановленням обмежень щодо подій чи явищ навколишнього світу [2]. Сенсорно-фізіологічні, ментально-когнітивні, суспільно-соціальні фрейми (традиції, звички, ритуали, церемонії) порушуються і розбудовуються. Сенсорно-фізіологічні фрейми, ґрунтуючись на відчуттях органів нашого тіла, дають можливість з очевидних фактів конструювати фрейми, які б змушували людей бачити реальність у тій формі, як йому вигідно. Ментально-когнітивні фрейми, ґрунтуючись на здатності людей по-своєму трактувати явища суспільного життя, породжують мисленнєві зв'язки, що керують стереотипами, переконаннями, обмеженнями чи теоріями. Фрейми привчають навмисне упускати якісь реалії, а іншим надавати надмірного значення. Суспільно-соціальні фрейми, ґрунтуючись на отриманому досвіді від попередніх поколінь (звичок, доктрин, стереотипів, шаблонів, ритуалів, церемоній та табу особистого та соціального життя), покликані подолати бар'єри та обмеження

для досягнення успіху на різних шаблях: в гібридній війні, в інформаційній війні, в подоланні конфліктної ситуації в діловій сфері.

Під час рефреймінгу відбувається зміна сприйняття події шляхом виходу за рамки звичного сприйняття. Так, рефреймінг змісту передбачає зміну назви поняття (події, явища, особи), залишаючи контекст без змін. Рефреймінг контексту змінює контекст на такий, у якому факт змінює своє значення, наприклад один і той самий факт може бути витлумачений як в позитивному, так і в негативному світлі [2]. У мас-медіа активно використовується такі техніки: рефреймінг шляхом показу іншої сторони, рефреймінг за допомогою «ПРОТЕ», використання альтернативного запитання, конотацій.

Ефект від інтерпретації фактів та керування фактологічною інформацією завжди є результатом, однак він може мати двоякий характер: і прогнозований, і непередбачуваний, такий, що лежить поза межами первинних намірів мовця, коли виникає суперечність між семантикою і прагматикою мовного висловлювання про факт. Результативність фактів виявляється у нерозривному причинно-наслідковому зв'язку причин їхньої появи та їхнього існування. Факт – це завжди кінцевий результат попереднього шляху розвитку, який складають набуті позитивні або негативні, якісні або кількісні зміни.

ЛІТЕРАТУРА

- [1] Вулф Т. Новая журналистика и Антология новой журналистики / Под ред. Е.У.Джонсон, Т. Вулф. Пер. Ю. Балаян. – М. Амфора, 2008. – 576 с.
- [2] Зеленін В. По той бік правди. Нейролінгвістичне програмування як зброя інформаційно-пропагандистської війни / В. Зеленін. – К.: Люта справа, 2015. – 384 с.
- [3] Комова М.В. Документальна та інтерпретаційна природа контенту в соціальних комунікаціях: монографія / М.В. Комова. – Львів: Тріада-плюс, 2014. – 384 с.

Бібліотечна, архівна та музейна діяльність в умовах розвитку інформаційного суспільства

Archive database notes and memories of certified translators Alberta, recognized by the Court of Queen's Bench as an important source for historical research: intercultural and legal aspects

Yahnishchak Volodymyr

*Certified Court
Interpreter/Translator
Queen's Bench Court, Canada
E-mail: vyahnish@hotmail.com*

Boisvert Danielle

*Criminal defence lawyer
Edmonton, Alberta, Canada.
E-mail: danielleboisvert@so-law.ca*

Khymytsia Nataliia

*Social Communications and
Information Activities Department
Lviv Polytechnic National
University
Lviv, Ukraine
nhymytsa @ gmail. com*

The provincial archival database notes and memories of certified translators Alberta Court of Queen's Bench recognized as an important source for historical research are characterized. Cross-cultural and legal aspects of such sources are grounded.

Key words – document, historical information, Canada, law, information, court, multiculturalism.

INTRODUCTION

Court interpreters are the proverbial ‘fly on the wall’ in court cases in Canada. They hear everything in the trial and often most of the backroom talk between the lawyers as well.

Therefore, the inclusion of court interpreters’ notes and memoirs in the sources available to historical researchers and litigators would provide a unique perspective of the cases heard in Alberta Courts.

To this end, the authors propose to create and maintain an archival database of interpreters’ notes and memoirs in Alberta with the assistance of either the Provincial Archives or the University of Alberta.

PROVINCIAL ARCHIVE IN THE OVERALL SYSTEM OF CANADA ARCHIVES

In general, the system archives of Canada is as follows: public records and archival institutions; autonomous regional and municipal archives;

corporate archives; private archives; archival records of libraries and museums.

Today, all Canadian provinces and territories have their own archival systems based on the provisions of their laws.

General control over them there, but state and community archives are making a significant effort to integrate the field of archives and preservation of the national archival heritage.

Self provincial archives - archives are mostly autonomous entities in Canada. They are subject only to the regional government and collect documentation of the region.

In Canada, provincial archives form small archive systems under the federal units. These archives are collected not only record keeping, but historical documentation of the region.

Provincial Archives Canada is a very important link archival system for preserving historical documents valuable assets, particularly manuscripts. These funds are open to researchers and very carefully safeguarded by the state.

It should be noted Canadian Archivists great achievements in the field of information national archives. Introduced in the life of many programs to support industry and archival collection of historical documents. Experience of Canadian Archivists in the unification of archival tradition is so important that

their property was taken as the basis for establishing global standards for archival description.

USING NOTES AND MEMORIES OF COURT TRANSLATORS PROVINCIAL ARCHIVAL DATABASE OF ALBERTA AS A HISTORICAL SOURCE

In Canada, historical research of interesting court cases involves the use of multiple sources. Court records such as endorsements or appeal records indicate the steps taken in each court case, but lack context and commentary. The three main actors in a court case – the judge and two lawyers – are the primary sources of information through their trial notes, file contents including police reports, interview notes or research notes, and trial transcripts. Every so often the accused person in a criminal case will give an interview to the media which can shed light on that individual's experience in his or her court case.

In our court system, court interpreters are court-appointed neutral third parties in the court process. A court interpreter must take an oath in court before beginning their task of interpreting, word for word, what each actor is saying during the trial. A court interpreter must ensure that the correct connotation of word is properly conveyed in translation. Proper translation of culturally-based words or phrases is particularly important.

To prepare themselves, a court interpreter will speak to the lawyers and the clients for whom they will be translating to understand the background of the case, the evidence that is expected to be presented during the trial, and the legal issues at play. Court interpreters are often involved in pre-trial steps such as client interviews and settlement negotiations. Sometimes it is incumbent on the interpreter to ensure the client fully understands the legal advice or information being given to them in English.

With the encouragement of multiculturalism in Canada and recent influx of immigrants and refugees, more and more people require the assistance of interpreters to get through the court system. The involvement of court interpreters at almost every stage of a court case allows them to gain an unparalleled and objective understanding of each court case. This unique perspective considers the cultural background of the interpreter and the client for whom they interpret, a perspective that is often

lacking in the notes and records kept by other court participants.

Currently the archival databases in Alberta, Canada do not include court interpreters' memoirs or notes. No other resource is available from which to access this type of information for research purposes.

Our thesis is that the inclusion of court interpreters' notes and memoirs in the provincial archival databases, or as an independent institute for court interpreters in Alberta, would be an invaluable contribution to the sources of historical information available for research. These memoirs and notes would add to the records created by other people and organizations involved in court cases, which in turn reveal their connections and interests in those cases. Each source provides a different perspective but are limited to their role or involvement in a case. An interpreter's notes of his or her involvement in many stages of the court case presents a uniquely holistic view. This valuable insight could be beneficially used by historical researchers or lawyers looking for information on a cultural view of a court case and its effect on the possible outcome. Overall, inclusion of this resource in an archival database would further highlight Canada's strong sense of multiculturalism and concomitant goal of balancing the acknowledgement of cultural differences with everyone's obligation to uphold the law.

REFERENCES

- [1] Alberta Justice [Electronic resource] – 2017 - Access mode :<https://justice.alberta.ca/Pages/home.aspx>
- [2] Canadian Legal Information Institute [Electronic resource] – 2017 - Access mode: [https:// canlii.ca/](https://canlii.ca/);
- [3] Law Information Centre [Electronic resource] – 2017 - Access mode [https:// albertacourts.ab.ca/linc/](https://albertacourts.ab.ca/linc/);
- [4] The Canadian Abridgment (Third Edition) :June 2013, by Carswell.
- [5] V.M Yahnischak, Memoirs of a certified interpreter Court of Queen's Bench of Alberta on significant litigation 2005-2017 biennium. – Manuscript.
- [6] .

Консолідація архівної інформації Франції

Манак Олена

Університет Бордо

Франція

elena.manach@gmail.com

Archive digitizing, creation of integrated databases which consolidate the resources of various archival institutions, will ensure the preservation of documents and give access to contained information.

Ключові слова: інформація, документ, архів.

Національні архіви Франції (фр. *Archives nationales*) становить систему архівних установ, на розвитку якої позначився усталений у віках відомчий характер організації архівної справи, успадкований не лише Францією, але й іншим країнам Західної Європи з абсолютистською монархією. Відомча розпорошеність та організаційна відокремленість виявляється в профілі документного фонду Національного архіву, в якому зберігаються документи всіх центральних державних органів країни, крім Міноборони, Міністерства закордонних справ, Міністерства економіки, які мають свої архіви.

Незручності у користуванні архівними документами в умовах децентралізованого збереження оригіналів усувається консолідацією архівної інформації. Для забезпечення пошуку архівних документів створено єдиний сайт «FranceArchives», який інтегрує електронні бази трьох головних архівів країни: Національного архіву, Міноборони і МЗС Франції. FranceArchives позиціонується як національний архівний сайт, що відкриває доступ до описів та пошук 5,7 млн оцифрованих документів в електронній архівній базі. Одним із підрозділів Національних архівів, де проводиться оцифрування фондів, є Історичний центр Національних архівів (фр. *Centre historique des Archives nationales*, CHAN), де зберігаються документи до 1958 року, архів глав держави, зокрема королівських династій з часів Меровінгів, та приватні документи з усіх епох.

До кола оцифрованих архівних документів належить Нантський едикт, який мав велике

політичне, морально-етичне, релігійне значення і заклав підвалини важливої та актуальної для сучасного суспільства норми релігійної терпимості.

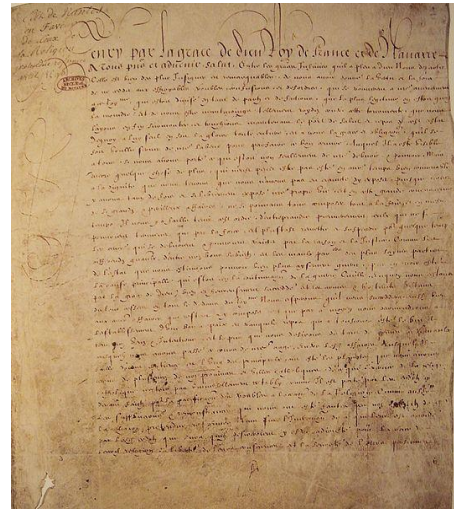

Рис. 1. Нантський едикт короля Франції Генріха IV

Нантський едикт, ухвалений королем Франції Генріха IV 13 квітня 1598 року, дарував гугенотам громадянське право на свободу совісті, поновив права обіймати будь-яку державну посаду, подавати скарги безпосередньо королю, відкривати школи та академії. Пасторська робота фінансувалася із королівської скарбниці. В управління протестантів передано 150 замків, серед них 51 фортеця, дозволено армію в 30000 солдат для захисту протестантських фортець.

Нантський едикт гарантує свободу совісті на території всього Французького королівства, він дозволяє свободу культу в населених пунктах, в яких до 1597 року існували протестантські спільноти, а також в 3500 замках протестантського дворянства і в містах місцевого самоуправління. У Бордо, Греноблі, Кастрі були впроваджені суди, що склалися з католиків і протестантів в рівних частках для гарантії

справедливого суду. У Парижі, Руані, Діжоні, Тулузі, Леоні протестантський культ був заборонений, а в Сомюрі, Седані, Ла-Рошелі, Монпельє, Монтобані був заборонений католицький культ.

Нантський едикт поклав кінець релігійним війнам, що роздирали Францію протягом 40 років. Генріх IV прагнув якнайшвидше покласти край громадянській війні, що виснажувала, як католиків, так і протестантів.

Вперше в Західній Європі, релігійне протистояння було припинено не шляхом заборони і переслідувань (католицизму в Англії, протестантизму в Іспанії і Італії), а шляхом легалізації міноритарної релігії і затвердження державою її прихильників у всіх громадянських правах.

Нантський едикт заклав основи терпимості як принцип управління суспільством. Слово «терпимість» відсутнє в тексті едикту. У французькій мові XVI століття, слово «терпимість» (*la tolérance*) має негативний відтінок і є синонімом слова «страждати». Сучасне трактування слова «терпимість» – допускати, що релігійні переконання опонентів мають право на існування був абсолютно чужим філософії XVI століття. У той час кожна людина була впевнена, що саме її віра є єдино правильною, а отже інший помиляється.

Нантський едикт знаменує остаточний відхід від середньовічних догм, коли влада короля і божя влада були синонімами. Він розмежував право на релігійні переконання, які покидають громадський простір і стають особистою справою кожного, і закон короля, якому підкоряються всі без винятку. Сучасники називали його едиктом умиротворення.

Усі воєнні гарантії, що едикт надавав протестантам, а саме право утримувати фортеці, оборонні замки, були скасовані Алеським едиктом в 1629 році, який видав король Людовік XIII, син Генріха IV. Було захоплено протестантську фортецю Ла-Рошель, заборонено політичні протестантські збори та партії, але дозволено протестантський культ на всій території Франції, крім Парижу.

Король Людовік XIV як прихильник абсолютизму вважав, що Франція повинна керуватися принципом: один народ, один король, одна віра. Нантський едикт був скасований у

1685 році Едиктом Фонтєбло, який заборонив протестантизм у Франції.

Наступні французькі королі не виявляли непримиренності в цьому питанні і значні протестантські спільноти змогли вижити. У 1787 році Людовік XVI підписав Версальський Едикт, який забороняв всі переслідування проти протестантів. Тільки Французька революція 1789 року дозволила повну і остаточну політичну, релігійну і особисту реабілітацію французьких протестантів.

Таким чином, масове оцифрування архівних документів, що становлять значну історичну та культурну цінність, створення інтегрованих баз даних, що консоліднують архівні документи різних архівних установ, набуло особливої суспільної ваги. Електронні архіви дають можливість вирішити ключові завдання: забезпечити збереження найбільш запотребованих і вагомих документів та доступ населення до вміщеної в них інформації.

ЛІТЕРАТУРА

- [1] Laurent Theis et Roger Zuber, *La Révocation de l'édit de Nantes et le protestantisme français en 1685 : Actes de colloque de Paris (15-19 octobre 1985)*, Paris, SHPF, 1986
- [2] Jean-Robert Armogathe, *L'Église catholique et la révocation de l'édit de Nantes*, Paris, O.E.I.L. Histoire, 1985
- [3] Bernard Cottret, 1598, *L'Édit de Nantes*, Paris, Perrin, 1997
- [4] Pierre Joxe, *L'Édit de Nantes, une histoire pour aujourd'hui*, Hachette Littératures, 1998
- [5] Janine Garrisson, *L'Édit de Nantes*, Paris, Fayard, 1998, 320 p.
- [6] Janine Garrisson, *L'Édit de Nantes et sa révocation: Histoire d'une intolérance*, Paris, éd. du Seuil, 1985, 309 p.
- [7] Simone Bertière, *Les reines de France: les années sanglantes*, Paris, LGF, 1997, 506 p.

Gamification as the Tool of Supporting Digitalization Processes and Protection of Cultural Heritage in Libraries

Piechota Grażyna

*Institute of Libraries and Information Science, Faculty of Humanities,
University Maria Curie-Skłodowska, Pl. Marii Curie-Skłodowskiej 5, 20-031 Lublin, POLAND
E-mail: grazyna.piechota@poczta.umcs.lublin.pl*

Gamification is currently dominant in entertainment, marketing and branding, as well as supports the marketing activities of diverse types of libraries. It is becoming a popular tool of crowdsourcing and supporting digitization process as well as protection of cultural heritage in libraries. Gamification tools have been used to create the digital resources of national heritage, or more precisely, to engage users in the processes of improving texts and verification of the correctness of OCR results.

Keywords – gamification, crowdsourcing, digitalization, cultural heritage, digital libraries, DigiTalkoot project, Purposeful Gaming & BHL project

INTRODUCTION

In recent years libraries have been widely using digital technologies to implement projects, or public participation in tasks that have so far been performed by the library personnel (e.g. creation and improvement of data bases, transcription or processing of scanned texts). The tendency in libraries is to use digitization processes meant to protect cultural heritage. Digitization enables production of data which can be used in many areas: from basic recording and controlling of library resources to making them available in applications. A natural consequence of digitization is therefore to use the produced digital resources by means of new technologies. In recent years a popular tool that supports digitization processes is gamification. At present, it is dominant in

entertainment, marketing and branding, being also well-known to libraries.

GAMIFICATION IN LIBRARIES

Gamification is the use of the mechanics known from role-playing and computer games to modify people's behaviors in non-game situations in order to enhance their commitment. The activities of libraries in this field have so far come down mainly to supporting the users' interests and passions and have usually taken the form of competitions and all kinds of tournaments for players. The popularization of the idea of gamification in modern marketing caused the libraries to also differently perceive the potential residing in games and gamification. It turns out that the potential of competition and play can be successfully utilized to promote library services and increase the degree of utilization of the collections, to support information education, to improve library processes, and to brand the institution. The popularity of crowdsourcing and the results achieved through it by entities in the economic sector are becoming an impetus for introducing its mechanisms also into the activities of libraries. A pioneer in this domain is the National Library of Australia, which implemented two user-participation projects: "Picture Australia" and "Australian Historic Newspapers". In the former, the Internet users sent photographs on the subject of Australia via the Flickr platform.

In the latter, they transcribed newspapers of the late 19th and early 20 centuries, scanned with the OCR technique, and labeled and commented on the articles from these newspapers. Similar projects were carried out by institutions and libraries in the United States.

EXAMPLES

The National Library of Finland, in cooperation with the Microtask company, used the Internet community to implement the project “Historical Newspaper Library of The National Library of Finland”, whose goal was to protect the Finnish cultural heritage recorded in the documents collected in the library. The improvement of 18th-20th-century historical materials, including a sizable collection of scanned press articles, was carried out owing to Internet volunteers working on the DigiTalkoot platform, in which gamification elements were included in the improvement process. Two online games were designed – Mole Hunt (Myyräjahti) and Mole Bridge (Myyräsilta). Work on the digitization of archival materials was continued in the crowdsourcing project – “Kuvataalkoot”. Gamification tools were used to create the digital resources of national heritage, or, more precisely, to engage users in the processes of improving texts and verification of the correctness of OCR (Optical Character Recognition) results. Another example of the use of gamification in digitization processes was the project: Purposeful Gaming & BHL (2013) Biodiversity Heritage Library – BHL, the international consortium of libraries collecting materials in botany and natural history, and the open digital library. It demonstrated the usefulness of digital games as the tools of transcription and analysis and improvement of OCR processing, and thereby of enhancing the availability and searchability of the scanned resources stored in the BHL. Two groups of documents were selected to be used in Purposeful Gaming: the 19th-century manuscripts by ornithologist Wiliam Brewster and

historical catalogues of seeds and seedlings. Two projects of games were developed, activated from Smorball and Beanstalk.

CONCLUSIONS

The foregoing example do not exhaust the subject, they point to another area where games can be used in library activities. Gamification projects, apart from supporting digitization processes, play a significant role in promoting libraries. The use by libraries of the gamification idea and the crowdsourcing phenomenon has been noticed by many media, thus popularizing the knowledge about archiving national heritage. The new solutions have first of all changed the way of communicating with the user.

REFERENCES

- [1] P. Randall, "Purposeful Gaming: work as play"[online] 2015, no 74, www.ariadne.ac.uk/issue74/randall
- [2] B. Jaskowska, "Let us play it! Creationism in the promotion of library services ", In: Repository of the University of Rzeszow [online] 2013, repozytorium.ur.edu.pl/bitstream/handle/item/127/Grywalizacja_BJaskowska.pdf
- [3] M. Stąporek, " Crowdsourcing, social media, live streaming - new possibilities for e-participation of users in shaping collections, resources and services of academic libraries ", http://delibra.bg.polsl.pl/Content/15520/Staporek_Marta_tekst.pdf

Е-дипломатика: сумнівна пропозиція чи реальне майбутнє?

Бездрабко Валентина

Кафедра ІБАС

Київський НУ культури і мистецтв, Київ, Україна
valentbez@gmail.com

Against the background of problems of archival education in Ukraine, we have raised the issue about the possibility of using diplomatic methods to critics of electronic records, and therefore, the expanding the range of research tasks of Diplomats, the establishment of E-diplomatics.

Keywords: archival education, science of archives, Diplomats, record, electronic record.

Останнім часом в Україні активно обговорюється питання архівної освіти. Це пов'язано передусім із започаткуванням у 2015 р. спеціальності 029 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа» і формуванням нормативно-правової бази її розвитку. Ідеться про розроблення стандарту вищої освіти для спеціальності. Професійні кола дискутують щодо номенклатури дисциплін для майбутніх фахівців з архівістики, яка дозволила б спродувати необхідні для сучасних умов і галузевих потреб компетентності. Усвідомлення доцільності гармонійного поєднання традицій із новаційними тенденціями спонукає до виваженого підходу та врахування особливостей прикладної сфери застосування згодом набутих студентами вишів вмінь і навичок.

Отож на початку ХХІ ст. в Україні склалися та продовжують розвиватися дві моделі архівної освіти: історико-архівна та соціокомунікаційна. Кожна з них має своїх прихильників і опонентів та право на існування. Залежно від моделі виші обирають і наповнюють зміст архівної освіти. Дискусії тривають стосовно співвідношення між історичним, архівознавчим, документознавчим, інформаційним, технологічним компонентами в освітніх програмах. Вважаємо доцільним їх раціонально виважене й методично обґрунтоване поєднання, оскільки беззастережно наслідувати

пропонований зарубіжний досвід було б хибним підходом через інші генетичні умови народження архівної освіти. Проте при цьому залишаються осторонь питання важливішого порядку, а саме: змістового наповнення тих дисциплін, які мають увійти в навчальні плани архівістів. Ідеться, в першу чергу, про трансформації й сутнісне оновлення традиційних для фаху курсів, які, за нашими спостереженнями, в умовах міждисциплінарного побутування наук переживають значні зміни.

Зупинимось, зокрема, на дипломатії, яку дослідники переважно розглядають класичною спеціальною історичною дисципліною, породженням вивчення рукописів античності й середньовіччя. Згодом хронологічно об'єкт досліджень для дипломатії розширився і в ХХ ст. новітні документи так само потрапили до кола її уваги. Незважаючи на сучасні методики дослідження документів, дипломатика володіє тими з них, що дозволяють вважати цю науку непересічною для фаху архівіста. Усталені й перевірені часом засади дипломатичної критики документів не потребують ревізії, а от її розвиток з урахуванням можливого урізноманітнення об'єктів вивчення та версій їх існування стане доречним.

Народження дипломатії в Західній Європі датують новим часом. Від практичних настанов і рекомендацій як вивчати правові документи дипломатика еволюціонувала в історичну дисципліну. У такому статусі вона тривалий час переймалась студіюванням документів, датованих до ХVІІ ст. Саме тому виникла традиція сприймати її заземленою на медієвістичних документах.

Згодом дипломатика виходить за «середньовічні межі» і перетворюється в дисципліну, теоретичні засади якої можуть стати у пригоді науці, орієнтованій на сучасні документи. Розширення об'єкта вивчення відбулося через залучення до кола інтересів дипломатики активних і напівактивних документів. Перспективи студіювання поточних документів за допомогою методів дипломатики відкривають нові можливості для фахівців із документознавства, керування документаційними процесами та архівістики.

Дослідники оперують методами критичного аналізу дипломатики передусім для того, аби виявити чи підтвердити оригінальність акта та встановити реальність прав і поданих фактів. Полісемантичність поняття «оригінальність документа» породжує пошуки оптимальних методів визначення його змісту та доведень. Історично документ може бути достовірним за умови засвідчення подій, що мали місце, чи інформації, яка є істинною. Юридично достовірним може бути той документ, що є знаком засвідчення факту незалежно від намірів автора та інформації, яка міститься в ньому. На думку фахівців із дипломатики, достовірними є ті документи, що оформлені відповідно до практики епохи, місця укладання, фіксування авторства, викладу тексту, інших знаків засвідчення й підтвердження справжності. «Достовірності» можуть не збігатися. Один і той самий документ може бути достовірним історично або дипломатично, та не бути таким юридично.

Не менш проблемним є питання термінологічного розрізнення автентичного, справжнього документа та документа недостовірного, фальшованого. Так само важливо установити походження фальшованості, суб'єктивні та об'єктивні чинники цього явища. І якщо методики роботи з традиційними документами напрацьовані дипломатикою віддавна, то стосовно документів на нетрадиційних носіях багато звичних для науки питань є відкритими.

Ідеться про встановлення автентичності, достовірності, оригінальності, справжності, виявлення архетипу, копії (у т.ч. і першої) електронного документа та можливості застосування методів дипломатики для цього. Новітні реалії існування інформації, документів

впливають на об'єктно-предметну сферу дипломатики, а її традиційні питання, дослідні напрями набувають іншого змісту. І якщо початково дипломатика орієнтувалася на дослідження винятково правових актів, то наразі прийнято говорити про різні види документів, до яких можливе застосування характерних методів критики. Зарубіжні колеги давно і всерйоз розглядають можливості е-дипломатики, а вітчизняна наука робить поки що перші кроки, постановочно обговорюючи залучення електронних документів до сфери студій класичних наук. Проте, безперечно, є сенс вивчити це докладніше.

ЛІТЕРАТУРА

- [1] L. Duranti, "Diplomatics: New Uses for an Old Science," (in English), *Archivaria*, vol. 28, pp. 7-27, Summer 1989.
- [2] C. Bailey, "Archival Theory and Machine Readable Records: Some Problems and Issues," (in English), in *Master of Archival Studies thesis*, The University of British Columbia, Vancouver, 1988, pp. 119-120.
- [3] "Diplomatics", *Encyclopedia of Library and Information Science*, (in English), M. Bates, M. N. Maack, M. Drake eds, New York, Basel, Hong Kong: Marcel Dekker, INC., 2009.
- [4] L. Duranti, "Historical Documentary Memory in the Cloud: An Oxymoron or the Inescapable Future?," in *Revista D'arxiu*, 2013, pp. 19-60.
- [5] L. Duranti, K. Thibodeau, "The Concept of Record in Interactive, Experiential and Dynamic Environments: the View of InterPARES," *Archival Science*, vol. 6, 1, 2006, pp. 13-68.
- [6] Г. Папакін, "Сучасна українська інтернет-археографія: основні форми та джерела електронних публікацій," *Укр. іст. журн.*, № 5, 2010, сс. 153-166.
- [7] Г. Папакін, "Електронна археографія: новітній напрям старої науки, її складові та стан дослідження," *Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія*. № 2, 2012, сс. 25-34.

Департаментський архів Коте-д-Ор (Франція): склад фондів та стан оцифрування документів

Тюрменко Ірина

Кафедра історії та документознавства
Національний авіаційний університет
Київ, Україна
tira@nau.edu.ua

Abstract. The article is revealing a history of formation of Côte-d'Or archives and characterizing its archival collections. There are unique documents in a possession of the archive such as antiqued charters, stamps, conventual and judicial documents of Medieval time authorities. The volume of documents gathered during 1940-2000 aggregates 6 km (3.6 miles) of bookshelves. Many documents are available in digital format.

Key words: Archives of France, Côte-d'Or county archives, archival collections.

ВСТУП

Архіви Франції – це система архівних установ різного рівня підпорядкування. Важливе місце в цій системі належить департаментським архівам, у фондах яких зберігаються документи, створені на їх території протягом тривалого часу. Департаментські архіви накопичили величезний досвід керування архівними документами. Система їх збереження, описування, оцінки цінності документів та використання майже не досліджені у вітчизняній науці.

ОСНОВНА ЧАСТИНА

Департаментський архів Коте-д-Ор знаходиться у Діжоні, що зараз входить до новоутвореного адміністративного регіону – Бургундія-Франш-Конте. Архів міститься у комплексі старовинних споруд, які були побудовані 1440 р. відомим канцлером Бургундії Ніколя Роленом. Його резиденція складалася з двох споруд: головної будівлі з каплицею та добудови, об'єднаних критою галереєю, які разом утворювали внутрішній двір. Після смерті канцлера, його онука Маргарита Ролен, продала у

1500 р. резиденцію муніципалітету. Однак назва резиденції його первісного володаря Н. Ролен залишилась. З того часу протягом 330 років спорудами володіла мерія м. Діжон. Резиденція відома тим, що у великій залі 16 та 18 липня 1766 р. на запрошення принца де Конде В. Моцарт дав свій концерт. У 1832 р. Генеральна рада Коте-д-Ор передала приміщення мерії Департаментському архіву. З 1988 по 2001 рр. архів зазнав значної реконструкції. Були побудовані сучасні сховища за центром міста, проведена реконструкція головної будівлі та додаткових приміщень, відновлена велика зала, у якій тепер розміщується читальна зала, перебудована приймальня, створена кімната мікрофільмів з вільним доступом. Сьогодні – це сучасний архів, який уміщує різні групи документів, що відбивають історію Діжона і Бургундії.

У департаментському архіві зберігається понад 26 лінійних км стелажних полиць різнопланових документів, які охоплюють період з IX ст. до наших днів. Вони поділені на шість груп.

Скарбницею архіву по праву вважаються герцогські грамоти Бургундії та Лічильної палати Діжона. Документи цього періоду дають уявлення про історію регіону за часів Середньовіччя. Однак вони зазнали потрясінь і руйнації. Тільки у XIX ст. архівні колекції пережили пограбування у 1807 р. та австрійську окупацію 1814 р. Лише після передачі документів до Департаментського архіву у 1832-1833 рр., архіви були описані, увійшовши до першої частини серії В. Загальна кількість документів цієї серії дорівнює 725 лінійним метрам стелажних полиць. Серед цієї групи документів нараховується декілька тисяч печаток, яким славиться архів Коте-д-Ор.

Водночас документи релігійних фондів (серії G та H) дуже давно були відділені від колекції грамот при нез'ясованих обставинах.

Друга група документів, що міститься у фондах архіву, стосується релігійних установ. Загалом колекція відображає життя духовенства Діжона. Деякі з документів датуються раннім Середньовіччям. У 1842 р. релігійні документи були розділені на серії. До серії G віднесені документи, що стосувалися білого духовенства, до серії H – чорного духовенства. Загальний обсяг колекції церковних документів дорівнює 550 лінійними метрами стелажних полиць.

Третя група документів характеризує адміністративні установи Бургундії та Діжона періоду феодалізму від Луї XI до Луї XVI. Одна частина колекції стосується часу, коли Бургундія була провінцією, друга – характеризує часи королівського урядника. Восени 1792 р. адміністративні документи були зібрані у Палаці бургундських герцогів та передані пізніше до департаментського архіву. Після опрацювання цієї колекції, їх третя чверть була віднесена до серії C. Інша чверть документів відображає діяльність фінансових структур. Загальний обсяг колекції складає 450 лінійними метрами стелажних полиць.

До четвертої групи відносяться документи судового фонду. Деякі з документів датуються XIV ст. Юридична колекція містить інформацію про суди різних категорій з часів Середньовіччя до наших днів. Це документи правосуддя сеньйорату в парламенті Діжона, мирових судів в Апеляційному суді Діжона тощо. Загальна кількість документів цієї групи дорівнює 2500 лінійними метрами стелажних полиць.

П'яту групу складають адміністративні документи, які висвітлюють часи Революції 1789 р. Фонд містить колекції документів, які відображають суспільну історію департаменту Коте-д'Ор. Це архіви громад і муніципалітетів, нотаріальні та шкільні архіви. Колекція документів цієї групи досить значна. Тільки архіви суспільних установ XIX ст. обіймають від 3 до 4 км стелажних полиць. Однак обсяг документів створених протягом 1940-2000 р. дорівнює 6 км стелажних полиць, у той час як фонди документів, створених до XIX ст., нараховують 6,5 км стелажних полиць.

До шостої групи архівних колекцій належать документи приватного походження. Це документи відомих діячів та родин. Загальна кількість документів налічує 1200 лінійними метрами стелажних полиць. До серії E належать родинні документи, конфісковані у осіб, які емігрували з Франції з 1792 р. по 1793 р. До цієї серії увійшли також документи сімей, які були здані в архів до початку XX ст. До серії F віднесені документи, отримані архівом до 1996 р. І нарешті до серії J увійшли документи, які були придбані останнім часом. Цікавою була доля сімейного архіву відомої бургундської родини Сольх-Таванн, коріння якої сягає XI ст. У 1792 р. родинний архів був вилучений у родини і націоналізований, але 1816 р. повернувся до неї. Однак 1862 р. став власністю архіву Коте-д'Ор.

Архів проводить велику роботу з оцифрування документів. Він має сучасну оцифрувальну техніку, яка дозволяє зробити якісні цифрові копії. У відкритому доступі знаходиться документи генеалогічного характеру, історичні документи, карти і плани, зображувальні документи (афіші, листівки, скрапки, хромолітографії, нотаріальні книги, дипломи цивільних та релігійних діячів, зображення стінних розписів церкви абатства Сен-Сен тощо), адміністративні документи, літературні твори, альбоми мистецтва. Усі опубліковані документи мають науковий опис, необхідні коментарі, у яких розкривається зміст колекції, біографія автора, дата публікації на сайті, авторські права, історія документа тощо.

ВИСНОВКИ

Отже, склад фондів архіву Коте-д'Ор та їх оцифрованих копій є важливим джерелом вивчення не лише історії Франції, а й є свідченням збереження та використання інформаційного потенціалу архівних колекцій.

ЛІТЕРАТУРА

- [1] Les archives départementales Côte d'Or. URL: <http://www.archives.cotedor.fr/cms/home.html> (date d'accès aux données: 17.04.2017).

Формування пошукового образу документа в електронних каталогах бібліотек

Збанацька Оксана

*Кафедра інформаційних комунікацій та бібліотекознавства,
Національна академія керівних кадрів культури і мистецтв
Відділ каталогізування, Національна бібліотека України імені Ярослава Мудрого, Київ, Україна
e-mail : ZbanatskaO@i.ua*

Formation of a search image of the document into electronic library catalog is made through analytic-synthetic processing of documents. As a result it creates a bibliographic record which contains the following search features: author of a document, title, classification code, subject heading, keyword, summary, abstract and etc.

Ключові слова: аналітико-синтетичне опрацювання документів, бібліографічний запис, бібліотеки; електронні каталоги; пошуковий образ документа.

В результаті аналітико-синтетичного опрацювання документів (АСОД) формується пошуковий образ документа (ПОД), який надає «згорнуту» інформацію про зміст первинного документа і є результатом переведення змісту документа з природної на інформаційно-пошукову мову. ПОД – це коротке закодоване повідомлення, що виражає основний смисловий зміст документа [3, с.20]. ПОД створюється каталогізатором, який працює з інформаційно-пошуковою системою. Якість створеного ПОД залежить від професійності каталогізатора та пошукових можливостей конкретної автоматизованої інформаційно-бібліотечної системи (АІБС).

Створення ПОД починається з аналізу первинного документа і виявлення основних відомостей щодо його змісту. Для уточнення певних відомостей можуть залучатися додаткові джерела інформації. Формування ПОД передбачає виконання різних видів АСОД. ПОД втілюється у бібліографічних записах. Бібліографічні записи створюються в АІБС з використанням шаблонів документів – списків заздалегідь підготовлених полів для опису

документів певного типу (монографія, автореферат дисертацій, нормативно-технічний документ, багатотомне видання, карти, ноти, аудіовізуальні документи, стародруки та ін.). У кожному шаблоні інформацію згруповано у блоки. Для комунікативних форматів сімейства MARC їх визначено десять:

- 0 – Блок ідентифікації;
- 1 – Блок кодової інформації;
- 2 – Блок описової інформації;
- 3 – Блок приміток;
- 4 – Блок зв'язків;
- 5 – Блок пов'язаних назв;
- 6 – Блок тематичного опису;
- 7 – Блок інтелектуальної відповідальності;
- 8 – Блок міжнародного використання;
- 9 – Блок національного використання.

Блоки містять поля і підполя, до яких заноситься певна одиниця інформації. У полях можуть використовуватись індикатори – атрибути, що містять додаткову інформацію про зміст поля, взаємозв'язок між даним полем та іншими полями [4].

Для створення ПОД спершу формується заголовок бібліографічного запису, який може містити: ім'я особи; найменування організації; уніфіковану назву; індекс документа, цифрове або літерне позначення документа; географічну назву [2]. Відповідно до сформульованих заголовків і групуються бібліографічні записи в АІБС. Інформація про заголовок бібліографічного запису зосереджена у 5 та 7 блоках.

Наступним кроком є складення бібліографічного опису документа. Бібліографічний опис містить такі зони [1]: назви та відомостей про відповідальність; видання; специфічних відомостей; вихідних даних;

фізичної характеристики; серії; приміток; стандартного номера (або його альтернативи) та умов доступності. Для заповнення зон бібліографічного опису в АІБС використовують блоки 2,3,5,7 (Рис.1).

200	1	a	основна назва	Бібліотека в минулому
		e	відомості до назви	(культур.-іст. нарис)
		f	перші відом. про відпов.	Д. Балика
		g	подальші відом. про відпов.	Укр. наук. ін-т книгознавства
210		a	місце видання	[Київ]
		c	видавець/...	Держвидав України
		d	дата видання	1925
215		a	відомості про обсяг	115, [3] с.
225	1	a	назва серії	Науково-популярна бібліотека книгознавства
		f	відомості	за ред. Ю. О. Меженка

Зк Сірополька С. О.-45 рк
Балика, Дмитро Андрійович.
Бібліотека в минулому : (культур.-іст. нарис) / Д. Балика ; Укр. наук. ін-т книгознавства. — [Київ] : Держвидав України, 1925. — 115, [3] с. — (Науково-популярна бібліотека книгознавства / за ред. Ю. О. Меженка ; вип. 3).
 3 колекції Сірополька С. О. — Бібліогр. у підрядк. прим.
 — — 1. Бібліотечна справа — Історія.

4733

Рис. 1. Фрагмент заповнених блоків 5, 7 та макет бібліографічного запису

ПОД також формується за допомогою таких видів АСОД як систематизування, предметизування та координатне індексування. Їх результати – класифікаційні індекси, предметні рубрики, ключові слова. Інформація про них зосереджена у блоці 6 (Рис.3).

686		a	індекс ББК	Ш12=411.1*468*671<Львів>.я61
		2	код системи класиф.	gubbk
606	0	a	тематична назва як предмет	Діалектні словники українські
		y	географічна підрубрика	Львів, місто (Україна)
		j	формальна підрубрика	Ілюстративні видання
		2	код системи предметиз...	iptnrbu
606	0	a	тематична назва як предмет	Книжкова графіка українська
		x	тематична підрубрика	Персоналії
		z	хронологічна підрубрика	20 ст.,кін.-21 ст.,поч.
		j	формальна підрубрика	Ілюстративні видання
		2	код системи предметиз...	iptnrbu

A755969
Гвара : автент. Львів. абетка / [авт. текстів А. Борковський ; авт. іл. Г. Ерде]. — Львів : Вид-во Старого Лева, [2014]. — [141] с. : іл.
 ISBN 978-617-679-010-5.
 1. Борковський, Антін, П. Ерде, Гриця, іл. — — 1. Діалектні словники українські — Львів, місто (Україна) — Ілюстративні видання. 2. Книжкова графіка українська — Персоналії — 20 ст.,кін.-21 ст.,поч. — Ілюстративні видання.

Ш12=411.1*468*671 Львів .я61

Рис.2. Фрагмент заповненого блоку 6. Та макет бібліографічного запису

Пошуковим елементом може бути анотація, яка заноситься до блоку 3.

Шифр зберігання документа (блок 8) також є пошуковим елементом. Він вказує на місцезнаходження документа у бібліотечному фонді. На Рис.1,2 його виділено червоним кольором. Інформація, занесена в інші блоки також слугує ПОД. Так, до блоку 0 заноситься ISBN, до блоку 4 – попередні назви продовжуваних видань тощо.

В результаті створення ПОД утворюються внутрішні словники, частина з яких стає джерелом створення авторитетних файлів.

Отже, кожен елемент поля або підполя може виступати в якості ПОД. Формування ПОД в електронних каталогах бібліотек є не тільки суто механічним перенесенням відомостей з документа до АІБС, а перш за все – це попередньо проведена складна інтелектуальна робота каталогізатора.

ЛІТЕРАТУРА

- [1] Бібліографічний запис. Бібліографічний опис. Загальні вимоги та правила складання : ДСТУ ГОСТ 7.1:2006. — [Чинний від 2008-04-01]. — Київ : Держспоживстандарт України, 2007. — 47 с. — (Національний стандарт України) (Система стандартів з інформації, бібліотечної та видавничої справи).
- [2] Бібліографічний запис. Заголовок. Загальні вимоги та правила складання [Текст] : ДСТУ ГОСТ 7.80:2007. — [Чинний від 2008-04-01]. — Київ : Держспоживстандарт України, 2009. — III, 7 с. — (Національний стандарт України) (Система стандартів з інформації, бібліотечної та видавничої справи).
- [3] Информационно-поисковые языки. Термины и определения : ГОСТ 7.74-96. — [Введен впервые ; Дата введения 1997-07-01]. — Минск : Межгос. Совет по стандартизации, метрологии и сертификации, 1997. — III, 33 с. — (Межгосударственный стандарт) (Система стандартов по информации, библиотечному и издательскому делу).
- [4] Технологічна інструкція зі створення та формування електронного каталогу у Відділі каталогізування [Національної бібліотеки України імені Ярослава Мудрого] / М-во культури України, Нац. б-ка України ім. Ярослава Мудрого. — Київ, 2016. — 88 с.

Формування інформаційної культури користувачів бібліотек ВНЗ

Головач Валентина

Кафедра культурології та інформаційної діяльності
Маріупольський державний університет
Маріуполь, Україна
v.golovach@mdu.in.ua

Кудлай В'ячеслав

Кафедра культурології та інформаційної діяльності
Маріупольський державний університет
Маріуполь, Україна
v.kudlay@mdu.in.ua

In this paper the university library's impact on student's informational culture development is observed. The relevant methods and forms used extensively by university libraries to increase user's information culture are outlined. New forms of services that are implemented using multimedia products and information technology are analysed.

Ключові слова: бібліотечно-інформаційне обслуговування, інформаційна культура, інформаційна грамотність, процес навчання, суспільство.

У сучасному суспільстві щоденно зростає потік інформації, та водночас рівень витрат часу на її пошук, обробку та аналіз [1]. Для того щоб вільно орієнтуватися в інформаційних потоках людині необхідно разом зі сформованою загальною культурою мати достатній обсяг інформаційної культури.

Роль і місце сучасної бібліотеки в інформаційному суспільстві теоретично обґрунтував А. Чачко. Проблеми розвитку бібліотек в інформаційному середовищі розглядаються в працях Л. Амлінського, В. Ільганаєвої, І. Моргенштерн, Ю. Столярова, Я. Шрайберга.

Трактування терміну «інформаційна культура» вимагає різнопланового та багатоаспектного підходу. Існує багато визначень поняття «інформаційна культура», що формується у межах концепцій філософської, культурологічної, соціологічної, комунікаційної, технічної наук. Досі не існує єдиного підходу в публікаціях стосовно релевантності та універсальності того чи іншого визначення терміну з огляду на потребу найбільш точного описування його змісту, що

зараз дозволяє створити інструментарій ефективної комунікації та документування інформації в цифровому середовищі. Досить популярним серед науковців є ототожнення інформаційної культури з комплексом світоглядних настанов про сутність інформації, системи знань і навичок, які дозволяють індивіду здійснювати діяльність, що спрямована на задоволення інформаційних потреб з використанням як ручної праці, так і інформаційних технологій [2].

Особа з високим рівнем сформованої інформаційної культури володіє таким комплексом компетенцій:

- вміння адекватно формувати власні інформаційні потреби та відповідні запити для їх задоволення;
- спроможність самостійно виконувати інформаційний пошук інформаційних та документних ресурсів у будь-яких інформаційних системах незалежно від ступеня автоматизації;
- можливість застосовувати організаційну техніку та програмне забезпечення;
- дотримання вимог законодавства та стандартів етики в процесі роботи з інформацією, майстерність у підтримці комунікації;
- володіння навичками аналітико-синтетичної переробки первинних документів та оформлення на їх основі бібліографічних оглядів, звітів, рефератів тощо [3].

Визначним елементом системи вищої освіти є вміння знаходити, аналізувати та використовувати потрібну інформацію, оскільки ефективність навчального процесу прямо залежить від інформаційної культури особистості. Набуває все більшого значення під час оволодіння цифровою грамотністю (та загалом інформаційної культури)

відводиться університетським бібліотекам, що пов'язано з їх роллю як основного підрозділу, що забезпечує інформаційну базу навчального та наукового процесів.

Формування інформаційної культури читачів бібліотек передбачає диференційований підхід, добір методів і засобів навчання з урахуванням фахової спеціалізації користувачів, рівня їх інформаційних потреб та інформаційної підготовки. Закцентуємо увагу на найголовніших формах та методах навчання, які традиційно використовуються бібліотеками ВНЗ у світі для підвищення рівня інформаційної культури студентів [4]: 1) мультимедійні навчальні курси, що функціонують на веб-сторінці бібліотеки; 2) презентаційні матеріали щодо організації практичної підготовки користувачів; 3) тренінгові заходи з використання документно-інформаційних ресурсів ВНЗ, що розробляються викладачами та співробітниками бібліотеки (доступні на веб-сайті університету); 4) самостійне виконання групами читачів вправ щодо використання електронних інформаційних ресурсів; 5) інформаційні заходи за участю студентів та викладачів, що присвячуються пропагуванню використання онлайнових електронних каталогів, баз даних тощо; 6) спеціальні навчальні курси з інформаційної грамотності, що входять в навчальні плани ВНЗ і викладаються співробітниками вузівських бібліотек.

Вищезазначені форми роботи стали невід'ємною складовою діяльності бібліотек ВНЗ з формування інформаційної грамотності студентів. Безперечно, перспективним напрямом подальших студіювань проблеми формування інформаційної культури студентства є дослідження ефективності застосовуваних бібліотеками ВНЗ форм роботи. Сьогодні ускладнюються завдання науково-дослідницької діяльності студентів, змінюються способи та характер задоволення їх інформаційних потреб, використовуються новітні технічні засоби, електронні ресурси та інформаційні технології.

Бібліотеки ВНЗ вивчають шляхи розвитку інформаційної культури студентів на основі використання мультимедійних технологій. Розробляються пропагандистські аудіовізуальні продукти про діяльність та сучасні інформаційно-комунікаційні можливості бібліотеки ВНЗ для

інформування потенційної цільової аудиторії в глобальній мережі. Такі матеріали активно застосовуються у процесі організації масових заходів, зібрань спеціальностей та екскурсій бібліотекою.

Отже, одним з основних завдань бібліотеки ВНЗ є навчання студентів методам отримання релевантної інформації у розмаїтті інформаційних систем сучасного суспільства, надання навичок евристичної роботи в традиційних документних масивах, формування знань про джерела потрібної інформації та вмінь оптимально використовувати інформаційні ресурси Інтернет.

ЛІТЕРАТУРА

- [1] Л. Беліна, Н. Власенко, "Розвиток обслуговування користувачів наукової бібліотеки в умовах інформаційного суспільства," Наукові праці Національної бібліотеки України ім. В. І. Вернадського, Вип. 38, сс. 280-293, 2013.
- [2] Н. Вітушко, "Інтернет-інформація як джерело формування сучасного бібліотечного інформаційно-аналітичного продукту," Наукові праці Національної бібліотеки України ім. В.І. Вернадського, Вип. 23, сс. 257-268, 2009.
- [3] С. Гарагуля, "Бібліотеки в інформаційному суспільстві: орієнтація на користувача," Бібліотечний вісник, № 6, сс. 17-23, 2014.
- [4] О. Бичко, "Інформаційна культура та її виховання," Наукова бібліотека Хмельницького національного ун-ту, онлайн публікація.

Український національний музей-архів у Празі: історія створення та функціонування

Мельник Роман

Кафедра історії та етнокомунікації
НУ "Львівська політехніка"
Львів, Україна
romanmelnuk@ukr.net

Мельник Віра

Кафедра українознавства
Львівський національний медичний університет імені
Данила Галицького
Львів, Україна
virakamjanka@ukr.net

The defeat of the Ukrainian national liberation revolution of 1917-1921. Led to a wave of Ukrainian immigration to European countries. The largest in the interwar period was Ukrainian community in the newly created Czechoslovak Republic where the See of the place - Poland, Romania, Austria, Turkey, Bulgaria and other countries - has left many Ukrainian immigrants, including representatives of political, scientific and military elite. In 1920-1930 gg. When in Ukraine, exhausted by civil war, divided between Poland and Bolshevik Russia was actually established occupation regime that strictly vykorynyuvav all Ukrainian, Prague has become the world center of Ukrainian national socio-political, cultural and scientific life

Ключові слова: музей-архів, Прага, архівний документ, експонат, еміграція.

З метою збереження надбань української історії та культури в еміграції 1923 р. в Празі при Українському інституті громадознавства було засновано Український національний музей-архів. Основним його завданням було збирання відомостей про пам'ятки української культури та мистецтва, що потрапили до різних країн світу, їх реєстрація та опис; збирання пам'яток, вивезених з України українськими емігрантами, або тих, які були створені українськими творчими силами в еміграції; збирання пам'яток відродження й визволення України; реєстрація та опис пам'яток української культури, які знаходились в інших державах (як в музеях, архівах, бібліотеках, так і в приватних колекціях); збирання відомостей про героїв, що загинули у визвольній боротьбі українського народу; систематичне упорядкування та опис зібраних матеріалів;

видання спеціального органу, присвяченого справам української старовини [6, с.10].

Український національний музей-архів розпочав свою роботу 1 червня 1924 р. [1, с. 23] Керувала його діяльністю рада, до складу якої входили представники від українських наукових інституцій і українського громадського комітету. Музей-архів розташовувався в приміщенні УГК. Кожного дня до Музею надходили цінні матеріали, особливо пам'ятки визвольної боротьби. Деякі українські діячі дали обіцянки написати спогади для музею-архіву. Обов'язки директора музею-архіву виконував член управи УГК Н.Григорієв, секретаря – М.Обідний [1, с. 24]. Вже протягом першого півріччя існування Музею-архіву було зроблено 74 передачі матеріалів від різних осіб і організацій. До кінця 1924 р. до Музею надійшло 374 фотографії, 11 малюнків, 29 листівок, 53 грошових знаки, 2 українські ордени і грамоти, 276 декларацій, меморандумів, адресів, наказів, 115 плакатів, оповісток та ін., 45 програм урочистих вистав, концертів та ін., 110 різних журналів, 100 газет, в яких відображались українські справи, 88 комплектів газет, 152 заклики, відозви, промови, 10 примірників нот і пісень, 96 різних документів, листів, 9 карт, 5 рукописів спогадів, 522 книжки. Всього в Музей надійшло понад 2 тис. різного роду предметів, документів і книг [6, с.12]. Крім того, на адресу Музею-архіву стали надсилати безкоштовно такі видання, як «Діло», «Новий час», «Українське слово», «Вісник Селоспільки», «Свобода», «Молот», «Вперед», «Перець» [6, с.12-13]. Одночасно Музей-архів займався справою реєстрації борців, які загинули у визвольній боротьбі українського народу.

Об'єктивно не сприяло роботі музею-архіву й те, що представники різних кіл української еміграції критично висловлювалися щодо можливості передачі на зберігання до УНМА своїх матеріалів. Більше того, у тому ж 1925 р. діячі, що групувалися навколо Українського Вільного Університету, заснували Товариство «Музей визвольної боротьби України» і розпочали паралельну з УНМА інтенсивну працю з організації музейно-архівної справи в еміграції. Від того часу в Празі співіснували дві українські установи цього профілю - УНМА при УІГ (згодом його колекція перейшла до Українського історичного кабінету при МЗС ЧСР) та товариство МВБУ[7, с. 349]. Усвідомлюючи доцільність кооперації зусиль у цій сфері, співробітники УНМА неодноразово звертали увагу на протиріччя у діяльності між УНМА та МВБУ і навіть намагалися встановити контакти з цією установою (зокрема, запрошували членів МВБУ до участі у діяльності Наукової колегії при УНМА), однак Товариство не пристало на цю пропозицію[7, с. 349].

Попри таку позицію членів МВБУ, співробітники музею-архіву не втрачали надій встановити з ними ділові контакти. Вже у першому числі свого «Бюлетеню» діячі УНМА заявили про своє розуміння того, «що активні учасники щойно перейденого періоду збройної боротьби ще надто сильно відчують впливи партійно-політичних чи групових антагонізмів, особливо різних орієнтацій й чисто особистих емоцій. Через це ми наперед знали, що не у всіх колах української еміграції ідея заснування при УІГ Музею-архіву знайде однакове співчуття й доброзичливе відношення. Тому нема нічого дивного, що вже виникли або в дальшому виникнуть аналогічні установи, які збиратимуть українські пам'ятки серед відповідних прихильних до них кіл української еміграції» [7, с. 351].

Отже діяльність представників української військової еміграції із заснування українських музейно-архівних центрів за кордоном стала невід'ємною складовою суспільно-політичної та культурної історії України ХХ ст. Заснований у Празі Український національний музей-архів відіграв важливу роль в організації, збиранні, зберіганні та популяризації матеріалів з історії

визвольної боротьби українського народу та української державності загалом

ЛІТЕРАТУРА

- [1] С.Віднянський Культурно-освітня і наукова діяльність української еміграції в Чехо-Словаччині: Український вільний університет (1921-1945), К. 1994.-82 с.
- [2] В.П. Бойко Українські комбатанти – організатори військово-історичних музеїв / В.П. Бойко / Historical and Cultural Studies. Історико-культурні студії. Львів, 2014. С. 7-11.
- [3] Т. Бублик Наукова та культурно-освітня діяльність української еміграції в Чехо-Словаччині та Німеччині в 20-30 рр. ХХ ст. : Дис...к.і.н.:07.00.01.-К. 1997.-179 с.
- [4] Р. Мельник Проблема будівництва Збройних сил УНР у теоретичних розробках Всеволода Петріва // Всеукраїнський науковий журнал «Мандрівець», липень-серпень 2010. С. 16-20.
- [5] М. Мушинка Музей визвольної боротьби у Празі та його останній директор Симон Наріжний // Русская, украинская и белорусская эмиграция в Чехословакии между двумя мировыми войнами. Результаты и перспективы исследований. Фонды Славянской библиотеки и пражских архивов: Сб. докл. междунар. конф. (Прага, 14-15 авг. 1995 г.): В 2-х ч. - Прага, 1995. - Ч. 2. - С. 806-815.
- [6] М. Обідний Наші завдання в охороні пам'яток // Вістник Укр. нац. музею-архіву при Укр. ін-ті громадознавства у Празі. - Прага, 1928. - Ч. 1. - С. 10-11.
- [7] М. Палієнко Створення та діяльність Українського історичного кабінету в Празі (1930-1945 рр.) // Вісник Київ. нац. лінгв. ун-ту. Серія «Історія. Економіка. Філософія». - 2001. - Вип. 5. - С. 349-356.

Актуальні питання бібліотекознавства, документознавства на сторінках фахового часопису «Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія» (2015-2016 роки)

Добровольська Вікторія

Кафедра інформаційних комунікацій та бібліотекознавства
Національна академія керівних кадрів
культури і мистецтв
Київ, Україна
e-mail :vika_dobrovolska@ukr.net

Defined the role of the professional journal "Library science.Document management.Informology» (2015-2016 y.) in professional scientific communications and committed the analysis of journal articles on library science, document management.

Ключові слова: документація, документаційне забезпечення, хмарні технології, інформаційні ресурси, інтелектуальна власність.

Періодичні видання є важливим засобом наукової комунікації фахівців будь-якої галузі знань. Для бібліотекознавців і документознавців України таким засобом професійної комунікації є журнал «Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія». Це періодичне фахове наукове видання засноване у Національній академії керівних кадрів культури і мистецтва видається з лютого 2004 року (виходить чотири рази на рік). Популярність серед фахівців інформаційної сфери пов'язана також з тим, що видання індексується в міжнародних базах даних: Science Index (PIHC), Google Scholar, Research Bible, Polish Scholarly Bibliography, BASE.

Статус журналу підтверджено на державному рівні: Наказом Міністерства

освіти і науки України від 13.07.2015 р. № 747 затверджено як фахове видання з соціальних комунікацій; відповідно до наказу Міністерства освіти і науки України від 06.11.2015 р. №1151 є фаховим виданням зі спеціальності 029 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа».

За змістом автори часопису відображають актуальні проблеми теорії та практики бібліотекознавства, документознавства та архівознавства, сучасні тенденції розвитку інформаційної інфраструктури суспільства, проблеми підготовки фахівців документно-інформаційної сфери та ін. Востанні два роки побачили світ 8 номерів журналу, найбільш актуальними були такі рубрики: «Бібліотекознавство», «Документознавство», «Соціальні комунікації», «Історія», «Інформологія», «Архівознавство». Крім того, постійно подавалися авторами інформаційно-аналітичні матеріали до рубрик «Події і факти наукового життя», «Пам'яті вченого», «Вітаємо ювіляра», «Рецензії», а також інформація рекламного та довідково-інформаційного характеру (про набір студентів кафедрою інформаційних комунікацій та бібліотекознавства до НАКККиМ, відомості про авторів та вимоги до публікацій).

Статті опубліковані на сторінках журналу в 2015-2016 роках присвячені актуальним питанням бібліотекознавства, документознавства, архівознавства та частково відтворюють стан розвитку інформаційної науки на сучасному етапі. Зокрема, в цей період було опубліковано низку статей, які розглядають проблеми управлінського документування, моделювання системи документообігу, інтелектуальної власності, інформаційних ресурсів бібліотек, архівів, музеїв, використання хмарних обчислень, зберігання книжкових пам'яток, питання розвитку електронних бібліотек, підготовки фахівців зі спеціальності 029 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа» тощо.

Особливої уваги заслуговує стаття Артамонової Н.О. та Філіпової Л.Я. «Патентна документація в системі інформаційного забезпечення науки: сутність, функції, значення» (2016 р. № 4). У статті розглянуто сутність та значення патентної документації в системі інформаційного забезпечення наукової діяльності. Відзначено головні тенденції розвитку патентної документації в наукових комунікаціях; охарактеризовано функції патентної документації та особливості їх реалізації в інформаційній діяльності, підкреслено переваги електронних патентних ресурсів в інтернет-середовищі.

Грунтовною є методологічна наукова публікація Ляхощького В.П. та Ляхощької Л.Л. «Методика використання хмарних обчислень для ефективної організації наукової роботи» (2016 р. № 4). У статті на прикладі хмарних обчислень Google-диск та Google сайт розкрита методика ефективної організації роботи творчих колективів науковців. Описані етапи роботи з сервісами та наведені приклади використання їх для збереження та розповсюдження інформації про результати наукових досліджень. Розроблена методика формування віртуального наукового простору покликана поєднати існуючий досвід науково-дослідних творчих колективів науковців із новими інформаційними технологіями.

У статті Копанєвої В.О. «Наукова бібліотека: від е-каталогу до е-науки» (2016 р. № 3) визначено концептуальні засади переходу від розрізнених технологічних модернізацій до системних функціональних і структурних

трансформацій наукової бібліотеки та обґрунтовано новий напрям її діяльності – формування інформаційно-технологічної інфраструктури е-науки.

Пастушенко О.В. у своїй статті «Бібліотека як комунікаційна установа в інформаційному просторі і розвиток функцій ресурсної бази науки» (2016 р. № 1) розкриває питання щодо розвитку комунікаційних функцій бібліотек, ролі наукових ресурсів та засобів комунікації у створенні нового напрямку формування системи наукового електронного середовища України, пов'язаного з ресурсами та прямими науковими зв'язками, що дозволить Україні стати повноправним членом глобального інформаційного наукового співтовариства.

Низку статей Шевченко О.В. присвячено торгівельній документації та системі документального забезпечення комерційної діяльності України.

Питання документального забезпечення діяльності установ та закладів висвітлено у публікаціях Литвинської С.В., Сverdлик З.М., Гончаренко І.В., Шевченко О.В.; проблеми впровадження електронного документообігу та функціонування електронних документів представлено у статтях Філіпової Л.Я., Вдовіної О.О., Шевченко О.В. та інших авторів.

Основні аспекти розвитку методології досліджень соціальної комунікації розглядаються у статті Моїсєєвої Н.І. «Становлення системної методології досліджень соціальної комунікації».

Підготовці фахівців документно-інформаційної сфери та розвитку документознавчої освіти в Україні присвячено статті Андріянова О.В., Татакі О.О., Бриль Ю.О., Нестеренко Г.О., Отрох Н.В.

Окремої уваги заслуговують статті вчених, які на сторінках журналу висвітлюють зарубіжний досвід. Це публікації Удовика В.М., Кушєрського А.М., Халецької Л.П., Кириленка О.Г., Яценка О.М., Рибачок О.М., Кашеварової Н.Г.

За рейтингом періодичних видань, що мають профіль в Google Scholar представленим на веб-порталі НБУВ журнал входить до 100 найкращих в Україні. За період свого існування журнал здобув авторитет у професійній спільноті, про що свідчить високий теоретичний рівень публікацій та активне постійне цитування публікацій.

Інтелектуальний аналіз контенту та відкритий доступ до знань за Гаазькою декларацією

Кириленко Олександр

Відділ з охорони інтелектуальної власності
Національна бібліотека України
імені В. І. Вернадського
Київ, Україна

Литвинова Лариса

Відділ з охорони інтелектуальної власності
Національна бібліотека України
імені В. І. Вернадського
Київ, Україна
e-mail : kiral@ukr.net

Abstract. *Presents the main provisions and principles of the Hague Declaration on the Discovery of Knowledge in the Digital Age, which aims to develop open access to knowledge in the digital age*

Ключові слова: відкритий доступ, інформаційні ресурси, інтелектуальний аналіз контенту, авторське право.

В XXI-у столітті, яке часто називають епохою «великих даних», кількість даних, накопичених людством в електронному вигляді, зростає швидкими темпами. Ці дані існують навколо нас у вигляді: текстів, зображень, аудіо, відео, гіпертекстових документів та ін. Значні обсяги інформації є результатом глобального використання мережі Інтернет, яка обумовила застосування спеціальних методів інтелектуального аналізу контенту (TDM), який слід розуміти як «суміш статистики, штучного інтелекту та досліджень баз даних», що комплексно застосовується для пошуку латентних знань і актуальної інформації в масивах різноманітних даних. Сьогодні відкритий доступ до інформації з використанням інтелектуального аналізу даних отримав широке визнання, проте існують правові бар'єри, що перешкоджають в умовах інформаційного суспільства широкому доступу до знань. Ці проблеми пов'язані з недосконалістю правового регулювання процесів створення та використання цифрових інформаційних ресурсів

За ініціативою Асоціації європейських наукових бібліотек (LIBER) 25 світових експертів з різноманітних галузей науки зібралися 9-10 грудня 2014 року в Гаазі для підготовки Декларації, спрямованої на виявлення нових знань в епоху цифрових технологій шляхом використання інтелектуального аналізу контенту. На їх переконання ця Декларація допоможе сформувати етичну дослідницьку практику, прискорити законодавчу реформу і розробку політики з інтелектуальної власності та інфраструктури відкритого доступу.

6 травня 2015 року Пол Ейріс з Лондонського Університетського коледжу презентував в Брюсселі Гаазьку декларацію з відкриття знань в епоху цифрових технологій (*Hague Declaration on Knowledge Discovery in the Digital Age*). Відкриття Декларації відбулося в день, коли Європейська комісія представила свою Стратегію єдиного цифрового ринку.

Декларація має постійно зростаюче співтовариство прихильників і вже сьогодні до неї приєдналось 252 організацій і 659 приватних осіб, тому що вони також вважають, що інтелектуальна обробка даних може дати відповіді на глобальні проблеми, якщо уряди, бізнес і суспільство приймуть принципи, викладені у Гаазькій декларації.

У преамбулі декларації представлено обставини і мотиви, що слугували підставою для її створення - закони щодо охорони

інтелектуальної власності було створено задовго до винаходу Інтернету в епоху інформаційних технологій обмежують доступ до цифрового контенту, але суспільство повинно розвиватися використовуючи знання. Відкритий доступ до важливої інформації в сфері науки, економіки, соціального і культурного життя може допомогти: збільшенню темпів розвитку науки за допомогою нової інформації і зростанню ефективності досліджень; підвищенню прозорості діяльності урядів; розвитку інновацій та співпраці, розширенню впливу відкритої науки та ін.

В декларації сформульовано основні принципи відкритого доступу до наукових знань:

1. Інтелектуальна власність створена не для регулювання вільного потоку фактів, даних і ідей, її основна мета - просування дослідницької діяльності.
2. У людей має бути свобода аналізувати і задовольняти дослідницькі інформаційні потреби, не боячись контролю або наслідків.
3. Умови ліцензій та договорів не повинні обмежувати приватне використання фактів, даних і ідей.
4. Етичні норми під час використання технології аналізу даних необхідні для розвитку технологій, що постійно змінюються.
5. Інноваційні та комерційні дослідження, що базуються на використанні фактів, даних і ідей, не повинні бути обмежені законами про інтелектуальну власність.

В Гаазькій декларації викладено стратегічний план (Дорожню карту) втілення в життя її принципів, розписано конкретні кроки, які повинні робити дослідні організації, університети, комерційні компанії, бібліотеки в даному напрямі. Так, університетам та дослідним організаціям запропоновано:

- гарантувати захист інтелектуального аналізу контенту;
- заохочувати тих, хто використовує нові технології (оголошувати подяку під час оцінки їх роботи);
- забезпечувати підтримку і розвиток інфраструктури для зберігання і надання доступу до публікацій, які можуть бути

легально доступні для інтелектуального аналізу;

- надавати доступ до відповідної інфраструктури, щоб зробити доступними дослідницькі дані для інтелектуального аналізу контенту, де це законно та можливо з етичних міркувань;
- розвивати технічну інфраструктуру, стандарти, етичні норми і вимоги до фінансування для надання результатів досліджень у відкритому доступі.

Для бібліотек Декларація важлива, тим що вони знаходяться в центрі потоку даних:кладають значні кошти в збереження створеного цифрового контенту, проводять дигіталізацію культурної спадщини і полегшують обмін даними. Тому бібліотекам пропонується:

- виступати за переваги інтелектуального аналізу контенту ;
- захищати інтелектуальний аналіз цифрового контенту в рамках своєї діяльності, підтримуючи дослідження;
- проводити навчальні тренінги для дослідників з інтелектуального аналізу контенту.

Саме ці ідеї спонукали співробітників Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського приєднатися в березні 2017 року до цієї Декларації.

Державні та комерційні організації та приватні особи, які бажають підтримати Декларацію, можуть приєднатися на офіційному сайті www.thehaguedeclaration.com. Підписання Гаазької декларації сьогодні є погодженням з тим, що поточний режим авторського права, непридатний для цифрової епохи і закликом до законодавців та політиків забезпечити правову визначеність, щоб інтелектуальний аналіз контенту не порушував авторського прав та суміжних прав.

- [1] Hopkins B., Evelson B. Forrester: Big data – start small, but scale quickly [Electronic resource] / Brian Hopkins, Boris Evelson // Computer Weekly. — 2012. — Mode of access: <http://www.computerweekly.com/opinion/Forrester-Big-Data-Start-Small-But-Scale-Quickly>
- [2] Pregibon D. Data Mining [Electronic resource] / Daryl Pregibon // Newsletter of the Statistical Computing and Graphics. — 1997. — Mode of access: <http://stat-computing.org/newsletter/issues/scgn-08-2.pdf>.

Формування та управління фондом електронних документів бібліотеки

Андрухів Андрій

Кафедра СКІД
НУ "Львівська політехніка"
Львів, Україна
andriy.i.andrukhiv@lpnu.ua

Харгелія Олена

Науково-технічна бібліотека
НУ "Львівська політехніка"
Львів, Україна
olena_khargelija@yahoo.com

The paper presents the main sources of updating fund of electronic documents in the university library, which is based on the principles of correspondence between costs and benefits. Determined that effective management of this fund require systematic analysis based on its defined criteria. Effective technology of library collection is a series of sequential processes aimed at converting a large number of randomly placed in an ordered set of documents and further the preservation and operation of this set.

Ключові слова: бібліотека, фонд електронних документів, комплектування фонду, фонд навчальної літератури.

ВСТУП

Основна задача комплектування – забезпечення відповідності фонду бібліотеки до читацьких потреб, що виходить з принципів відповідності між витратами та вигодами. Це означає, що вигода користувача від отриманої інформації повинна бути більшою, ніж витрати на її отримання [1].

Для ефективного управління фондом потрібно систематично та планомірно проводити його аналіз, який полягає у визначенні [2]:

- об'єму фонду;
- темпів його росту та розвитку;
- глибини;
- тематичного спрямування;
- заходів щодо його збереження та консервації;
- термінів списання;
- коректування підписок;
- виявлення дублетності літератури при її замовленні.

Оцінка бібліотечних фондів дає реальний практичний результат у тому випадку, коли вона

здійснюється в рамках оцінки ефективності та якості роботи бібліотеки. Після проведеного аналізу ефективності фонду формуються відповідні управлінські рішення при складанні бюджету бібліотеки, в процесі управління персоналом, бібліотечними фондами та розширенні спектру бібліотечних послуг.

ДЖЕРЕЛА ФОРМУВАННЯ ФОНДУ

На сьогоднішній день практично не залишилось бібліотек, які б не працювали із електронними документами (інформаційні матеріали бібліотеки у електронному вигляді). Фонд електронних документів є складовою частиною фонду навчальної літератури [3,4] та повністю відповідає традиційному визначенню бібліотечного фонду та може бути елементом електронної бібліотеки. Вважають, що одиницею збереження фонду є електронний документ, електронне видання, веб-ресурс, або цифрова копія друкованого видання. Ефективний менеджмент фонду гарантує високу інформаційну забезпеченість навчального процесу [5]. Джерелами наповнення фонду є:

- закупівля електронних видань;
- передача авторських матеріалів у бібліотеку;
- передача видавництвами електронних копій друкованих видань.

Закупівля електронних видань. Відбувається за наявності фінансових можливостей бібліотеки чи університету. Після аналізу тематико-типологічного плану, аналізу потреб користувачів (формується на основі читацьких відмов та форм електронного зворотного зв'язку), аналізу заявок на придбання літератури від структурних підрозділів університету формується план комплектування на заданий період часу (зазвичай на навчальний

семестр). Далі погоджується кошторис закупівель та бібліотека отримує передплачені електронні видання.

Передача авторських матеріалів у бібліотеку. Це можуть бути електронні варіанти власних опублікованих навчально-наукових праць. Відбувається завдяки пропагандистській роботі бібліотеки, в добровільному форматі або за наказом керівництва.

Передача видавництвами електронних копій друкованих видань. В результаті співпраці видавництва та бібліотеки вигоду отримують обидві сторони: бібліотека – нові надходження, видавництво – популяризацію власних видань та послуг, архівація та отримання статистики використання своїх видань.

Електронний документопотік (ЕД), що виникає всередині бібліотеки так і між бібліотекою та іншою організацією вимагає продуманої системи роботи із ЕД, що може бути забезпечена збалансованістю рішень за наступними напрямками:

- нормативно-правова база;
- оптимальний шлях документопотоку;
- технологія опрацювання ЕД;
- особливості використання та зберігання ЕД;
- реєстр ЕД;
- фінансування; кваліфікація персоналу.

Отримані бібліотекою файли можна розрізнити за певними показниками такими як:

- повнота документа (наявність титульного аркушу, змісту і т.д.);
- необхідність поділу документа на логічні одиниці (наприклад розбиття вісника на статті);
- формат документа (pdf – для передачі: книг, методичних вказівок, вісників, збірників, а doc для передачі авторефератів дисертацій та окремих книг);
- якість отриманих документів (документи які не потребують або потребують додаткової обробки).

Аналіз електронного документопотоку (ДП) бібліотеки дозволить провести:

- час, що витрачається на опрацювання ЕД, відповідно і оцінити людські ресурси для роботи із ДП;
- цільову комплексність документопотоку;
- виключення дублетних інстанцій та дій пов'язаних із ЕД;

- мінімізацію кількості повторної обробки ЕД;
- адаптацію технічних та організаційних характеристик до вимог обробки ДП.

ЛІТЕРАТУРА

- [1] Костров А. В. Основы информационного менеджмента : учеб. пособие / А. В. Костров. – М. : Финансы и статистика : ИНФРА-М, 2009. – 528 с.
- [2] Анисимов Г. А. Связность равнозначных документов электронного каталога как способ улучшения качества комплектования учебной литературой / Г. А. Анисимов, Л. С. Тимонина // Проблемы полиграфии и издательского дела . – 2008. – № 6. – С. 102–117.
- [3] Андрухів А. І. Менеджмент електронних документів на прикладі репозитарію НУ “Львівська політехніка” / А. І. Андрухів, Д. О. Тарасов // Сучасні проблеми діяльності бібліотеки в умовах інформаційного суспільства : матеріали четвертої міжнар. наук.-практ. конф., 25 жовт. 2012 р., Львів / М-во освіти і науки, молоді та спорту України, Нац. ун-т "Львів. політехніка", Наук.-техн. б-ка – Львів : Вид-во Львів. політехніки, 2012. – С. 223–228.
- [4] Tarasov D. Analysis of the development of Ukrainian repositories / Dmytro Tarasov, Andriy Andrukhiv // Сучасні проблеми радіоелектроніки, телекомунікацій, комп'ютерної інженерії : матеріали XI Міжнар. конф., присвяч. 60-річчю заснування радіотехн. ф-ту у Львів. політехніці, 21–24 лют. 2012 , Львів, Славське, Україна / М-во освіти і науки, молоді та спорту України, Нац. ун-т "Львів. політехніка". – Львів : Вид-во Львів. політехніки, 2012. – С. 383.
- [5] Daoud M. Using a concept-based user context for search personalization [Electronic resource] / M. Daoud, L. Tamine-Lechani, M. Boughanem. – Access mode: ftp://ftp.irit.mmt/sig/DaoudMariam_ICDMKE'08.pdf (Last access: 12.04.2017). – Title from the screen

Тенденції створення і використання електронних інформаційних ресурсів і сервісів

Лісіна Світлана

Кафедра СКІД

НУ "Львівська політехніка"

Львів, Україна

svitiva@gmail.com

The article reviews the most important trends in the creation and use of electronic information resources and services in the field of information support of science and education. Most concerned modern libraries, publishers, resource management systems.

Ключові слова: електронні інформаційні ресурси і сервіси, електронні бібліотеки, системи управління інформаційними ресурсами.

Доступність інформації сьогодні стає все більш важливою характеристикою сучасного суспільства. Проблема вдосконалення доступу до інформаційних ресурсів є усвідомленою на всіх рівнях їх формування і управління ними, як в Україні, так і за кордоном. Використання електронних систем відкритого доступу розглядали вчені Антопольський А. Б., Захарова І. Г., Резниченко В. А., Спірін О. М. та ін. [1,3,4,5]. При цьому стверджували, що важлива роль в забезпеченні доступності інформаційних ресурсів належить електронним бібліотекам.

У сучасній бібліотеці користувач повинен отримати доступ до книжкового фонду, електронного каталогу, віддалених інформаційних ресурсів Інтернет, колекцій навчальних і розважальних медіа-ресурсів [6].

Послуга доступу в мережу Інтернет по безпроводних каналах стає все більш необхідною, тому і бібліотеки мають бути оснащені всім необхідним обладнанням і програмним забезпеченням. Також за допомогою мобільних технологій можна здійснювати доступ до ресурсів внутрішніх

мереж бібліотек; реалізовувати систему електронної доставки документів і видань. При цьому замовлення здійснюються через інтернет-сайти, електронну пошту тощо.

На сьогодні стає усе більш популярним створення в наукових і освітніх організаціях власних архівів наукової інформації [3] – електронних репозиторіїв, що включають наукові статті, книги, методичні посібники, підготовлені співробітниками організації [1]. Дуже важливо, щоб створення і підтримку таких архівів організацій взяла на себе бібліотека. По-перше, це підвищує статус самої бібліотеки в організації, а, відповідно, і фінансування її діяльності.

По-друге, доступ до інформації має бути уніфікований. Читач, що звернувся до бібліотеки, повинен мати можливість отримати як зовнішню інформацію, так і внутрішню (з локального репозиторію), як в електронному вигляді, так і в друкованому.

Підтримка і розвиток повнотекстового архіву наукової періодики [5] також є пріоритетним напрямком наукового удосконалення електронних бібліотек. Розширення та наповнення наукових електронних бібліотек ведеться через:

- розширення складу ресурсів через розміщення в електронних бібліотеках не лише наукових журналів, але й електронних книг, дисертацій, праць конференцій, семінарів, наукових звітів та інших видів наукових публікацій;

- проведення робіт з ресурсами відкритого типу – з електронними репозиторіями організацій [5].

Як відомо, за оцінками зарубіжних видавництв, вартість публікації однієї статті в журналі, що рецензується, складає декілька тисяч доларів. Вартість електронного журналу може бути зменшена на порядок без істотної втрати якості кінцевого продукту. В межах такого проекту може бути реалізована не лише технологічна підтримка служби віртуального видавництва, але й цілий комплекс послуг, спрямованих на просування наукових журналів як на українському, так і на зарубіжному ринку. Ці послуги включають юридичну підтримку, реєстрацію видання з наданням ISSN, включення журналу в список ВАК, індексування у провідних світових пошукових службах і бібліографічних базах даних, рекламну кампанію, організацію підписки і поширення журналу та інші.

Користуються широким попитом не лише створення інформаційних ресурсів, але і системи управління цими ресурсами, що надають більш інтелектуальні засоби для пошуку, виробництва і обробки інформації [6]. Актуальним є створення системи уніфікованого доступу до розподілених інформаційних ресурсів різних типів (наукових статей, книг, дисертацій, звітів, препринтів, матеріалів конференцій, бази даних тощо). Так система може забезпечувати доступ до різних джерел інформації (українських і зарубіжних, публікованих і не опублікованих, електронних і друкарських, комерційних і таких, що знаходяться у відкритому доступі).

За допомогою системи [2] можемо вести збір інформації про всі значимі зарубіжні та українські інформаційні ресурси, їх склад, тимчасовий обсяг, тематичну спрямованість, вартість, умови доступу, адреси в Інтернеті та інші характеристики. Цю інформацію необхідно своєчасно систематизувати і актуалізувати. Така система приймає запити користувачів і на основі інформації про наявні інформаційні ресурси, права доступу для даного користувача, що працює з певного

комп'ютера, і власної бібліографічної бази даних, пропонує користувачеві найбільш оптимальний варіант здобуття повного тексту електронного документу, що ним запитується.

В сучасному світі наукової інформації міняється роль бібліотек з огляду на нові можливості, створення електронних репозиторіїв в організаціях, розвиток глобальних відкритих архівів наукових статей, зростання числа домашніх сторінок авторів публікацій та інше. Саме тому останнім часом багато постачальників наукової інформації зробили акценти в своєму розвитку не стільки на кількісному розширенні своїх баз даних, скільки на розробці систем, що надають якісно нові додаткові сервіси для користувачів.

ЛІТЕРАТУРА

- [1] А. Б. Антопольський, Електронні бібліотеки: принципи створення, Москва: Ліберей-бібінформ, 2007, 288 с.
- [2] А. А. Демідов, «Доступ до інформації: створення Президентської бібліотеки», Бібліотечна справа, № 7, с. 6–9, 2007.
- [3] І. Г. Захарова, Інформаційні технології в освіті, Москва: Академія, 2007, 192 с.
- [4] В. А. Резніченко, «Електронні бібліотеки: інформаційні ресурси та сервіси», Проблеми програмування, № 4, с. 60–72, 2005.
- [5] О. М. Спірін, В. М. Саух, В. А. Резніченко, О. В. Новицький, «Проектування системи електронних бібліотек наукових і навчальних закладів АПН України» [Електронний ресурс], Інформаційні технології і засоби навчання, №6 (14), 2009, Режим доступу до журн. : <http://www.ime.edu-ua.net/em.html>.
- [6] Я. Л. Шрайберг, «Бібліотеки, електронна інформація і змінне суспільство в інформаційному столітті», Науч. і техн. б-ки, № 1, с. 25–56, 2007.

Стандарт вищої освіти: модель фахівця з інформаційної діяльності в суспільстві знань

Пелешин Андрій
Кафедра СКІД
НУ "Львівська політехніка"
Львів, Україна
andrii.m.peleshchyshyn@lpnu.ua

Вовк Наталія
Кафедра СКІД
НУ "Львівська політехніка"
Львів, Україна
gnatyska@gmail.com

The article presents an analysis of the project of Standard of higher education in the specialty 029 "Information, library and archival science" as a common entire platform for the three substantive education directions. The basic advantages of competence approach in the development of the Standard are proposed. Characteristics of future employability of graduates in information science are presented.

Ключові слова: Стандарт вищої освіти; «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа»; інформаційні системи; працевлаштування; TUNING.

ВСТУП

Розвиток сучасного інформаційного суспільства різко кидає виклик вищій школі надавати не лише теоретичні знання, а й правильні навички їх практичного застосування. На задній план відходить сухий теоретичний зміст навчання. Необхідною умовою розвитку вищої освіти в Україні є реалізація реальних практичних фахових занять.

ОСОБЛИВОСТІ РОЗРОБКИ СТАНДАРТУ

Новостворені спеціальності сучасного освітнього простору є генерацією старих навчальних програм, запитів сучасного інформаційного простору та нових сучасних методів навчання. Прикладний характер сучасної освіти повинен проявлятися не лише на самих заняттях, а й поза його межами. Вміння застосовувати набуті професійні знання та навички є якісним показником сучасної вищої освіти.

Так, на етапі розвитку та бурхливого впровадження інформаційних технологій в освітню програму перебуває спеціальність «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа».

Для подальшого інтенсивного розвитку вказаної спеціальності розроблено новий Стандарт вищої освіти із спеціальності 029 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа».

Стандарт вищої освіти визначає такі вимоги до освітньої програми:

- 1) обсяг кредитів ЄКТС, необхідний для здобуття відповідного ступеня вищої освіти;
- 2) перелік компетентностей випускника;
- 3) нормативний зміст підготовки здобувачів вищої освіти, сформульований у термінах результатів навчання;
- 4) форми атестації здобувачів вищої освіти;
- 5) вимоги до наявності системи внутрішнього забезпечення якості вищої освіти [5].

Стандарт базується на компетентнісному підході і поділяє філософію визначення вимог до фахівця, закладену в основу Болонського процесу та в міжнародному Проекті Європейської Комісії «Гармонізація освітніх структур в Європі» (Tuning Educational Structures in Europe, TUNING) [3, 6].

Розробники Стандарту зі спеціальності 029 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа» засобами зазначеного компетентісного підходу зробили спробу організувати єдину цілісну платформу для трьох змістовних напрямків освіти: інформаційної діяльності, бібліотечної справи та архівної справи.

Стандарт орієнтований на практичну діяльність і успішне працевлаштування. Зокрема, у ньому зазначені професії та професійні назви робіт згідно з чинною редакцією Національного класифікатора України: Класифікатор професій (ДК 003:2010) [4] та International Standard Classification of Occupations 2008 (ISCO-08) [2], на фахову підготовку з яких можуть бути спрямовані освітньо-професійні та освітньо-наукові програми за спеціальністю.

Викликом сьогодні є неготовність більшості бібліотек, архівів та інших державних установ реалізовувати нові методи та засоби інформаційного забезпечення установ. Обрано ті професії, які на думку фахівців, найбільш притаманні спеціальності, адаптовані до закордонних професій та затребувані на ринку праці.

Також до Стандарту подано посади-професії, включені до рейтингу найпрестижніших, які пропонують роботодавці в реальному секторі. За даними сайту glassdoor.com до таких професій належать: Data scientist (спеціаліст з інформаційного аналізу), SEO manager (фахівець з позиціонування сайтів та пошукової оптимізації) Social Media Marketing Manager (фахівець з маркетингу в соціальних мережах), Recruiting coordinator (фахівець з рекрутингу та пошуку персоналу), Digital marketing manager (Менеджер з маркетингу в електронних медіа), Client manager (Менеджер роботи з клієнтами), Content manager (Контент-менеджер) [1].

Підготування фахівців за зазначеними у Стандарті професіями покликані внести вагомий внесок у постачання висококваліфікованих інформаційних фахівців на ринок праці та послуг.

Для цього у Стандарті запропоновані компетентності, набуття яких вимагатиме орієнтації вищої школи на сучасні технології та підходи. Для оволодіння необхідних фахових компетентностей Стандартом передбачено набуття вмінь застосовувати принципи проектування баз даних, інформаційних систем, соціальних та інших комп'ютерних мереж, електронних бібліотек та архівів.

ВИСНОВКИ

До основних переваг розробленого Стандарт у варто віднести:

- чітка визначеність обсягу освітньої програми бакалавра на базі повної загальної середньої освіти з терміном навчання 12 років – 240 кредитів ЄКТС, оскільки такий обсяг є оптимальним для засвоєння теоретичної і практичної підготовки фахівців першого (бакалаврського) рівня;
- визначеність атестації ступеня вищої освіти «Бакалавр» здійснюється у формі публічного захисту кваліфікаційної (бакалаврської) роботи;
- обмеження щодо форм навчання за спеціальністю «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа» не визначено, оскільки набуття компетентностей, передбачених Стандартом, не вимагає створення спеціальних умов, що б створювало перешкоди для успішного опанування освітньої програми.

ЛІТЕРАТУРА

- [1] Glassdoor Job Research [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.glassdoor.com/index.htm>.
- [2] International Standard Classification of Occupations 2008 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ilo.org/public/english/bureau/stat/isco/index.htm>.
- [3] TUNING (для ознайомлення зі спеціальними (фаховими) компетентностями та прикладами стандартів [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.unideusto.org/tuningeu/>.
- [4] Національний класифікатор України: "Класифікатор професій" ДК 003:2010 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://hrliga.com/index.php?module=norm_base&op=view&id=433.
- [5] Про вищу освіту : Закон України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>.
Рашкевич Ю.М. Болонський процес та нова парадигма вищої освіти: монографія / Ю.М.Рашкевич. – Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2014. – 168 с.

Проблеми проектування системи автоматизації послуг бібліотеки

Басюк Тарас

Кафедра інформаційних систем та мереж
НУ "Львівська політехніка"
Львів, Україна
basyuk.ism@gmail.com

Пітусь Марта

Кафедра інформаційних систем та мереж НУ
"Львівська політехніка"
Львів, Україна
pitus2010@yandex.ua

The article is devoted to questions of creation of systems of automation of library services, which would have contributed with the establishment of information resource library, in according with the selected template and access to the funds within the created resources. In the proposed approach to create this system using modern design technologies and distribution of the software product to improve performance of query processing at web resource and improve ease of use.

Ключові слова: бібліотечний фонд, ресурси, лінгвістична підтримка, рубрикатор.

В даний час в Україні існує необхідність розробки і побудови автоматизованої інформаційної системи бібліотеки, що забезпечує інтеграцію інформаційно-бібліотечних фондів країни з метою максимального задоволення інформаційних потреб організацій і громадян, а також органічне включення в Європейську і світові інформаційно-бібліотечні системи. Однак у відомих джерелах практично відсутня постановка задачі та розробка основних вимог до побудови та опису функціонування системи автоматизації послуг бібліотеки [1]. Тим часом існує ряд завдань, без вирішення яких створення автоматизованих систем неможливе. Аналіз показує, що їх вирішення неможливе без подолання цілого ряду проблем, які виникли ще при постановці завдання автоматизації бібліотек і без подолання яких неможлива як локальна автоматизація, так і створення автоматизованої бібліотечної мережі [2]. Автоматизація послуг бібліотеки може бути вирішена у випадку: стандартизації бібліотечного інформаційного забезпечення, створення лінгвістичного забезпечення, вибору оптимального програмного

забезпечення, підготовки кадрів та вирішення цілої низки організаційних проблем [3].

На рівні локальних бібліотек стандарти необхідні для однозначного розуміння як записів в базах даних так і для обміну ними. Існуючі стандарти проведення автоматизації бібліотек включають: бібліографічний опис, формати обміну бібліографічними даними та передачі даних [4]. Лінгвістичне забезпечення локальних мереж бібліотек та інформаційних центрів має включати в себе систему рубрикаторів, словників-довідників і мову опису запитів. На основі цієї моделі і засобів опису її компонентів (рубрикаторів, інформаційно-пошукових тезаурусів) необхідно розробити: зведений електронний рубрикатор; необхідні довідники; визначення ключових слів (дескрипторів); словники синонімів. Проблема вибору програмного забезпечення обтяжена відсутністю доступного бібліотекам аналізу існуючих програм і обґрунтованих рекомендацій по їх вибору, а також відсутністю концепції автоматизації, тому проектувана система повинна розроблятися з врахуванням перелічених особливостей [5]. Вирішення даних проблем дозволить реалізувати гнучку систему із засобами адміністрування та надання функціонального доступу до бібліотечних фондів, з розширеною можливістю пошуку у системі за багатьма категоріями і типами.

З огляду на наведені проблеми в процесі побудови системи автоматизації послуг бібліотеки було використано об'єктний підхід, діаграма класів при якому зображена на рис.1.

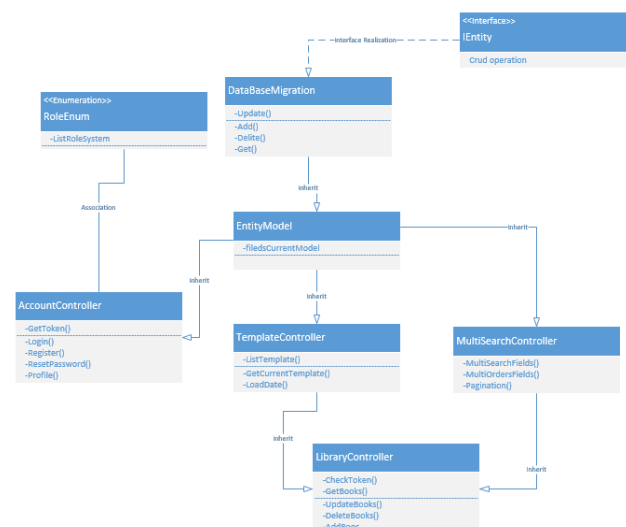

Рис. 1. Діаграма класів

Наведена діаграма містить множину класів та інтерфейсів, що розміщені у вигляді ієрархії взаємодії. Серед них:

- IEntity – інтерфейс, що містить набір віртуальних функцій, призначених для проведення Crud-операцій над базою даних.

- DataBaseMigration – клас, який містить реалізацію Crud-операцій, в проектованій системі для системи автоматизації послуг бібліотеки.

- EntityModel – узагальнений клас, призначений для керування полями визначеної моделі бази даних, яка опрацьовується відповідним контролером.

- AccountController – містить асоціацію із об'єднанням списку ролей користувачів у системі, а також наслідує EntityModel. Даний клас містить методи для повернення токена (ідентифікатора користувача у системі), авторизації, реєстрації, очищення паролю, а також динамічного методу для управління профілем.

- TemplateController – відповідає за керування і відображення шаблону для визначеної бібліотеки. Містить методи для повернення списку шаблону, завантаження даних конкретного шаблону, і повернення шаблону, як об'єкта.

- MultiSearchController – призначений для кросоверного пошуку і сортування різних типів даних, в даному випадку для списку книг.

- LibraryController – останній клас наслідує множину методів від двох попередніх класів, для роботи із списком книг, а також реалізує методи для перевірки точену (визначення ролі

користувача), оновлення інформації про книги, додання, видалення і повернення списку книг.

Проведений аналіз свідчить, що проектована система автоматизації послуг бібліотеки зможе вирішити цілу множину проблем, серед яких з технічної точки зору можна виділити: швидкий доступ до фонду бібліотеки, доступне адміністрування, взаємодія ресурсів бібліотеки з іншими системами, збір статистики тощо. Обрана архітектура є незалежною та відкритою [6], яка надає при авторизації в системі як список гнучких шаблонів, що найбільше підходять конкретній бібліотеці так і набір атрибутів, і методів, які можна динамічно змінювати для власних потреб.

ЛІТЕРАТУРА

- [1] Спірін О.М. Проектування системи електронних бібліотек науково-навчальних закладів АПН України [Електронний ресурс] / О. М. Спірін, В.М.Саух, В.А.Резніченко, О.В.Новицький // Інформаційні технології і засоби навчання. -2009.-8с.
- [2] Воскобойнікова-Гузева О. Інформаційні технології в системі інноваційної діяльності наукової бібліотеки / О. Воскобойнікова-Гузева 2005.- №6.- С.9-15.
- [3] Шрайберг Я. Автоматизація як новий науковий напрям у бібліотечно-інформаційній галузі. Десять головних принципів автоматизації // Наук. та техн. б-ки. -2000. -№2. - С. 5-11.
- [4] Струнгар В. Інформаційно-пошукова система бібліотеки як інструмент прискорення опрацювання даних. / Валерія Струнгар. Видавництво: Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського.-С.28-29.
- [5] Морган Е. Електронні книги, бібліотеки і право власності [Текст] / Е. Морган // НТБ.-2001.- №8.-С.27-35.
- [6] Чедвік Д. ASP.NET MVC 4. Розробка реальних веб-додатків за допомогою ASP.NET MVC/ Джесс Чедвік, Хришикеш Панда, Тодд Снайдер -С.21. Вказати сторінки

Впровадження новітніх комп'ютерних технологій в діяльність архівів навчальних закладів

Сабадаш Іванна
Кафедра СКІД
НУ "Львівська політехніка"
Львів, Україна
ivankagoshovska@gmail.com

Марковець Олександр
Кафедра СКІД
НУ "Львівська політехніка"
Львів, Україна
sanmarkovets@gmail.com

The aspects of the creation and the completing of e-archives as the components of an information society are analyzed.

Ключові слова: архів, документ, електронний архів, комп'ютерні технології, навчальний заклад, програмні засоби, інформаційний ресурс, веб-сайт, архівний документ.

ВСТУП

При постійному зростанні вимог до інформатизації державних установ постає проблема запровадження сучасного інформаційного ресурсу в діяльність архівів навчальних закладів.

Архівна та документознавча діяльність підтверджує, що впровадження електронних технологій на заміну ручним дозволяє значно прискорити документообіг, управління інформацією та її використання.

НОВІТНІ КОМП'ЮТЕРНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ДІЯЛЬНОСТІ АРХІВУ

Значний обсяг документних ресурсів навчальних закладів зумовлює необхідність створення новітньої системи зберігання та використання архівних документів. Така система має бути створена за допомогою комп'ютерних технологій, та включати в себе три основні етапи:

1. Розроблення електронного архіву.
2. Створення інтерактивного веб-сайту з динамічною обробкою даних.

3. Підключення бази даних електронного архіву до веб-сайту чи публікація даних безпосередньо на сайті.

Електронний архів можна визначити як комплекс апаратно-програмних засобів і технологій, що використовуються для створення архіву документів в електронній формі.

Електронний архів насамперед має напружувати необхідні, відсутні зараз технічні рішення щодо постійного або довготривалого зберігання електронних документів, забезпечення їх автентичності та цілісності.

Основне завдання, яке постає в першу чергу, це оцифрування та подальша обробка документів, які зберігаються в архіві навчального закладу, тобто переведення їх в електронний вигляд. Кожен новостворений документ також має бути оцифрованим та внесеним в базу даних електронного архіву. В процесі оцифрування важливим є правильний вибір обладнання для отримання якісної електронної копії та попередня підготовка документів до сканування.

Особливістю архівів навчальних закладів є збереження певних видів документів, таких як: особові картки учнів, інформація про досягнення у навчанні, кадрові документи, навчальні матеріали, журнали обліку, розклади занять.

Основні функції, які має виконувати електронний архів навчального закладу:

- виявлення, комплектування та зберігання інформації;
- здійснення контролю та обліку документів;
- використання інформації.

Для реалізації цих функцій у електронному архіві потрібно створити відповідні підсистеми введення, зберігання, індексування, пошуку і відображення інформації, аналізу, управління потоками, адміністрування і науково-технічного супроводження.

Впровадження та використання електронних архівів мають ряд переваг (Рис.1.).

Рис. 1. Переваги впровадження електронних архівів

Безпека і конфіденційність – електронне сховище має включати спеціальні програмні засоби, яке б здійснювало захист документів від несанкціонованого доступу.

Оперативність у роботі з документами – вирішення проблеми оперативного доступу до документів (пошук необхідного документа та його друк займають лічені секунди).

Економічна доцільність: організація електронного архіву значно дешевше ніж використання офісних приміщень під звичайний архів.

Віддалений доступ – після налаштування електронного архіву можливий доступу через веб-сайт чи по внутрішній мережі навчального закладу.

Висновки

Слід зазначити, що для впровадження новітніх комп'ютерних технологій в діяльності навчального закладу потрібно щоб технологічний, організаційний та кадровий рівні відповідали вимогам сучасності. Ще однією проблемою є відсутність єдиної методики впровадження

електронних архівів, яка б мала бути затвердженою на загальнодержавному рівні.

Виходячи з вищесказаного, можна зробити висновок, що з огляду на тенденції зростання використання новітніх комп'ютерних технологій, у навчальних закладах необхідно розпочинати впровадження системи електронних архівів уже зараз.

ЛІТЕРАТУРА

- [1] Закон України “Про Національний архівний фонд та архівні установи” №3814-ХІІ від 24.12.1993.
- [2] Закон України “Про електронні документи та електронний документообіг” № 851-IV від 22.05.2003 р.
- [3] С. Лісіна, Т. Білушак “Архівні матеріали з історії м. Львова в системі інформаційних ресурсів”, Матеріали III Міжнр. наук.-практ. конференції «Інформаційні технології і системи в документознавчій сфері», Донецьк: ДонНУ, 2013, С. 39-41.
- [4] Н. Мельник, О. Марковець “Електронні архіви, особливості їх функціонування”, Інформація, комунікація, суспільство 2015, матеріали 4-ої Міжнародної наукової конференції ІКС-2015, Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2015, С. 136–137.
- [5] Ж.Мина, Я.Уляна “Використання та розвиток репозитаріїв для підвищення якості наукової комунікації”, Матеріали I Міжнародної науково-практичної конференції викладачів, студентів, аспірантів і молодих вчених "Документ крізь віки: актуальні питання документознавства та інформаційної діяльності", Львів: Українська Академія друкарства, 2015, С. 43-46.

Формування електронних інформаційних ресурсів сільських бібліотек: сучасні тенденції, проблеми та перспективи

Панчишин Наталія

Кафедра СКІД
НУ "Львівська політехніка"
Львів, Україна
natalia.panchishin@gmail.com

Марковець Олександр

Кафедра СКІД
НУ "Львівська політехніка"
Львів, Україна
sanmarkovets@gmail.com

The present thesis deals with the peculiarities of forming electronic information resources in rural libraries. It is focused on main problems of forming the electronic information resources in libraries. The characteristics and advantages of digital libraries are listed

Ключові слова: сільська бібліотека, електронна бібліотека, інформаційне суспільство, формування інформаційного ресурсу, бібліотечно-інформаційний ресурс

ВСТУП

Розгортання нового етапу суспільного розвитку, який дістав назву інформаційного суспільства, набуло глобального характеру і ґрунтується на інформатизації всіх сфер суспільного життя, модернізації виробничої бази, використанні документно-інформаційних ресурсів в системі суспільного виробництва.

Сьогодні бібліотеки відіграють важливу роль у забезпеченні доступності інформаційних ресурсів, виступають невід'ємною частиною інформаційного суспільства і виконують низку важливих функцій, серед яких: реалізація гарантованого права на доступ до інформації; створення та зберігання величезних масивів інформації; системна організація електронних ресурсів за галузями знань, жанрами літератури та іншими ознаками. Зокрема, це стосується і сільських бібліотек. Ці бібліотеки повинні відповідати статусу соціокультурних інституцій, керуючись найважливішими пріоритетами в галузі організації, споживання та розподілу інформаційно-освітніх послуг.

ОСНОВНА ЧАСТИНА

Сільська бібліотека як соціокультурний феномен сьогодні анітрохи не менш значуща, ніж навіть найбільша наукова бібліотека. Не лише кількість сільських книгозбірень та їхнє розміщення по всій країні повинні робити ці заклади помітними, привабливими для громадян, які там проживають, а, перш за все, актуальність їхньої діяльності.

Основою діяльності бібліотечних установ є книжковий фонд, та тим не менш, сільська бібліотека виконує дуже багато функцій: освітню, соціальну, дозвільну, розважальну, культурно-просвітницьку, меморіальну, історико-краєзнавчу, музейну.

Порівняно із традиційними бібліотеками, електронні бібліотеки мають значні переваги: доставляють інформацію користувачеві на місце її замовлення (достатньо мати комп'ютер, підключений до мережі Інтернет); надають більше можливостей щодо пошуку відомостей та їхнього опрацювання (оскільки практично будь-яке слово в тексті може бути пошуковим виразом); забезпечують спільне використання певної інформації, що значно спрощує завдання фізичного дублювання маловикористовуваних матеріалів; відкривають перед бібліотеками й архівами шляхи забезпечення широкого доступу користувачів до своїх фондів за допомогою їхнього представлення в комп'ютерній мережі; надають змогу бібліотекам постійно підтримувати свої інформаційні ресурси в актуальному стані (оскільки оновлення електронної версії документа простіше, ніж друкарської); інформація доступна

цілодобово і повсюдно; інформаційні матеріали можуть бути подані в різних форматах (текст, діаграма, аудіо, відео дані) та на різних носіях (папір, магнітні носії, пересилка електронною поштою, тощо)[1].

Оскільки електронні бібліотеки, з одного боку, покликані виконувати функції, притаманні бібліотеці як історично складеній системі, а з іншого – відігравати роль повноцінних учасників інформаційного ринку через реалізацію стратегії діяльності традиційних бібліотек як соціальних інститутів у новому електронному технологічно-інформаційному середовищі, то типові функції сільських електронних бібліотек – це документально-комунікативна, просвітницька, інформаційна, функція обслуговування, накопичення, впорядкування, збереження та використання документованих знань.

За висновками експертів Інституту інформаційних технологій в освіті ЮНЕСКО[2], значення електронних бібліотек для сучасної освіти і науки зумовлюється, зокрема, такими чинниками, що є актуальними і для України:

- зростання кількості осіб, охоплених освітою, в тому числі вищою;
- зростання кількості осіб, що отримують освіту протягом життя, здобувають освіту дистанційно у відповідь на вимоги сучасного ринку праці та внаслідок прагнення поліпшити умови життя;
- необхідність забезпечувати розширення охоплення освітою з одночасним стримуванням державних та приватних витрат на неї, а відтак – потреба у підвищенні продуктивності і ефективності освіти;
- скорочення термінів впровадження результатів наукових досліджень та інженерно-технічних розробок в економіку;
- інтернаціоналізація і глобалізація науки та посилення міжнародної конкуренції на ринку наукових досліджень, інженерно-технологічних розробок та ринку освітніх послуг, що активно глобалізується.

Формування бібліотечно-інформаційних ресурсів – одне з основних питань історико-бібліотекознавчих досліджень, яке сьогодні потребує нового наукового осмислення та аналізу[3]. До цієї теми прикута увага і теоретиків, і практиків, оскільки в цій галузі існує

багато проблем, які потребують вирішення, зокрема нормативно-правове забезпечення авторських прав та прав інтелектуальної власності на електронні ресурси бібліотек, організація електронної інформації, облік і технологічне опрацювання електронних документів.

Сучасний стан інформатизації вимагає від бібліотек нових підходів як до формування фондів, так і до надання інформації користувачам. Основне завдання сільських бібліотек на нинішньому етапі їх розвитку – забезпечення повноти й оперативності бібліотечно-інформаційного обслуговування користувачів. Зрозуміло, що виконання цього завдання безпосередньо залежить від стану впровадження в бібліотеках сучасних інформаційних технологій, спрямованих на забезпечення безперешкодного доступу читачів до інформації. Тому сьогодні варто багато уваги приділити новому напрямку діяльності сільських бібліотек – створенню електронних інформаційних ресурсів.

Формування традиційних бібліотечних фондів та формування електронних інформаційних ресурсів, зокрема, електронних бібліотек відбувається в тісній співпраці, оскільки традиційні фонди і електронні бібліотеки доповнюють один одного та забезпечують бібліотечно-інформаційне обслуговування на якісно новому рівні.

ЛІТЕРАТУРА

- [1] D. Andreev, "Using digital libraries as one of the elements of interactive computer-based training," Library as academic information and learning space. Rīga: Latvijas Universitātes Bibliotēka, pp 144-149, May 2014.
- [2] Digital Libraries in Education, Science and Culture. Analytical survey., UNESCO, Moscow, 2007, p. 14.
- [3] O. M. Spirin, S. M. Ivanova and O. V. Novitsky, "Conceptual bases of network of electronic libraries," (in Ukrainian), Information technologies, pp 30-31, July 2014

Ефективне інформаційне забезпечення установи

Ханас Ольга

Кафедра СКІД

НУ “Львівська політехніка”, Львів, Україна

E-mail: olya.khanas@gmail.com

Ярка Уляна

Кафедра СКІД

НУ “Львівська політехніка”

Львів, Україна

E-mail: ulyarka74@gmail.com

In theses presented the role and importance of information support institutions, including libraries. Essence electronic catalog as the main information ressource libraries.

Ключові слова: електронний каталог, електронна бібліотека, інформаційне забезпечення, управління персоналом, інформаційне забезпечення установи.

Сучасний період розвитку цивілізації характеризується переходом від індустріального суспільства до суспільства інформаційного.

Комп'ютеризація з використанням найновітніших світових досягнень, розвиток сучасних засобів зв'язку та ліквідація інформаційної ізоляваності від іншого світу – необхідні умови перетворень, що відповідають темпам розвитку глобальної економіки.

Сьогодні важко уявити собі роботу сучасної установи будь-якої форми власності без використання комп'ютерної техніки, периферійних пристроїв, локальної обчислювальної мережі, Інтернету та, безумовно, програмного забезпечення, завдяки якому ці технічні засоби набувають практичного значення спрямовують інформаційні потоки у відповідних напрямках з метою своєчасного надання, отримання і використання інформації. У наш час інформація використовується не тільки для прийняття оптимальних рішень, але й як важливий стратегічний ресурс. Володіння достовірною й актуальною інформацією поряд з умінням ефективно використовувати адекватні методи її збирання, аналізу і надання є основою успішної діяльності підприємств і організацій будь-якої організаційно-правової форми [3].

На сучасному етапі у великих організаціях інформаційно-аналітичне управління стає відносно самостійним видом діяльності. Щоб бути ефективною, інформаційна діяльність повинна здійснюватися відповідно до загальних положень і механізмів управління.

Для вдосконалення інформаційного забезпечення установи та подальше наповнення інформаційними масивами щодо діяльності установи використовують веб-сайти [4].

Використання у повсякденній діяльності установ новітніх засобів інформування про свою діяльність, зокрема веб-сайтів є вимогою часу і запорукою досягнення успіху в конкурентній боротьбі в умовах ринкової економіки.

Важливим джерелом інформатизації, продукування необхідної суспільству інформаційно-аналітичної продукції є бібліотеки [2].

Сучасна бібліотека є складною інформаційною системою, яка формується як з традиційних, так і нових, нетрадиційних інформаційних підсистем. Важливу роль серед нових інформаційних підсистем бібліотеки відіграє електронний каталог (ЕК). Електронний каталог є основою та базовим продуктом бібліотеки в сучасних умовах. Тому його створення є пріоритетним завданням автоматизації бібліотек. Електронний каталог відкриває швидкий і якісний доступ до інформаційних ресурсів бібліотеки. Якість та ефективність електронного каталогу обумовлюється комплексом методів і засобів, що визначають технологію його створення та використання [1].

Електронний каталог – це візитна картка кожного бібліотечного сайту. Сам сайт створюється практично заради нього. Без цього

ресурсу всі зусилля щодо розкриття можливостей бібліотеки практично зводяться нанівець. Електронний каталог дозволяє бібліотекам розширити сферу послуг. Разом з традиційними бібліотечними послугами бібліотеки мають можливість надавати сервісні послуги:

- відправлення або приймання повідомлень електронною поштою;
- користування послугами Інтернету;
- пошук інформації у всесвітній електронній мережі.

Електронні каталоги є одним із найважливіших бібліотечних ресурсів. Цей ресурс особливо цінний тоді, коли він знаходиться у всесвітній мережі, що дозволяє забезпечити цілодобовий доступ до відомостей про наявність документів у фондах бібліотеки.

Електронний каталог – це бібліотечний каталог у машиночитній формі, що працює в реальному режимі часу та забезпечує доступ до ресурсів каталогу не тільки користувачам певної бібліотеки, але і віддаленим клієнтам за допомогою мережі Інтернет.

Електронний каталог є універсальним за змістом. Він розкриває склад і зміст документів різними мовами, що становлять фонд бібліотеки, незалежно від того на яких носіях інформації (друкованих, аудіовізуальних, електронних тощо) вони представлені.

Електронний каталог будується на основі принципів науковості, інформативності, доступності, плановірності, економічності.

Вимоги, які повинен задовольняти електронний каталог:

- корисність (не тільки для внутрішніх, але й для зовнішніх користувачів); доступність (у будь-який час і в будь-якому місці);
- повнота на основі постійного оновлення;
- гнучкість (простота реорганізації);
- врахування індивідуальних побажань користувачів;
- формат, який забезпечує повноту надання даних; низькі затрати на введення даних.

Додаткові функції, які надають ЕК переваги та відрізняють його від традиційних каталогів:

- електронний облік бібліотечного фонду;
- електронне замовлення видань;
- електронна книговидача;

- інформація про місцезнаходження та доступність екземпляра документа у будь-який момент часу;
- електронна перевірка фонду (інвентаризація) тощо.

Електронний каталог включає машиночитні бібліографічні описи на наступні види видань, представлені у фондах бібліотеки:

- книги вітчизняні й іноземні;
- періодичні видання;
- мультимедійні видання;
- брошури.

Електронний каталог виконує функції усіх видів каталогів: фондовідображальну, інформаційно-пошукову, довідкову й пізнавальну функції і є основою інформаційного обслуговування та базовим інформаційним продуктом бібліотеки в сучасних умовах.

Будь-яка інформація, необхідна для ухвалення управлінських рішень, повинна бути підготовлена протягом певного часу. Заради досягнення конкурентних переваг завжди треба пам'ятати про своєчасність подання інформації для прийняття необхідних рішень і не можна при цьому абсолютизувати значення достовірності інформації.

ЛІТЕРАТУРА

- [1] Давидова І. О. Сучасна бібліотека як система виробництва інформаційних продуктів та послуг / І. О. Давидова // Вісн. Книжк. палати. – 2005. – № 4. – С.18–20
- [2] Ткачук Л. Електронна бібліографічна продукція на сайтах українських бібліотек/Людмила Ткачук//Бібліотечний вісник.–2009.–№ 3.– С.6-11.
- [3] Храмов В. О. Основи управління персоналом: навч.-метод. посібн. / В. О. Храмов, А. П. Бовтрук. – К. : МАУП, 2001. – 112.
- [4] Ярکا У. "Веб-сайт як засіб комунікативної діяльності суспільства." / Ярکا Уляна, Оксана Бойчук, Леся Ляхович// Інформація, комунікація, суспільство 2016 : матеріали 5-ої Міжнародної наукової конференції ІКС-2014/ НУ "ЛП" – Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2016. – С. 72–73.

Автоматизація архівної діяльності сервісу експрес-доставки "Нова пошта"

Білушак Тетяна
Кафедра СКІД
НУ "Львівська політехніка"
Львів, Україна
tetiana.m.bilushchak@lpnu.ua

Постоечко Валерія
Кафедра СКІД
НУ "Львівська політехніка"
Львів, Україна
valeriya1194p@gmail.com

Automated information system actively implementing activities in enterprises. In order to reduce the time and carry out further development of express delivery service "Novaposhta" necessary to apply automati on archival activities. This will help optimize many offices service "Novaposhta".

Ключові слова: інформація, підприємство, інформаційне суспільство, архівна справа, інформаційна система, інформаційні технології, автоматизована інформаційна система.

ВСТУП

На сьогодні сучасне суспільство не можна уявити без інформації. Вона є потрібним ресурсом управління та важливим елементом суспільного життя. Протягом років інформація розглядає, як основний ресурс розвиненого суспільства, а інформаційні системи та технології розглядаються як засіб підвищення продуктивності праці та ефективності роботи працівників.

Функціями зберігання, збирання, оброблення та передавання інформації називають інформаційною системою. Технологіями, які виконують ці функції називають інформаційними технологіями. Інформаційні системи та технології використовуються у різних видах діяльності. Вже протягом тривалого часу люди, вважають за необхідне для просування, активного застосування та впровадження інформаційних систем і технологій [1].

Впровадивши інформаційні технології залежить майбутнє, тобто стратегія подальшого розвитку підприємства. Тому підприємствам потрібно зосередити свою увагу на впровадженні правильних інформаційних систем.

Найбільш поширеною є автоматизована інформаційна система – це система яка у своїй діяльності використовує інформаційні технології, виконує інформаційно-аналітичне забезпечення та процеси управління. Управлінські завдання, які можуть виникати в різних підрозділах повинно швидко й ефективно вирішувати, тому працівники та керівники підприємства у своїй діяльності повинні використовувати в якості універсального інструментарію сучасні автоматизовані інформаційні системи.

ТОВ «Нова пошта» – це українська компанія, яка заснована у 2001 році, що забезпечує сервіс експрес-доставки документів, вантажів і посилок для фізичних осіб та бізнесу[2]. Архівний відділ підприємства ТОВ «Нова пошта» у своїй діяльності використовує автоматизовану систему – це програма 1С: Архів. Зберігання в електронній формі проводиться методом сканування документів та внесення їх до цієї програми. Програма 1С: Архів дозволяє створювати товаро-транспортні накладні в базі даних компанії ТОВ «Нова Пошта» та відразу з бази 1С: Архів, роздруковувати ці документи та відстежувати стану товаро-транспортних накладних. Ця програма робить доставку більш оперативною.

Програма 1С: Архів в ТОВ «Нова Пошта» реалізована в декількох варіантах:

- звичайні форми;
- керовані форми;
- всі основні дані вводяться в документі «Замовлення покупця»;
- всі основні дані вводяться в окремому документі «Електронна накладна»(Рис.1), який вводиться на підставі документа «Замовлення покупця».

- експрес-накладна (Рис.2) видається на відправлення та отримання посилки (вантажу).

Рис.1. Приклад електронної накладної ТОВ «Нова пошта» для вводу даних

Рис.2. Приклад експрес-накладної

1С: Архів – універсальна система управління документами, основним призначенням якої є централізоване зберігання документів і їх версій, забезпечення доступу співробітників до документів для перегляду або редагування, і швидкий пошук інформації.

Ця програма дозволяє архіву упорядкувати зберігання документів і організувати роботу з ними, скоротивши при цьому додаткові витрати, пов'язані з доступом до документів.

1С: Архів зберігає документи будь-яких типів – це офісні та текстові документи, зображення, аудіо та відео файли, документи систем проектування, архіви, додатки і т.д.

В системі 1С: Архів документи зберігаються в папці-рубрикаторі, структуру організовує відповідно за ієрархією – відділ підприємства, який призначає кожному підрозділу відповідального адміністратора.

Для створення нових документів в програмі 1С: Архів спеціальні шаблони, що дозволяють зробити це без жодних проблем. Так само можна перенести

необхідні папери з вашого комп'ютера в базу 1С: Архів і після цього, розмістити в відповідних папках. Ще є унікальна можливість завантажувати документи прямо зі сканера. 1С дозволяє розміщувати в архіві потокове сканування. Завантажений зі сканера документ буде розпізнано програмою AbbyyFineReader. І може піддаватися редагуванню поряд з іншими.

Розмір зберігання Архів 1С для документів практично необмежений. 1С Архів дозволяє зберігати файли різного розширення та в різноманітних форматах: тексти, відеоролики та фільми, аудіофайли, Інтернет сторінки. 1С електронний документообіг дозволяє працювати з документами формату HTML, RTF, документами додатки Microsoft Office[3-4].

Застосувавши автоматизовані інформаційні системи в архівному відділі ТОВ «Нова пошта», набагато полегшить роботу всього підприємства та його працівників [5-6].

ЛІТЕРАТУРА

- [1] О.В. Грицунов, Інформаційні системи та технології, Х: ХНАМГ, 2010.
- [2] Нова пошта [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://novaposhta.ua/ru>.
- [3] Подсистема интеграции 1С с Новой почтой! [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://d-soft.com.ua/newpost/>.
- [4] Что такое 1С:Архив ? [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://1c.ru/rus/products/1c/arcdoc/whatisarcdoc.html>.
- [5] Т. Білушак, Р. Лужецька, В. Ольховик, "Засоби автоматизації роботи архівних підрозділів організації," Матеріали V Міжнародної наукової конференції «Інформація, комунікація, суспільство» (ICS-2016)., С. 332– 333, 2016.
- [6] Т. Білушак, М. Клепуц, "Роль інформаційно-комунікаційних технологій у роботі служби документального забезпечення управління," Матеріали II Міжнародної наукової конференції «Інформація, комунікація, суспільство» (ICS-2013)., С. 60–62, 2013.

Засоби автоматизації пошуку та аналізу архівної інформації в середніх загальноосвітніх школах міста Львова

Білушак Тетяна
Кафедра СКІД
НУ "Львівська політехніка"
Львів, Україна
tetiana.m.bilushchak@lpnu.ua

Ящишин Ірина
Кафедра СКІД
НУ "Львівська політехніка"
Львів, Україна
ira.posuvaylo.96@mail.ru

The paper presents information on the advantages of automated search for documents in the school. The advantages of the information and reference system in the school in the search for certificates and record keeping of students are analyzed.

Ключові слова: інформаційно-довідкова система, пошук атестатів, архівна інформація, довідково-інформаційний масив.

ВСТУП

В своїй діяльності загальноосвітні школи здійснюють облік бланків та видачі атестатів про повну загальну середню освіту, свідоцтв про закінчення 9 та 11 класів. Також ведеться облік всіх учнів, які вчилися в школі із зазначенням року завершення чи вибуття. З огляду на збільшення обсягу інформації та відповідно зростаючого масиву документів виникає потреба покращення таких показників пошуку, як: повнота, точність, оперативність, зручність. Актуальність теми зумовлена зміною ручних технологій пошуку на електронні.

АНАЛІЗ СТВОРЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-ДОВІДКОВОЇ СИСТЕМИ ОБЛІКУ УЧНІВ ТА ВИДАЧІ АТЕСТАТІВ

Громадянам, які закінчили загальноосвітні навчальні заклади міста, видача дублікатів замість загублених атестатів про повну загальну середню освіту та свідоцтво про базову загальну середню освіту визначено Положенням про порядок замовлення, видачі та обліку документів державного зразка.

Дублікат атестату видається лише особам, про яких є підтвердження, що вони дійсно навчались у певному навчальному закладі, у книзі обліку виданих документів про освіту. У школі є дві книги, одна книга про тих випускників, що завершили навчання з 9 класу, а інша про випускників, що завершили навчання з 11 класу. В цих книгах в алфавітному порядку зазначають прізвище, ім'я, по-батькові, рік випуску та оцінки. Книги зберігаються в школі 75 років, це є загально статистичний вік людини, тоді вони йдуть на утилізацію.

Для отримання дубліката атестату, потрібно написати заяву про видачу після чого видається наказ, а копії наказу та заяви знаходяться в шкільному архіві. На дублікаті повинен бути номер втраченого або пошкодженого атестата, який також знаходиться в архіві з моменту видачі. Дані про дублікат зберігаються: серійний номер, код, дата видачі, а запис про видачу дубліката обов'язково повинна бути завірена керівником навчального закладу та печаткою. Якщо дані в архіві не збереглися, то школа має право відмовити у видачі дубліката. Тоді потрібно звернутись до суду, щоб з'ясувати обставини зникнення даних зі шкільного архіву.

З огляду на вище описану процедуру отримання дубліката атестату та ведення обліку учнів, які протягом усіх років існування школи проходили навчання, то здійснення обліку та пошуку у великих обсягах документно-інформаційних масивів та оперування ними є однією із проблем, яка виникає в діяльності шкільних закладів.

Таким чином, пропонується створення інформаційно-довідкової системи обліку учнів та видачі атестатів. Розроблення інформаційно-довідкової системи полегшить трудомістку та рутину роботи проблеми пошуку і буде реалізований як засіб надійного збереження даних, що здійснює зручний та швидкий пошук необхідних відомостей.

Інформаційно-довідкова система обліку учнів та видачі атестатів призначена для введення, збереження, пошуку і виведення шкільної інформації відповідно до запиту користувача.

Розроблення інформаційно-довідкової системи обліку учнів та видачі атестатів була створена за допомогою програми Microsoft Access 2010. Побудована база даних отримала такі результати: створення екранних форм, що відображають і виводять інформацію; запитів, які дозволяють користувачеві отримати потрібні дані за певними критеріями.

Отже, в результаті проведення аналізу проблеми пошуку великих обсягів документно-інформаційних масивів було створено інформаційно-довідкову систему у вигляді бази даних реалізованої в середовищі СУБД Access. Розроблена інформаційно-довідкова система дозволяє суттєво автоматизувати процес пошуку учнів, обліку видачі атестатів про повну загальну середню освіту, свідоцтв про закінчення 9 та 11 класів та видачі їх дублікатів, що значно полегшить роботу працівникам школи для опрацювання великої кількості різноманітної інформації, що стосується існуючих даних. Це дозволить зменшити час пошуку для видачі дублікатів атестатів. Даний програмний комплекс дає можливість отримувати найнеобхіднішу інформацію за певними запитам у різних звітах, формах, а також виведення даної інформації на екран або, за необхідністю, на друк.

ЛІТЕРАТУРА

- [1] Т. Білушак, Р. Лужецька, В. Ольховик, "Засоби автоматизації роботи архівних підрозділів організації," Матеріали V Міжнародної наукової конференції «Інформація, комунікація, суспільство» (ICS-2016), С. 332–333, 2016.
- [2] Т. Білушак, М. Клепуц, "Роль інформаційно-комунікаційних технологій у роботі служби документального забезпечення управління," Матеріали II Міжнародної наукової конференції «Інформація, комунікація, суспільство» (ICS-2013), С. 60–62, 2013.
- [3] Т. Білушак, Ю. Шевчук, "Оптимізація діловодства за допомогою "бази даних," Інформаційно – документальні комунікації в глобалізованому суспільстві: Матеріали Міжнародної науково – практичної конференції, С. 39-40, 2013.
- [4] Т.М. Білушак, Ю.О. Москалюк, "Засоби опрацювання вхідної кореспонденції на підприємстві з використанням офісного пакету," Наукові записки. Серія «Культура та соціальні комунікації» Вип. 3, С. 32-43, 2012.
- [5] Zh. Myna, U. Yarka, O. Peleschyshyn, T. Bilushchak, "Using International Standards of Quality Management System in Higher Educational Institutions," Proceedings of the XIIIth International Conference "Modern Problems of Radio Engineering, Telecommunications and Computer Science" (TCSET'2016), pp. 834-837, 2016.
- [6] U.Yarka, Zh. Myna, O. Peleschyshyn, T. Bilushchak, "Modern information technologies of creating documents according to quality management standards based on ISO 9000," Bulletin of NTU "KhPI". Series: New solutions in modern technologies, 42 (1214), pp. 165–172, 2016.
- [7] Т. Білушак, М. Комова, А. Пелешишин, "Поняттєво-термінологічний апарат керування документальними процесами," 9 Міжнародний науково-теоретичний семінар «Термінологія документознавства та суміжних галузей знань»:зб.наук.пр., Вип.9, С.27-33, 2016.

Психологічна та педагогічна компоненти документно- інформаційної діяльності

Активний характер соціокультурної комунікації в інформаційну добу

Вербицька Поліна

кафедра ІУЕК

НУ «Львівська політехніка» Львів, Україна
polinaverbytska@gmail.com

The article deals with the problem of youth socio-cultural communication in the information era. In the article the modern vectors of development of sociocultural communication conditioned by the current postmodern society were analyzed. The main challenges of information society such as domination of technical component in human life, the phenomena of cultural globalization and unification as a threat to the uniqueness of national cultures were characterized. The effective approaches and strategies, which enable active character of sociocultural communication of individual in present conditions, were researched. The necessity of assuring the active character of sociocultural communication through the implementation of dialog strategies, promoting integration, social consolidation of community was underlined. The importance of creating a sustainable motivation of the individual to effective cross-cultural communication on the basis of values was indicated.

Key words: youth, communication, socio-cultural competence, education, information era

ВСТУП

Сучасні виклики інформаційного суспільства - підпорядкування різноманітності форм життя людини технологічній складовій, явища культурної глобалізації та уніфікації є загрозою унікальності національних культур. Зокрема, як зазначив Й.Рюзен, модернізація є небезпечним виявом етноцентризму, що виявляється у підкоренні інакшості незахідних культур і їх вимушеному пристосуванні, нівелюванні культурних особливостей, що приводить неминуче до її руйнування. Завдяки універсалістському підходу раціональних стратегій опанування світу не залишається місця

інакшості інших і своїй самобутності [1, с. 164-165].

Медіакультура, на думку Раси Чепайтене, з одного боку, зближує духовний досвід народів світу, принципи бачення світу, системи цінностей, культурні символи, а з іншого – приводить до формування уніфікованого мислення, стандартизації [3, с. 17]. Нові можливості комунікації, засобів масової інформації спричиняють зміни не лише в економічній чи політичній сферах суспільства, але й у соціокультурній площині, у безпосередньому оточенні й житті індивіда. Динамічність змін унеможливорює сприйняття людиною явища в цілісності, спричиняючи його фрагментацію. Візуалізація, що стала провідним способом сприйняття людиною соціокультурних феноменів, утверджує поверхневі способи мислення.

Відповідно виклики постмодерну формулюють соціокультурні запити освіти молодого покоління. У сучасному динамічному світі важливим є навчання особистості застосовувати загальноприйняті соціально-моральні норми і принципи відповідно до конкретної ситуації, забезпечивши їх інструментарієм, що працює в різних проблемних ситуаціях і в різних культурах. Багатоманітність сприяє розвитку будь-якого суспільства. Чим більше існує різних ідентичностей, тим більше можливостей вибору. Це передбачає у суспільному житті та освіті визнання прав і цінностей інших культурних спільнот усвідомлення власної ідентичності та сприйняття відмінностей іншої людини. Ідентичність є динамічним, а не статичним явищем.

Культурне громадянство, на думку Б.Тернера, виходить за межі громадянства, оскільки воно, як форма культурної ідентичності, не забезпечує

того, що містять в собі соціальні, культурні й освітні цінності [5, с. 232]. Дослідник визначає важливу роль освіти й культури у формуванні національної системи цінностей, і в цьому контексті громадянство передбачає не лише ідею загального статусу і національної політичної структури, а також виховання, становлення громадянської культури. Отже, відповідно до цього плеканням культури свободи, політичної участі, громадянських прав та обов'язків громадянство виконує своє завдання забезпечення рівного доступу і однакових можливостей всім членам спільноти.

Як зазначає Барт ван Стінберг, громадянство має плекати культуру свободи, політичної участі, громадянських прав і обов'язків, забезпечуючи рівний доступ й однакові можливості для всіх членів спільноти, незважаючи на різні приналежності. У тому випадку, коли громадянство намагається приймати інші форми культурної ідентичності, це призводить до конфлікту, який загрожує ідентичності, оскільки неможливість універсального консенсусу і потреба в наявності культурних ідентичностей є основою цих відносин. Відповідно за умови, якщо громадянство не виконує свою функцію членства у державному організмі, воно втрачає свій творчий (на політичному рівні) та консолідаційний (на суспільному рівні) потенціал [2, с.15].

Активний характер соціокультурної комунікації забезпечується впровадженням у соціокультурну практику діалогових стратегій, що сприяють інтеграції, соціальній консолідації спільноти. Вважаємо за доцільне зазначити, що діалогічність є сучасним освітнім трендом, що передбачає розвиток діалогічного мислення, подолання знаннєвої парадигми, її зорієнтованості на механічну репродукцію подій і фактів минулого. Водночас набуття знань у сучасній дидактиці трактується як відкритий процес до перегляду та переоцінки, що виникає у процесі діалогу, в якому відображаються погляди, досвід, переконання його учасників.

Важливим завданням освіти є формування особистості, яка здатна критично оцінити минуле і сучасне, розуміти та поважати відмінності іншої людини, виявляти готовність до конструктивного діалогу та здатність здійснити усвідомлений вибір на базі стійких ціннісних орієнтацій.

Цілеспрямований процес підготовки молодого покоління до успішної соціальної взаємодії та активної відповідальної участі в суспільстві передбачає створення стійкої мотивації особистості до активної діяльності на ціннісній основі, виховання потреби в усвідомленому засвоєнні знань і набутті досвіду соціокультурної комунікації. Критичний аналіз інформації має базуватися на системі морально-етичних цінностей, які є критерієм мотивації та поведінки людини. Важливим у цьому контексті є сприяння формуванню в особистості загальнолюдських цінностей, які є основою вибору її життєвих орієнтирів.

Впровадження діалогічності орієнтує освітній процес на залучення особистості до активного процесу пізнання світу, дає змогу сформувати здатність побачити та зрозуміти складні переплетіння, зв'язки, взаємовпливи різних культур, цінувати соціокультурну багатоманітність світу.

Відповідно ключовим освітнім завданням є формування соціокультурної компетентності особистості як сукупності здатностей — навичок діалогу, критичного аналізу інформації та соціальної ситуації, здійснення усвідомленого вибору і прийняття рішення, відповідальної громадянської участі і ненасильницької поведінки в соціумі, культури соціальної комунікації тощо.

ЛІТЕРАТУРА

- [1] Рюзен Йорн. Нові шляхи історичного мислення / Йорн Рюзен / Пер з нім. — Львів: Літопис, 2010.
- [2] Умови громадянства : зб. ст. / за ред. Барта Ван Стінбергена ; пер. з англ., передм. та прим. О. О. Іваненко ; Український центр духовної культури. — К. : [б. в.], 2005.
- [3] Чепайтене Р. Культурное наследие в глобальном мире / Р. Чепайтене / Европейский Гуманитарный Университет, Институт Истории Литвы. — Вильнюс, 2010.

Самостійна робота студентів у професійному становленні майбутнього фахівця документно-інформаційній діяльності 2017

Єрмолаєва Ганна

Кафедра документознавства та інформаційних систем

Відокремлений підрозділ «Миколаївська філія Київського національного університету культури і мистецтв»

Україна, м. Миколаїв, вул. Декабристів 17

E-mail: ermolaeva_anna@mail.ru

The process of reform and development of higher education at the present stage is characterized by increased emphasis on enhancing the role of self-study students work. This article is considered the problem of the future self-study work of documentation, as an important part of their future practical and professional activities. (сміть: Abstract)

Ключові слова: independent work, forms and methods of self-study work, self-motivation, control, future specialists in document-information activities.

ВСТУП

В умовах модернізації вищої освіти відповідно до запитів сучасного суспільства нагальною проблемою стає зміна змісту професійної освіти, удосконалення навчального процесу в якому поступово збільшується частка та важливість самостійної роботи студентів. Особливістю нового формату освітнього процесу вищої освіти є підготовка фахівця, який вмис ініціативно, творчо мислити, самостійно поповнювати свої знання та застосовувати їх у практичній діяльності, фахівця, здатного до саморозвитку, самоосвіти, інноваційної діяльності. Тож, цілком закономірно, що в контексті навчання студентів майбутніх документознавців викликає особливе зацікавлення цим.

У вищій школі питанням самостійної роботи студентів присвячені міжнародні, всеукраїнські, вузівські та міжвузівські конференції, науково-

методичні семінари, симпозиуми, результати яких відображені у збірниках наукових праць, матеріалах наукових конференцій тощо.

ОСНОВНА ЧАСТИНА

Самостійна робота студентів відповідно до статті 50 Закону України «Про вищу освіту» – одна із форм організації освітнього процесу [1]. Самостійна робота – це різноманітні види індивідуальної і колективної діяльності студентів, які вони здійснюють на навчальних заняттях або в позааудиторний час за завданнями викладача, під його керівництвом, але без його безпосередньої участі [3, с. 203].

У процесі впровадження кредитно-модульної системи навчання у вищому навчальному закладі значна частина навчального матеріалу виноситься на самостійне опрацювання студентами. Тому основним завданням викладача у вищій школі стає не репродуктивне викладання матеріалу, а організація активної самостійної роботи студентів [2, с. 103].

Це сприяє студента до вихованню мислення майбутнього професіонала, створює умови для зародження самостійної думки, пізнавальної активності. На жаль, не вся здобута інформація зберігається в пам'яті на довгі роки, людина має здатність забувати. Але навички самостійного пошуку та опрацювання літературних джерел допоможуть в майбутньому швидко знаходити потрібну інформацію різної тематики та підтримають образ всебічно розвиненої та

інтелектуально багатой особистості, це має безпосередній прикладний характер. Тому звернення до виявлення її специфіки не можливе без орієнтації на підготовку фахівців певної галузі діяльності. Аналіз самостійної роботи студентів напряму підготовки "Документознавство та інформаційна діяльність" обумовлений не тільки реформами в системі освіти, але й наявними проблемами загального документознавчого характеру, процесами розвитку та розгалуження цього професійного фаху.

Оскільки на сьогоднішній день на самостійну роботу студентів майбутніх документознавців відводиться близько половини навчального навантаження, наприклад (у дужках вказано години загальні та срс): «Практикум роботи з документами»(120/66), «Документаційне забезпечення управління» (60/30), «Управлінське документознавство»(210/144), «Архівознавство» (90/60), «Інформаційно-аналітична діяльність»(162/94), «Спеціальні системи документації» (144/96), «Стандартизація та серфікація» (72/38), «Теорія та практика референської діяльності » (72/42) та ін., вона вимагає подвійної уваги до її планування, виконання та контролю.

Тому викладач має організувати самостійну роботу студентів за певним правилам:

1. Ознайомлення з подібного роду роботою, її правилами та вимогами.

2. Розвиток установки на самостійну роботу та мотивація навчальної діяльності студентів.

3. Систематичність, безперервність та послідовність в роботі з боку студента.

4. Керівництво та постійний контроль за виконанням з боку викладачів.

5. Диференціація та індивідуалізація самостійної роботи.[2, с. 106].

Отже, самостійна робота студентів сприятиме саморозвитку й самореалізації, майбутніх документознавців, як важливої складової їх майбутньої практичної та професійної діяльності, яка ґрунтується на особистісних значущих мотивах, активності молодшої людини, ініціативності, самостійності та творчості, відповідальності, інтерактивній взаємодії викладача і студента.

Вважаємо, що для подальших досліджень потребує розширення форм організації самостійної роботи студентів у умовах навчання у ВНЗ.

ЛІТЕРАТУРА

- [1] Україна. Закони. Про вищу освіту [Електронний ресурс]: офіц. вид. станом на 01 липня 2014 р. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>– Заголовок з екрану.
- [2] Гурська, О. Місце та роль самостійної роботи студентів у навчальному процесі / О.Гурська // Витоки педагогічної майстерності.- 2014. - №13.- С.103-107.
- [3] Фіцула, М.М. Педагогіка вищої школи: навч. посіб. / М.М. Фіцула. – 2-ге вид., доп. – К. : Академвидав, 2010. – 456 с. (Серія «Альма-матер»).

Формування професійної компетентності майбутніх фахівців з документознавства та інформаційної діяльності

Настенко Лариса

Кафедра історії та документознавства
Національний авіаційний університет
Київ, Україна
nastenkolarisa@mail.ru

Свердлик Зоряна

Кафедра історії та документознавства
Національний авіаційний університет
Київ, Україна
zoryana-2008@yandex.ua

The necessity of competence approach realization in professional training of experts in records management and information activity has been specified. Recommendations concerning practical classes' conduction in discipline-specific subjects, the usage of problematic and research methods for professional competence formation have been provided.

Ключові слова: компетентнісний підхід, компетенція, професійна компетентність документознавця, засвоєння матеріалу, практична реалізація.

Стрімкий розвиток інформаційного суспільства в Україні актуалізує процеси модернізації професійної підготовки фахівців інтелектуальної сфери, до якої належить документознавство та інформаційна діяльність. Серед головних завдань галузі – удосконалення документної інфраструктури, підвищення результативності управлінської діяльності. Якісна реалізація цих завдань залежить від рівня підготовки фахівців у вищому навчальному закладі, цілеспрямованого впровадження компетентнісного підходу в освіту, який передбачає формування конкурентоспроможного спеціаліста, здатного до творчості й саморозвитку.

Дослідники теоретичних та прикладних аспектів документознавства (І. Антоненко, В. Бездрабко, С. Кулешов, Н. Кушнарєнко, О. Матвієнко, Ю. Палєха, М. Слободяник, Г. Швецова-Водка та ін.) заклали важливі передумови впровадження засадничих основ компетентнісного підходу у сферу підготовки майбутніх документознавців. Зокрема,

розробляючи проблематику документознавчої професіології, науковці Г. Малик, Н. Назаренко кваліфіковано використали пізнавальні можливості компетентнісного підходу [2].

Базуючись на результатах наукових досліджень, слід зазначити, що, при всій різноманітності тлумачень, компетенція є первинною статичною категорією компетентнісного підходу, яка визначає змістову складову освіти, окреслює вимоги до результату навчальної діяльності. Похідною категорією є компетентність, що фіксує інтегральну особистісну якість, сукупний навчальний результат інтегрованих знань, умінь та інших елементів, необхідний і достатній для здійснення стандартизованої кваліфікованої діяльності відповідного рівня.

Професійна компетентність документознавця визначається, як системна особистісно-професійна характеристика фахівця, що інтегрує знання, уміння, мотиви, цінності й професійно значущі якості, необхідні для ефективної професійної документно-інформаційної діяльності, спрямованої на задоволення інформаційних потреб фізичних і юридичних осіб, держави [3].

Компетентнісний підхід забезпечує формування ключових (навчально-пізнавальних, соціальних, комунікативних, іншомовних) та професійних (документознавчих, інформаційно-аналітичних, інформаційно-технологічних) компетенцій, які уможливають поліфункціональність, поліпредметність, культуровідповідність та ефективність виконання професійних завдань.

З розвитком ІКТ документно-інформаційна діяльність значно ускладнилась, що призвело до необхідності формування компетенцій, які враховують особливості діяльності в галузі інформаційних комп'ютерних технологій, створення віртуальних продуктів та послуг.

Підготовку висококваліфікованого компетентного фахівця у вищій школі уможлиблює гнучка навчальна система, активні форми взаємодії викладача зі студентами, використання новітніх методів, інформаційних технологій та інноваційних засобів для досягнення освітніх результатів.

У системі компетентнісного підходу до навчання у вищій школі нових акцентів набувають вимоги до засобів навчальної діяльності. Доцільно віддати перевагу тим із них, які містять комунікативно-ситуативні завдання інтерактивного характеру, наближені до майбутньої професійної діяльності, стимулюють активні мисленнєві процеси.

Одним із дієвих сучасних засобів професійної підготовки є, зокрема, кейс-метод, або метод ситуаційних вправ, який спрямований на формування вміння вирішувати складні нестандартні завдання, критично аналізувати обставини і приймати на основі аналізу інформації рішення відповідно до ситуації [4, с. 94].

Особливо актуальним є застосування кейс-методу на практичних заняттях, оскільки це дає змогу студентам поєднувати теоретичні знання з реаліями життя, перетворювати інформацію, отриману на лекційному занятті, у вміння працювати з документами, аналізувати, розробляти інформаційно-документні ресурси.

Наведемо приклад застосування кейс-методу у ході вивчення дисципліни «Діловодство». Так, для засвоєння теми: «Номенклатура справ» студентам пропонується створити зразок номенклатури на основі вихідних даних. У завданні чітко визначаються: структура підприємства, для якого розробляється номенклатура справ, конкретний перелік документів, які мають функціонувати, назви структурних підрозділів підприємства тощо. Користуючись вихідною інформацією, студент: визначає послідовність розташування у

номенклатурі структурних підрозділів; вирішує, які документи сформувати у справі; включає найменування справ у номенклатуру; визначає строки зберігання справ. Таким чином, у майбутній професійній діяльності, працюючи у будь-якій установі, випускник зможе, на основі сформованих як ключових, так і професійних компетенцій, упорядковувати наявний комплекс документів, створити необхідні умови для ефективного функціонування управлінського апарату.

Без сумніву, необхідно врахувати, що дієвість та результативність виконання завдань, сформованих за допомогою кейс-методу, залежить від теоретичних знань, якими володіє студент. У свою чергу, майбутні вміння залежать від рівня компетентності, яка є передумовою праксеологічно обумовленої професійної діяльності.

ЛІТЕРАТУРА

- [1] Захарова І. Напрями і зміст підготовки магістрів з документознавства та інформаційної діяльності [Текст] / І. Захарова // Наукові записки [Національного університету «Острозька академія»]. Сер.: Культура і соціальні комунікації. – 2009. – Вип. 1. – С. 262–269.
- [2] Компетентнісний підхід в освіті: теоретичні засади і практика реалізації [Текст] : матеріали методол. семінару 3 квіт. 2014 р., м. Київ: [у 2 ч.]. Ч.2 / Нац. акад. пед. наук України. – К. : Ін-т обдарованої дитини НАПН України, 2014. – 292 с.
- [3] Малик Г. Д. Педагогічні умови реалізації компетентнісного підходу у професійній підготовці майбутнього документознавця [Текст] : автореф. дис... канд. пед. наук : 13.00.04 / Г. Д. Малик; Київський університет імені Бориса Грінченка. – К., 2011. – 20 с.
- [4] Пашенко Т. М. Кейс-метод як сучасна технологія навчання спеціальних дисциплін [Текст] / Т. М. Пашенко // Молодь і ринок : Щомісячний науково-педагогічний журнал Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. – Дрогобич, 2015. – Вип. 8 (127). – С. 94–99.

Соціоніка як платформа бібліотерапевтичних практик ХХІ століття

Демчук Наталія

Кафедра бібліотекознавства і бібліографії
Львівський національний університет імені Івана Франка
Львів, Україна
ndemch@ukr.net

Abstract: *In this article are described the perspectives of using of reign in socionics in modern sphere of informational deal. Separately, it is said about expediency of using the main positions of socionics for creating a new system of bibliographic practics in XXI century.*

Ключові слова: соціоніка, бібліотерапія, інформаційний метаболізм, ресурс, утилізація, психотип

Сучасний інформаційний простір як глобально-замкнута, модифікована колективною свідомістю й транскрибована різноманітними знаковими системами парадигма (з позицій реципієнта) і об'єкт професійної діяльності (для фахівців сфери інформаційного посередництва) вирізняється грандіозним збільшенням масштабів, а відтак потребує принципово новітніх методик його утилізації (М. Рубакін).

Інформаційна свобода особистості як невід'ємний атрибут сучасного суспільства з іншого боку потребує також гарантії інформаційної безпеки, відсутність якої у сучасному глобалізованому світі обертається такими явищами як, щонайменше, інформаційний вплив і аж до масових інформаційних війн. Відтак особливої ваги набувають дослідження, об'єктом яких є взаємозв'язок «інформаційне поле↔свідомість», із-поміж яких активним розвитком вирізняється нині бібліотерапія (англ. bibliotherapy, від гр. biblion – книга та therapeia – лікування). Про значну увагу до цієї дисципліни в Україні свідчить бодай той факт, що сам термін «бібліотерапія» наявний уже у сучасних українських довідкових виданнях інформаційно-бібліотечної галузі, до прикладу, в українській бібліотечній енциклопедії у такій інтерпретації: бібліотерапія – комплексна наукова дисципліна, що вивчає закономірності смислового та емоційного сприйняття текстів і розробляє методи

психологічної корекції особистості за допомогою читання (або прослуховування) спеціально підібраних текстів з книг та інших носіїв інформації.

Міждисциплінарна природа бібліотерапії, що розташована на стику бібліотекознавства і книгознавства, літературознавства, педагогіки, психології і медицини, придатна до активного практичного використання. Зокрема, сучасні бібліотерапевтичні практики, широко використовувані у діяльності бібліотек для дітей. Так, у Львівській обласній бібліотеці для дітей реалізовано проект бібліотерапевтичного спрямування «Навчально-бібліотерапевтичний центр «Ковчег» (посів І місце в конкурсі проектів у номінації «Інновації бібліотек щодо надання соціальної допомоги вразливим верствам населення»), підготовано низку матеріалів на допомогу бібліотерапевтичній діяльності: рекомендаційні списки літератури «Казкотерапія», список літератури для небайдужих батьків «Першокласні труднощі», серію книжкових закладок «Бібліорецепти» та ін. Світ побачила книжкова серія учасника Ковчегу видавництва «Грані-Т» «Книготерапія». Тернопільське видавництво «Навчальна книга – Богдан» розпочало видання бібліотерапевтичної серії «Казка не казка, батькам – підказка». У видавництві «Свічадо» у 2008 та 2011 роках вийшли дві книги Марії Моліцької «Терапевтичні казки». Про увагу міжнародної спільноти до цієї галузі практичної діяльності свідчить значний масив наукових досліджень із США, Польщі, Німеччини, Великобританії, де у 2013 р. затверджена державна програма, що дозволяє використовувати у медичній практиці лікування текстами із спеціального списку літератури. Таку практику активно використовують у асоціації читання.

Із іншого боку, як слушно зазначають автори української бібліотечної енциклопедії, бібліотерапія,

як порівняно молода наука вирізняється недостатньою систематизованістю та термінологічною нечіткістю, загалом в Україні теорія та практика бібліотерапії в достатній мірі ще не розроблена. Значні перспективи у цьому сенсі (можливості створити серйозне теоретичне підґрунтя – платформу – для бібліотерапії) має використання теорії соціоніки. Особливо актуальним виглядає застосування теорії соціоніки і створення на її основі новітніх бібліотерапевтичних практик як перспективного напрямку сучасної науково-практичної парадигми вивчення інформаційного суспільства та реципієнтів е-генерації.

Із теорією соціоніки традиційно пов'язують когорту дослідників різних наукових шкіл і напрямів, авторські доктрини яких були об'єднані спільним об'єктом дослідження. Це, зокрема, швейцарський психолог і психіатр, основоположник аналітичної психології Карл Густав Юнг (Carl Gustav Jung). На основі його типів особистості створено соціоніку, а також тести MBTI, тест Кірсі, тест Айзенка та інші. Шкільний педагог Ізабел Брігс Майєрс (Isabel Briggs Myers), яка розробила Індикатор типів Майєрс-Брігс (MBTI), а також тест Кірсі). Польський психіатр Антоній Кемпінський (Antoni Kępiński), який запропонував альтернативу типології особистості Карла Юнга, автор поняття "інформаційний метаболізм" (обмін) ("Психопатологія неврозів"). І, власне, фінансист, соціолог Аушра Аугуста (Aušra Augusta, справжнє прізвище Аугустінавічюте (Augustinavičiūtė) – автор соціоніки, яку позиціонують як глобальну теорію інформаційного обміну.

Соціоніка – синтетична доктрина, постулати якої, відповідно, використовують у різних сферах. Загалом ця перспективна галузь нині стрімко розвивається з огляду на суспільне значення, яке мають результати відповідних досліджень. За даними Міжнародного інституту соціоніки впродовж 1995–2011 рр. методи соціоніки було використано у понад 836 захищених в Україні, Росії, Латвії та інших країнах дисертаціях (150 із них – докторські). Натомість, що, власне, парадоксально по суті, інформаційна галузь використовує цю теорію лише почасти, хоча перспективи використання соціоніки, зокрема, в царині інформаційної справи колосальні.

В Україні ця теорія має значне практичне застосування, про що свідчить, наприклад, той факт, що 16–21 вересня у Києві відбудеться уже 33-тя Міжнародна конференція із соціоніки «Психоінформаційні технології, кадровий менеджмент і

психологія особистості». Активно працює Міжнародний інститут соціоніки (МІС), заснований в 1991 р. як незалежна науково-дослідна організація, офіційно зареєстрований як наукова організація в галузі гуманітарних, природничих і технічних наук. Представники Київської школи соціоніки: доктори філософії О. В. Букалов, В. В. Гуленко, В. Д. Єрмак, О. Г. Шульман, А. О. Овчаров, О. Б. Карпенко, В. В. Мегедь, С. І. Чурюмов, І. Ю. Литвиненко.

Соціоніку традиційно вважають синтезом типології особистості К. Юнга та теорії інформаційного метаболізму А. Кемпінського, й у цьому синтезі – передумова її успішного використання як теоретико-практичної платформи для сучасних бібліотерапевтичних досліджень. Як і будь-який ресурс, інформація за своєю природою утилізується особливим чином, позаяк цей процес (привласнення інформації та її використання шляхом спеціальної переробки) відбувається у межах свідомості індивіда й цілком зумовлений його психологічними особливостями, зокрема, основними характеристиками інформаційного метаболізму (засвоєння, обміну тощо). У теорії соціоніки для позначення цих особливостей використовують, зокрема, поняття психоінформаційні моделі психіки, що є принциповим також для бібліотерапевтичної практики, оскільки дозволяє дослідити й, відповідно, корегувати природу взаємозв'язку «інформаційне поле↔свідомість». У цьому сенсі прикметним є те, що соціонічний тип («соціотип») виділяють саме на основі типу інформаційного метаболізму (ТІМ). Це визначальне поняття соціоніки характеризує спосіб взаємодії психіки індивіда з інформаційними потоками (згідно із теорією бібліологічної психології Миколи Рубакіна, такого виключно індивідуального явища як специфіка утилізації бібліопсихологічних цінностей), що, по-перше, детермінований особливостями цієї психіки і є незмінним упродовж життя, по-друге, власне становить основу бібліотерапевтичної практики. Таким чином соціонічний тип вкрай важливе поняття для творення теорії бібліотерапії. Залучення теоретичної платформи соціоніки (теорії про шістнадцять ТІМів (соціотипів), що утворюють соціон; чотири стійкі за психологічним відношенням четвірки ТІМів – квадрати; дуальні ТІМи тощо) дозволить чітко окреслити використовувані у бібліотерапевтичній практиці поняття «інформаційна психологія спілкування», «типи психоінформаційних систем», «канали психоінформаційного зв'язку», «тип інформаційного метаболізму» тощо.

Впровадження інноваційних технологій в навчальному процесі при підготовці кваліфікованих робітників з професії «Електрогазозварник»

Кіт Юрій

ДНЗ «Львівське вище професійне політехнічне училище»

м. Львів, Україна

kityraster@gmail.com

The article contains suggestions for the educational process for electric welders. The modern technology of computer technologies in welding process. Posted interactive tools for complex welding process that can be used in learning specialist welding business.

Ключові слова: зварювання, освіта, освітня програма, професійне навчання, зварювальний процес.

Сучасне інтерактивне обладнання сприяє поглибленню, систематичному використанню інноваційних підходів до здійснення навчально-виробничого процесу (проведення сучасних уроків з спецпредметів, та уроків виробничого навчання).

Конкуренція на сучасному ринку праці, вимагає від робітника не лише глибоких теоретичних знань, практичних вмінь і навичок, а й швидкої модернізації, креативності, постійного оновлення власного досвіду у виробничій сфері.

Саме тому викладачам необхідно постійно опановувати нові технології, розвивати власне мислення, удосконалювати вміння та навички, щоб заохочувати до активної діяльності учнів - не як виконавців поставлених завдань, а як творчих особистостей.

Навчання традиційними методами на сучасному етапі не ефективно і не викликає зацікавленості в отриманні знань в учнів. На теперішній час найбільш ефективне навчання з використанням інтерактивних систем (Інтернет ресурсів, електронних посібників, програм для вивчення і удосконалення професійних навичок)

які можуть містити набагато більше інформації різного типу, а також дозволяють проводити дистанційне навчання.

Одним з найбільш ефективних методів підготовки робітників по спеціальності електрогазозварник є інтерактивні засоби навчання, які засновані на побудові мультимедійних ресурсів до яких відносяться: мультимедійні презентації, що створені засобами Microsoft PowerPoint, Proshow Producer; відеоуроки та відеопрезентації веб-сервісів YouTube, Vimeo.com; матеріали електронних бібліотек та електронних навчальних підручників.

У сучасному Інтернеті будь-який учень або вчитель зможе потрапити на необхідний освітній ресурс у будь-який час із будь-якого місця. Технології освіти майбутнього, за прогнозами сьогодення, будуть будуватися на основі ділових ігор у мережі, а освітні ресурси будуть доступні й відкриті для користувачів. Навчання стане мобільним і буде проходити як індивідуально, так і у колективах.

Для кращого освоєння навчальної програми з виробничого навчання «Електрогазозварник» слід використовувати мобільні додатки, які в свою чергу стимулюють та заохочують учнів до навчання. До них слід віднести такі додатки: Fronius Weld Wizard, Weldbend Field Reference, Smart Welding Solution, Помічник зварника. Також ввести в навчальну програму обов'язкове вивчення засобів моделювання: AutoCAD, SolidWorks, КОМПАС, що в майбутньому дасть

можливість випускнику краще адаптуватись до виробництва.

Для інтегрування у європейську освіту потрібно розробити та удосконалити навчальні програми. Перехід до нових комп'ютерно-орієнтованих технологій навчання, створення умов для їх розробки апробації та впровадження, раціональне поєднання нових інформаційних технологій навчання з традиційними – складна педагогічна задача і потребує вирішення цілого комплексу психолого-педагогічних організаційних, навчально-методичних, технічних та інших проблем.

На сьогоднішній день існує необхідність впровадження сучасних технологій у навчальний процес ПТНЗ, зокрема: використання новітніх технологій зварювання.

Інтегрування інтерактивних засобів у зварювальному виробництві та навчанні робітників можна відстежити на досвіді Австрійської компанії Fronius, яка є світовим лідером в області інновацій технології для зварювання. Дана компанія займається розробкою технологічного обладнання та програмного забезпечення для зварювання.

Технологія здійснення зварювального процесу подана на рис. 1.

Рис. 1. Комплекс інтерактивних засобів для зварювального процесу

Складовим цього процесу є:

1. Fronius Server – використовується для зберігання інформації та управління даними, віддалену обробку програмних завдань.

2. Fronius Weld Wizard – мобільні додаток для вибору технології зварювання, розрахунку параметрів зварювання та кількості розхідних матеріалів.

3. Fronius Management of welding processes – збереження технологічних даних робочих місць, внесення налаштувань і змін, управління якістю і документування фактичних значень при зварюванні, управління мережевими автоматизованими зварювальними системами.

4. TPS / I Robotic welding system – роботизований зварювальний комплекс.

5. Virtual Welding Robotics – віртуальний зварювальний тренажер симулятор зварювального процесу для відпрацювання рухів зварника з тривимірним об'ємним відображенням процесу зварювання і оцінки отриманих результатів.

6. Trans Steel 3500/5000 – індивідуальний зварювальний апарат.

Впровадження інтерактивних методів навчання та мультимедійних засобів є пріоритетним та перспективним напрямком у підготовці робітників з професії «Електрогазозварник», що призводить до зростання ефективності оволодіння учнями обраної професії. При цьому дуже важливим залишається не загубити той досвід, який був накопичений традиційною педагогікою. При використанні інтерактивних методів, віртуального зварювального тренажера та ін. скорочуються витрати на навчальний процес.

ЛІТЕРАТУРА

- [1] Ю.Кіт, "Використання комп'ютерних технологій для вивчення процесів зварювального виробництва"// Інформація, комунікація, суспільство: Матеріали 5 Міжнародної наукової конференції ICS-2016. – Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2016. - С. 282-283.
- [2] І.В. Гуменюк, О. Ф. Іваськів, О. В Гуменюк "Технологія електродугового зварювання", 2006. - 512 с.

Організація проведення відеолекцій у системах дистанційного навчання

Тарасов Дмитро
Кафедра СКІД
НУ “Львівська політехніка”
Львів, Україна
Idn.dept@lpnu.ua

Коваль Зоряна
Кафедра ОА
НУ “Львівська політехніка”
Львів, Україна
Idn.dept@lpnu.ua

The paper describes the results of studies using technology video lectures for student learning. Consider requirements for tools and procedures of video lectures. Described in detail steps of procedure of the organization successful video lectures.

Ключові слова: відеолекція, дистанційне навчання, система управління навчальним процесом, video lectures, learning management system, distance education, Moodle, ELMS.

ВСТУП

Використання сучасних інформаційних технологій у вищих навчальних закладах дозволяє спростити та покращити технології та засоби дистанційного навчання (ДН). Вартість і організаційна складність [1] дистанційного навчання студентів можуть бути суттєво зменшені шляхом використання відеолекцій та інших сучасних форм проведення занять.

Особливості організації проведення відеолекцій у системах дистанційного навчання розглянуті у роботі.

ТЕХНІЧНІ ЗАСОБИ ТА УЧАСНИКИ ПРОЦЕСУ

Для масового впровадження відеолекцій у навчальний процес важливе значення має наявність спеціалізованої інформаційної системи (середовища) для проведення освітньої діяльності [2]. Прикладом такої системи є ELMS Moodle [3] та Віртуальне навчальне середовище Львівської Політехніки (ВНС) [4] побудоване на базі ELMS Moodle.

Використання Віртуального навчального середовища дозволяє автоматизувати підготовчі

заходи із адміністрування доступу користувачів до навчальних матеріалів та забезпечити інтеграцію окремих відеолекцій у інформаційне середовище університету [5].

Для проведення окремих відеолекцій використання складних процедур інтеграції та налаштування ELMS недоцільно. Достатньо використати стандартні засоби проведення вебінарів або відеоконференцій.

Головні ролі учасників процесу підготовки та проведення відеолекції:

- викладач;
- деканат;
- відділ підтримки ДН;
- представник навчально-консультаційного центру (НКЦ);
- бухгалтерія.

Викладач є головним учасником більшості процесів підготовки та проведення відеолекцій. Інші учасники процесу виконують допоміжні, контрольні або сервісні функції.

ОРГАНІЗАЦІЯ ПРОВЕДЕННЯ ВІДЕОЛЕКЦІЙ У СИСТЕМАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

Головні етапи організації успішного проведення відеолекції:

- планування відеолекцій;
  - підготовка до проведення циклу відеолекцій з використанням ВНС;
  - проведення відеолекції;
  - звітність та оплата;
- Етап планування відеолекції передбачає:
- формування планів проведення відеолекцій;

- ознайомлення викладача (за потреби) з технологіями та засобами проведення відеолекцій;
- врахування планів проведення відеолекцій при підготовці наказів на відрядження, узгодження, укладання, зміна розкладів;
- резервування аудиторії та обладнання;
- надання консультації про технології проведення відеолекцій відділом підтримки ДН тощо.

Етап підготовки до проведення циклу відеолекцій з використанням дистанційних технологій передбачає:

- підключення облікових записів викладача та студентів до дисципліни у ВНС;
- розміщення у ВНС матеріалів до дисципліни;
- реєстрація об'єкта відеолекція ("Room") у ВНС та автоматична генерація посилання (url) на відеолекцію;
- надання прав на відеолекцію учасникам процесу;
- публікація у ВНС оголошення про відеолекцію, url для учасників тощо.

Етап проведення відеолекції передбачає здійснення сеансу відеозв'язку з групою студентів у НКЦ та викладення відповідного навчального матеріалу.

Лекція проводиться у форматі вебінару відповідно до розкладу занять та планів проведення відеолекції розроблених викладачем.

Початкове адміністрування відеолекції та моніторинг її проведення (наявності зв'язку, справності технічних засобів тощо) проводить відділ підтримки ДН.

Важливою частиною проведення відеолекції є модерація сеансу відеозв'язку та забезпечення зворотнього зв'язку зі студентами.

Під час лекції передбачена можливість відповідати засобами ВНС на питання студентів за матеріалами відеолекції. Також можливо залишати у ВНС питання протягом певного часу.

Збереження записаного відео ролика з матеріалами відеолекції покращує доступність навчальних матеріалів для студентів та сприяє покращенню показників навчання.

Для запису відео роликів доцільно використовувати автоматизовані засоби з функцією збереження безпосередньо у ВНС.

На цьому етапі необхідно здійснювати контроль за дотриманням розкладів проведення відеолекцій, технічними параметрами зв'язку та обладнання.

Етап звітності та оплата передбачає:

- щомісячний облік та аналіз інформації про проведені у НКЦ відеолекції;
- формування та підтвердження заявок на оплату з використанням завірених даних НКЦ;
- оформлення документації та заявок на оплату.

На цьому етапі відбувається контроль за кількісними показниками проведення відеолекцій, показниками відвідуваності та збереженням записів відеолекцій у ВНС.

ЛІТЕРАТУРА

- [1] Д. Тарасов, З. Коваль, "Моделювання системи ресурсного забезпечення дистанційного навчання", Інноваційні комп'ютерні технології у вищій школі, С. 151 – 153, Львів, 2016.
- [2] Л. Озірковський, "Особливості використання Віртуального навчального середовища Львівської політехніки при проведенні занять", Інноваційні комп'ютерні технології у вищій школі, Львів, С. 10–14, 2010.
- [3] Н. Думанський, "Відкриті системи дистанційного навчання", Вісник Національного університету "Львівська політехніка", № 699, С. 94-103, 2011.
- [4] Д. Федасюк "Стан та перспективи розвитку інформаційного навчального середовища Львівської політехніки", Інноваційні комп'ютерні технології у вищій школі, С. 5–10, Львів, 2010.
- [5] Н. Шаховська, Д. Тарасов, "Технології інтеграції даних інформаційних систем Національного університету Львівська політехніка", Вісник Національного університету "Львівська політехніка", № 703, С. 9–20, Львів, 2011. – С. 9–20. – (Вісник / Нац. ун-т "Львів. політехніка" ; № 703

Дослідження залежності мотивації до навчальної діяльності від суб'єктних особливостей студентів

Білушак Тетяна

Кафедра СКІД

НУ "Львівська політехніка"

Львів, Україна

tetiana.m.bilushchak@lpnu.ua

The article explores correlation dependencies of the student's motivation type to study on gender, age and direction of education. In this study, statistical data processing was performed based on the PSPP statistical analysis package.

Ключові слова: зовнішня мотивація студента, внутрішня мотивація студента, кореляції Спірмена, критерій Крускала-Уоліса, PSPP.

ВСТУП

Проблема мотивації студентів до навчальної діяльності є одна із найбільш актуальних питань в освітньому менеджменті. Оскільки, навчальна мотивація є різновидом мотивації, включеної в діяльність навчання, яка визначається також і через суб'єктні особливості студентів, які навчаються, тобто вік, стать, інтелектуальний розвиток, самооцінка, взаємодія з іншими студентами, напрям групи і т.д.). У зв'язку з цим, виникає необхідність у дослідженні питання залежності мотивації студентів до навчального процесу від статі, віку та напрямку групи студента [1].

ОБГРУНТУВАННЯ ВИБОРУ МЕТОДИКИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Усвідомлення високого значення мотивації в успішному навчанні привело до виділення принципу мотиваційного забезпечення навчального процесу. Поміж різних мотивів навчання прийнято виділяти структуру як зовнішні та внутрішні. Внутрішня мотивація пов'язана з пізнавальною потребою суб'єкта,

отримання задоволення від процесу пізнання. Студент безпосередньо включений у процес пізнання, і це супроводжує для нього емоційне задоволення. Домінування внутрішньої мотивації характеризується проявом власної активності студента в процесі навчальної діяльності. Зовнішня мотивація навчальної діяльності появляється за умови, якщо освоєння змістом навчального предмета слугує не метою, а способом досягнення інших цілей. Це може бути одержання гарної оцінки, диплома, стипендії, похвали, визнання друзів, підпорядкування вимозі викладачів та ін.

Для визначення мотивації студента було використано методику діагностики структури навчальної мотивації серед студентів кафедр ІСМ, ДАС, ТГВ, СР в НУ «ЛП». Запропонована методика може використовуватися для з'ясування причин неуспішності студентів, для виявлення категорій студентів залежно від спрямованості мотивації вивчення предмета, для забезпечення психологічного супроводу студентів у процесі навчання, а також можуть розглядатися як показники здатності викладачів активізувати мотиваційну сферу у студентів [2,3].

ІНТЕРПРЕТАЦІЯ ОТРИМАНИХ РЕЗУЛЬТАТІВ

Як показало проведене нами опитування у досліджених студентських групах визначаються внутрішні мотиви як пізнавальною потребою суб'єкта, задоволенням, одержуваним від процесу пізнання. Хоча в незначних межах коливаються рівень зовнішньої мотивації, що характеризує

оволодіння змістом навчального предмета служить не метою, а засобом досягнення інших цілей.

Для статистичної обробки отриманих результатів використовувалась програма PSPP. Зокрема, статистичні дослідження в психології та педагогіці мають декілька особливостей. Відомі параметричні критерії (наприклад, критерій Пірсона, Т-тест) та коефіцієнти дослідження залежностей (наприклад, коефіцієнт лінійної кореляції і кореляційне відношення) накладають умову нормального розподілу вибірки, а це не завжди виконується. Дані спостережень в психології та педагогіці здебільшого виміряні в номінальній, порядковій шкалі або шкалі відношень. Уникнути обмежень можна використовуючи розглянуті в даній роботі непараметричні аналоги вказаних параметричних критеріїв (критерій Крускала-Уоліса) та методи оцінки кореляційного зв'язку, а саме коефіцієнт рангової кореляції Спірмена. За результатами опитування було проведено порівняння рівнів навчальної мотивації, за критерієм Крускала-Уоліса (див. таб.1).

Таблиця 1. Результати тесту Крускала-Уоліса перевірки гіпотези рівності типів мотивації до навчання

Суб'єктивні особливості студента	H	p
Стать	0,63	0,4278
Вік	1,94	0,7462
Напрямок групи	3,27	0,3511

Оскільки, $p > 0.05$, то відмінності є статистично незначущі. Результати аналізу кореляційної залежності досліджуваних показників типу мотивації до навчання від статі, віку і напрямку навчання представлені в табл. 2.

Таблиця 2. Коефіцієнти кореляцій R_{Spearman} , R_{Pearson}

Коефіцієнти кореляцій типу мотивації від статі	$R_{\text{Spearman}} = -0,095464$ $R_{\text{Pearson}} = 0,09546444$
Коефіцієнти кореляцій	$R_{\text{Spearman}} = -0,136318$

типу мотивації від віку	$R_{\text{Pearson}} = 0,14074354$
Коефіцієнти кореляцій типу мотивації від напрямку навчання	$R_{\text{Spearman}} = 0,064517$ $R_{\text{Pearson}} = 0,07743885$

Отримані результати вказують на відсутність кореляційної залежності ($R < 0,2$) типу мотивації від вказаних показників [4].

Історично склалося так, що метод обчислення кореляцій є одним з основних методів статистичної обробки в сучасній психології. Основна перевага кореляційного аналізу полягає в тому, що можна відразу провести багаторазове порівняння ознак. В психології та педагогіці дуже часто перед дослідником стоїть завдання виявлення відмінностей між двома, трьома і більше вибірками досліджуваних. Це може бути, наприклад, завдання виявлення психологічних особливостей або відмінностей студентів різних напрямів навчання, різного віку, різної статі. Все частіше постає питання виявлення психологічного портрету спеціалістів різних професій.

Отже, проведене нами опитування показало, що розподіл рівнів мотивації до навчання серед студентів групи у всіх переважає внутрішня мотивація. А отриманні результати тесту Крускала-Уоліса та коефіцієнтів кореляції Спірмена та Пірсона вказують на відсутність кореляційної залежності типу мотивації від вказаних показників.

ЛІТЕРАТУРА

- [1] Т.Білушак, "Дослідження соціально-психологічного клімату та мотивації викладацького колективу як чинники успіху освітнього менеджменту," Науковий вісник НЛТУ України:Збірник науково-технічних праць, Вип. 26.3, С. 381-387.
- [2] Л.М. Карамушка, Психологія освітнього менеджменту. В-во Либідь, 2004.
- [3] Л.Є. Орбан-Лембрик, Психологія управління: навчальний посібник. В-во Академвидав, 2003.
- [4] Г.І. Білушак, Я.М. Чабанюк, Теорія ймовірностей і математична статистика. В-во "Львівський ЦНТЕГ", 2002.

Аналіз загальної поведінки студентів під час вибору окремих навчальних дисциплін

Жежнич Павло

Кафедра СКІД
НУ «Львівська політехніка»
Львів, Україна
pavlo.i.zhezhnych@lpnu.ua

Морушко Олександр

Кафедра СКІД
НУ «Львівська політехніка»
Львів, Україна
oleksandr.o.morushko@lpnu.ua

The paper is devoted to analysis of students' behavior during selection of studying courses. Three clusters of specialties were determined. The largest third cluster of specialties is related to information technologies and entrepreneurship. Most students of the cluster preferred rather economical courses than humanitarian ones.

Ключові слова: поведінка студентів, вибір дисциплін, інформаційні технології, аналіз даних.

ВСТУП

Вибір окремих навчальних дисциплін покликаний забезпечити навчання, орієнтоване на особистість студента. Такий підхід до організації навчання, коли студент виступає суб'єктом своєї освітньої траєкторії, застосовується в провідних університетах світу з середини 20 ст. В Україні така практика почала реально застосовуватися лише в останні роки з прийняттям відповідного закону [6].

Наявність даних про здійснений вибір навчальних дисциплін дозволяє не тільки спланувати навчальне навантаження, сформулювати розклад, виявити «нецікаві» дисципліни тощо, тобто безпосередньо організувати навчальний процес, але й виявити певні особливості в поведінці студентів під час здійснення такого вибору. Розуміння особливостей поведінки студентів щодо вибору навчальних дисциплін також надає широкі можливості щодо вироблення стратегії рекомендації навчальної літератури [1],

адаптації веб-сайту університету під потреби вступників та студентів [2], адаптації електронного навчання [3] та аудиторних занять [5] під потреби студентів та ін.

АНАЛІЗ ПОВЕДІНКИ СТУДЕНТІВ

У Національному університеті «Львівська політехніка» для забезпечення вибору навчальних дисциплін студенти використовують спеціалізовану веб-систему, архітектура якої описана в [4].

У весняному семестрі 2016-2017 н.р. вибір навчальних дисциплін організовано для більшості студентів 1 курсу освітнього рівня «бакалавр», яким було запропоновано вибрати дві навчальні дисципліни з двох приблизно рівних за обсягом блоків: гуманітарний та економічний (всього 23 дисципліни).

У виборі навчальних дисциплін взяли участь 2351 студент, які вибрали 25,29% гуманітарних та 74,71% економічних дисциплін. При цьому понад 550 студентів з різних причин самостійно не скористалися правом вибору.

На Рис.1 наведено отриманий розподіл вибраних дисциплін за блоками по інститутах. Подана діаграма дозволяє виділити такі кластери спеціальностей залежно від вибраних дисциплін за блоками: 1 колонка - перевага гуманітарних дисциплін (спеціальності, пов'язані з хімічними технологіями); 2-4 колонки – рівномірний вибір гуманітарних і економічних дисциплін (архітектура і дизайн,

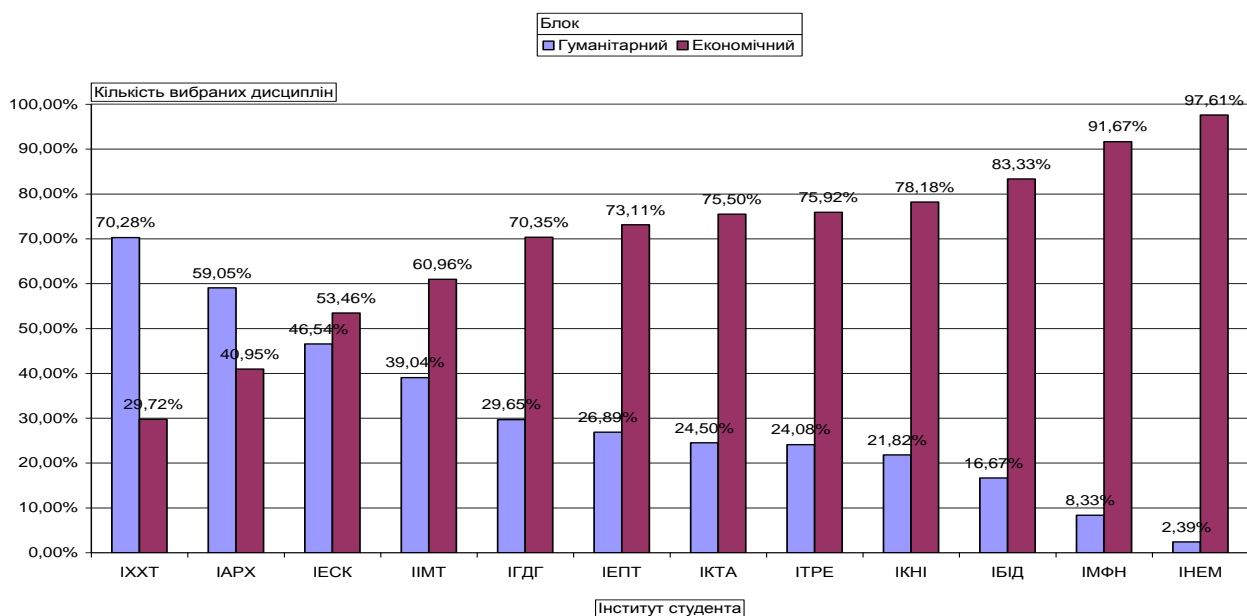

Рис. 1. Розподіл вибраних дисциплін за блоками (гуманітарний, економічний) по інститутах.

енергетика та системи керування, інженерна механіка та транспорт); 5-12 колонки – перевага економічних дисциплін (геодезія, екологія, туризм, комп'ютерні, інформаційні та обчислювальні технології, будівництво, економіка. Отримані дані показують чітку тенденцію переважного вибору дисциплін економічного блоку студентами, спеціальності яких тісно пов'язані з інформаційними технологіями та підприємницькою діяльністю. Також варто припустити, що ці студенти беруть активну участь у веб-спільнотах [7], коли загальна думка спільноти може переважити на кожну окремо думкою її учасників.

ЛІТЕРАТУРА

- [1] А. Андрухів, Д. Тарасов Система рекомендації літератури при роботі з електронним каталогом, Інноваційні комп'ютерні технології у вищій школі: матеріали 3-ої Наук.-практ. конф., Львів, С.141–146, 18–20 жовт. 2011.
- [2] О.Л. Березко, П.І. Жежнич, А.О. Пастух Аналіз позиції та перспектив позиціонування Львівської політехніки у Вебметричному рейтингові університетів світу, Вісник Національного університету «Львівська політехніка», № 775, С. 56–62, 2013.
- [3] Р.О. Голощук, О.О. Довбуш Використання програмно забезпечення Moodle та Adobe для організації електронного навчання, Вісник Національного університету "Львівська політехніка", Серія: Інформаційні системи та мережі, № 673, Видавництво Національного університету "Львівська політехніка", С. 249–258, 2010.
- [4] П. Жежнич, Б. Квятковський, О. Чирка Архітектура системи вибору навчальних дисциплін студентами, Інноваційні комп'ютерні технології у вищій школі, Матеріали 8-ї науково-практичної конференції. м. Львів, Видавництво Львівської політехніки, С.115–118, 22–24 листопада 2016.
- [5] П. Жежнич, О. Морушко, Н. Химиця Аналіз використання інтерактивних комп'ютерних технологій на лекційних заняттях у Львівській політехніці, Вісник Національного університету „Львівська політехніка“, Серія: Інформатизація вищого навчального закладу, Видавництво Львівської політехніки, № 853, С. 59–66, 2016.
- [6] ЗАКОН УКРАЇНИ «Про вищу освіту», Відомості Верховної Ради (ВВР), №37-38, 2014. - <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>.
- [7] Ю.О. Серов, А.М. Пелешишин, К.О. Слобода Аналіз комунікативних процесів у Веб-спільнотах середовища Веб 2.0, Східно-Європейський журнал передових технологій, № 1/2 (37), С. 38–41, 2009

Представлення навчально-творчої діяльності освітніх закладів у мережі Інтернет

Мина Жанна

Кафедра СКІД
НУ "Львівська політехніка"
Львів, Україна
Zhanna.Shijaniuk@gmail.com

Гордійчук Оксана

Кафедра СКІД
НУ "Львівська політехніка"
Львів, Україна
oksandroidmarket@gmail.com

The article is devoted to defining of the main point and the importance of positioning of comprehensive schools. Efficient ways of positioning at market of educational services with the help of Internet technologies are detected such as the creation of the school's official website, the use of social networks and blogs.

Ключові слова: інтернет-представництво, освітній заклад, освітні послуги, рекламна діяльність, веб-сайт, соціальні мережі.

ВСТУП

На сучасному етапі розвитку українського суспільства освіта потребує переосмислення як життєво необхідної умови задля забезпечення права громадян на здобуття якісної освіти. І школа повинна готувати людину, адаптовану до життя в світі різноманітних зв'язків, а це вимагає створення позитивного іміджу навчального закладу.

Освіта в Україні наразі потребує пристосування до ринку освітніх послуг, який динамічно розвивається. Це в свою чергу вимагає особливої уваги до питань, які пов'язані із позиціонуванням освітніх закладів. Школа є соціально-педагогічною системою, яка пов'язана з суспільними інститутами. Тому керівники навчальних закладів все частіше замислюються над тим, як довести власну перевагу над іншими освітніми закладами.

ОФОРМЛЕННЯ ПУБЛІКАЦІЇ

Світ дуже швидко змінюється, і тому необхідно постійно адаптуватись до життя в ньому. Усі ці зміни в суспільному житті вимагають забезпечувати формування креативної особистості дітей за допомогою якісної освіти та розвитку творчих можливостей самовдосконалення. Наразі перед навчальними закладами постає відповідальне та складне завдання – формування людини нового типу – творчої, інтелектуальної, свідомої особистості.

У рамках Болонського процесу ставиться чітке завдання – створити умови для організації навчання, яка буде оцінюватись результатами пізнавальної діяльності учнів. Тому останнім часом загальноосвітні заклади розпочали активно впроваджувати нові методи, форми і прийоми організації навчальної діяльності. Серед таких нововведень є музейна педагогіка. Отже, творчо-пізнавальна діяльність – необхідна умова формування творчої особистості учня та успішного іміджу загальноосвітнього закладу.

Варто зазначити, що на ринку освітніх послуг відбувається більш жорстка конкуренція за потенційного споживача. Тому виникає необхідність використання загальноосвітніми закладами ефективних комунікацій з цільовою аудиторією, наприклад, використання реклами. І ми погоджуємось з твердженням Семенюк С. [1], що сьогодні освітні заклади повинні приділяти більше уваги формуванню комунікаційної діяльності. Адже тільки відмінно продумані підходи щодо просування освітніх послуг,

організація рекламної діяльності є основними чинниками вдалого розвитку навчального закладу.

Розвиток мережі Інтернет в світі та в Україні зокрема розширив сферу її використання. Адже тепер Інтернет є найбільш популярним джерелом інформації, майданчиком для просування освітніх закладів [2]. Інтернет-представництво школи та його успішне функціонування відіграє важливу роль у формуванні позитивного іміджу освітнього закладу та забезпечує формування інформаційного суспільства. Тому будь-яка подія навчально-творчої діяльності учнів школи повинна висвітлюватись в мережі Інтернет, забезпечуючи таким чином інтерес якомога ширшого кола громадськості до діяльності освітнього закладу. Тож загальноосвітні навчальні заклади найчастіше використовують такі напрямки інтернет-представництва (Рис.1):

Рис. 1. Напрямки інтернет-представництва освітнього закладу в мережі Інтернет

Створення веб-сайту освітнього закладу є одним з найбільш популярних напрямків інтернет-маркетингу. Але, на жаль, веб-сайти наших навчальних закладів, які мають розкривати навчально-творчу діяльність часто бувають неоновлюваними [3]. Необхідно, аби освітні заклади були зацікавлені у створенні якісного сайту. А розробники мають пам'ятати про правильне поєднання таких параметрів:

відповідний дизайн; структура; інформативність; зручність використання і т. п.

Що стосується розміщення інформації про навчально-творчу діяльність освітнього закладу в соціальних мережах та блогах, то такі офіційні сторінки повинні стати одним із найпоширеніших засобів комунікації між адміністрацією освітнього закладу та цільовою аудиторією. І, варто зазначити, що ефективність такого представництва у мережі залежить від регулярного оновлення та змісту повідомлень.

Отже, для того, щоб зайняти провідне місце на ринку освітніх послуг, загальноосвітні навчальні заклади повинні удосконалити представницьку діяльність у мережі Інтернет. Зазначені вище поради необхідні сучасній школі, яка хоче впевнено розвиватись в умовах інформаційного суспільства.

ЛІТЕРАТУРА

- [1] С. Семенюк, "Планування рекламної кампанії закладів вищої освіти," Галицький економічний вісник, no. 1, pp. 155-161, 2015.
- [2] О. Мельникова, "Основні напрями просування освітніх послуг українськими ВНЗ у мережі Інтернет," Збірник наукових праць Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди, no. 15, pp. 25-35, 2015.
- [3] Н. Ласкова, "Шкільний сайт як вагома складова єдиного інформаційного освітнього простору навчального закладу," Комп'ютер у школі та сім'ї, no. 3, pp. 32-35, 2012.
- [4] Л. Клименко, "Шкільний сайт як інтернет-представництво навчального закладу у відкритому інформаційно-освітньому середовищі," Наукові записки Інституту журналістики, vol. 50, pp. 168-174, 2013.

Етико-психологічні аспекти комунікаційних процесів у бізнесі

Химиця Наталія

Кафедра СКІД
НУ “Львівська політехніка”
Львів, Україна
nhymytsa@gmail.com

Керенович Лілія

Кафедра СКІД
НУ “Львівська політехніка”
Львів, Україна
lilya.kerenowitch@gmail.com

Марців Марія

Кафедра СКІД
НУ “Львівська політехніка”
Львів, Україна
mariadnistruk0@gmail.com

This article highlights influence of factors of different nature on the activity in the sphere of business relations, in particular business from the point of view of psychology, ethics and socionics, as its main directions.

Ключові слова: комунікація, бізнес, психологія, етика, соціотип.

ЕТИЧНІ ТА ПСИХОЛОГІЧНІ ОСНОВИ БІЗНЕС-КОМУНІКАЦІЇ

Етично-психологічні та соціонічні принципи відіграють надзвичайно важливу роль при плануванні, організації та реалізації бізнес-комунікацій як ключовий чинник ефективності діяльності в діловій сфері.

Психологічні засади відносин в сучасному бізнес-просторі передбачають дотримання правил культури в спілкуванні як з партнерами по бізнесу, так і з клієнтами, і включають в себе такі основні елементи: спілкування, ділові зустрічі, ведення перемовин, ділові прийоми, вирішення конфліктів, рекламна діяльність, формування іміджу, встановлення та підтримування ділових відносин [1].

Етичні принципи в підприємстві – один з основних факторів успішного налагодження та розвитку бізнес-комунікацій, що зумовлює наявність таких аспектів, як повага до керівника, повага до права приватної власності, любов та повага до людини, дотримання свого слова, цілеспрямованість [2].

Особливе місце в системі критеріїв встановлення ефективних комунікацій у бізнесі займає соціоніка, як один з розділів практичної психології, що вивчає взаємодію психіки людини зі світом та іншими людьми.

АНАЛІЗ ВЗАМОЗВ'ЯЗКУ МІЖ СОЦІОНІЧНИМИ УСТАНОВКАМИ ТА УСПІШНОЮ ДІЛОВОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ

Індикатор типів Маєрс-Бріггс – широко відома технологія в соціоніці, що дозволяє визначати соціотипи людей [3] і сприяє успішному функціонуванню будь-якої бізнес-структури за рахунок ефективного розподілу обов'язків між працівниками в організації, побудові між ними неконфліктних взаємин, визначення сильних та слабких сторін кожного з учасників комунікаційного процесу.

В ході досліджень, проведених спеціалістами в сфері психології - Креггером, Тьюсоном, Ратледжом [4], що базуються на вивченні більше, ніж двадцять тисяч співробітників з більше, ніж сотні компаній (табл. 1), чітко простежується взаємозв'язок між належністю людини до певного соціотипу та напрямками її діяльності в організації.

Таблиця 1. Соціонічні установки розподілу людей на різних рівнях діяльності організації

Рівень діяльності в організації	Домінантна дихотомічна ознака			
	(Л-Ет)	(Е-І)	(С-І)	(Р-Ірр)
Співробітник и нижчого рівня	Представлені люди всіх соціотипів			
Менеджери середньої ланки	Л	Е	С	Р
Старші менеджери	Л	Е	С	Р
Директори,	Л	І	С	Р

президенти, керівники				
--------------------------	--	--	--	--

Зокрема, серед співробітників нижчого рівня представлені особистості всіх соціонічних типів [5], соціотипи Жуков та Штірліц переважають серед працівників – менеджерів, що свідчить про домінантність у них таких ознак як логіка (Л), раціональність (Р), екстраверсія (Е), сенсорика (С), натомість ознака «ірраціональність» (Іrr) виражена в меншій мірі.

В середовищі осіб-керівників переважають логіки-раціонали, кількість сенсориків - 2/3 від загальної кількості усіх керівників, інтровертів (І) та екстравертів – порівну, хоч інтроверти мають певну перевагу.

Значна кількість працівників зосереджена серед старших менеджерів – 5, 3%, а за ознакою «етика-логіка» (Ет-Л) з перевагою логіки переважають працівники управлінського типу – їх нараховується 95% від загальної кількості усіх співробітників.

Вагому роль в психології бізнес-спілкування відіграють чинники, що є визначальними при оцінці діяльності ділової людини та безпосередньо впливають на рівень успішності її праці в будь-якій організації незалежно від посади (рис. 1).

Успіх комунікаційних процесів в бізнес-сфері залежить і від психологічного типу керівника-лідера. Карл Густав Юнг в своїх працях [5] виділяє такі чотири типи керівництва, що є визначальними при організації роботи в організації: управлінці, що думають свідомо, керівники, які мислять інтуїтивно, управлінці, що відчують свідомо та керівники, які відчують інтуїтивно.

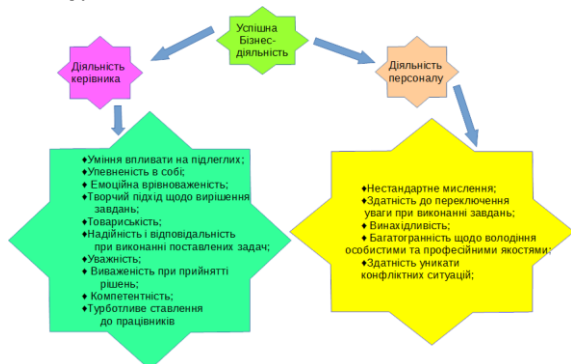

Рис. 1. Етико-психологічні чинники успішності ділової людини

Ефективним етико-психологічними методами виховання членів команди можуть бути :

- регулярні спільні заняття не рідше одного разу в місяць;
- створення невеликих навчальних груп;
- активна участь членів команди у конференціях та семінарах [6].

У результаті комплексного використання таких методів, всі члени команди звикають вчитися один в одного; спільний досвід та взаємне спілкування максимально сприяють розвитку команди.

Врахування всіх необхідних етико-психологічних факторів, ознак, характеристик комунікації в діловому вимірі забезпечує протікання бізнес-комунікації на високому рівні та встановлення гармонійних відносин в колективі, сприяючи підвищенню продуктивності праці та досягнення успіху в цій сфері.

ЛІТЕРАТУРА

- [1] Н. О. Химиця, О. О. Морушко, Ділова комунікація : навч. посібник / Н.О. Химиця, О.О. Морушко. – Львів: Вид-во Національного університету «Львівська політехніка», 2016. – 224 с. – (Серія «Документація та інформація»).
- [2] Етика та психологія ділових відносин : навчальний посібник /М. Д. Прищак, О. Й. Лесько. – Вінниця : ВНТУ, 2016. – 151 с.
- [3] О.О. Морушко, С.К. Андрейчук, Визначення інтегрального соціотипу в малих соціальних групах методом соціонічного аналізу. – Науковий вісник НЛТУ України. – 2016. – Вип. 26.44 – Львів, 2016. – С. 398-404.
- [4] О. Крєгер, Дж. Тьюсон, Типы людей и бизнес. – М.: Астрель, 2005. – 464 с.
- [5] А. Аугустинавичюте, Соционика. Введение. – М.: АСТ, 1998. – 448 с.
- [6] О.О. Морушко, А.Л. Висоцький, Основні управлінські культури: соціонічний аналіз. – Збірник наукових праць. – Маріуполь: ДВНЗ «ПДТУ», 2016. – Вип. 1(13), Т. 1. – С. 55-61.

НАУКОВЕ ВИДАННЯ

Інформація, комунікація, суспільство 2017

Матеріали 6-ї Міжнародної наукової конференції ІКС-2017

18-20 травня, 2017
Україна, Славське

Один електронний оптичний диск (CD-ROM).

Об'єм даних у мегабайтах 7,8 Мб.

Наклад 100 прим. Зам. 170743.

Видавець і виготівник: Видавництво Львівської політехніки
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 4459 від 27.12.2012 р.

вул. Ф. Колесси, 4, Львів, 79013
тел. +380 32 2582146, факс +380 32 2582136
vlp.com.ua, ел. пошта: vmr@vlp.com.ua

